

Maāsir-ul-Umarā

P. Cal. Coll. 68

آثار الأُمراء

205

جلد اول

از

مآثر الامرا

تالیف

نواب مصمم الدوله شاه نواز خان

بتصحیح

در درج دانشوری - درې برج هنر پروری - سخن سنج معنی شناس
ذکته رس والا قیاس - دور بین عالی خیال - بلند بینش بے مثال - خلاق
بدائع معانی - سہاقی فرسان سخن رانی - زیب انزای دبستان دانش آموزی
چمن پوری بوستان فضائل اندرزی - مورد رحمت خدای کریم

موال

مولوي عبد الرحيم

آبادی

درس مدرسه عالیہ کلکتہ

نظر طرف ایشیا

۸۵ (۸۵) ترجمہ اولہ
۴۴

در مطبع اردو گائید

واقع

کلکتہ

در سنہ ۱۸۸۸ع از طبع بجامہ نو برآمد

فہرست مضامین کتاب مآثر الامراء جاں اول

صفحہ	اذکار
۱	حمد و نعت
۵	تمہید کہ مواف مغفور ابن نسخہ یعنی میر عبد الرزاق الحسینی الخوارزمی الارزنگ آبادی هنگام شروع بقید قلم آردہ
۱۰	خطبہ و تمہیدے کہ میر غلام علی آزاد بر سر اجزای فراہم آمدہ ابتداء نوشتہ
۱۴	احوال نواب مصمصام الدولہ شہاہ نواز خان خوافی شہید ارزنگ آبادی رحمہ اللہ
۴۱	دیباچہ میر عبد الرزاق بحوالہ صفحہ (۵)
۴۲	مقدمہ در فہرست کتاب
۴۲	حرف الالف ہشتاد و پنج (۱۵) ترجمہ
۴۴	حرف الباء ہست و نہ (۲۹) ترجمہ
۴۵	حرف التاء شہازدہ (۱۴) ترجمہ
۴۶	حرف الثاء در (۲) ترجمہ
۴۶	حرف الجیم صفحہ (۱۷) ترجمہ

صفحات	اذکار
۴۷ ..	حرف الخاء چهل و چهار (۴۴) ترجمه
۴۸ ..	حرف الدال بیست و یک (۲۱) ترجمه
۴۹ حرف الذال شش (۶) ترجمه
۴۹ حرف الراء هشتاد (۸۰) ترجمه
۵۲ حرف الزاء چار (۴) ترجمه
۵۲ ..	حرف السين پنجاه و پنج (۵۵) ترجمه
۵۳ ..	حرف الشین پنجاه و چهار (۵۴) ترجمه
۵۵ حرف الصاد نه (۹) ترجمه
۵۵ حرف الضاد یک (۱) ترجمه
۵۵ حرف الطاء در (۲) ترجمه
۵۵ حرف الطاء در (۲) ترجمه
۵۶ حرف العین سی (۳۰) ترجمه
۵۷ حرف الغین هفت (۷) ترجمه
۵۷ حرف الفاء پانزده (۱۵) ترجمه
۵۷ ...	حرف القاف بسمت و نه (۲۹) ترجمه
۵۸ حرف ال کاف نه (۹) ترجمه
۵۸ حرف ال لام پنج (۵) ترجمه
۵۹ ..	حرف المیم یکصد و پنجاه و دو (۱۵۲) ترجمه
۶۳ حرف الذون پانزده (۱۵) ترجمه

مفہات	اذکار
۶۳	حرف الوار پنج (۵) ترجمہ
۶۳	حرف الہاء شش (۶) ترجمہ
۶۳	حرف الیاء ہشتم (۸) ترجمہ
• باب الالف •	
۶۴	اسمعیل بیگ دولدی
۶۵	اعتبار خان ناظر
۶۵	افضل خان
۶۷	ادھم خان گوکہ
۷۳	اشرف خان میر منشی
۷۵	ابراہیم خان اوزبک
۷۷	آصف خان خواجہ عبدالمجید ہرری
۸۴	اسکندر خان اوزبک
۸۷	الغ خان ہبشی
۸۸	اعتماد خان خواجہ سرا
۹۰	اصف خان خواجہ غیاث الدین علی قزوینی
۹۳	اعتماد خان گجرانی
۱۰۰	امیر فتح اللہ شیرازی
۱۰۵	اسمعیل قلی خان ذوالقدر
۱۰۷	آصف خان میرزا قوام الدین جعفر بیگ

صفحہ	مآثر الامراء	مآثر الامراء	مآثر الامراء	مآثر الامراء
۱۱۵	افضل خان شيخ عبدالرحمن	انکار
۱۱۸	اسلام خان چشتی فاروقی	
۱۲۰	ابوالفتح خان دکھنی	
۱۲۶	احمد بیگ خان کابلی	
۱۲۷	اعتماد الدولہ میرزا غیاث بیگ طہرانی	
۱۳۴	اعتبار خان خواجہ سرا	
۱۳۵	ابراہیم خان فتح جنگ	
۱۴۰	اسد خان معموری	
۱۴۲	ادداجی رام	
۱۴۵	افضل خان علامہ ملاح شکر اللہ شیرازی	
۱۵۱	اخلاص خان حسین بیگ	
۱۵۱	آصف خان مشہور بہ آصف جاہی	
۱۶۰	اہتمام خان	
۱۶۲	اسلام خان مشہدی	
۱۶۷	اصالت خان میر عبدالہادی	
۱۷۲	امیر خان میر ابوالبقا	
۱۷۴	اعظم خان میر محمد بانتر عرف ارادت خان	
۱۸۰	اعتقاد خان میرزا شاپور	
۱۸۲	آلہ یار خان	

صفحات				اذکار
۱۸۵	احمد خان نیاڑی
۱۸۸	آتش خان حبشی
۱۸۹	آلہ قلی خان اوزبک
۱۹۱	الف خان امان بیگ
۱۹۴	احمد بیگ خان
۱۹۵	اوزبک خان نذر بہادر
۱۹۸	اخلاص خان شیخ آلودیہ
۲۰۰	افتخار خان خواجہ ابوالبقا
۲۰۳	ارادت خان میر اسحاق
۲۰۶	اشرف خان خواجہ برخوردار
۲۰۷	آلہ وردی خان
۲۱۵	اکرام خان سید حسین
۲۱۶	اللہ یار خان میر توزک
۲۱۷	اسلام خان میر صیاء الدین حسین علی بدخشی
۲۲۰	احتشام خان اخلاص خان شیخ فرید فتح پوری
۲۲۲	امالک خان میرزا محمد
۲۲۵	اجتہاد خان شیخ عبد القوی
۲۲۹	آلہ وردی خان عالمگیر شاہی
۲۳۲	اعتقاد خان میرزا بہمن یار

۲۴۱	اسلام خان زوی
۲۴۷	اعظم خان کوکہ
۲۵۲	افتخار خان سلطان حسین
۲۵۵	آتش خان جان بیگ
۲۵۸	امانت خان ہدیرک معین الدین احمد
۲۶۸	ایرج خان
۲۷۲	اشرف خان میر محمد اشرف
۲۷۴	آغر خان پیر محمد نام
۲۷۷	ارسلان خان
۲۷۷	امیر خان میر میران
۲۸۷	امانت خان ثانی
۲۹۰	ارشد خان میر ابوالاعلا
۲۹۱	اسمعیل خان مکھا
۲۹۲	ابونصر خان پسر شایستہ خان
۲۹۳	امان اللہ خان
۲۹۵	ابراہیم خان
۳۰۱	احسن خان سلطان حسن
۳۰۳	امیر خان منڈھی
۳۱۰	اصف الدولہ جملۃ الملک اسد خان

صفحہ	اڈاکر		
۳۲۱	امیر الامرا سعید حسین علی خان
۳۲۹	اعتقاد خان فرخ شاہی ...
۳۴۶	اعتماد الدولہ محمد امین خان چین بہادر
۳۵۰	اخلاص خان اخلاص کیش
۳۵۲	امین خان دکئی
۳۵۷	امین الدولہ امین الدین خان بہادر سنبھالی
۳۵۸	اعتماد الدولہ قمر الدین خان بہادر
۳۶۱	امیر الامرا غازی الدین خان بہادر فیروز جنگ
۳۶۳	ابوالخیر خان بہادر امام جنگ
۳۶۵	ابوالمنصور خان بہادر صفدر جنگ
۳۶۸	اصف الدولہ امیر الممالک
۳۷۰	اسمعیل خان بہادر ہنئی
* باب الجاء *			
۳۷۱	پیروم خان خانخانان
۳۸۴	بہادر خان شیبانی
۳۷۷	باز بہادر
۳۹۱	بابا خان قاقشاں
۳۹۳	بہادر
۳۹۴	باقی محمد خان

صفحہ				انکار
۳۹۴	یابندہ خان مغل
۳۹۶	پیشرو خان
۳۹۸	بہادر الملک
۳۹۹	بیرم بیگ ترکمان
۴۰۰	بہادر خان ازبک
۴۰۱	بیکمر خان
۴۰۴	بالجو تلیم شمشیر خان
۴۰۵	بے بدل خان سعیدای گیلانی
۴۰۸	ہاتر خان نجم ثانی
۴۱۲	بہرجی زمیندار بکلانہ
۴۱۵	بہادر خان روهلہ
۴۲۴	پردل خان
۴۲۷	باقی خان چیلہ قاماق
۴۲۹	بزرگہراج رائہور
۴۳۱	بہرام سلطان
۴۴۴	بہادر خان باقی بیگ
۴۴۷	بادشاہ قلی خان
۴۵۳	بزرگ امید خان
۴۵۴	بہرہ مند خان

صفحہ				اذکار
۵۵۸	باقی خان حیات بیگ
۴۶۱		بسالت خان میرزا سلطان نظر
۴۶۲	بیان خان
۴۶۳		برہان الملک سعادت خان
* باب التاء *				
۴۶۶		تردی بیگ خان ترکستانی
۴۷۱	تاتار خان خراسانی
۴۷۱	ترسون محمد خان
۴۷۵	تولک خان قوچین
۴۷۸	تردی خان
۴۷۸	ترخان مولانا نورالدین
۴۸۱	تختہ بیگ سردار خان
۴۸۲	قاش بیگ تاج خان
۴۸۳	تربیت خان عبد الرحیم
۴۸۴	تہر خان میرزا محمود
۴۸۶	..			تربیت خان فخرالدین احمد بخشی
۴۹۰		تقرب خان حکیم دارؤ
۴۹۳	تربیت خان برلاس
۴۹۸	تربیت خان میر آتش

صفحات	اذکار
۵۰۳ ترکتاز خان
۵۰۴ تیغ بیگ خان میرزا گل

• باب الثناء •

۵۰۵ ثانی خان ہرزی
۵۰۶ ثناء اللہ خان و امان اللہ خان

• باب الجیم •

۵۰۷ جعفر خان تکانو
۵۰۹ جلال خان قورچی
۵۱۰ جگمال
۵۱۱ جانس بہادر
۵۱۲ جہانگیر قلی خان لالہ بیگ
۵۱۴ جگناٹھہ
۵۱۶ جان سپار خان ترکمان
۵۲۰ جادو زار کانتیہ
۵۲۴ جہانگیر قلی خان شمس الدین
۵۲۶ جگراج عرف بکرماجیت
۵۲۷ جان نثار خان کمال الدین حمین
۵۳۰ جان سپار خان خواجه بابا

صفحات				اذکار
۵۳۰	جلال کاکر
۵۳۱	جعفر خان عمدۃ الملک
۵۳۵		جان سپار خان میر بہادر دل
۵۳۷		جان نثار خان خواجہ ابوالمکارم
۵۴۰	چورازمن جاٹ
* باب الحاء *				
۵۴۸		حاجی محمد خان سیستانی
۵۵۱	حسین خان تکریم
۵۵۴		حیدر محمد خان آختہ بیگی
۵۵۷	حاجی یوسف خان
۵۵۸		حکیم مسیح الدین ابوالفتح
۵۶۲		حکیم عین الملک شیرازی
۵۶۳	حکیم ہمام
۵۶۵	..			حسن بیگ خان بدخشی شیخ امری
۵۶۸	حکیم علی کیلانی
۵۷۳	حاکم بیگ
۵۷۷	حکیم مدرا
۵۷۹	حبش خان
۵۸۳	حیات خان

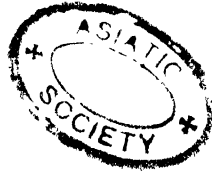
صفحات				اذکار
۵۸۴	حسام الدین خان
۵۸۷	حکیم حائق ...
۵۹۰	حقیقت خان
۵۹۱		حسین بیگ خان زیگ
۵۹۳	حسن علی خان بہادر
۵۹۹		حکیم الملک میر محمد مہدی
۶۰۰	حسین خان خوبشکی
۶۰۵	...			حمید الدین خان بہادر عالمگیر شاہی
۶۱۱	حیدر علی خان بہادر
* باب الخاء *				
۶۱۳	خضر خواجه خان
۶۱۵	...			خواجه جلال الدین محمود خراسانی بجزق
۶۱۸	خواجه معظم
۶۲۲		خان زمان علی قلی
۶۳۰		خواجه جہان ہروی
۶۳۲		خان عالم چلمہ بیگ
۶۳۵		خانخانان منعم بیگ
۶۴۵		خان جہان حسین قلی بیگ
۶۵۳		خواجه شاہ منصور شیرازی

صفحہ				انکار
۶۵۹	خداوند خان دکنی
۶۶۰		خواجہ نظام الدین احمد
۶۶۴		خواجہ شمس الدین خوافی
۶۶۹	خواجگی فتح اللہ
۶۷۱		خواجگی محمد حسین
۶۷۲	خواجہ جہان کابلی
۶۷۳	خسرو بی
۶۷۵		خان اعظم میرزا عزیز کوکہ
۶۹۳		خانخانان میرزا عبد الرحیم
۷۱۳		خدمت دوست خان رضا بہادر
۷۱۶	خانجہان لودی
۷۳۲		خان اعظم میرزا برخوردار
۷۳۷				خواجہ ابوالحسن تونٹی ملقب بہ رکن السلطنت
۷۴۰		خان زمان بہادر میرزا امان اللہ
۷۴۸	..			خواجہ جہان خوافی خواجہ جان نام
۷۴۹	..			خان دوران نصرت جنگ خواجہ صابر نام
۷۵۸	خان جہان بارہہ
۷۷۲	خواجہ عبد الہادی
۷۷۳		خوشحال بیگ کاشغری

صفحہ	مآثر الامرا	فہرست
۷۷۴	انکار
۷۷۵	خواص خان بختیار خان دکھنی
۷۸۲	خلیل اللہ خان
۷۸۵	خان دوزان سید محمود
۷۹۲	خان زمان میر خلیل
۷۹۴	خواجہ عبد الرحیم خان
۷۹۸	خان زمان شیخ نظام حیدر آبادی
۸۱۴	خان جہان بہادر ظفر جنگ کولتاش میر ملک حسین
۸۱۶	خدا بندہ خان
۸۱۷	خان عالم اخلاص خان
۸۱۹	خان جہان بہادر کولتاش ظفر جنگ علی مراد
۸۲۵	خاندوزان امیر الامرا خواجہ عامر
۸۲۹	خدا یار خان
۸۳۲	خان زمان میروانی
۸۳۴	خواجہ عبد اللہ خان
	خواجہ قای خان بہادر

* بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ *

سندایش بیکران و نیدایش بے اندازہ مالک الملکے را سزد
کہ آثار بادشاہان نامدار و مآثر امرای کامگار نمونہ ایست
از قدرت شاملہ و ازانہ کاملہ او - فرمان فرمائے کہ احکام
بالغہ اش دل و دست جہانیاں را فرا گرفته - ہیچ ذرہ را
بے اقدار جلیل المقدار او حرکتے میسور نیست - و بے حکم
محکم او ہیچ متحرکے را سکونے مقدر نہ - انتظام بخشے کہ
بساط بسیط را بوجود سلاطین عالی تبار زیب و زینت دادہ مہد
امن و امن ساخت - و نوینان بلذہ مقدار را با نخت نشیدان
نسبت جوارح با دل بخشیدہ واسطہ انجاج امور عامہ برابرا
گردانیدہ - نافذ الحکمے کہ بیک لفظ کن عالم مصدوعات را
از ممکن عدم بعرضہ وجود آردن - بالغ الحکمے کہ در خلقت
اشیا جہان جہان لطائف (کہ صاحب طبعان از دریامن آن بعجز

گرایند) و دیعت نهاد * لراقمه * نظم *

خدایا بحکم تو اندر جهان * زمین ساکن است و دران آسمان
بزرگی ده جن و آدم نوئی * همه شه شهنشاه عالم نوئی
و در در نامحدود بر قافله سالاری که پس از بعثت اتباع احکام
الهی نموده قلت متابعان و کثرت مخالفان را بنظر در نیاردن
و بر گمراهان ضلالت منشی غوایت بنیان قنخمت و تاراج برده
شکستهای متواتره داده جزای اعمال در کنار آنها نهاد - تا آنکه
دین متینش روی عالم را فرا گرفت - و باطراف و اکناف
رسیده رواج و درائی یافت * لراقمه * نظم *

محمد شه ملک دنیا و دین * که تیغش بر انداخت بنیاد کین
بخیل رسل جمله تاج سر اوست * که ختم سوری چون نبوت بر دست
و بر آل خیر مآل و اصحاب نیک نصاب او باد - که رکن رکین
ایوان حکم رانی و دره از معمور که همه دانعی اویند *

اما بعد بر تماشائیان این بازیچه عدوت و ناظران این تماشگاه
اعتبار مخفی نماند - که والد مغفور راقم این سطور میر
عبد الرزاق (که مخاطب به مصمصام الدرله گردیده) در ایامی (که
بقطب پوره ادرنگ آباد حالت انزوا داشت) چون در فن سیر
خیله آگاهی بهم رسانیده (حتی که احوال سلاطین تیموریه هندوستان
و امرای عهد آنها سر زبانش بود) و در نسب دانی قسمی
مهارتش رسیده (که اکثره نام و احوال فیالکان خود از

تحقیق میکردند) برای صرف وقت مشغله اندیشیده بقالیف
 این نسخه (که مشتمل است بر احوال امرای عهد پادشاهان
 مزبور) توجه می‌گماشت - چنانچه احوال بسیاری از آنها مسوده
 نموده و جمعی از تصویب به تهبیض برده بود - پس ازان (که
 نواب آصف‌جاه بر سر عنایت آمده بحضور طلبداشته بکار
 سرکار خود مامور گردانید - و پستور نواب نظام‌الدوله شهید دیوانی
 سرکار خود سپرده صاحب اختیار ساخت) اتمام آن نسخه در
 برده‌التوا ماند - (روزه محرر این کلمات ظاهر نمود که نسخه
 خرابه تمهید یافته - اگر اتمام می پذیرفت - آن بزرگ بر زبان
 آردن که تو تمام خواهی کرد - پستور آن مبرور بوکالت نواب
 ملابت جنگ امتیاز اندوخته آخر سردر هر آن کار کرد - و خانه
 بتاراج آمد - آن اجزا بغارت مردم رفت - بعد از چند سال
 تدری اجزا بدست آمد - میر غلام علی آزاد سلمه الله (که با
 آن مغفور دوستی بسیار داشت) آن اجزا را فراهم آورده خطبه
 و تمهید نوشته احوال آن مرحوم ضمیمه ساخت - و پس ازان
 جزوه چند دیگر هم بهم رسید - چوه راقم را فرموده آن بزرگ
 بخاطر می‌خلید همواره بخيال آن سرگرمی داشت - تا آنکه
 در سال (۱۱۸۲) هزار و یکصد و هشتاد و دو هجری شروع نموده
 احوال نتمه مردم از کتب تاریخ فراهم آورده انضمام به
 و تمهید می (که والد مرحوم در ابتدا خود نوشته - و محرر بر بیافیه

نقل گرفته بود) و خطبه و تمهیدے (که میر آزاد نوشته) با چهار ترجمه (که آن هم مترجم قلم میر آزاد است) نیز ثبت نمود *

کتابی (که در وقت تالیف بنظر محرر این سطور بود) بدین تفصیل است - اکبرنامه شیخ ابوالفضل مبارک - طبقات اکبری تالیف خواجه نظام الدین احمد - منتخب التواریخ تالیف شیخ عبد القادر بدایونی - گلشن ابراهیمی مشهور بتاریخ فرشته تالیف محمد قاسم - عالم آرا تالیف سکندر بیگ منشی شاه عباس دارای ایران - هفت اقلیم تالیف امین احمد رازی - زبدة التواریخ تالیف نورالحق - اقبال نامه تالیف معتمد خان بخشی - جهانگیر نامه که جذبت مکانی احوال درازده ساله خود نوشته - ذخیره الخوانین تالیف شیخ فرید بهکری - مجمع الافغانی که کعبه برای خانجهان لودی نوشته - پادشاه نامه تالیف ملا عبد الحمید لاهوری و محمد وارث - عمل صالح تالیف محمد صالح کنبو - وقائع تندهار - عالمگیر نامه تالیف محمد ناظم منشی - مرآت العالم تالیف بختادار خان خواجه سرا - تاریخ آسام - خلاصه التواریخ که در عهد عالمگیر پادشاه هندوئی نوشته تاریخ دلکشا مشتمل بر بعضی سوانح عهد عالمگیری که هندوئی نوشته متأثر عالمگیری تالیف مستعد خان محمد شافی - بهادر شاه نامه تالیف نعمت خان عالی - لب لباب تالیف خوافیخان تاریخ محمد شاهی - فتحیه تالیف یوسف محمد خان - تذکره

مجمع المفانس تالیف سراج الدین علی خان آرزو - مرآت واردات
تالیف محمد شفیع وارد نخلص - جهان کشا تاریخ نادر شاه
تذکره سرد آزاد و خزانه عامره هر دو مؤلف میر غلام علی آزاد
مرآت الصفا تالیف میر محمد علی برهانپوری - تاریخ بنگاله *

امید از مطالعه کنندگان این کتاب آنست که اگر سهوی یا خطائی
بنظر آید در اصلاح کوشند - و بنظر عیب پوش پوشند *

مخفی نماند که مغفور مبرور جامع این نگارین نامه بنامی تقدیم
و تاخیر احوال اشخاص که مذکور اند بر سال فوت قرار داده
چون سال فوت بعضی معلوم نشده بنابراین تا ساله که احوال آنها
نگارش یافته همان سال را بجای سال فوت اعتبار نموده شد *

لله المنة این نامه طرب افزا در سال (۱۱۹۴) یکهزار و یکصد
و نود و چهار هجری باتمام رسید - و تاریخ اتمام او چنین
صورت گرفت *

قلم حدیقه آراسم از بهار سخن * پسند اهل خرد عیش گاه هر دانا
سواد کلک بهار آفرین راقم آن * شکمت ناز ازم رشک جنه الماری

۱۱۹۴

دبیر عقل رقم کرد سال آتماش * زه ادیب مصاحب آثار الامرا ۹۴ ۱۱ هـ

تمهیدے کہ مولف مغفور این نسخه

ہنگام شروع بقید قلم آورده

از مبادی سن رشد و تمیز باوصف صرف اوقات بمتداولات

در سیه شوتی بتصّفیح سیر و تاریخ بود - هرگاه فرصتی دست میداد
 برخی بسرگذشتک سلاطین سابقه عبرت می گرفتند - و لختی از احوال
 نوئیان بلند مرتبه ^(۲) تلمیح میشد - گاه کلام حکما و اصحاب ثقی
 بصیرتی می افزود - و وقتی موزون سخنان شعرا اهتزاز می آورد
 تا آنکه در عشره ثالثه سنین ندامت فرین (که ازان بعمر تغییر رود)
 زمانه بکشاکش ملازم پدشگی افکند - و اوقات به تحصیل معاش
 صرف گردید - پس ازان ترقه و تذمّ باشغال دیگر انداخت
 معاس صفحۀ نماد - و آشنائی کتاب از میان رفت - مگر گاه گاهی
 اندیشه تصویر اندوختها پیرامون خاطر میگردید - تا ارغمانیئے
 بنورسان عالم شهود سرانجام یابد - اما زمانه بزبان حال می سرآید *
 * نظم *

* دماغ بر فلک و دل بی پای مهر بتان *

* چگونه حرف زخم دل کجا دماغ کجا *

ناگاه از نیرنگی تقدیر و نوالعجبی (رزگار در سنه ۱۱۵۵) یکمزد
 و یکصد و پنجاه و پنج عزلتی و انزوائی روی داد - که بظاهر آبستن
 هزاران تشویش و خلش توهم میشد - لیکن دل رهین فراران
 آسودگی و آسایش بوده این فرصت غیر متصور و فراغ
 نامترقب را مغنم پنداشت - و همان دیرین آرزو سراپای دل گرفت

(۲) ه [بعضی نسخه] تلمیح (۳) نسخه [۱] نهمی - یا اصحاب

و کهنه تمنا بتازگی گل کردن - اما ملاحظه تجدید ترتیب مانع
تحریر گردید - چه هر آئینه و (رشته) که بخوبی میگذشت ()
پیشینیان بدان اسلوب دفترها پرداخته اند - و سایر فرق را از
صاحب کمالان معنوی و والا دستگهان مورپی رأساً و ضمناً و امالاً
و تبعاً هم بعنوان بسط و اطناب و هم برسم ایجاز و اختصار
استیعاب و استیفا نموده - و دل بدان نسق نمی گرانید - و از
قبیل اعلام معلوم می شرد - که بغتاً بخاطر فرود ریخته که اگر
از آغاز نهمین سال جلوس عرش آشیانی (که نصرت اکبر ازان
مذهبی ست) تا زمان حال امرای و الاشان و نوئیان بلند مکان
(که در نوبت دولت خود برخی به نیروی اقبال و حسن نیت
خیر مآل مصدر امور فخریه و مظهر کارهای عظیمه گشته گوی
نیکنامی بستوده انجامی بوده اند - و جوتی بباد بروت شوکت
و دستگاه و نخوت مال و جاه بخود سری و گردن کشی و بال
و نکال اندرخته) به تاسیق حروف تهجی نگارش پذیرند و در
ضمن احوال مقالات غریبه و حکایات عجیبه و تدابیر صایبه و
کاروانیهای شگرف و فوج کشیهای سترگ و بهادری نمایان
و مردانگی شایسته گذارش یابد و تقریباً کلیات سوانح در مد
ساله سلاطین ستوده شمیم تیموریه هندوستان شکر الله سعیهم
با بسیاری کهنه خانوادها ذکر پذیرد هر آئینه بتازه نگارین صفحه
تالیف نقش نو می بندد - و این نامه را از مولفان دیگران امتیاز

بہم میرسد - لہذا دل نوبی گزین را بدین ترتیب غریب آئین
 داعیہ تصمیم یافت - و چہرہ مقصود بشگرف وجہ روی نمود *
 اگرچہ درین وقت کتابے موسوم بذخیرۃ الخواتین ^(۳) تصنیف
 شیخ معروف بہکری متضمن احوال امرا بنظر رسید و اکثر
 مطالب آن ضمیمہ این نسخہ گردید لیکن چون بنای آن بر اخبار
 سماعی مخالف تحقیق اہل این فن بود و ماخذ این نسخہ کتب
 معتبرہ ثقات است رجحانے بدیہی و مزیتے ظاہر ہواں متحقق
 و ثابت گشت - و چون در عہد عرش آشیانی (کہ مذہبی
 مناصب امارت پنجم ہزاری گزی بود - مگر در آخر دولت آن پادشاہ
 والا جاہ در سہ کس بمنصب ہفت ہزاری پایۃ عزت ہواختند)
 نوکری پادشاہی قدرے عظیم و منصبہا اعتبارے سترگ داختمہ
 بسیاریہ در تلیل مذہبے صاحب جمعیت و دستگاہ ہودہ اند
 بذابریں تا پانصدی آنوتم مذکور ساخت - و نا عہد فردوس آشیانی
 و اواسط زمان خلد مکان (کہ کثرت مناصب و مراتب بمیان
 آمد) تا سہ ہزاری صاحب طبل و علم بقید تحریر آرد
 و بعد ازاں بنا بر یساق پر مشاق ^(۳) دکن و افزایش نوکران و کم حاصلی
 ملک آن حلاوتہا نماند - و رفتہ رفتہ این دائرہ وسیعتر گردید
 چنانچہ درین زمانہ بے خیر و برکت (کہ بسا ہفت ہزاری بہفت

(۲) نسخہ [ج] الخواتین (۳) در [بعضی نسخہ] پر مساق •

و هشتم روزگار خسارت زنده ننگ و نام اند - و در هر ناحیه و جانب
 بسیاری شش هزاری و پنجم هزاری سیلی خور شش و پنج
 چرخ بد سرانجام (بهفت و پنج اکتفا نمود - و بیشتره اسلاف
) که بزایه نشینی خمول فرسوده اند (به طفیلی داستان اخلاف
 گرامی زنبه بنام آوری چارید زندگی اندرختند - و بسیاری اینا
 و احفاد) که از بے رشدی بمناصب عالیہ ترقی نکرده در ذیل نیاگان
 بلند مرتبه بفروغ بیان چهره احوال افرخته - و جوقه بذا بر کمال
 از کمالات موریه حسبیه بلا تقید منصب معتبر بنگارش آمد
 و این نسخه جامعه کثیر الآثار بهائز الامرا مسمی گردید *

چون درین دوره مان سلاطین تیموریه برای هر یک از آباء
 سامیه و امهات صافیه لقبی تعیین می یابد (چنانچه صاحبقران مراد
 از امیر تیمور است - و فردوس مکانی اشاره بظہر الدین محمد
 بابر پادشاه - و جنت آشیانی عبارت از نصیر الدین محمد همایون
 و عرش آشیانی لقب عظیم جلال الدین محمد اکبر است
 و جنت مکانی ایما به نور الدین محمد جهانگیر - و فردوس آشیانی
 و اعلیٰ حضرت هر دو خطاب شہاب الدین محمد صاحبقران ثانی
 شاه جهان است - و خلد مکان مراد از نفس نامی محیی الدین محمد
 اورنگ زیب عالمگیر غازی است - و خلد منزل قطب الدین

(۲) در [بعضی نسخه] فرموده اند *

مختم معظم شاه عالم مخاطب بهادر شاه است - و والد ماجد
 هوش آشیانی حمیده بانو بیگم ملقبه به مریم مکانی - و ام محترمه
 خلد مکان ارجمند بانو بیگم مخاطب به ممتاز محل - و همشیره کلان
 ایشان جهان آرا بیگم مدعو به بیگم صاحبه اند (بنابرین درین کتاب
 هر جا ضرورت داعی بود بنابر اختصار بالقاب اکتفا رفت - و بنام
 دیگر پادشاهان تصریح بکار آمد - مگر بعضی جا محمد شاه پادشاه را
 بلقب فردوس آرامگاه یاد نموده شد *

خطبه و تمهیدے که میر غلام علی آزاد ادامه

الله بر سر اجزای فراهم آمده ابداء نوشتند

چون نسخه مزبور دراج یافتہ فی الجمله نام شهرتے تحصیل
 نموده و نیز خطبه مذکوره مشتمل بر احوال مولف مرحوم بود
 راقم سطور آنرا ضمیمه کتاب گردانید *

حمد شاهنشاهی که اورنگ نشینان سلطنت را رتبه والای
 جهانبانی کرامت نمود - و مسند طرازان امارت را منصب
 پیش دستی این گروه والاشکوه مرحمت فرمود - و صلوة و سلام
 بر جهان بناھے که نظم و نسق کار امت بچه رونق پرداخت - و عالم
 جن و بشر را بمهر خدا داد نبوت مسخر ساخت - و آل
 فرخنده خصال که شاعردهای و الاخبار اند - و اصحاب تقدس انتصاب
 که در زوای عالی مقدار اند *

اما بعد این کتابے ست ممتاز و کارنامہ ایست بے انباز
تصنیف مورد تائیدات یزدانی جامع کمالات انسانی امیر
بے نظیر نواب مصمم الدولہ شاہ نواز خان علیہ الرحمۃ و الرضوان
کہ بخامہ سحر طراز بتحریر این نسخه پرداخت - و مدت پنج سال
باحیای جمعے ابنای جنس خود صرف ساخت - مآهران فن اخبار
و محققان وقائع روزگار می شناسند کہ مصنف علیہ الرحمۃ چہ قدر
خون از رگ اندیشہ چکانیدہ - و مراتب تحقیق مطالب و تصحیح
مقاصد بکجا رسانیدہ - اما اوراقی کہ بتسوید درآمد تویمب دوازده سال
در طاق نسیان ماند - و این طاروس دعا در کنج قفس ہال و پرک
ببفشاند (۲) - فرصت دست نداد کہ مسودہ از سواد بہ بیاض بر آید
و شب یلدا بصبح عالم افروز گراید - تا آنکہ مصنف علیہ الرحمۃ را
جرعہ شہادت چشانند - و نتائج طبع والا را بگرد یتیمی
نشانند - خانہ مصنف بتاراج درآمد - و کتب خانہ یقلم شیراز
جمعیت گسیخت - فقیر غلام عالی متخلص بآزان حسینی واسطی
بلگرامی (کہ با مصنف علیہ الرحمۃ دوستی لانہایت داشت)
بر فقدان این کارنامہ بے نظیر دستہای افہوس برہم مالید - و مدتی
ریشہ سراغ در شش جہت دوانید - ہیچ گل نکرد کہ این نعمتہ
کجا رفت - و بدست کہ افتاد - بعد یک سال کامل از شہادت

مصنف علیه الرحمة سررشته تفحص بجائے رسید - و یوسف گم گشته
 چهره پیدائی را نمود - طرفه شگفتگی بهم رسید - و عجب انشراحے
 دست داد - فی الفور آستین بترتیب و تبیض این مسوده بر شکست
 و اوراق پریشان را شیرازہ جمعیت بر بست - و هرگاه این نسخه مہجزا
 از کتب خانہ مصنف علیه الرحمة ہجرت نموده جای دیگر افتاد
 از بے احتیاطی اجزاء نسخه یکجا نماند - و حکم اوراق خزان
 بهم رساند - بعد محکم تمام اوراق پراکنده فراہم رسید - لیکن
 ترجمہ قطب الملک عبداللہ خان وزیر اعظم محمد فرخ سیر پادشاہ
 (کہ مصنف علیه الرحمة بقلم دادہ ہوں) بمعرض تالف درآمد
 و ترجمہ امیر الامرا سید حسین علی خان برادر قطب الملک
 از اول ناقص بدست افتاد - و ترجمہ نواب آصف جاہ و خلف او
 نواب نظام الدولہ شہید مصنف علیه الرحمة خون بتحریر
 در نیارد - و ننگ چشمی روزگار فرصت نداد - جلالمت شان این
 ہر چہار امیر آفتاب نظیر ظاہر - و اثبات تراجم اینہا درین نامہ
 والا قدر از جملہ ضروریات - اتفاتی فقیر تراجم اربعہ را در تالیف
 خود سرور آزاد لباس رقم پوشانیدہ - ترجمہ قطب الملک و نواب
 آصف جاہ و نواب نظام الدولہ شہید از سرور آزاد درینجا نقل
 افتاد - و ترجمہ امیر الامرا سید حسین علی خان ہر قدر کہ

بدست آمد بحال داشته آغاز آن از سرآزاد انضمام پذیرفت
و بعضی تراجم دیگر ضروری درین اجزا نیست - مثل ترجمه شیخ
ابوالفضل صاحب اکبرنامه که عمدگی او حاجت شرح ندان
و مصنف علیه الرحمة در انشا تتبع شان او میکند - و ترجمه
سعدالله خان وزیر اعظم فردوس آشیانی - و مصنف علیه الرحمة
در بعضی مواضع حواله مطلبی بزبان تلم میدهد - و محل حواله
ناپیدا است - ازینجا مستفاد میشود که نامه طراز علیه الرحمة
(۲)
تراجم عمدگان را در سلک تحریر کشیده - لیکن تندباد حادثه
بغارت برد - و نیز تلم مصنف علیه الرحمة بعضی تراجم را
ناتمام گذاشت - هرچه شد شد - و هرچه ماند ماند - اکنون
کرا دماغ که این تراجم را فراهم آرند - و بالحق پردازند - و دیباجه
کتاب مصنف علیه الرحمة خود املا نمود - مگر تحریر حمد
و صلوة باقی مانده بود - فقیر فقرات حمد و صلوة نوشته مصدر
(۳)
ساخت - و درین مقام اول ترجمه مصنف علیه الرحمة ثبت
میشود - بعد ازان شروع در تحریر اصل کتاب میبرد - بعونه
سبحانه تعالی *

(۲) نسخه [اب] عمده را (۳) نسخه [ب] فقیر در مکان ده د و

صاوات آیه قرآنی را تبرکا تاج عنوان ساخت •

نواب صمصام الدوله شاه نواز خان شهید

خوافی اورنگ آبادی رحمہ اللہ تعالیٰ

نام اصلی او میر عبد الرزاق است - و اصلش از اعیان سادات
 خواف - جدّ اعلیٰ او میر کمال الدین در عهد اکبر پادشاه
 از خواف سرے بہند کشید - و در سلک عمدہ نوکران پادشاهی
 درآمد - پسرش میرک حسین در زمان جهانگیری نوکری
 درگاہ سلطانی بامتیاز داشت - پسرش میرک معین الدین
 مخاطب بہ امانت خان در عهد شاه جهانی بمنصب عمدہ
 فرق امتیاز برافراخت - و در عهد عالمگیری بدیوانی لاهور
 و ملتان و کابل و کشمیر بذویت سرفرازی یافت - و هنگامے
 (کہ صوبہ داری ملتان بشاہزادہ شاه عالم نامزد شد) نیابت
 صوبہ داری بامانت خان ضمیمہ دیوانی قرار یافت - و او
 باقتضای خطاب خود در کمال امانت و دیانت بسر می برد *

وقتے در ایام دیوانی حکم سلطانی بنام او صدر یافت - کہ
 فلان شخص را روانہ درگاہ باید ساخت - امانت خان آن شخص را
 طلبیدہ تکلیف رفتن درگاہ سلطانی کرد - آن شخص گفت اگر شما
 کفیل آبروی من میشوید میروم - امانت خان جواب داد
 کہ من بر شخصے کہ با پدر و برادران سلوک چنین و چنان

کرده باشد (یعنی عالمگیر پادشاه) اعتماد ندارم - چگونه کفیل
 میتوانم شد - متهپیان این خبر را به پادشاه رسانیدند - پادشاه
 در غضب آمد - و از منصب و جایگیر و دیوانی خالصه^(۲)
 عزل کرد - امانت خان ایامی معدود بیکار مانده - آخر پادشاه را
 نقش خاطر شد که این شخص از خدا ترسید - و ملاحظه من
 نکرد - همین وصف والا مریدی شد - پادشاه او را باز نواخت
 و بمنصب و جایگیر و دیوانی خالصه پیرایه امتیاز بخشید
 و نوعی شخصیت او ذهن نشین شد - که در جمیع مهمات قول
 و فعل او را اعتماد کلی بهم رسید - ایاتے (که پادشاه در هذو
 بود - و صوبه دارمی دکن بخاندجهان بهادر کولکندش عنایت فرمود)
 دیوانی دکن و بخشهای گری و وقائع نگاری به امانت خان
 مرحمت شد - او دیوانی را باستقلال تمام کرد - خان جهان
 بهادر اکثر بخانه او می آمد - و او را نظامت اورنگ آباد هم
 شده بود *

از جمله پسران او چهار کس اعتبار بهم رسانیدند - اول
 میر عبد القادر دیانت خان - درم میر حسین امانت خان
 که یکی بدیوانی تن و دیگری بدیوانی خالصه سرفروزی یافت
 و نیز امانت خان را حکومت بندر سورت معور شد - و بعد

(۲) نسخه [ا ب ج] جایگزین و خدمت عزل کرد •

فوت از حکومت آنجا بدیانت خان عنایت شد - و این دیانت
 خان پیش از حکومت صورت بدیوانی دکن مامور شده بود
 و بعد حکومت صورت دو باره بدیوانی دکن سر عزت برافراخت
 سیوم میر عبدالرحمن وزارت خان - متخلص بگرامی - او بدیوانی
 مالوه و دیوانی بیجاپور سر بانڈی یافت - شعر برجسته میگفت
 و دیوانے فرام آورده - از دست * نظم *

* تا تافله سالار جنون فال سفر زد *

* دیوانه ما دامن صحرا بکمر زد *

* دیگر *

* فصل گل آمد و من توبه بیجا کردم *

* چه ستم بر قدح و چور بمینا کردم *

* با رفیقان زخودرفته سفر دست نداد *

* سیر صحرای جنون حیف که تنها کردم *

چهارم کاظم خان که بدیوانی ملتان سرفرازی یافت - میر

(۲) حسن علی پسر کاظم خان مذکور پدر نواب مصمص الدوله

شاه نواز خان است - و نسب نواب مصمص الدوله از جانب مادر

بمیر حسین امانت خان که بالا مذکور شد میرسد - میر

حسن علی والد نواب مصمص الدوله در عمر بیست سالگی فوت کرد

و فرصت نشو و نما نیافت *

مخفی نماند که اولاد میرک معین الدین امانت خان مذکور بعد کثرت رسید - و محاکم عظیمی ازین قبیله در بلده ادرنگ آباد آبادی پذیرفت - و دیوانی دکن و اکثر خدمات عمده این ممالک باین دودمان تعلق گرفت - و عالی از فیض این خاندان بهره اندوخت - دیوانی دکن بعد میر عبدالقادر دیانت خان به خلف او علی نقی خان مقرر شد - و بخطاب پدر یعنی دیانت خان مخاطب گردید - و بعد وفات او این منصب والا بمیرک محمد تقی پسر او تفویض شد - و خطاب وزارت خان یافت - و بعد از انتقال او ببرادرش میر محمد حسین خان تقرر گرفت - میر محمد حسین خان در عهد نواب آصف جاه و بعد آن در کمال اعتبار بسر می برد - و آخرها بخطاب یمین الدوله مضمون جندگ سرفرازی یافت - و او و نواب مصمم الدوله در یکروز بمرتبه شهادت فایز شدند *

اکنون باحوال نواب مصمم الدوله زبان قلم را رطب می سازم مذاق این امیر بے نظیر زیاده از آنست که زبان قلم تقریر تواند کرد - یا وسعت قریطاس احاطه تواند نمود - حقا که چشم روزگار امیر باین جامعیت کمالات ندیده - و سپهر کهن سال صاحب دولتی باین حیثیت در میزان نظر ننسجیده - از عذقوان نشوونما آثار رشد از ناصیه او پیدا بود - و انوار استقبال از جبین حال جلوه می نمود - ولادت او بیست و نهم رمضان سنه (۱۱۱۱)

اهدی عشر و مائة و الف در دار السلطنت لاهور واقع شد
 چون اقباء او اکثر در ارنک آباد بودند باین علاقه در ریعان شباب
 از لاهور بارنگ آباد آمد - در آرائل بمنصبی از پیشگاه نواب
 آصف جاه (طاب ثراه) سرفرازی یافت - و بعد چندے بدیوانی
 پادشاهی صوبهٔ برار مامور شد - و مدتی برین عهده قیام نمود
 و بر وجه احسن سرانجام داد - نوعیکه نواب آصف جاه نوبتی
 فرمود - کار میر عبد الرزاق خان نمکے داد - چون محمد شاه والی
 دهلی در سنه (۱۱۵۰) خمسین و مائة و الف نواب آصف جاه را
 بحضور خود طلبید و نواب آصف جاه خلف الصدق خون نواب
 نظام الدوله ناصر جنگ را به نیابت خود در دکن گذاشته عازم
 دارالخلافت شد محبت نواب مصمّم الدوله با نواب نظام الدوله
 گیرا افتاد - نواب نظام الدوله او را بدیوانی سرکار خود و دیوانی
 پادشاهی هر دو سرفراز فرمود - و او هر دو خدمت عمده را
 باستقلال تمام سرانجام داد - و دیانت و امانت را بسرحمد
 کمال رسانید *

چون نواب آصف جاه از هند بدکن لوای معارفت برافراخت
 مغویان نواب نظام الدوله را بر سر مخالفت والد بزرگوار آوردند
 رای نواب مصمّم الدوله برین نبود - بلکه تحریض بر موافقت
 مینمود - چون جم غفیر از مغویان هر طرف بودند گفته نواب
 مصمّم الدوله پیش نرفت - روزے که با پدر و پسر جنگ واقع

شد نواب مصمص الدوله بر فیل ردیف نواب نظام الدوله بود
 چون فوج نواب نظام الدوله شکست خورد و مردم آصف جاهی^(۲)
 فیل او را حلقه کردند حرز الله خان نبیره سعد الله خان دزیر
 (که با نواب مصمص الدوله آشنائی داشت) با او گفت - که
 نظام الدوله بخانه پدر میبرد - شما کجا میروید - شرط رفاقت^(۳)
 تا وقتیکه باید بجا آدرید - اکنون ازین مهلکه کناره باید کرد
 مشارالیه از فیل فرود آمده یکسو شد - و مدتی معاتب نواب
 آصف جاه ماند - و انزوائی اختیار نمود - درین ایام بتحریر و تسویه^(۴)
 مآثر الامرا اشتغال ورزید - و مدتی پنجم سال اوقات برین مهذوال
 گذراندید - آخر نواب آصف جاه در پایان عهد خود مطابق سنه
 (۱۱۶۰) ستین و مائه و الف او را از عتاب بر آرد - و بدستور
 سابق بدیوانی برار مامور ساخت - و عنقریب نواب آصف جاه
 در گذشت - و نواب نظام الدوله بر مسند پدر به نشست - و نواب
 مصمص الدوله را از برار طلبیده بدیوانی سرکار خود بدستور
 سابق سرفراز ساخت - و او باستقلال تمام عهده دیوانی را
 (که کار وزارت شش صوبه دکن است) سرانجام داد - و چون نواب
 نظام الدوله حسب الطلب احمد شاه فرمانروای هندوستان قصد

(۲) نسخه [۱] مردم آصف جاه (۳) نسخه [ج] نواب نظام الدوله (۴)

در [بعضی نسخه] انزوا اختیار نمود *

شاه جهان آباد کرد نواب مصمص الدوله را بدکن گذاشت . و وقت
 وداع انگشتری خود را بار عنایت کرد . و فرمود این مهر
 سلیمانی سم - لیکن نواب نظام الدوله تا دریای نویده^(۲) رفته
 بر طبق حکم ملطانی بدکن عطف عنان نمود . و چون رایات
 نواب نظام الدوله در ملک اراکات خرامید و بر مظفر جنگ
 ظفر یافت نواب مصمص الدوله هر چند بنواب نظام الدوله
 عرض کرد که اقامت این آکا^(۳) مصاصحت نیست محمد علی
 خان پسر انورالدین خان شهابت جنگ گوباصوئی را باتفاق
 فرنگیان انگریز درین ملک باید گذاشت که اینها برای تذبیه
 نصاری فرامیس پهلچهری^(۴) کفایت میکنند نواب نظام الدوله
 گوش نکرد . و بعضه کوتاه اندیشان (که بنابر اغراض نفسانی
 خود اقامت آن ملک میخواستند - و برای منافعت جزوی چشم
 از انتظام کلی پوشیدند) مزاج نواب نظام الدوله را بر سر اقامت
 آن ملک آوردند . تا آنکه گذشت آنچه گذشت *

بعد شهادت نواب نظام الدوله ریاست بمظفر جنگ رسید

(۲) نسخه [اب ج] نرندا - بالف (۳) در [نسخه] الکه بها می نویسد
 اما در کتب لغت آکا بالف آمده (۴) نسخه [ج] نصاری فرامیس کفایت
 میکنند (۵) در [بعضه نسخه] پهلچهری - و در [بعضه] پهلچهری - و در
 [بعضه] پهلچهری - و در [بعضه] پهلچهری *

و ازان ملك عطف عثمان فرمود - و قريب شهر كويه (۲) رسیده بقتل
 رسيد - و مصان رياست بتمكن نواب ملايكت جنگ امير الممالك
 خلف الصدق نواب آصف جاه زينك پذيرفت - و الويه فيروزي
 از نواحي كويه بر سر شهر كرنول رسيد - نواب مصمام الدوله
 تا اينجا همراه لشكر بود - در كرنول از لشكر جدا شده بر جناح
 استعجال خود را بارنگ آباد رسانيد - فقير محرو ترجمه
 نيز با اتفاق وقت با نواب مصمام الدوله از لشكر بارنگ آباد آمد (۳)
 نواب مصمام الدوله بشهر رسیده چندن خانه نشيني اختيار كرد
 و نهم رجب سنه (۱۱۶۵) خمس و ستين و مائه و الف
 قصد حضور نواب امير الممالك بحيدرآباد كرد - و بعد وصول
 حضور بصوبه دارى حيدرآباد امتياز يافت - و بعد چندن
 از صوبه دارى معزول شده بارنگ آباد آمد - و گوشه انزوا
 برگزيد - تا آنكه نواب امير الممالك بارنگ آباد نشريف آورد
 و چهاردهم صفر سنه (۱۱۶۷) سبع و شتدين و مائه و الف نواب
 مصمام الدوله را بعمالى خلعت و كالت مطلق خود و از اصل
 و اضافه بمنصب هفت هزارى هفت هزار سوار و خطاب مصمام الدوله
 برونواخت - و او مدت چهار سال بمنصب و كالت مطلق پرداخت
 و بحسن و اى و تدبير مهمات جزوي و كلي را طرفه رونق داد

(۲) يا كويه باشد (۳) در [چند نسخه] با اتفاق نواب •

باوصف بی اسبابی طامع بر بخت - که عقل عقلا را حیران ساخت - چه وقت (که وکالت بار مقرر شد) سرکار نواب امیرالممالک عجیب حالتی داشت - که از بی زری نوبت بفروخت اثاث البیت رسیده بود - نواب مصمص الدوله نوعی حسن آورد نمود که آب رفته بجوی آمد - و نسق برهم خورده باز انتظام پذیرفت - سرکشان حلقه اطاعت در گوش و کج مزاجان غاشیه راستی بردوش کشیدند و امن عجزی در ممالک بهم رسید - و رعایا و برابا در ظلال عدالت و انصاف طرفه آسودگی یافتند - و در عرصه چهار سال مدت وکالت خود جمع و خرج مالک را برابر کرد - می گفت سال آینده انشاءالله تعالی جمع بر خرج می افزاید *

بالتجمله بعد تقرر وکالت عنقریب رایات نواب امیرالممالک را در اهتزاز آورد - و بازاده تنبیه رگه و بهوسله جانب برار متوجه شد و رگه و مالش داده پنج لک روپیه پیشکش برگرفت - و از برار در بطرف نرمل کرد - سرپا رار زمیندار نرمل از عهد نواب آصف جاه پای ترمز افشوده مکرر فوج سرکار را غارت کرده بود نواب مصمص الدوله بحکمت عمای او را مقید ساخت - و ملک او را بضبط سرکار عالی در آورد - و در سال اول از وکالت این دو کار عمده برکسی نشاند - و ایام برشغال در حیدرآباد

گذرانید - و در سال دوم از وکالت سنه (۱۱۶۸) نمان و سئین
 و مائة و الف نواب امیرالممالک را بملک میسور برد - و از راجه
 میسور پنجاه لک روپیه پیشکش بر گرفت - و اوائل موسم برشکال
 بحیدرآباد معارفت نمود - درین ایام سلطان دهلی عالم گیر ثانی
 برای نواب مصمام الدوله ماهی و مراتب فرستاد - شخصی
 این مصرعه تاریخ یافت *

۱۱۶۸

* از شاه همد آمد ماهی و هم مراتب *

در سال سیوم از وکالت سنه (۱۱۶۹) تسع و سئین و مائة و الف
 کمک راو بالاجی کرد - بیانش اینکه راو بالاجی شهر سانور را
 محاصره کرد - افاغنه سانور حصار شهر را مستحکم نموده
 پای جلادت افشردند - بارها از حصار برآمده مردم مورچال را
 زدند - راو بالاجی عاجز آمد - و استمداد از نواب مصمام الدوله
 کرد - سبحان الله مثل راو بالاجی (که ممالک دکن و همد را
 بتصرف در آورده - و پادشاه دهلی و ارکان سلطنت را متزلزل
 ساخته) رجوع بنواب مصمام الدوله آردن - و دست بدامن
 استعانت زد - نواب مصمام الدوله نواب امیرالممالک را بکمک
 راو بالاجی برد - و لشکر را بسانور رسانید - و مورچال قائم کرد
 و آتش کاری توپخانه بجای رسانید که افاغنه رنگ باختند

و در مصالحه زدند - بعد ازین نواب مصمم الدوله در فکر
برانداختن نصاری افتاد *

مخفی نماند که چون نواب نظام الدوله ناصر جنگ برای
دفع مظفر جنگ بملک ارکات رفت مظفر جنگ باعانت نصاری
فراسیس ساکن بهولجهری مصاف داده شکست یافت - نصاری
به بهولجهری خزیدند - و مظفر جنگ دستگیر شد - باز نصاری باتفاق
افغانه راه غدر پیمودند - و نواب نظام الدوله را شهید ساختند
و مظفر جنگ را بسر اداری برداشتند - ^{نوعی} که راقم ترجمه در سر آزاد
مفصل بقلم آورده) اینکه پیش ازین نصاری در بنادر مخصوص بودند
و با از حد خون بیرون نمیگذاشتند - بعد شهادت نواب نظام الدوله
چیره شدند - و لذت ملک گیری دریافتند - بعضی ملک ارکات را
فراسیس بتصرف درآورد - و بعضی آن لکا را نصاری انگریز فراگرفت
و نیز انگریز بر بنگاله مسلط شد - و قلعه بندر سورت را گرفت
و هلم جرا ابتدای ^(۳) بذای تسلط نصاری اینصفت *

القصه بعد شهادت نواب نظام الدوله مظفر جنگ نصاری
فراسیس را نوکر گرفت - و رفیق خود ساخت - و بعد قتل او
نصاری بصیغه نوکری در رکاب نواب امیر الممالک شدند
و سیکاکل و راج بندری و دیگر مواضع را در جایگیر خود گرفتند

و طرّفه اقتدارے بہم رسانیدند - کہ حکم حکم ایشان شد
 موسیٰ بوسی سردار نصاریٰ بخطاب سیف الدولہ عمدۃ الملک
 ناصری اندرخت - و حیدر جنگ صاحب اختیار سرکار عمدۃ الملک
 گردید - جنس و فصل حیدر جنگ ایذکہ نام اصلی او
 عبدالرحمن است - پدرش خواجہ قاندر بلخی در عہد نواب
 آصف جاہ از بلخ آمدہ اعتبارے پیدا کرد - و موجدار مچھالی بندر
 شد - و محاسبہ سرکار ہرنہ از برآمد - و او در مچھالی بندر
 با بعضے نصاریٰ آشنا شدہ بود - باین علاقہ بہ بندر بہاولپوری رفت
 و در پناہ نصاریٰ نشست - حیدر جنگ دران وقت خرد سال بود
 و کورندور نام کپتان یعنی حاکم بہاولپوری از او بسیار دوست
 مبدداشت - و چون مظفر جنگ رئیس شد کورندور جمعے نصاریٰ را
 بسرارے موسیٰ بوسی ہمراہ مظفر جنگ کرد - و عبدالرحمن را
 (بذاب ایذکہ جہت جامع بین المسلمین و النصاریٰ است) ہمراہ
 موسیٰ بوسی داد - و چون عبدالرحمن جوہر قابل بود ترقی عظیمے
 کرد - و حل و عقد سرکار فرنگی بدست آورد - و باسد اللہ
 حیدر جنگ مخاطب شد *

الحاصل نواب مصمّم الدولہ بعد انفصال معاملہ افانڈہ سائور
 خواست کہ نصاریٰ را از میان بردارد - نواب امیرالممالک باشا
 نواب مصمّم الدولہ نصاریٰ را از نوکری برطرف کرد - نصاریٰ
 از لشکر جدا شدہ راہ حیدرآباد گرفتند - و شہر حیدرآباد را

(۲) در اختیار خود کرده متحصّن شدند - نواب امیر الممالک متعاقب رسیده شهر را محاصره کرد - قریب در ماه محاصره ماند - و جنگها با هم واقع شد - آخر بنا بر نفاق اعیان بصاحب انجامید - و عمده الملک و حیدر جنگ آمده ملاقات نمودند - و چون در ایام محاصره انتظام جایگیریات نصاری برهم خورده بود عمده الملک و حیدر جنگ رخصت گرفته بطرف راج بندری و سیکاکول محاللات جایگیر خود رخت بر بستند - نواب مصمص الدوله برشکال در حیدر آباد بسر برد و در سال چهارم از رکامت سنه (۱۱۷۰) سبعین و مائة و الف از حیدر آباد برآمد - رام چندر مرهقه از عهد نواب آصف جاه بهالکي و غیره محاللات توابع صوبه بیدر جایگیریات لکوک در تصرف داشت - و از بے سلبگي و بے حیثیتی بنقدیم لوازم نوکري نمی رسید - نواب مصمص الدوله خواست که جایگیریات را از اندزاع نماید - رام چندر با استعداد اسباب جنگ پرداخت - و حرکت مذبوحی کرده حلقه اطاعت در گوش کشید - و جایگیریات او سوی بهالکي بضبط سرکار عالی درآمد - نواب مصمص الدوله اوائل برشکال با نواب امیر الممالک داررنگ آباد آمد - و درین ایام فوجی را فرستاده قلعه درامت آباد را محاصره کرد - و از سادات بخاری (که از عهد عالمگیر پادشاه قلعه داری را متوارث بودند) قلعه را گرفت

(۲) در [اکثر نسخه] بقاوب رسیده (۳) در [بعضی جا] سیکاکول •

بعد از بن فلک شعبده باز ورق گردانی آغاز کرد - و در شکست نواب مصمص الدوله کمربین بر بست - و آن همه عقل و هوشه که داشت از باز گرفت *

مجملاً شرح واقعه ایذکه - زرمشاهره سپاه بسدار بر نمنه سرکار بون - مغویان سپاه را برغلانیدند - سپاه هنگامه تقاضا بوریا نمودند نواب مصمص الدوله اگر قصد میکرد بسرانجام در لک روپیه این فتنه فرو می شست - چون وقت زوال دولت رسیده بون اعتنا نکرد - بتاریخ ششم ذی القعدة سنه (۱۱۷۰) سبعین و مائة و الف مردم سپاه نواب شجاع الملک بسالمت جنگ خلف نواب آصف جاه را از خانه برآرده پیدش نواب امیر الممالک بردند - و خلعت و کالت مطلق از عزل نواب مصمص الدوله دهابیدند - طرفه بلوای عام شد - و ارباش و بازاربان شهر غلو کرده خواستند که بر خانه نواب مصمص الدوله ریزند اما اسبابی بظهور آمد که تا شام بلوای در توقف افتاد - شب اهل بلوای متفرق شدند - نواب مصمص الدوله اندیشید که فردا اگر یورش نمایند با آقا مقابل شده نمی توان جنگید - بهتر آنکه کناره باید کرد - نیم شب احوال و ائقال ضروری هر اقبال بار نمود و خانه را با امتعه لکوک و ایسام نفائس و تدسوقات را گذاشت و با جمیع اهل بیعت نکور و انات قصد قلعه دولتآبان کرد - از رفقاء او قریب پانصد کس سوار و پیاده حق رفاقت بجای آوردند - مشعلها

ردش کرده مصلح از خانه برآمد - و در بظفر دروازه حصار شهر پناه
 آورد - محافظان ظفر دروازه تاب اقامت نیارنده رو بفرار نهادند
 قفل دروازه شکسته از دروازه شهر پناه برآمد - و قریب بصبح هشتم
 ذی القعدة سنه (۱۱۷۰) سبعین و مائة و الف بدولتآباد رسید
 بعد رفتن او بقلعه اثاث البیت او قدری بتاراج غارتگران رفت
 و اکثر بضبط سرکار عالی درآمد - بعد چندی فوجی از سرکار تعیین شد
 و قلعه دولتآباد را محاصره کرد - و جنگها درمیان آمد *

نواب مصمم الدوله بشمائل رضیه و خصائل مرضیه متحابی بود
 اما گاه باشد که حق تعالی نظر کردهای خود را از نظر خلق می اندازد
 و برای رفع مراتب آخری در دارالامتکان دنیا ببلائی مبتلا می سازد
 مصداق این معنی در نواب مذکور مشاهده افتاد - که با آن فضائل
 و شمائل جمیع خلائق امیر و فقیر و درباری و بازاری از برگشته
 و جز بگیر و بکش حرفی بر زبان نمی آوردند ^(۲) - اگر کسی بر جاد
 وفا قایم بوده دوستی او را بحال داشت کجا یارا که دم زد
 یا سلسله تلاشه جذباند - فقیر تنها خود را بر آشوب قیامت زد
 و نظر از مخالفت تمام عالم برداشتم - و با نواب شجاع الملک
 ملاقاتها نموده بذای مصالحت گذاشتم - و برای تمهید قواء
 اصلاح و تشدید مبانی آشتی مکرر بقلعه رفتم - و بچه سحر پرداز

و افسون کاری محاصره قلعه را بر خیزانیدم - و هتوز شروط
 مصالحه با تمام نرسیده بود که نواب نظام الدوله ثانی ناظم صوبه برار
 از ایلچپور بارنگ آباد تشریف آورد - و نواب امیرالممالک او را
 بمنصب والای ولی عهدی خود مخصوص ساخت - و بنظام الملک
 آصف جاه مخاطب گردانید - نواب آصف جاه ثانی راقم ترجمه را
 طلبیده باستمالک نواب مصمّم الدوله مامور ساخت - و طومار
 مطالب او را موافق استدعا دستخط فرموده حواله فقیر نمود
 طومار را گرفته بقلعه رفت - و او را سرگرم ازاد حضور ساختم - نواب
 آصف جاه سرداران عمده را باستقبال فرستاد - نواب مصمّم الدوله
 غره ربیع الاول سنه (۱۱۷۱) اهدی و سبعین و مائة و الف از قلعه
 برآمده در ظاهر قلعه با سرداران استقبال ملاقات نمود - و همان روز
 ملازمت نواب آصف جاه ثانی و نواب امیرالممالک حاصل کرد
 و مورد انواع مواحم گردید *

درین ایام بالاجی راد باراد مغالفت قریب اوزنگ آباد رسید
 و بهواس راد پسر خود را مقدمه الجیش کرد - و راجه
 رام چندر (که از موطن خود بعزم حضور نواب امیرالممالک
 بسندکھیر می کردهی اوزنگ آباد رسیده بود) مرهنه او را درانجا
 محاصره نمود - و قانیه او را تذک ساخت - نواب آصف جاه
 از اوزنگ آباد بسندکھیر نهضت فرمود - و رام چندر را از ورطه^(۲)

(۲) نهضت [ب] بسند کھیرا *

هلاکت خوا رهانید - و در عرض راه محاربات عظیمه بوقوع آمد
 (۲) نواب آصف جاه داد شجاعت و جگر داری داد - و جمعی کثیر
 اعادی را بشمشیر آتشبار سپند مجمر ساخت - نواب مصمص الدوله
 درین نهضت ملتزم رکاب بود - درین اثنا خبر آمد که عمده الماک
 موسی بوسی و حیدر جنگ از کار جایگیریات خود فراغ حاصل
 کرده قصد حضور نواب امیر الممالک دارند - و بحیدر آباد
 رسیدند - و حیدر جنگ نواب مصمص الدوله را متواتر خطوط
 نوشت - و آن تدر مراتب اخلاص بمعرض اظهار درآورد که
 مشار الیه را بر اخلاص او اعتماد کلی بهم رسید - و از مکر و بیم
 غفلت تام روی داد - و لشکر فیروزی از سندکبیر معارفت نموده
 در حوالی شاه گنده رسیدند بون که حیدر جنگ بحضور رسید
 و لشکر بهیمنت مجموعی بارزنگ آباد آمد - و سواد شمالی
 شهر مخیم شد *

نواب مصمص الدوله زمام اختیار خون را بکلی بدست
 حیدر جنگ سپرد - و او براه چاهلوسیها در آمد - و دایم از مکر
 و فریب برچید - هر چند آشنایانی که بر خداع او آگاه شدند
 بصراحت و کنایت بنواب مصمص الدوله خبر کردند بارز نمود
 و تکیه بر اخلاص دشمن نموده خیر خواهی آشنایان را در میزان

(۲) نسخه [ج] همه اعادی را (۳) نسخه [ج] خط نوشت *

اعتبار نمانجد - تا آنکه بتاریخ بیستم و ششم (جیب سنه ۱۱۷۱) اهدی و سبعین و مائة و الف نواب امیر الممالک بسیر باغ بیگم واقع اورنگ آباد تشریف برد - و حیدر جنگ ماده خداع آنجا مهیا ساخت - نواب مصمص الدوله و نواب یمین الدوله که بالا مذکور شد حسب الطالع در باغ بیگم رفتند - هر دو را نظر بزد کردند - و بلشکر برده هر کدام را در خیمه علیحده جای دادند - و میر عبدالکلی خان و میر عبدالسلام خان و میر عبد النبی خان پسران نواب مصمص الدوله را بجز طلبیده با پدر در یک خیمه مقید ساختند - و در ^(۲) خیمه محافظان نصاری نشستند - و خانه نواب مصمص الدوله را دو باره آنچه جمع شده بود بغارت بردند - و مستورات سادات را از خانه اخراج نمودند و اقربای نواب مصمص الدوله را و متوسلانی که فی الجمله استطاعتی داشتند آنها را در قید شدید کشیدند - و زرها گرفتند - و ستم بر سادات گذشتم که واقعه کربلا بتازگی صورت گرفت *

الحاصل این حرکات بر حیدر جنگ مبارک نیامد - نواب آصف جاه ثانی درین فکر افتاد که نقش هستی ادا از صفحه روزگار بشوید - وجهش اینکه حیدر جنگ با نواب مصمص الدوله نقض عهد کرد - و اطمینان از بر خاسم - وجه دیگر اینکه حیدر جنگ

اول نواب آصف‌جاه را بی پر و بال ساخت - بعد ازان بقید نواب
مصمص الدوله پرداخت - بیانش اینکه نواب آصف‌جاه فوج سنگینه
از برادر در رکاب آورد - و رفتن و فتنه مهمات ملکی و مالی در قبضه
اقتدار خود کرد - حیدر جنگ دید که با وصف نواب آصف‌جاه
نقش تسلط من درسم نمی‌تواند نشسم - در شکست نواب
آصف‌جاه افتاد - و بانواع حيله سازي فوج را از نواب جدا ساخت
و زرسپاه هشت لک روپيه از نزن خود تسليم نمود - و نواب را
تذبا ساخت - بعد ازان نواب مصمص الدوله را مقید کرد - و خاطر
خود را از هر دو طرف جمع نمود - و خواست که نواب آصف‌جاه را
ببهاغه صوبه دارمی حیدرآباد بعیدر آباد فرستد - و در قلعه
گلکنده نگاه دارد - و میدان را برای جولان خود خالی سازد
و ندانسم که تقدیر بر تدبیر می‌خدد *

هجوم رمضان قریب باستوا سنه (۱۱۷۱) احمدی و سبعین
و مائة و الف حیدر جنگ در خیمه نواب آصف‌جاه آمد
نواب آصف‌جاه پیشتر با مشیران خود مخفی قتل حیدر جنگ
قرار داده بود - حضار معفل خاص حیدر جنگ را گرفته ذبح کردند
و نواب آصف‌جاه بر اسبه سوار شده از لشکر آنها برآمد - و این‌ها
توپخانه فرنگ در مقام حیرت معطل ماند - و جرأتی نمود
که کارنامه رستم و افراسیاب را منسوخ ساخت - از مذبح شد
حیدر جنگ عمده الملک موسی بوسی و دیگر اعیان لش

هوش باختند - و درین دستخیز واقعه طلبان نواب مصمص الدوله
 و یمین الدوله و میر عبدالغنی خان پسر خرد نواب مصمص الدوله را
 شریعت شهادت چشانیدند - طرفه اینکه حیدر جنگ (که در
 حقیقت قاتل این سادات است) چهار گهزی بیشتر از سادات
 بقتل رسید - و قتل او را نواب مصمص الدوله بگوش خود شنید
 و گفت که حالا سلامت ما هم بنظر نمی آید - و باستقلال تمام
 مستقبل قبله نشستم - تا آنکه لچه‌مانان نام هندوئی از رفقاء نصاری
 آمد - و شهید ساخت - پدر و پسر را در مقابر آباء (که جانب
 جنوبی شهر قریب بدرگاه شاه نور قدس سره است) زیر خاک
 سپردند - و یمین الدوله را در قبرستان آبای او (که پائین گزید
 شاه نور قدس سره است) دفن ساختند - (اقم ترجمه تاریخ شهادت
 ۱۱۷۱)
 هر سه سید آیه کریمه (رجوع یومئذ مسفره) یافت - و نیز تاریخ
 شهادت نواب مصمص الدوله درین قطعه نظم کرد * * * نظم *
 رفت مصمص الدوله ز جهان * سیوم ماه شریف رمضان
 ۱۱۷۱
 سال این راتعه آن سید خود * گفت ما کشته عبدالرحمن
 و نیز این رباعی مستزاد در تاریخ نظم ساخت * * * رباعی *
 * مصمص الدوله آن امید—روالا - دانش آگاه *
 (۴)
 * ناحق شده کشته نرکمین گاه دغا - و ا مظلوماه *

(۲) نسخه [ب] سلامت ما (۳) نسخه [ج] لچه‌مانان (۴) نسخه [ب]

این غم جانگاہ *

* آزاد بعرض میرساند تاریخ - یاران شنوید *

۱۱۷۱

* کردند شهید ناکسان سید را - انا لله *

مخفی نماید که میر عبدالحی خان و میر عبدالسلام خان روز شهادت والد خود محفوظ ماندند - سببش اینکه میر عبدالحی خان را بتقریبی یک روز پیشتر از پدر جدا ساختند - و میر عبدالسلام خان را بعرضه بیماری از خیمه در عمارت فرستادند - از آنجا که حیات هر دو برادر مقدر بود حافظ مطلق (تعالی شانہ) در دل اعدا انداخت که هر دو پسر را از پدر جدا نمودند - در سلامت میر عبدالحی خان و میر عبد السلام خان نکته بخاطر راقم ترجمه القا شد که الاسماء تنزل من السماء - اسم حی و سلام کار خود کرد - و هر کدام مسدای خود را محفوظ داشت *

القصة بعد کشته شدن حیدر جنگ نواب امیر الممالک و نواب شجاع الماک و عمدة الماک موسی بوسی و ذوالفقار جنگ برادر حیدر جنگ (که بعد قتل او تایم مقام شد) قصد حیدر آباد کردند - و بعد وصول حیدر آباد ذوالفقار جنگ بطرف راج بزدری و سیکاکل محالات جایگیر خود رفت - و عمدة الماک راه پهلوجهری گرفت - با ذوالفقار جنگ و زمیندار سیکاکل جنگ در میان آمد ذوالفقار جنگ شکست فاحش خورد - و سپاه تمام بغارت در آمد و کارخانجات جواهر خانه و توشه خانه و اخیال و توپخانه بدست زمیندار افتاد - و با معدودے جان بسلامت برد - و لجهندان

قائل نواب مصمص الدوله بقتل رسید - و همچنين محمد حسين
 جماعه دار فرتنه - کارديان (که با جماعه خون بر نواب مصمص الدوله^(۲)
 و اقربا و رفقاء او متعين بود - و انواع بدسلوكيها بعمل آوردن)
 خود با جماعه كشته شد - و عمده الملك موسي موسي (که
 بطرف پهولجھري رفت)^(۳) چينا پتن بندر انگريز را محاصره كرد
 و مكرر آتش كلزار اشتعال گومت - آخر انگريز غالب آمد
 و عمده الملك با كمال خسنگي به پهولجھري گريخت - و در
 چند ماه انتقام خون سادات گل كرد - بلكه انتقام (که از
 ذات حيدر جنگ شد) نواب مصمص الدوله بگوش خون
 شنیده رفت *

نواب مصمص الدوله جامع الكمالات بود - و با جميع علوم آشنا
 مسائل هر فن در خزانه حانظه حاضر داشت - و در شعر فهمي
 دم يكثائي ميزد - و مصطلحات زبان فارسي خوب مي دانست
 ميرزايمان ولايت (که با او بر ميخوردند) در مصطلحات داني
 تعجب ميکردند - ميگفت من در در چيز دعوي دارم - يکے
 عدالت که بدقائت معاملت چنانکه بايد را ميرسم - و حق را
 از باطل جدا مي سازم - درم شعر فهمي - (رزمه) با راقم ترجمه
 گفت که اين مطلع فيضي مشهور است *

* بيت *

* مرا براه محبت در مشکل افتاد است *

* که خون گرفته ام و یار قاتل افتاد است *

مطابق معنی ظاهر یک مشکل خون گرفته شدن عاشق است
 و مشکل دوم قاتل افتادن یار - پس نجات متعذر - و بخاطر من
 معنی دیگر رسیده - یک مشکل اینکه عاشق خون گرفته است
 مبادا سوای معشوق دیگری او را کشد - مشکل دوم اینکه یار قاتل
 افتاده است - مبادا سوای عاشق دیگری را کشد - هر دو امر بر عاشق
 ناگوار است - مثنوی بے بدل بود - و انشاء او در خطوط نویسی
 طور خاصی دارد - حیف که منشآت او جمع نشد - اگر تدوین
 می یافت چشم ناظران را کحل الجواهر میکشید - در تاریخ دانی
 یکتای عصر می زیست - خصوص احوال امرا و سلاطین تیموریه هند
 که نسبتاً این گروه بود - برهانش همین کتاب و آثار الامراست
 که قدر آنرا صاحب این فن می شناسد - کتب خانۀ عظیمی از کتب
 عربی و فارسی فراهم آورد - و اکثر این کتب را بدست خود
 مقابله و تصحیح نمود - درین هنگامه کتب خانۀ برهم خورد
 اوصاف حمیده او زباده ازان است که زبان تقریر ادا نماید - مثل
 علو مزاج و بختانت رای که ارسطورا شاگرد او توان گفت - و رفار
 و تمکین و کوچک دای و غمخواری خلایق و عدالت و حیای چشم
 و وفا و صفا و صدق و راستی - با صفت دروغ سخت ناخوشی
 داشت - و دروغ گورا اصلاً در نظر اعتبار نمی آورد و زرے

که او را حاصل می شد همان وقت ده یکی برای مستحقان
 بر می آورد - و خزانه ده یکی علیحده میشد - و بر ارباب
 استحقاق صرف می یافت - امیرِ امارت زیب بود - وقتی
 که بر مسند می نشست بے تکلف شان امارت را زیب میداد
 و شکوه ریاضت در چین او بچه رونق جلوه مینمود - در هفته
 دو روز برای عدالت مقرر داشت - جمعه و سه شنبه - و مدعی
 و مدعی علیه را در حضور خود طلبیده بنفس نفیس متوجه
 تذقیع میشد - مراتب نظم و نسق ملک همه سر دست داشت
 در روز و شب اصلاً خلوتی برای مشورت ملکی نبود - و هیچ
 مشیرے نداشت - دانایان عصر بر علو نظر و وفور عقل او
 آئینه حیرت بودند - نماز صبح خوانده متوجه مهمات میشد
 وقت استوا تیلوله میکرد - و نماز ظهر خوانده باز در مهمات
 می آورد - و تا نیم شب بلکه بیشتر بکارهای مالی و ملکی
 می پرداخت - و اصناف مردم ارباب مطالب سوال و جواب
 خود را خود بالمواجهه می کردند - و واسطه دخل نداشت
 در دیوان بجزورت می نشست - و در خلوت بکریک دلی
 و انبساط تمام اختلاط میکرد *

نواب سالار جنگ بهادر نقل کرد که نواب مصمص الدوله
 بعد آمدن از قلعه دولت آباد با من گفت که چنین معلوم
 شده بود که این اسباب ظاهری (که نزد من جمع شده) هیچ

باتی نماند - گفتم چه طور معلوم شد - گفت چنین بهن آگاهی دادند - و نیز نواب مذکور نقل کرد که روزی (که وکالت را ازو گرفتند - و هنگام عجبی پر پا شد) من و جمعی کتب در خانه نواب مصمص الدوله شب بیتوتت کردیم - مردم را از فکر خواب نبرد - بکاه تر (که با نواب مصمص الدوله برخوردیم) گفت امشب بحضور خواب رفتیم - و نیز نقل کرد که نواب مصمص الدوله با من گفت که پیش از رفتن قلعه موجودات فراشخانه گرفته شد - دو صد و کسری زیاده فالین و شطرنجی برآمد و روزی (که بقاعه رفتیم) هیچ فرش نبود - دران حالت اصلا تغییر بخاطر راه نیافت - راقم ترجمه گوید وقتی (که نواب نظام الدوله بملک ازکات تشریف برد - و بر مظفر جنگ ظفر یافت) عمال آن ملک حضور طلب شدند - و بعلاقه دیوانی بر در نواب مصمص الدوله خیمه نصب کرده آنها را جای دادند - روزی از خیمه نواب مصمص الدوله برآمدم - شخصی دویده آمد - و گفت که حاجی عبدالشکور عامل معزل میگویی - که من در اختیار سزاولانم - از جا جنبیدن نمیتوانم - شما تا اینجا تصدیق کشید - فقیر با عامل مذکور آشنا نبودم - لیکن نرفتن در از شیوه مرود دیدم - رفتیم - او از محاسبه و تقید سزاولان

تکلیف کرد - همان ساعت نزد نواب مصمصام الدوله برگزیدم و گفتم
 حاجی عبدالشکور نام عاملی در زمردی عامل بر در حاضر است
 او را روبرو باید طلبید - نواب گفت ضابطه نیست که عامل
 محاسبه‌دار روبرو بیاید - گفتم نمیگویم که محاسبه‌دار معاف شود
 همین قدر میخواهم که یک مرتبه روبرو شود ● نواب در مقام
 انکار بود - و من در مقام اصرار - آخر نواب او را روبرو طلبید
 و حالت او را مشاهده کرد - و شفقت بسیار نمود - گفت فردا
 بر در خانگی نواب نظام الدوله حاضر باید شد - و چو بداری را
 تاکید کرد که هر وقتی که فلانی حاضر شود مرا خبر باید کرد - فردا
 حاجی عبدالشکور بر درخانه حاضر شد - و چو بدار خبر رساند
 نواب مصمصام الدوله بنواب نظام الدوله عرض کرد - که حاجی
 عبدالشکور نام عاملی در زمردی عامل محاسبه‌دار طلب حضور شده
 میر غلام عیسی بمن گفت که او را یک مرتبه روبرو باید طلبید
 گفتم عامل محاسبه‌دار روبرو نمی‌آید - هر چند انکار بمبالغه
 کردم میر مرا نگذاشت - ناچار روبرو طلبیدم - حالا من هم
 بحضرت همین عرض دارم که یک مرتبه آن شخص روبروی
 حضرت بیاید - نواب نظام الدوله حکم فرمود که حاضر شود
 همین یک از در در آمد و نظر نواب نظام الدوله بر هیئت او

افتاد چه می‌ببند - پیر نود ساله منگنی - پیراغانی در بر
 و دستار سبزه بر سر - و عصا و تسبیح در دست - صورت ولایت
 و محل ترحم - نواب نظام الدوله او را نزدیک خود طلبید
 و نشاند - و حرفها پرسید - و بر فرد محاسبه او دستخط
 معاف کرد - یومیه معین نمود - و سواری از سرکار خود
 عذایت نموده رخصت فرمود - مذاقبر (که از نواب مصمص الدوله
 رنگ بسمت بیان شده) نیمی از سحاب و پرتوس از آفتاب است
 حق تعالی آن مرحوم را برجهت خاص نوازد - و صدر بهشت
 برین را بجلوس او مزین سازد *

پوشیده نماند که بعد از شهادت نواب مصمص الدوله چون
 لشکر بحیدرآباد رفت میر عبدالحی خان را همراه برده در
 قلعه گلکنده نگاه داشتند - و میر عبدالسلام خان بنا بر بیماری
 در اورنگ آباد ماند - او را بقاعه دولت آباد فرستادند - و نواب
 آصف‌جاه ثانی بعد قتل حیدر جنگ شبدیز عزم جانب برار
 جولان داد - و فوج و سامان حرب فراهم آورده کمر به تنبیه
 جانچی بسر رگه‌بونه‌نسله بر بسمت - و با وصف قلمت جمعیت
 این طرف و کثرت غنیم لوای فیروزی برافراخت - و بعد ازان

(۲) نسخه [ج] تسبیح (۳) نسخه [ب] نزویک طلبید (۴) نسخه [ج]

توری توجه بخیدر آباد آردن - نواب امیر الممالک (که برای نظم و نسق ملکی جانب مچھلی بذدر خرامیدہ بود) عطف عذان نمود - و در سواد خیدر آباد ملاقات هر دو برادر واقع شد نواب آصف جاہ بدستور سابق بر مسند ولایت عہد نشست (۲) و زمام مهمات مالی و ملکی بقبضہ اقتدار خود در آردن و پانزدہم ذیقعدہ سنہ (۱۱۷۲) اثنین و سبعین و مائتہ و الف میر عبدالحی خان را از قلعه برآوردہ از سرنو احیا فرمود سابق خطاب میر عبدالحی خان شمس الدولہ دلاور جنگ بود (۳) بعد برآمدن از قلعه بخطاب پدر (یعنی مصمص الدولہ مصمص جنگ) و منصب ششہزاری پنج ہزار سوار مورد عنایات گردید - و میر عبدالسلام خان ہم حسب الحکم از قلعه دولت آباد برآمد - و با اہل بیت خود برخورد - سلامہما اللہ تعالی *

بسم اللہ الرحمن الرحیم

الحمد لله و سلام علی عباده الذین اطقی - اما بعد عرض میدارم فقیر عبد الرزاق الحسینی الخوارزمی الاورنگ آبادی (۴) کہ از مبادی سن رشد و تمیز الخ - انتہی کلامہ *

(۲) نسخہ [ب] بر مسند والی ولی عہدی نشست (۳) نسخہ [ج] مہام

(۴) نسخہ [ب] خان بہادر (۵) یعنی تا آخر آنکہ پیشتر در نسخہ

[۵] گذشت .

مقدمه در فهرست کتاب

باید دانست که برخی ترجمه‌های رقمزده کلاک بانعی این نسخه بغایر راه یافتن افراط و تفریط بمسوده‌ها ناقص بود. حتی المقدر باتمام و اصلاح آن کوشیده بعد اختتام آن فهرس اسامی مردم مذکور الاحوال را جزو کتاب ساخته بعد اسماء ملحقه قاف الحاق بشنگرف رسم نمود - که فارق باشد میان گفتگوی آن بزرگ ومن هیچمدان - و این مجموعه جلیل القدر بنقوش هفت صد و سی ترجمه زیب و زینت گرفت - چنانچه تفصیل ذیل آئینه‌دار این مدعا سمک *

حرف الالف - مشهاد و پنج ترجمه^{۸۵}

اسمعیل بیگ درلدی (ق) - اعتبار خان خواجه عنبر (ق)
 افضل خان خواجه سلطان - ادهم خان کوکه - اشرف خان
 میرمنشی - ابراهیم خان اوزبک (ق) - آصف خان عبدالمجید
 اسکندر خان اوزبک - الغ خان حبشی (ق) - اعتماد خان
 خواجه سرا - آصف خان خواجه غیاث الدین علی - اعتماد خان
 گجراتی - امیر فتح الله شیرازی - و کیفیت وضع تاریخ الهی
 اسمعیل قای خان ذوالقدر - آصف خان میرزا قوام الدین جعفر بیگ
 افضل خان شیخ عبد الرحمن - اسلام خان چشتی فاروقی
 ابوالفتح خان دکنی - و بیان مذهب مهدویه - احمد بیگ خان
 کابلی - اعتماد الدوله میرزا غیاث بیگ طهرانی - و احوال نورچهران

بیگم - اعتبار خان خواجہ سرا (ق) - ابراہیم خان فتح جڈک
 اسد خان معموری - اردا جی رام - افضل خان شکر اللہ
 اخلاص خان حسین بیگ (ق) - آصف خان ابو الحسن - شہر
 بآصف جاہی - و احوال ممتاز محل - اہتمام خان (ق) - اسلام
 خان مشہدی - اصالت خان عبد الہادی - امیر خان ابو البقا
 اعظم خان میر محمد باقر - اعتقاد خان شاہ پور - اللہ یار خان
 پسر افتخار خان - احمد خان نیازمی - آتش خان حبشی (ق)
 اللہ قلی خان اوزبک - الف خان امان بیگ - احمد بیگ خان
 بوادرزادہ ابراہیم خان - اوزبک خان نذر بہادر - اخلاص خان
 شیخ الہدیہ (ق) - افتخار خان خواجہ ابو البقا - ارادت خان
 میر اسحاق - اشرف خان خواجہ برخوردار (ق) - اللہ وردی
 خان - اکرام خان سید حسن (ق) - اللہ یار خان میر
 توزک (ق) - اسلام خان میر ضیاء الدین حسین - احتشام خان
 اخلاص خان (ق) - اصالت خان میرزا محمد - اعتماد خان شیخ
 عبد القوی - اللہ وردی خان پسر اللہ وردی خان - اعتقاد خان
 میرزا بہمن یار - اقصی القضاة قاضی عبد الوہاب - و احوال
 قاضی شیخ الاسلام - اسلام خان درمی - اعظم خان کوکہ - افتخار
 خان سلطان حسین - آتش خان جان بیگ (ق) - امانت خان
 میرک معین الدین احمد - ایرج خان ولد قزلباش خان - اشرف

(۲) خان میروزا محمد اشرف - آغر خان پیر محمد (ق) - ارسلان
 خان ارسلان قلی (ق) - امیر خان میر میران - و احوال
 صاحب جی صبیحہ علی مردان خان - امانت خان میر حسین - ارشد
 خان میر ابو العلاء (ق) - اسمعیل خان مکھا (ق) - ابو نصر خان
 پسر شایسته خان (ق) - امان اللہ خان نبیرہ اللہ زدی خان
 ابراہیم خان پسر علی مردان خان - احسن خان سلطان حسن (ق)
 امیر خان عبد الکریم - آصف الدولہ جملۃ الملک اسد خان
 امیر الامرا حسین علی خان - اعتقاد خان محمد مراد فرخ شاہی
 و کیفیت گرفتاری محمد فرخ سیر پادشاہ - اعتماد الدولہ محمد
 امین خان بہادر (ق) - اخلاص خان اخلاص کیش (ق) - امین
 خان دکنی - امین الدولہ امین الدین خان بہادر سنہی (ق)
 اعتماد الدولہ تہرال دین خان بہادر (ق) - امیر الامرا غازی الدین
 خان بہادر فیروز جنگ (ق) - ابو الخیر خان بہادر امام جنگ (ق)
 ابو المنصور خان بہادر صفدر جنگ (ق) - آصف الدولہ
 امیر الممالک (ق) - اسمعیل خان بہادر پنی (ق) *
 ۲۹

حرف الباء - بمست و نہ ترجمہ

بیرام خان خانخانان - و احوال سلیمہ سلطان بیگم - بہادر
 خان شیبانی - باز بہادر ہایزید - بابا خان قاقشال - بہادر

(۲) در [بعضہ نسخہ] میر محمد اشرف (۳) در [بعضہ نسخہ] امین خان

چینی بہادر (۴) در [بعضہ نسخہ] سنہلی (۵) یا پگڈی باشد •

پسر سعید بدخشی (ق) - باقی محمد خان کوکا (ق)
 پاینده خان مغل (ق) - پیشرو خان مهتر سعادت (ق)
 بهادر الملک (ق) - بیوم بیگ ترکمان - بهادر خان اوزبک (ق)
 بیگلر خان - بالچو تلیچ (ق) - بے بدل خان سعیدای گیلانی^(۲)
 و کیفیت تخت طارسی - باقر خان نجم ثانی - بهرجی زمیندار
 بکلانه - و احوال آن آلکا - بهادر خان زرهله - پردل خان بیرام خان
 باقی خان چیله قلماق - پرتھی راج (آتمور) (ق) - بهرام سلطان ولد
 نذر محمد خان - و احوال خانان توران - و کیفیت استرداد بلخ
 بهادر خان باقی بیگ - پادشاه قلی خان تهور خان - و کیفیت
 ابتدای بغی سلطان محمد اکبر - بزرگ امید خان (ق) - بهره مند
 خان میربخشی - باقی خان حیات بیگ - و کیفیت نظر بند
 نمودن سلطان محمد معظم^(۳) - بسالت خان میرزا سلطان نظر (ق)
 بیان خان شیخ فاروقی (ق) - برهان الملک سعادت خان (ق) *

۱۶

حرف الغاء - شازده ترجمه

تردی بیگ خان ترکستانی - تاتار خان خراسانی (ق)
 ترسون محمد خان - تولک خان نوچین (ق) - تردی خان (ق)
 ترخان مولانا نورالدین - تخته بیگ سردار خان (ق) - تاش بیگ
 تاج خان (ق) - تربیت خان عبدالرحیم (ق) - تهور خان میرزا
 محمود - تربیت خان فخر الدین احمد - تقرب خان حکیم دأرد

(۲) در [بعضی نسخه] بالچو تلیچ (۳) در [بعضی نسخه] اعظم *

تربیت خان شفیع الله - تربیت خان میر آتش - و کیفیت تسخیر
قلعه ستاره - ترکتاز خان (ق) - تیغ بیگ خان میرزا کل (ق) *

^۲
حرف الذاء - دو ترجمه

ثانی خان هردي - ثناء الله خان امان الله خان (ق) *

^{۱۷}
حرف الجیم - هفده ترجمه

جعفر خان تگلو - جلال خان قورچی (ق) - جگ مال برادر
خرد راجه بهارهمل (ق) - جانس بهادر (ق) - جهانگیر تلی خان
لاله بیگ - جگنازه پسر راجه بهارهمل (ق) - جان سپار خان
ترکمان - جادر رای کایتیه - جهانگیر قای خان شمس الدین
جگراج عرف بکرماجیت (ق) - جان نثار خان قدیمی - جان سپار
خان خواجه بابا (ق) - جلال کاکر (ق) - جعفر خان عمده الملک
جان سپار خان پسر مختار خان - جان نثار خان خواجه
ابوالمکارم (ق) - چورا من جات *
^(۲)

^{۲۲}
حرف الحاء - بیست و دو ترجمه

حاجی محمد خان سیستانی - حسن خان کهنریه - حیدر^(۳)
محمد خان آخته بیگی (ق) - حاجی یوسف خان (ق)
حکیم مصیب الدین ابوالفتح - حکیم عین الملک شیرازی (ق)
حکیم همام - حسن بیگ خان بدخشی شیخ عمری - و کیفیت

(۲) یا چورا من جات باشد (۳) در [بعضی نسخه] تکریمه *

بغی خسرو - حکیم علی گیلانی - و حقیقت جنگ فیلان
 در حضور عرش آشیانی - و کیفیت حوض کہ حکیم مزبور ساخته
 حاکم بیگ دادہ اعتماد الدولہ - و احوال اچھد رپ سڈاسی
 حکیم مدرسا مسیح الزمان - حبش خان سیدی مفتاح - و احوال
 بعضے عادل شاہیہ - حیات خان داروغہ آبادار خانہ (ق) - حسام الدین
 خان - حکیم حاذق گیلانی - حقیقت خان اسحق بیگ (ق) - حسین
 بیگ خان اوزبک - حسن علی خان بہادر عالمگیر شاہی - و احوال
 رضی الدین خان - حکیم الماک میر مہدی - و بیان عورض
 استسقای محمد اعظم شاہ (ق) - حسین خان خویشگی - و احوال
 شاہ بیگ - حمید الدین خان بہادر عالم گیر شاہی (ق) *

حرف الخا - چہل و چہار ترجمہ

خضر خواجہ خان - و احوال سکندر سور - خواجہ جلال الدین
 محمود - خواجہ معظم برادر مریم مکانی - خان زمان علی قلی
 خواجہ جہان ہروی - خان عالم چلمہ بیگ - خانخانان منعم بیگ
 خان جہان حسین قلی بیگ - خواجہ شاہ منصور شیرازی
 خداوند خان دکنی - خواجہ نظام الدین احمد - خواجہ
 شمس الدین خوانی - و تحقیق خوانی - خواجگی فتح اللہ (ق)
 خواجگی محمد حسین (ق) - خواجہ جہان کابلی جہانگیری
 خسرو بے اوزبک - خان اعظم کوکہ - و کیفیت فوت سلطان مظفر
 گجراتی - و ارتداد اکبر بادشاہ - خانخانان عبدالرحیم - و احوال

میان فهیم - خدمت پرست خان رضا بهادر - خان جهان لودی
 خان عالم برخوردار - خواجه ابوالحسن تربتی - خان زمان امان الله
 خواجه جهان خوافی (ق) - خان دران نصرت جنگ - خان جهان
 باره (ق) - خسرو سلطان ولد نذر محمد خان - خواجه
 عبد الهادی (ق) - خوشحال بیگ کاشغری (ق) - خواص
 خان بختیار خان (ق) - خلیل الله خان برادر خرد اصالت
 خان - خان دران سید محمود - خان زمان میر خلیل - ر کیفیت
 عشق سلطان اورنگ زیب با زین آبادی - خواجه عبد الرحیم
 خان (ق) - خان زمان شیخ نظام - خان جهان بهادر کولتاش میر ملک
 حسین - خدا بنده خان پسر هایسته خان - خان عالم اخلاص خان (ق)
 خان جهان بهادر کولتاش خان عالی مراد (ق) - خاندوران امیر الامرا
 خواجه عامر - ر احوال نادر شاه (ق) - خدا یار خان تهمی (ق)
 خان زمان میرواتی - خواجه عبدالله خان (ق) - خواجه قلی خان
 بهادر (ق) *

حرف الدال - بیست و یک ترجمه

دریا خان عزایت - دستم خان (ق) - دولت خان لودی
 دیانت خان قاسم بیگ (ق) - دلار خان کاکر - داراب خان
 میرزا داراب - دربار خان (رهله) - دیانت خان دست بیاضی
 دیندار خان بخاری (ق) - دولت خان خواص خان - دانشمند
 خان - دارون خان قریشی - دیانت خان حکیم جمالا (ق) - داراب

(۲) مختار خان - دلیر خان داورزی (۳) - دلیر خان عبد الرؤف
 صیانه (ق) - دیانت خان میر عبدالقادر - داؤد خان و بهادر خان
 و سایمان خان (ق) - دلار خان بهادر (ق) - دیانت خان میر
 علي نفي - دهیراج راجه جی سنگه سوائی (ق) *

حرف الذال - شش ترجمه

ذوالقدر خان ترکمان (ق) - ذوالفقار خان قرامانلو - ذوالفقار
 خان محمد بیگ - ذوالفقار خان نصرت جنگ - ذکریا خاں بهادر
 هزرجنگ (ق) - ذوالفقار الدواه میرزا نجف خان بهادر *

حرف الراء - هشتاد ترجمه

رزیسی برادر زاده راجه بهار همل (ق) - راجه بهار همل - رای
 سرچن هادا (ق) - رای لونگرن کچهواهه (ق) - راجه بیزیر
 راجه تودرمل کهتری لاهوری - و غوابط مستحذنه ار - راجه
 بهگونت داس - راجه مدهکر بنذیله (ق) - راجه رام چند
 بکهیله (ق) - رام چند چوهان (ق) - راجه بکرماجیت پتر داس (ق)
 رای بهوج پسر رای سرچن هادا (ق) - رای درگا سیودیه (ق)
 رای رای سنگه بهورآهیه - و کیفیت قلعه دیوگدهه (ق) - راجه

(۲) در [اکثر نسخه] بنی مختار (۳) هر [بعضی نسخه] داورزی - اما

گمان برم که داؤد زئی باشد (۴) اعلی صحیح زکریا ست نرای معجه

عجب که مولف این نام را در ذال آورده (۵) نسخه [۱] بهارامل (۶)

در [بعضی نسخه] سیسودیه (۷) نسخه [۱] آیوگدهه *

رامداس کچهواہہ - راجہ باسو (ق) - راجہ مان سنگھہ پسر
 راجہ بھگونت داس کچهواہہ - ر کیفیت آلکای آڈیسہ - راجہ
 راج سنگھہ کچهواہہ (ق) - راجہ رایسال درباری - رانا سکرا پسر
 رانا اردی سنگھہ (ق) - راجہ مہا سنگھہ ر جگت سنگھہ (ق)
 راجہ سورجمل پسر راجہ باسو - راجہ سورج سنگھہ راتھور (ق)
 راجہ بکرماجیت رای رایان - ر کیفیت فلعد کانگرہ - رای
 گوردھن سورج دھج - راجہ بر سنگھہ دیو بندیلہ (ق) - رستم
 خان شغالی - رانا کون پسر رانا امرا (ق) - رادرتن ہادا پسر
 رار بھوج (ق) - رار سور بھورتھیہ (ق) - راجہ بہارتھہ بندیلہ (ق)
 راجہ جچھار سنگھہ بندیلہ (ق) - راجہ رز افزون (ق)
 رحمت خان میر فیض اللہ (ق) - راجہ انوب سنگھہ
 بدگوجر - راجہ گج سنگھہ پسر راجہ سورج سنگھہ (ق) - راجہ
 رامداس نوروی (ق) - راجہ کشن سنگھہ بہدریہ (ق) - رار
 امر سنگھہ پسر کلان راجہ گج سنگھہ (ق) - رای مکند کایتھہ
 راجہ جگت سنگھہ پسر راجہ باسو (ق) - راجہ جیرام بدگوجر (ق)
 رشید خان انصاری - ر کیفیت جلالہ ر نیاکانش - راجہ
 بیتھل داس کور (ق) - راجہ بہار سنگھہ بندیلہ (ق) - رار
 سترسال ہادا نیبری رادرتن (ق) - راجہ سیورام کور (ق) - راجہ

(۲) در [بعضے نسخہ] شمالي (۳) در [بعضے نسخہ] بوندیلہ (۴)

در [بعضے نسخہ] کایت : یا کاتب باشد *

اندرمن دهندهیره (ق) - رام سنگهه ولد کرمسي (انهور) (ق)
 روپ سنگهه رانهور (ق) - ستم خان مقرب خان (ق) - راجه
 انروده کور (ق) - راجه راجروپ (ق) - راجه رگهوانهه (ق)
 رحمت خان حکيم ضياء الدين - و احوال فوت دارا شکوه
 و مراد بخش (ق) - راجه تودرمل شاهجهاني (ق) - رار کون
 بهورتهيه (ق) - راجه سبجان سنگهه بندياه (ق) - راجه ديبي سنگهه^(۲)
 بندياه (ق) - راجه رای سنگهه سيوديه (ق) - راجه رام سنگهه
 کچهوايه (ق) - رشيد خان الهام الله (ق) - رار بهار سنگهه
 هادا (ق) - رضوي خان سيد علي (ق) - زندوله خان نمازي (ق)
 روح الله خان اول پسر دوم خليل الله خان - روح الله خان
 خانه زاد خان (ق) - رار داپمت^(۳) بندياه - و كيفيت کلاه پوشان
 فرنگ (ق) - رام سنگهه هادا (ق) - ستم دل خان - راجه جهيله رام
 ناگر (ق) - راجه محکم سنگهه کهتري (ق) - رعایت خان ظهور
 الدوله (ق) - روشن الدوله ستم جنگ (ق) - راجه چندر سين
 (ق) - راجه سلیمانجي بناگر^(۴) - راجه گوپال سنگهه کرر (ق)
 راجه ساموجي بهونسله^(۵) (ق) - رکن الدوله سيد لشکر خان بهادر
 نصير جنگ - راجه بپر بهادر (ق) *

(۲) یا سبجان سنگهه ناشد (۳) در (بعضی نسخه) رار داپ (۴) یا

دباگر ناشد (۵) در [چاند جا] بهونه نوشته .

حرف الزاء - چهار ترجمه

زین خان کوه - زاهد خان پسر صادق خان (ق) - زاهد خان

کوه (ق) - زبردست خان (ق) *

حرف السین - پنجاه و پنج ترجمه

سیف خان کوه - سید محمود خان باره (ق) - سید

احمد خان باره (ق) - سلطان خواجه نقشبندی - و کیفیت

مشیرعی عرش آشیانی - سید حامد خان بخاری (ق) - سید

عبد الله خان پسر میر خواننده (ق) - سمانچی خان قرغوچی (ق)

سید راجو باره (ق) - سعید خان چغتای - سید قاسم و سید هاشم

باره (ق) - سیف خان سید علی امغر (ق) - سردار خان خواجه

یادگار (ق) - سید دلیر خان باره - و کیفیت فیل سفید (ق)

سید هزیر خان باره (ق) - سیف خان میرزا صفی - سرافراز

خان چغتای (ق) - سید شجاعت خان باره - سپهدار خان محمد

صالح (ق) - سعید خان بهادر ظفر جنگ - سردار خان شاه جهانی

سرافراز خان پسر لشکر خان (ق) - علامی سعد الله خان - و کیفیت

دولتخانه خاص - و حقیقت قرار داد داشتن تابندگان (ق) - سید

منصور خان باره - سجان سنگهه و پرمدبو پسران سورجمل

سیودیة (ق) - سید عالم باره (ق) - سید هدایت الله صدر (ق)

سید اختصاص خان باره عرف سید صلابت خان (ق) - سید

شجاعت خان بهادر بهکری (ق) - سعادت خان پور ظفر خان (ق)
 سیادت خان میرزین الدین علی (ق) - سید مظفر خان بارهه و سید
 لشکر خان بارهه - سبیل سنگهه ^(۲) سیودیبه (ق) - سرافراز خان بلوچی ^(۳)
 سید اختصاص خان سید فیروز خان (ق) - سید عزت خان ^(۴)
 عبدالرزاق گیلانی (ق) - سید امیرخان خوافی (ق) - سربلند خان
 خواجه رحمت الله (ق) - سیف خان فقیر الله - سیف الله خان
 میر بحر - سید عبدالله خان بارهه (ق) - سردار خان چیله
 و کیفیت نظر بند شدن سلطان محمد معظم - سیادت خان سید
 ارغلان (ق) - سیدی یاقوت خان حبشی (ق) - سرافراز خان سید
 لطیف (ق) - سید حمین خان بارهه (ق) - سید رستم خان
 دکانی (ق) - سعد الله خان هدایت الله (ق) - سید نجم الدین
 علی خان بارهه (ق) - ستر سال بندیله (ق) - سعادت الله خان (ق)
 سیف الدوله عبدالصمد خان بهادر دلیر جنگ (ق) - سیف الدوله
 سید شریف خان بهادر (ق) - سعد الله خان بهادر مظفر جنگ (ق)
 سادات خان ذوالفقار جنگ (ق) - سراج الدوله انور الدین خان
 بهادر ظفر جنگ (ق) *

۵۴

حرف الشین - پنجاه و چهار ترجمه

شمس الدین محمد خان ، شاه قای خان نازنجی (ق) - شاه

(۲) در [بعضی نسخه] سبیل سنگهه (۳) در [اکثر نسخه] بلوچی

(۴) یا عرب خان باشد

بداع خان (ق) - شیخ گدائی کنبو - شیخ محمد بخاری (ق)
 شاه محمد خان ولایتی - شیخ احمد فتح پوری - شاه فخر الدین (ق)
 شجاعت خان عرف مقیم خان عرب - شیخ عبدالنبی صدر
 شیخ عبد الرحیم لکهنوی - شیخ جمال بختیار (ق) - شهاب الدین
 احمد خان - شیخ ابراہیم پور شیخ موسیٰ (ق) - شیرزیہ
 خان (ق) - شیخ عبداللہ خان - و مجملے از احوال شیخ محمد
 غوث و شیخ بہاول - شیخ ابوالفیض فیضی - شہباز خان کنبو
 شریف خان انگہ (ق) - شاہم خان جلاہر - شاه قلی خان محرم
 شیخ ابوالفضل مبارک - شیر افگن خان علی قلی بیگ - شریف
 خان امیر الامرا - شجاعت خان شیخ کبیر - شمشیر خان ارسلان بے
 اوزبک (ق) - شیخ فرید مرتضیٰ خان بخاری - شجاعت خان
 سلام اللہ عرب (ق) - شاه بیگ خان ارغون - شاه نواز خان بہادر میرزا
 اہرج - شیر خواجہ (ق) - شہباز خان معروف بشیر و رھلہ (ق)
 شیر خان تونور - شیر خان تربتی - شاه قلی خان وقاص حاجی (ق)
 شادی خان اوزبک (ق) - شجاعت خان شادی بیگ (ق)
 شاه بیگ خان اوزبک (ق) - شیر خان سید شہاب بارہہ (ق)
 شیخ میر خوافی (ق) - شاه نواز خان صفوی - شمس الدین خان
 پسر کلان نظر بہادر (ق) - شمشیر خان حیات تربتی (ق) - شجاعت
 خان رعد انداز بیگ خان (ق) - شہامت خان سید تاسم بارہہ

شمشیر خان نوربدي - شيخ عبد العزيز خان (ق) - شريف الماک
 حيدرآبادي - شايسته خان امير الامرا - شجاعيت خان محمد بيگ
 لڑکمان (ق) - شجاعيت خان بهادر محمد شاه نام (ق) - شهدان
 خان خويشگي - شجاع الدوله - ر احوال احمد شاه دراني (ق)
 شجاع الملک امير الامرا (ق) *

حرف الصاد - نه ترجمه

صادق محمد خان هرزي - صادق خان مديريخشي - صلابت خان
 روشن ضمير (ق) - صفر خان خواجه قاسم (ق) - صف شکن
 خان ميرزا لشکري (ق) - صف شکن خان محمد طاهر (ق)
 صفي خان پسر درم اسلام خان شهدي - صلابت خان خواجه
 مير خواني - صف شکن خان مير صدرالدين (ق) *

حرف الضاد - یک ترجمه

ضياء الدوله پسر خواجه سعد الدين خان (ق) *

حرف الطاء - دو ترجمه

طيب خواجه جويباري - طاهر خان طاهر شيخ (ق) *

حرف الظاء - دو ترجمه

ظفر خان پسر زين خان کوه (ق) - ظفر خان خواجه

اجسن الله (ق) *

۳۰ خرف العین - می ترجمه

علي قلمي خان اندرابي (ق) - عبدالله خان اوزبک - عبدالمطلب
 خان (ق) - عرب بهادر - علي مردان بهادر (ق) - عزت خان
 خواجه بابا (ق) - عوض خان قاتشال (ق) - عبدالله خان
 فيروز جنگ - عزيزالله خان پسر يونسف خان (ق) - عاقل خان
 عنايت الله - و احوال سني خانم (ق) - عبدالرحيم بيگ اوزبک (ق)
 عرب خان نور محمد (ق) - علي مردان خان امير الامرا
 و کيفيت هنگامه اوزبکان در بلخ - عبدالله خان سعيد خان (ق)
 مسکر خان فچم ثاني (ق) - عبدالرحمن سلطان (ق) - عبدالرحيم
 خان پنجمين پور اسلام خان مشهدي (ق) - عنايت خان خواني
 عبد البرزاق خان لاري (ق) - عاقل مير مسکري (ق) - عزيزالله
 خان پسر سيوم خليل الله خان (ق) - علي مردان خان
 حيدر آبادي (ق) - عيسى خان مدين (ق) - عنايت الله خان (ق)
 عضد الدوله عوض خان بهادر قسور جنگ (ق) - عبد العزيز خان
 بهادر شيخ مقبول عالم (ق) - عمدة الملك امير خان مير
 اسحق (ق) - علي محمد خان رهله (ق) - علي دردي خان
 ميرزا بندي (ق) - عماد الملك غازي الدين خان پسر امير الامرا
 فيروز جنگ (ق) *

(۲) در [بعضی نسخه] مدين - و در (بعضی جا) مدين *

حرف الغین - هفت ترجمه

غازی خان بدخشی - و کیفیت اختراع سجده پیش عرش آشیانی
 غیرت خان خواجه کامگار - غالب خان بیجاپوری (ق) - عضنقر
 خان پسر الله وردی خان - غیرت خان محمد ابراهیم (ق)
 غازی الدین خان بهادر فیروز جنگ - غازی الدین خان بهادر
 غالب جنگ (ق) *

۱۵

حرف الفاء - پانزده ترجمه

فرحت خان مهتر سکاٹی (ق) - فتح خان حبشی - و احوال
 ملک عنبر - فدائی خان میو ظریف - فدائی خان مبرز هدایت الله
 واصل خان آقا افضل اصفهانی - فیروز خان خواجه سرا (ق)
 فتح جنگ خان روهاء - و آخر خان نجم ثانی (ق) - فیض الله خان
 پسر زاهد خان کوکه - فتح جنگ خان میانه - فاضل خان شیخ
 مخدوم صدر (ق) - فدوی خان محمد صالح و مقدر خان محمد
 جمال الدین (ق) - فاضل خان برهان الدین - فضائل خان میر
 هادی - فتح الله خان بهادر عالمگیر شاهی *

۲۹

حرف القاف - بیست و نه ترجمه

قرا بهادر خان (ق) - تاسم محمد خان نیشاپوری (ق) - قتلن قدم
 خان (ق) - قمر خان (ق) - قبا خان کذک - قطب الدین خان انگه

(۲) در [چند نسخه] فاضل •

قاسم علي خان (ق) - قريش سلطان كاشغري - قاسم خان ميربحر
 قطب الدين خان شيخ خوبن - قليچ خان اندجاني - قاسم خان تمكين (۲)
 قاسم خان جويني - ر كيفيت هوگاي بندر - قباچاق خان امان بيگ
 تزلباش خان افشار (ق) - قزاق خان باقي بيگ ارزبک - قاضي
 محمد اسلم - قليچ خان توراني - قاسم خان مير آتش - قباد خان
 مير آخور - قطب الدين خان خويشگي پسر دم نظر بهادر
 قوام الدين خان امفهانبي - قلعه دار خان ميرزا علي - قليچ خان
 خواجه عابد پور عالم شيخ (ق) - قاسم خان گرماني - قطب الدين
 خان خويشگي عرف بايزيد - قطب الملک سيد عبد الله خان
 قادر دان خان بهادر انصاري (ق) - قطب الدرله محمد انور
 خان بهادر *

حرف الكاف - ۹ نه ترجمه

كمال خان گكهر - كاکر علي خان (ق) - كنور جگت سنگهه
 كشن سنگهه راتهور - كاکر خان عرف جهان خان (ق) - كار طلب
 خان (ق) - گنج علي خان عبد الله بيگ (ق) - گيري سنگهه
 کامگار خان پسر دم جعفر خان (ق) *

حرف اللام - پنج ترجمه

لشکر خان اکبري - لشکر خان مشهدي - لشکر خان جان نثار
 خان - لطف الله خان - لطف الله خان صادق (ق) *

حرف المیم - یکصد و پنجاه و دو ترجمه

مصاحب بیگ - ملا میر محمد خان شیروانی - میر شاه
 ابو المعالی - محمد سلطان میرزا - مهدی قاسم خان - محمد
 قاسم خان بدخشی - محمد تلی توقدائی (ق) - محمد تلی
 خان برلاس - مجنون خان قاقشال - میر محمد خان مشهور
 به خان کلان - معین الدین خان فرنخودی (ق) - مهر علی خان
 سلدوز (ق) - میرزا میرک رضوی خان (ق) - محمد مراد خان
 پسر امیر بیگ (ق) - مظفر خان تربتی - میر معز الملک
 اکبری - میر علی اکبری موسوی - میرزا شرف الدین حسین
 محب علی خان پسر میر نظام الدین علی - معصوم خان فرنخودی^(۲)
 میر گیسوی خراسانی - مخدوم الملک عبد الله - و احوال شیخ
 حسن علایی - میر زاده علی خان (ق) - میرزا فولاد بیگ پسر
 خدا داد برلاس - و مجملے از احوال ملا محمد تقوی - میرزا
 سایمان - محب عالی خان رهناسی - میر ابو تراب گجراتی - میر
 شریف آملی - و تحقیق مردم نقطویه - میر مرتضی سبزراری
 معصوم خان کابلی - میرزا مظفر حسین صفوی - میرزا جانی
 بیگم ازغون - و احوال موبه تنه - میرزا یوسف خان رضوی
 مانهو سنگهه کچهواهه (ق) - میر حسام الدین - و مخصوص
 خان برادر خرد سعید خان چغتای (ق) - میر معصوم خان

بهکری - میرزا شاهرخ - میرخلیل الله یزدی - و احوال شاه
 نعمت الله وای - محمد قلی ترکمان (ق) - مهتر خان انیس (ق)
 میرزا غازی بیگ - میران صدر جهان - میرزا چین قلیچ
 میرزا فریدون خان برلاس (ق) - محشم خان شیخ قاسم (ق)
 میرزا علی بیگ اکبر شاهي - میر جمال الدین انجو - میرزا
 راجه بهار سنگهه (ق) - میر فضل الله بخاری - معظم خان
 شیخ بایزید (ق) - محمد تقی سیم ساز - ملا محمد نتهه
 محمد خان نیازی - مظفر خان میر عبد الرزاق - مقرب خان
 شیخ حسو - مرتضی خان انجو - مصطفی بیگ ترکمان (ق)
 مهابت خان خانخانان - مختار خان سبزواری - میر محمد
 امین میرجمهه - و کیفیت اصفهان - محمداار خان - مرشد قلی
 خان ترکمان - و احوال مرشد قلی خان لله استجلو - مخلص خان
 برادر کلان الله وردی خان - معتمد خان محمد شریف - میرزا
 رستم صفوی - موسوی خان صدر (ق) - مبارز خان رهله - مهیس
 داس (تهور) (ق) - میر سید جلال صدر - و احوال ملا محمد
 صوفي مازندرانی - محمد زمان طهرانی (ق) - مادهو سنگهه
 هادا (ق) - میرزا والی - مکرمت خان ملا مرشد - و کیفیت بلده
 شاه جهان آباد - میرزا حسن صفوی - مرتضی خان سید نظام
 معتقد خان میرزا بیگی - میرزا عیسی ترخان - محمد علی
 خان محمد علی بیگ - مغل خان پسر زین خان کوکه - میر

شمس (ق) - مرشد قلبي خان خراساني - و کیفیت دهار و دکن
 ملتقم خان - معمور خان میر ابوالفضل - مکند سنگه هادا (ق)
 معتمد خان محمد صالح خواني (ق) - مبارک خان نیازی
 میرزا ابوسعید - مصطفی خان خواني - میرک شبنخ هرري
 مانوجي و پرسوجي - ملا علاء الملک - میر جمله معظم خان^(۲)
 و احوال سلطان شجاع - و کیفیت جنگ بهادر و آسام - میرزا نودر
 میرزا ابوالمعالي - محمد صالح خان ترخان - ملا احمد نایته
 و تحقیق نوایم - مخلص خان قاضي نظاما (ق) - میرزا راجه
 جي سنگه کچهوايه (ق) - محمد قلبي خان بهوسله - میرزا سلطان
 صفوي - میرزا مکرم خان صفوي - میرزا خان منوچهر - مهاجرت
 خان لهراسپ - مبارز خان میر کل - مرتضی خان سید شاه
 محمد (ق) - مهاراجه جسونت سنگه راهور - میر سید محمد
 قنوجي - و حکایت شبنخ محمدي - ملتقم خان میر ابراهیم حسین
 محمد امین خان میر محمد امین - مختار خان شمس الدین
 مغل خان بلخي - محمد علي خان خانسامان - مهاجرت خان
 حیدرآبادي - موسوي خان میر معز - محمد بدیع سلطان (ق)^(۳)
 مصطفی خان کاشي - و حکایت آمدن محمد اعظم شاه نزد
 خلد مکان (ق) - مخلص خان عالمگیری - مرتضی خان سید

(۲) در [بعضی نسخه] میر محمد سعید میر جمله معظم خان (۳) در

[بعضی نسخه] میرزا معز

مبارک خان (ق) - معتمد خان میر ابراهیم - مطلب خان سبزواری
 میرزا صفوی خان (ق) - مذکور خان شیخ میران (ق) - مختار خان
 نمرالدین - میرزا یار علی بیگ (ق) - میر احمد خان اول - محمد
 اسام خان (ق) - مذموم خان خانخانان بهادر شاهي - میرزا محمد
 هاشم خلیفه سلطان - محمد مراد خان پسر مرشد قلی خان
 محمد حسین (ق) - میرزا شاه نواز خان صدر الدین - مکرم
 خان میر اسحاق - میر ویس غلزی (ق) - محمد یار خان
 پسر میرزا بهمن یار - میر جمله خانخانان عباد الله نام (ق)
 مرحمت خان بهادر غضنفر جنگ (ق) - محمد کاظم خان - احوال
 مولف تا رسیدن انزرا - مبارز خان عماد الملک - معز الدوله
 حیدر قلی خان امقہانی (ق) - موتمن الملک جعفر خان (ق)
 مهاراجه اجیت سنگهه راتهور - و کیفیت فوت سلطان محمد
 اکبر (ق) - میر احمد خان ثانی - و کیفیت هنگامه محبوب خان
 در کشمیر - معز الدوله حامد خان بهادر صلابت جنگ (ق) - محمد
 غیاث خان بهادر غیاث بیگ (ق) - محمد خان بنگش (ق)
 موتمن الدوله اسحاق خان (ق) - متهور خان خوبشگی - معتمد
 خان میر خان - مقرب خان پسر امین خان (ق) - مبارز الملک
 هر بلند خان - مها راجه جانوجی جسونت بنالکر (ق)
 (۲)
 معز الدوله عبدالاحد خان (ق) *

حرف النون - پانزده ترجمه

نیابت خان عرب (ق) - نورقلیج (ق) - نقیب خان میر
 غیث الدین - نورالدین قلی (ق) - نظر بہادر خویشگی - نجابت^(۲)
 خان میرزا شجاع - نوازش خان عبدالکافی - نامدار خان (ق)
 ناصر خان محمد امان (ق) - نصیرالدولہ صلابت جنگ (ق)
 نظام الملک آصف جاہ - نظام الدولہ ناصر جنگ - نجیب الدولہ
 شیخ علی خان بہادر (ق) - نجیب الدولہ نجیب خان (ق)
 نظام الملک نظام الدولہ آصف جاہ *

حرف الواو - پنج ترجمه

وزیر جمیل (ق) - وزیر خان ہردی - وزیر خان مقیم نام (ق)
 وزیر خان حکیم علیم الدین - وزیر خان محمد طاہر *

حرف الہاء - شش ترجمه

ہاشم خان پسر قاسم خان (ق) - ہادی داد خان (ق)
 ہوشدار خان - ہزبر خان خلف آلہ وردی خان (ق) - ہمت خان
 میر عیسیٰ - ہمت خان سپہدار خان *

حرف الیاء - ہشت ترجمه

یوسف محمد خان کوکلتاش (ق) - یوسف خان کشمیری (ق)
 یوسف خان ولد حسین خان تکریمہ (ق) - یعقوب خان بدخشی (ق)

یاتوت خان حبشی - یوسف محمد خان تاشکندی - یکه تاز خان
عبدالله بیگ - یلنگتوش خان بهادر (ق) *

حرف الالف - اسمعیل بیگ دولدی

از امرای فردوس مکانی سمک - در دلاری و کنگاش مسلم
وقت بود - چون همایون پادشاه از ملک عراق مراجعت نمود
و بمحاصره قلعه قندهار پرداخت و کار بر محصوران دشوار گردید
و امرا از میوزا عسکری جدائی گزیده هریک از قاعه پایان آمده
خون را نزد پادشاه مزبور رسانیدند مشارالیه نیز شرف زمین بوسی
دریافتند - و پس از فتح قندهار حکومت زمین داور بمشارالیه
مقرر شد - و در ایام محاصره کابل او بهمراهی خضر خواجه خان
بر سر شیرعلی نوکر میوزا کامران [که بر طبق گفته میوزا از کابل
بنابر غارت قافله ولایت (که بچاریکاران رسیده بود) رفته بعد غارت
بنابر انسداد طرق (که مردم پادشاهی نموده بودند) نتوانست
به کابل رسید - لهذا بجانب غزنین شتافت] تعیین گردید - و در کابل
سجاولد بشیرعلی مذکور رسیده بجنگ در پیوست - و مردم
پادشاهی ظفرمذد گردیده بنا فراوان غنائم بحضور جنت آشیانی
رسیده مشمول عنایت گردیدند - و چون قراچه خان (که تقدیم
خدمات شایان نموده مطرح عنایت بیغایت شده بود) بدر
تنگ حوصلگی زده جمعی کثیر را از راه برده بجانب بدخشان نزد
میوزا کامران روان شد مومنی الیه هم از فریب خوردنهای او بود

ازین جهت در حضور پادشاه با اسمعیل خوس و لقب گشته - و پس از آنکه پادشاه خون متوجه ملک بدخشان گردید روز جنگ با میرزا کاهران مشار الیه دستگیر شد - و بشفاعت منعم خان جان بخشی یافته سپرد او شد - و در بوزش هذدوستان همراه رکاب خسروانی بود - و پس از فتح دهایی به همراهی شاه ابوالعالی بجانب لاهور نامزد شد - تدمه احوالش بملاحظه پیامده *

* امتبار خان ناظر *

خواجه عذیر نام خواجه سرای مقرب فروردس مکانی بود - در ساله (که همیون پادشاه عزیمت عراق مصمم نموده از متصل قندهار روانه شد) او را با جمعی دیگر بذابر آردن هودج مریم مکانی رخصت فرمود - او رفته خدمت پسندیده بجای آردن - و در سنه (۹۵۲) نهصد و پنجاه و دو هجری او در کابل بحضور رسیده ادراک سعادت ملازمت نمود - پادشاه او را در خدمت شاه زاده محمد اکبر تعیین فرمود - و پس از انتقال جنم آشیانی اکبر پادشاه او را روانه کابل فرمود - که محمل مریم مکانی والدۀ پادشاه را بحضور آورد - چنانچه در سال دوم جالوس او در رکاب مریم مکانی بشرف ملازمت امتیاز اندوخت - و بعد چندس بحکومت دهلی عام افتخار افرایخته در آنجا درگذشت *

* افضل خان *

خواجه سلطان علی نام - ابتدا در سرکار جنم آشیانی باشراف

خزانه اختصاص داشت - از رشادت و کاردانی مشمول اطاف
(۴)

همایونی گشته در سنه (۹۵۶) نهمصد و پنجاه و ششم صاحب دیوان
خرج گردید - یعنی بمساعدت طالع ارجمند بمشرفی بیوتات امتیاز
یافت - و چون در سنه (۹۵۷) نهمصد و پنجاه و هفت هجری میرزا
کامران برادر خرد جنم آشیانی در مخالفت برادر بزرگوار (که
زیاده بر پدر اشفاق و الطاف مرعی میداشت) بر دارالملک کابل
استیلا یافت با متصدیان و ملازمان پادشاهی در مقام گرفت و گیر
در آمده خواجه را دیز مقید ساخت - و بزجر و تعدی نقد و جنس
بر گرفت - و چون بهضت هندوستان پیش نهاد عزم پادشاهانه
گردید خواجه بوالا منصب میر بخشگیری عام ترقع می افراشت
چون واقعه ناگزیر جنم آشیانی به میان آمد تردی بیگ خان
(که ادعای امیر الامرایی داشت) باتفاق خواجه بانظام مهمات
دهای پرداخت - از آنکه در جنگ هیهوی مشهور خواجه بهمراهی
سردار انتظام بخش فوج قول بود در هنگامی (که آن بقال فاتحه ساز
خون بر قول تاخت آورد) خواجه را پای ثبات از جا رفته باتفاق
اشرف خان میر منشی و مولانا پیر محمد شروانی (که برای
شکست هنگامه سپه سالاری تردی بیگ خان تابوتی می جست)
مسلك فرار اختیار نمود - چون امرا انهزام خورده با هزاران
خجالت و شرمساری بموکب اکبری (که از صوبه پنجاب

بقصد محاربهٔ هیوهو بسپهرند (سیده بود) پیوستند بدرام خان
 قردی بیگ خان را فرصت نداده از هم گذرانید - و خواجه را
 با میر منشی (که گمان نفاق و زردی میداشت) نظر بند
 نمود - و پس از آن خواجه با میر منشی فرار نموده سفر حجاز
 اختیار کرد - و در سال پنجم اکبری بشفرب آستان بوس استسعاد
 یافتند - و مورد افضال عرش آشیانی شده پادشاه والای امارت
 و منصب سه هزاری مرتقی گردید - مآل نزار او و تاریخ فوتش
 بنظر شیرازه بند این پریشان اوراق نرسیده *

* ادھم خان کوکھ *

پسر خرد مهمانگه است - که بهزرفعی عقل و درستی
 اخلاص نسبت قوی و عرش آشیانی داشت - از زمان آسایش
 گهواره تا آرایش تخت بدرام ملازمت و وفور اعتبار و کثرت
 محرومیت و اعتماد ممتاز بود - در برهم زدگی دولت بدرام خان
 شریک غالب گشته تمشیت مهمانگه و مالی از پیش خود
 گرفت - و با آنکه مذموم خان وکیل السلطنت هم شد با استقلال
 تمام بکارها می پرداخت - ادھم خان از امرای پنج هزاری ست
 ابتدا بمحاصره مانکوت در رکاب پادشاهی به بهادری
 و راک مردی بلندنامی اندرخته - آن قلعه ایست در کوهستان ^(۳)

(۲) نام سابقش مرهوند است - در زمان اکبر شاه سپهرند زبان زنده روزگار

گشت (۳) نسخه [ب] دلاری - و راک مردی بمعنی دلاری ست •

سوالک بر قائم کوه فلک فرسا متضمن بر چهار قلعه - بر فراز کوهچها بطرز غریب ساخته اند - که تمامی آن یک حصن بنظر می آید - سلیم شاه وقتی (که از مهم گهران برگشت) اساس آن گذاشت - تا برای لشکر پنجاب مامن باشد - میخواستند لاهور را ویران کرده آنجا آباد سازند - چه آن شهره سمت بزرگ - مسکن اقسام تجار و اصناف مردم - باندک توجه لشکر عظیم و یراق فوجها مهیا توان کرد - چون سر راه فوج مغل واقع شده بود مبادا در آنجا رسیده استعداد فرادان بهم رساند و کار از علاج بگذرد - درین اندیشه اجلاس در رسید - در سال دوم سکندر سور در آنجا متحصن گشته آخر بزمینهار گرائید - و قلعه تسلیم نمود - سال سیوم بیرام خان (که همیشه از ادوم خان متوهم می بود) محال هتکانهه نزدیک آگره مسکن طایفه بهدریه (که تهر و سرکشی آنها با سلاطین روزگار شهره آفاق بود) بجایگیش مقرر کرد - تا بدین وسیله هم متمردان آن نواحی سزا یابند - و هم از در حضور نباشد - و بیک خیال در کار شگرف صورت گیرد - با چندی از امرای رخصت دادند ادوم خان بکوشش نمایان آن ضلع را عملی ساخته ارباب عصیان را بر انداخت - و بعد از آوارگی بیرام خان و اختتام کارش عرش آشیانی آخر سال پنجم مبادعی سنه (۹۶۸) نهصد و شصت

و هشت هجری اورا با پیر محمد خان شروانی و آهراء دیگر
 بتسخیر ولایت مالوه (که بیداد گری و مدهوشی باز بهادر
 مرکز بعرض (سیده بود) تعیین نمودند - چون بنواحی سارنگ پور
 (که مستقر او بود) پیوست باز بهادر از مستی و بیهوشی
 (که شب و روز درین کار بود) اندک بخود آمده در مقام
 بیکار نشست - پیوسته از طرفین دلوران رزم آزموده بر آمده
 لوازم نبود بجا می آوردند - تا روزی چپقلشی عظیم بمیدان
 آمد - باز بهادر شکست خورده بجانب خاندیس فرار نمود
 آنهم خان بصیرت شتابان خود را بسارنگپور رسانیده تمام اموال
 و اسباب او را با پانچران و کنیزان (که نغمه حسن و حسن نغمه
 ایشان در آفاق اهلیاز و ننتهار داشت) متصرف شد - و ازین
 کامیابی و حصول خزائن و دفائن و امتعه نفیسه (که اندر خزانه
 سالها بود) کلاه نخوت او کج شد - و نشه غرورش افزون
 هر چند پیر محمد خان نصیحت کرد سونمذ نیفتاد - مملکت
 مالوه بامرا تقسیم کرده چند زنجیر فیل از جمله غنائم همراه
 صادق خان ارسال حضور نمود - و خود بعیش و عشرت مشغول
 گشت - بخاطر عرش آشنیانی گران رسید - اصلاح او اهم دانسته
 در شازده روز از آگره ایلغار فرمود - و بیست و هفتم شعبان

(۴) نسخه [ج] انتشار و اشهار داشت (۳) در فارمی نشه می نویسند - اما

این لفظ که عربی است در اصل نشوه است .

سال ششم وقتی (که ادهم خان بعزیمت تمسخیر قلعه گاکورون
 دو گروهی سارنگپور برآمده میرفت) ناگاه موکب اتبال پیدا
 شد - بدریافت شرف زمین بوس مباهی گشت - عرش آشیانی
 یکسر بخانه اش رفته فرود آمدند - گویند ادهم خان خیال
 فاسد در سر داشت - و بهانه می جست - (روز دوم ماهم
 انکه با مردم محل رسید - و پسر را از گران خواب غفلت
 هوشیار ساخته آداب پیشکش و ضیافت بتقدیم رسانید - و آنچه
 از باز بهادر بدست آورده بود از صامت و ناطق با همه پانتران
 بنظر اشرف گذرانید - عرش آشیانی برخی را بار مرحمت نموده
 بعد رفته چهار روز علم معادرت باگزه افراشتند *

گویند چون عرش آشیانی لوای معادرت بر افراختند در
 منزل اول ادهم خان از سفامت و بیخردی ماهم انکه مادر خود را
 (که صاحب اختیار محل بود) بران داشت که در مغذیه
 حمینه از پانتران باز بهادر مخفی بدو حواله نماید - که بنابر
 درازی کسی بحال آنها نخواهد پرداخت - اتفاقاً همان ساعت
 پادشاه خبر رسید - حکم مقام فرموده مردم را بتفحص
 برکاشت - ادهم خان مضطر گشته هر دو را بصحرا سر داد
 چون متفحصان گرفته آوردند ماهم انکه آن بیگناهان را بقتل
 رسانید - و عرش آشیانی اغماض فرمودند - لیکن همین سال باتقاضای

مصاحبت ملکی حکومت مالوہ بہ پدر محمد خان باستقلال مقرر شد

و ادھم خان حسب الطلب بحضور رسید *

چون شمس الدین محمد خان انگہ بقرب و اعتبار لوای نفوق و برتری افراختہ در جمیع امور خلافت دخل تمام داشت این مدہوش جوانی و سبہ سست دولت ہموارہ برو حسن بردے - منعم خان خانخانان (کہ گرفتار ہمین بیماری بود) ہموارہ بکہنہ عیاری آن مغرور تہور و مغلوب خشم را بفتنہ و غدر تحریک می نمود تا آنکہ درازدہم رمضان سال ہفتم در دولتخانہ پادشاہی انگہ خان و منعم خان با امرای دیگر مشغول مہمات سلطنت بودند - ادھم خان بے اعتدالانہ با جمعے از خود بے اعتدال تر رسید - ہمدہ بتعظیم برخاستند - انگہ خان نیم قیامے نمود - آن بے محابا دست بخنجر کردہ متوجہ انگہ خان شد - و اشارہ بہمراہان کرد - بزخمہای جانگزا کار آن آقسقال دولت تمام کردند و پس ازان ادھم خان بے باکانہ شمشیر در دہمت گرفتہ متوجہ محل سرا شدہ بر ایوان مرتفع (کہ بر درر محل خاصہ بود) برآمد - غوغا بلند گشت - عرش آشیانی از خواب بیدار شدہ از دیوار قصر سر بر آردہ استکشاف احوال نمودند و بخشم و غضب شمشیر گرفتہ برآمدند - ہمین کہ ادھم خان بنظر آمد فرمودند کہ ای بچہ لادہ انگہ مرا چرا کشتی آن گستاخ پیش دربدہ دستہای عرش آشیانی گرفت - و گفت

پادشاه غور فرمایند - اندک تلاش واقع شده - پادشاه دست

از چنگ او کشیده مشتت بقوت بر روی او زدند - که معلق^(۲)

بزمین افتاد - بفرحمت خان خاصه خیل و بسنگرام - هوسناک

(که ایستاده بودند) فرمودند - که چه تماشا میکنید - این

دیوانه را بر بندید - آنها فرمان پذیر گشته بر بستند - حکم شد که^(۳)

از بالای صغ سرنگون اندازند - دو مرتبه انداختند - تا گردن

آن خود سر شکست - و باین طرز آن سقاک هتاک^(۴) مطابق

سنه (۹۶۹) نهصد و شصت نه هجری بقصاص مکافات رسید
۹۷۰

حسب الارشاد هر دو نعش را روانه دهلی ساختند - (دو خون شد)^(۵)

تاریخ است - گویند ماهم انکه (که درین وقت بر بستر بیماری

افتاده بود) شنید که ادهم خان چنین بے اعتدالی نموده

پادشاه مقید کردند - مهر مادری برداشته او را بملازمت آورد

شاید پسر را و راهان - پادشاه ماهم انکه را دیده فرمودند

که ادهم انکه ما را کشت - ما هم او را کشتیم - آن عاقله روزگار

گفت خوب کردند - اما نمی دانست که بسیاست رسیده - چون

بییقین پیوست حفظ آداب حضور نموده بظاهر جزع و فزع

(۲) نسخه [ب] معلق زنان افتاد (۳) در [بعضی نسخه] دیوانه سررا

(۴) نسخه [ج] هتاک بقصاص مکافات رسید (۵) چون این واقعه

در سنه (۹۶۹) بوه تاریخ [دو خون شد] که عددش ۹۷۰ است غلط

نخواهد بود زیرا که تاریخ گوین فرق یک یا دو عدد جایز داشته اند •

نگرد - لیکن رنگ از رو رفت - و دل بهزاران زخم مسخروح
گشمت - پادشاه نظر بر قدم خدمت او بتسلیمی خاطرش پرداخته
رخصت خانه فرمودند - آمده بسوگواری نشست - و مرفعی که
داشت رو بتزاید آورد - و بعد ازین راتعه بچهل روز بدار بقا
شتافت - عرش آشیانی مشایعت نعش او نموده رفته کردند
و باعزاز و احترام روانه دهلی ساخته عمارت عالی حسب الحکم
بر مزار ماهم انکه و ادهم خان اساس یافت *

* اشرف خان میر منشی *

محمد اصغر نام - از سادات حسینی مشهد مقدس است
و صاحب طبقات اکبری او را از سادات عرب شاهی شمرده
یکمئل که بنابر عموم و خصوص تبارینه درین کلام نباشد - اما آنچه
علامی شیخ ابو الفضل او را سبزواری نوشته لامحاله از تحریفات
نسخه نویسان است - در فن انشا و دقائق سخن بد طولی داشت
و سرموئی از دمت یابی و موشگافی فرو نمی گذاشت - و در
خطاطی و خوش نویسی بهفت قلم استاد - خصوص در تعلیق
و نسخ تعلیق سرآمد در رغاز و یگانه دهر بود - علم جفر را با عمل
ورزیده - در ملازمان چند آشیانی انسلاک یافته بمزید قرب و عزت
درجه اعتبار پیموده بخطاب میر منشی امتیاز یافت - و پس
از فتح هندوستان بخدمت میر عرضی و میر مالی اختصاص
گرفت - و در قضیه تردی بیگ خان (که با همو بقال در سواد

دهلي اتفاق افتاد و اکثرے دل بای داده راه گریز سپردند (۴)
 او (که در امر جنگ مشیر و همدستان بود) نیز در فرار زده
 متهم بظفاق و بد دلی گردید - (روزه) که بیرام خان توردي بیگ
 خان را بقتل آورد) اشرف خان را با سلطان علي افضل خان
 بعلمت گریز پائی مقید ساخت - و پس ازان سفر حجاز اختیار
 نموده سال پنجم اکبری سنه (۹۶۸) نهصد و شصت و هشت
 هجری هنگامے (که عرش آشیانی از ماچھیواره باختتام مهم
 بیرام خان مترجه کوه سوالک بود) شرف آستانبوس دریامت
 ازان بعد همواره مشمول عواطف پادشاهی بوده بافزایش منصب
 سر برافراخت - سال ششم هنگام معارفت زیات پادشاهی از مالوه
 بخطاب اشرف خانی مشرف گردید - و در یساق بنگاله بهمراهی
 خانخانان منعم خان دستوری یافت - در سنه (۹۷۳) نهصد
 و هفتاد و سیوم در بلده گور (که بنابر سمیت هوا وبای
 عام شیوع یافته اکثر نویبندان عمده رهگرای فذا گشتند) رخت
 هستی بر بست - بدر هزاری منصب رسیده - و با کمالات
 دیگر موزون طبع بود - گاه گاه اشعار صاف متین انشا میکرد
 از دست * * نظم *

* یارب تو مرا بآتش تهر مسوز *

* در خانه دل چراغ ایمان افروز *

* این خلعت بزدگی که شد پاره ز جرم *

* از راه کرم برشتند عفو بدوز *

و در تاریخ آبشخورے (که مولانا میر در دار الخلافه آگره
بنیاد کرده) گفته * * نظم *

* در راه خدا کرده بنا ملا میر *

* چاه ز برای نفع مسکین و فقیر *

* گر تشنه لبی بپرسد از سال بنا *

* گوئی آبی ز بقعه^(۲) خیر بگبر *

پیمارش میر مظفر نیز در عهد اکبری بمنصب مناسب پایه افزای
روزگار خود گشته در سال سی و هشتم بحکومت ولایت اوده
همی پرداخت - حسینی و برهانی ندائر اشرف خان در دور
اعلی حضرت بمنصب قلیل سرفرازی داشدند *

* ابراهیم خان از بک *

از امرای جنت آشنایی ست - در سال فتح هندوستان او را
همراه شاه ابوالمعالی بلاهور تعین کردند - که اگر سکندر سوور
از کوهستان برآمده دست اندازی در ممالک پادشاهی نماید
تدارک آن باحسن وجوه بظهور رسد - پس ازان خان مزبور
سرهپور مضاف جونپور بجایگیر یافته همواره با علی قلی خان^(۳)

(۲) نسخه [چ] گوید (۳) در [بعضی نسخه] سرهپور - و در [بعضی]

به سرهپور مضاف جونپور جایگیر یافته •

خان زمان بحفظ آنحدود می برداخت - تا آنکه بعهد عرش آشیانی
 آثار بغی خانزمان و سکندر خان ادرزیک بر روی روز افغان - و اشرف
 خان مبر منشی فرمانی مشتمل بر موعظت پیش سکندر خان
 برد - سکندر خان بگرمی بر خورده گفت که ابراهیم خان آق سغال
 یعنی ربش سفید و قرب جوار است - او را رفته می بینم - و باتفاق
 وی متوجه بازاره خسروانی میشوم - بدین اراده بسره پور رفت
 و ازان جا هر دو باتفاق نزد خان زمان رفتند - و قرار دادند
 که خان مذکور همراه سکندر خان بسمت لکه زو رفته آتش
 خلاف افروزند - چنانچه خان مذکور بدان سمت شتافته مصدر
 هنگامه آرائی شد *

چون منعم خان خانخانان با علی قلی خان زمان ملاقات کرده
 قرار بندگی ازو به تجدید گرفت و از حضور خواجه جهان
 (که مدار عالییه مهمات سلطنت بود) رسید خانخانان خواست
 که باتفاق او بخیمه خان زمان رود - و خان مزبور را بگرو در لشکر
 خود طلبید - و قرار برین یافت که خان زمان والده خود و خان
 مزبور را با پیشکش لایق روانه حضور نماید - لهذا خانخانان
 و خواجه جهان در بازاره سلطانی نهادند - و خان مزبور را
 تیغ و کفن در گردن انداخته بنظر والا رسانیدند - و پس از قبول
 این معنی و عفو جرائم خان زمان تیغ و کفن را از گردن او
 فرود آوردند - و چون بار دیگر خان زمان و سکندر خان سال درازند هم

اکبری سلسله جذبان بغی و عدوان گشتند خان مذکور باتفاق سکندر خان بجانب اردعه شتافت - و چون سکندر خان راه بنگاه گرفت خان مزبور بوساطت خانخانان بعفو جرائم مشمول سواطف گشته داخل متعینان خانخانان گردید - تاریخ فوتش بنظر نیامده - پسرش اسمعیل خان است که علی قلی خان زمان قصبه سنذیله در چایگیر ار داده بود - چون سال سیوم اکبری قصبه مزبور بجایگیر سلطان حسین خان جلایر از حضور مقرر شد او در عمل دادن ایستادگی بمیاء آورد - پس از آنکه بزور گرفت فوجی از خان زمان آورد - و جنگی کرده شکست یافت *

* آصف خان خواجه عبدالعجید هروی *

از فرزندان شیخ ابوبکر تائبی است - که از صاحب کمالان وقت بود - امیر تیمور چون در سنه (۷۸۲) هفت صد و هشتاد و دو بمسخر هرات (که در تصرف ملک غیاث الدین بود) رو آورد بتدایبان رسیده کس نزد شیخ فرستان - که چرا به تیهور ملاقات نمی کنی - گفت مرا با او چه کار - امیر خود رفت و بشیخ گفت - چرا ملک را نصیحت نکردی - جواب داد نصیحت کردم نشنید - خدای تعالی شما را برو گماشت - اکنون شما را نصیحت میکنم بعدل - اگر نشنویید دیگره را بر شما

(۲) نسخه [۱] بعفو تفصیلات مشمول (۳) نسخه [ب] ایادی - و در

[بعضی نسخه] تائبی *

گمارد - امیر میگفت مرا در سلطنت بهر کس از درویشان صحبت
شد هر کدام را از خود در دل وهمه دیدم - مگر شیخ که من
خود را در حجاب می یافتم *

خواجه عبدالمجید در سالک ملازمان جنّت آشیانی انتظام
گرفته بحسن رشادت و کاردانی در وقت نهضت هندوستان
بدیوانی سرکار همایونی سر برافراخت - و چون کهن روزگار
بجلوس عرش آشیانی (رنق جوانی از سر گرفت خواجه بوفور
کارطابی از دیوانی بسرداری رسیده جامع سیف و قام گردید
و دران هنگام (که عرش آشیانی بتقریب هنگامه بیرام خان لوائی
عزیمت پنجاب برافراشت) خواجه بخطاب آصف خان سرافراز
گشته بحکومت دهلی مباحات اندرخت - و بتدریج صاحب
طبل و علم شده بمنصب سه هزاری امتیاز یافت - و چون
فتو نام غلام عدلی (که قلعه چنار را متصرف بود) اظهار
تسليم آن نمود حسب الامر پادشاهی آصف خان باتفاق شیخ
محمد غوث (همه آن قلعه را بصلح بر گرفت - تیولدار ^(۲)
کوه مانکپور بخان مزبور تفویض یافت - دران ایام غازی خان تنوری
(که از امرای عمده افغان بود) مدتی در خدمت عرش آشیانی
گذرانیده بدر فرار زده با بوخی بولایت ^(۳) پنده (که مالک ^(۳)
ست

(۲) در [بعضی نسخه] تنور - و در [بعضی] سور (۳) در [بعضی نسخه]

بهته - و در [بعضی نسخهای کبرنامه] پته آمده .

بسر خود) پناه برده در مقام فتنه انگیزی در آمد - آصف خان در سال هفتم هجری بمراجه رام چندر والی آنجا پیغام برگذارد - که در سلک خراج گزاران ممالک محروسه در شده مخالفان را بسپارد راجه از سر مایگی نخوت و غرور با اتفاق آن مخالفان آماده پیکار گردید - آصف خان چیزی دستگیر نمود پناه برده را بقتل رساند - و راجه هزیمت یافته بقلعه باندهو (که مستحکم ترین قلاع آن ولایت است) متحصن گشت - آخر بوسیله قبول بندگی درگاه و باستشفاع راجهائی (که مقرب بساط سلطنت بودند) حکم عدم مزاحمت باحوال راجه باصف خان رسد خان مذکور دست ازان باز داشت - لیکن ازان فتح قوت و مکنه تمام بهم رسانیده داعیه تسخیر گدھے پیش گرفت چه جنوبی ولایت پنه ملکه سم وسیع مشهور بگوندلوانه - صد و پنجاه کوه غول - و هشتاد کوه عرض - گویند در باستانی زمان هشتاد هزار قریه آبادان داشته - سکده آن گوند - که قومه سم فرور - و اهل هند زنوش شمردند - پیشتر چندین راجه بسرمی بردند - درینوقت ریاست آنجا برانبی درگارتی نام زنی رسیده - که بوفور شجاعت و حسن تدبیر و بسیاری داد و دهش تمام ملک را یک قلمه ساختند - و گدھے بادعظیم آن ملک است و کتنگه نام موضعی که بانضمام آن شهرت دارد *

آصف خان از جواسیس استکشاف مداخل و مخارج آن ملک کرده در سال نهم با ده هزار سوار عزیمت آن دیار نمود (رانی) که درانوقت جمعیت فراهم نداشت) با معدودی آماده جنگ شد - و گفت منکه سالها ریاست آن ملک کرده باشم در حوصله فطرت من گریختن کی گنجد - مردن بدموس خوشتر از زیستن بعار است - آعیان آنولایت سماجت از کار بردند که قرار دان جنگ مستحسن - اما سر رشته تدبیر از دست دادن نه آئین شجاعت است^(۲) - چندی بجاهای محکم بسر باید برد تا تفرقه لشکر بجمعیت گراید - بنابراین چندی باین وضع گذرانید - چون آصف خان گدده را متصرف شده دنبال نمیی گذاشت رانی سران لشکر را طلبیده گفت که خاطر من خواهان جنگ است - هر که خواسته باشد برود - جنگ من شق ثالث ندارد - یا مردن است با فتح - بمکاربه رو آردن چون بیرسایه پسرش زخمها برداشت گفت از معرکه او را برآردنه بمانی رسانند - و چون خود زخمی گشت بمعتبری گفت که مغلوب جنگ شده ام - مبادا مغلوب نام و ننگ شوم حق نمک بجا آر - و بخندچر کار مرا اتمام کن - او جرأت نکرد ناچار جمدهر برآردنه کار خود ساخت - آصف خان بتسخیر چورا گدده (که قاعه ایست دارالملک آنجا - و بکثرت خزائن

بر دغاغن بر اکثر ممالک مزیت داشت - و بپرسه ساه مستحکم ساخته بود) (ری توجه آوردن - و پس از آریزش چون بپرسه سرانده فرود رفت قلعه مفتوح گردید - و بعد ازین وقت (که سرآمد فتوحات آصف خان بود) صاحب جواهر و خزائن بیدقیاس شده نخوت و غرور را بخود راه داد - و بپرسه (ری پیش گرفت - از هزار فیل غنیمت دو صد فیل بحضور فرستاد - اما سال دهم (که خان زمان شیبانی بائفاق امرای اوزبکیه شرتی علم بغی برافراشته مجنون خان قانشال را در قلعه مانکپور محصور ساخت) آصف خان با پنجم هزار سوار بکمک رسید - و چون عرش آشیانی باطفاى فایره آن فساد بدان ناحیه پیوست از شرف ملازمت دریانته نفائس^(۲) غذائهم گداهه پیشکش نموده مجلای سپاه بظفر در آورد - و بتازگی مشمول عواطف گشته بتعاضب فیله باغیه نامزد شد - لیکن متصدیان سلطنت (که چاشنه خور رشوتهای او شده بودند) درینوقت از راه طمع و حسد ذخیره اندرزی و خیانت درزی او بر مزر ایما میگفتند سخن سازان در دریه یکم را هزار ساخته بآصف خان میرسانیدند و از دل بای میداد - تا بیستم صفر (۹۷۳) نهمصد و هفتاد و سه حفظ مرتبه خود نکرده بتوهم راهی گریخت - و در سال یازده (که مهدی قاسم خان بحکومت گداهه تعیین شد) آصف خان بهزاران حسرت دل ازان ملک برداشته با وزیر خان برادر خود حسب الطابج^(۳)

(۲) در [اکثر نسخه] ملازمت دریانته (۳) نسخه [ب] خرابی •

خانزمان در جوانپور بدر ملحق گشت - در صحبت اول تجبر و نخوت او دیده از آمدن پشیمان گردید - و چون معلوم کرد که خانزمان چشم بمال او درخته بجدائی فرست جو گردید - درین اثنا خان زمان او را همراه برادر خود بهادر خان بر سرافغانان فرستاده وزیر خان را نزد خود نگاهداشت - بذابربین هر دو برادر موعود قرار داده برای مانکپور هر یک گریخت - بهادر خان بتعاقب شتافته در آریخت - مردم آصف خان بهزیمت پراکنده شده خود دستگیر گشت - که ناگاه وزیر خان بسر وقت بهادر خان رسیده از سرگذشت آگهی یافت - چون مردم بهادر خان بتاراج اشتغال داشتند وزیر خان خود را راست کرد - ناچار بهادر خان فرارگزید - و اشاره کرد که آصف خان را (که بالای فیل مقید بود) از هم بگذرانند یک دو شمشیر حواله کردند - سرانگشت دست جدا شده بر هر بینی زخمی رسید - که وزیر خان آمده خلاص ساخت - و هر دو برادر در سنه (۹۷۳) نهمصد و هفتاد و سه بکوه آمدند - آصف خان وزیر خان را نزد مظفر خان تربتی باگروه فرستاد - تا بوسیله او عفو جرائم شود - مظفر خان (که بموجب طلب در سنه (۹۷۴) نهمصد و هفتاد و چهار روانه پنجاب بود) وزیر خان را همراه برده در شکارگاه بملازمت عرش آشیانی رسانیده استشفاح تقصیرات نمود - حکم شد که آصف خان باتفاق مجنون خان در کوه مانکپور بمحافظت سرحد قیام نماید - و در همین سال

(که عرش آشیانی بر سر خانزمان و بهادر خان ایلغار فرموده آنها را علف تیغ بیدریغ ساخت) درین جنگ آصف خان مراتب جانفشانی بکمال فدویت بتقدیم رسانید - و در سنه (۹۷۵) نهند و هفتاد و پنج پرگنده بیاک از تغیر حاجی محمد خان سیستانی بجاگیرش مقرر شد - که سرانجام خون نموده در مهم رانا اردیسنگه منقلای لشکر فیروزی باشد - چون در اواسط ربیع الاول سنه مذکور عرش آشیانی از آگره بمالش رانا نهضت نمود رانا قلعه چیتور را بجیمیل نامی (که سابق در قلعه مبرته بود) سپرده خون بزرایای کوهستان متواری گشت - آصف خان در محاصره آن قلعه استوار (که بر فراز کوهی است - و ارتفاعش قریب بیک کوه - و آن کوه میان دشت مسطحی است که بلندی و پستی^(۲) مطلقاً ندارد - و از پایان درش شش کوه - و جائیکه دیوار است سه کوه - و سوای حوضهای بزرگ و سنگین که از آب باران پر میشوند چشمه آبی بالا نیز هست) مصدر خدمات شایسته و مورد کارهای دست بسته گردید - پس ازان (که بعد از چهار ماه و هفت روز محاصره بیست و پنج شعبان سنه مزبور سال دوازدهم اکبری قلعه مفتوح شد) تمام سرکار چیتور بجاگیر آصف خان مقرر گشت *

(۲) نسخه [اب] بلد و پستی *

• اسکندر خان اوزبک •

از سلاطین زاده‌های آن قوم است - در خدمت جنم آشیانی
 مصدر کارهای شایسته گشته ابتدای عزیمت هندوستان بخطاب
 خانی امتیاز یافت - و پس از فتح بحکومت آگره اختصاص گرفت
 و در هنگامه هیمو آنرا گذاشته در دهلی بتردی بیگ خان پیوست
 و بهمراهی او بسرداری جرانغار رو به پیکار آورد - چون دلبران
 هر دو سو دل از جان برداشته باهم آریختند هراول و جرانغار
 پادشاهی شرایط مردانگی بتقدیم رسانیده هراول و جرانغار غنیم را
 از پیش برداشته بتعاقب شتافتند - و غنائم فرادان بدست افتاده
 سه هزار کس از مخالف بخاک نیستی فرو رفت - درین هنگام
 (که فتح چنین کرده در پی گریختها شتاب داشتند) هیمو بتردی
 بیگ خان تاخته بفرار آورد - بهادوان (که از تعاقب برمیگشتند)
 حیرت زده براه تردی بیگ خان میشتافتند - بالجمله اسکندر خان
 ناچار از معرکه عذاب گشته در سهند بملازمت عرش آشیانی
 رسید - و در فوج منقلا با عالی تالی خانزمان بجنگ هیمو تعیین
 گشت - و پس از فیروزی بتعاقب هزیمت یافتگان و حراست
 دارالملک دهلی از دست بردن ارباشان دستوری یافت - او
 مسارعت نموده خیلی از نفوس شوریره و اشخاص معطله را از زندان
 زندگانی خلاص ساخت - و غنائم موفوره اندرخت - و در جلدوری

تُردنات پسندیده بخطاب خان‌عام عالم اوتخار افراشت *

چون خضر خواجه خان حاکم پنجاب از پیش زدی سکندر خان هور (که مدعی ملک بود) برگشته در لاهور باستحکام برج و باره همت گماشت و او تحصیل آزولایت را مفت وقت دانسته سرگرم اجتماع مردم گردید عرش آشیانی عجاله الوقت سکندر خان را سیالکوٹ و آنکدرن در جاگیر داده بر جناح استعجال روانه فرمود که اعتضاد خضر خواجه خان باشد - و پس ازان بتیولداری اوده کامیاب گردید - چون آرام و آسایش شوره مزاجان راعه طلب در فساد انگیزی و فتنه پوزهی میباشد ده سال اسباب طغیان سرانجام داده راه سداد را گذاشت - اشرف خان میرمنشی از بارگاه سلطنت تعیین شد که مستمال تفقدات ساخته بحضور بیارد - او چند بلیمت و لعل گذرانیده نزد خان زمان شتافت - و باتفاق یکدیگر رایت بغی برافراخته هر یک بذحیه دستمایه آشوب گشتند - چنانچه اسکندر خان با بهادر خان شیبانی یکتائی گزیده در نواحی خیرآباد با میر معزالملک مشهدی (که از جانب پادشاه بمالش آن طایفه ناسپاس تعیین شده بود) عرصه کارزار بر آراست هر چند آخرها بهادر خان چیره دستی یافت اما اسکندر خان اول جنگ شکست خورده آلوده دشت هزیمت گردید - و در سال درازدهم (که خانزمان و بهادر خان بار دیگر محرک ساسانه بغی و فساد گشتند) اسکندر خان را (که نیز در اوده دم نخوت میزد)

محمد قلی خان برلاس با فوج گران بر سرش تعیین گشته در اردهه
 محصور نمود - مدتی از طرفین جنگ قایم بود - چون خبر گشته شدن
 خانزمان و بهادر خان رسید اسکندر خان شکیب بای داده از در
 مکر و تزییر در آمد - و آشتی پیش گرفت - و چندے بدین حیل
 بسر برده با اهل و عیال بکشتی چند (که برای همین روز
 آماده می داشت) نشسته از دریا گذشت - و پیغام نمود که من
 بر همان عهدم - عنقریب می رسم - چون زبانش با دل موافق نبود
 امرا از دریا عبور کرده سر در دنبالش گذاشتند - او خود را
 بقصبه گورکهور (که در انوقت در تصرف افغانان بود) رسانیده
 ذوق سلیمان کرانی حاکم بنگاله شتافت - و همراه پسرش بتسخیر
 آدیسه رفت - چون برگردید افغانان بودندش در میان خویش مناسب
 ندیده باری در کمین غدر شدند - خان مذکور آگهی یافته
 بخانخانان (که در جونپور بود) ملتجی شد - سپه سالار استمراج
 پادشاهی نموده بهزاران امید طلب داشت - اسکندر خان ایغار کرده
 بخانخانان پیوست - خان سپه سالار سال هفتم سنه (۹۷۹)
 نهصد و هفتاد و نه هجری همراه خود بملازمت پادشاهی آورده
 بذریعه شفاعت آن عمده الملک صفح جرائم او شده به قبولداری
 سرکار لکهنو مورد التفات گردید - و رتبت رخصت بعنایت چارنوب
 و کمر و شمشیر مرصع و اسب با زین طلا سرافرازی یافته با خانخانان
 تعیین گشت - و چون بلکهنو رسید بعد چندے مزاج عنصری او

از اعتدال طبیعی بیرون رفته بر بستر بیماری افتاد - تا دهم جمادی الاول
سنه (۹۸۰) نه صد و هشتاد تار و پود همتی او گسیخت
از امرای سه هزاری بود *

• الفخ خان حبشی *

از غلامان سلطان محمود گجراتی ست - در سلطنت او اعتبار
یافته بمرتبه سرداری (سید - عرش آشیانی در سال هفدهم جلوس
(که متوجه احمد آباد بود) خان مذکور با جمعیت خود بانفاق
سید حامد بخاری پیش از امرای دیگر آمده استلام سده
سلطنت نمود - و سال هیزدهم به تیول مناسب سرافراز گردید
و سال بیست و دوم به همراهی صادق خان به تذبیه راجه مدعوم
بندبیله زمیندار اوندچه تعیین گشته در روز نبرد آثار جلالت
بظهور آورده چپقلشهای مردانه کرد - و سال بیست و چهارم
[چون راجه تودرمل و غیره برای دفع فتنه عرب (که آخرها
به نیابت خان مخاطب گشته - و دران سال در مضافات صوبه بهار
گرد فساد انگیزخته بود) مرخص شده] او نیز بانفاق صادق خان بکمک
راجه مذکور مقرر شد - و در گوناگون ترددات شریک خان مزبور
بود - در جنگ (که چینه ^(۲) باغی کشته شد) سرداری جرانغار تعلق بار
داشت - و مدتها تعینات صوبه بنگاله بود تا آنکه در گذشت
پسرانش بجایگورات سرافراز گردیده درانجا بسر می بردند *

(۲) در [بعضی نسخه] چینه - و در [بعضی نسخهای اکبرنامه] خبیطه •

* اعتماد خان خواجه سرا *

پهل ملک نام - در ایام حکومت سلیم شاه بجههر رشتده که داشت بخطاب محمد خان ممتاز گشت - چون در اوت افغانان بر افتاد او در سلک ملازمان اکبری منسلک گردیده خدمات شایسته بتقدیم رسانید - و بنا بر آنکه متصدیان اشغال سلطنت از خیانت ورزی و بد نیئی یا از بیوفی و ناپروائی در معموری خانه خود کوشش نموده گنجها برای خود سامان می دادند و در تحصیل خزانه پادشاهی تا بتکثیر و افزودنی آن چه رسد اهمال می ورزیدند عرش آشنایی در سال هفتم بعد سنوح قتل شمس الدین خان اتکه خود بدین کار توجه گماشت - محمد خان بمقتضای کاردانی مکنون ضمیر پادشاهی دریافته در باب تحصیل خزانه و تعمیر آن مقدمات معقوله ذهن نشین ساخت - و از پیشگاه خلافت بخطاب اعتماد خان و منصب هزاری اختصاص یافته جمیع خالصات بدو مفوض گردید - در اندک فرصتی بحسن تردد و لطف کفایت او قسمی که مرکوز خاطر عرش آشنایی بود کارخانه عظیم البنیان خزانه بوجه شایسته انتظام گرفت و در سال نهم هنگامی (که مانند پپرتو نزل رایات پادشاهی فروغ آگین شد) پیران مبارک شاه والی خاندیس با رسال پیشکش مصحوب ایلچیان کاروان اظهار بندگی و قدریت نموده درخواست که صبیغه رضیه خود را بحرم سرای سلطانی در آردن

به پذیرائی ملتمس از اعتماد خان (که معتمد نیک اندیش بود) مامور گردید - چون نزدیک بقلعۀ آسیر رسید میران مبارک شاه باکرام و احترام بدرون قلعه برده آن عقیقه را با جمع از اعیان ولایت خود و سرانجام گزیده روانه ساخت - اعتماد خان وقتی (که عرش آشیانی از مازندرو مراجعت باگروه فرموده) در نخستین منزل شرف آستانبوس در یافت - پس ازان مدتی بهمراهی خانخانان منعم و خانجهان ترکمان تعین بنگاله برده بصدد مردانگی و شگرف پرستاری نفس نیکو خدمتی می افزود چون بحضور رسید از آنجا (که بعدالمت پژوهی و کارشناسی اتصاف داشت) در سال بیست و یکم سنه (۹۸۴) نهصد و هشتاد و چهار از انتقال سید محمد میر عدل بحکومت بهکر از حدود دیبالپور مالوه دستوری یافت - و از کار طلبی لشکر بصوب سیهوان برده چیره دستی نمود - و بمصالحات باز گشت *

چون کامیابی و مقصود آرائی بیشتره را سر رشته خرد از دست برد [خاصه این طایفه را (که در حقیقت بدهنچاری و هوزه درائی مغطور اند) چه آزمون کاران دانشور چندان برگذارند که جز آدمی هر جانداره را که خصمی کند ازان سرکشی فرود نشیند و مردم زاد را برافزاید] ادا نمود افزوده از زیردستان اعتباره نگرفته پیوند دلها در نظر نیارند - و با سکنه و مخادیم آنجا

(۲) در [بعضی نسخه] نقش •

بد سلوکی پیش گرفت - و با این خوبی نگرییده با نوکر ذر داد
 و سند گفتگوی بے آزرہی کردے - و حیلہ افروزی را تدبیر اندرزی
 نام نہادہ حق نگذارن ے - در سال بیست و سوم سنہ (۹۱۶)
 نہصد و ہشتاد و شش (کہ عرش آشیانی بمملکت پنجاب
 انتہا فرمود) او خواست سپاہ خود را بجمہت داغ اسپان
 روانہ حضور نماید - از خرد غنودگی پیشین رامہا (کہ بروزگار
 دادہ بود) سرانجام اندیشید - ہرچند تہیدستی خود را نمودند
 دل نہاد حق گذاری نشد - صبح مقصود عای نام نوکرے (کہ
 یک چشم ہوں) با برخے بد گویان فرمایہ آن خواب آورد غفلت را
 از ہم گذرانید - برخے برافزہ او عرض احوال خود می نمود
 برہم شدہ گفت کہ بر چشم کور تو باید شاشید - او بے توقف
 جمدہر بشکمش زد - کہ نفس نکشید - اعتماد پور شش کردہی
 آگرہ آباد کردہ اوسک - تالاب کلانے و عمارتے ساختہ مقبرہ ہم
 برای خود اساس گذاشتہ بود - همانجا مدفون گردید *

* آصف خان خواجہ فیات الدین علی قزوینی *

پسر آنا ہلای درات دار - مشہور است کہ در عہد شاہ طہماسپ
 صفوی از باربابان مجلس شاہی ہوں - و دیگر پسران^(۳)ش میوزا
 بدیع الزمان و میرزا احمد بیگ بوزارت بلاد عظیمہ ایران اختصاص
 داشتند - گویند از اولاد شیخ الشیوخ شیخ شہاب الدین

(۴) نسخہ [ب] اعتماد خان پور (۳) نسخہ [ب] و پسرانش *

سهروردی سمک - که از کمال اشتها و نهایت کمال محتاج بیان
 و توصیف نیست - او در نسب به محمد بن ابی بکر الصدیق
 میرسد - و در تصوف انتساب بعم خویش شیخ نجیب الدین
 سهروردی دارد - جامع علوم ظاهر و باطن و شیخ الشیوخ
 بغدادی بود - و صاحب تصانیف (۲) - مثل عوارف المعارف
 در سنه (۶۳۳) ششصد و سی و سه یا دو برحمت حق پیوست
 خواجه غیاث الدین عالی بطلاق لسان و کسب کمال انصاف
 داشت - و خالی از جلالت و پردلی نبود - چون بهندوسدان
 وارد گردید برهنمونعی بخت سعید مشمول عذابک عرش آشیانی
 گشته به بخشگیری امتیاز یافت - و چون در سنه (۹۸۱)
 نهد و هشتاد و یک در ایلغار نه روزه گجرات و محاربه
 با شورش افزبان آنجا (که مبرز کوه را در احمد آباد محاصره
 داشتند) خدمات مستحسنه بتقدیم رسانیده بود بخطاب
 آصف خان سر افتخار برافراخت - و هنگام معارفت الویه
 ظفر طراز پادشاهی بدارالخلافة او را بجهت تمشیت مهمات
 بخشگیری آن صوبه (که باستصواب میرزا کوه در رفاه و اصلاح
 سپاه کوشد) مامور ساختند - و در سال بیست و یکم بصوب
 ایدر (که مضاف صوبه احمد آباد گجرات است) با جمعی
 از امرا تعیین شد - که آن سرزمین را از خس و خاشاک

(۲) در [بعضی نسخه] لایقه •

سروکشان کردن فراز پاک سازد - زمیندار آنجا نراین ناس را تهور
از غرور افزائی و تباه اندیشی با بوخی از تهور گزینان از تنگنای
کوهستان برآمده عرصه مبارزت آراسن - چپقلشهای سخت
از طرفین جوهر زنای همت و مردانگی گردید - فوج هراول
پادشاهی را پای ثبات از جا رفت - میرزا معقیم نقشبندی (که
مقدمه الحایش بود) دران گورمی آریزش شویت گوارای وادین
در کشید - نزدیک شد که چشم زخمه عظیم رسد - آصف خان
با سرداران برانغار و جرانغار پای جلادت افشرده بکارزار
در آمد - مخالف باندازه توانائی گرد پیکار انگیخته غبار آلود
هزیمت گشت - و در آخر سال بیست و سوم عرش-آشیمای
ادرا از مزیت اعتبار و رفور اعتمادش بجانب مالوه و گجرات
رخصت فرمود - که سپاه مالوه را باستصواب شهاب الدین احمد
خان ناظم آنجا بداغ رسانیده بگجرات شتابد - و بصوابدید
قلیچ خان حاکم آن دیار رونق افزای جنود پادشاهی گشته
از چگونگی سپاه چراف شناسائی افروزد - آصف خان کاربند
حکم پادشاهی شده بلوازم امر مرجوعه و مراسم خدمت ماموره
از روی راستی و درستی می پرداخت - تا در سنه (۹۸۹)
فصد و هشتاد و نه در گجرات ابلق ایام خود را بداغ اجل
رسانید - از پسرانش یکی میرزا نورالدین است - که چون

سلطان خسرو گرفتار گردید و جنت مکانی روزه چند حواله
 آصف خان میرزا جعفر فرمود نورالدین (که پسر عم آصف خان
 میشد) تنها پیش خسرو رفتند صحبت میداشتند - و قرار
 داده بود که هرگاه قابو بدست افتد از قید برآردند کامروا گردانند
 پس ازان (که خسرو حواله اعتبار خان خواجه سرا شد)
 نورالدین هندوئی را (که نزد خسرو میرفت) همراز گردانیده
 هر کرا از فدائیان خسرو در می آوردن بآن هذره نوشته میداد
 تا در پنج شش ماه قریب چهار صد کس هم عهد و پیمان گشته
 خواستند که در اندازی راه قصد جنت مکانی نمایند - اتفاقاً یکی
 از رفقا بتقریب کپییده^(۲) خواجه ریسی دیوان شاه زاده سلطان
 خرم را ازین ماجرا آگاهی داد - او فوراً بشاهزاده اظهار نموده
 بجنت مکانی رسانید - همان زمان باحضر آن خون گرفتارها حکم شد
 نورالدین و محمد شویف پسر اعتمان الدوا را با چنده
 دیگر بر دار کشیدند - و طومار اسم نویسی آنها را (که
 از پیش هندی اعتبار خان برآمده) بالتماس خان جهان
 لودی ناخوانده در آتش انداختند - و الا کس بسپاره
 بیاسا میرسیدند *

* اعتماد خان گجراتی *

از غلامان هندی سلطان محمود والی گجرات بود - چون

(۲) نسخه [اب] کپییده - و هر دو صحیح است *

سلطان را اعتماد تمام بدو بهم رسید در حرم خود محرم ساخته
 آرایش زنان بار حواله نمود - اعتماد خان بجهت ملاحظه
 و احتیاط کاور خورده اسقاط رجولیت از خود کرد - از آنجا
 (که بعقل معاش و متانت وضع و صلاح ظاهری اتصاف داشت)
 بتدریج پدایه امارت برآمد - چون در سنه (۹۶۱) نهصد
 و شصت و یک سلطان بعد انقضای هیزده ساله سلطنت بغداد
 برهان نام خادمی کشته شد و آن بد گوهر بهانه طلب سلطانی
 درازده امیر را نامه زندگی در پیچید اعتماد خان از پیش بیغی
 نرفته بامدادان یکجہتن را فراهم آورده به بیکار برآمد - و آن
 شایان نیستی را از هم گذرانید - چون سلطان فرزند نداشت
 اعتماد خان برای تسکین نایرغ فتنه و فساد رضی الملک نام
 خرد ساله را از اولاد سلطان احمد بانعی احمد آباد بر سریر
 خلافت اجلاس داده بسطان احمد شاه مخاطب گردانید
 و زمام مهمات دارائی بقبضه اقتدار خود در آورده جز نام
 پادشاهی برو نگذاشت - سلطان پس از پنج سال از احمد آباد
 برآمده بمسجد مبارک بخاری (که از اعظم امرا بود) پیوست
 و بعد از جنگ از اعتماد خان شکست خورده آواره دشت
 سرگردانی گشت - و باز چون نزد اعتماد خان آمد او همان
 سلوک پیش گرفت - سلطان از نابخردی همواره با همدمان خود^(۲)

مشورت قتل او میکرد - اعتماد خان آگهی یافته پیش دستی نموده
از میان برداشتم - و در سنه (۹۶۹) نهصد و شصت و نه
طفلی نهنو نام را (که ازان طبقه نبود) بحضور امرا آورده قرآن^(۲)
برداشت - که این پسر صلیح سلطان محمود است - مادرش
آبستن بود - سلطان بمن سپرد - که اسقاط حمل نمایم - لیکن
پنج ماه سپری گشته بود - بدان قیام نمودم - ناچار امرا تصدیق
نموده بسطان مظفر ملقب ساخته بسطانت برداشتند - و وزارت
بر نهج سابق باعتماد خان باز گردید - اما مملکت را امرا میان
خودها تقسیم کرده هر یکی مستقل گشت - و با هم در افتاده
غالب و مغلوب بکدیگر بودند *

چون اعتماد خان سلطان را با اختیار خود نگاه میداشت
چنگیز خان پسر اعتماد الملک غلام ترک دم استقلال زده
با اعتماد خان بر سر این (که اگر سلطان مظفر فی الواقع پسر
سلطان محمود است چرا ادرا مطلق العنان نمی سازی) بتذارع
بر خاست - و آخر باعانت مرزبان باغیه (که از عرش اشکانی گریخته
بار پیوسته بودند) بر سر اعتماد خان لشکر کشید - از بی استعمال
سیف و سنان سلطان را گذاشته بدو نگر پور شتامت - پس از چندی
الف خان و ججهار خان (که از امرای حبشیه بودند) سلطان را
آورده با اعتماد خان سپردند - و خود جدا شده باحمد آباد بچنگیز

مخان پدوستند - و از جهت ~~مهم~~ گشته بقتلش پرداختند
اعتماد خان ازین ماجرا آگاهی یافته سلطان را همراه گرفته
یاحمد آباد آمد - چون آمرا با یکدیگر کمر منازعت چسبست
بستند میرزایان باغیه بشخیدن اختلاج آندیار از مالوه برگشته
(۲) بهرونج و سورت را متصرف شدند - سلطان هم (که اندهاز فرصت
میچسبست) روزی از احمد آباد برآمده نزد شیر خان فولادی
(که ظرف راجع داشت) شتافت - اعتماد خان بشیر خان
نوشست - که نذیر پسر سلطان محمود نیست - من میرزایان را
طلبیده پادشاهی بر میدارم - امرائی (که با شیر خان متفق
بودند) گفتند - که حضور ما اعتماد خان مصحف برداشته
الحال این سخن از روی عداوت میگوید - شیر خان بر سر
احمد آباد فوج کشید - اعتماد خان متحصن گشته بمیرزایان
الذجا آورد - و هنگام شورش گرم شد - چون نزاع و جدال بطول
انجامید اعتماد خان دید که کاره پیش رفت نمی شود - و اصلاح
آن ولایت برهم خورده از اندازه طاقت او بیرون است - بعرض آشنایی
ملتحجی گشته ترغیب تسخیر گجرات نمود - پادشاه در سال
هفدهم سنه (۹۸۰) نهصد و هشتاد چون به پتان گجرات رسید
سنگ تفرقه در جمعیت شیر خان افتاده - و میرزایان نیز
به بهرونج شتافتند - و سلطان مظفر (که از شیر خان جدا شده

دراک نواحی سراسیمه میگشت (دستگیر مردم پادشاهی گردید
اعتماد خان با دیگر امرای گجرات دل در دولتخواهی بسته رجوه
دراهم و رؤس مذکور را بزم اکبری مزین ساخته با امیران
و سرداران آندیار باستقبال برآمده ملازمت حاصل نمود
چون چهاردهم (جم این سال بلده احمد آباد بقدم پادشاهی
رنق گرفت برده و چانپانیر و سورت به قبول اعتماد خان
و دیگر امرای قرار یافت - آنها استیصال میرزایان بر نامه کاروانی
خود گرفتند - چون پادشاه بسیر دریای شور متوجه گردید امرای
گجرات (که بعد سرانجام اسباب در شهر توقف نمودند) چون
مدتی خلیع العذار بسر برده بودند دانستند که دیگر محال است
که بدستور سابق تسلط بهم رسد - در فکر گریز افتادند - اختیار امانک
گجراتی از همه سبقت چسسته فرار گزید - ناگزیر دولتخواهان پادشاهی
اعتماد خان را با دیگران بحضور آوردند - او را از نظر ادراخته
چندسے حواله شهباز خان شد - و در سال بیستم بتازگی مشمول^(۴)
عواطف فرموده ریاست دربار دعای مغفوض بدر گشت - که آنچه
از نقیر و قطمیر فیصل یابد (خصوص معامله جواهر و مرصع آلات)
بدیده رعی او قرار گیرد - و در سال بیست و دوم چون بقافله سالاری
میر ابوتراب گجراتی مردم روانه حجاز شدند اعتماد خان (که
از دیرباز آرزوی طواف اماکن شریفه داشت) نیز رخصت

(۲) در [بعضی نسخه] دروده •

رفت - و پس از مراجعت پدر گجرات با نطاع یافت - و در سال بیست و هشتم از تغیر شهاب الدین احمد خان بایالت گجرات سر بلند گشته با جمعی از منصفداران روشناس عمده دستوری یافت - هر چند بعضی مقربان دولتخواه عرض کردند [آنروز] که او نیرو بکمال داشت - و دستداران یکره فرادان (چاره خود سران گجرات نیارسته نمود - امروز) که عنصری بیکر در کاش و همراهان یکدل ناپدید فرستادن او بدین خدمت چگونه سزوار باشد] در نگرفت *

چون اعتماد خان با احمد آباد در آمد شهاب الدین احمد خان عزیمت حضور نمود - ملازمان حق ناشناس او (که سابق هم بزر پرستاری در کمین جانگزائی بوده بمداری ناهنجار خس پوش میشد) ازو جدا گشته ببسیج آنکه جاگیر از دست رفت - تا بدار الخلافه رسیده نشود و خرجها بمیان نیاید و داغ صورت نگیرد بلب نانے رسیدن دشوار - همان بهتر که سلطان مظفرها (که در پناه لوبه کائی رزگار میگذرانید) بسری برگرفته هر بشورش برداریم - هر چند کار آگهان با اعتماد خان برگذارند که شهاب الدین احمد خان دست از دلاسا برگرفته بدگاه میروند و امرای کمکی هنوز نرسیده - آن سزوار که او را ازین سفر باز داشته

(۲) نسخه [ب] لوبه کائی - و در [بعضی نسخه اکبر نامه] لوبه کائی

و در [بعضی] لوبه کائی •

اقطاع را روزه چند بار بابد را گذاشت - یا لخته خربزه
برکشاده چاره شورش آنها نمود - یا هنوز که هنگام ناسپاسان
فراهم نیامده بجمعی و چالاکي کار آنها بانجام باید رسانید
هیچ کدام نپذیرفته گفت - فتنه را نوکران از بنیاد کرده اند - او
خواهد نشاند - یا جواب خواهد گفت - چون سلطان مظفر
باشوب گریان پیوسته و آتش فتنه شعله ور گشت ناگزیر اعتماد
خان بهرگردانیدن شهاب الدین احمد خان (که تا قصبه گدھی
بیسست کره می احمد آباد راه سپرده بود) شنافت - اگرچه
خیراندیشان گفتند (که درین شورش که غنیم دوازده کرده
رسیده شهر را برداختن کار آسان را بر خود دشوار کردن است)
سودند نیامد *

سلطان مظفر شهر را خالی پنداشته جلو ریز آمده
متصرف گشت - و جمعیت فراهم آورده آماده بکار گردید
و بمجرد تقارب هنوز کارزار دست نداده بود که بیشتر
از همراهان شهاب الدین احمد خان جوش حقیقتی زده راه
بیوقائی سپردند - و سخت سراسیمگی در آورد - اعتماد خان
و شهاب الدین احمد خان به یقین شنافته متحصن گشتند
و خواستند که ازین ملک برگناره شوند - ناکاه باره کمکی سپاه
و برخی مردم از غنیم جدا شده در رسیدند - اعتماد خان از
پیشین حال پندے گرفته زرها داده هرگرم خدمت گردانید

مردم را بشهرکردگی شیرخان پسر خود بکارزار شیرخان فولادی فرستاده
 چپوه دست آمد - درین اثنا میرزا خان عبد الرحیم (که با فوج
 شایسته بمالش سلطان مظفر و سرتابان کجرات تعیین شده بود)
 در پیوست - و اعتماد خان را در پهن گذاشته با شهاب الدین
 احمد خان روانه مقصود گردید - اعتماد خان مدتی در حکومت
 آنجا گذرانیده در سنه (۹۹۵) نهصد و نود و پنج در گذشت
 دو هزار و بانصدي منصب داشت - اگرچه صاحب طبقات اکبری
 او را چهار هزاره نوشته - شیخ ابوالفضل گوید هراس و فریب
 و نا درستی با قدر آراستگی و سادگی و درونی معجون ساخته
 کجراتی نام کرده اند - و ازلان میان اعتماد خان را سرآمد آن گروه
 گردانیده اند *

* امیر فتم الله شیرازی *

در حکمت نظری و عملی یکتای روزگار بود - اگرچه در دانش گاه
 خواجه جمال الدین محمود و مولانا جمال الدین شروانی و مولانا
 کون و میرغیاث الدین مقصور شیرازی فرادان شناسائی اندرخت
 لیکن پایه دانش ازانها بلند تر گشت - ^(۲) علامی ابوالفضل چنان
 مراد که اگر کهن نادهای دانش مفقود شوند او اساس نو بر نهاد
 و بران زفتها آرزو نبرد *

* نظم *

* هم علم را بقوت عقلش سر قدر *

* هم عقل را بشوکت علمش علو شان *

محمد شاه بیجاپوری بهزاران خواهش از شیراز بدکن طابید
 و وکیل مطلق خود ساخت - پس از آنکه در زکاش سپری شد سال
 بیست و هشتم سنه (۹۹۱) نهصد و نود و یک بفرمان طلب
 عرش آشنیانی بغتم پور رسید - خانبخنان و حکیم ابوالفتح پذیرا
 شده بملازمت آوردند - و باصناف نوازش پادشاهی اختصاص
 یافته در کمتر زمان بدولت مصاحبت و پایه قرب و منزلت
 برآمد - و بخدومت مدارت امتیاز گرفت - دختر مظفر خان
 تربتی باز در اجاش در آوردند - گویند بسه هزاری منصب رسید
 و در جشن سر آغاز سال سیم بامین الملکی بلند رتبه گردید - حکم
 شد که راجه تودرمل مهمات ملکی و مالی بصوابدبد میر در براه
 کزد - و کهن معاملها (که از زمان مظفر خان تشخیص نیافته)
 بانجام رساند - میر فصلی چند (که منضم کفایت سرکار و رماه
 رعایا بود) بر گذارد - پذیرفته شد - و در همین سال بخطاب
 عضد الدوله ناموری اندوخته برهمنونی (راجی علی خان مرزبان^(۲)
 خاندیس دستوری یافت - از انجا بذاکامی برگردیده بخان اعظم
 (که بتاخت ولایت دکن و مالش سران آندیار تعیین شده بود)
 پیوست - چون او با شهاب الدین احمد خان و دیگر کمکهان

(۲) در [بعضی نسخه] راجه علی خان *

بد سلوکی پیش گرفت آن مهم نسق درست نیافت - میر
 فرزادان آزار یافته سال سی و یکم اندر هاک نزد خانخانان
 بگجرات شامت *

گویند میر بمرانجام مهم دکن رخصت یافته بود - چون میان
 اعظم خان کوه و شهاب الدین احمد خان نقش صحبت درست
 نخست راجی علی خان از مشاهده نفاق امرا لشکر دکن را
 بخود متفق ساخته بمقابله بر خاست - هر چند میر خواست
 اورا برآه آرد صورت نیست - ناچار بگجرات نزد خانخانان آمد
 که او را بکمک برد - بغایر وجه آء هم دست نداد - ازانجا
 نامه‌های آستان خلافت گشت - سال سی و چهارم سنه (۹۹۷)
 نهد و نبود و هفت هجری رفت معاودت پادشاه از کشمیر بعارضه
 در شهر ماند - حکیم علی را در تشخیص و تجویز لغزشه رفت
 صاحب بدوئی گوید چون خون حکیم بود بمنفع حکیم مصری
 منافع نشده چاره تب محرق بهرینه نمود - و زندگی بسپرد
 در خانقاه میرسید علی همدانی گذاشته بودند - بحکم پادشاهی
 برداشته بر فراز کوه سلیمان که داکشا جائے ست نگاه داشتند
 فرشته^{۹۹۷} بود تاریخ یافته اند - عرش آشیانی بفوت میر بسیار
 متاسف و اندوه گین شده بر زبان مبارک گزرانیدند - که میر
 عکیل و حکیم و طبیب و مخجم ما بود - اندازة سوگواری ما

که تواند شناخت - اگر بدست فرنگ افتاده و همگی خزان
 در برابر خواستی بآرزوی این سودا واران سود کرده - و آن
 گرامی گوهر را بس ازان اندر ختمی (۲)
 * نظم *

* شهنشاه جهان را در وفانش دیده پر دم شد *

* سکندر اشک حسرت ریخت کافلاطون ر عالم شد *

شیخ فیضی در مرثیه او قصیده غرا گفته - این چند بیت

از انجا است * نظم *

* هرگز نموده اند و نمیروند اهل دل *

* حرفه ست نام مرگ برین قوم توجه ان *

* بر قد روح پیرهانی بیش ایست تن *

* گیرد چو کهنه گشت سپهر کهن ستان *

* باره ست بر حیات و غباره ست بر نشاط *

* پوشیدن لباس کهن بر توانگران *

* لیکن کریم کبیرت درین قحط سال جود *

* کو جامه کهنه ناشده بخشد بیانتوان *

در طبقات آورده که امیر فتح الله (با آنکه در جمیع علوم

عقلی و نقلی در ایران و هند بل در ربع مسکون قرین خود

نداشت) از بیرونجات و طلسمات ماهربود - آسایه ساخته که خود

حرکت میکند - و آرد میشد - و آئینه درصفت کرد که از در

و نزدیک اشکال غریبه مرئی میگشت - و آنکه بیک چرخ
 دوازده بندوق پر میشد نیز از اختراع اوسمت - صاحب بدادونی
 نوشته که میر دنیا دوستی بمرتبۀ داشت که با این بزرگرتبگی
 دست از معلمی صبیان نمیکشید - بخانۀ امرا رفته بهسراج
 ایشان. رسمی علوم میآموخت - و حرمت علم نگاه نمیداشت
 در جلو پادشاه تفنگ بر دوش و کیسه بر کمر پیاده میدوید
 و در فزون پهلوانی رستمی میکرد - و مشهور است که میر
 با این علم و فضل در حق پادشاه میگفت - که اگر در خدمت
 این کثرت آرای وحدت‌گزین نمی‌رسیدم راهی بایزد شناسی نمی‌بردم
 میر در سنه (۹۹۲) نهد و نود و در هلالی هجری تاریخ الهی
 وضع کرد - از دیرباز عرش آشیانی را اذیشه آن بود که در آباد بوم
 هندوستان تازه سال و مه، بکار آید - که تاریخ هجری با کهنگی
 از ناکامی آگهی می‌بخشد - و آغاز آن روز شامت اعدا و کلفت
 احباب است - لیکن از انبوهی دانش‌وران رسمی که روائی تاریخ را
 ناگزیری دین یذدارند پیدائی نمی‌گرم - میر و امثال او
 (که بآئین الهی گردیدند) این تاریخ را اساس بر نهاده فرامین
 بممالک محروسه جهت اجرای آن قلمی گشت - بنای آن بر
 زیج جدید گرگانی گذاشته جلوس اکبر را سر آغاز بر گرفتند

و سال و ماه شمسی حقیقی شد - و کبیسه از میان برافتاد

و نام ماه و روز فارسی بحال خود ماند *

* اسمعیل قلی خان ذو القدر *

برادر خرد حسین قلی خان خانجهان از اسرای انگریست
در جنگ جالندهر چون بیرام خان شکست خورده برگشت مردم
پادشاهی بتعاقب پرورداخته اسمعیل قلی خان را زنده بدست
آوردند - و پس از آنکه برادرش نوازش یافت او نیز بعاطفت
پادشاهی اختصاص گرفته بهمراهی برادر مصدر کارها میشد
و چون خانجهان در صوبه داری بنگاله رخت هستی بر بست
با اموال و اسباب برادر بحضور رسیده مورد الطاف گردید
سال سیم بمالشی اوس بلوچ (که راه سرتابی سپرده مراسم
اطاعت و پرستاری بجای آوردند) مأمور شد - چون ببلوچستان
در آمد لخته بومیان تهرن پیش گرفته زود زبهارگی گشتند - و سران
آن طایفه غازی خان و وجیه و ابراهیم خان دولت ملازمت
دریافتند - از پیشگاه خلافت آن آباد ملک بآنها باز گردید
و در سال سنی و یکم (که راجه بهکونک داس را بعلمت جنون
از حکومت زاناستان بر گردانیدند) اسمعیل قلی خان بجایش
قرار یافت - اما او از گرم بزازگی خام آرزوها بمیان آورده از نظر
اقتان - حکم شد که برگشتی نشانده از راه بهکر روانه حجاز

(۲) نسخه [۱] و جهیه - و نسخه [ج] و جهیه *

نمایند - ناچار بتضرع و لابه‌گذاری رو آوردن - اگرچه پذیرفته شد
 لیکن از آنجا باز داشته بمالش یوسف زئی تعیین گشت - ناگاه
 از نبرنگی فلکی انسام بیماریها بعلمت فساد هوا در کوهستان
 سواد و بجزر پدید آمد - سرداران آن الوس خود بخود پیش
 خان آمده بعجز گزایدند - چون زین خان حاکم زابلستان کار
 بر جلالت^(۲) روشانی بمرتبه تنگ گرفت که او از تیراه بدین
 کوهستان در آمد زین خان بتلافی پیشین خجالت (که در هنگامه
 بیزبرتهاون فموده بود) بکوهستان در شد - و صادق خان از حضور
 دستوری یافت که در دشت سواد جا گیرند - تا جلالت بهر طرف
 که رو گذارد گرفتار گردند - و اسمعیل قلی خان که تهنانه دار
 آن دشت بود از آمدن صادق خان تباہ سگالی پیش گرفت
 و گذرگاه را خالی گذاشته روانه درگاه شد - ناگاه جلالت راه یافته
 بدرزد - ازین جهت اسمعیل قلی خان چندے معاتب گردید
 و در سال سی و سیوم بایالت گجرات سرفرازی یافت - و چون
 شاهزاده سلطان مراد در سال سی و ششم بدارائی مالوه دستوری
 گرفت اسمعیل قلی خان بهایه و نالمت شاهزاده بلند نامی
 اندرخت - اما بامور اتالیقی نیارسمت نیک پرداخت - سال
 سی و هشتم صادق خان بجایش رفته او طلب حضور شد - و سال

(۲) در [نسخه] اکثر جا [روشانی آمده - و نسخه] [۱] روستائی - و اغلبکه

سی و نهم بکالپی که در قبولش بود دستوری یافت - تا آبادی
 جاگیر در کوشد - و در سال چهل و دهم سنه (۱۰۰۵) هزار و پنج
 هجری به منصب چهار هزار و پانصد زنبه گردید - گوید بسیار
 عیش دوست بود - و در مآکل و ملبوس و فرش و ظرف تکلف
 تمام بکار می بود - هزار و دویست زن داشت - چون بدربار
 معرفت مهر بر ازار بدن آنها میکرد - آخر همه سنه آمدند
 و اتفاق کرده مسموم نمودند - پسرانش ابراهیم قلی و سلیم قلی
 و خلیل قلی در عهد اکبری مناصب مناسب داشتند *

* آصف خان میرزا قوام الدین جعفر بیگ *

پسر میرزا بدیع الزمان ولد آقا ملای دوات دار قزلبی
 مشهور است - میرزا بدیع الزمان هم در زمان دارای ایران شاه
 طهماسب صفوی وزیر کاشان بوده - و میرزا جعفر بیگ نیز همراه
 جد و پدر باریاب مجلس شاه میشد - در سال بیست و دهم اکبری
 سنه (۹۸۵) نهمصد و هشتاد و پنج در ربیع شهاب تازه از عراق
 وارد هند گشته همراه عم خود میرزا غنات الدین علی آصف خان
 بخشی (که از مهم ایدر و ایرداخته بحضور آمده) ملازمت
 پادشاهی دریافت - عرش آشنایی به منصب درستی داخل
 آصف خان سرفراز فرمود - او بکم منصبی راضی نشده ترک
 صجری و آمد و رفت دربار نمود - این استغذا بر خاطر پادشاه
 گران آمده بحال تباه به بنگاله (که در آنوقت آب و هوای

معصوم داشت - و گناهکاری را که میفرستادند اغلب زنده

بر نمیگشت (تعیین کرد *)

گویند مولانا قاسم کاهی مادر الزهرا (که از کهنه شاعران بود
 در حال آزادی میزیست) در آگره برخوردی مستفسر احوال گشت
 چون معلوم کرد گفت تو نوزک جوانی - به بنگاله برو - میرزا
 گفت چه کنم - نوکل بر خدا کرده میروم - خوش طبعانه گفت
 زینهار نودل برو مکن - که همان خداست که مثل امام حسین را
 در کربلا برده شهید ساخت - آنگاه میرزا چون به بنگاله پیوست
 خان جهان ترکان صوبه دار آنجا بیمار بود - در گذشت - و مظفر
 خان تونبی بحالین مناصب گردید - چندی نگذشته که بغی
 قاشالان و شورش معصوم خان نابلی کرد نایبمنی دران ناحیه
 برانگیخت - و بجائے کشید که مظفر خان در قلعه نانده در آمده
 محصور گشت - میرزا همراه بود - چون او را گرفته کشتند اکثری
 رفقا بطلب زر گرفتار شدند - میرزا ببدله گوئی و نکته سرائی
 ازان بازخراسان رهائی یافته در فتح پور سیکری بسجود
 قدسی آستان سلطنت جبین سعادت افروخت - از آنجا (که
 بخواری و ناکاهی بر آورده بودند - و او برهنمونعی اقبال باز
 خود را بفتراک دولت بست) بر خاطر پادشاهی پسندیده آمد
 در آن زمانه بمنصب دوهزاری و خطاب آصف خان بر نواخته
 از تغییر قاضی عالی بخشی بیگی به پیر بخشی گری علم اعتبار

افراخت - و بمالشی زانا زمیذدار اودیپور تعین شد - از مرائب
 تاخت و تاراج و قتل و اسیر دتیقہ فرو نگذاشت - و در سال سی و دوم^(۲)
 (که اسمعیل قلی خان ترکمان بظاہر خالی گذاشتن درہ کہ جلال الدین
 روشانی ازان بدر رفت معاتب گردید) آصف خان بجای او
 بتہانہ داری دشت سواد تعین گشت - و در سال سی و ہفتم
 سنہ (۱۰۰۰) ہزار ہجری (چون جلالہ روشانی کہ نزد عبد اللہ
 خان اوزبک والی توران رفتہ بود ناکام برگشتہ در تہنگدہای تیراہ
 آغاز فساد نمود - و افغانان افریدی و ادرک زئی پیمان را
 گسستہ بدو گرویدند) آصف خان از پیش گاہ خلافت باستیصال او
 نامزد گشتہ در سنہ (۱۰۰۱) ہزار و یکم باتفاق زبن خان کوکہ
 تذبیبہ واقعی بجلالہ نمودہ اہل و عیال او را با وحدت علی (کہ
 برادرش می گفتند) و دیگر خویشان و یکجہتان او قریب چہار صد
 کس دستگیر ساختہ بحضور آورد - و در سال سی و نہم (چون
 کشمیر از میرزا یوسف خان تغیر کردہ باحمد بیگ خان و محمد
 قلی افشار و حسن عرب و غیرہ اویماق بدخشی تہخواہ شد)
 آصف خان دستوری یافت - کہ آنولایت را بتازہ جاگیر داران
 درخور بخش نمودہ زعفران و شکاری جانور بخالصہ بازدارد
 او جمع را بدستور قاضی علی سی و یک لک خردار و ہریک
 بیست و چہار دام قرار دادہ بشایستگی تقسیم اقطاع نمودہ

دو سه روز از کشمیر بلاهور رسید - و در سال چهل و دوم چون مملکت کشمیر بسبب جاگیر داران متفرقه و بویرانی آردن آصف خان بحکومت آنددار اختصاص گرفت - و در سال چهل و چهارم آغاز (۱۰۰۸) هزار و هشت هجری از تغیر زای پترداس بدیرانی کل سر برانزخته دو سال با استقلال تمام سرانجام داد و چون در سده (۱۰۱۰) هزار ، سیزده شاه زاده سلطان سلیم خیال نعی از سر واکرده بتقریب تعزیمت مرم مکانی بملازمت پدر بررگوار رسید و دوازده روز در غسل خانه نظر بند مانده مشمول عواطف و اسفاق گشت قرار یافت که صوبه گجرات در تیول خون گرفته صوبه آله آباد و بهار را (که بے حکم متصرف است) واگذارند - چنانچه صوبه داری بهار بزام آصف خان مقرر شد و بمنصب سه هزاری استناد یافته بتعلقه مرخص گردید - و چون سریر خلافت بجلوس جهانگیری رونق گرفت طلب حضور گشته باتالیقی شاهزاده سلطان پرویز تحصیل امدخار نموده به تنبیه رانا (که مهم سردست آنوقت بود) تعیین شد - اما بنابر شورش سلطان خسرو از راه برگردانیده در سال دوم (۱۰۱۵) هزار و پانزده هجری هنگام انتهای صوبه جهانگیری بکابل از تغیر شریف خان امیر الامرا (که به بیماری معب در لاهور ماند) بخدمت والی وکالت و منصب پنجم هزاری و عنایت قلمدان مرمع بلذ مرتبه

گشت - و (چون دنیاداران دکن خصوص ملک عذره حبشی بعد فوت عمرش آشنایی از کم فرصتی و قابو جوئی قدم جسامت و جرأت پیش گذاشته بسداری از محالات بالا گهات را از تصرف اولیای دولت بر آورده - و خانخانان از هنگامه سازی و شورش طلبی در آغاز کار باطفاى نابره نپرداخته وا گذاشت - تا آتش فتنه بالا گرفت - و پس از آنکه خود متعهد تمشیت مهم دکن گردید استدعای کمک نمود) جنت مکانی سلطان پروریز را بانالیتی آصف خان مبرز جعفر تعیین فرموده اعظم امرا مثل راجه مانسنگه و خانجهان لودی و امیرالامرا و خان اعظم و عبد الملک خان (که هر یک بافراده تسخیر ملکه را بسند بود) از پی یکدیگر رخصت دکن یافتند - اما از بے زشدين شاهزاده و افراط شراب و ارتکاب مغیرات کاره صورت نبست - بلکه بعلمت نفاق امرا هر مرتبه که لشکر ببالا گهات بردند بزبونی و سوائی برگشت - و با آن همه سر و سرداری بسبب اختلاف آرا از آصف خان تدبیرے پیش رفت نشد - تا در سال هفتم (۱۰۲۱) هزار و بیست و یک هجری در همان جا باجل طبعی در گذشت - صد هیف ز آصف خان تاریخ است - از یکتایان روزگار بود - در همه فن صاحب یک فن - و در هر هنر تمام - فهم تذن و فطرت بلند از شهره آفاق - خون میگفت هر چه من بدیهه نفهم بیمعنی خواهد بود گویند بیک نگاه تمام سطر را میخواند - در فراسمت و کاردانی

و اجرای مهمان‌مآبانه و مالیکی و مالکی بیضا داشتند - و بظاهر و باطن
آراسته - شعر و انشای او کمال متانت دارد - با اعتقاد جمعی بعد
از شیخ نظامی گنجه‌ای مثنوی خسرو و شیرین به از کسی نگفته
در عشرت‌آرائی خسرو و شیرین گوید *

* نظم *

* هوس مطلق عذاب شد شوق خود کام *

* سر دست صدم بگیرفت با جام *

* چنین بے نقل دادن با ده تا کی *

* بده بوسه که هم نقل است و هم می *

* فتادش تن ز تاب شرم در تب *

* ز نام بوسه زد تپخاله اش لب *

* ملک بگیرفت و شوقش کرده سرمست *

* ز دستش جام و بوسیدش لب و دست *

• صدم هر دم ز آب دیده آن شب *

* ز نقش بوسه شسته دامن لب *

این چند بیت نیز از دست *

* نظم *

هر کس که شب نشیمن با تو * به یار بزور ما نشیند

تا با چو توئی توان نشستن * دل پهلوئی ما چرا نشیند

از حق مگذر نمی توان دید * با دلبر اگر خدا نشیند

جعفر ره کوی یار دانست * مشکل که دگر ز پا نشیند

* دیگر *

* شد حال غیر ظاهر بروی ز بک تغافل *

* در بوالهوس شناسی باشد محک تغافل *

گویزد شوق به گل و گلزار و باغ و چمن بسیار داشت
 نخل و نهال بدست خود می نشانند - اکثر روز بیل در دست
 کار میکرد - و زدن هم بسیار جمع کرده بود - در بیماری واپسین
 یکصد سہیلی را از محل برآورد - از اناث و ذکور اولاد بسیار
 گذاشت - اما هیچ کس از تہسراش پیش آمدے نکرد - میرزا
 زین العابدین بمنصب ہزار و پانصدی ہزار و پانصد سوار رسیده
 در سال دوم شاه جهانی از سرمایہ زندگی تہی دست شد - پسرش
 میرزا جعفر کہ ہمنام و ہم تخلص جد خود بود شعر را خوب
 میگفت - در ہر موسم بفراہم آردن جانوران شغف داشت - میان
 او و زاهد خان کرکے و میرزا سانی پسر سیف خان اختلاط تمام بود
 اعلیٰ حضرت اینها را سہ یار می نامید - آخر ترک منصب
 نموده باکبرآباد سکونت گرفت - فردوس آشیانی بسالیانہ موظف
 فرمود - و در عهد عالمگیری باضافہ سوافرازی بافت - در سنہ
 (۱۰۹۴) ہزار و نون و چہار پیمانہ حیاتش لبریز گردید
 از دست *

* نمی دهند بہر بوالهوس ریاست عشق *

* (۲) در [سخای اکبرنامہ] شافی نوشته •

* گفته که باب سردار گشت سردار است *

* دیگر *

* درین که کوهکن از ذوق دان جان چه سخن *

* همین که تیشه بسر دیرزد سخن باقی است *

* هزار بلبل شوریده خاک شد جعفر *

* هنوز رسم خود آرائی چمن باقی است *

دیگر از پسران آصف خان سهراب خان نیز در عهد اعلیٰ حضرت بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار فایز گشته بمنزله خاموشان جاگزید - و دیگر میرزا علی اصغر است - که در همه برادران عیاش و نامقید بود - زبان باختیار نداشت - حرف بے صرفه و بے محل بسیار میزد - در یساق پریزده میدان پادشاهزاده شاه شجاع و مهابت خان سپه سالار سنگ اندازها نمود - پس ازان در مهم جبهار بگذیده تعیین گشت - چون قلعه دار دهامونی در تاریکی شب بدر وقت مردم لشکر بقلعه در شده دست تطاول بغارت اموال کشادند - ناچار خاندوران به ممانعت تاراجیان بقلعه درآمد - شخصی از سمت جنوبی فریاد زد که در یکی از برجها جمعی از مقهوران ظاهر میشوند - علی اصغر گفت که من رفته دستگیر میکنم - هر چند خاندوران منع نمود که شب است - درین قسم هجوم عام (که درست و دشمن تمیز نمیشود) رفتن خوب نیست ممنوع نگشه بدانجانب شتابت - چون بالای دیوار قلعه برآمد

ناگاه گل مشعلی (که غارتگران (رشن کرده بیژرهش مال میگشتند)
 بانبار باروت (که در ته برجه بود) آفتاده آتش گرفت - تمام
 آن برج با هشتاد گز دیوار در جانب آن که ده گز عرض داشت
 پرید - علی اصغر با برخی از همدراهمان و جمعی از عارتگران که بالای
 دیوار بودند بهوا رفته متلاشی شد - مدیه معتقد خان بخشی
 در خانه داشت - چون دست تصرف بآن عقیقه نرسانیده بود
 بعد ازین راتعه بحکم پادشاهی خاندوران بعد خود در آورد *

* افضل خان شیخ عبدالرحمن *

پسر علامی فهامی شیخ ابوالفضل اسم - در خدمت پدر
 قرینت یافته - در سال سی و پنجم عرش آشیانی برادر زاده
 سعادت یار کوکه را بدو پیوند بیوگانی دادند - چون پسر از
 متولد شد پادشاه به بشوئن مسمی فرمود - که نام برادر اسفندیار
 بود از پهلوانان عجم - در هنگامه (که شیخ ابوالفضل بهمه سالاری
 دکن مامور گردید) نیز روی ترکش شیخ از بود - هرگاه کار
 زو میداد و هر جا ضرور میشد شیخ عبد الرحمن را میدرانید - و او
 به نیروی پردلی و آگهی سرانجام گزیده میداد - در سال چهل
 و ششم (که ملک عنبر حبشی علی مردان بهادر حاکم تلنگانه را
 در آریزه دستگیر ساخته آن ولایت را متصرف شد) شیخ او را
 با فوج جرار از ساحل گنگ بدان سوران نمود - و شیر خواجه را

که در پتهري بود برافتنش سرگرم ساخت - شيخ عبدالرحمن بانفاق
 شيرخواجه از نون يکمی ناندير عبور گنگ نموده قريپ بآب مانچرا
 با ماگ عنبر در آريخته لوی فتح و نصرت برافراخت - الحق
 شيخ عبدالرحمن با شجاعت و کار داني درست انديش روزگار شيخ
 بود - با آن همه ذخيره خاطر (که جنم مکانی را از جانب پدرش
 بود) در ایام فرمان زائمی ایشان بزر خدمت و حسن پرستاری
 بل بمحض یاری طالعی و بخت مندی خود را مورد التفات پادشاهی
 گردانیده بقطاب افضل خان و منصب دو هزاري سرفرازي یافت
 و در سال سیوم باضافه منصب و صاحب صوبگی بهار و پنده از تغیر
 اسلام خان بلند رتبه گشت - چون گورکھپور که شصت کرهه
 پنده است بتزگی از پیش گاه خلافت و جهانباي بجاکیر او
 مرحمت شد افضل خان شيخ حسام بزرگي و غیات بیگ را (که
 بخشي و دیوان آن صوبه بودند) با جمعی از منصب داران
 دران بلده گذاشته خود بگورکھپور نهضت نمود - اتفاقاً قطب
 نام مجهول از مردم اوچه (۳) در زي درویشي بولایت اجینه که
 در نواحی پنده واقع است رسیده خود را سلطان خسرو را نموده
 بانواع مواعید مفسدان راقعه طلب آنجا را بفریفت - و با خود
 متفق ساخت - و در کمتر فرصتی جمعی فراهم آورده بجناح استعمال

در [بعضی نسخه] مانچرا (۳) در [اکثر نسخه] اوچه (۴) در

[بعضی نسخه] اجینه - یا اجینه باشد .

به پلنه شتافته یکسر بقلعه درآمد - شیخ بنارسی از آسیمه سری
 باستحکام قلعه نیارست برداخت - با غیاث بیگ از راه دریچه
 خود را بکشتی رسانیده راه فرار سپرد - مفتیان اموال افضل خان
 و خزانه پادشاهی را متصرف گشته صلابی داد و دهش در داده
 بجمعیت مردم برداختند افضل خان بمجرد استماع این خبر
 بمالش از گرم و گبزا رو آورد - آن جعلی قلعه را مستحکم ساخته
 خود با فوج در گذار آب پن پن عرصه نبرد آراسک - و بانک
 زد و خوردی سر رشته جمعیت از از هم گسیخت - و دیگر بار
 خود را بقلعه رسانید - افضل خان پاشده کوب بقلعه درآمد - آن
 و خیم العاقبت دست و پای زده چند کس را ضایع ساخت
 و دستگیر گشته بیاسا رسید - چون این ماجرا بعرض جنک مکانی
 رسید فرمان شد که بخشی و دیوان را با منصبداران (که در
 حراسک شهر مساهله نموده اند) از همانجا سر و ریش تراشیده
 معجز پوشانیده و ازونه بر خر نشانده روانه درگاه سازند - و در
 شهرها و قصبها سر راه تشهیر نمایند - تا موجب عبرت سایر
 نامردان کوتاه اندیش گردد - و در همان ایام افضل خان را نیز
 عارضه طاری شده بود - طلب حضور گردید - و پس از ادراک
 ملازمت مدتی گرفتار الم دمل بوده سال هشتم از دار فنا
 بمالک بقا پیوست *

* اسلام خان چشتی فاروقی *

شیخ علاء الدین نام داشت - از فبائز شیخ سلیم فتح پوری سم
 بوفور اخلاق مرضیه و فزونی صفات پسندیده سرآمد اقارب و عشائری
 خود بود - و بیمن نسبت کوکلتاشی جنت مکانی به منصب
 پادشاهی و مزید عزت و اعتبار اختصاص داشت - و همشیره
 علامی قهّامی شیخ ابوالفضل بار مذسوب بود - چون سرپر خلائق
 بجلوس جهانگیری زینت پذیرفت بخطاب اسلام خانی و منصب
 پنج هزاری بلند رتبی یافته بصوبه داری بهار چهاره مران افروخت
 و در سال سیوم از انتقال جهانگیر تلی خان لاله بیگ بصاحب صوبگی
 مملکت و سبع بنگاله سرفراز گردید - چون آن ولایت از زمان
 شیرشاه در تصرف امرای افغان در آمده بود در عهد عرش آشیانی
 عساکر گران و جنود سنگین بسری نویدان عظام تعیین یافت
 و مدتها تلاش و تردد عظیم و قطره و پویه سترگ بکار رفت
 تا آن فیه مسلطه مستاصل گشتند - بقیه ازان قوم در سرحدات
 مانده - ازان میان عثمان خان پسر تملوی لوهانی نامی به بزرگی
 برآورده مکرر با افواج پادشاهی مبارزتها نمود - خصوص در ایام
 حکومت راجه مانسنگه که هر چند مساعی نمایان بتقدیم رسانیده
 خار بن فساد او برکنده نگشت - چون نوبت باسلام خان (سید فوجی
 بسرداری شیخ کبیر شجاع خان (که قرابت قریبه با خان مذکور
 داشت) با امرای کمکی از اکبرنگر ترتیب داده بر سوار تعیین نموده

و به نیروی پردلی و شهامت آن شجاع متهور پس از جنگ (که
 ماحی کارنامه رستم و اسفندیار تواند شد - چنانچه مفصل در احوال
 خان مذکور رقمزد) کلک خبر سنج گشته (عثمان خان بعدم سرا
 شتافته برادرش زینهارای گردید - در جلدی این نیکو خدمتی
 در سال هفتم بمنصب شش هزاری عام امتیاز افراخت - و سال
 هشتم سنه (۱۰۲۲) یک هزار و بیصت و دو هجری ایام زندگیش
 بسر آمد - نعلش ادر را به فتح پور سیکری که مولد و مدفن
 فیالان اوسمت نقل نمودند - احوال او از نوادر حالات است - ملاح
 و انقای او بدرتبه بود که غالباً در مدت العمر بمسکر و مذهبی
 ارتکاب نموده - و با وصف آن جمیع طوائف رقاصیه تمام صوبه^(۲)
 بنگاله را (از لوی و هوکنی و کنچنی و قومنی) بهشتاد هزار
 روپیه در ماه نوکر کرده ساله نه لک و شصت هزار روپیه بآنها
 میرسانید - و مردم خوانهای زیور و اقسام اقمشه بخششی گرفته
 می استاندند - انعام میکرد - و توژک امارت را بجائے رسانیده بود که
 جهروکه درشن خاص و عام و غسلخانه که لازمه سلاطین است بعمل^(۳)
 می آرد - و فیالان را بجنگ می انداخت - و در لباس تکلف نمیکرد
 زیر دستار ناقیه میگذاشت - و زیر جامه پیراهن می پوشید
 و از طعام تصرفی یکهزار لنگری بتکلف میکشیدند - لیکن اول

(۲) نسخه [ب ج] رقاصه تمام (۳) نسخه [ب] جهروکه درشن خیمه
 خاص و عام و غسلخانه •

پیش او نان جوار و باجری و ساگ و خشکۀ برنج سانهی
 می آوردند - همت و سخاوت او ناسخ داستان جون حاتم و معن گشته
 یکهزار و دو صد فیل بمنصبدار و نوکر خود در صوبه داری بنگاله
 بخشید - و یک قلم بیست هزار کس از سوار و پیاده از قوم
 شیخ زاده نگاه داشت - پسرش اکرام خان هوشنگ نام همشیره زاده
 شیخ ابوالفضل میشد - مدتی تعینات دکن بود - در آخر عهد
 جهانگیری بقعه داری آسیر مامور شد - دختر شبر خان تونور در خانه
 داشت - باو نساخت - برادرانش همشیره خود را از خانه او بردند
 با وصف انتساب چنین خاندان ظالم طبیعت بود - در اواسط
 عهد اعلی حضرت بنا بر وجهی از جاگیر و منصب دو هزار
 هزار سوار افتاده نقدی مقرر شد - در فتح پور انزوا گرفته بتولیت
 مزار شیخ سلیم چشتی قیام می نمود - در سال بیست و چهارم
 درگذشت - برادر علائی او شیخ معظم بتولیت روضه مذکوره سرافرازی
 یافت - و در سال بیست و ششم بغوجداری فتح پور و از اصل
 و اضافه بمنصب هزاره هشتصد سوار استیاز گرفت - و در جنگ
 سموگده (۳) که با دارا شکوه در فوج التمش بود در عین گرمی
 کارزار مردانه نقد هستی بر افشاند *

* ابوالفتح خان دکنی *

از اولاد میر سید محمد جونپوری است - بسبب مصاهرت

(۴) نسخه [۱] هشت هزار (۳) در [اکثر نسخه] سه و کره

جمال خان حبشی بمراتب ستارگ دنیوی و تصاعد گردیده در شجاعت و سخاوت علم اشتهار افراخت - گویند چون در عهد مرتضی نظام شاه سلطان حسن بن سلطان حسین سبزواری که احمد نگرزا بود بمخاطب میرزا خان مخاطب گشته بمنصب پیشوائی آن دو دمان بلند رتبه گردید از بد سرشتی و تبه رأی میران حسین پسرش را از دولتآباد برآدرده با احمد نگر سریر آرا ساخت - و مرتضی نظام شاه را بتعذیب تمام روانه عدم نموده زیاده بر سابق عام (۲) استقلال و افتدار افراشت - پس از چند مفسدان مزاج طرفین را از یکدیگر منحرف ساختند - چون حسین نظام شاه از کوداه مگری و نا تجربگی کلمات تهدید آمیز اکثر بر زبان رانده میرزا خان علاج واقعه را پیش از وقوع کاربرد گشته او را در قلعه مفید ساخت و اسمعیل پسر پوهان شاه را (که او در آن وقت از دست برادر خود مرتضی نظام شاه گریخته ملازم عمرش آشیانی بود) تخت نشین آن ممالک نمود - و روز جلوس سایر امرای مغل را بقاعه طابیده بمبارکباد اشتغال داشت - که ناگاه جمال خان حبشی که منصبدار صده بود با دیگر دکنی و حبشی اتفاق کرده بر دروازه قلعه احمد نگر هجوم آورد - که از چند روز حسن نظام شاه را ندیده ایم - او را بنهائین - میرزا خان از غایب نخوت و استکبار

(۲) نسخه [۱] علم استقلال در افتدار افراشت (۳) نسخه [ج]

در جواب بجنگ و جدل پرداخت - چون کاره پیش نرفت
 ناچار میرزا خان سرحسین نظام شاه را بر سر نیزه کرده بالای برج
 نصب نمود - و فریاد زدند که ای قسمت سر کسی که برای از نزاع دارید
 پادشاه ما اسمعیل نظام شاه است - برخه بمشاهده این حال
 خواستند برگردند - جمال خان گفت که الحال ازین مرد انتقام کشیده
 عغان پادشاه را بدست خود باید آورد - و الا مال و ناموس ما
 در معرض تلف است - بسعی او بلوای عام گشته بدرواز قلعہ
 آتش زدند - میرزا خان ناچار بجانب جنیر گریخت - و آنها
 داخل قلعہ گشته غریب کوشی غریب نمودند - میرزا محمد تقی
 نظیری و میرزا صادق اردو بادی و امین اعزالدین استرآبادی را
 (که هر یک بمنصب پیشوائی و امیری رسیده در آن عصر بکمالات
 رسمی در اقالیم سبعه نظیر خون نداشتند) با بسیاری از وضع
 و شریف مغل از نوکر و سوداگر ته تیغ کشیدند - و میرزا
 خان را نیز از جنیر گرفته آورده اعضایش را از هم جدا کرده
 سر بازار آویختند *

جمال خان (که مهدری مذهب بود) زمام مهمات پادشاهی
 اسمعیل شاه بقبضه اقتدار خود آورده او را (که کوچک سال

(۲) در [بعضی نسخه] سر حسین را (۳) در [بعضی نسخه] نظری (۴)

نسخه [ج] ازدو بادی (۵) نسخه [ب] عزالدین (۶) در [بعضی نسخه]

بود) نیز بمذهب خود خوانده خطبهٔ اثنا عشریه را بر آنداخت
و بتربیت طایفهٔ مهدویه همّت گماشته قریب بده هزار سوار
مهدوی جمع ساخت - در آن هنگام این قوم از هر جانب باهم دنگ
زر آوردند - سید الّهداد (که از احفاد میرسید محمد جوهری است
که دعوی مهدویت نموده) با پسر خود سید ابوالفتح و از دکن
گردید - چون سید الّهداد بزهد و ریاضت و تقوات و پرهیزگاری
شهرت داشت جمال خان بدر اخلاص بهم رسانیده دختر خود را
بپسرش سید ابوالفتح نسبت نمود - آن سید زاده یک مرتبه
بدولم عظیم رسیده صاحب اسباب و دستگاه گشت - چون
برهان شاه از هرچ و مزج دکن و فرمان روائی پسر واقف گردیدی
از عرش آشیانی رخصت گرفته بولایت سورثی درآمد - و بامداد
زوجه علی خان فاروقی و ابراهیم عادل شاه در حوالی رهنکه پوره
با جمال خان جنگ نموده لوائی چیرگی برافراخت - از قضا
جمال خان بزخم تنگ کشته گشت - و اسمعیل نظام شاه دستگیر
گردید * * ع * بگو مروج مذهب سر جمال گرفت *
بطریق تعمیه تاریخ آن واقعه است *

برهان نظام شاه از سر نو مذهب اِمامیه را رواج داده بقتل
مهدویه و غارت اموال ایشان حکم عام فرمود - در اندک زمانه
نام و نشان آنها نماند - سید ابوالفتح با برادر زن خود (که پسر
جمال خان باشد) گرفتار گشته مدتها در حبس گذرانید - پس از

استبداد از زندان گریخته فوج متفرق جمال خان را جمع نموده
 ملکه از بیجاپور بتصرف آوردن - ابراهیم عادل شاه علی آقا
 قورکمان را بر سرش تعیین کرد - اتفاقاً علی آقا کشته شد - سید
 ابوالفتح فیلان و اسپان او را بدست آورده صاحب سرانجام گشت
 ناچار عادل شاه بتفویض منصب عمده و تذخواه پُرگنه کواک
 مستمال نموده پس از چندس در مقام غدر شد - سید بانتضای
 وقت رانده و زن خود را بر اسپان سوار کرده جریده بیرهانپور
 ایغار نمود - خانخانان مقدم او را گرامی داشته منصب
 پنج هزاری تجویز فرموده صاحب طبیل و نقاره گردانید - و پس ازان
 به تبولداری مانکپور و صوبه داری آله آباد مامور گشته دران دیار نامه
 بشجاعت و مردانگی برآوردن - و در سال هشتم جهانگیری بهمراهی
 شاهزاده سلطان مخرم بهم رانا تعیین گشته بسنه (۱۰۲۳) هزار
 و بیست و سیوم هجری در تھانه کوتلهامیر بیمار گشته در
 پور ماندل در گذشت *

میر سید محمد جوانپوری سر چشمه مہدیہ است - اویسی
 بود - از فراران روحانیہ قبض بر گرفته بر صوری و معنوی علم
 چیره دست آمد - برخه مرید و حلیفہ شیخ دانیال دانند - که
 خلیفہ راجی خاند شاه مانکپوری است - حنفی مذهب بود
 در اواخر (۹۶۰) ہصد و شصت هجری از شوربدگی حال
 و غایبہ وقت دعوی مہدویت کرد - بسیاری بدر گردیدند

و بسا خوارق برگذارند - گویند چون بافاقه آمد ازان دعوی برگشت
اما جمع (که زمان صحو ادراک نمودند) بر همان اعتقاد ماندند
جورق بر آنکه مراد او از (انا مهدی) مهدی هادی است
نه مهدی موعود بلسان شرع - و بعضی گویند که در راتعه بسید نمودند
که هانقی میگفت (انت مهدی) لهذا دانست که من مهدی
موعودم - و مدتی برین بوده از جونپور بکجرات شتافت - سلطان
محمود کلان داعی آنجا به نیایش برخاست - از ننگ چشمی
زمانیان بهند نیارست بود - یازش ابران زمین نمود - که ازان
راه بحجاز رود - در آنجای سفر بر روی کشف شد که این دعوی
ابتلا بوده - بمردانی که همراه بودند گفت حق تعالی خطر
مهدویت از دل من محو کرد - اگر بسلامت برگردم همه را
از آنچه خوانده ام بر گردانم - چون بفراه رسید در گذشت
و همان جا آسود - جهل ضلالت کیش بیشتر از افعان پنی
و لخته از قوم دیگر ادرا مهدی موعود دانسته آن مذهب مخترع را
لازم گرفته اند - مولف این اجزا را با یکی از مقتدای این طایفه
اتفاق صحبت افتاد - ظاهر شد که سوای مسئله ما نحن فیہ
قواعد و اصولی چند از احادیث استنباط کرده معتقد خود
ساخته اند - که مخالف اصول و فروع مذاهب اربعه است *

* احمد بیگ خان کابلی *

پهغنائی ست - و ابا عن جد خانه زاد دردمان تیموریه
 نیاگانش درین سلسله برتبه امارت رسیده - جدش میرغیاث الدین
 ترخان از امرای صاحب قرانی بود - مشارالیه مدتها در کابل
 بمقامت میرزا محمد حکیم گذارائیده - و داخل یکهای میرزا
 بود - چه جوانان بکه تاز میدان شجاعت و بهادری (که بقرب
 و اعتبار میرزا اختصاص داشتند) بدان نام مشهور بودند - پس
 از فوت میرزا محمد حکیم بآستان بوسی اکبری استسکان یافته
 بمنصب هفتم صدی کامیاب عزت و دولتی گشت - و در سنه
 (۱۰۰۲) هزار و در هجری (که کشمیر از تغیر میرزا یوسف خان
 رضوی بجاگیرداران متفرقه تاخواه شد) مرحلقه آنها او بود
 یستر چون همشیره میرزا جعفر آصف خان بعقد ازدواج خود
 در آرد ثروت و مکنتی دیگر بهم رساند - و اعتباری افزونا
 پیدا کرد - و در عهد جهانگیری درجه پیمای اوج امارت شد
 به منصب سه هزار و خطاب خانی علم اشتهار برافراشت
 و بحکومت کشمیر چهارم ناموری برافروخت - و در سال سیزده
 معزول شده بحضور رسید - و پس از چندی دور حیانت
 سپهری گردید - چون مردانه پودل بود و بفضل و کمال بهوه مد
 هفتصد سوار چیده با خون داشت - پسرانش همه سپاه
 و دلدار - سرآمد آنها سعید خان بهادر ظفر جنگ است

بمذتهای مراتب منصب رسیده نخر دود خود گردید - و احیای
 نام نیاگان خویش نمود - برخی اوضاع و اشیا را بنام او تا حال
 در هندوستان نسبت میدهند - زبان زد خاص و عام است
 احوالش جدا بشرح و بسط ثبت گردیده - و پسر کلانش
 محمد مسعود نامی در جنگ افاغنه تیراه بکار آمده - (۲)
 پسرش مخلص الله خان افتخار خان است - که در مبادعی جلوس
 شاه جهانی باضافه پانصدی دو صد و پنجاه سوار به منصب
 دو هزار سوار و بخطاب مذکور مفتخر گردید - در سال
 دوم باضافه هزار سوار و فرجدارى جمو سر بر افراخت - و پستو
 اضافه پانصدی یافته در سال چهارم بشهرستان نیستی شتافت
 و پسر دیگرش ابوالقاسم است - که با برادر کلان خود سعید خان
 بهادر می بود - در سال پنجم تهاه دارى پایان بنگش یافته
 در سال پانزدهم چون قاعه قندهار بتصرف پادشاهی در آمده
 در جایزه جنگی که با قزلباش در میان آمد سعید خان بخطاب
 بهادر ظفر جنگ و او بامل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی
 هزار سوار و خطاب افتخار خان سرافرازی یافت *

• اعتماد الدوله همیرزا. فیات بیگ طهرانى •

(۳)

پسر خواجه محمد شریف هجری تخلص است - که در مبادعی

(۲) نسخه [ج] پسر دیگرش (۳) نسخه [ب] پسر خرد محمد

شریف هجری تخلص است •

حال بوزارت تاتار سلطان ولد محمد خان شرف الدین اوغلی تملو
 که بیگلر بیگی خراسان بود اختصاص داشته - از مشاهده کاردانی
 و رشادتش محمد خان وزارت خود را با جمیع مهم برای رزین او
 تفویض نمود - و پس از فوتش تزاق خان پسرش خواجه را
 صاحب اختیار خود ساخت - چون روزگارش سپری گشت پوتو
 التافات شاه طهماسب صفوی بر احوال او تافته بوزارت هفت ساله
 یزد امتیاز یافت - چون آنرا بآئین شایسته سرانجام داد بوزارت
 اصفهان مامور شده در سنه (۹۸۴) نهمصد و هشتاد و چهار
 در گذشت * یک کم زملاذ وزرا * تاریخ است - برادرانش خواجه
 میرزا احمد و خواجگی خواجه اند - اولین پدر میرزا امین مولف
 هفت اقلیم است - کلانترجی ری با تصدی خالصه داشت - طبعش
 موزون بود - شاه از کمال عاطفت می فرمود * * بیت *

میرزا احمد طهرانی ما * ثالث خسرو و خاقانی ما

و در همین نیز صاحب سخن است - پسرش خواجه شاپر که
 در شاعری مسام و مشهور است - و خواجه را در پسر بود - آقا
 محمد طاهر وصلی تخلص - و میرزا غیاث الدین محمد معروف
 بغیاث بیگ - که با صبیحة میرزا علاء الدوله آقا ملا منسوب بود
 بعد فوت پدر غیاث بیگ از ناسازی روزگار با در پسر و یک دختر
 بطریق فرار روانه هند شد - در راه اسباب بغارت رفته احوال

بمراجه انجامید که همگی در استر سواری بود - که بنوبست سوار
 میشدند - چون بقندهار رسید صبیح دیگر مهرالذها نام متولد گشمت
 ملک مسعود تاجر تافله باشی که بعروش آشیانی روشناس بود از حال او
 مطلع شده بسلوک پسندیده پیش آمد - چون بفتح پور رسید
 معرفتی نموده به ملازمت پادشاهی کامیاب گردانید - او بحسن
 خدمت و رفور رشادت بمنصب سه صدی رسیده سال چهارم
 بدیوانی کابل نامزد شد و پس از آن بتدریج به منصب هزارگی
 و دیوانی بدوات اختصاص یافت *

و چون سلطنت بجزت مکانی رسید در سر آغاز جلوس
 میوز را بخطاب اتم الدوله سرافراز ساخته با مبرزان جان بیگ
 وزیر الملک شریک دیوانی سرکار والا گردانیدند - و در سنه
 (۱۰۱۶) وزارت شازده هجری محمد شریف پسرش از تداخ خریدی
 با جمع متفق شده خواست سلطان خسرو را از قید برآورد
 که زود گرد شکافته شد - و راز مخفی بره لا افتاد - جزت مکانی
 او را با دیگران بیاسا رسانید - میوز در خانه دیانت خان محبوس
 گشته بجریمه در لک روپیه رهائی یافت - چون دخترش مهرالنسا
 زوجه شیرافکن خان بعد کشته شدن او حسب الحکم بحضور
 رسید از اینجا (که از سابق منظور نظر محبت پادشاهی بود
 چنانچه در احوال شیرافکن خان ثبت افتاد) خواستگاری بمیان آمد

(۲) در [بعضی نسخه] معرفتی نموده *

ار بدعوی خون شوهر ابرستادگی نمود - چندت مکانی بذابر آنکه
 قطب الدین خان کولکناش بدست شوهرش کشته شده معاتب
 فرموده بسلیمه بیگم والده سیدی خون بخشیده - (روزه چند
 بناکامی گذرانید - در جشن نوروز سال ششم سنه (۱۰۲۰) هزار
 و بیست هجری بتازگی نظر فریب گشته کهنه خواهش نوی گرفت
 و دیرین آرزو تازگی پذیرفت - بهزاران سوره سرور بازدرج در آمد
 اولاً نور محل و ثانیاً نور جهان بیگم خطاب یافت - و بتقریب
 این نسبت خاص اعتماد الدوله بوکالت کل و منصب شش هزاری
 سه هزار سوار و علم و نقاره بلذذ پایه گردید - و سال دهم بعنایت
 مخصوص محض (که در حضور نقاره بنوازد) از سایر امرا امتیاز
 گرفت - و در سال شانزدهم سنه (۱۰۳۱) یکهزار و سی و یک (که
 مرتبه درم گامشست کشمیر نصب العین عزیمت پادشاهی شد)
 چون حدود سیبیا مهبط رایات گردید پادشاه جریده بسیر قلعه
 کانگره متوجه گشت - (روز دیگر بذابر آنکه احوال اعتماد الدوله تنگ
 شده آثار یاس از چهره احوالش ظاهر گردید نور جهان بیگم
 شروع باضطراب کرد - ناچار عطف عنان بازو نموده بعبادت
 تشریف بخانه اعتماد الدوله ارزانی داشت - وقت سکرات بود
 گاه از هوش میرفت - و گاه افاقه میشد - بیگم بجانب پادشاه
 اشاره نموده بپدر گفت - که میشناسید - ار در چنین وقت این بیت
 (۳)

(۲) یا سیبیا باشد (۳) نسخه [۱] در چنان وقت

* نظم *

* انوروی خواند *

* آنکه نایبذای مادر زاد اگر حاضر شود *

* در جبین عالم آرایش به بیزد مهتری *

پس از دو سه ساعت برحمت حق پدوست - بچه‌ل و یک کس
بفرزندان و خویشان او خلعت ماتمی عذایت شد *

اعتمادالدراه اگرچه شعر نمی گفت اما تتبع شعر متقدمین
بسیار کرده - در انشا یدطوای داشت - و شکسته را متین و آبدار
می نوشت - و خوش محاوره رنگین صحبت شگفته رو بود - جهانگبر
پادشاه میگفت که صحبت او به از هزار مفرح یاقوتی سم
و با نویسندگی و معامله فهمی نیک اندیش کار روا بود
و خوش سلوک پنداریده معاش و بسیار عاقبت بین سلیم النفس
با دشمن هم عداوت نمی کرد - و اصلا غضب نداشت - بند و زنجیر
و تازیانه و دشنام در خانه اش نبود - اگر همه واجب القتل
بوده همین که بدر ملتجی شده یا هفته و جرائی او گشته
رهائی یافته بمطلب خود رسیده - و با این همه آسایش طلب
نبود - همه روزش در جزری و نوشتن میگذشت - در دیوانی او
حسابه عمال پادشاهی که از مدتها ملتوی بود انفصال یافت *

نور جهان بیگم با حسن صوری خوبیهایی معذوی بسیار داشته
برسائی طبع و درستی سلیقه و شعور تند و فکر بجا یگانه روزگار

بود - پادشاه میگفت تا او بخانه من نیامد زینت خانه و معنی
 کدخدائی نفهمیده بودم - اکثر زیور و لباس^(۲) تزئین و تقطیع
 که معمول هند است اختراعی و ابداعی او است - مثل دو دامنی^(۳)
 جهمت پیشواز و پنچتولیه جهمت ارژنی و بادله و کناری و عطر
 و گلاب که بعطر جهانگیری موسوم است و فرش چاندنی همه
 وضع او است - و بمرتبه پادشاه را شیفته و مطیع خود ساخته بود
 که جز نامه از پادشاهی بجهانگیر نماند - مگر میگفت که من^(۴)
 سلطنت را بذور جهان پیشکش کردم - جز یک سیر شراب و نیم
 سیر گوشت دیگر هیچ چیز نمیخواهم - و فی الواقع بغیر از خطبه
 آنچه لوازم فرمان رانی بود بیگم بعمل می آورد - حتی در جهره که
 نشسته مجرای او را میگرفت - و سکه بنام او زدند * * نظم *
 * بحکم شاه جهانگیر یافت صد زیور *
 * بنام نور جهان پادشاه بیگم زر *

و طغرای مناشیر باین عبارت رقم می یافت - حکم علیه عالیه
 مهد علیا نور جهان بیگم پادشاه - و بقدر سی هزاری منصب
 محالات تقاضا شد - گویند قبول این سلسله آنچه حساب کردند
 نصف ممالک محروسه پادشاهی بود - جمیع خویشان و منسوبان
 این دردمان حتی غلامان و خواجه سرایان منصب خانی و ترخانی

(۲) نسخه [ج] لباس تزئین (۳) در [بعضی نسخه] دو دامنی (۴) نسخه
 [۱] از پادشاه •

یافتند - هیره کنیز دائمی دل آرام مرضعه بیگم بجای حاجی کوکه
صدر اناث شد *

* بیت *

* کنند خویش و تبار از توناز و میزبید *

* بحسن یک تن اگر صد قبیله ناز کند *

و بیگم در انعام و بخشش نیز افراط داشت - گویند (رزے که
بحمام میرفت سه هزار روپیه خرج مقرری بود - و در محل
پادشاهی از دوازده ساله تا چهل ساله کنیز بسیار جمع شده بود
باحدی و چیله عقد کرده داد - اما هر چند نسوان صاحب ملکات
رضیه باشند در اصل سرشمت بنقصان عقل مغلطور اند - با این
همه خوبیا آخر خمیر مایه شورش و آشوب هندوستان گشت
چه دختره که از شیرافکن خان داشت بشاهزاده شهریار پور
خرد چنت مکانی داده در فکر ارتفاع دولت او افتاد - و مزاج
جهانگیری را از چنین خلف رشید وارث مملکت (که بخطاب شاه
بلند اقبال شاه جهان ملقب بود) منحرف نموده کار بجائے رسانید
که بفوج کشی و قتال و جدال انجامید - و عالمی بچار موجه فنا
فرود رفت - چون تقدیر بر آن رفته بود (که سریر خلافت بجلوس
صاحب قرآن ثانی (زینت یاهد) هیچ فایده بر سعههای بیحاصلش
مترتب نگشت - پس از جلوس اعلیٰ حضرت بسالیانہ دولک روپیه
موظف ساختند - گویند بعد از چنت مکانی جز لباس سفید نپوشید
و در مجالس شادی با اختیار خود نشست - سال نوزدهم سنه

مرتضی خان بآرامیده رضعی و سنجدیده روزگاری میرزا استخوان
 نموده مهمات منصبداران باروا گذاشته حویلی و فیل و نقد از خون
 رعایت کرد - و پس از دو سه روز بمهمانی در خانه میرزا رفته
 جمیع اسباب نازک از فرش و ظروف طلا و نقره و دیگر لوازم
 (که از سرکار خود فرستاده بود) هبه نمود - و در آخر مجلس
 دستکی بنام منصبداران گجرات نوشت - که زیادت بخشی نمایند
 پنجاه هزار روپیه در تحت اسم خون و پنجاه هزار روپیه بنام
 دیگر اهل مناصب و لک روپیه بزمینداران تفریق فرموده
 بمتصدیان خون گفت - که بالفعل از خزانه من این مبلغ بمیرزا
 برسانید - و شما بمرور تحصیل کرده داخل خزانه کنید - و مکرر
 بحضور نوشته در عرض یک سال بمنصب هزاری برآورد - چون
 سلسله اعتمادالدوله پیش آمد کرد میرزا بحضور رسیده در سال
 نهم به منصب هزار و پانصدی سه صد سوار و بخطاب خان
 سرفراز گشته بخدمت بخشگیری حضور اختصاص یافت - و
 بتدریج به منصب والای پنج هزاری و خطاب ابراهیم خان
 فتح جنگ لوی تفوق برافراشته بصاحب صوبگی بنگاله و اودیسه
 دستوری یافت *

چون در سال نوزدهم که شاهزاده شاه جهان از راه تانگانه عازم
 بنگاله شد احمد بیگ خان برادرزاده او (که بذیابت اودیسه

می پرداخت (بر سر زمیندار گروهه ^(۲) رفته از سنوح این امر
 غریب به پهلای (که حاکم نشین آن صوبه است) ^(۳) رسیده بزه
 و باز خود برداشته بگتک (که دوازده کرده است) شدافت - و چون
 استعداد مقاومت درخود ندید راه بنگاله پیش گرفت - شاهزاده
 باردیسه در آمده بپراهم خان مصحوب جان نثار خان و اعتماد
 خان خواجه ادراک پیغام فرستاد - که چون از نیرنگی تقدیر گذر
 موکب منصوره بدین دیار افتاده اگرچه وسعت این ملک در نظر
 همت جولانگاه نگاه بیست نیست اما چون این سرزمین سر راه
 واقع شده سرسری نمی توان گذشت و گذاشت - اگر اراده رفتن
 حضور داشته باشد تعرض بدو و تصرف بمال و ناموس او بیست
 و اگر توقف را اصلح داند بهر جا که درین ملک اقامت گزیند بدو
 مسلم است - ابراهیم خان (که از صییت نهضت رایات شاهي از
 دهاکه باکبونگر آمده بود) در جواب معروض داشت - که فرموده
 حضرت ترجمان احکام الهی است - و جان و مال بندها بحضرت
 تعلق دارد - اما آئین نمک شناسی و حقوق آریبک پادشاهی
 سد راه من شده - نه بملازمت میتوانم رسید - و نه قرار فرار بخود
 داده روی خجلمت با مثال و اقوان توانم نمود - و چون پادشاه
 این دیار به پیر غلام سپرده اند برای زندگی مستعار مجهول الکمیتم

(۲) در [بعضی نسخه] گروهه - و در [بعضی] کردهه (۳) نسخه [۱] این صوبه است .

که معلوم است چه مانده - نمی‌توان در کار رای نعمت قهارن
 درزید - ناچار سر خود را پایانداز سم ستوزان موکب اقبال ساخته
 میخواهم بعد از قتل من این ملک به بندهای درگاه ازرانی باد
 چون مردم از متفرق بودند و حصار اکبرنگر وسعتی عظیم داشت
 ابراهیم خان بمقبره پسر خود [که یک کورهی قلعه بر کنار درباری
 کنک (که سابق بایان آن جریان داشته - و از مدای بفصل مذکور
 افتاده) در کمال استحکام و رزانت اساس گذاشته] تحصن جست
 تا از جانب دریا کمک نوازه و آذوقه نیز تواند رسید *

شاهزاده از قول و فعلش (که حرف قتل بر زبان رانده
 و بهای خویش بمقبره در آمده) شگون فتح فرا گرفته دران بلده
 پرتو نزل افکنده بهادران را به محاصره آن محوطه برگماشت
 پس از آنکه از درون و بیرون نیران قتل التهاب گرفت عبدالله خان
 فیروز جنگ و دریا خان زدها (بنابر آنکه آنطرف آب زه و زان
 اکثر همراهان ابراهیم خان بود) از دریا گذشتند - ابراهیم خان
 سراسیمه گشته با احمد بیگ خان (که در همان ایام بار پیوسته بود)
 از حصار برآمده عرصه کارزار آراست - جنگی عظیم بمیان آمد
 احمد بیگ خان مردانه استاده زخمها برداشت - ابراهیم خان
 از مشاهده این حال تاب نیارده جاوانداخت - درین تاخترن
 سرشته انتظام از هم گسیخت - بیشتره همراهان دست بکار
 نا بوده راه گریز سپردند - ابراهیم خان با معدود پای همت

انفردن - هر چند مردم خواستند که ازان مهلمه بر آرند (۲) نشد
و گفت که وقت من مقتضی این کار نیست - چه به ازیں که جان
در کار آقا سپری شود - هنوز سخنی تمام نشده بود که از جوانب
هجوم آورده بزخمهای جان سنان کارش تمام ساختند - چون عیال
و اموال ابراهیم خان در دهاکه بود احمد بیگ خان خود را
درانجا رسانید - شاه زاده نیز از راه دریا بدان سو راهی گشت
ناگزیر مشارالیه ملازمت در یافت - و قریب چهل اک زویده نقد
سوامی دیگر اجناس از اتمشه و فیل و غیره بقید ضبط شاهزاده
در آمد - احمد بیگ خان ازان هنگام مورد عنایت شاهی بود - در
سال اول جلوس منصب عمده یافته حاکم تهمه و سیوستان گردید
و پس ازان بایالت ملتان امتیاز اندوخت - و باز بحضور رسیده
پرگنه جایس و امینتهی پورب بجاگیر (۳) او قرار گرفت - همانجا
باجل طبعی در گذشت - ابراهیم خان اولاد نداشت - اهلیه او
حاجی حور پور خانم (که خاله نور جهان بیگم میشد) زندگی
دراز یافته تا اواسط عهد عالمگیری در دار الخلافه شاه جهان آباد
کول جلالی بطریق التمغا داشت - بجمعیت و زفاه گذرانیده
در گذشت *

(۲) نسخه [۱] راضی نشد که وقت من (۳) نسخه [ب] امینتهی بود

* اسد خان معموری *

پسر عبد الوهاب خان عنایتی^(۲) تخلص برادر خود مظفر خان معموری ست - که در سخن طرازی و عبارت سنجی سلیقه درست داشت - و صاحب دیوان است - در عهد جهانگیری ابتدا بخشعی فندهار شد - پس ازان که سلطان داور بخش پسر خسرو باذلیقی خان اعظم کوکه صاحب صوبه گجرات گردید او را ببخشگیری آن ولایت برنواختند - همانجا ودیعت حیات سپرد اسد خان سپاهی دوست بود - چون همراه عم خود مظفر خان به نتهه شتافت جوانان خوب ارغونیه نوکر کرده همراه گرفت و نام بهمت و جوانمردی برآورد - و در پیشگاه سلطنت نیز پایه اعتبار خویش برتر افراخت - و چون سلطان پرویز باذلیقی مهابت خان بتعاقب شاهزاده ولیعهد رخصت یافت او هم در سانک کمکیان منتظم گشت - مهابت خان بعد از رسیدن برهان پور او را بحفاظت ایلیچ پور تعیین کرد - چون سایر امرا و منصبداران دکن بکمک ملا محمد عادل شاهی معین شدند او نیز همراهی برگزید - ناگاه در جنگ بهاتوری (که مابین ملا محمد و ملک انبیا افغان) چشم زخمی عظیم بعادل شاه رسید و برخه امرای پادشاهی دستگیر شدند - و خان مزبور گرم و گیرا

(۲) نسخه [ج] عنایتی تخلص (۳) نسخه [اب] شده پس ازان (۴) در

[بعضی نسخه] سرمایه اعتبار خویش *

از آن معرکه برآمده خود را به برهان پور رسانید - و چون شاهجهان از بنگاله معارفت نموده بمحاصره آن بلده پرداخت خان مذکور باتفاق (او رتن تحصن جمسته در نگاهداشت شهر مصاعی جمیله بتقدیم رسانید - و کارهای دست بسته نمود - شاهزاده ناچار بے ذیل مقصود برخاست - و او از یدشگاه خلافت و جهانبنایی بیدخشی گری دکن سر بلاند گردید *

گویند خانجهان لودی (که بعد فوت سلطان پرویز بایالت دکن مستقل گشت) بغاضل خان آغا افضل که دیوان دکن بود از روی تعظیم بر می خاست - و برای او قیام نمی نمود - بسیار اظهار ملالت کرده - و گفته که برای مغل بر می خیزد - و برای من سید بر نمی خیزد - در سبادهی جلوس اعلیٰ حضرت از خدمت معزول گشته بحضور شتافت - و چهارده زنجیر نیل پیشکش گذرانید و چون در ایام محاصره برهان پور مردم او در مواجهه مردم شاهی زبان بدشنام و فحش کشوده بودند سخت متوهم و خوفناک بود - از آنجا که صاحبقران ثانی دریای کرم و معدن عفو بود بالطاف پادشاهانه خوشدل و خرسند ساخت - و در سال دوم بخدمت فوهداری لکھی جنگل باضافه پانصدی ذات بمنصب (۲) در هزار و پانصدی دو هزار و پانصد سوار معزز و مفخر گردانید

(۲) نسخه [ج] بهنصب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار .

و در سال چهارم سده (۱۰۴۱) هزار و چهل و یکم هجری در لاهور
بساط هستی در نوردید *

• اوداجی رام *

از بهمه‌دان دکن است - بهوشیاری و فطانت صاحب نام و نشان
گشته زمینداری مهور تا مہمکر بدست آورد - و به نیروی بخت
بیدار و رشادت و کار طلبی نزد ملک عذیر اعتبارے بهم رسانیده
صاحب حشم و جاه گردید - و در عهد جنک مکانی در سلک
ملازمان پادشاهی انصلاک یافته بمنصب چهار هزاره ذات و سوار
پایه برتر افرخته در کمکیان دکن امتیاز یافت - چون خالی
از زور و مکر نبود نزد همه صوبه داران دکن نقش او بوقار و بزرگی
نشسته - هرگاه عساکر منصوره ببالاگهات دکن بر می آمدند بذابر
شناسائی آن سرزمین صوابدید کارها برای او مقوض میشد - و او
از نیک طینتی در کارسازی خلق کوشیده وسیله کامیابی عالم
میگشت - سال هفدهم جهانگیری پادشاه زاد و ولیعهد شاه جهان
عزیمت بنگال و جبهه همت ساخته از برهانپور بمهور رسید - امرای
دکنه را که چشم داشت زفاقت از آنها نبود رخصت فروده
احمال و انقال زیاده را با فیلان حواله اوداجی رام نموده در قلعه
مهور گذاشت - و چون مشارایه در تقدیم خدمات پادشاهی هم
مساعی جمیله بکار می برد مهابت خان زیاده تر از همه عزت
و اعتبارش افزود *

چون سال نوزدهم آمرای پادشاهی را بکمک عادل شاهیه با ملک عنبر در موضع بهاتوری پنج کرزهی احمد نگر اتفاق جنگ افتاد و از کشته شدن ملا محمدلاری سردار لشکر بیجاپور سررشته انظام آنها گسیخت جادو رای و اوداجی رام دست بکار برده راه هزیمت سپردند - و بشومی اینها شکست عظیم بر موج پادشاهی افتاد - لشکر خان ابو الحسن و میرزا خان منوچهر و یقیدت خان بخشیمی دکن با رشیدا پسرش و چهل و در منصبدار اسیر سرپنجه تقدیر گشته گرفتار قید ملک عنبر آمدند - بدنامی این چشم زخم با آنکه جادو رای کاندیه عمده تر بود عاید جال اوداجی رام گشته بسوء تدبیر و گریزبائی زبان زد مردم گردید - و متاع اعتبارش کساد یافته گرمی بازارش بآن رونق نماند و چون سال سیوم ساحت برهانیپور از پرتو قدوم اعای حضرت ضیا پذیرفت و افواج گیتی کشا باستیصال خان جهان لودی تعیین یافت اوداجی رام را بعطای چهل هزار روپیه و اضافه هزاری هزار سوار بمنصب پنج هزاری پنج هزار سوار برنواخته آب رفته بجوی آماش باز آمد - و در سال ششم سنه (۱۰۴۲) هزار و چهل و دو هجری بهمراهی خانخانان مهابت خان در ایام محاصره قلعه دولت آباد دیرین مرفعی که داشت اشتداد نموده رخت هستی بر بست *

اوداجي رام با آنکه بحیاه کاری و تزییر شهرت گرفته بود لیکن^{*} نامه بهمت و سخارت برآروده-- در فیض (سانی خلایق تقصیر نمیگرد - و ازین رو سرآمد امرای دکنیه بود - باوجود ضعف بنیه در پیرانه سالی بعشق و شاهد بازی حریص بود - زنی داشت مشهور برای باگهني - که پس از امور زمینداری را بآئین شایسته سرانجام میداد - چون مردم کار آمدنی نوکر داشت بعد فوتش سه ساله باقتضای وقت (که مردم او متفرق نگردند) جگ جیون پسرش را با وجود صغر سن سه هزاری ذات دو هزار سوار منصب تجویز نموده مخاطب باداجي رام ساخت - و او چون بسن رشد و تمیز رسید از نظم و نثر فارسی و حسن خط بهره تمام برگرفت و اوضاع اهل دکن را ترک داده برنگ امرای هند معاش بر ساخت - و بعزت و وقار بسر برده مهور در جاگیر داشت پس از هر که بجانشینی آن سلسله نشسته خود را اوداجي رام می نامید - از غرائب اتفاق همه آنها لاولد بودند - کار بمتبذی^(۲) افتاد - بلکه جگ جیون را نیز متبذی می شمارند - و چون بعد از نوبت بونکت راد رسید آن حالت و منصب و آن دولت و جمعیت نماید - برسوم دیسمکھی اوقات میگذرانید - پس از دو متبذایش مدهو راد و شنکر راد قلیل منصب یافته محالات زمینداری سرکار مهور و باسم بیدهما تقسیم یافت - و رفته رفته

از پیر شدن آنها و تسلط حکام دخل دیسمکی هم منقطع گشته
اگر اعیان در مکانی گماشته دخیل باشد باز گشت بآنها ندارد
درین ایام نخستین از منصب و جاگیر افتاده در گذشت - و در مین
فی الجملة در برگذۀ باسم دخلی دارد - و رسومی منگبرد *

• افضل خان ملائی ملا شکرالله شیرازی •

در دارالعلم شیراز پس از دانش اندوزی مدتی بدرس
و افتادۀ علوم رسمی اشتغال داشت - چون از راه دریا به بندر
سورت رسیده وارد خطۀ برهان پور شد خانخانان (که مقتنایس
دأها بود) صید احسان خود نموده نگاهداشت - و بمصاحبیت برگزیده
بعد از آن بشاهزاده شاهجهان بدوسته مبر عدل لشکر ایشان شد
و در مهم رانا منشی و مصاحب همراز بود - چون مصوابدبد ار
مصالحیت با رانا قرار یافت بیش از پیش اعتبارش افزوده
بدیوانی سرکار پادشاه زاده امتیاز گرفت - و پس از انجام یافتن
آن یساق بالتماس شاهي از پیشگاه فرمانروائی بخطاب افضل خان
فاهوزی اندوخت - و در مهم دکن از جانب شاهزاده با راجه
بکرماجیت بمرافقت وکلای عدل شاهبه به بیجاپور شتافته ار را
بشاهراه عقیدت و فرمان برداری رهنمون گشته پنجاه زنجیر فیل
کوه شکوه و نفائس جنس و نقد و مرصع آلات برسم پیشکش آورده
از نظر گذرانید - و در سال هفدهم (که برگذۀ دهولپور شاهزاده

(۲) در [چند نسخه] تسلط احکام دخل (۳) نسخه [ج] مادل شاه •

بجاگیر خود در خواسته دریا خان را بهاسبابانی آن تعیین نمود - و پیش ازین استدعا آن برگزیده بهسلطان شهریار^(۲) تذخوایه گشته از طرف او شریف الماک دخیل کار گردید - و فیما بین بهرخش انجامیده اثقاتا تفذگی بهچشم شریف الماک رسیده کور ساخت (زمانه را خمیرمایه فتنه بدست افتاد - مزاج نور جهان بیگم (که جانب شهریار را داشت) باشوب گرائید - جذت مکانی هم (که زمام اختیار خود بقبضه افتداز بیگم سپرده بود) باغزای او از پسر وایعهه دل دگرگون فرمود - و شاهزاده (که بجهت مهم فندهار از دکن طلب حضور شده بود) موقوف گشته آن یورش برشهریار بانالیقی میرزا رستم صفوی قرار گرفت - و بشاهزاده حکم شد که عوض جاگیر تدیم از صوبه دکن و گجرات و مالوه بتصرف آورده هر جا ازین مکان خواسته باشد محل اقامت نماید - و امرای کمکی برای بساق فندهار روانه کند غرض آنکه اگر شاهزاده بتغیر جاگیر و جدائی مردم تن در دهد بمرور فترت دیگر بجمعیت و سامان او راه خواهد یافت - و اگر بشورش درآید و طریق سوء ادب پیش گیرد ناگزیر تادیب او را وجهه همت سازد - تا روزگار فتنه پرداز پبشتر چه نیرنکیها بر روی کار آرد *

شاهزاده افضل خان را بحضور روانه نمود - که بپراهین عقلمی خاطر نشین جنت مکانی نماید که این کدگاش محض خطاست

(۲) در [بعضی نسخه] باغزای او (۳) در [بعضی نسخه] طلب شده بود *

سهل انگاری چنین مهم سترگ غبر از بدانندیشی دولت ثمر
 ندارد - امور کلی بر رای زنان مفوض نداشته خود بنظر دور بین
 بسنجند - و هاشا که در اوقات این معتقد فتورے واقع شده باشد
 اگر بگفته بیگم جاگیر من تغیر می فرماید باین وضع میان دشمنان
 چگونه بسر برد - التماس آنست که جاگیر مالوه و گجرات نیز
 تغیر شود - و بنادر سورت که دروازه مکه است عنایت فرمایند
 که زفته مذربی شوم - و همگی غرض شاهزاده آنکه شاید غبار
 شورش که مرتفع گشته بآبیاری مدارا و ملایمت فرزند نشبند - و پرد
 آزر و ادب از میان برداشته نشود - اما بدخواهان واقعه طلب
 نوعی اسباب فساد را آماده نساخته بودند که باصلاح کوشی افضل
 خان نتیجه مرتب گردد - اگرچه جنات مکانی متأثر شده به بیگم
 فهماندند بیگم زیاده بر سابق بعناد و عداوت افزوده بے نیل
 مقصود رخصت معارفت داد - چون شاهزاده را بیقین پیوست
 (که هر چند مدارا بکار رود معمول بر زبونی داشته بر تحکم
 خواهد افزود) ناچار پیش از اجتماع افواج پادشاهی باید شتافت
 بکنتمل که این حجاب از میان برگرفته آید - چون این قصه درین
 اوراق هر جا بقدر اقتضای مقام تحریر یافته بنگوار نپرداخته
 بمطلب می گراید - که پس از آنکه شاهزاده از مقابل پدر عطف
 عنان نموده بماندر و از آنجا بدرهان پور طرح اقامت انداخت

افضل خان بنابر برخی مصالح مهمات بر فغان بیدجاپور دستوری یافت و چون شاهزاده از وصول عساکر حضور توقف برهان پور صلاح ندیده براه تلنگانه نازم بنگاه گردید اکثر ملازمان راه بدو آئی سپردند میرزا محمد پسر افضل خان نیز با اهل و عیال فرار نموده جدائی گزید - شاهزاده سید جعفر بارهه را که بشجاعت خان مخاطب گشته با خان ولی اوزبک برادر کلان قلیج خان شاهجهانی بدنبال فرستاد که تا مقدر بمواسا برگرداند - و الا سرش بیازند از پای حمیت افشوده بکمانداری ایستان - هرچند بسخن سرئی و چوب زبانی داده می نمودند موثر نشد - خان قلی را از پا درآورد و سید جعفر را زخمی ساخت - و خود هم مردانه جان در باخت و چون شاهزاده همواره در مدد تدارک مافات بوده استرضای خاطر پدر بزرگوار را جویا بود بعد از مراجعت بنگاله افضل خان را با پیشکش شایسته در سنه (۱۰۳۵) هزار و سی و پنج سال بیستم جهانگیری روانه حضور ساخت - جنم مکانی از نا مهربانی افضل خان را هم در حضور نگاهداشته بخدمت خانسامانی مباحث بخشید - و سال بیست و دوم (که انتهای الوبه پادشاهی بسیر کشمیر اتفاق افتاد) افضل خان بنابر معویت راه با کار خانجات زاید در لاهور ماند و هنگام مراجعت سانحه ناگزیر رداد - شهریار در لاهور خود را بمسلطنت موسوم ساخته افضل خان را وکیل و مدار عالیه جمیع مهمات گردانید - و چون از در باطن در اندخواهی شاهجهان مضمور داشت

دوزه (که شهزاد افواج مرتب ساخته بسردار می سلطان بایسنغر بمقابلۀ آصف خان تعیین کرد - و خود هم سوار گشته از عقب (همی شد) بر گذاردن که رفتن خود شایان دولت و مذاصب حال نیست - توقف تا رسیدن خبر لشکر ضرور است - بمبالغه نگاهداشت تا مردم بی سر و پا (که زرهایی صفت گرفته فراهم شده بودند) بدون سردار بی آنکه هنگام ستیز و آریز گرم شون پربشان گشتند ناچار شهزاد بقلم ارک خزید - و چون در سنه (۱۰۳۷) هزار و سی و هفت فردوس آشیانی سرور آرای هندوستان گردید بیست و ششم جمادی الآخر سر آغاز جلوس و وسیله فضاؤل موروی و معذوبی و ذریعۀ اخلاص خالص و عقیدۀ راسخ و قدم خدمت و رفور مزاجدانی و کار شناسی (که بمزید اعتبار و مزیت انتماد امتیاز داشت) از دارالسلطنت لاهور (سیده دولت ملازمت اندوخت و باضافۀ پانصدی پانصد سوار بمذصب چهار هزاری ذات و دو هزار سوار سر بلذد گشته بخدمت میر سامانی بدستور سابق منصوب گردید - و در سال دوم از تغیر ارادت خان سارجی بخدمت والا مرتبت دیوانه کل و اضافۀ هزار سوار پایه بلذد تو

۱۰۳۸
افراخت * مصرع * * شد فلاحون وزیر اسکذدر * تاریخ است

و در سال ششم برای تحصیل مجدد و شرف التماس تدریس

۱۰۳۸
پادشاهی بمذزل خود (که مسمی و مورخ بمذزل افضل است) نمود

و از محل رکوب خلافت پداهي تا منزل خود (که بیست و پنج
 جویب مسافت داشت) اقسام افشه یا انداز گسترده - و در سال
 یازدهم بمنصب هفت هزاري سر افتخار بکیوان رسانید - و در سال
 دوازدهم که سنش بهفتاد رسیده بود عارضه جسماني طاري گشته
 آثار ارتحال بر وجنات احوالش لایح گردید - اعلیٰ حضرت بعبادت
 بسر وقت او تشریف فرموده بذل تفقادات نمودند - دوازدهم (رمضان
 سنه (۱۰۴۸) هزار و چهل و هشتم هجری در لاهور ازین سرای
 پر ملال درگذشت - تاریخ فوتش یافته اند *
 ۱۰۴۸ * ع *

* ز خوبی برد گوی نیک نامی *

فاضل مذهب الاخلاق بود - اعلیٰ حضرت مکرر می فرمود که در بیست
 و هشتم ساله ملازم پیشگی در حق هیچ کس از افضل خان
 سخن بد نشنیده ام - در فصاحت حسان وقت بود - و در هیئت
 و هندسه و حساب نیز مهارت داشت - آنچه گویند (با این همه
 علم و دانش اصلا بکاغذ نمی رسید - و سیاق دان نبود) یحتمل که
 بنابر عالی جاهي و بے پروائی باشد - بلی تمام اختیار بر دیانت رای
 ناگر گجراتي (که پیش کارش بود) گذاشته - همه جواب و سوال
 او می کرد - چنانچه یکی از طرفا بعد فوتش در مرثیه گفته که چون
 فرشتها در قبر سوال نمودند خان گفت که از دیانت رای پرسید که
 جواب شما خواهد داد - مقبره او آنروی آب جون واقع اکبرآباد سمت

فرزنده از نماز - برادرزاده خود عذیبت الله خان مخاطب
بعافل خان را به پسری برداشته بود *

* اخلاص خان حسین بیگ *

از رانا شاهیان فردوس آشیانی ست - پس از آنکه اعلیٰ حضرت
بر تخت پادشاهی نشست سال اول او به منصب دو هزار
هشت صد سوار و انعام شش هزار (دو پیه نقد لوی کامرانی برافراشته
بدیوانی صوبه برهان پور مامور گردید - و سال سیوم باضافه دو صد
سوار کام دل برگرفت - و سال چهارم بفوجداری اجمبر سرور
سربانگدی اندوخت - و سال سیزدهم مطابق سنه (۱۰۴۹) هزار
و چهل و نه هجری سفر آخرت اختیار کرد - نعیم بیگ پور او
بمنصب پانصدی دو صد و بیست سوار مرتقی گشته سال پانزدهم
رو بعدم خاها نهاد *

(۲) * آصف خان مشهور باصف جاهی *

میرزا ابوالحسن نام پسر اعتماد الدوله و برادر کلان نوز جهان
بیگم است - پس از آن که بیگم بشرف ازدواج جذت مکانی اختصاص
گرفت میرزا بخطاب اعتقاد خانی و خانسامانی امتیاز یافت
و در سال هفتم جهانگیری سنه (۱۰۲۰) هزار و بیست هجری
صوبه او از جمذن بانو بیگم را (که به ممتاز محل موسوم است

(۲) نسخه [۱ ب] آصف خان ابوالحسن مشهور باصف جاهی *

و دخترزاده میرزا غیاث الدین آصف خان میشد) در عقد تزویج شاهزاده سلطان خرم مخاطب بشاهجهان درآوردند - و سال نهم بخطاب آصف خانی و اضافهای پی در پی بمنصب شش هزاری شش هزار سوار سر افتخار برافراخت - و دران آیام که میان جنت مکانی و شاهزاده شاه جهان غبار کلفت و ملال برخاست بد اندیشان واقعه طلب آصف خان را بجانب دارمی شاهزاده متمم داشته مزاج بیگم را از چنین برادرے که رکن رکن خلافت بود منحرف ساختند *

* بیت *

* چون غرض آمد هنر پوشیده شد *

* صد حجاب از دل بسوی دیده شد *

و او را مخمل مطلب پنداشته بتقریب آوردن خزائن آگره از حضور برآوردند - اما آصف خان بذابر وصول شاهزاده بغتم پور برآوردن خزانه از نلعۀ مبارک آگره صلاح وقت ندانسته بحضور برگشت و هنوز بحوالی متهرا نه پیوسته بود که ارباب کنگاش بزم شاهی بمبالغه عرض کردند که درین هنگام مثل آصف خان سردارے را از دست نباید داد - چه فرت چنین قابو خلاف آئین حزم و هوشیاری ست - شاهزاده که ^(۲) همگی همت والای او بتحصیل رضاجوئی پدر (بزرگوار مصروف بود) عمداً معاصحه بکار برد - و پس از آنکه شاهزاده از مقابل پدر والا قدر عنان تاب گشته بمالوه

(۲) نسخه [۱ ب] که شاهزاده را که همگی *

شکافت سال هیزد هم آصف خان بصاحب مولگی بنگاله رخصت
 یافت - اما دران ایام که روانه شدن شاهزاده به بنگاله بتحقق پیوست
 بتقریب نگرانی خاطر بیگم از جدائی برادرزاده از راه برگردانیدن
 چون در سال بیست و یکم سنه (۱۰۳۵) هزار و سی و پنج در گزاره
 آب بهت از مساعله و مسامحه او مهابت خان استغلا بافته
 جنت مکانی را بدست آورد آصف خان (که سلسله جذبان ابن همه
 فساد بود) پس ازین حرکت بے برکت دین که سعی بجائی نمودند
 و رهائی از چابن دشمن قوی غیر متصور است - ناگزیر به ابعده
 ائک که در تیولش بود شتافته متحصن گشت - مهابت خان
 بعسکردگی میرزا بهره‌ور پسر خود جمع را فوستاد که گرم و گیرا رفته
 محاصره نمودند - و بعد ازان خود شتافته بعهد و پیمان بر آردند
 و ابوطالب پسر و خلیل الله خویش او نزد خود نگاه میداشت
 و پس ازانکه از حضور آزاره گشت در گذاشتن آصف خان
 تهادن می نمود - بعد از مباحه از جانب پادشاهی خاطر خود
 بعهد و سوگند و پرداخته روانه درگاه ساخت - درین هنگام
 آصف خان بصاحب مولگی پنجاب اختصاص بافته مذهب والای
 وکالت نیز ضمیمه مراحم گردید - و بعد آن به منصب هفت هزار
 هفت هزار سوار لوای ناموری افراشت - و در سنه (۱۰۳۷) هزار
 و سی و هفت هجری سال بیست و دوم جنت مکانی هنگام معارفت

(۲) نسخه [ج] در همان ایام •

از کشته‌ها چون از سازل (اجور) کوچ نمود در اژدای راه پیدائگی معذان
خواست - همدین که بلب دهان گوارا نیفتاد - و تا رسیدن منزل
حال بدین مذوال بود - روز دوم بیست و هفتم صفر سفر آخرت
گزید - غریب شورش در اردو افتاد - آصف خان داور بخش پسر
خسرو را از قید برآورده بسطنت موهوم برداشت - او بار نمیگرد
بایمان غلاظت ساسی بخش خاطر او شده درانه منزل پیش گشت
بیگم (که خواهان سلطنت شهریار بود) میخواست آصف خان را
با اعظم خان میربخشی (که هر دو رکن رکن سلطنت و مصل
مدعی او بودند) مقید نماید - هر چند کسان بطلب برادر
فرستاد آصف خان عذر خواسته نزد او رفت - بیگم نیز با نعل
جنت مکانی از عقب راهی شد - آصف خان بذاری نام هندو مشرف
فیل خانه را (که در تیزری و سبک تکی شهرت داشت) از منزل
چنگیز هتی بخدمت شاهجهان کسب نمود - و چون وقت مقتضی
تقریر نبود این خبر را بتقریر او حواله کرده انگشتری مهر خود
بار سپرد - تا سجد باشد بر اعتماد - و آن شب در نوشهره بسر برده
روز دیگر از کوه برآمده در بهنبر نزول نمودند - و بتجهیز
و تکفین پرداخته نعل را پیشتر فرستادند - تا در باغی (که بیگم
آنطرف آب لاهور اساس نهاده بود) بخاک سپارند - چون مجرم
و متیقن رضیع و شریف بود (که این همه توطیة استدانت دولت
شاهجهان است) - و داور بخش گوسفند قربانی پیش نهد (همه

أمرا و سایر بزرگان فرسان پذیر آصف خان بودند - و او (که از بیگم مطمئن خاطر نبود) سرزشتۀ احتیاط از دست نداده مردم را از آمدن و رفت نزد بیگم ممنوع ساخت - بلکه کردند بیگم را از محل پادشاهی بر آورده در منزل خود جا داد - چون بسه کره‌هی لاهور رسید سلطان شهریار (که بعلمت داء الثعلب موی ریش و بروت ریخته و از قف آنشک آباه زده پیشتر بلهور شتافته بود) خود را باسم بے مسمای سلطنت موسوم ساخته در عرض یک هفته بصرف هفتاد لک روپیه لشکرے فراهم آورده بسردارچی میرزا بایسنغر پسر سلطان دانیال از آب گذرانید - و خود با دو سه هزار سوار در ظاهر شهر لاهور ایستاده انتظار نیرنگی تقدیر داشت * * ع *

* منتظر تا فاک از پرده چه آرد بیرون *

بعد تلاحق فریقین در حمله اول انتظام فوجش از هم گسیخت - و دست بکار نا برده هر کدام براه شتافت - شهریار ازین خبر موحد بیرون خویش نهانجیده بقلعه در آمد - و خود را بپای خویش بدام افکند - أمرا بدرون ازک شتافته داور بخش را سرپر آرا ساختند - و شهریار را (که بحرم سرای جنت مکانی رفته در کنجه خزیده بود) فیروز خان خواجه سرا بیرون آورده به آله وردی خان سپرد - او فوطۀ کمرش کشوده هر دو دستش بآن بسته پیش داور بخش حاضر ساخت - و پس از تقدیم کورانش و تسلیم محبوس گشته بعد از در روز محجول گردید *

و چون این ماجرا از روی نوشته ساهوکاران معلوم شاهجهان شد خدمت پرست خان رضا بهادر را از احمد آباد گجرات پیش آصف خان بلاهور فرستاد - و بخط خاص ترقیم یافت که درین وقت (که آسمان آشوب طلب و زمین فتنه خیز است) اگر داور بخش را با دیگر شاهزادگان آواره محرای عدم نمایند بصلاح قریب تر است آصف خان روز یکشنبه بیستم و دوم شهر ^(۲) ربیع الآخر سنه مذکور داور بخش را دستگیر ساخته خطبه بنام شاهجهان خواند - و بیستم و ششم جمادی الاول او را با گوشاسپ برادرش و سلطان شهریار را با طهمورث و هوشنگ پسران سلطان دانیال از زندان زندگانی برآورد - چون فردوس آشیانی باگروه رسیده سریر آزادی هندوستان گشت آصف خان با شاهزاده دارا شکوه و محمد شجاع و محمد اوزنگ زیب (که نبسته او می شدند) و سایر آنها از لاهور باگروه رسیده دوم رجب همین سال بزمین بوس خلافت استسعاد یافته بخطاب یمین الدوله آصف خان و در مخاطبات با لفظ عمو سرش بفلک برین رسید - و بپایه والای وکالت و تفویض مهر اوزک و منصب هشت هزاره هشت هزار سوار در اسپه سه اسپه (که تا آن وقت هیچ اویزه بدان مرتبه نرسیده بود) بلند مرتبه گردید - و پس ازان (که یمین الدراه در مجلای فوج خود پنج هزار سوار خوش اسپه درست براق از نظر گذرانید) منصب نه هزاره سوار و چاکیر

سیر حامل پنجاه لک در پیلهٔ وصولی مرحمت شد - در آغاز سال
 پنجم از برهان پور جهت گوشمالی محمد عادل شاه بیجاپوری بمترک
 تمام ر فوج سنگین دستوری یافت - و چون حوالی بیجاپور مخیم
 عساکر نموده دستم بزدن و بستن بر کشان محمد امین مصطفی خان
 داماد ملا محمد لاری و خیریت خان^(۳) عم رندوله خان حبشی از قلعه
 برآمده به پیشکش چهل لک در پیله آشتی قرار داده بقلعه برگشتند
 خواص خان که مدار عالیه سلطنت بیجاپور بود از ویرانی آن ملک
 و قلمت آذوقه و کمی کاه و هیمه در فوج پادشاهی آگهی یافته بدفعه
 می برداخت - گویند درین یساق نه قحط غله فقط بود - بلکه فقدان
 همه مایحتاج بجائے رسیده که جفت کفش بچهل در پیله می ارزید
 و نعل بندمی یک اسپ بده در پیله میشد - ناچار یمین الدوله
 از گرد بیجاپور برخاسته بسمت رای باغ و مرچ که ملکی آباد بود
 سرے کشیده از تاخت و تاراج دقیقه فرزندگذاشت - چون برشکال
 بر سر رسید مراجعت نمود *

گویند درین مهم روزی در مجلس خلوت آصف خان تقریبی
 شد - اعظم خان گفت که الحال پادشاه محتاج ما و شما نیست
 آصف خان گفت غیر از ما و شما هم کاره ملکی نخواهد شد - این
 حرف پادشاه رسید - گران آمد - فرمود که احسان از بر ذمه من
 ثابت است - لیکن آینده در امور خلافت بار تصدیع نباید دان

(۲) نسخه [ج] داماد محمد لاری (۳) در [بعضی نسخه] خبرت خان •

پس ازان صحبتها اگرچه کم دار و مریز بود لیکن بظاهر سر موئے در رتبه و اعتبار نگاست - بلکه پس از فوت مهابت خان در سال هشتم خطاب والای خانانانی و سپه سالاری ضمیمه القابش گردید - سال پانزدهم سنه (۱۰۵۱) هزار و پنجاه و یک در لاهور بکوفت ممتد استمقا بعالم بقا خرامید - گویند با خوش خوری اشتهای بسیار داشت - یک من شاه جهانی خوراک شبانه روزی میشد - و چون بیماری بدبر کشید بیک پیداله نخود آب اکتفا می نمود - (زه افسوس آصف خان) تاریخ است * در حوالی مقبره جنت مکانی مدفون گشت - حسب الحکم عمارت و باغچه ترتیب یافت - روزی که اعلیٰ حضرت بعیادت او رفتند سوی حویلی لاهور که به بیست لک روپیه مرتب شده و دیگر منازل و بساطین دهایی و آگره و کشمیر در کرور و پنجاه لک روپیه از جواهر و نقد و طلا و نقره و اجناس دیگر نوشته از نظر اعلیٰ حضرت گذرانید که همه ضبط سرکار شود - پادشاه بیست لک روپیه بسه پسر و پنج دختر او و حویلی لاهور بدارا شکوه مرحمت نموده تنه ضبط فرمود *

آصف خان از هر عام بهره داشته - و معقولات را بیشتر ورزیده لهذا در القای (که برای او در دفاتر پادشاهی می نوشتند) این فقره داخل است (شعله افروز فطرت اشراقیان دانش آموز طبیعت مشائیان) و او خوش نویسنده و درسمت محارره و سیاق دان

معامله فهم بود - محاسبهٔ اعمال خالصه و امرای دیگر خود فیصل می‌کرد - احتیاج برهمنوئی کسی نبود - اخراجات و مصارفی که در سرکازش بود بعقل نمی‌گذرد - خصوص در ضیافت قدوم پادشاه و شاهزادها و بیگمان که بقربان قریبه اکثر اوقات می‌شد - سوای پیشکش و نذورات (که مبلغی خطیر بود) چه تکلفها که در اطعمه و اشربه بکار نمی‌رفت - و چه آزار پیرا که بیرون و درون را در نمی‌گرفت - و نوکر هم عمده و بیش قرار نگاه میداشت - و مثل پدر بسیار ملایم و متواضع بود - پسران و خوبان آن نوین مذبح‌الشان (که درین دولت والا افتداز بمراتب سترگ امارت فایز گشته اند) درین محائف هر یک بجای خود رقم پذیر شده اما ممتاز محل (که صبیبهٔ قدسیهٔ او سم) در سن بیست سالگی بشرف هم‌خوابگی فردوس‌آشیا نی در آمده چهارده نوبت متکفل بار حمل گشت - ازان جمادیه چهار پسر و سه دختر تا آخر ایام سلطنت والد ماجد نصارت بخش چارچمن زندگی بودند - سال چهارم جلوس سنه (۱۰۴۰) هزار و چهارم هجری در بادیهٔ برهان پور آن عقیقه را (که عمرش از سی و نه سال در گذشته بود) بمجرد تولد دختر ستوده سیر موسوم بگوهر آرا بیگم حال متغیر گشت بطلب پادشاه اشاره نمود - اعلیٰ حضرت بکمال اضطرار رسیده بملاقات واپسین ذخیره مدت درزی اندوختند - هفدهم ذیقعد بیگم

در باغ زین آباد آنروری آب تبتی بامانت مدفون گردید * * ع *

* جای ممتاز محل جنت باد * تاریخ است *

گوبند محنتی مغرط میان زنجین مکرمین بود - چنانچه
اعلیٰ حضرت بمفارقت آن پرده نشین خلوتگده عدم مدتها ترک
سلدوس رنگین و استماع نغمه و استعمال عطریات فرموده ترتیب جشن
و اعیاد موقوف نمود - و تا دو سال از جمیع مستلذات اجتناب
بعمل آمد - و متروکه آن مرحومه (که زبانه بر یک کورر روپیه
بود) نصف به بیگم صاحبه و تتمه بدیگر فرزندان تقسیم یافت
و پس ازین واقعه بشش ماه شاهزاده محمد شجاع و وزیر خان
و سدی خانم صدرالذسا نعش آن مغفوره را باکبرآباد برده
جذوب رویه مشرف بر دریای جون (که تعلق براجه مانسنگه داشت
و ارتا براجه جیسنگه رسیده بود) دفن کرده روضه رفیعہ بکمال
طراحی و تقطیع (که نظیر آن در هندوستان نیست) بصرف پذجاه لک
روپیه در مدت دوازده سال صورت انجام گرفت - و سی موضع
از حوالی اکبرآباد و پرگنه نگرچند بحاصل یک لک روپیه از قرار
دوازده ماه و محصول داکین و سرای متعلقه آن مقبره که در لک
روپیه است وقف نمودند *

* اہتمام خان *

از والا شاہیان فردوس آشیانی ست - سال اول جلوس بمنصب

(۲) در [بعضی نسخہ] مکرچند *

هزارگی در صد و پنجاه سوار مورد تفضل شد - سال سیوم [چون آنکه
 دکن معسکر پادشاهی گردید - و سه فوج بسرداری سه امیر جهت
 سالش خان جهان لودی و تخریب ملک نظام الملک دکنی (که
 او را پناه داده بود) تعیین یافت] او بهمراهی اعظم خان بدارنگی
 قوچ خانة آن فوج اختصاص گرفت - و در محاربه (که اعظم خان
 بر سر خان جهان لودی تاخت آورد - و بهادر برادرزاده خانجهان
 بمدافعه پا قائم ساخت) در برآمدن بر قلعه کوه او با اتفاق بهادر خان
 پورهلہ از پیش قدمان بوده مصدر تردد نمایان گردید - و پس از آنکه
 اعظم خان عزیمت استیصال مقرب خان و بهلول پیش نهاد همت
 ساخته جانب جامکھیری راہی گشت او به تسخیر قلعه تانگی
 نامزد شده در گرفتن آن نیکو خدمتی بظہور آورد - سال چهارم
 از اصل و اضافه بمنصب هزارگی چهار صد سوار امتیاز یافتہ
 و تھانداری جالندھ مامور گشت - و سال پنجم باضافہ دریست
 سوار سربلندی پذیرفت - و سال ششم بمنصب دو هزارگی
 دریست سوار سرمایہ امتیاز انداخت - و سال نهم (کہ اعلیٰ حضرت
 نوبت دوم بدکن تشریف فرمود - و سه فوج بسرداری سه عمده
 بکوشمال ساہو بہونسلہ و تخریب ملک عادل خانینہ مرخص شد)
 او باضافہ سه صد سوار بہمراهی خان دوزان دستوری پذیرفت
 و در محاربه قلعه اوسا حصول مجرا نموده بعد تسخیر بتفویض

(۲) نسخہ [۱] و دارنگی •

قلعه داری آنجا سر عزت بر افراخت - و سال دهم بعنایت نقاره کوس
شادمانی فواخت - و سال سیزدهم از آنجا عزل یافته حسب التماس
شاه زاده محمد ادرنگ زیمب بهادر حاکم دکن به تهمانه داری که بر لره
مضاف برار لوی امتیاز بر افراشت - و سال چهاردهم از دکن بحضور
شاهنامه بمرحمت خلعت و اسب و فیل به تهمانه داری غور بند
از تغیر همت خان طبل شادکامی زد - و سال فیه هزم همراه شاهزاده
مراد بخش بتسخیر بلخ و بدخشان شتافته بعد افتتاح قلعه غور
بحراست آن مخصوص گشت - و چون ظاهر شد که سلوک خوب
با مردم آنجا ندارد سال بیستم تغیر شده در همان سال مطابق
سنه (۱۰۵۶) هزار و پنجاه و شش هجری در گذشت *

• اسلام خان مشهدی *

(۳)
میر عبد السلام مخاطب باختصاص خان اسمت - از دیرین
ملازمان ایام شاهزادگی فردوس آشیانی ست - در ابتدا سمت
منشی گری داشت - در سنه (۱۰۳۰) یکم هزار و سی سال پانزدهم
جهانگیری (که الوبه شاهی مرتبه ثانی باصلاح مهمات دکن باهتر از
آمد) میر بوکالت دربار مامور شده به منصبی در خور و خطاب
اختصاص خان سرافرازی یافت - در هنگامی (که مزاج جنت مکانی
از جانب شاهزاده منحرف شده او را از حضور بر آوردند)
بخدمت شاهی پیوسته در گردش فلکی از رکاب شاهی انفکاک

.. (۲) نسخه [۱] دوری (۳) نسخه [ج] میر عبد الله مخاطب •

نجست . و پس از آنکه قلعه جنیر مطرح اقامت شاهي کردند
 (چون دران ایام ابراهیم عادل شاه رخت زندگانی ازین جهان فانی
 بر بسته بود) بتعزیت و دلجوئی رای عهد از محمد عادل شاه
 رخصت بیجاپور یافت . اختصاص خان مراسم تسلیم و آداب سفارت
 چنانچه شاید بتقدیم رسانیده در سرآغاز جاوس اعلیٰ حضرت
 بر سریر فرمان رئالی هندوستان با پیشکش گران و اقسام جوهر
 بیش بها سعادت استلام عتبه خلانت اندوخته بمنصب چهار هزار
 دو هزار سوار و خطاب اسلام خان و خدمت بخشی گری دوم و عرض
 مکرر (که متصدی آن جز معتمد نشاید) سر برافراخت - و چون
 اعلیٰ حضرت باستیصال خانجهان لودی لوی عزیمت بدیار جنوبی
 برافراشت از بحر اسمت اکبر آباد (که مستقر الخلفه و دارالسلطنه
 هند بوده) مامور شد . و چون شیر خان تونور ناظم گجرات سال چهارم
 بساط هستی در نوردید اسلام خان به تفویض منصب پنجهازاری
 و مرزبانی آن دیار نامزد گردید - و در آخر سال ششم بوالا پایتخت
 میر بخشی گری تصاعد نمود - (بخشی ممالک) تاریخ اسمت *
 و سال هشتم از تغیر اعظم خان بنظم ممالک نسیحة الممالک بنگاله
 دستوری یافت - و در انجا ابواب فتوحات شگرف بر روی روزگار
 کشوده گردید - مالش آشامیان بآئین گزین - و اسیر شدن داماد
 مرزبان آشام - و تسخیر قلاع که یکرروز در عرض در پهر پانزده حصار
 (۲)

مفتوح گشت - و گرفتن سرب کهاٹ و ماندور - و تھانه نشین شدن
 تمام محال کوچ هاجو - و بدست افتادن پانصد سفینه آنها در سال
 یازدهم پبرایه وقوع گرفت - و هانگ رای برادر مرزبان مگه
 (که باستقلال حکومت چانگام داشت) از استبلای مردم رختگ
 ملتجی باسلام خان گشته سال دوازدهم سنه (۱۰۴۸) هزار و چهل
 و هشت در جهانگیرنگر معروف بدهاکه بخان مذکور پیوست - و در
 سال سیزدهم اسلام خان حسب الطلب بحضور رسیده بوصول زبده
 رفیعه وزارت دیوان اعلیٰ چهره برتری افروخت - و چون خاندوران
 نصرت جنگ صاحب صوبه دکن گشته شد اسلام خان در روز جشن
 سال نوزدهم بمنصب شش هزاری ذات و سوار چهره کامیابی افروخته
 بمرزبانای آن ولایت اختصاص گرفت - و برادر و پسران و داماد
 او باضافه مناصب خوش دای اندرخته بهمراهی تعیین گشتند *

گویند چون خبر فوت خاندوران رسید اعلیٰ حضرت باسلام خان
 فرمود که کسی را برای صوبه داری تجویز نمایند - او بخانه آمده
 با مشیران هوا خواه خود گفت - که پادشاه چنین فرموده - بعد از
 کامل رانی آنچه بخاطر میرسد نام خود باید گرفت - گفتند این
 صوبه دای صواب است - وزارت اعظم و قرب حضور باجه بحکومت
 دکن نمیدهد - گفت مسلم - اما آنچه بذهن درآمده پادشاه برای

(۲) در [اکثر نسخها] سنه (۴۸) چهل و هشت - اغلبکه رقم هزار را

بقصد اختصار ترک گفته •

وزارت سعدالله خان که بدر سرالتفات است بهانه طلب شده - مبادا بتقریبی عزل بمیان آید - پس درین صورت چه بهتر - همه باستحسان رای او گرانیدند - همان روز آخر وقت بخلاف معمول و استموار شمشیر و سپر بسته بدربار حاضر شد - پادشاه استفسار فرمود عرض کرد - حکم شده بود که کسی را بجهت دکن برگزیند - سوای غلام دیگری بخاطر نرسید - مستحسن افتاده فرمودند که نیابت وزارت بکه باید داد - گفت بهتر از سعدالله خان کسی نیست منظور شد - همین که از رهگرایی تعلقه گردید وزارت کل بالاصالت به سعدالله خان تفویض یافت - در سمت قیاسی و راست اندیشی اسلام خان بر همگان ظاهر گشت - و در سال بیستم از اصل و اضافه بعالی منصب هفت هزاری هفت هزار سوار امتیاز یافت *

و چون از برهان پور به بلده ادرنگ آباد انتهاض نمود عارضه جسمانی طاری گشت - دانست که سفر را پسین است - بصوابدید چتر بهوج کاتب سرکار خود و خواجه عزیز متصدی جاگیر دفاتر را سوخته اموال را بپسوان و برادران و سایر مردم محل خفیه قسمت کرده طومار بیست و پنج لک (ربیه روانه حضور ساخت - چهاردهم شوال سال بیست و یکم سنه (۱۰۵۷) هزار و پنجاه و هفت پیمانۀ هیئتش لبریز گردید - حسب الوصیت در سواد آن معموره مدفون گشت - و مقبره و بانجی طرح انداخت تا امروز اگرچه کهنگی در یافته تر و تازگی دارد - خواجه عزیز

بر سر قبر نشست - اعلیٰ حضرت از بن ماجرا آگهی یافته نظر بر
 دیرین بندگی او انماض نمود - و در خور هر کدام به پسرانش
 رعایت اضافه و خدمت فرمود - و چتر بهوج بدیوانی مالوه
 سرفراز گردید *

اسلام خان از علم معقول و منقول و انشا و خط بهره تمام داشت
 و در مهمات پادشاهی حریص بود - نمی خواست که بدیگر ارباب کار
 دخل دهد - و کارها را بدقت و سختی می کرد - اهل دکن (که
 از خاندوران دلربش بودند) چشم مرهمی داشتند - حاصل نشد
 اما در ملک آبادی همه گماشت - و ذخائر قلاع را بقایمت فروخته
 از سر نو مرتب کرد - اسپ و فیل خوب در سرکارش جمع شده بود
 با آنکه طاقت سوارچی اسپ نداشت لیکن در تیمار و احتیاط
 آن سعی بایغ می کرد - شش پسر داشت - ازان جمله احوال
 اشرف خان و صفی خان و عبدالرحیم خان جداگانه ثبت شده
 پسر سیومین از میر محمد شریف بعد فوتش به منصب هزارگی
 دو صد سوار سرفرازی یافته - و سال بیست و دوم فروردین آشیانی
 همراه سلطان محمد اردنگ زبب بهم تندهار شتافته - و سال
 بیست و چهارم بداروغگی مرصع آلات نامور شد - پستر بدخشیکری
 و واقعه نویسی دارالخلافت چهره عزت برافروخت - آخرها متصدی
 بذر سورت گردید - در ایام استیلائی مرض اعلیٰ حضرت (که سلطان
 مراد بخش اراده سلطنت نمود) او را گرفته محبوس ساخت

چهارمین میر محمد غیاث بعد فوت پدر بمنصب پانصدی مدسوار سر بلند گردیده سال بیست و هشتم فردوس آشیانی بخششی گری و واقعه نویسی برهان پور و داروغگی کرکیراتخانه آنجا یافت - و در عهد عالم گیری مکرر متصدی بذر سورت و بخششی و واقعه نگار اردنکباد شده سال بیست و دوم بساط حیات در نوردید ششمین میر عبدالرحمن سال شانزدهم عالمگیری بحجابت حیدر آباد دستوری پذیرفته چندے بخششی و وقائع نگار باد اردنکباد بود و مدتی بآخته بیگی گری و داروغگی عرض مکرر می پرداخت *

* اصالت خان میر عبدالهادی *

پسر میر میران یزدی سمت - که با پدر خویش میر خلیل الله در سال دوم جهانگیری از حادثه تالانی رخت ناکامی بدار الامن هندوستان کشید - یعنی مزاج شاه عباس ماضی مغوی از میر انحراف یافته بر سر عذاب و غضب شنافت - و سحر جمعیت احوالش بشب دیچور تفرقه انجامید - ناچار بپای فرار بادیه غربت پیمود - چون ازان مهلکه نیم جان سلامت بدر بردن مفت خود میدانست پسرزاده عبدالهادی و خلیل الله را بنابر صغر سن و مضیق فرصت نتوانست همراه برداشت هر دو در عراق ماندند - هنگامی که خان عالم بسفارت ایران دیار اختصاص یافت جنت مکانی از کمال الثقات و مهربانی باحوال میر میران در نامه نامی اشاره بطاب پسرانش بر زبان خامه

گذارش فرمود - شاه عالی جاه از فرط هردت و مردمی آن شهر در
 هجران دیده جفا کشیده را روانه هند ساخت - و پس از تلخیم
 سده خلافت و جهانبانی بمرچشمه افضال جامع مکانی دامن احوال
 آن در غم آمود (که غبار آلود حوادث بود) ششم و شو یافت *

میر عبدالهادی در سال سبوم شاه جهانی بخطاب امالک خان
 مورد الطاف خسرو زمان گشته بحسن عقیدت و اخلاص و مزید
 پرستاری و جانفشانی پایه اعتبار برافراخت - و در سال پنجم
 بهمراهی یمن الدوله بمالش عادلشاهی و پی سپهر ساختن مملکت
 بیجپور بخصمت یافت - چون بحوالی بهالکی رسیده قبل نمودند
 اهل آن مکان از کوتاه نظری رزانه بسر دادن توب و تفنگ پرداخته
 در تاریکی شب از طرفی که مورچال نداشت بدر رفتند - اصالت
 خان (که از پیش قدمان این فوج بود) از جلالت و جسارت فروز
 فلعه برآمده بالای چوبین تختی (که در زیر آن ادوات آتشبازی
 گذاشته بودند) ایستاد - ناگاه آتشی بآن آلات در گرفت - و با آن
 تخت از راهوا برده بمکانی که انبار کاه بود افتاد - پاره از دست
 و زربش بباروت سوخته - اما پیاسبانی لطف ایزدی از آسیب
 هلاک محفوظ ماند - و در سال ششم از اصل و اضافه بمنصب
 هزار و پانصدی ذات پانصد سوار و بخدمت بخشی گری فوج
 متعین شاه شجاع (که به یساق پرینده دستوری یافته) سر بلند
 گردید - و دران مهم در تقدیم خدمات پادشاهی بهرتبه کوشید

که مه‌ابیت خان سه سالار با همه کج خلقی متوجه احوالش گشته دستخط قبول و برات بنیابیت خود بخان مذکور را گذاشت و چون ازان سفر بحضور رسید در سال هشتم از تغیر باقر خان نجم ثانی به تفویض صوبه‌داری دارالمالک دهلی باذن پایگی یافته باضافه هزار و پانصدی ذات هزار و هفتصد سوار (که بواسطه ضبط صوبه افزونی جمعیت ناگزیرست) بمنصب سه هزار و دوهزار و پانصد سوار و عذایت علم و فیل و خلعت خاصه چهاره کامیابی برافروخت - و چون چکنا زمیندار مؤه^(۳) از ناسپاسی سر خودسری برافراشت از پیش‌گاه خلافت سه فوج سی هزار سوار ازان جمله یک بسرداری اصالت خان تعیین گردید - خان مذکور بمحاصره نور پور پرداخته هر روز اسباب تضییق محصوران آماده تر میگردد. ایند چون قلعه مؤه (که توی اعتضاد چکنا بود) بسعی بهادران منصور مفتوح گردید متحصنان نور پور نیم شب راه گریز پیموده آن مکان را بآسانی را گذاشتند - پستر اصالت خان بانفاق سران دیگر رد به تسخیر آراگدهه آرد - و آن مهم را بآئین شایسته بانجام رسانید و در سال هیزدهم بخدمت جلیل‌القدر میربخشی گری از انتقال صلاحیت خان فایز گردید *

چون تسخیر بلخ پیش‌نهاد همت پادشاهی گشت بامیرالامرا ناظم کابل اشاره رفت - که تا رسیدن عساکر قاهره از بدخشانان

(۲) در [بعضی نسخه] چکنا (۳) نسخه [ج] مورده

هرچه تواند بتصرف آرد - و امالت خان با بونیه از منصبدار
 و اهدی در مبادی سنه (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج هجری
 رخصت کابل یافت - که از پختا و دیگر الوسات حوالی کابل
 و تغور آن جوانان کار طلب فراهم آورده امیر الامرا تجویز منصب
 نموده باقی را در سلک احدیان منسلک سازد - و از مذاهی
 توران دیار آگهی گرفته راهی که دشوار گذار نباشد اختیار نموده
 به تصفیة طرائق آن پردازد - خان مزبور بعد فراغ از امور مرجوعه
 و پس از تعیین عساکر حضور در سال نوزدهم بهمراهی امیر الامرا
 از غوربند گذشته خواست عازم بدخشانان گردد - چون بکلهار رسید
 ظاهر شد که راه بکمال صعوبت است - و آذوقه نایاب - بصوابدید
 امیر الامرا امالت خان با ده هزار سوار کار طلب با هشت روزه
 آذوقه بقصد تاخت خذجان و اندراب بر سبیل ایلغار از هند گذشته
 بنواحی اندراب رسید - و مواشی بسیار با سایر اسباب و اموال
 اهالی آنجا غنیمت گرفته احشام علی دانشمندی و بیلان کرمانی
 با خواجه زاده اسمعیل اثنایی و مودردی و قاسم بیگ میر هزاره
 اندراب را همراہ برداشته بهمان سرعت عنان مراجعت بر تافت
 و چون همدین سال شاه زاده مراد بخش با لشکر منصور بجانب
 بلخ دستوری یافت خان مذکور بصورتگی فوج طرح دست راست

(۲) نسخه [۱] بکلهار رسید (۳) نسخه [ج] جیکان (۴) در [بعضی

نسخه [بیلان (۵) نسخه [ج] کونکی •

متعین گردید - و از کابل بیشتر باستعجال راهی شده در توسیع
 مضائق راه کمال جد و جهد بکار برد - و پس از وصول عساکر
 پادشاهی ببلخ در آغاز سال بیستم با اتفاق بهادر خان درهله بتعاقب
 نذر محمد خان والی توران شناسیده بدستبرد نمایان آردار بادیه
 فراز گردانیده باضافه هزاری بمنصب پنجهزاری بلند آذاره گشت
 و چون شاهزاده دل نهاد توقف آن ولایت نگردیده علم معاودت
 لغراخت حکومت آنجا ببهادر خان و اصالت خان تفویض یافته
 استیصال اهل تمرد و فساد به نخستین وا گذاشته کار سپاه و خزانه
 و احوال پردازنی رعایا بدو مین باز گردید - و در آخر همین سال
 بیستم سنه (۱۰۵۷) هزار و پنجاه و هفت خوشی لپچاک
 با پنج هزار سوار المنان باشاره عبدالعزیز خان والی بخارا
 از گذر کلیف گذشته اراده داشت که بصوب دره کز و شادمان (که
 چراگاه دراب لشکر پادشاهی بود) آذاره گردد - اصالت خان مالش
 آن مفسد بمبالغه بعهده خود گرفته بگام سرعت روانه گشت
 وقتی بمخازیل رسید که اینها پاره مواشعی آن حدود رانده میبردند
 رستمانه با مخالفان در آریخته بسیارے را بر خاک هلاک انداخت
 و استخلاص مواشعی نموده بتعاقب بقیة السیف پرداخت - چون
 شب پاره ظلام افکند در دره کز فرود آمد - و بجهت تجدید وضو
 چلته را بر کند - بتصرف هوا گرفتار قب گشته بشهر برگردید
 و بهمان کوفت بر بستر ناتوانی افتاده در عرض دو هفته بساط حیات

در نوردید - و چون هنوز چهل مرحله از منازل عمر طی نکرده
 بسامانه جذباتی بخت کارفرما از حقیقت رزوی و رفا سرشتی مصدر
 کارهای شگرف میشد پادشاه از فوتش قرین تاسف و تحسر شده
 بر زبان گذرانید که اگر اجل فرستش میداد امور عمده از تمشیت
 می یافت - و مرتقی مدارج عالیا می گشت - اهلالت خان در زمان
 خویش بحسن سلوک و نیکو معاشی شهرت تمام داشت - و در
 صورت و حیای چشم یکنای روزگار بود - حرف درشت بر زبانش
 نرفته - و در شکست کسی نمیکوشید - و شجاعت با تدبیر هم آغوش
 داشت - پسرانش سلطان حسین افتخار خان و محمد ابراهیم
 ملتفت خان و بهاء الدین اند - و بجای خود مذکور - آخرین چندان
 قرتی نکرده *

* امیر خان میر ابوالبقا *

رشید ترین پسران قاسم خان نهکین است - به کار شناسی
 و معامله دانی سرآمد برادران بود - و بارجمندی و بخنایری ممتاز
 اخوان - بحضور پدر در عرصه تلاش پا پیش گذاشته بمنصب پانصدی
 رسید - و پس از فوت پدر بتدریج اوج پیمای مراتب عالیه گردید
 در عهد جنت مکانی بمنصب در هزار و پانصدی هزار و پانصد
 سوار سرافرازی یافته بذیابت یمین الدوله بحکومت صوبه ملتان
 تعیین گشت - و در سال دوم شاهجهانی چون مرتضی خان انجو
 مریدار قنده رخت هستی بریست خان مزبور باضافه پانصدی ذات

پانصد سوار بمنصب، سه هزاری در هزار سوار سر برافراخته بنظم آنصوبه مامور شد. و در سال نهم هنگام معارفت شاهزاده از دولتآباد بدارالخلافه به تیولداری سرکار بپیر مضاف صوبه^(۲) دکن تعیین شده چند در کمکیان آنولایت انتظام داشت. و در سال چهاردهم از تغیر قزاق خان بضبط الکای سیوستان رخصت یافت. و در سال پانزدهم از تغیر شاد خان باز دیگر بصاحب صوبگی تنه اختصاص گرفت. و همانجا در سال بیستم سنه (۱۰۵۷) هزار و پنجاه و هفت هجری پیمانه حیانتش برآمود. و در گورخانه پدر موسوم بصفه صفا که بر کوه محاذی جنوب ریه قلعه بهکر اسمت مدفون گردید. - زیاده بر صد سال عمر داشته و اصلا در حواس و قوایش فتور واقع نشده. - در زمان جهانگیری بخطاب میرخان معروف بود. - اعلیٰ حضرت بافرانش الف بخطابش یک لک روپیه ازو پیشکش گرفته بامیر خان نامی فرمود. - او هم مثل پدر اولاد بسیار داشت. - پسر کلانش عبدالرزاق نهصدی شاه جهانی است. - در سال بیست و ششم جلوس اعلیٰ حضرت در گذشته. - دیگر ضیاءالدین یوسف که در اواخر عهد فردوس آشنایی بمنصب هزاری شش صد سوار فایز گشته و پستتر بخطاب ضیاءالدین خان درجه اعزاز پیموده. - ندیره اش. - میر ابوالوفا نامی که در آخرهای زمان خلد مکان داروغگی جانماز خانه ضمیمه خدمات دیگر داشت و بحدت فهم و درستی استعداد روشناس پادشاه قدر شناس بود

(۲) نسخه [ج] صوبه اورنگ آباد دکن .

د دیگر پسرش که شاید از همه خرد تر خواهد بود میر عبدالکریم ملانقح خان اسم - که مقرب حضرت عالم گیر پادشاه بود - و بخطاب پدر مخاطب گشته - احوالش جدا بتحریر در می آید - مهین خان مرحوم در خانۀ شاهزادۀ مراد بخش بود - اما این وصلت شگرف پس از فوت خان مزبور بعد مدتها واقع شد - چه شاهزادۀ مرقوم را از دختر شاه نواز خان صفوی فرزندۀ نمیشد - اعلیٰ حضرت در سال سیم آن عقیقه را که شایستگی ازدواج شاهزادۀ داشت یک لک روبیه از جواهر و دیگر اشیا بطریق جهاز عنایت فرموده باحمدآباد فرستاد که در عقد نکاح شاهزادۀ که در آن وقت صاحب موبه آن ولایت بود در آرند *

• اعظم خان میر محمد باقر عرف ارادت خان •

از نجبای سادات ساره اسمت - که از بلاد قدیمۀ عراق است خشک شدن بحیرۀ آنجا بمیلاد سعادت بنیاد جناب خانم الذبیین (صلی الله علیه وآله) بین الناس مشهور - میر ابتدا که وارد هند گردید از جانب آصفخان میرزا جعفر بفرودباری سیالکوٹ و گجرات و پنجاب شتافته پس ازان بدامادی خان مذکور شهرت گرفته بروشناسی جنم مکانی امتیاز یافت - و بعد آن بوسیلهٔ یمین الدوله آصف خان ترقی کرده به منصب عمده و خدمت خانسامانی افتخار اندوخت - و چون درین کار دولت خواهی و جز رسی بسیار بکار برد مشمول عواطف پادشاهان گشته سال پانزدهم از خانسامانی

به رویه داری کشمیر سر بر افراخت - و ازان جا بحضور رفته بمنصب
والای میر بخشیشی گری بلذد رتبه گردید - پس از ارتحال جناب مکانی
در هنگامه شهریار با یمین الدوله همدستان و یکجهت بوده لوازم
خاصی عقیدت و مراسم نیکو بندگی بتقدیم رسانید - و پیش از
یمین الدوله از لاهور با گره آمده دولت ملازمت فردوس آشیانی
در بافت - و بانامه پانصدی هزار سوار بمنصب پنجزاری ذات
و سوار و مرحمت علم و تقاره و بعد الی میر بخشیشی گری سر بر افراخت
و بعد ازان بر طبق التماس یمین الدوله پنجم رجب سر آغاز جلوس
وزارت دیوان اعلی بدر اختصاص گرفت - و در سال دوم بنظم
موجبجات دکن مامور گشت *

و چون مبادی سال سیوم معموره برهان پور بفر تدم اعلی حضرت
رونق و بها یافت ارادت خان شرف اندوز آستان بوس شده بخطاب
اعظم خان عام مباحات افراشت - و بسری سه فوج پنجاه هزار سوار
بمالش خان جهان لودی و تسخیر مملکت نظام شاهیه دستوری
یافت - خان مزبور برشکل را در دیول گانوں گذرانیده چون موضع
رام پوری ساحل گنگ مخیم گردید و ظاهر شد که هنوز خانجهان
از نواحی پیر بر نیامده اردو در مجهلی گانوں گذاشته شبگیر نمود^(۴)
و بغتة بر سر خانجهان رسید - او که راه فرار بسته دید و پای گریز
شکسته ناگزیر آماده پیکار گشت - اما چون اکثر مردم عساکر پادشاهی

(۴) نسخه [ج] منجهلی گانوں یا مجهلی گانوں باشد.

بتاراج بنه و بارش پرداخته بودند افواج از ترک افتاد - خانبهان
 درین فرصت بر کوه برآمد - و پای هممت افشوده تلاش و تردده
 نموده آخر الامر راه فرار سپرد - اگرچه از چنگ چنین فوج سنگین
 بدر رفتنش دشوار می نمود با آنکه بهادر خان روهله و برخه (اجپوتیه
 در جانفشانی تقصیر نکردند لیکن لشکر پادشاهی که زیاده بر سی کوره
 نوردیده بود و طاقت طاق گشته نتوانست دنبال گرفت - و پس از آنکه
 از در پناه در لقا باد خزید اعظم خان بمالش نظام شاهیه رو آورد - هنگامی
 که بسه کروهی دهارور رسید خواست قصبه را تاخته تسخیر قلعه را
 (که بدشوار کشائی و فرزنی اسباب قلعه داری در دکن مشهور - و برفراز
 پشتی واقع شده از دو جانب جرهای عمیق دشوار گزار دارد) بوقت
 دیگر را گذارد - اهل قلعه بانداختن تیر و تفنگ اشتغال ورزیدند
 و مردم قصبه (که اسباب و اموال بخندق در آورده بودند) باستظهار
 آن بجنگ میکوشیدند - ناچار جمعی بخندق در شده دست نهب
 و اسر کرده غنیمت بسیار برگرفتند - اعظم خان از فرط دلیری
 و دلوری شب پیاده بخندق در آمده بعد ملاحظه معلوم کرد که
 در یک جانب آن در بچه ایست بگچ و سنگ برآورده - آنرا به بیل
 و کلند شکافته بقلعه در میتوان آمد - و سنگ انداز هم ندارد
 و طرز قلعه داری هم خوب نیست - دل بکشایش حصار بر نهاد
 و بازو بجرأت و جهارت بر کشاد - نگهبانان قلعه را از مشاهده
 کار طلبی و پیکار گزینی بهادران دست از کار و کار از دست رفت

بیست و سیوم جمادی الاخری سال چهارم سنه (۱۰۳۰) هزار
 و چهل یوزش نموده خان اعظم با سایر سران ازان در پیچه در آمد
 سیدی سالم قلعه دار و اهل و عیال اعتبار راز و شمس عم ملک بدن
 و جدۀ مادر معی نظام شاه با همگی عمله و فعله اسیر گشتند - و اسباب
 بسیار بغارت رفت - و قلعه بفتح آباد مسمی گردیده حراست آن
 بمیر عبدالله رضوی مقرر شد - اعظم خان بمنصب شش هزار
 شش هزار سوار بلند رتبه گردید - و چون کار نظام شاه از نظام
 و رونق افتاد و مقرب خان (که سپه سالار او بود) باعظم خان
 ملتجی گشته در همین سال در سلک ملازمان پادشاهی انتظام
 گرفت خان مذکور به پیغام زنده له خان بیجاپوری (که بوسیله شما
 اگر عفو تقصیرات عادل شاه شود متکفل می شوم که دیگر او پا از
 دایره انقیاد بیرون نهد) بر کنار آب مانچرا رسیده فرود آمد
 اتفاقاً (۲) روزی از مخالفان هجوم کرده بهادر خان درهله و یوسف
 محمد خان تاشکندی را زخمی ساخته دستگیر کردند - و بسیاری
 از لشکر پادشاهی قتل و اسیر گردید - اعظم خان بطرف چنگوبه
 و بهالکی و بیدر رفت - که شاید تلافی جمارت آنها نماید - بنابر
 فقدان آنرقه و علیق برآمشته از گذگ گذشت - و چون بوضوح
 پیوست (که نظام شاهیه بارانۀ مصالحه با بیجاپوریان ببالاگاهت

(۲) در [بعضی نسخه] روزی که مخالف هجوم کرده (۳) نسخه [ب]
 چنگوبه - و در [بعضی نسخه] چنگوبه .

برآمده بجانب قلعه برنده شتافته اند (عدنان عزیزمک بدان مهمت
 منعطف گردانید - و قلعه مذکور را گرد گرفت - چون بیست کره‌هی
 آن گیاه نموده بود بی ذیل مدعا برخاسته بدهار زر در آمد - و در
 همین سال حسب الطاب بحضور رسید - اعلیٰ حضرت فرمود که
 درین یساق از تو دو کار شایسته یکی آزاده ساختن خانجهان و درم
 فتح قلعه دهار زر بوقوع آمد - و در خطا نیز واقع شد - چه بعد
 التجای مقرب خان نبایسته بسمت بیدر شتافت - و هرگاه تسخیر
 پرینده صورت پذیر نبود توقف چرا بایست کرد - خان مذکور بخطای
 خود اعتراف نمود - و چون تمشیت مهمات دکن از چنانچه باید
 نشد معزول گردید - و در سال پنجم از انتقال قاسم خان جوینی
 بصوبه دارچی بنگاله رخصت یافت - در انجا جمعیت نیک فراهم آورد
 اکثر از مردم ایران بودند - سال هشتم بحکومت آله آباد نامزد گشت
 و در سال نهم بنظم صوبه گجرات تعیین شد - و چون منکوه شاهزاده
 محمد شجاع دختر میرزا رستم صفوی در گذشته بود در سال
 دوازدهم سنه (۱۰۳۹) هزار و چهل و نه هجری صیغه اعظم
 خان را برای شاهزاده خواستگاری کردند - سلطان زین العابدین
 از بطن او متولد شد *

اعظم خان در مملکت وسیع گجرات مدتها بضبط و ربط
 پرداخت - در سال چهاردهم از کار طلبی بر سرزمیندار جام (که

بخلاف سایر بومیان سر باطاعت در نمی آورد (فوج کشیده
 بزوانگر که حاکم نشین آن ولایت است رسید - جام از مستی نخوت
 بهوش گرانیده بتقبل یکصد اسپ کچهی و سه لک محمودی
 برسم پیشکش و برانداخت دارالضرب آنجا که سکه محمودی میزد
 راه انقیاد و اطاعت پیموده اعظم خان را دید - او ازان خود سر
 وا پرداخته باحمدآباد معارفت نمود - و پس ازان به تیولداری
 اسلام آباد متعمر ماور شده سرا و پوره در آنجا احداث نمود
 و بعد آن بحکومت بهار شتافت - در سال بیست و یکم بجهت
 صوبه داری کشمیر طلب رفت - او عرضی نمود که مرا تحمل
 سرمای آن دیار نیست - از تغیر میرزا حسن مغوی بهراسست
 سوکار دارالخیر چونپور مباحی شد - و در سال بیست و دوم
 سه (۱۰۵۹) هزار و پنجاه و نه بعد از طی هفتاد و شش مرحله
 از مراحل عمر در بلد مسطور از عالم فانی بجهان جادانی
 انتقال نمود - تاریخ فوئش از کلمه (اعظم اریبا) مستفاد می گردن
 در بانی که پیش از انقضای سال حکومت بر گذار در بای چونپور
 اسامی گذاشته و تاریخ بانی آنست *

۱۰۵۸

* بهشت نهم بر لب آب جوی *

مدفون گردید - پسرانش بمناصب عمده ترقی کردند - احوال هر یکی
 جداگانه تحریر یافت - گویند اعظم خان بصفات حسنه انصاف
 داشت - مگر در مجاسبه عمال تشدد می کرد - در سلطنت

تیموریه باصداکارهای نمایان مزیت و رجحان گرفته از ابتدا تا انتها بعزت و آبرو گذرانید - البته خالی از مفای نیت نخواهد بود که تا امروز (که قریب صد سال گذشته) اخلاف و اعقاب او در هر زمانه بر قمت و اعتلا ناموری داشتند - چنانکه این صحیفه از هر کدام باز گوین *

• اعتقاد خان میوزا شاپور *

یسر اعتماد الدوله و برادر آصف خان است - در لطافت مزاج و نظافت وضع و مفای معاش و تکلف ملبوس و نفاست اطعمه و مجالسه در الوان آن از یکتایان روزگار بود - گویند در آن وقت یهین الدوله و میوزا ابوسعید و باقر خان نجم ثانی بخوش طعمایی شهره آفاق بودند - اما او درین امر از هر سه بیش بوده - در سال هفدهم جهانگیری بصاحب صوبگی کشمیر سر افتخار بر افراسمت و مدتها در حکومت آنجا گذرانید - و درین مدت برنج مکود و پان کنگیری از برهان پور برای او می بردند - در ایام صوبه داری او حبیب چک و احمد چک (که سرهای بیمغز آن شرربشتان بدعوی ریاست آن ممالک آکنده بود) فسادهای عظیم برانگیخته آخر کار رخت ادبار به تبت کشیدند - اعتقاد خان (که بمنصب پنجهزاری ذات و سوار اختصاص داشت) در سال پنجم جلوس اعلی حضرت از کشمیر معزول شده در آغاز سال ششم باحراز سعادت ملازمت مستعد گردیده نفائس و نوادر کشمیر از کاکیهای پرقاز (که

مشکین پرچم ساسله مویان را بیتابی زشمش چون موی آتش دیده
 سرگرم پیچ و تاب دارن) و انواع شال از جامه وار و کمربند
 و گوش پیچ طرحدار خصوصاً پشمینه از لوس و کرک که جانورست
 وحشی ماکول اللحم (که در ولایت قرا تبت ^(۲) بهم رسد) و قالینهای
 شال بانف خوش تماش و خوش طرح (که گز به صد رویه مرتب
 می شود - و قالینهای کرمان نسبت بآن حکم پلاس دارن) برسم
 پیشکش از نظر انور گذرانید - و در همین سال هفدهم شعبان
 خدمت صوبه دهلی از تغیر لشکر خان نامزد او گردید - و در سال
 شانزدهم از تغیر شایسته خان بصوبه داروغی بهار مامور شد - چون
 زمیندار پلاؤن متعلقه آن صوبه بسبب کثرت تراکم اشجار و تشابک
 انحصان هر نخوت برافراشته تن باطاعت حکام در نمیداد اعتقاد
 خان در سال هفدهم زبردست خان را با فوج آراسته کسپیل کرد - او
 بکمال دلیری و چستی از کتللهای دشوار گذار و جنگلهای خاردار
 گذشته مفسدان سر راه را از تیغ بیدریغ گذرانید - پرتاب زمیندار
 آنجا در مقام ایابی درآمده بوسیله خان مذکور بتقبل لک رویه
 پیشکش هر ساله اعتقاد خان را در پخته دریافت - و از پیشگاه
 خلافت بر وفق ملتسم اعتقاد خان بمنصب هزاری ذات و سوار
 سر برافراخته پلاؤن را یک کوور دام قرار داده جاگیرش تن گردید
 و چون در سال بیستم شاهزاده محمد شجاع از بنگاله طلب
 (۲) نسخه [ج] قرانیت .

حضور گشت نظم آن ولایت (که در آبادی و فراخی و فرزندی
 محصول و کثرت مواد معیشت با اقلیم مساری ست) نیز
 بعد از اعتقاد خان تفویض یافت - و چون بار دیگر صوبه بنگاله
 بشاه شجاع نامزد گردید اعتقاد خان ازان دیار برآمده باهنگ
 احرام آستان سلطنت رهگرا گردید - هنوز بحضور نرسیده بود
 که نظم صوبه اودهه بار قرار گرفته فرمان بصدور پیوست که هر جا
 رسیده باشد بعد از وصول بتعاقب شتابد - و در سال بیست و سیوم
 سنه (۱۰۶۰) هزار و شصتم هجری اعتقاد خان از بهرامج روانه
 شده بمستقر الخلافه رسیده سپنجی سرای دنیا را بدرود نمود
 گویند اول کسی (که در اکبرآباد طرح حویلیهای جدید اذاخت)
 سه کس بودند - خواجه جهان جهانگیری - و خواجه ویسی دیوان
 سلطان پرریز - و اعتقاد خان - و از همه مطبوع تر و مصنوع تر حویلی
 خان مذکور بود - چون پسند طبع دتم آفرین اعلیٰ حضرت افتاد
 خان مشارالیه پیشکش نمود - ازان رد که بهترین منازل آن شهر
 بوده در سال شانزدهم بعالی مردان خان امیر الامرا بطریق انعام
 مرحمت شد *

* آله یار خان *

پدرش انتخار خان ترکمان که در عهد جنیت مکانی از کمکیان
 بنگاله بود - چون نظم آن مملکت باسلام خان چشتی تفویض یافت
 او فوج را بسرکردگی شجاعت خان شیخ کبیر بر سر عثمان خان

(۲) لوهانی (که در آن حدود سوخود سرب و تهرود می افراخت)
 کسبل نمود - سردار می برانگار نامزد افتخار خان بود - چون کارزار
 تراز گردید و هر فوجی مقابل خود گوم مجادله گشت عثمان خان
 فبل مست جنگی را پیش انداخته بر هر اول فوج پادشاهی
 ناخست - و آن را زیر و زیر ساخته بکارزار افتخار خان پرداخت
 خان مذکور پای همت افشوده دست و بازوی آورد بر کشتاد
 و پس از آن (که جمع از نوکران و رفقای قدیمش بگامونه جان نزاری
 چهره (ان مردی بر افروختند) آن سرشار نشه جلادت مردانه جره
 موات در کشید *

آله یار خان پس از جان فشانی پدر مورد نوازش جنت مکانی
 گشته بمرور ایام پایه دولت و امارت برتر افراخت - در اواخر عهد
 آن پادشاه عالی جاه و سر آغاز جلوس صاحبقرانی به منصب در
 هزار پانصدی اختصاص داشت - و بدستور قدیم در کمکیان بنگاله
 انتظام یافت - قاسم خان ناظم آن مملکت عنایت الله پسر خود را
 با خان مذکور به تسخیر بندر هوگلی (که از مشاهیر بذار بنگاله
 است) رخصت نمود - در حقیقت سرداری و کار فرمائی مفوض
 بخان مشار الیه بود - در آن فتح مصدود خدمات شایسته گشته بتدابیر
 صایبه و بهادریهای نمایان در سال پنجم (دخت کفر و ضلال فرنگ

(۲) نسخه [۱] لوهانی (۳) نسخه [ب] درخت تسلط فرنگ

که در آن مرزو بوم *

(۴) که در آن مرز و بوم رگ و ریشه فرود برده بود (برافکنده بجای ناقوس آواز تسبیح و تهلیل بلند گردانید - و در جلدوی آن باضافه سواران و منصب سرافراز گشت - و پس ازان خان مذکور در صوبه داری اسلام خان بانفاق برادرش میرزین الدین علی سیادت خان بولایت کوچ هاجو که شمالی بنگاله است لشکر کشیده در استیصال مخازیل آشامیان (که در اعانت مرزبان ولایت مذکور کوشیده محالات سرحد پادشاهی را بجبر و قهر متصرف شده بودند) مصاعبی جمیله بکار برده بسیاری ازان نفسیده دلان بادیه ضلالت را از سرچشمه انتقام سیراب ساخته بدستبردهای قوی سرکشان آن ناحیه را عبرت پذیر و فرمان بردار گردانیده سالم و غنام معادرت نمود - و از پدش گاه خلافت بمنصب سه هزارپی سه هزار سوار تارک افتخار برافراخت و در همان صوبه حیات مستعار بپایان آورده در سال بیست و سیوم آغاز سنه (۱۰۶۰) هزار و شصت رخت هستی بر بست - صاحب اولاد و عشیره بود - پسرانش اسفندیار و ماه یار و ذوالفقار بجاکیر و تیول در خور و تعیناتی آن صوبه کام اندوز بوده دومین در سال بیست و دوم بحضور پدر و سیومین در سال بیست و ششم بعد از والد خود در گذشتند - و رحمن یار برادرش سال بیست و پنجم بالتماس شاهزاده محمد شجاع ناظم آن دیار از اصل و اضافه

(۴) نسخه [ا ج] بجای ناقوس تسبیح و تهلیل (۳) در [بعضی

نسخه] آشامیان .

بمقتضای هزار و پانصدی هزار سوار و بخندست حراست جهانگیرنگر
 سر برافراخت - پستور بخطاب رشید خان مخاطب گشته هر سال
 بیست و نهم بنیابت شاهزاده محمد شجاع بهراست صورت اوردیسه
 مقرر شده بود - از رفتن آن دیار ثقاعد نموده به نخستین کار
 می پرداخت - هنگامی که شجاع از مقابل عالمگیر شاه زرگردان شده
 بیگانه رخت ادبار کشید - و بتهافت معظم خان خانخادان بے ثبات
 گشته دست و پای بیحاصل میزد - و در سال دوم عالمگیری بجهت
 گذرانیدن برشکال در نازده طرح اقامت پرداخت) چون شنیده
 (که رشید خان در مقام سرکشی و خلاف است - و مجموع زمینداران
 آنحدود بموافقت او دم از مخالفت میزنند - و می خواهد با نوار
 پادشاهی بمعظم خان پیوندد) لهذا مهین پسر خود زین الدین را
 با سید عالم باره تعیین نمود - تا او بعد از وصول بجهانگیرنگر
 تمهید کشتن رحمن یار کرده از روی غدر و مکیدت بفسانه و فسوس
 روزی او را در بارعام طلبیده بمردم اشاره نمود - هر یک حربه
 انداخته از هم گذرانیدند *
 (۲)

• احمد خان نیازی •

پسر محمد خان نیازی است - بشجاعت و سخاوت اخصاف
 داشت - و بجمیع ملکات رضیه موصوف بود - در عهد جنت مکانی
 چون رحیم خان دکنی (که از امرای نظام شاهیه بود) با جفود

(۲) در [بعضی نسخه] گذرانید •

فراروان بر سر ایچچور آمده آنرا حبرا و قهرا بدست آورد با آنکه
فوج گران از جیوش پادشاهی دران حوالی نبود احمد خان در
آغاز شباب از جلادت فطری و تهور ذاتی با مردم قلیل مکرر
بآن متصرف و متغلب عرصه مصاف برآراسته بآویزش نمایان
و دستبردهای شایان ادرا از شهر بر آورده عام نام آدری برافراشت
و ازان وقت پیوسته در یساق پر مشاق دکن به تقدیم خدمات
پادشاهی مساعی مشکور بکار برده در ایام محاصره دولت آباد
بهمراهی خانزمان بهادر بآوردن خزانة و رسد غله (که از برهانپور
بکنتل روهنگیره (سیده بود) روانه گشت - خان زمان احمد خان را
(که فی الجمله کسل مزاج داشت) با بهار سنگهه بزدیله در ظفرنگر
گذاشت - اتفاقا هر دو سردار با معدودے نزد یک قصبه فرود آمده
سپاه خود را همراه خانزمان راهی ساختند - ناگاه یاقوت خان حبشی
(که بعادل شاهیه پیوسته بود) بهیئت مجموعی که بر سر خانزمان
میرفت آنها را با مردم قلیل در میدان خالی یافته بے محابا ریخته
بجنگ در پیوست - احمد خان با بهار سنگهه بزدیله نوع پای ثبات
افشرد که آن خیره سران را روی کار نمانده انگشت حیرت بدندان
گرفته پشت گردانیدند - روز فتح عذبرکوت نیز تودن نمایان از
احمد خان سرزد - و مردم کار آمدنی او بسیار بکار آمدند - چنانچه
مهابت خان میگفت که شریک غالب این فتح اوسست - و در یساق

(۲) در [نسخهای اکبرنامه] روهنگیره (۳) نسخه [ج] بهار سنگهه *

پرزنده (وزے) که بر سر کهی غنیم مہابتخان چیرگی نمود (احمد خان تلاشہای بجا کردہ مورد تحسین و آفرین گشت - و ازین رو خان سپہ سالار در احترام و اعزازش کوشیدہ سوای خان زادہ نام نمی گرفت *)

چون سال نہم ساحت دولناباد بہ یرتو درود اعلیٰ حضرت منور گردید خان مذکور باضافہ پانصدی پانصد سوار بمنصب دو ہزار و پانصدی دو ہزار سوار سر برافراختہ بہمراہی شایستہ خان (کہ بتسخیر سنگمغیر و ناسک دستوری یافتہ بود) معین گردید آواز کار طلبی باجازت سردار انفتاح قلعہ (۲) رام سچ وجہ ہمت ساختہ آنرا بہ نیروی تدبیر و بازی شہامت از دست مردم ساہو برآوردہ بحوزہ تصرف درآورد - و پس ازان بعزایت نقارہ بلند پایگی یافتہ ملتزم رکاب پادشاہی بود - پستتر بفوجداری گلشن آباد کلم دل اندوخت - چون نہال استعدادش نشو و نما یافتہ آن سرزمین بود بہمعنائی سرور و انبساط عنان عزیزمت بدان دیار تافت - و در سال بیست و سیوم از اصل و اضافہ بمنصب سہ ہزاری ذات و سوار مہابی گشتہ بصیانمت قلعہ احمد نگر سرفراز گردید - و در سنہ (۱۰۶۱) ہزار و شصت و یکم آغاز سال بیست و پنجم برحمت الہی دیوسن - ملکہ شجاعمت و سخاوت ارثی داشت - و دیگر ارضاع و اطوارش ہم در کمال استواری بود - در سرکارش ہرگز برطرفی نمیشد

(۲) نسخہ [ب] رام سچ •

جاگیر سے (کہ دروجہ علوفہ کے تغذوایہ میگرد) گویا ملک از ہون - اگر
 وہ بیست اضافہ ہم می آورد دست متصدیان سرکارش ببازیافت آن
 نمی رسید - و باوجود اسباب دولت و بزرگی با همه کس سر تواضع
 فرود آوردے - و بکمال خاکساری و خدا شناسی بسر بردے - و از
 بسیاری عشائر و اولاد تمندار عمدہ ہون - چون پدرش اشتی برار را
 وطن قرار دادہ مدفن خود ساخت مشار الیہ در آبادی قصبہ
 کوشیدہ طرح باغی انداخت - و بتاسیس مسجدے عالی و مقبرہ
 پدر پرداخت - مدتها باقامت اذان و صلوات زیارت گاہ خلایق
 ہون - درین ایام غیر از اجدات کہنہ نہ از قطن نامے و نہ از مساکن
 نشانے ماندہ *

* آتش خان حبشی *

از امرای حکام دکن سٹ - در عهد جنٹ مکانی بدرگاہ پادشاہی
 ملتجی شدہ بمنصب درخور سرفرازی یافتہ پس ازان (کہ سرپر
 خلافت بجلوس فردوس آشیانی زیب و فر پذیرفتہ) او سال اول
 از اصل و اضافہ بہ منصب دو ہزاری ہزار سوار امتیاز انداختہ
 سال سیوم (کہ دکن مورد فوج پادشاہی گشت) بانعام بیست
 و پنجہزار رپیہ مفتخر گشتہ در افواج متعینہ جہت گوشمال
 خانجہان لودی و تادیب نظام الملک دکنی بہمراہی شایستہ خان
 مختص گشت - و پس ازان در کمیدان صوبہ دکن انتظام یافت
 در محاصرہ دولت آباد ہمراہ خانخانان مہابت خان و پستور

باتفاق خان زمان سرگرم مهمات سرکار پادشاهی بود - پستتر بحضور
 هدیده سال سیزدهم بخاعمت و اسپ و انعام ده هزار روپیه کام دل
 برگرفته بخدمت فوجدارعی بهاگلپور مضاف صوبه بهار بلندرتبگی
 حاصل ساخت - و سال پانزدهم (که شایسته خان ناظم آنجا بر سر
 پرتاب زمیندار پلارون لشکر کشید) از بسرکردگی برانغار معین گردید
 سال هفدهم بحضور رسیده یک زنجیر فیل بطریق پیشکش گذرانید
 و ظاهراً باز تعینات دکن گشته سال بیست و چهارم از دکن آمده
 یک فیل دیگر پیشکش نمود - و سال بیست و پنجم مطابق سنه
 (۱۰۶۱) هزار و شصت و یک هجری بملک عدم شدافتم *

* اله قلی خان اوزبک *

پسر النگ توش مشهور است - که از قزاقان و یکه تازان توران دیار
 بوده - اصلش از الوس المان - نامش ^(۳) چینی - در جنگ سینه وا
 تلخته ازان وقت در السنه عوام بالنگتوش اشتهار یافت - النگ
 در ترکی برهنه است - و توش سینه را گویند - نوکر نذر محمد
 حاکم بلخ بود - و ^(۴) کهمرد را با لواحق و توابع با هزارجات در قبول
 داشت - و چون نوکر علوفه خوار کم داشت ایمانچی و غارتگر
 بسیار فراهم آورده پائین قندهاره و غزنین بتاخمت و تاراج روزگار
 میگذرانید - و پیوسته بر سر خراسان میدوید - شاه ایران نتوانست

(۲) نسخه [۱] پلامون (۳) در [بعضی نسخه] چینی (۴) در

[بعضی نسخهای اکبر نامه] کهمرد - و اله امام *

شراو را از رعایای آنحدود کفایت کرد - رفته رفته بهمین قزاقی
 نام بسپه سالاری برآورد - و دسنت تصرف باطراف و جوانب
 دراز کرده بجهت ضبط هزارجات (که یورت آنها در حدود غزنین
 واقع است - و از قدیم بحاکم غزنین مال گذاری می نمودند)
 حصارے اساس گذاشته تھانہ خود قائم نمود - و بر سر آن میان او
 و خانہ زاد خان خانزمان پسر مہابت خان (کہ از جانب پدر
 در کابل حکم رانی می کرد) در سال نوزدهم جهانگیری محاربه
 عظیم واقع شد - اوزبک و المان بسیار علف تیغ انتقام گردیدند
 النگ توش چنگ رسا خورده^(۲) راه ہزیمت برگزید - و بعد از واقعہ
 ہایلہ جنت مکانی در سر آغاز جلوس اعلیٰ حضرت نذر محمد
 خان از فرصت طلبی بہوس تسخیر کابل گوان لشکرے کشید
 النگ توش بقصد تلافی مافات در قتل و غارت سکان حوالی کابل
 تقصیر نمود - و آخرها چون ایام دولت نذر محمد خان بسر آمد
 و انبالش رو بادبار آورد تیول النگ توش را بے سابقہ تقصیر
 تغیر نمود - و بہ سبحان قلی پسر خود داد - و همچنین اکثر ارکان
 و اعیان خود را رنجانید - و کشید بجائیکہ کشید - الہ تلی پیش
 ازانکہ نذر محمد خان امام قلی خان برادر کلان خون را خلع نموده
 سمرقند و بخارا را ضمیمہ بلخ نماید مشار الیہ از پدر جدا شده
 بہ مددگاری بخت بارادہ بندگی درگاہ پادشاہ از ماوراء النہر

سال سیزدهم بکابل رسید - پادشاه در بانوال از راه تدر شداسی پنجهزار روپیه بطریق انعام بر خزانه ائک تذخواه فرمود - و پنجهزار روپیه سعید خان ناظم کابل (که بوسم مساعدت از خزانه آنجا داده) آن نیز بصیغه انعام محسوب گردید - و چون سال چهاردهم احراز ملازمت نمود بمنصب هزاری سرفروزی یافت - چون غریب نوازی و خاندان پروری شیوه رضیه فردوس آشیایی بود او را باضافهای پی در پی به منصب دو هزاری بلند پایه گردانید - و در سال بیست و نهم بهر همراهی رستم خان و قلیچ خان در نبرد قزلباشیه قندهار مصدر ترددات نمایان گردیده بافزایش پانصدی سرمایه عزت اندوخت - و چون در سال بیست و چهارم جعفر خان بصاحب موگی بهار رخصت یافت خان مذکور بدان صوبه تعیین گشت - و در سال بیست و ششم از آنجا بحضور آمده بافرزندی سواران از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار علم اعتبار افراخت *

* الفی خان امان بیگ *

اصلش چغتایی برلاس است - ابا عن جد حاقه ملازمی ساسله تیموریه در گوش بندگی داشته - عالی شیر خان (که از معتمدان و کارپردازان صاحب ترانی بود) از اجداد ارست - پدرش میرزا جان بیگ (که بتبدل احوال اختلال بمبانی اوضاع سابقه او راه

(۲) در [بعضی نسخه] که تبدل احوال و توسط اختلال *

یالوت) در خدمت خانخانان میوزا عبدالرحیم ملازم گردیده بدزرگی پایه افزای اعتبار و چهره آرای عمدگی گشت - چون بساط حیات در نوردید امان بیگ بمورر دهور اعیای طریقه پیشین اسلاف نموده در سلک نوکران صاحب قران ثانی انتظام گرفت - و بقلاوزی بخت بیدار و پای مردمی رشادت اطوار بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار و تفویض نگهبانی قلعه قندهار در مدارج دولت (۲) و معارج اقبال متصاعد شد - و مدتی مدید و زمانی ممتد دران حصار متانت انحصار گذرانیده در سال بیست و ششم بخطاب الف خان جبهه ناموری افرخت - و در آخر همین سال سنه (۱۰۹۳) هزار و شصت و سیوم هجری (خمس زلدگی ازین سپنجی سرا بر بخت - پسران جوان شایسته داشت - ازان جمله قاندر بیگ که شش صدی شاهجهانی بود - بعد نخستین محاربه دارا شکوه (که نزدیکی عماد پور متصل سموگنده اکبرآباد اتفاق افتاده) از موارد تفضل عالمگیری بخطاب خان و قلعه داری کایان مضاف صوبه بیدر سرفرازی یافته برخصمت دکن جمعیت اندوخت - در بارگاه سلطنت این خانواده گویا باب قلعه داری قرار یافته بود - خان مذکور و پسرانش مدتی العمر خود را در حفاظت حصون دکن گذرانیده خان مذکور مدتها در کایان بصر برده پستو بکراسمت احمد نگر

(۲) در [بعضی نسخه] قندهار دکن (۳) نسخه [ب] این خانواده باب

و در سال پانزدهم از تعمیر مختار خان بفرج‌داری و قلعه داری
ظفرآباد بیدر تعیین گشت *

و چون قلعه نلدراک بتصرف اولیای سلطنت درآمد حکومت
آنجا بنام او تفویض یافت - و آخرها قلعه داری گلبرگه یافته
با صاحب سجاده روضه قدوة الواصلین سید محمد گیسو دراز
رحمة الله علیه بر سر آغز خود سرپها بیچید - و کار بجنگ و جدال
رسانید - پیش از فتح بیجاپور بیک سال در گذشت - از پسرانش
(که همه صاحب کار بودند) مثل میرزا پرویز بیگ که قلعه دار ملاک‌پور
عرف مظفرنگر (که هشت کره‌هی گلبرگه است) بود - و نور العیان
(که خطاب جانباز خانی یافته و پستر بنام جد و باز بمخاطب پدر
مخاطب گشت) ابتدا قلعه دار مرتضی آباد مرچ شده آخر در
دژداری نصیرآباد دهارور متعلق پنکاپور سپری شده - اما نامور
و عمده پرویز بیگ بود - نصحت خطاب جان باز خانی یافته
پس ازان به بیگلر خان مخاطب گردید - اکثر قلعه دارپها داشت
چون انکر فیروز گده مفتوح گشت قلعه داری آنجا نامزد او شد
ساله نکشید که پیمانۀ زندگیش لبریز گردید - پسرانش بیگ محمد
خان قلعه دار ادونی شده - و میرزا معالی قلعه دار گلبرگه - از آنجا

(۲) در [بعضی نسخه] تخت - یا بخت باشد (۳) در [بعضی نسخه] ملکور
(۴) نسخه [۱] دهاروار (۵) در [بعضی نسخه] بیجاپور - و در [بعضی
جا] پنکاپور (۶) نسخه [۱] انکر - و نسخه [ب] انکپور .

بحکومت قندهار شنافته فوت کرد - پسرش برهان‌الدین قلندر است که از مدتها قلعه داریج ملکه‌بیر دارد - و الف هیچ ندارد - قلندر محض است - و بهمان چار دیوار ناپایدار که از سنگ زرد شکننده ساخته اند در ساخته *

* احمد بیگ خان *

برادرزاده ابراهیم خان فتح‌جنگ است - هنگا-یکه صاحب‌موبگی بنگاله بعم ار مقرر بود خان مذکور بحکومت اوردیسه می‌پرداخت در سال نوزدهم جهانگیری مشارالیه بر سر زمیندار کرده (که راجت سرکشی و سرکشی بر افراشته بود) شنافت - ناکاه بی سابقه آگهی دررد موبک شاه جهانی از دکن براه تلنگانه دران دیار اتفاق افتاد - ناگزیر دست ازان مهم باز داشته بموضع پپلی (که حاکم نشین آن صوبه بود) شنافت - چون ناب مقارمت در خود نمی‌یافت اسباب ر اشیای خود برداشته بکتک (که از انجا درازده کره بجانب بنگاله است) رفته دران مکان هم که قابلیت تحصیل نداشت نتوانست پای‌همت افشرد - ببردوان با صالح بیگ فوجدار آنجا پیوست - و از انجا هم بدرزده بعم خویش ملحق گشت در درز جنگ (که ابراهیم خان را با امرای شاهي اتفاق افتاد) خان مذکور با هفتصد سوار طرح بود - چون آتش قتل اشغال پذیرفت هر اول ابراهیم خان هممت بای دانه جای خود گذاشت - زدر خورد بمشارالیه رسید - او مردانه تلاشها نموده زخمها برداشت - و پس

از آنکه ابراهیم خان دران معرکه کشته شد احمد بیگ خان از کارشناسی و هوشیاری با وصف جراحات مولم بهامردی مردانگی و دلیری گرم و گیرا بدهاکه که عیال و اموال ابراهیم خان درانجا بود خود را رسانید - اما موکب شاهي نیز از راه دریا پاشنه کوب در رسید - مشارالیه چاره بجز بزدگی و فرمان پذیری نیافته بوسیله مقربان شاهزاده بملازمت استسعاد یافت - و پس از آنکه سریر فرمان درائی هندوستان بوجود کرامت آمود صاحب قران ثانی زبندگی یافت خان مذکور بمنصب در هزاری ذات هزار و پانصد سوار سرفراز گردیده بفوجداری و تیولداری سیوستان نامیاب عزت شد - و پس از آن به نیابت زمین الدوله آصف خان بحکومت ملتان سرعزت برافراخت - و بعد از عزل آن تعلقه چون بحضور رسید بجاکیرداری پرگنه امبتهی^(۲) و جایس مضاف لکهذو اختصاص گرفت و در سال بیست و پنجم از تغیر مکرر خان صفوی بفوجداری بیهواره و اضافه پانصدی پانصد سوار امتیاز یافت - و در سال بیست و هشتم معزول شده بسبب برخی امور چندے بے منصب و جاگیر گشت و در سال سیم از پیش گاه الطاف خسروانی بدخالیع منصب سابق چهره مجاهات برافروخت *

* اوزبک خان نذر بهادر *

برادر کلانش یوام بهادر اوزبک - هر دو در بدر حال بنوکری عبدالله

خان بهادر فیروز جنگ فراغ‌بالی داشتند - بهنگام اقامت جنیر در جرگه ملازمان دولت توامان صاحب‌قران ثانی مندرج گشتند - و چون سریر کیوان نظیر هندوستان نگین دان آن یگانه گوهر خاتم جهان‌بانی شد انوار نوازش پادشاهی بر وجنات احوال آن دو برادر تافت هر کدام بمنصب مناسب چهره روزگار خویش افرخت - در آن وقت که مهابت خان خانخانان از حضور لامع‌الذور بصاحب‌صوبگی دکن شرف دستوری یافت آنها نیز به‌مراهی تعیین شدند - اعلیٰ حضرت بالمواعیه در باره پرداخت هر دو ارشاد فرموده بتذخوایه قبول آید پیش آمده در مراعات خاطر و پاس احترام باقصی‌الغایت میکوشید یولم بیگ باجل طبعی بساط زندگی در نوردید - فذر بیگ بخطاب اوزبک خان مورد عاطفت گشته سال چهاردهم حسب‌التماس شاهزاده محمد اوزنگ زبیب بهادر ناظم دکن باضافه هزاری هزار سوار بمنصب دو هزاری دو هزار سوار و قلعه دارمی اوسا از تغیر مبارک خان نیازی کامیاب گردید - و در سال بیست و دوم بعنایت نقاره بلند آوازه شد - پس از مدت‌ها (که در قلعه دارمی مذکور گذرانیده بحضور شتافت) تعیین صوبه احمدآباد گجرات گشت و در سال سیم جلوس مطابق سنه (۱۰۶۶) هزار و شصت و شش هجری صبح زندگی او بشام مهات رسید - و بخواب عدم غنود مرد عشرت دروست عیش پرست بود - بتجرع راج ربکائی خوگر و بغمه و سرود شیفته تر - غیر از آنکه سپاه را بقرار ضابطه نگه‌داشته

هرزه خراج و باد دست بود - از ما حاصل تیول تا آخر سال چیزی
 نمی گذاشت - همیشه میگفت اگر جز دو دست دخت پس از مرگ
 من برآید عاصی باشم - پسرش تاتار بیگ دران اوان [که پادشاهزاده
 محمد اوزنگ زیب بهادر رایت عزیزمت بانترزاع سلطنت برافراشت
 و در مقامات فرمان باری برهان پور (که نیم گروهی شهر واقع است)
 اکثره را بعهامی منصب و خطاب برخواست] مشارالیه نیز بافروزی
 رتبه و خطاب پدر سرفرازی یافت - و در جمیع معارک هیجا ملتمز
 رکاب شاهی بود - چون حدیقه ملک و ملت از خار و خس مخالفان
 سلطنت پدراش یافت بتعییناتی دکن اختصاع گرفته بهمراهی
 شایسته خان امیر الامر ناظم آبولایت در محاصره قلعه چاکنه که در
 تصرف سیوای بهونسله بود کمر سعی بر میان عبودیت استوار بخت
 و چون در سال سیوم آن حصن حصین بصولت و اقبال پادشاهی
 تسخیر پذیرفت حراست آن بعده خان مذکور فروض شد - پس
 ازان بتعلقه کوکن که ممکن و ماری مرهغه است شتافت - و پیوسته
 با اشقیازن و خورد داشته بجانفشانی سرخروئی یافت - برادرش
 محمد والی بخطاب ازنی مخاطب گشته روزی چند بخشعی فوج
 محمد اعظم شاه بوده پس ازان بقلعه داری فتح آباد دهادر
 و اعظم نگر بنکاپور سرفرازی یافت - و چون در گذشت پسرش
 ابوالعالی بخطاب پدر فایزگوده چنده بقصداری بیر و پسر

بمحافظة قلعه دهاردر مي پرداخت - در مبادی وصول رايات
آصف جاه بولايت دکن احوالش بکمال پويشائي رسيد - بے مهری
روزگار تدارک آن نذموده در گذشت - الحال کي که اين سلسله را
بر پای دارد نمائده *

* اخلاص خان شيخ آلهديه *

پور کشور خان شيخ ابراهيم بن قطب الدين خان شيخ خوبن اسم
که احوال او بقلم در آمده - شيخ ابراهيم سال اول جلوس جنت مکاني
بمنصب هزاري سه صد سوار و خطاب کشور خان امتياز يافته سال
سوم بقلعه داری رهتاس سر عزت برافراخت - سال چهارم بحضور
آمده از اصل و اضافه بمنصب دوهزاري دو هزار سوار نوازش پذيرفته
بقوجداري اجينه نامزد شد - و سال هفتم در جنگ شجاعت خان
يا عثمان افغان (که بجانب اوتبسه علم نخوت مي افراشت) دليرانه
جان در کار ولي نعمت در باخت - شيخ آلهديه بمنصب در خور
سرفرازي يافته سال هشتم جلوس فردوس آشياني همراة پادشاهزاده
محمد اورنگ زيب بهادر بهشت گرمي افواج متعينه جهت تذيبه
ججهار سنگه بندياه نامزد شد - سال هفدهم از اصل و اضافه بمنصب
هزار و پانصدي هزار سوار سرفرازي يافته بقلعه داری کالنجر مباحات
اندوخت - و سال نوزدهم همراة پادشاه زاده محمد مراد بخش
بتسخير بلخ و بدخشان مقرر شده از اصل و اضافه به منصب
دوهزاري هزار سوار و خطاب اخلاص خان نامور گشت - و سال بيستم

حسب تجویز جملة المالك سعد الله خان (که پس از معارفت شاهزاده مذکور به بزد و بسست بلخ شنافته بود) باضافه پانصد سوار عام امتیاز برافراشت - و سال بیست و یکم معارفت کرده حسب الحکم از پادشاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر جدا شده احراز سعادت ملازمت نمود - پستر بعظای عام لوائی شادکامی برافراخت - و سال بیست و دوم از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار سوار محمود اقران گشته در رکاب پادشاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر بصوب قندهار شتافت - و سال بیست و سیوم باضافه پانصدی و سال بیست و پنجم بعنائیم نقاره کوس بلند رنگی زد - و نوبت دوم همراه پادشاه زاده مزبور بعسک مذکور کمر عزیمت بست و سال بیست و ششم با پادشاه زاده دارا شکوه بهم مسطور همپائی گزیده بعنائیم خلعت و اسب با زین نقره از هم چشمان تفوق جسمت و ازانجا همراه رستم خان به تسخیر بسمت گام جلالت برداشت و سال بیست و هشتم همراه جملة الملکی بتخریب قلعه چیتور معین شد - و سال سیم همراه معظم خان در کمبلیان دکن تراز یافته نزد پادشاهزاده محمد اوزنگ زیب ناظم آنجا روانه گردید - و در محاربه عادل خانیه دسمت جرأت برکشاده خود زخم نیزه بر ران برداشت - بعد از ظهور این ترداد سال سی و یکم از اصل و اضافه بمنصب سه هزار سوار درجه اعتلا پیمود - تتمه احوالش بملاحظه نیامده *

بمحافظة قلعه ده‌ارور مي پرداخت . در مبادی وصول رايات
آصف جاه بولایت دکن احوالش بکمال پریشانی رسید - بے مهری
روزگار تدارک آن نذموده در گذشت - الحال کجی که این سلسله را
برپای دارد نمازده *

* اخلاص خان شیخ آلہدیہ *

پور کشور خان شیخ ابراهیم بن قطب‌الدین خان شیخ خوبن اسم
که احوال او بقلم درآمده - شیخ ابراهیم سال اول جلوس جنم مکانی
بمنصب هزاری سه صد سوار و خطاب کشور خان امتیاز یافته سال
سیوم بقلعه داری رهناس سرعزت برافراخت - سال چهارم بحضور
آمده از اصل و اضافه بمنصب دو هزاری دو هزار سوار نوازش پذیرفته
بفوجداری اجینہ نامزد شد - و سال هفتم در جنگ شجاعت خان
با عثمان افغان (که بجانب اوقیسہ علم نخوت می افراشت) دلیرانه
جان در کار و لی نعمت در باخت - شیخ آلہدیہ بمنصب درخور
سرفرازی یافته سال هشتم جلوس فردوس آشیانی همراه پادشاهزاده
محمد اورنگ زیب بہادر بہشت گرمی افواج متعینہ جهت تذبہ
چهار سنگہ بندیہ نامزد شد - سال ہفدہم از اصل و اضافه بمنصب
ہزار و پانصدی ہزار سوار سرفرازی یافته بقلعه داری کالنجر مباحث
اندوخت - و سال نوزدہم همراه پادشاهزادہ محمد مراد بخش
بتمتخیر بلخ و بدخشان مقرر شدہ از اصل و اضافه بہ منصب
دو ہزاری ہزار سوار و خطاب اخلاص خان نامزد گشت - و سال بیستم

حسب تجریز جملة الماک سعد الله خان (که پس از معارفت شاهزاده مذکور به بزد و بست بلخ شتافته بود) باضافه پانصد سوار عام امتیاز برافراشت - و سال بیست و یکم معارفت کرده حسب الحکم از پادشاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر جدا شده احراز سعادت ملازمت نمود - پست بعظای عام لوائی شانکامی برافراخت - و سال بیست و دوم از اصل و اضافه بمنصب در هزار و پانصدی در هزار سوار محمود اقران گشته در رکاب پادشاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر بصوب قندهار شتافت - و سال بیست و سیوم باضافه پانصدی و سال بیست و پنجم بعنایم نقاره کوس بلند رتبیگی زد - و نوبت دوم همراه پادشاه زاده مزبور بسمت مذکور کمر عزیمت بست و سال بیست و ششم با پادشاه زاده دارا شکوه بهم مسطور همپائی گزیده بعنایم خلعت و اسپ با زین نقره از هم چشمان تفوق جسمت و از آنجا همراه رستم خان به تسخیر بسمت گام جلالت برداشت و سال بیست و هشتم همراه جملة الملکی بتخریب قلعه چیتور معین شد - و سال سیم همراه معظم خان در کمپان دکن قرار یافته نزد پادشاهزاده محمد اوزنگ زیب ناظم آنجا روانه گردید - و در محاربه عادل خانیه سمت جرأت هرکشاده خود زخم نیرزه بر ران برداشت - بعد از ظهور این تودن سال سی و یکم از اصل و اضافه بمنصب سه هزاری هزار سوار درجه اعتلا پیمود - تمة احوالش بملاحظه نیامده *

* افتخار خان خواجه ابوالبقا *

برادر زاده عبدالله خان فیروز جنگ است - و همشیره زاده
 مه‌آبتخان خانناران - لکنو جاگیر داشته در سال هیزدهم شاهجهانی
 بخطاب افتخار خان و خدمت تزک و عصای مرصع از انتقال
 میرخان (که در خانه جنگی صلابت خان و امر سنگه کشته شد)
 سر بلند گردید - و پستتر بقوچدارئی اکبرنگر رخصت یافته بمنصب
 هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار سرفرازی یافت - و در سال
 بیست و ششم بهمراهی رستم خان دکنی در جنگ قزلباشیه قندهار^(۲)
 شجاعی و مردانگی خود بر همگان روشن ساخت - هنگامی که فوج
 قزلباش بر میمنه رستم خان تاخت آورد اکثر یلان میمنه را تازل در
 بنای عزیمت راه یافت - مگر افتخار خان با سردارے چند که عنان
 حماسه از دست نداده تلاشهای مردانه نمود - و در جایزه حسن تردد
 از پیشگاه خلافت و جهانبدانی باضافه پانصدی ذات و پانصد سوار
 بمنصب دو هزار و دو سوار و عطای علم سربلند گشت - و چون
 فروغ رشادت و کار طلبی از نامیه احوال آن خانه زاد لایق العزایت
 تابش میداد در سال بیست و پنجم در جشن وزن شمعی باضافه
 پانصدی و عزایت نقاره نوازش یافت - و چون سال بیست و هفتم
 بهمراهی مهین پادشاهزاده محمد دارا شکوه تعیین یساق قندهار گردید
 حسب التماس آن شاهزاده بافرزئی پانصدی ذات مباحی گشت

(۲) نسخه [ب] قزلباش قندهار *

در سال بیست و هشتم به نیولداری و فوجداری چوراگده مضاف
 صوبه مالوه تارک افتخار برافراشته باضافه هزاره سوار بمخصب
 سه هزاره سوار سرمایه اعتبار اندرخت - و چون در سال سیم
 شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ناظم دکن بجهت تادیب و تنبیه
 سلطان عبدالله قطب شاه والی تلنگ مامور گشت و حسب مذکور
 مطاعه شایسته خان صوبه دار مالوه با افتخار خان و سایر فوجداران
 و منصبداران تعینات آنصوبه از مالوه راهی شده بلمشکرشاهزاده ملحق
 گردید افتخار خان با سرشاهی در مورچال جنوبی باتفاق هادی داد
 خان انصاری متعین شد - و پس از انجام آن مهم باقطاع خود دستوری
 یافت - و چون در آخر همین سال شاهزاده مذکور بتسخیر و تخریب
 ولایت عادل شاه والی بیجاپور معین شد حسب الحکم پادشاهی
 افتخار خان از نیول خود شتافته بفوج شاهی پیوست - پادشاهزاده
 در سال سی و یکم با عساکر گران طی منزل نموده چون بحوالی قلعه
 بیدر رسید سیدی مرجان قلعه دار (که از غلامان قدیم الخدمت ابراهیم
 عادل شاه بود - و از سی سال بحفاظت آن قلعه می پرداخت) با قریب
 هزار سوار و چهار هزار پیاده تفنگچی و باندار و سامان و سرانجام
 فرزان باستحکام برج و باره همت گماشت - شاهزاده بانفاق معظم خان
 مبرجمه درده درز توپها را بگذار خندق رسانیده برج را بضرب توپ
 خراب ساختند - اتفاقاً روزی که از مورچال معظم خان یورش واقع شد

(۲) در [بعضی نسخه] برخ را •

قلعه دار عقب برج - مذکور جرے عظیم کننده و آنرا بباروت و بان وحقه
آموده خون نزدیک بدان آساند مدافعه بود که ناگاه شراره برجسته
آتش بباروت درگرفت - و خرمن وجود او بادو پسرش در هم سوخت
دلیران کوس فیروزي بلند آرازه ساخته داخل شهر گشتند - قلعه دار
گرفتار چنگ اجل بود - پسران خون را با کلید قلعه فرستاد - روز دهم
جان بسپرد - چنین حصن حصین (که سه خندق عمیق بعرض بیست
و پنج گز و ژرفای پانزده گز در سنگ دارن) بمحض انبال شاهزاده در
عرض بیست و هفت روز بمال آسانی مفتوح گردید - و درازده لک
روپیه نقد و هشت لک روپیه را سرب و باروت و دیگر مواد قلعه داری
و در صد و سی توپ بقید ضبط در آمد - پادشاهزاده سلطان محمد
معظم درمی خلف خود را با افتخار خان در قلعه مذکور گذاشته خون
بهمعدانی اقبال متوجه پدش شد - و هنوز ابن مهم خاطر خواه انصرام
نیافته بود که بحکم حضور شاهزاده با کمکیان بجای مقام خود مراجعت
نمود - و در همان ایام مهراجه جسونت به بند و بست مالوه تعیین
گشته و جموع تیولداران برفانمت او مامور گشتند - خان مذکور از
چستی و چالاکی پیش از همه براجه پیوست - ناگاه فلک نیرنگ ساز
امرے (که در مخیله هیچکس ندیگذشت) بمنصه شهود آورد
و در مبادی سال سی و دوم سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت
هجری پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر با جیوش دکن بمزم
مستقر الخلافه بسر زمین مالوه در آمد - چون راجه سر راه بود و انتظار

همین روز می کشید آماده جنگ و پیکار گشت - افتخار خان
 با جمع از منصبداران در میسر او جا گرفت - و با فوج مراد بخش (که
 در برانغار عالمگیری بود) در آریخته بمقابله و معاربه پرداخت
 و بترکتاز جرأت دواسپه بجانب عدم تاخت - گویند با آنکه خواجهزاده
 نقشبندی بود مذهب امامیه اختیار کرده - و دلائل و براهین
 آن مذهب را بمرنبه یاد گرفته بود که دیگر برادران آن متعذر می نمود
 پاره اساس بعام هم داشت *

* ارادت خان میر اسحق *

سیومی پسر اعظم خان جهانگیری ست - در عهد فردوس آشنایی
 پس از فوت پدر بمنصب نهمصدی پانصد سوار امتیاز یافته بمیرتزی
 دی عزت برافروخت - و در سال بیست و پنجم بخطاب ارادت
 خان و منصب هزار و پانصدی هشت صد سوار سرفراز گشته
 بداروغگی فیل خانه سربرافراخت - و در سال بیست و ششم از تغییر
 تربیت خان بخدمت آخته بیگی مفتخر گردید - و در همین سال
 بمنصب دو هزار و پانصد سوار و خدمت بخش دوم خلعت امتیاز
 پوشید - و در سال بیست و هشتم باضافه هشت صد سوار و خدمت
 فوجدارگی سرکار امهتو و بیسواره از تغییر احمد بیگ خان مورد نوازش
 گشت - و در سال بیست و نهم بحضور رسیده از تغییر اسد خان
 بخدمت عرض قانع میبجات سرمایه اعزاز بدست آورد - و از اصل
 اضافه بمنصب دو هزار و پانصد سوار کام دل اندوخت - در اواخر عهد

اعلیٰ حضرت بنابر رجه از منصب معزول گردیده چندے بانزوا گذرانید - در همان ایام سرور فرماندهی بوجود زبندہ نمود عالمگیری زبیب و زبندت یافت - برادرانش ملتفت خان و خانزمان در رکاب آن صاحب اقبال درجه پیمای اعتبار گشته او بن در نخستین جنگ دارا شکوه نقد جان در باختہ بود - بعد وصول (ایات پادشاهی^(۲) بمستقرالخلافت او مشمول عاطفت خسروانہ گشته باضافۃ پانصدی پانصد سوار بر منصب سابق چہرہ کادیابی برافروخت - و در همان ایام انتہای الویۃ ظفر طراز از آگرہ بجانب شاہجہان آباد بقصد تعاقب دارا شکوه بصوبہ داری او دہہ معین شدہ بمرحمت فقارہ و بافزایش پانصدی پانصد سوار دیگر بمنصب سہ ہزاری سہ ہزار سوار ازان جہاہ ہزار سوار در اسپہ سہ اسپہ والا رتبہ گردید *

ازانجا (کہ کار شکنی خوی دیرینہ فاک ناتوان بین است) گاہے چند در ساحت کامرائی بروختگ مراد نرانده بود کہ سکندری خوردہ از یا دوآمد - یعنی بعد دو ماہ و چند روز شہر ذی الحجہ سنہ (۱۰۶۸) ہزار و شصت و ہشت ہجری ازین سپنجی سرا در گذشت - اولاً دختر میوزا بداع الزمان پسر آقا ملا برادر آصفخان جعفر در خانہ داشت - ثانیاً بصبیۃ زاہد خان کوکہ عقد بیوگانہ بست - از بطن او پسر کلانش محمد جعفر است - رشذاسیئہ داشت - فوت کرد - و برادر دیگرش میو مبارک اللہ در سال سی

(۲) نسخہ [۱] پادشاهی بدفسی •

و ستوم عالمگیری بفوجداری چاکنه ^(۲) مامور شده پستمر بخطاب پدر
 مباحی گشت - و در سال چهارم بخدمت فوجداری نواح ارزنگ آباد
 و از اصل و اضافه به منصب هفتصدی هزار سوار سرفرازی یافته
 بناموری علم شهرت برافراشت - و پس ازان بفوجداری مونسور مالوه
 تعیین شده در عهد خلد منزل با خانخانان منعم خان صحبتش کوک
 گردیده جایس و انیس او شد - فوجداری در آبه پتند جالندهر
 نامزد او شده بود - مذاق بصذوف دانش داشت - و در شعر بسیار
 باز کخبال بود - واضح تخلص میکرد - صاحب دیوان است * بیت *
 * رشک فرمای دلم نیست بجز عیش حباب *
 * یافت یک پیوهن هستی و آن هم کفن است *

در عهد محمد فرخ سدر در گذشت - پسرش میر هدایت الله (که
 بخطاب هوشدار خانی و پستمر بازادت خانی ناموری اندوخت) در
 عهد خلد منزل فوجدار نورمحل متعلق صوبه پنجاب گردیده و مدتها
 در فوجداری دک پیراهه مضاف صوبه مالوه گذرانیده سال ششم
 محمد شاهي همراه آصف جاه بدکن آمده بعد جنگ مبارز خان از
 تغیر دبانگ خان مرحوم چندی بدیوانی دکن پروراخته چهارهزاری
 منصب داشت - از دیر باز در ارزنگ آباد بسر می برد - آخرها
 قلعه داری گلپورگه نامزد او شده بود - در سفر ترچاپلی همراه آصفجاه
^(۳)

(۲) نسخه (۱) چاکنه - و نسخه [ب] چاکنه (۳) نسخه [ب ج] مذاق

تصرف داشت (۴) نسخه [۱] ترچاپلی •

بود - و وقت معارفت قریب باورنگ آباد سنه (۱۱۵۷) یکهزار و یکصد و پنجاه و هفت بساط حیات در نوردید . فزون سپاهگري را بسیار ورزیده در بن پیرانه سالی هم سلاح از خود جدا نمیکرد - و در شمشیر شناسی حرفهای بلند میزد - شعر را بے زبده میگفت - و در جمع نسا حریص و کثیر الاولاد بود - پسران جوان بحضورش دخت زندگی تہ کردند - در وقت تحریر پسر رشید او حافظ خان از انتقال پدر بقاعه داری گلبرگه می پردازد *

* اشرف خان خواجه برخوردار *

خویش مہابت خان از خواجه زادهای نقشبندی ست - گویند چون مہابت خان بے اطلاع جهانگیر پادشاه صبیہ خود را بخواجه مذکور منسوب ساخت پادشاه در غضب رفته خواجه مذکور را روبرو طلب فرمود - و بر طبق حکم چند کوزه خاردار بر خواجه زدند - چون مہابت خان رفته بشاهجهان پیوست خواجه نیز بہمراهیش آمدہ سررشتہ بزدگی بدست آورد - و سال اول جلوس فردوس آشدانی از اصل و اضافہ بمنصب ہزاری پانصد سوار ذخیرہ اندرز نشاط گردید - و سال ہشتم از اصل و اضافہ بمنصب ہزار و پانصدی ہشت صد سوار لوای عزت برافراشت - و سال بیست و سیوم باضافہ ہفتصد سوار تابینانش با ذات مساری شد - و سال بیست و ہشتم بتقریض قاعہ داری اوسا ہضاف دکن از اصل و اضافہ بمنصب دہ ہزاری دو ہزار سوار تکمیلہ بر چار بالش اعتبار زد - در آرائل عہد خادہگان

بخطاب اشرف خان مخاطب شده سال دوم از قاعه داری مزبور
معرول گردیده بحضور رسید - سال فوتش معلوم نیست *

* آله وردی خان *

(۲)
عرق شجره نسبش از دره آل سلجوق منشعب است - گردید
بسلطان سنجر ساجقوی منتهی میشوند - مرد راست و درست و چست
و چالاک بود - خبرهای بسیار از ایام شباب او نقل کنند - گویند بفرنگ
افانده - و بتمیم جاسوسی بگرفت و گبر آوده - اتفاقاً روز عبد
بتقریب نیزه بازی ازرا نزد حاکم آنجا حاضر کردند - درین من کارنامهها
برداشت - حاکم بتفقد احوالش شده به بیگمهی او را رسیده فرین عزت
و احترام (انده) هذروستان کرد - چندی در برهان پور بعیاری و طرازی
(۴)
گذرانیده چون برادر کلانش مخلص خان در خدمت سلطان پرویز
قرب و منزلت داشت او نیز با سلطان مربوط گشته چهره کامیابی
برافروخت - پستتر هر دو برادر ازان رو (که در فنون شکار مهارت تمام
داشتند - وجنت کانی را بدین امر شغف وتولع بسیار بود) مطرح انظار
عاطفت خسروانه گشته - آله وردی خان بخطاب معتقد خانی و خدمت
قراول بیگی اختصاص گرفت - و نقش بندگی او با جنت کانی
بعنوان مصاحبت و ندیمی نشسته همواره در سیر و شکار بدوام حضور
معلی افتخار می اندوخت - و تور کلانی که مدار شکار نمرغه بدانست

(۲) نسخه [ج] نسبش (۳) نسخه [ب ج] چیزهای بسیار (۴) نسخه

[۱] گردید (۵) در [بعضی نسخه] طرازی *

(۲) که آن را بازر گویند) از تصرفات اوست - در سال بیست و یکم
 بصرف مبلغ بیست و چهار هزار روپیه از ریسمان ترتیب داده از نظر
 گذرانیدن - دامه ست در کمال استواری - بار هشتاد شتر - طول ده هزار
 ذرعۀ پادشاهی - و ارتفاع شش - بسان سوارپرده بستوبهای سترگ
 برپا کند - و انواع سباع و وحوش در آن گرد آورده مید نمایند
 و بعد شذکار شدن جنت مکانی در هنگامه شهریار مرانب دولتخواهی
 و استرضای خاطر یمین الدواہ را کما یذبعی بجا آورده خود را شایان
 الطاف پادشاهی ساخت - چون همراه آصف جاہی بتقبیل سده
 خلافت استسعاد یافت بمذصب دو هزاری ذات و سوار و خطاب
 آله دردی خان سرفراز گردید - چون با مہابت خان از صمیم قلب
 مربوط بود در محاکمہ پریشده بذل مجہود فوق مقدر نمود - اگر
 امرای دیگر همین قسم کز بند تقید می شدند فتح آسانی صورت
 میگرفت - و در سال هشتم باضافہ ہزاری ذات دو هزار سوار بمذصب
 چہار ہزاری ذات و سوار سر برافراختہ بصوبہ داری مالوہ از تعبیر
 خاندوران (خصت یافت - چون سال نہم حوالی قلعہ دولتآباد دکن
 مضرب خیم پادشاهی گردید یرایغ جلال بنام آله دردی خان (کہ
 بہمراہی شایستہ خان بہ تسخیر ضاع سنگمذیر و جنیر شتافتمہ بود)
 بصددور پیوست - کہ بانفتاح حصون نظام الملکیہ (کہ در سمت قلعہ
 چاندور و دھرپ واقع است - و ازان جملہ شش قلعہ را مردم ساہو

و در قلعه را بهوجبل نایکوار و شش قلعه را دیگر نهند پوزرهان متصرف اند - و باستظهار حصانت و استحکام آنها گرد فساد بر انگیزخته زیردستان پرگنات نواحی را ایذا میرسانند (پردازن - خان مذکور ارلا بیای حصار چاندور آمده آن معقل زمین را) که بر فراز کوه مرتفع واقع شده و بمثانت شهرت دارد (محاصره کرد - و بفراران جد و جهد مفتوح ساخت - سایر گردن کشان آن ولایت از دیدن نیرنگی تقدیر جان و مال خود را در معرض زوال یافته حلقه فرمان پذیری در گوش کشیدند - ابتدا کهنر زار قلعه دار انجرائی زینهار خواسته آن دژ استوار را تسلیم نمود - خان مسطور برای استمالت دیگر قلعه داران او را منصب دو هزاری تجویز نموده بدجاء هزار روپیه نقد از خزانه داد - و یستر حصار کاجنه و ماجنه را (که بقلعه داری دهرپ تعلق دارند) گرد گرفته بیورش دلیرانه ارکان ثبات محصوران متزلزل گردانیده بعهد و پیمان هر دو قلعه بدست آورد - و همچنین قلعه رده و جواه و اهونت و دیگر حصون متین آن سرزمین (که همه بر فراز جبال واقع شده) باسانی و زودی مسخر ساخت - مگر حصن (اجدهر) که جمع از خویشان نظام شاه درانجا بودند - و در محافظت آن فرادان سعی و کوشش بجای می آوردند) در مدت دو ماه مفتوح نموده همت بکشایش حصار دهرپ (که بمزید استحکام و ارتفاع شهره

(۲) در [بعضی نسخه] کپیبر او (۳) نسخه [۱] کاجنه و ماجنه (۴)

نسخه [ب] اوله و چوله - و نسخه [ج] اراه و جواه .

آندیار است - و در استواری پای کم از دو اتاباد نمی آرد) بست
 چون بهوجبل پاسبان قاعه از دستبردهای متوالیه خان مشارالیه
 هراسان شده بود بتجویز منصب سه هزارگی و لگ رویه انعام آن حصار
 دشوار کشا را (که تسخیر آن بے مددگاری اقبال میسر نیست) سپرده
 در سلک بندها منسلک گردید - و درین سال بسبارے از معافان
 منیعه و موائل رفیعاً این ولایت بعون همت کشور کشای پادشاهی
 بردست اولیای ^(۲) درامت قاهره کشایش یافت . چنانچه طالب کلیم
 این معنی را منظوم ساخت *

- * شاه! بختت کشور اقبال گرفت *
- * تیغت ز عدو ملک و سر و مال گرفت *
- * چل قلعه بیک سال گرفتگی که یکیش *
- * شاهان نتوانند بچل سال گرفت *

بالجماعه خان مزبور در سال دهم فوجدارعی بیسواره و لکهذو رخصت
 یافت - و در آغاز سال یازدهم (که مرشد قلی خان فوجدار متھرا در
 اثنای تاخت بر یک از مواضع بزخم تفنگ درگذشت) آله دردی خان
 به تیولداری آدجا سر برافراخته باننقام کشی از سرکشان آن ناحیه
 دستوری یافت - و در آخر سال دوازدهم بمنصب والای پنج هزارگی
 ذات و سوار باند آوازه گشته بصاحب صوبگی دارالملک دهلی از
 تغیر غیرت خان امیداز پذیرفت - چون سال پانزدهم بآوازه انتھاض

شاه صفی پادشاه ایران با استخلاص ولایت قندهار شاهزاده دارا شکوه با امرای رفیع مقدار و لشکر جواری بدانسو دستوری یافت و بوصول خبر درگذشتن شاه (که در ماه صفر سنه ۱۰۵۲) هزار و پنجاه و دو هجری باجل طبیعی (زندگی بسپرد) از کابل معارفت نمود آله دردی خان ندرز بهجراهی این لشکر مامور بود - چون بعضی اطوار و ارضاع خلاف آئین اخلاص و نمک خواری از وی سرزد و از بیداک مزاجی زبان که باختیار نداشت سرداری گردید بعزل جاگیر و ساب منصب مورد عتاب و خطاب گشت - و چون نیکو بندگیهایش در پیشگاه خلافت ثابت و متحقق بود برگزیده سنکر پور بجمع سی و چهار لک دام در وجه معاش تنخواه شد - بستر بوسیله نخستین پادشاهزاده ببخائی منصب سابق مباهی گشته در سال هیزدهم به تیلواری ایچی پور کامرانی یافت - و بعد از فوت خاندوران ناظم دکن در تمام صوبه برار بحکم رانی پرداخت - چون اسلام خان بدکن آمد صحبتش باری برار نشد - بر وفق ملتمس حکم بطالب حضور صدور یافته در سان بیست و یکم بسعدت استلام سده سزیه فایز گردیده گورکھپور جاگیر یافت - و چون بعلمت قندهار میان شاه عباس ثانی و فردوس آشیانی مرشدت اتحاد و یگانگی انقطاع یافت و راه آید و شد رسل انسداد زیورفت از قضا در سال بیست و ششم غلام رضا نامی با هفت راس سپ عراقی از بندر عباسی ببندر سورت رسیده (تمی از شاه ایران

بنام مستحفظان طرق و شوارع آردن - که اسپر چند ملازم آله‌ردي خان
 (۲) میرانش می‌برد - کسی مزاحم نشود - و این سانحه موهم آن شد که
 (۳) خان مذکور برخی از تنسوقات با مکتوبه مصحوبه او فرستاده که
 چنین رقمی حاصل نمود - (از آنجا که فرستادن هدیه و مکتوب به بیگانه
 و مخالف از آئین بندگی دور با گوناگون سیاست سزاوار بود - اما از
 کرم عام و فتوت فطری باز او را بتغییر منصب و جاگیر نادید نموده
 حکم شد - که بلا توقف از کابل برآزند - تا در شاهجهان آباد رفته
 بخانه خود اقامت گزینند - و بنام متصدی سورت فرمان رفت
 که اسپار و همگی مایعرف غلام رضا بسرکار ضبط نموده او را معلول
 (۴) و مسلسل بفرستند - تا بموافق کردار بسزا رسد - و پس از آمدنش
 پژوهش رفت - بوضوح پیوست که او خطی لباسی با برخی ارمنیانی
 بقللر آقاسی والی ابران گذرانده رقمی حاصل نموده - لهذا در سال
 بیست و هشتم (۵) حسب التماس شاهزاده کلان بتازگی مشمول عذایم
 پادشاهی گردیده بمنصب پنجهزاری و تیولداری سرکار چونپور از تغیر
 مکرم خان تارک افتخار برافراخت - اگرچه درین مدت دو سال
 و هشت ماه از دولت آستان بوس محروم در انزوا گذرانید اما از
 شمول کرم خسروانه هفتاد لک دام بطریق مدد خرج سالیانه داشت
 و در هر دوزن سال هزار اشرفی می‌یافت - چنانچه تا هنگام کام اندرزی

(۲) نسخه [ا ب] برایش می‌برد (۳) در [بعضی نسخه] یا مکتوبه

(۴) نسخه [ج] بفرست (۵) نسخه [ب] و نهم *

ملازمت بعطای پنجهزار اشرفی سرافراز شده بود - در اواخر ۴۰۴ هجری
سلطنت بصاحب صوبگی بهار فایز گردید *

چون ایام کوفت اعلیٰ حضرت امتداد پذیرفت و انواع اختلال
بر ملک و دولت راه یافت و شجاع درمی‌خلف خلافت در بنگاله
مساک خود سری پیش گرفته بر سر بنده لشکر کشید آله وردی خان
که سد راهش نمی‌توانست شد به بغارس آمده توقف کرد - شجاع
باشنه کوب بدان حوالی پیوسته از در لابه و چاپلوسی در آمده
چندان بذالیف کوشید و وعاید سراسر امید بکار برد که آن آقسقال
آزمون کار از جا رفته مرافقت آن مدبر اختیار کرد - و در همه احیان
رفاقت آن بادیه پیمای خسران و ناکامی نگذاشت - و پس از
تواری و تواتر آوارگیها اواسط رجب سنه (۱۰۷۰) هزار و هفتاد
هجری شجاع خواست که از اکبر نگر رخت ادبار بمانده کشد
آله وردی خان از معامله فهمی و کارشناسی رقم خندان و نکال از ناصیه
حال آن رمیده بخت خوانده دانست که بر تقدیر که بتکاپوی
گریز از سطوت جیش عالم گیری آمان یابد لامحاله با در دام
صحرای رخنگ محسور خواهد گردید - برهنمونی خرد بازاره پیوستن
بجنود پادشاهی از همراهی او تقاعد ورزیده باکبر نگر مراجعت
کرد - و چون بسیاری از مردم شجاع از بهبود حال و امید
مالش دل برگرفته قصد جدائی داشتند با او همداستان گشتند
و چون آله وردی خان جوق از خود داشت منزل خویش را استحکام

داده در مقام آن شد که اگر جمع ازان جانب بر سر او آیند بمدافعه
پیش آید - و اعلان مخالفت نماید *

شجاع بشنیدن این خبر تدبیر اندیشید - و خبرهای غیر واقع
که فروغ از صدق ندانست شهرت داده بسمت اکبرنگر برگشت - و مردم را
تعیین کرد که در حویلی او را گرفته برای یورش مترصد اشاره باشند
و سراج الدین جابری دیوان خود را فرستاد که بلاطف وعده و وعید
ممکن ساختن پیش او بیارد - چون از برگشتن شجاع بشهر
و اشتهار اکازیپ باطله که ساخته از بود ارکان ثبات جمع (که با
آله وردی خان گزیده بودند) بسستی گزاید خان مزبور ناچار بر
قول و عهد ناستوار دل نهاده با سیف الله پسر بهرامی سراج الدین
روانه شد - درین حالت مردم شجاع هجوم آورده او را در میان
گرفتند - و برسم گنهاران دستها بر پشت بسته بیرون اکبرنگر پیش
شجاع بردند - آن تبه زای او را بر فیله نشانده همراه بشهر آورده
دران مقام به تیغ انتقام با پسرش از هم گذرانید - و تمامی اموال
او را متصرف شد *

آله وردی خان پسران رشید داشت - هر یک بمذمب عمده رسید
چنانچه بجای خود رقم پذیر خامه گشته - اما با پدر نمی ساختند
مگر همین پسر کوچک میرزا سیف الله - حافظه اش بحدی بود
که هرچه از ابتدای طفلی بگوش او خورده سر زبان داشت - و شعر هم
میگفت - منظور نظر پدر بود - مزاح و هزل بر طبیعت آله وردی خان

غالب بود - بلکه بهرزه گوئی و فحاشی کشیده - حتی که این شیوه نامرضیه در اولاد و عشائر از سرایت کرده تا حال (که از خاندانهای عمده نام و نشانه نماند) این سلسله بواسطه این رویه ناستوده یادگار روزگار است - با این همه آله وردی خان بے ریاضت و تقوی نبود در محبت اهل بیت (سول (علیهم السلام) غلو داشت - نذور حضرات ایمه هر سال بر می آورد - و از ماحصل جایگیر عشره جدا کرده خبرات میداد - در درستی یکتای وقت بود - با آشنای یکروزه کار صد ساله بجای آورد - از اهل دفتر بے اعتماد گردیده خود سررشته نگاه میداشت - و مداخل و مخارج هر روزه را بخط خود در طومار می نوشت - و در ساعت دهایی سران بے باغی احداث کرده - بنام او ربان زد خلائق است *

• اکرام خان سید حسن •

از والا شاهیان خلد مکان است - مدتها بفوجدارئی بکلانه مضاف خاندیس (که در ایام شاهزادگی بخلد مکان فردوس آشدانی برسبیل انعام داده بودند) می پرداخت - پس از آنکه خلد مکان بتقریب عیادت پدر والا قدر از برهان پور عزیمت صوبه مالوه نمود او حسب الحکم ملحق گردیده مورد نوازش سلطانی شد - و در جنگ داراشکوه (که متصل سموگدهه (و داد) مصدر تردادات نمایان گردیده حسن مجرا بظهور آورد - و سال اول جلوس بخطاب اکرام خان مخاطب گشت - و در جنگ شجاع [چون مهاراجه جسونت ...]

(که سرکردگی برانغار تعلق باو داشت) نرد دغا باخته شبانه (اه وطن پیش گرفت - و بجای او اسلام خان تعیین یافت) نام برده با تفاق سیف خان در هرادی مثل مذکور قرار یافته هنگام زد و خورد پائی همگت قایم ساخته تلاشهای مردانه بتقدیم رسانید. و در هنگا هم (که پادشاه بارادگ جنگ داراشکوه اعازم اجمیر بود) او بتفویض قلعه دارئی مستقر الخلافه از تغییر رعد انداز خان چهره عزت برافروخت و پستتر از انجا معزول گردیده بفروجداری نواحی اکبرآباد از تغییر سید سالار خان قامت قابلیت آراست - سال پنجم مطابق سنه (۱۰۷۲) هزار و هفتاد و در هجری دیدگ تماشائی را از گلزار هستی در پوشید *

* الله یار خان میر قوزک *

از ایام شاهزادگی خلد مکان در زمره ملازمان بود - و در جنگ مهاراجه جسونت سنگه شرف هم رکابی داشت - و در نرد اول محمد دارا شکوه مصدر ترددات نمایان گردید - و سال اول جلوس بخطاب خانی نامور شده حسب الحکم خزانه از لشکر پادشاهی بملتان جهت اخراجات فوجی (که بسرکردگی خایل الله خان بنابر تعاقب دارا شکوه رفته بود) برد - و پس از جنگ محمد شجاع بداروگی ملازمان جلو و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار چهره افتخار برافروخت - سال پنجم از تغییر هوشدار خان بخنده هم داروگی غسل خانه و عطای علم سرمایه مباحات

فردرخت - و سال ششم مطابق سنه (۱۰۷۳) هزار و هفتاد و سد

هجری بعرضه بدنی بساط زندگی در پیچید *

* اسلام خان میر ضیاء الدین حسین بدخشی *

والا شامعی قدیمی خلد مکان است - عمره در خدمت آن شاه
مدر شناس بسر برده پیوسته مصدر خدمات عده بود - در ایام
شاهزادگی بدیوانی سرکار شاهی چهره اعتبار می افروخت - چون
استیلاى داراشکوه بذاير فرط عاطفت اعلیٰ حضرت بحالش بجائے
انچاهید (که از احکام سلطنت هرچه میخواست متمشي میساخت)
شاهزاده فتح نصیب بظاهر عزم و ملازمت پدر عالی قدر و بباطن
برداشتن برادر گلان مصمم نموده غرق جمادی الاولی سنه (۱۰۶۸)
هزار و شصت و هشت هجری سلطان محمد بهین خلف خود را
با نجابت خان برسم منقلا از ارزنگ آباد رخصت برهانپور فرمود
میر مذکور (که تا آن وقت بخدمت دیوانی قیام داشت) نیز
بمراقت سلطان دستوری یافت - و تعاقب شاهزاده خود هم سایه
وصول ببلاده مذکور انداخته بآهنگ مقصود باغ فرمانباری را (که
بیم کورهی شهر است) مخیم اقبال گردانید - میر مذکور بخطاب
همه خان ناموری اندوخت - و بعد محاربه جسونت بخطاب
اسلام خان ریمک اشتهار افراشت - و در جنگ دارا شکوه هنگامی (که
ستم خان دکانی عرصه کردند بر بهادر خان کوهک تنگ ساخت) در

(۲) نسخه [ب] باغ فرح بیازي را *

۴ با بردلان برانغار از جانب یمن مخالف در آمده بودانه وار به جنگ و پیکار در آریخت - پس از ابتسام گل فتح باتنضای مصلحت نعاقب داراشکوه ناگزیر وقت افتاد - محمد سلطان باذالیقی اسلام خان بظن امور مستقرالخلافه معین گردید - و خان مذکور از اصل و اضافه بمنصب چهار هزاره در هزار سوار و انعام سی هزار رویه مطرح انظار عاطفت گشته مرخص شد - و در جنگ شجاع بهرالی فوج برانغار مامور بود - چون راجه جسونک (که بسری و سردی برانغار نخوت میفرودخت) از نفاق اندوژی و غددر اندیشی راه فرار سپرد خان مزبور بجای او سردار گشت - اتفاقاً در این گرمی پیکار فیله که از بران سوار بود بصدمة بان رم کرده افواج بوهم خورد - و اکثر مردم را پای استقامت از جای رفت - درین اثنا پادشاه خود بکمک رسیده بقیه مردم را (که قدم استقلال افشوده روی همت از عرصه کارزار نتافته بودند) قوی دل ساخت - و پس از وزیدن نسائم ظفر اسلام خان بهراهی سلطان محمد (که با معظم خان میرجمه و جمعی از آهرا بتکامشی شجاع معین شده) دستوری یافت *

چون شجاع از چیرگی جنود منصوره با هزاران یاس و ناکامی دل از اقامت اکبرنگر برگرفته راه نمانده گرفت معظم خان اسلام خان را با ده هزار سوار در اکبرنگر گذاشته ضبط و حراست این روی گلمک بعهده او تفویض نمود - و چون پنجم شعبان از دوم سال جلوس بهالم گیری شجاع از پاشنه کوبیدهای معظم خان بستوه آمده اداره

جهانگیرنگر گردید که رخت ادبار بسمت رخنگ کشد در همان ماه
 اسلام خان بنابر نقاض خاطرے (که با سودار داشت) یا بسبب
 بدمعاشی او تذکدل گشته بے مدد فرمان طلب نمازم حضور گردید
 بنابرین چنده بعزل منصب معاتب گشته در سال سیوم ببجالی
 و تیره سابق دگر باره کامیاب درامت شد - و در سال چهارم بصوبه دارمی
 کشمیر از تغیر ابراهیم خان رخصت یافت - و هنگای (که موکب
 پادشاهی بگلگشت آن همیشه بهار خرامش نمود) در مقام نوشهره
 (که پرگنه ایست وسیع بغایت معمور - و دوم منزل است از منازل
 کوهستان) خان مذکور بو طبق یرلیغ طلب سر آغاز سال ششم رمیده
 درامت زمین بوس دریافت - و باضافه هزاره سوار بمنصب
 پنج هزاره مه هزار سوار مورد نوازش گردیده بصاحب صوبگی اکبرآباد
 رایت بالذدنامی افراخت - و پس از وصول بدان مصر جامع یک ماه
 سالم نگذشته بود که در مبادی سنه (۱۰۷۳) هزار و هفتاد و چهار
 هجری بیک اجل در رسید - و مسافر ملک بقا گردید - غنی کشمیری
 تاریخ فوئش یافته * مصرع *
 * مرد اسلام خان والا جاء *
 در مقبره صاحب المعارف و الایقان میر محمد نعمان رحمه الله (که
 خان مذکور در خدمتش اعتقاد موهور داشت) مدفون گشت - و در
 حیات خود بتعمیر مسجدی عالی نزدیک مزار میر مذکور ثواب اندرز
 شد - تاریخ بنمای آن یافتند *
 * بانای اسلام خان بهادر *
 (۲) نسخه [ج] رحمه الله علیه (۳) نسخه [ج] مسجد نزدیک *

و مسجد عیدگاه کشمیر (که در غایت رفعت و منانت است) ساخته
 ارست - خَافَ الصدّقه‌ش همت خان میر بخشی سمک - و از بناش
 یک با میر ابراهیم ولد میر نعمان مزبور عقد بیگانی داشت - میر
 مشارالیه بجهت رسانیدن اجناس شش‌گانه و شصت هزار روپیه
 (که عالمگیر پادشاه نذر هرمین شریفین نموده بود) در سال دوم مرخص
 شده در آن حدود در سال چهارم باجل موعود (زخت هستی بر بست
 بالجمله اسلام خان خالی از کمال نبود - و اشعار آبدار از جویدار طبع
 فکته بارش تراوش میکرد - این دو بیعت از مشهور است * بیعت *

* بیتو شام غم بروز ما شبیخون می‌زند *

* مردم چشم ز گوپه غوطه در خون می‌زند *

* وسعتی پیدا کن ای صحرا که امشب در غمش *

* لشکر آه من از دل خیمه بیرون می‌زند *

* احشام خان اخلاص خان شیخ فرید فتحپوری *

پسر دوم قطب الدین خان شیخ خوبن است - تا آخر عهد
 جنت‌مکانی بمنصب هزاری چهار صد سوار رسیده سال اول جلوس
 فردوس آشیانی باضافه پانصدی دو صد سوار چهارم عزت برافروخت
 سال چهارم بافزونگی دو صد سوار و سال پنجم از اصل و اضافه بمنصب
 دوهزار و پانصد سوار رسید - و سال هشتم بمنصب
 دو هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار فایز گشته در زکاب پادشاهزاده
 محمد ادرنگ زنب بهادر پشت گرمی افواج متعینه جهت تادیب

(۴) چهار سنگه بندیله معین شد - و سال نهم در حین (که دکن
 مضرب خیام سلطانی بود) بهمراهی شایسته خان جهت تسخیر قاعه
 جنیر و سنگمبیر دستوری یافت - و بعد مسخر گردیدن سنگمبیر
 پنهان در آنجا ماند - و سال یازدهم با اصالت خان جهت مالش
 فساد پیشگان مضافات برگشته چند درار (خصت پذیرفت - و سال پانزدهم
 در تسخیر قاعه مؤ مصدر ترددات شده پستمر همراه پادشاه زاده
 دارا شکوه بکابل شدافت - و وقت (خصت بمطای علم رایست کامرانی
 بر افراشت - و سال هیزدهم بنظم صوبه مستقر الخلاقه نامزد گردیده
 از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و پانصد سوار لوای افتخار
 بر افراشت - و سال نوزدهم بهمراهی پادشاهزاده مراد بخش بتسخیر
 بلخ و بدخشان گام جلالت پیش نهاد - و چون پادشاهزاده از آنجا
 برگشته آمد و بهادر خان رهله بعزیمت تذبیه المانان از بلخ روانه
 شد دررا بمحافظت حصن شهر گذاشت - و سال بیست و درم
 چون بعرض رسید (که او بذایر فزونی ارتکاب مغیرات از رفتن با راجه
 بیتهل داس که بکابل تعیین شده بود تعال بکار برده) از منصب و جاگیر
 بر طرف گشته داخل لشکر دعا گردید - و سال سی و یکم مشمول
 عاطفت گشته بمنصب سه هزار سوار آب رفته بجو آرد
 و با شاه زاده سلیمان شکوه (که بمقابله پادشاه زاده محمد شجاع

(۴) نسخه [ب] هزندیله (۳) در [بعضی نسخه] پنهل داس و در [بعضی]

تعیین گردیده بود) کمر همت بر بسکت - و بصوبه داری پخته و خطاب
 اخلص خان سرولندی یافتند - و در عهد اول جلوس خلد مکان در
 کومکیان خاندوران (که بتسخیر آله آباد تعیین شده بود) قرار یافته
 از آنجا (که خطاب اخلص خان باحمد خویشگی عذابت گردیده بود)
 او بخطاب احتشام خان مخاطب گشت - و بعد جنگ و فرار شجاع
 از میدان و غا همراه شاهزاده محمد سلطان بیساق بنگاله پای همت
 برداشت - و در معارک آن صوبه قدم دولتخواهی افشوده اواخر سال
 ششم بحضور آمده دولت آستان بوس دریافت و سال هفتم همراه
 میرزا راجه جیسنگه بمهم دکن معین شد - و پس از مسخر گردیدن
 پونه بتهانه داری آنجا (محل اقامت انداخت - و سال هشتم مطابق
 سنه (۱۰۷۵) هزار و هفتاد و پنج هجری (خت هستی بسرمنزل بقا
 کشید - پسرش شیخ نظام است - که پس از جنگ اول داراشکوه از
 پیشگاه خلد مکان بمنصب هزاری چهار صد سوار سرافرازی یافت *

• اصالت خان میرزا محمد •

پسر میرزا بدیع مشهدی است - که از اعظم سادات آن بقعه
 = قدس است - و اباً عن جد بخدمت فیض موهبت تولیت روضه
 قدسیه امام ثامن ^(۲) ضامن علی بن موسی رضا (علیه و علی آباء السلام
 و الذویه) شرف اندوز و سعادت پذیر بود - میرزای مذکور
 در سال نوزدهم وارد هذدرستان گشته احرار ملازمت اعلی حضرت

نمود - و بمنصب مناسب سرافرازی یافته صبیح شاهنواز خان صفوی را
بعقد ازدواج او در آوردند - و چون سال بیست و دوم شاه زاده
مراد بخش بنظم دکن رخصت یافت شاه نواز خان صفوی (که بعد
از فوت اسلام خان بصیانت آن ولایت تعیین شده بود) وکالت و اذالیقی
شاهزاده باو قرار گرفت - ازین جهت میرزای مذکور باعتبار قرابت
و خویشی با خان مشار الیه دستوری دکن یافت - و بالتماس شاهزاده
از اصل و اضافه بمنصب دو هزاری هزار سوار سر برافراخت
شاهنواز خان او را سرفوج دکن نموده بر سر مرزبان دیوگده فرستاد
مشارالیه در مبادی حال توره و ضابطه سلاطین ایران بکار بوده در رکوب
و نزول و قیام و تعود غایت اهتمام مرعی میداشت - منصبداران
پادشاهی (که بدعوی خواجه تاشی با عمدها سر همسری میخاریدند)
یکدفعه از وی زمیندند - پس از آنکه بر راه و روش همد آشنا شد در
تلافی آن ایحاش کوشید - چون عقل درست و ادراک رسا داشت
باندک ناخن آن بومی را مغلوب رعب و هراس ساخته بر سر معامه
آورد - متعاقب شاهنواز خان رسیده بصوابدید میرزا مهم دیوگده را
فیصل داد - چون ببرهانپور معارفت نمود در تولد فرزند مجلس
بزرگانه بر آراسته شاهزاده مراد بخش را با جمیع اعیان و ارکان
بمنزل خود آورد - و زرها صرف نمود *

و چون در سال بیست و سیوم صوبه داری مالوه بشاهنواز خان
مفوض گشت او را تعیین آن صوبه نموده بفوجداری و تیولداری

مخدوم بر نواختند - و در سال بیست و پنجم بفوجداری ماند و مأمور گردید - و چون در سال سیّم شاهزاده محمد اوزنگ زیب بتاخت و تاراج ولایت عادل شاهیه محکوم گشت میرزا نیز بر طبق امر اطاق بتعیّناتی شاهزاده شتافت - هنوز آن مهم بانصرام نرسیده بود که زمانه بتمهید و توطیّه دیگر پرداخت - و انقلاب و آشوبی بهر ناحیه ممالک محروسه پدید آمد - مومئی ایبه در دکن ماند - پس از آنکه شاهزاده محمد اوزنگ زیب از بلده برهانپور لوای توجه بجانب مستقر الخلافه اکبر آباد بر افرخت او را بخطاب اصالت خان بمنصب چهار هزاری دو هزار سوار و عطای ثوغ و نقاره بلند زتبه ساخت - و پس از اولین جلوس باضافه پانصد سوار کامیاب مباحات گشته بدکن مرخص گردید - و شاهزاده محمد اکبر را (که در سن رضاعت بود) با سایر پرورگیان حرم دولت از دولتآباد بحضور آورده شرف استلام سده خلافت دریافت - و در همین ایام بذایر جهت گوشه عزلت برگزیده

(۲)

در سال سیوم بتازگی مورد عنایت خسروانه شده بمنصب پانجهزاری سه هزار سوار بلذ پایه گردیده بفوجداری مرادآباد از تغیر قاسم خان سرفراز یافت - و در سال هفتم باضافه هزار سوار ممتاز شد - پس از آن عارضه صعب بر مزاج او طاری گشته مدتی علیل و مریض بود - در سال نهم آخر سنه (۱۰۷۶) هزار و هفتاد و شش هجری روزگار حیاتش سپری شده بعالم بقا شتافت - برادر او میر محمود

در سال چهاردهم عالم‌گیری تازه از ولایت رسیده بمنصب هزارگی
چهار صد سوار و خطاب عقیدت خان چهره آرای عزت گردید
و کابلی بیگم صبیح (روح الله خان اول را بار پیوند بیوگانی دادند
زود در گذشت *

* اعتماد خان شیخ مهد القوی *

بکلیه فضل و کمال موصوف و بتدین و تشریح معروف بود - و از
دیرباز در خدمت شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر دوام حضور
داشت - و از راست گفتاری و درست کرداری بمنزله اعتماد و مزیت
اعتبار عام اشتهار می‌افراشت - هنگام بهضت ابوبه عالمگیری
از دکن باگه بقصد انتزاع سلطنت از نهدی بمنصب هزارر
پانصدی سربلند گردیده در جمیع معارک ملتزم رکاب شاهی بود
بعد از جلوس بمنصب عمده درجه‌پیمای ادج امارت گردید - و در
سال چهارم بخطاب اعتماد خان ممتاز امثال و اقربان شد - چون
بقدم خدمت و محرمیت اتصاف داشت و بسمت کار آگهی
و معامله فہمی موسوم بود از سایر اعیان خلافت و نویذان والا رتبت
قرب و منزلتش افزود - گویند در خاوت بحضور پادشاه می‌نشست
و اکثر در جذاب خلافت حرف از مسہوع و عرض او مقبول بود
(۳)
اما برای هیچ کس کلمة الخیر نمیگفت - و باب فیاضی و فیض‌سانی
مسدود میداشت - بنابر تقرب سلطانی و پندار استاد فی پادشاه

(۲) نسخہ [ج] چهاردهم نازہ (۳) نسخہ [ج] حضرت *

اعتنا بشان مردم نمیکرد - تعالی و تبختر زیاده می نمود - و از غایت
تفقه و تفسر نهایت تشدد و تعصب داشت *

سعیدای سرمد (که اصلش بقول یهود و بروایتی ارمزی است
و بعد اسلام حکمیات را در خدمت میر ابو القاسم قندزلی گذرانیده^(۳)
بعنوان تجارت از کاشان به ناهه وارد گشته مفتون هذدر پسر شد
و هرچه داشت یغمائی ساخته ستر عورت هم بر بدن نداشت) چون
پدهلی آمد محبت دارا شکوه (که بمجانین حسن اعتقاد داشت)
با وی در گرفت - پس از آنکه کار پردازان تقدیر زمام امور جهانبانی^(۴)
بقبضه اقتدار عالمگیری سپردند از آنجا (که نیت حق طریقت پادشاه
مذکور مصروف پاس ملت غرا و حفظ ظاهر احکام شریعت بیضا
بود) بملا عبد القوی حکم شد که ادرا طلبیده تکلیف لباس نماید
چون سرمد را آوردند ملا گفت چرا برهنه و عریان می باشی - گفت
شیطان قوی است - و این رباعی خواند *

* رباعی *

* خوش بالائی کرده چنین پست مرا *

* چشمی بدر جام برده از دست مرا *

* ار در بغل من است و من در طلبش *

* درن عجبی برهنه کرده است مرا *

(۵)

(۶)

(۲) در [بعضی نسخه] تعبیر و تجبر (۳) نسخه [۱] قندرسکی - و نسخه

[ب] قندزلی (۴) نسخه [ب] زمام جهانبانی بقبضه (۵) در [بعضی

نسخه] دزه عجب (۶) نسخه [۱] گفته است *

ملا با اتفاق دیگر فقها کجویز قتلش نمود - و این رباعی ادرا که مستلزم
انکار معراج است دستاویز کرد *

* رباعی *

* آن کو سر حقیقتش یاور شد *

* خود یمن تر از سپهر پهنار شد *

* ملا گوید که بر شد احمد بغلک *

* سومد گوید فالک باحمد در شد *

۴) ملا و راست آنکه عمده سبب قتل از مصاحبت دارا شکوه بود - والا
مثل او صحنه بزرگ برهنه چندین هرزه گوین در هر کوچه و برزن
می گردند *

بالجمله ملا عبد القوی در احتساب امر معروف و نهی منکر
دست قوی داشت - در سال نهم سنه (۱۰۷۷) هزار و هفتاد و هفت
به تیغ جسارت یکی از مجاهیل ترکمان قلندر منش کشته گردید
و این سانحه خالی از غرابت نیست - تفصیلاً آنکه چون تربیت
خان باهاچی گری نزد شاه عباس ثانی فرمانروای ایران دیار رفته بود
از ناسنجیدگی و کلفت وضعی خود آداب سفارت بآئین پسنجیده
بجا نیارده و حشمت افزای آن شاه سودائی طبع آشفته دماغ
گردیده دیرین دوستیها را غبار آمایی نقاض خاطر گردانید - و کار
از طرفین بفرج کشی انجامید - دران ایام سید امیر خان ناظم کابل
چند مغل ترکمان بی سر و پا را بمطافه جاسوسی گرفته بحضور فرستاد

اعتماد خان بتحقیق حال آنها مامور گشت - خان مذکور یکی از آن چند کس را (که ترکمان سپاهی وضع بود) بے علائقہ بند و زنجیر بخلوت طلبیده تغیش احوال می نمود - درین وقت (که عرق جهالت آن جسارت کیش حرکت کرده) ناگهان از جای درآمده خود را بخادمی (که در بیرون اسلحه او داشت) رسانید - و شمشیر از دست او گرفته با تیغ آهیخته بچالاکي برگشت - و ضربتی کاری بخان مذکور رسانیده بهمان زخم قطع شده حیاتش نمود - نزدیکیان او را نیز بتبع انتقام از هم گذرانیدند - و خاقی خان این حکایت بنوع دیگر در تاریخ خود آورده - اگر چه تحقیق خان بزبور (که فیما بین محرر و آن مرحوم رابطه نام بود) در جذب مرآة العالم و عالمگیر نامه معلوم اما چون نوشته (که از زبان رفقای آن قلندر استماع افتاد - و غرابت بیشتر دارد) درین جا ثبت میگردن - که آن قلندر از پهلوانان عیار پیشه ایران بود - که آن گروه بشوخی و سرکله زدن از آمریکا بزور (ز بستانند - و بهوا می پرانند - ازین مرد هم مکرر در سورت و برهان پور کارها سرزده بود - چون گذر سیاحتش بساحه دهلوی افتاد از امرای ایران رعایتها یافته قلندری چند فراهم آورد - و هر روز ببانگ با درد و سرود میگذرانید - این مقدمه شهرت گرفته برخه بکیمیا گری و جوق بدزدی و رهنی متهم کردند و آخر بعرض رسید که جاسوس شاه اسمع - چون جرأت و دلیری او

معلوم همگنان بودن کوتوال حسب الامر هنگامی که در خواب بود زنده بدست آورده مساسل بحضور پادشاهی برد - اعتماد خان بهزروش حال مامور شد - بعد از استفسار هرچند گفت که من سیاح گداپیشه ام مفید نیفتاد - تهدید زبانی فرمود - آن اجل گرفته دید که رهائی نیست - گفت اگر امان دهید بگوش نواب آنچه هست میگویم چون نزدیک رسیده خم شد که چیزی بگوید با آنکه هر دو دست او بسته بودند بسرانگشتان نیمچه شمشیر (که بر مسند اعتماد خان گذاشته بودند) چنان بچستی و چالاکي گرفته با غلاف بر سرش زد که بکدر خیاره گردید - بهر تقدیر پادشاه بوقع قتلش بسیار متأثر و متأسف گشته پرتو التفات بحال بازماندهای از افکند و پسران و خویشانش را باضافه منصب و دیگر مواحم و مواهب کامیاب فرمود *

* آله وردی خان *

عالمگیر شاهی مهین پسر آله وردی خان مشهور است - جعفر نام داشت - اگرچه مزاج این پدر و پسر و دیگر برادران همه بمزاج و مطایبه مجبول و بشوخی و بیباکی مفضل و همه از یک کرباس بودند (چنانچه تا امروز هر که ازین سلسله است بتقاید اسلاف از سر سختیت و مضحکه فراموش استند - و در هزل جد دارد) میرزا جعفر با پدر از ابتدا موافقت نبود - دامن همت بکمر تلاش برزده

مجدداً قطره زن عرصهٔ روزگار بود - بیادری بخش و حسن سعی مورد
 الطاف اعلیٰ حضرت گشته در سال بیست و یکم بمذنب هزاری
 در صد سوار سرفرازی یافت - و در سال بیست و سیم بخدمت
 قواری بیگی که از شی اسمک اعتبار اندوخت - و پستری اضافهٔ مذنب
 یافته بقوچدارمی جانی مامور شد - و بعد از هزیمت دارا شکوه چون
 باغ نور منزل بموکب عالم گیری نصارت یافت اول حکم (که از ممکن
 خاطر پادشاهی بمذنبهٔ نغان رسید) تعیین مشار ایبه اسمک بقوچدارمی
 متهر و نظم مهمات آن چکله و تادیب مفسدان آن سرزمین که باتطاع
 دارا شکوه تعلق داشت - و از تفرق مردم او (که بنظم و نسق مهمان آن
 قیام می نمودند) مختل و نامنظم شده تمرد سرشتان واقع طلب
 آنجا سر بفساد برداشته طریق بغی و عصیان پیموده بودند - او
 بعطای مادهٔ فیل و از اصل و اضافه بمذنب سه هزاری سه هزار سوار
 از آن جماعه هزار سوار در اسبه سه اسبه مباحات اندرخته رخصت
 پذیرفت - و پستری بافرونی مذنب و خطاب آلهٔ وردی خان
 عالمگیرشاهی بلندنامی یافت - و در سال سیوم از فوچدارمی متهر
 تغیر شده بقوچدارمی گورکهور تعیین گشت - و در سال هفتم جبههٔ سای
 آستان خلافت گشته چهارده زنجیر فیل (که از زمبندار مورنگ
 گرفته بود) با نه زنجیر فیل پیشکش خود از نظر پادشاهی گذرانیده
 مورد عاطفت گردید - و مدتها دران محل گذرانیده در سال نهم

(۲) نسخهٔ [ج] جانی (۴) نسخهٔ [ج] یافت *

بافزایش منصب و ارسال فرمان تفویض فوجداری مرادآباد کامیاب
 مراد گردید - و در سال دهم از اصل و اضافه بمنصب چهار هزار
 سه هزار سوار دو اسپه سه اسپه مرود عاطفت شد - و از تغیر
 بهادر خان کوکه بنظم صوبه آلهاباد شناخت - و در سال دوازدهم
 سنه (۱۰۷۹) هزار و هفتاد و نه هجری همانجا بساط حیات
 در پیچید - بشجاعت و همت شهره (رزگار بود - و بجد و سخاوت
 دسته با مدد داشت - و خالی از کمال نبود - شعر میگفت - صاحب
 دیوان است - از دست *

* کمتر ز ناشقے نتوان بود در طلب *

* صد تیشه میخورد که رساند آید بلب *

و با این خوبیا با پدر نمی ساخت - مشهور است که چون
 آله ردی خان بنا بر جهته بغضب سلطانی در آمد و اعلیٰ حضرت
 سر دیوان فرمودند که این را کشیده بدر آرند جعفر چست و چالاک
 از دنگل بر آمده از عقب گوربدان پدر را گرفته کشید - و بدر ساخت
 پدر که همیشه شاکي بود زبان شکوه دراز تر ساخت - جعفر باعتماد
 در آمد که هرگاه عدول از حکم پادشاهی ممکن نبود البته دیگرے
 باین امر اقدام می نمود - در آن وقت ما را جای رونمودن نمی ماند
 و شاید حمیت و غیرت آن وقت کار را بکجا میرسانید - پسرش
 امان الله است - چون در سال دوازدهم عم او حسن علی خان

(۲) نسخه [ج] کشیده بدر ساخت (۳) نسخه [ب] فراز تر •

بفوجداری ملهرا دستوری یافت ادرا فوجدار نواحی اکبرآباد ساخته
 باعانت خان مزبور مامور کردند - پس ازان خطاب خانی یافته
 بهمراهی محمد اعظم شاه در جنگ سورچال بیدجاپور سال بیست
 و نهم مردانه شربت واپسین پوشید *

* امتقاد خان میرزا بهمن یار *

بهر یمین الدوله خانخانان آصف خان است - آزاده مشرب
 ابالی منش فراغت دوست عشرت گزین بود - ایام زندگانی را
 به بهین آئین بسر برده اسباب ثروت و مکنت آنچه باید مهیا داشته
 داد عیش میداد - با فوج و فوج کشی کاره نداشت - در کمال
 آسودگی و بیغمی شنه بررز و روزه بشب میروسانید - در مهربخشیکری
 هرگاه میخواست بتمارض از رکاب پادشاهی تقاعد نموده در هر جا
 بساط آرامش و تن آسانی می گسترد - و گاه بتقریب ملاقات برادر
 خود شایسته خان سره بدکن می کشید - و گاه بهمین بهانه
 بولایت بنگاله می شتافت - ارضاع مختصره و کلمات متنوعه او بسیار
 بر زبانها ست - نظر بر حقوق نیاگان عالیشان او و انتساب او بخاندان
 خلافت (چه اعلیٰ حضرت و چه خلد مکان) از برخی تکلیف نوکری
 مرفوع القلم داشته در مراعات خاطرش میکوشیدند - و در سال دهم
 جلوس فردوس آشیانی به منصب پانصدی دویمت سوار عزز
 افتخار اندوخت - و پس از فوت پدر عالیقدر باضافه مناسب

(۲) نسخه [ج] زندگی را (۳) نسخه [۱] عز افتخار اندوخت .

امتیاز یافته همواره محفوف عواطف خسروانه بود در سال نوزدهم
 از اصل و اضافه پدایه در هزاری دو صد سوار برآمده در سال بیست
 و درم بمنصب سه هزاری سه صد سوار و خطاب خانه زاد خانی
 چهره مباحث افروخت - در سال بیست و پنجم از دکن (که بدیدن
 برادر خود شایسته خان رفته بود) معاودت نموده سعادت اندرز
 ملازمت پادشاهی گشت - از پیشگاه خلافت در آخر همین سال
 بمنصب چهار هزار پانصد سوار و خطاب مورثی اعتقاد خان (که
 پدر عم او باین نام ممتاز بودند) مطرح انظار نوازش گردیده
 بتفویض میربخشی گوی سرمایه اعتبار اندوخت - از آنجا (که
 اکثر باظهار بیماری مراسم عهده مرجوعه را نمی توانست بتقدیم
 (سازید) سال بیست و ششم هنگام معاودت الویه پادشاهی از کابل
 بدار الخلافه چون ساحت لاهور بعز نزل سعادت پذیر گردید
 التماس نمود که چندی در دار السلطنت اقامت گزیده بمعالجه
 پردازد - از بنده پروری بشرف دستوری بر نواخته بتقرر سالیانه
 شصت هزار روپیه خورسند ساختند - و پس از حصول صحت در سال
 بیست و هفتم بدرگاه خسروی ناصیه سا گشت - از خانه زاد نوازی
 ببعالی منصب و خدمت بآئین سابق سرافراز گردانیدند - و او
 تا آخر سال سیم بدان خدمت والا تمت بے درامی طمع و اغراض

(۲) در [بعضی نسخه] محفوف و مشمول عواطف خسروانه بود (۳) نسخه

[ب ج] بفر نزل سعادت پذیر •

نفسانی در کمال استغنا و بے پروائی پرداخته بخیرگی ستوده نادی
 اندرخت - و بعد از جنگ داراشکوه در مقام سموگدسه که شکارگاه سم
 مشهور باحرار ملازمت عالمگیری کامیاب امتیاز گردیده در سال پنجم
 باضافه هزاره بمنصب پنجہزاری هزارسوار مطرح انظار عنایت
 خسروانہ گشت - و در سال دہم بمرحمت علم اختصاص یافته
 بدیدن برادر کلان (کہ دران ایام ناظم بنگالہ بود) از پیشگاہ سلطنت
 مجاز گردید - و مدتی دران ولایت بعیش و کامرانی اوقات گذرانیدہ
 در سال پانزدہم سنہ (۱۰۸۲) هزار و ہشتاد و درم ہجری بسیر
 عالم بالا شتافت - خدایش رحمت کند - عجب مرد راست
 و درست بے ساختہ و بے پروا بود - حق پرستی و فقیر دوستی
 بکمال داشت *

گویند روزی بدیدن مجذوبے کوچہ گرد بے سر و پا شتافندہ بود
 چون این حرکات مذاقی سطوت امارت اسمت پادشاہ از روی تعرض
 پرسید کہ کسی آنجا از بندہای پادشاہی ہم بود - عرض کرد کہ
 یکے ہمین سیاہ روی بود - و دیگر ہمہ بندہای خدا بودند - پسرش
 محمد یار خان نیز در خوبیا یکدای زمان بود - احوالش جدا
 بہ تحریر آمدہ - و دختر ار فاطمہ بیگم زوجہ مقتدر خان بن
 فاخر خان نجم ثانی در آخرها پیش خلد مکان اعتبارے داشت
 و صدرالنسا بود *

• اقصی الفضاة قاضي عبد الوهاب *

نبیره شیخ محمد طاهر بوهروه است - که در یمن گجرات سکونت داشت - تحلی بفضل و کمالات بافته بحرمدن شریفین شرافت و بشیخ عالی متقی (رحمه الله) پیوست - و مرید شد - و در ذرع و تقوی و من حدیث یگانه روزگار گردید - چون بوطن اصلي معارفت نمود بدعتهائی (که اعتقاداً و عملاً در قوم خود شایع بود) برداشت و در شکست گرده مهدویه پیروان سید محمد جوانپوری مکتوشد و حسب وصیت شیخ خود مدان بجهت طلبه علم راست مدکور و در وقت حل کردن آن تدریس می نمود - مبعثت که یکی از دیگره چرا مانع شود - مجمع البحار غریب المصنف حدیث از تالیفات مشهور از سن - در سنه (۹۸۶) بهصد و هشتاد و شش مدان اجمن و سازنگردور مالوه جمع در اثنای راه برو ریخته کارش نامام رسایدند گویند عهد کرده بود که تا سیاهی تشبّع و بدعتهای دیگر از دل نوم خویش شست و شو دهد دستار بر سر نه بزدن - چون در (۹۸۰) نهصد و هشتاد عرش آشیانی داخل گجرات شده با شیخ ملاقات نمود دستار را بدست خود بر سرش یچید - و گمت ایقای نذر شما بر نمه من است - و مبرزا عزیز کوکه را بحکومت آنجا نامزد ساخت شیخ بیادری میرزا اکثر رسوم آن قوم را برانداخت - پس از چندمه (که ایالت آنجا بیکی از امرای ایران باز گردید) آن جماعه باعامت او

(۲) نسخه [ب] و در زهد و نقوی (۳) نسخه [ج] په وطن اصلي •

بتازگی سرخلاف برداشتند - شیخ دستار از سر بکشد - و بعزم دار الخلافه آگره کمر بست - و با رصف فنع سید وجهه الدین گجراتی ممتنع نشد - و رسید آنچه رسید - نعلش او را از مالوه پنهرواله (که عبارت از پتن اسمت) آورده بخوابگاه نیاگانش سپردند *

قاضی عبدالوهاب در علم فقه و اصول مهارت تمام داشت - و در همد فرودس آشیانی مدتی بخدمت افتای پتن که مولد اوس می برد احمک - هتکامه (که شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بانظام مهام صوبه دکن مامور گردید) قاضی بخدمت شتافته رعایت و احترام یافت - و از ابتدای جلوس آن شاه فتح نصیب بر سرپر فرمان روائی همدوستان بخدمت جایل القدر قضای عسکر در کمال استقلال و غایت نفاذ حکم و نهایت اعتبار و اقتدار اشتغال داشت و این امر چنانچه از قاضی مذکور متمشی شد از پیشینیان کسی را باین استقلال نشد - چه مزاج پادشاهی آنهمه مصروف باس امور دبیحه بود که نظم و نسق مملکت بدین وسعت جز بحدود و سیاست شرعیه بکار نمی رفت - قضات بلاد و قضات با حکام و ولات تار بزر می فروختند - قاضی حضور (که بزهد و تدین خود را وا نموده در تمشیت امور جزوی و کلی لوای انرا و لا غیر می افراشت) امرای عمده از حساب بر میداشتند و از حسد چون کباب می سوختند

(۲) نسخه [ب] نماز بزر می فروختند - و در [بعضی نسخه] نماز بزر می فروختند - اما صحیح تار است که بمعنی^۶ قصاص و داد قتیل باشد •

و با این همه میگویند که قاضی در اخذ و جرید طولی داشت
و زهای خطیر اندرخته بود - مهآبت خان لهراسپ (که به بیباکی
و شوخی شهرت داشت) هنگامی (که بیساق دکن مرخص شد - و در
حوالی دارالخلافه بدرخواست مساعدت رزق چند فرودکش نمود)
دران اثنا سراغ یافت که سه چهار لک روپیه را جنس کشمیر و آگره
خرید قاضی با مال تجار باحمدآباد میبرد - از قاضی دل بری داشت
همه را کشیده طلبید - و بسپاه تلخواه نمود - پس از آنکه بعرض
بادشاه رسید جواب داد که از روی اضطرار از سوداگران بطریق قرض
گرفته ام - با منافع بآنها خواهم رسانید - قاضی سواى اغماص مصلحت
دید - و در سال هفدهم بسبب استیلاى مرض از حسن ابدال برفتن
دارالخلافه مجاز گردید - و سید علی اکبر قاضی لاهور بخیابت او
مامور گشت - و در سرآغاز سال نوزدهم هیزدهم رمضان سنه (۱۰۸۶)
هزار و هشتاد و شش هجری در شاهجهانآباد داعی اجل را ابیک
اجابت گفت - چهار پسر داشت - نخستین شیخ الاسلام که بقضائی
دارالخلافه قیام داشت - بموجب طلب بحضور (سیده) از انتقال پدر
بخدمت قضای عسکر معلی معزز گردید - او بخلاف پدر دیانت
واقعی داشت - و درع و صلاح او مذسوب برپا نبود - از ترک پدر
(که لک شرفی و پنچ اک روپیه نقد و جواهر و جنس بسیار بود) دایم
نگرفته بدیگر درنه تسمک نمود - بکمال نیک نفسی زیست میکرد

عطر بر فساد زمانه (که مزاجها بکذب و زور آشنا شده) انفصال قضایا
بر بیذه و شواهد نمی نمود . و بیشتر ارخانی عذنان میکرد - تا مدعی
و مدعی علیه باهم بفهمند *

گویند در باب جواز مهم بیجا پور و حیدرآباد پادشاه از
استفسار مسئله فرمود - او خلاف مرضی جواب داد - و در سال
(۲)
بیست و هفتم بتوفیق فطری آهی جذبه در ربود - مستعفی خدمت
گشته از تعلقات دنیوی دامن افشاند - با وجود عنایات پادشاهی
و تحریض بر عدم ترک خدمت قضا عذنان توجه از طرفی که رفته بود
نگرداند - و بتجویز او قضای اردر بسید ابو سعید خویش ناصی
عبدالوهاب که در دارالخلافه بود تفویض یافت - و در سال بیست
و هشتم بسفر حجاز مرخص گشت - و پس از عارادت بیندر سورت
خلد مکان باءزاز طلب داشتند عنایت زیاده بحال او مبذول نمود
چنانچه مکرر عطر بدست مبارک بر جامه اش مالید - و تکلیف قضا
و صدارت بمیان آمد - ابا نموده التماس کرد که چندی رخصت
وطن شود - که زیارت مقابر بزرگان و ملاقات عیال و اطفال دریافته
خود را برکاب رساند - پس ازان از جذاب آهی مسئلت می نمود
که باز آلود عمل پادشاهی نشود - اتفاقا در سال چهل و دوم فرمان
شوق عنوان مصحوب نورالحق برادرش صادر گردید - باراد آنگه بعد
آمدن بحضور اگر شغل صدارت اختیار نماید بار مفوض گردن

مشار الیه ناچار باکراه با دل ناخواه (که همواره از جناب خداوند حقیقی مستدعی بود که آلوده عمل پادشاهی نشود - و زود بمقصد اعلیٰ پیوندد) از احمدآباد بار سفر بر بسمت - در همان ایام مرض اشتداد گرفت - و در سنه (۱۱۰۹) یکمترار و یکصد و نهم هجری طرفه (که جاذبه اش گریبان گیر بود) شتافت - پادشاه نیز نظر بر تقدس ذات او افسوس فرموده کلمه حق بر زبان راندند - که خوشا حال او که بعد از حج خود را ملوث بامور دنیا نساخت - درین سلطنت دو صد ساله تیموریه در دیانت و خدا پرستی مثل او قاضی نگذشته - پیوسته (۲) در حالت قضا هم مستعفی بود - پادشاه نمی گذاشت تا به تفریب مهم بیجاپور (که جنگ مسالمن است) خود را کشید *

این امر جلیل القدر را دین بدنیا فرودشان سخت آسان گرفته اند زرها بر شوق خرج می گذند - تا با بطل حقوق مردم صد چندان ستانند - نکاهانه و مهرانه را حلال تر از شیر مادر میدانند - از قضات ارضی قصبات چه توان گفت - که مس علم نصیب اعداست - و دفتر دیسپانده و گفته زهیندازان کتاب و شرع آنهاست - هرگاه در شان قضات با علم و عمل حدیثی وارد شده (که از سه قاضی یکی بهشتی است) و خواجه محمد پارسا (تدس سره) در فصل الخطاب گوید آن قاضی بهشتی هم مگر قاضی بهشت باشد اندازه گمراهی و ضلالت این قوم که کمتر از جهال اند که تواند گرفت - آن مرحوم را هم چهار پسر بود

ازان جمله شیخ سراج الدین که دیوان برار بود - و زرهای پادشاهی
 بصرف آورده آخر کار خرقه درویشی پوشید - و در ادرنگ آباد در
 خدمت خواجه عبدالرحمن (که از مدتها خیرباد منصب و روزگار
 گفته بدر توکل زده صاحب وجد و حال بود) مرید گشت - و پس از
 واقعه ناگزیر خلد مکان همراه شیخ خود بدار الخلافه شناخته بوقت
 موعود در گذشت - پسر دیگر محمد اکرم که مدتها مدارت احمد آباد
 داشت - و شیخ الاسلام خان خطاب یافته آخرها نابینا گشته در بندر
 سورت منزوی بود - در عهد خسرو زمان رخت هستی ته کرد - از پسران
 قاضی عبدالوهاب نورالحق و عبدالحق - که با یکدیگر در شکل و وضع
 بسیار مشابه و مانا بودند - در زمره پادشاه هم اشتباه نمود که کدام
 یک است - اولین با احتساب لشکر مامور بود - و دومین بداروغگیهای
 حضور می پرداخت - پسر عبدالحق محمد معالی خان که خوگر
 شراب و شیفته راگ بود - و خون نیز بے حجابانه میخواند - و بشکار
 شوق کمال داشت - درین عهد مدتها بفروداری ملکا پور برار (که
 هیزده گروهی برهانپور است) قیام داشته هیزده سال پیش ازین
 کما پیش در گذشت *

(۲)

باید دانست که بوهرة بزبان هندی بمعنی تاجر است - چون اکثر
 این قوم بتجارت اوقات میگذرانند باین اسم موسوم شده اند - گویند
 قبل ازین بچهار صد و پنجاه سال تخمینا بارشاد یکی از صلحای فضلا

(که ملا علی نام داشت - و قبرش در قصبه کذبایت است) جمع
 از اهل گجرات (که در آن وقت عموماً بت پرست بودند) بدین اسلام
 در آمدند - و چون آن شخص مذهب امانیه داشت بهمان طریق
 گروانیدند - و پس ازان [که سلطان احمد (که از اهرای معتبر سلطان
 فیروز شاه پادشاه دهلی بود) بران دیار تصرف یافت - و اسلام شایع
 گردید] بتعالیم عامای وقت (که همه اهل سنت و جماعت بودند)
 برخی ازان جماعت باین آئین در آمدند - و چون بین الفریقین نزاع
 و جدال از قدیم الایام معمول و مستمر است غبار مخالفت میان بکدیگر
 برخاست - آنها که بر تشیع مانده اند همواره یکی از ملاحظای فضلا
 از قوم خود دارند - که در مسائل شرعیه بار رجوع می نمایند - و خمس
 مال را بسادات مدینه مذوره می فرستند - و زکوة را بآن رئیس فاضل
 میدهند - که بفقرای قوم خود قسمت می نماید *
 (۲)

• اصلاح خان رومی •

حسین پاشا ولد علی پاشاست - و پاشا بعرف آن ولایت عبارت
 از امیراست - بحکومت بصره می پرداخت - و در ظاهر اطاعت
 سلطان روم می نمود - محمد عم او بتقریبی از وی زنجیده باستنبول
 رفت - بداعیه آنکه برادر زاده را معزول گردانیده خود منصوب شود
 چون مطلبش دران جا صورت پذیر نگشت پیش ابشر پاشای حلب
 (که عزل و نصب حکام برخی بلاد متعلقه روم باختیار او بود) رفته

(۲) نسخه [ج] بفقرای قوم قسمت می نماید •

بند ساوکی و ناشایستگی اطوار برادرزاده ظاهر ساخت - و استدعای
 اقطاع نمود - که محصول آن را صرف خوائج ضروری نماید - ابشر
 بحسین پاشا نوشت - که محله از اواحق بصره بوی باز گذارد
 بعد از آنکه ببصره آمد حسین پاشا بر طبق نوشته ابشر کار بند شد
 و محمد را بد لجهوی نزد خرد نگاهداشت - چون محمد با اتفاق برادر
 خود پا از اندازه بیرون گذاشته بی اعتدالی آغاز نهاد حسین پاشا
 هر دو را بند نموده روانه هندوستان نمود - ایوان باطائف الحیل برکنار
 لکسا از جهاز برآمده بغداد پیش مرتضی پاشا رفتند - و محمد
 از روی تدبیر و تلبیس اتفاق حسین پاشا با تزلزلش و وفور خزانه او
 را نموده ظاهر ساخت - که اگر شما با جمعیت خویش آمده او را
 برآرید و حکومت بصره بمن متعلق شود همین خزانه مزبور بشما
 عاید خواهد شد *

مرتضی پاشا این قصه بقیصر نگاشته دستوری گرفت - که
 از بغداد ببصره رفته حسین پاشا را برآورد - و بصره را بمحمد
 سپارد - و چون ابن عزیمت از قوت بفعل آورده نزدیک بصره رسید
 حسین پاشا نیز پسر خود یحیی را با فوج به نبرد او فرستاد - یحیی
 چون دانست (که با او جمعیت بسیار است - و تاب مقاومت
 ندارد) راه مطارعت سپرده بار پیوست - و حسین پاشا از شنیدن
 این خبر آسیمه سر شده عیال و اموال خود را به بهنها که از مضافات
 (۲) [ب] مرآة شده (۳) [ب] منظرها

شیراز است برده بقزلباش ملتانجی گردید - مرتضی پاشا به بصره آمده هر چند تجسس و تفحص نمود خزانه که محمد نشان داده بود نیافت - ازین رهگذر او را با برادر و گروه دیگر از هم گذرانید - پس از چندے اعراب جزائر از بے هنجاری و بد سلوکی مرتضی پاشا ستوه آمده هنگامه آرای قتال گشتند - مرتضی پاشا شکست یافته بیغداد شتافت - و جمع کثیر را از مردم او بتیغ از هم گذراویدند و این مژده را بحسین پاشا رسانیده او را ببصره طلبیدند - او مال و عیال خود به بهیها گذاشته به بصره آمد - و کار حکومت از سر گرفت - و ده درازده سال دیگر بابالت و حکم رانی آن آکا پرداخت و همواره با سلاطین عظیم الشان هندوستان طریقه ارسال عرائض و هدایا مساوک میداشت - چنانچه در آخر سال سیوم عالم گبری نامه اخلاص طرار مشتمل بر تهذیب جلوس با اسپان عراقی نژاد برسم پیشکش فرستاد *

باجمله چون فرمان روی ملک روم بذابربواعث نزاع و خلایع (۳) که از سرزد یحیی پاشا را بجایش تعیین فرمود مشارایه نتوانست دران مرزد بوم اقامت ورزید - و روی رفتن نزد قیصر هم دداشت ناکام با اهل و عیال و معدودے ازوله لازمان جلای وطن اختیار کرده روی عزیمت بایران دبار نهاد - پس از وصول دران سرزمین بوی عذایته نشنید - و گل التفاتی نچید - برهذموی اقبال نصمیم عزم

هذدوستان نموده رهگرا گشت - و این اراده دولت آماده او در پیشگاه
 خلافت درجه استبحسان پذیرفته خلعت با پالمی و ماده فیل
 حواله گرز برادر شد - که در راه بآن غریبت گزین دیار امانی و آمل
 رسانیده امید وار جلائل مراحم نماید - چون درازدهم سال پانزدهم
 صفر سنه (۱۰۸۰) هزار و هشتاد هجری بحوالی دار الخلافه
 شاهجهان آباد رسید بخشی الماک اسد خان و صدرالصدر عابد خان
 قالاهوری درازگ شهر پناه پذیرا شدند - دانشمندان خان میربخشی
 پیشوا آمد - و در بارگاه خلافت آداب موافق ضابطه بجا آورده باجارت
 بوسه دادن تخت و مساس دست پادشاهی بر پشت او سرش
 از آسمان در گذشت - یک قطعه لعل تیمت بیست هزار روپیه
 و ده سر اسپ پیشکش گذرانید - و بنوازش یک لک روپیه نقد
 و دیگر انواع عطایا سرافرازی یافته بمنصب پنجزاری پنج هزار
 سوار و خطاب اسلام خان بلند نامی اندوخت - و هویلمی رستم خان
 دکنی (که منزله سمت عالی بر لب آب جون) با فرش و دیگر لوازم
 و یک منزل کشتی (برای آنکه سفینه سوار از راه دریا بهجرای پادشاه
 می آمده باشد) مرحمت گردید - و افراسیاب پسر کلانش بمنصب
 دو هزاری سوار و خطاب خانی و دیگر پسران عالی بیگ بختاب
 خانی و هزار و پانصدی ممتاز گشتند - و پس ازان باضافه هزاری
 هزار سوار و تنخواه ده ماهه نقد و معاف^(۲)ی خوراک دراب چهاره

(۲) نسخة [ج] ده ماهه و معافی

مراد افروخت - و پستو بتفویض صوبه‌داری مالوه اختصاص یافت *
 از آنجا (که شجاعت و فراست از جبین حالش پیدا و اردانی
 و باست از جبهه درگارش هویدا بود) بالطف پادشاهی مرتقی
 و الاپابه امارت هذرتان شد - مرکوز خاطر خلد مکان آنکه اهل
 و عیال خود طلبیده دل نهاد توطن این مرز و بوم گردان - او بذات وجه
 در طلب قبائل و پسر سیوهین خود مختار بیگ تعلل می نمود
 و بلایت و لعل میگذرانید - ازین جهت از منصب بر طرف شده
 و از دولت حضور مهجور گردیده در ارجین رحل اقامت انداخت
 در آخر سال پانزدهم بالتماس عمده الملك خان جهان بهادر ناظم
 دکن ببحالی منصب و خدمت فایز گشته بسرداری فوج هراول
 همت بخش ارباب و غا گشت - و مکررا با عساکر عادلشاهیه و نیبره
 بهاول بیجاپوری صف آرائیها اتفاق افتاد - در نوزدهم سال یازدهم

ربیع الآخر سنه (۱۰۸۷) هزار و هشتاد و هفت هجری در این ترازو بودن
 جنگ با غنیم جائے که خان مذکور بود قضا را وقت تقسیم آتش
 در باروت افتاده قبل رم خورده راست در فوج غنیم رفت - مخالفان
 هجوم آورده گرد گرفتند - و ریسمان عماری بریدند - و چون بر زمین
 افتاد او را با پسرش علی بیگ خان بته تیغ در آوردند * * بیعت *

* اجل راه سر کردن و افتاد پیش *

* کشان سوی دام فذا صید خویش *

(۲) در [بعضی نسخه] گشته خان مذکور بسرداری *

ادرا زندگی مهلت نداد - و الا کارکردگی و خدمت طلبی با پردایی
 و درست اندیشی جمع داشته مصدر کارهای نمایان میشد - بزرگی
 و عمدگی بار میزدید - طبع موزون هم داشت - از دست * رباعی *

* یکچند که سیر بینوائی کردیم *

* بر درگه کبرها گدائی کردیم *

* بردیم درسم هدیده اخته ز جگر *

* تا باسگ درست آشنائی کردیم *

و بعد فونش افراسیاب خان از اصل و اضافه بمنصب دو هزار
 و پانصدی هزار و پانصد سوار و مختار بیگ (که با متعلقان پدر
 در سال هیزدهم باوجین (سیده غایبانه بمنصب هفتصدی صد سوار
 سرافراز شده بود) بمنصب هزار و چهل صد سوار سر برافراختند
 و اموال خان متوفی سه لک رزیه و بیست هزار اشرفی (که در
 اوجین و شولا پور ضبط شده بود) بهسرانش معاف گشته حکم شد
 که مطالبه پدر را جواب کنند - و پس از آن افراسیاب خان بفوجداری
 دهامونی مامور شده در سال بیست و چهارم بفوجداری مرادآباد
 از انتقال فیض اله خان کامیاب مراد گشت - و در همین سال مختار
 بیگ بخطاب نوازش خان مورد نوازش خسروانی گشته در سال سیم
 بفوجداری و تلمه داری مژدسور رایت افتخار افراشت - و در سال
 سی و هفتم بحرست چکله مرادآباد مامور شد - و پس از آن

بفوجداری ماندند و ازان بعد بحکومت ایلیچپور متعین گردیدند - و در

سال چهل و هشتم بصوبه داری کشمیر درجه اعتبار پیمود *

• اعظم خان کوکه^(۲) •

معروف بفدائنی خان کوکه مظفر حسین نام برادر کلان خانجهان بهادر کولکنداش است - در عهد اعلیٰ حضرت بدوام خدمات حضور بمزید رشادت و اعتبار ناصیه احوال افرودخت - ابتدا بداروغگی عدالت فایز شده و پستتر بمرافقت سفیر بیجاپور بایصال برخی عطایای صاحبقران ثانی بمعادل شاه والی آنجا مامور گشت - در سال بیست و نهم بخدمت تیزک سردارواخت - و در سال بیست و سیوم بخششی گری احدیان یافت - و در سال بیست و چهارم از اصل و اضافه بمنصب هزاره چهار صد سوار و بخششی گری منصبداران کابل و داروغگی توپخانه آنجا مفتخر گردید - و در سال بیست و ششم شرف اندرز حضور گشته بتفویض میر تیزی بر خود بالید - و پس ازان داروغگی فیول خاصه و پستتر داروغگی افیال حلقه نیز بدر مفوض شد - و در سال بیست و نهم بیافتن داروغگی گرز برداران تحصیل مباحثات نمود - و از تغیر تربیت خان میر تیزی باز ضمیمه کارها گردید - و از راه نوازش و خانه زاد پردی باضافه بانصدی دو صد سوار برنواخته در آغاز سال سیم بخطاب فدائنی خان مورد عواطف خسروانه گشمت - و بعد ازان (که مهم فرمانروائی

(۲) نسخه [ب ج] اعظم خان معروف بفدائنی خان کوکه *

بقبضه اقتدار عالمگیری درآمد) بوسیله نسبت کولکناشی مشمول الطاف پادشاهانه شده هنگامی (که در تعاقب دارا شکوه باغ اعزآباد سواد دارا اخلافة دهلی از فر نزول جهانبانی نصارت تازه یافت) اورا بعطای نقاره باذن آرازه فرموده بهمراهی امیرالامرا شایسته خان بکفایت مهم سلیمان شکوه (که از لکهنو بجناح استعجال طی منازل نموده اراده حقوق بیدر داشت) مرخص گردید . خان مذکور پیش از امیرالامرا بجایزب بوریه شتافته آگهی یافت - که سلیمان شکوه میخواهد - که باعانت پرتھی سدگهه مرزبان سری نگر از لاگذر هرودار گذشته سرے بلاهور کشد - مشارالیه در یک شبانه روز هشتاد کوره ایلغار کرده بهرودار رسید - آن سرگردان تیه حیرانی از وصول خان جلالت آئین مجال عبور نیافته ناچار بکوهستان سری نگر درآمد فدائی خان معاودت نموده ناصیه سالی آستان خلافت گردید - و رخصت یافت که بخلیل اله خان (که در تعاقب دارا شکوه تعیین شده) پیوسته ضمیمه جنود اقبال باشد - و در همین ایام (که الویه عالمگیری بعزیمت ملتان بقصبه تصور پرتو نزول افکنده بود) حسب الطلب بحضور آمده از انتقال ارادت خان صوبه دار اردهه بفوجداری آنجا و گورکھپور دستوری یافت - و بعد از جنگ شجاع و فرار او برفاقت معظم خان میر جمله مامور گردید - که ملتزم رکاب سلطان محمد بوده در تعاقب آن گریز پا بردازد - پس ازان (که سلطان محمد

فرعین نکامشی و گرمی هنگامه جنگ و جدال که با عم داشتند از
میر اتمامی معظم خان ستوده آمده بشجاع پیوست - و بستر قوم
ادبار و بیدرلٹی از سیمای احوالش برخوانده قرین ندامت و تذبذبه
بمعمر پادشاهی (جع القہرعی نمود) معظم خان حسب الحکم فدائی
خان را با فوج بحر اسست و خبردار می آن شاهزاده نا صواب اندیش
رانه حضور ساخت - و در سال چهارم از تغییر صف شکن خان
بخدمت میر آتشی خلعت سرافرازی پوشید *

چون آغاز سال ششم خطه دلیپذیر کشمیر مهبط مرکب عالمگیری
گشت قوم سنبلی (که قبیلہ ایست از قبائل افغان نبازی که آن طرف
دریای نیلاب تمکن دارند) در سوائف ایام برخی از آنها در موضع
(۲) دهکوت موسوم بمعظم نگر (که این روی آب است) اقامت گزیده
مصدر شر و فساد میشدند - فوجداران و حکام بموجب حکم آنها را
ازین طرف بآن روی آب دریا کوچانیده بودند - درین ولا آن طایفه
بمقتضای جهالت مساک تهرن پدموده از آب نیلاب عبور نموده
تهانه پادشاهی را متصرف شدند - خان مذکور (که با توپخانه مذکور
در کنار دریای چناب بود) بر طبق یرابغ والا باستیصال آن گروه
پرداخته عرصه آن ناحیه را از خار وجود آنها پیرایش داد - و بذر و بست
آن سرزمین نموده بخنجر خان (که بفوجداری آنجا موبین شده بود)
سپرده معارفت نمود - و در همین سال وقت مراجعت پادشاهی

(۲) نسخه [ب] و نکوت (۳) نسخه [ب] بآن روی دریا .

از لاهور بدار الخلافه چون عرصه شکارگاه کانوادهن مضرب خيام
 پادشاهي گشت فدائي خان بمالش مفسدان توابع پتله جالندهر (که
 از راه نامعاتبك بيني سرفساد برداشته بودند) معین گردیده کاربرد
 حکم گشت - سال هفتم بمنصب چهارهزاري در هزار و پانصد سوار
 مربرافراخت - در سال دهم بفوجداري گورکھپور باضافه هزار و
 پانصد سوار بمنصب چهار هزاري چهار هزار سوار بلندرتبكي يافت
 و پستر صوبه داري اردهه نیز ضميمه گردید - در سال سیزدهم
 بعقور رسیده بصاحب صوبگی لاهور اعلام سوافرازي برافراخت
 چون در منزل غريب خانه شکست غريب باحوال محمد امين خان
 صوبه دار کابل راه بافت او از لاهور بپشاور شناخته بضبط آن نواحي
 پرداخت - و پستر ببساق جمو متوجه شد - و چون در همین ایام سال
 هجدهم سواد حسن ابدال معسکر پادشاهي گردید فدائي خان از
 تغیر مهابت خان بنظم کابل درجه پيمای ارج بلند نامي گشته بافوج
 شایان و سامان فرادان مرخص گردید - و بهراولي آغرخان بمالش
 افغانان بدسگال کوشیده براه بازارک و سه چوبه جنگ کتان از پشاور
 بجلال آباد رسید - و ازانجا بکابل رفت - و وقت برگشتن افغانان
 زیاده از مورد ملخ فراهم آمده سد راه گردیدند - کارزاره سخت
 واقع شد - فوج هراول از توزک افتاده اکثر توپخانه و بهیر بتاراج
 رفت - نزدیک بود که چشم زخم عظیم بار هم رسد - مردانه های

تجداد افشوده قبل را محفوظ نگاه داشت - و باز آغر خان را از تهاونگ
گندمک طلبیده هرادل ساخت - و بار دیگر بر سر کتل جلگ که دره
دشوار گذار اسم نبرد - معب اتفاق افتاد - سوای تیر و تفنگ
آنقدر سنگ فیل ربا از تلهای کوه می غلطانیدند که عرصه بر لشکر
پادشاهی تنگ گردید - بمحض تأیید ایزدی چندان تلاشهای دلیرانه
بکار رفت که آخر کار افغانان روگردان شده متفرق گشتند - فدائی
خان بهمعنائی فتح و نصرت بجلال آباد رسیده در احوادث محکما
و تعیین تهاجمات پرداخت - و در دفع آن عایقه شورش انگیز از
مواقب تلخمت و تاراج و تخریب مساکن و مواطن چند آنکه ممکن بود
• ساعی جمیله بفعل آورد - و در پیشگاه خلافت نیکو خدمتیهای او
مقرر تحسین و آفرین گشته بخطاب اعظم خان کوکه فرق مباحث
بذره اعلیٰ سود - و در سال بیستم بحضور آمده از تغیر امیرالامرا
بنظم عمده موبغ بنگاله اختصاص یافت - و در سال بیست و یکم
چون حکومت آن مملکت بیادشاهزاده محمد اعظم شاه مقوض گشت
موبغ بهار از تغیر دکلی شاهزاده مذکور نامزدش گردید - خان
مشار الیه رهگرای عزیمت تعلقه بود که نهم ربیع الآخر سنه (۱۰۸۹)
هزار و هشتاد و نهم هجری باخرت سرا شتافت - حویلی خان مذکور
واقع لاهور از مکانهای عمده آن بلده است - مدتها اقامتگاه موبه داران
آنجا بود - پسر کلانش صالح خان (که خطاب فدائی خان یافته)

احوالش بجای خود رزم پذیرفته - در سوی پسر مقدر خان داماد
 خواجه جهان بهادر بود - در سال سی و سیوم عالم گیری در فوجدارگی
 گوالیار بر گدھے ناخته به تیر بندوق در گذشت *

• افتخار خان سلطان حسین •

پسر گلان امالت خان میر بخشی سمن - چون پدرش سال بیستم
 شاهجهانی در بلخ جهان گذران را پدرود نمود پادشاه قدر شفاش نظر
 بر نیکو خدمتیهای آن بگذد کار طلب تلاش مند پسرانش را منظور
 نظر تربیت فرموده در سال بیست و یکم سلطان حسین بداروغگی
 قورخانه سرفرازی یافت - و در سال بیست و دوم بداروغگی داغ
 از تغیر رحمت خان سر عزت برافراخت - و در سال بیست و چهارم
 بفوجدارگی میان دو آب سرمایه اعتبار اندوخت - و در سال سی
 و یکم باضافه سوازان از اصل و اضافه بمنصب هزاری پانصد سوار
 کامیاب روان گردید - و بهمراهی مهاراجه جسونت (که بصلاح اندوزی
 داراشکوه حقیقه بمقابل شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر تعیین
 شده) خصمت مالوه یافت - در همان ایام آن شاهزاده نصرت نصیب
 بهمعذانی اقبال از درباری نویده گذشته بدان صوبه در آمد - راجه
 سد راه گشته مستعد کارزار گردید - تس ازان (که سوان ناهمی (اجپوت
 علف تیغ عالم گیری شدند - و مهاراجه هوش باخته راه فرار گرفت)
 جمعی از کمکیان بموکب عالمگیری پیوسته بسیاریه جان بدر بردند

(۲) نسخه [ج] در سال سیوم (۳) در [بعضی نسخه] بر کوی ناخته •

سلطان حسین (که با معتبران به پیش آهنگی هوارل متعین بود) خود را بکنار کشیده راه آگره سر نمود - و چون سریر فرمان روائی همدروستان بجلوس عالم گیری تزیین پذیرفت از آنجا (که جوهر ماهیت او خالی از فروغ آگاهی نبود) باذواع التفات پادشاهی مفتخر گشته باضافه منصب و خطاب افتخار خان چهره مباحثات اورحمت و بعد از جنگ شجاع از تغیر سیف خان بخدمت آخته بیگی و از اصل و اضافه بمنصب در هزار سوار امتیاز گرفت - و در سال ششم از تغیر فاضل خان (که بوالا پایه وزارت برآمد) بخدمت مبر سامانی خلعت افتخار پوشید - و چون خان مذکور پی بمزاج پادشاهی برده بود مدتها کار را باستقلال تمام سرانجام داد *

در سال سیزدهم پادشاه رسانیدند که شاهزاده محمد معظم ناظم دکن از بدهمنشینی و طبیعت پرستی بفریب خوشامد گویان از جا رفته اراده خود رائی و خود آرائی دارد - لهذا او را متعمد و محرم راز دانسته رخصت دکن یافت - و اندرز تلخ و شیرین در خور وقت بزبان او حواله رفت - مومی الیه خود را بجلد و چسبان رسانیده امانت برگذاشت - چون پادشاهزاده را مشرب اخلاص صافی بود و اخبار ناراست لمعان صدق نداشتن جز تسایم و رضا طایبی جوابه سرفزه - و ببرات ذمه اش بر پادشاه متحقق گشت - و غضب باطنف قیدیل یافت - اما درین ضمن تسامحت بدگویان قابو جو بنابر جهت عتاب متوجه حال افتخار خان گودید - و بعد رسیدنش بحضور

با آن همه اعزاز و اعتباری که داشتند مورد برطرفی منصب و خطاب شده گرز بردار تعیین شد - که او را از دریای اُتک در گذرانند - و در سال چهاردهم بغفو تقصیر و بحالی منصب و خطاب مجدداً مشمول التفات گشته بنظم سربه کشمیر از تغیر سیف خان مامور گردید - و پستتر از کشمیر معزول شده در آن هنگام (که شورش افغانان کابل شده بود) او باقامت پشاور رخصت یافت - و در سال نوزدهم بفوجدارئی بنگلشات نامزد گشت - و در سال بیست و یکم بحکومت اجمیر مرخص شد و پس ازان بهمراهی شاهزاده محمد اکبر دستوری یافت - و در سال بیست و سیوم بفوجدارئی جونپور سرافراز گردید - و در سال بیست و چهارم سنه (۱۰۹۲) هزار و نود و در هجری همان جا بساط همتی در نوردید - پسرانش عبدالله و عبدالهادی و عبدالباقی بحضور رسیده خلع ماتمی یافتند - و در عهد خلدمنزل یکی از آنها بخطاب امالت خان مخاطب گشته بنیابت مختار خان بامور خانامانی می برداخت - درین عهد کمال افلاس و فلاکت سرزده بدکن آمد - قدر شناسیهای نواب آصفجاء بفریادش رسیده بدیوانی دکن منصوب گردید - و آخرها بحراست حیدرآباد متعین گشتند و درانجا پیمانۀ حیانتش لبریز گردید - و دیگرے بخویشی معزور خان شهرت داشت - خطاب تهاخر خان یافته در عهد محمد فرخ سیر قلعه دار و حارس بیجاپور شده همدتها دران ویرانه بحر برد

و دره از آسودگی و جمعیت بر احوال پر اختلالش نکشود - همانجا زندگی بسپرد *

* آتش خان جان بیگ *

پسر بختان بیگ (دربهانی ست - که سال اول جلوس خلد مکان در جنگ محمد شجاع جان نثار گودید - نام برده در حین حیات پدر بدرست (روشناسی پادشاه فایز بود - سال بیست و یکم بخطاب آتش خان لوی ناه وری افراشت - و سال بیست و پنجم از تغیر سلاح خان بخدمت میرتوزکی چهره امتیاز بر افراخت - برادرانش یکی منصور خان - که چندے بمیرآتشی دکن مامور بود - پستتر حارس از رنگ آباد گردید - دو مہین یوسف خان - که در عهد خلد مکان بفوجداری قمرنگر عرف کرنول سرافرازی داشت - و در عصر خلد منزل بنظم موبہ حیدرآباد نامزد شد - و پاپرا مفسد را کشت - اعقاب اینها در دکن باقی *

مجموعے از کیفیت پاپرا بزبان قلم میدهد - نام برده از اراذل اهل -
حرفہ تلنگانہ بود - در عهد خلد مکان (۲) کہ رستم دل خان بنی مختار
موبہ دار حیدرآباد بود (پاپرا مذکور خواہر خود را کہ مالدار بود کشته
بدان دستمایہ پیدان فراہم آورده بہر کوشہ ملجای خود ساخت
و دست رهنی و دست اندازی بہ مسافریں و رعایای آنطرف دراز (۳)
کرد - فوجداران و زمینداران نواح در فکر گرفتن او شدند - او باستماع

(۲) نصیحت [ب] خلد مکانی (۳) نصیحت [ب] اطراف •

این امر نزد ونکت رام زمیندار پرگنه بولاس سرکار ایکندل شتافته
 نوکرا گردید - و بعد چندس دران جا شروع بقطاع الطریقی نمود
 زمیندار مزبور بعد اثبات دزدی از راه عقید ساخت - چون پسر
 زمیندار مذکور کسل ماند شده بود در ضمن اسارا رهائی یافته در
 موضع شاه پور عماله پرگنه تری کذده سرکار بهونگیر که جای قلب^(۳)
 واقع شده با سرور نامی مفسد پیشه دمساز گشت - و درانجا گنجه
 ساخته علانیه بتاخت و تاراج می برداخت - (ستم دل خان قاسم خان
 جماعه دار را فوجدار پرگنه کلپاک (که به مسافت قریب از شاه پور
 واقع گشته) مقرر نموده برای دستگیر ساختن پاپرا تاکید نمود - در
 جنگ قاسم خان کشته شد - و سرور با پر دل خان نامی جماعه دار
 بیادگان همراهی خود در فزون سپاه گری به سفاهت پیش آمده جنگ
 یانک نموده کشته گردید - پاپرا چیره شده به بنای قلعه تاریکده
 پرداخت - و تا زنگل و بهونگیر میزدید - و ابواب بلا بر روی سکنه
 آن دواج می کشود *

خادم منزل بعد فتح بر محمد کام بخش یوسف خان روزبهانی را
 موبهدار حیدرآباد ساخته برای گرفتن پاپرا تاکید بلیغ فرمود - خان
 مزبور دلار خان جماعه دار را با فوجی شایان تعیین نمود - نام برده
 در وقتی (که آن شقی بمحاصره کلپاک سرگرم بود) بر سرش رسیده

(۲) نسخه [ب] بولاس سرکار ایکندل (۳) نسخه [ب] تری کذده (۴)

در [بعضی نسخه] بهونگیر

بعد زن و خورد او را منہزم ساخت - و در کلپاک تہانہ قائم نمود
 درین ضمن خسرو پورہ پایرا [کہ با جمع کثیر از مدعی در شادروز
 محبوس و در شکنجہ انواع عذاب بود - و غیر از زن او (کہ ہر روز
 جنس خوردنی برای او می برد) هیچ کس ماذون نبود کہ پیش از
 برد [بدست زن خود چند عدد سومان طلب داشتہ زنجیر پای
 خویش و چند محبوس دیگر بریدہ (دزے) کہ آن شقارت آثار برای
 شکار ماہی بیرون شاہ پور (فتہ بود) باتفاق دیگران بر آمدہ پیادہای
 نگہبان محبوس خانہ و درازہ قلعہ را کشتہ متسلط گردید - باستہ
 این خبر پایرا مضطرب گردیدہ خود را نزدیک قلعہ رسانید - و صدای
 توپ از بالای قلعہ بلند شد - چون برادرانش بزمینداران کلپاک
 اشارہ این معنی کردہ بود بمجرد رسیدن صدای توپ دلاور خان
 با فوج روانہ گشت - پس از رسیدن متصل شاہ پور آریزو و ستیز غریب
 زدند - آخر پایرا ہزیمت یافتہ بتاریکندہ شدفت - چون این خبر
 بیوسف خان رسید اول میرزا عالی کار بردار خود را تعیین نمود
 و ثانیاً خود ہم با فوج شایان (سیدہ) تا نہ ماہ بمحاصرہ تاریکندہ
 پرداخت - پس ازان جہتہ قول استاد نمود - ہر کہ از قلعہ
 برمی آمد انعام می یافت - پایرا تغییر وضع نمودہ از قلعہ مزبور
 بدر زد - و بدست همان برادر زن گرفتار گردید - چون پیش بیوسف
 خان آردند خان مزبور بزد بغداد او را جدا ساختہ سرار بحضور

(۲) در [انظر فسخہ] او بدست زن خورد .

* بیت *

پادشاه فرستاد *

* دهقان سال خورده چه خوش گفت با پسر *

* کای نور چشم من بجز از کشته ندرزی *

* امانت خان میرک معین الدین احمد *

خان آمرزش نشان میرک معین الدین احمد امانت خان خوافی
 راستی منش درستی آئین - دیده در حقیقت بین - فقیر مشرب
 غنی مزاج - فرشته خوی قدس امتزاج - پسندیده شیم ستوده اخلاق
 صاحب مررت بلند رفاق - سعادت سیمای عالی فطرت - صافی ضمیر
 والا فکر - موسس قواعد دیانت و امانت - مشید بغیان فتوت
 و سماحت - نیکو رای خیر اندیش - کم کینه و مهر بیش - امان
 موطن اسلاف بزرگوار آن حمیده صفات بلده هرات دارالسلطنت^(۲)
 خراسان دیار است - جد کلانش میر حسن نام از پدر گرامی پدر
 خویش میر حسین (که از اعیان آن شهر بود) کیف ما اتفق (نجیده
 بر سبیل تهاجر بقصبه خواف) (که آله اسمت مختصر ازان مملکت
 و مردم آنجا از قدیم الایام بکیاسمت و فطانت شهره آفاق اذ) سره
 کشید - خواجه علاء الدین محمد (که از اکابر و در سای آن مکان بود)
 نظر بر قدم شناسائی نیاگان باستمالت و داجرئی پرداخته در خانه
 خود نگاهداشت - چون بوارق مجدد و شرافت از نامیه هاش امعه
 ظهور میداد مبیة خود را بحباله عقدش در آردن - ناگزیر مشار ایه

(۲) در [بعضی نسخه] که دارالسلطنت *

همان جا (زحمت اقامت انداخته صاحب اهل رعیال گردید - پس ازان
 (که خواجه شمس الدین محمد خوانی مشهور خلاف رشید خواجه
 مذکور در ملازمت عوش آشنایی پایه افزای بزرگی و اعتبار گشت)
 میرک کمال ولد میر حسن مصطور مع بحر خود میرک حسین
 نزد تعانی خود بهند رستان آمده (رزگار برواه و آسودگی میگذرانید
 درین جا نیز با یکی از بذات سادات همشهری خوش پیوند بیوگانی
 نمود - میرک عطاءالله ازان عقیقه متولد شد - که در یماق بلخ بخشی
 پادشاهزاده محمد اردنگ زبب بود - و بدوید قرب و اعتبار امتیاز
 داشت - بذایر وجه از شاهزاده جدا شده در زمرد ملازمان پادشاهی
 انسلاک یافته بمنصب هفت مدی سرفراز گشته اولاً ببخشی گری
 احدیان متعین کابل و پستری دیوانی صوبه پنده تعیین یافت - همان
 جا در آخر عهد اعلیٰ حضرت شمع حیانش به تذبذبات اجل خاموش
 گردید - اما میرک حسین در عهد جنت مکانی بمنصب سلطانی
 و التفات خاقانی چهره عزت افروخته بگردانی و معامله فهمی
 سمت اشتها گرفت - در سال هشتم جهانگیری بهمراهی شاهزاده
 سلطان خرم مخاطب بشاهجهان بر مهم رانا متعین شد - چون
 ادیپور مضرب خیام شاهی گردید، و مکانهای معتبر رانا تها نه نشین
 گشت مشار الیه ببخشی گری و راقعه نویسی کوهلمیر مامور شد
 (۲)

(۲) نسخه [ب] همسری خویش (۳) نسخه [ب] کوهلمیر - و در

[بعضی نسخه] کوهلمیر •

دیس ازان ببخشی گرمی دکن سرمایہ اعتبار اندرخت - و بعد
 از جاوش صاحب قرانی بتفویض دیوانی دکن امتیاز یافت - و ازان
 وقت تا امروز (که زباده برصد سال است) این کار از شی این
 خانواده شده - در سال هشتم بانعام ده هزار روپیہ و عطای خلعت
 و اسپ مباحی گشته بعنوان سفارت با ارمغانی یک لک و بیست
 و پنج هزار روپیہ نزد نذر محمد خان والی بلخ برفاقت پایندہ بے
 سفر خان مذکور رخصت یافت - و در نامه پادشاهی القاب موصی الیہ
 و ترقی سید صاحب النسب و پسندیدہ حسب مصدر گردید - و بعد
 معارفت از توران دیار بظاہر جہتہ معائب گردید - چون فوت نمود
 روپیہ در مطالبہ سرکار مشغول الذمہ ماندند - خاندوران نصرت جنگ
 دنون آشنائی مورعی داشته باعانت خویش براءت آنها حاصل کرد
 آنگ ارشد آن مرحوم میرک معین الدین احمد مذکور در ریعان
 مذکور بود - بعد تحصیل علوم اسمیہ بانو کرعی پادشاهی فایز گشته
 در سال (۱۰۵۰) هزار و پانچہم ہجری از پیش گاہ خلافت
 ببخشی گرمی و واتعہ نویسی صوبہ اجمیر چہرہ رشد میان همسران
 در اندرخت - و پس ازان اغلب کہ بتقریب کارے بدکن شتافت
 در آنچه شیخ معروف بہکری در نسخہ ذخیرۃ الخوانین (کہ در
 سال (۱۰۶۰) هزار و شصتم بتحریر در آورده) مرقوم ساخته - میرک
 معین الدین پسر میرک حسین خوانی (کہ حقیقت پدر و پدر کلان
 ایشان در بزرگی و قبیلہ داری از آفتاب بزرگ تر است) درین حوالی

بفهم و فراست و دانش و حسن خط بهره کامل دارد - و در دیار دکن بعزت بمصر می برد - در سال بیست و هشتم شاهجهانی بهمراهی شاهزاده دارا شکوه بیساق قندهار رفته بعد معاودت از آن مهم در همین سال مطابق سنه (۱۰۶۴) هزار و شصت و چهار هجری از پیشگاه فردوس آشیانی بخدمت دیوانی و بخشیدگری و وائعه نویسی صوبه ملتان نوازش یافت - و زمان ممتد در آن دیار گذرانید - وضع و شریف و صغیر و کبیر آنجا نظر بر راستی و درستی و صلاح و تقوی (که پدربانگه حالش بود) حلقه ارادت در گوش کشیده مریدانه سلوک میکردند - تا امروز میرک جیو زبان زد اهل آن دیار است - دو کورهی شهر بانگ و حویلیه طرح کرده - که بکوئله میرک جیو شهرت دارد و در عهد عالمگیری بدیوانی صوبه کابل اختصاص گرفته بخطاب امانت خان مخاطب گردید *

هرچند نزول اسما از مبدأ فیاض بمناسبت مسمی ست و مسمی را در مطابقت اسم جهد بجای اما این جا نتوان گفت که اسم عین مسمی ست - بلکه این را از هزاران شرف و بها ست - در عالم ایجاد و تکوین هیچ صفتی بامانت و دیانت نمی رسد - بس عزیز و کم یاب - هر جا گل کند بهار نمو برکات است - و سرمایه علو درجات کیمیای اقبال و سعادت است - و سرچشمه افزونی و زیادت - در چار بازار روزگار سودها بدلالگی دیانت برده اند - و در حدیقه زندگانی ثمرات مقصود از شجر امانت چیده *

بالجمله در سال چهاردهم عالم‌گیری از اعل و اضافه بمنصب
 هزاری دوسد سوار و از تغیر عنایت خان بدیوانی خالصه شریفه
 و عنایت درات بلور اعزاز اندوخت - و چون سال شانزدهم اسد
 خان (که پس از فوت جعفر خان بامور وزارت بر سبیل نیابت
 می‌پرداخت) دست از کارها کشید حسب الحکم خان مذکور
 و دیوان تن افراد دفتر خودها بدستخط و مهر خویش می‌سانیدند
 از آنجا [که هم ارباب دیانت (که بے شوب ریا و غرض باشد) مصروف
 احقاق حق و بهبود ولی نعمت است] املا از لومت لایم خوف
 و ترس ندارد - در آن ایام بیگمات محل و خواجه سرایان معتبر (که
 پادشاه راه سخن داشته مغرور قرب و اعتبار بودند) بشوم طمع
 خود مجوز و مکلف کارهای بے ضابطه شده مکرر سفارش بیجا
 میکردند - چون اینجا سفارش دفعه نداشت و هرچه متضمن کفایت
 سرکار و رفاة خاق‌الله می‌بود بے تحریک محرک بعمل می‌آمد قطعا
 تیغ شان نبرید - ناگزیر کمر بستیزه چست بسته چون ناخن کاوش
 آنها هیچ جا بند نشد بتقریر عبد الحکیم پیش دستم پرداختند
 از آنجا (که بسبب سفارش پیوسته دل نگران و برای استعفا بهانه جو
 می‌بود بهمین تقریب در سال هیزدهم در مقامات حسن ابدال
 مستعفی گردید - هر چند پادشاه فرمود (که تقریر پیش دست موجب
 استعفا نمی‌گردد) قبول نمود - چون نقش دیانت و کاردانی بر لوحه

خاطر پادشاهی مراسم بود فوراً خدمت حراست دار السلطنه لاهور
 و قلعه داری آنجا تفویض یافت - و هنگام رخصت دیوانی صوبه نیز
 ضمیمه گشت - هرچند از قبول کار مالی ابا آرد پادشاه فرمود که
 پسرکلانش عبدالقادر سرانجام خواهد داد - در آنجا هم سوی هویلی
 خوانی پوره متصل چوک کلان هویلی و حمام طرح نموده که مشهور
 عالم است - در سال بیست و نهم هنگامی (که مواد اجمیر مضرب
 خیام پادشاهی بود) بتفویض دیوانی صوبجات دکن خلعت امتیاز
 یافت - ازان بعد تا امروز این دیوانی اکثر درین دودمان مانده
 چون سال بیست و پنجم خجسته بنیاد اردنگ آباد بوزرد موکب
 پادشاهی فیض آمد گردید هویلی نظام شاه مشهور بسبز بنگله (که
 بالفعل حاکم نشین آن بلده است) محل سکونتش بود - بشاهزاده
 محمد اعظم شاه تعلق گرفت - خان مغفور خواست که گدھی هرسل را
 که در کرھی شهر است خرید نموده بطریق ملتان بیودباش خود
 بدارید - پادشاه هویلی ملک انبر را که متصل شاه گنج است تجویز
 فرمود - آن مرحوم باستعارت راضی نشده از سرکار والا ابتیاع نموه
 چنانچه آن هم بکوله اشتهار گرفته *

ادائل سال بیست و هفتم چون نهضت پادشاهی بجانب احمدنگر
 تصدیم یافت از آنجا (که پیش نهاد خاطر ممالک پیرای خلیفه زمان
 تسخیر بیجاپور و هیدر آباد بود) آن حق آگاه از جنگ مسلمین

احتراف لازم شمرده فرد استعغای نوکری (که سر دست داشت)
 گذرانید - پادشاه قدر شناس متفلس گشته همراهِ نگرفت - و بحر است
 خجسته بنیاد گذاشت - پس از چند ماه سال (۱۰۹۵) هزار
 (۲)
 و نود و پنج هجری طایر روح پر فتوحش بسیر هوای حدیقه جهان
 پرواز نمود - جنوبی شهر (که متصل آن درگاه عرفان پناه شاه نور
 حمایه واقع شده) آسود * سید بهشتی شد * تاریخ این واقعه
 یافتند - حقیقه اطلاق این حرف مرگ بر امثال این بیدار دلان (که
 بتحصیل حسنات صوری و انخار مثنویات معنوی زندگی ابد دارند)
 از مرسومات است *

* هرگز نمرده اند و نمبرند اهل دل *

* حرفه ست نام مرگ برین قوم ترجمان *

حقایق آگاه میان شاه نور حمایه (که در ریش صاحب کمال بود)
 اکثر میفرمود - که آنچه مردم از ما می طلبند این بابی پیر دارد
 و اشاره بآن شناسا دل می نمود *

خوافی خان صاحب تاریخ لب لباب (که مرد صادق القول
 انصاف پزیره است) آورده - که دیانت دار و انعی (که ترقی خویش
 ملحوظ نداشته رفاه خلق بیش از کفایت سرکار منظورش باشد
 و در حکومت او ضرر مالی و جانی باحدی فرسیده) بجز امانت
 خان کمتر شنیده و دیده شد - مکرر اعمال مطالبه دار و زمینداران

(۲) نسخه [۱ ب] بسر هوای *

نادار در محبوس خانه تریب بهلاکت رسیده برای سرکار غیر از
مظلّمه و بدنامی حاصل نبود - قلبی بقدر حال بوعده و قسط بهرکس
مقرر نموده سرداد - چنانچه در لاهور یکدفعه ازین وجوه نقصان
دو لک روپیه از نوشته اخبار نویسان بعرض رسید - بر خاطر پادشاهی
گران گذشت - چون بر کیفیت حال اطلاع شد استحضار فرمودند
در دکن هم ده دوازده لک روپیه بابت بقایای سفوت بر ذمه
رعایای سقیم الحال بود - که هر سال احدیان و منصبداران تعیین شده
دام وصول ناکرده خود مبلغ موقوفانه گرفته طومار ندارند می آردند
همین قسم مبلغ خطیر از پیشکش به بومیان نادار یک قلم معاف
نمود - اتفاقاً روزی پادشاه تعریف دیانت او می کرد - عرض نمود
که مثل من خابن دیگرے نخواهد بود - هر سال مال ولی نعمت را
بر باقی داران معاف می نامم - پادشاه فرمود که میدانم شما خزانة
آخرت ما را معمور میکنید - انتهی کلامه *

فی الواقع در پیشگاه خلافت نقش نوکری آن بزرگوار با این
منصب تللیل (که زیاده بر دو هزاره نبوده) بوضع غریب نشسته
بسا امور که در دایره مردمی نمی گنجید اگرچه همه حکم پادشاهی
بوده از خدا ترسی و مهربان دلی بی بعمل نمی آرد - و ازان جهت
که خلاف مرضی آقا سم استغفای نوکری می نمود - پادشاه حق آگاه
نظر بر بی غرضی و راست مزاجی او بتغافل میگذرانید *

(۲) فسخته [ب] صورت .

از مخلص خان بخشي نقل کنند که میگفت امانت خان
 طرفه جا در مزاج خلد مکان داشت - در آن هنگام (که پلده اورنگ آباد
 بقدم پادشاهی زینت پذیرفت) شاهزاده معزالدين عرضي نمود که
 کار خانجات ما بسبب قلمت مکان بیرون شهر افتاده درین برشکال
 بوسیده می شود - حوبلیهای سنجریک متوفی که هم امش مشهور
 آن شهر است (که بذراگی داخل فرزای شده و هنوز ورثه اش بر نیامده)
 برای نگهداشت اسباب مطلوب - پادشاه بنا بر تعلقه بان مرحوم
 پروانگی فرمود - ناشنیده انگاشت - باز عرضی شاهزاده از نظر گذشت
 بمحمد علی خان خاسامان (که در تور و اعتبار سهم و شریک
 فداشت) حکم شد - که باصانت خان سزالی نموده آن مکان را بکمان
 شاهزاده حواه نماید - آن حق پرست باین هم اعتنا نمود - تا آنکه
 روزی در سواری (که هر دو در جلو بودند) محمد علی خان عرض
 کرد که برای حوبلی مرشد زاده هر چند سزالی نموده بجائے نرسید
 پادشاه متوجه امانت خان شدند - خان مذکور بے محابا عرض کرد
 که هرگاه درین برق و باران بشاه زاده جا بهم نمی رسد مردم سنجر
 بیگ را کجا سر و سایه پیدا می شود - من بر خود می توهم که کل
 و کورس چند دارم - فردا این روز بر آنها ست - معا فرد استغای
 نوکری گذرانید - که این کار بدیگری مقرر شود - پادشاه سر فرد برده
 هیچ نگفت *

در اوضاع معیشت ضوابط اغذیا بکار نمی برد - و به تکلفات
 دنیا داران اصلاً آشنا نبود - و تحلی بفضول و کمالات (سمیه نیز داشت
 ترجمه شریعت الاسلام (که نسخه ایست جامع در آداب شریعت)
 از موافقات او است - و در خط شکسته و نستعلیق صاحب تعلیم
 و تصرف است - هفت پسر و هشت دختر داشت - از همه اعیان
 کثیر مانده - الا وزارت خان متخلص بگرامی (که پسر درم اوست)
 بحسنات شگرف سرآمد او ان بود - طبع موزون داشت - صاحب
 دیوان است - این شعر از مشهور *

* بیت *

* تا قافله سالار جزون فال سفر زد *

* دیوانه ما دامن صحرا بگمزد *

بک پسر داشت موسوم بمیرک معین خان - پیش ازین چندی
 ودیعت حیات سپرد - ازو فرزند نماند - احوال دیگر اخلاف آن
 غفران یغاه مثل میر عبد القادر دیانت خان و میر حسین امانت
 خان ثانی و کاظم خان جد بیواسطه محرر این اوراق جداگانه بر
 صفحه بیان ثبت گردیده - از حسن نیت آن بزرگوار است که درین
 انقلاب آباد (که بیک بسمت و کشاد موه چه خاندانهای عظیم الشان
 گرفتار ذلت و خواری نگشته - و تا چشم زدن آنکه سر بفاک میسود
 بخاک راه یکسان گردیده) فرزندان او بچهار واسطه تا حالت تحریر
 (که (۱۱۵۹) هزار و یک صد و پنجاه و نهم هجری است) بعزت

و آبرو دیوانی دکن و دیگر خدمات عمده بے تفرقة حادثه روزگار (که کمتر بدیگران مشاهده میشود) دارند * .

* ایرج خان *

خلف رشید قزلباش خان افشار است - در حیات پدر برشادت و کارطلبی نامی برآورد - مصدر بهادری و بردای گردید - و در خدمت داروغگی توپخانه دکن بکاردانی و بیغرضی شهرت تمام گرفت - چون پدرش در سال بیست و دوم شاهجهانی در قلعه داروغ احمدنگر در گذشت او را از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار و خطاب خانی و محافظت قلعه مذکور سرفراز ساختند از همت فطری و کرم ذاتی مردم پدر را نگذاشت که متفرق شوند همه را از سپاه و شاگردیشه نگهداشت - و جویای نلم گشت - و از سعادت مذدی و نیک اندیشی قرض پدر را بر ذمه خود گرفته بهرورش خویش و تبار همت مصروف نمود - در سال بیست و چهارم باضافه پانصدی بر نواخته از انتقال قزاق خان بتهانه داروغ پانهری مضاف صوبه دکن نوازش یافت - و پستر بحضور رسیده در سال بیست و پنجم بخدمت میرنوزکی چهره افتخار برافروخت - و چون پادشاهزاده دارا شکوه بالشکرگران بیساق فندهار مامور شد بخشیکری بخان مزبور تفویض یافته بهطای عام تارک مباحات افراخت و پس از معارفت ازان مهم بقوجداری جمو و کانگوه و انعام پنجاه و هفت محل از کوهستان مزبور سربلند گردید - و در سال سیم

چون شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ناظم دکن بمالش علی (۲)
 عادل شاه و ناخست و تاراج ملک او مامور شد خان مزبور نیز بهمراهی
 میر جملة (که با لشکر جوار حضور کمکی شاهزاده قرار پذیرفته)
 رخصت یافت - و شاهزاده بعد از کشایش قلعه بیدر او را با اتفاق
 نصرت خان و کارطلب خان بسمت احمدنگر (که مردم سیوا و مذاجی (۳)
 بهونسله سر بشورش برداشته بودند) کسپیل نمود - بنابر حدوث
 عارضه بمزاج اعلیٰ حضرت دارا شکوه از کمین جوئی و قابو طلبی (که
 همیشه در شکست برادران میکوشید) مهم بانجام نارسانیده امرای
 کمکی را بسزاولعی شدید طلب حضور نمود - ایرج خان (که با داراشکوه
 بط تمام داشت - و خود را داراشکوهی میگرفت) با اتفاق معتقد خان
 بسرکلان نجابت خان نقاره زنان راه هذدوستان گرفت - گویند شاهزاده
 بوزیر خان نایب برهان پور نوشته بود که باستمالک هر دو برداخته
 نگاهدارن - و الا فریب و غدیر بکار برده آنها را دستگیر نماید - چون
 بظاهر بلاد مزبور پیوستند خان مذکور بتقریب ضیافت استدعای
 قدوم نمود - میخواستند که طریق اجابت پیمایند - آگهی شد که
 زیر کاسه نیم کاسه هست - همان وقت کوچ کرده برای افتادند - و از
 دریای نوبده بدست قاصدان شاهزاده ایرج خان این بیت نوشته داد
 ظاهرا بوزیر خان فرستاده باشد *
 * بیت *

(۲) نسخه [ب] بمالش عادل شاه (۳) نسخه [ج] نصیر خان و در [بعضی

نسخه] نصیری خان •

* مدد شکر که از فریده پایاب گذشتیم *

* صدگوز و نود ریش که از آب گذشتیم *

و چون بحضور رسید بفوجداری بکے از مصلحت شرفیه دستوری یافت
 و در ایام جنگ باشاره دارا شکوه جمعیت زیادہ نگاه داشته (راندہ)
 مستقر الخلافہ شدہ ہوں - نتوانست خود را بروقت رسانید - و پس
 ازان (کہ کوس کامیابی عالمگیری بلند آرازة شد - و داراشکوه پی سپہر
 دشت فرار گردید) خان مذکور ناصیۃ خجالت بر زمین ضراعت
 گذاشتہ باستشفاع عمدۃ الملک جعفر خان بعفو جرائم مشمول مراسم
 خسروانہ گشت - و در همان ایام خان مشار الیہ بصوبہ داری مالوہ
 رخصت یافت - ایرج خان نیز در سلک کہکبان آنصوبہ انسلاک گرفت
 و در آغاز سال سیوم بفوجداری بہیلسہ مضاف صوبۃ مسطور سرمایۃ
 عزت اندوخت - پس ازان بفوجداری ایابچپور اختصاص گرفت
 و چون سال ہم دلیر خان بتحصیل پیشکش چاندا و دیوگدہہ تعیین
 یافت خان مذکور نیز بمرافقت او مامور شد - و بتقدیم نیکوخدمتی
 دران ہم مورد عنایت پادشاهی گشتہ از اہل و اضافہ بمنصب درہزار
 و پانصدی در ہزار سوار چہرہ دولت افروخت - پس ازان مدتی
 بتعیذاتی دکن گذرانیدہ در سال نوزدہم بار دیگر بفوجداری ایابچپور
 از تغیر خانزبان متعین گشت - و در سال بیست و چہارم بنظم صوبۃ

(۲) نسخہ [۱] بہسلہ - و نسخہ [ب] بہسلہ (۳) نسخہ [ج] چاندا

و دیوگدہہ .

برهان پور فرق اعتبار بلند نمود - و بعد ازان بصاحب صونگمی
 هزار سرمایه اعزاز اندوخت - بیست و سوم رمضان آغاز سال
 بیست و نهم سنه (۱۰۹۹) هزار و نود و ششم هجری بمطایع حیات
 در نوردید - و در باغ خودش (که بدوسته بدیوار قصبه ایلچپور است)
 مدفون گشت - متصل آن سرائی و پوره احداث نموده - و مقابل قصبه
 کذار رود خانه (که از میان می گذرد) طرح سکونت ریخته - تا حال
 واماندهایش همان جا اقامت دارند - مشار الیه بسیار خوش وضع
 و صاحب سلوک بود - و طعام خوب بوفور داشت - و چون اسباب
 و دستگای زیاده بر امارت او بود همواره پربشان و قرضدار می بود
 ابتدا صیبه صادق خان ممبر بخشی در خانه داشت - و بدان سبب
 گردن اعتبار بیش از دیگران بر می افراشت - ازان عقیقه اولاد نشده
 درگذشت - خان مزبور را سه پسر بود - هیچ کدام ترقی نکرد - میر مومن
 خویش او از همه رشیدتر بود - چندی بنیابت حسن علی خان بهادر
 عالم گیر شاهی بصوبه ارضی ایلچپور می پرداخت - کلان تر پسران او
 میرزا عبدالرضا چون متکفل محاسبه نمۀ پدر شد سرا و پوره را
 بلا شرکت قابض گشت - لا ولد بود - زوجه اش مشهور بهو بیگم
 مامای صالحه - تا وصال اوقات خود را بشایستگی بسر برده - وجه
 معاش همان محصل پوره بود - دیگرے میرزا مانوچهر که در جوانی
 درگذشت - از پسرے ماند ادبش وضع - بهو بیگم مذکوره دخترے

از برادر خویش بفرزندی گرفته بازدراج او در آورد - پیش ازین هفت سال کما بیش چون آن صالحه رخت هستی که کرد همه چیز بطریق ارث باو باز گردید - و بعد دو سال او هم راه عدم پیمود و پسرانش متصرف اند - سیومین میرزا محمد سعید بیشتر در ملازم پیشگی گذرانیده راه و رسم داشت - بشعر و سخن آشنا و از همه جا با خبر بود - ازوست *

* بیست *

* نقشه که بر زر اسمک ندانید سوسری *

* ابن گرد نامه ایست که حاضر کند پری *

خطاب پدر یافته چندی تحصیلدار چاندا بود - آخرها پریشان شد و هیچ جا ناخنش بند نگردید - سرزده بسمت کرناتک شتافت چندی همراه عبدالقادر خان پسر عبدالنبی خان میانه در بالاگهات کرناتک گذرانید - پستر پایان گهات رفته درانجا پیمانۀ هستیش پر شد - اولاد نداشته - درین پیرانه سالی هم خالی از حسن صورت نبود - با راقم محبتی داشت - غفرالله له *

(۲)

* اشرف خان میر محمد اشرف *

پسر کلان اسلام خان مشهدی ست - بجامعیت کمالات نفسانیه موصوف - و باحتوای فضائل انسانیه معروف - هنگامی (که پدر عالی قدرش ناظم دکن بود) او از جانب والد بحراسمت بلدۀ برهانپور می پرداخت - چون آن خان مغفرت نشان و دیعت حیات سپرد

مشار الیه باضافه پانصدی دوصد سوار بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار مورد مرحمت پادشاهی گردید - در سال بیست و ششم بداد و غمی داغ سواراژی یافت - و چون سال بیست و هفتم شاهزاده دارا شکوه با عساکر موفوره بیساق قندهار دستوری یافت میر مذکور باضافه پانصدی و خدمت دیوانی آن فوج سر برافراخته بخطاب اعتماد خانی چهره ناموری برافروخت - و پس ازان بداد و غمی کتابخانه سرکار والا پیروایه اعزاز یافت - و در انجام سال سی و یکم (که زمان قریب الاخذنام فرمانروائی اعلیٰ حضرت است) بخدمت دیوانی و بخشی گومی فوج سلیمان شکوه (که با تالیقی میرزا راجه هایسنکه بر سر شجاع غفلت آئین تعیین شده بود) امتیاز یافت در پس از جنگ سموگده و هزیمت دارا شکوه چون الویه ظفر طراز عالمگیری بجهان ستانی ارتفاع آسمانی گرفت خان مذکور از مرافقت سلیمان شکوه تخلف ورزیده از اسلام آباد متهدرا بعز بساط بوس رسیده کامیاب افزایش منصب گردید - و در همین ایام چون موکب پادشاهی بعزم تعائب دارا شکوه از دریای ستلج عبده نمود خان مشار الیه بصوبه دارمی کشمیر از تغیر لشکر خان دستوری یافت - و در سال چهارم بمناسبت اسم بخطاب اشرف خانی بلذد نامی گرفت - و در سال دهم از تغیر رضوی خان بخاری بخدمت دیوانی سرکار بیگم صاحبه خلعت سرفرازی پوشید - و در سال سیزدهم بمنصب سه هزاری

(۲) نسخه [ج] باوجوداری کشمیر.

و خدمت خانسامانی والا مرتبه گردید - مدتی بدان کار پرداخته
 در سال بیست و یکم بواسطه خوانی مامور شد - و چون سال بیست
 و چهارم همت خان میربخشی در گذشت اشرف خان مسند آرای
 بخشبگری اول گردیده بدرسخت فهمی و ملایمت کارها بتقدیم رسانید
 و نهم ذی القعدة سال سیم سنه (۱۰۹۷) هزار و نود و هفت هجری
 (که پنج روز از فتح بیجاپور گذشته بود) شمع زندگی آن شرافت نشان
 خادوش گشمت - بصلاح و عبادت و پرهیزگاری و تقوات آراستگی
 داشت - و از بسکه ذایقه اش چاشنی گیر نعمت تصوف بود
 مثنوی مولانا را انتخاب نموده بمطالعه آن التذان وافر می بود
 رتبه خطوط نسخ و شکسته و تعلیق و نستعلیق را بدرجه کمال رسانید
 اصغر و اکبر از شکسته نویسی او سر مشق درست تلمی می گرفتند
 پسر نداشت *

* آفر خان پیر محمد نام *

از امرای عهد خلد مکان است - نسب این قوم باغر نام (که از
 اولاد یافت بن نوح علیه السلام بود) مذهبی می شود - لهذا بدین
 لفظ ملقب گشته اند - اکثر این مردم بجوهر جرأت و جلالت موصوف
 در هر جا عالم جانفشانی برافراشته نامی بجمگرداری بر آورده اند
 وقت سلطنت فردوس آشیانی حسین قلی نامی (که ازین فریق با تمن
 خود بنوکری پادشاهی امتیاز یافت) بمنصب هزار و پانصدی

ششصد سوار و خطاب خان (سیده سال بیست و پنجم فوت نمود)
 نام برده سال اول جلوس عالمگیری بمردان ^(۲) قیامه قرار گرفته همراه
 شاهزاده محمد سلطان و معظم خان بدعاقب محمد شجاع جانب
 بنگاه تعیین گردید - و در معارک آنجا داد دایری و دلاری داده
 تردرات شایسته بظهور رسانید - گویند رزے لشکر پادشاهی را عبور
 از آب گنگ بایستد کرد - و آن طرف آب مذکور مردم محمد شجاع
 با سامان حرب فراهم شده مستعد ممانعت بودند - نام برده (که
 بقدرالعی لشکر پادشاهی مامور بود - و پیش پیش دلیر خان هرادل
 میرفت) اسپ را بآب زده هدین که بالای آن کنار برآمده چپقلش
 عظیم زداد فیل مستی (که پیش روی فوج خصم بود) آمده ادرا
 با اسپ بخراطوم برداشته دور انداخت - نام برده در همان گرمی
 بضرب شمشیر کار فیلان را ساخته بجای او نشست - درین ضمن دلیر
 خان این ماجرا بچشم خود دیده از عقب رسید - و تحسین گوید
 برگردن وی گردید - نام برده گفت فیل برای آن خداوند گرفته ام
 بمن اسپ از اسبان کوتل مرحمت شود - دلیر خان گفت فیل هم
 بشما مبارک - و در اسپ خوب جهت وی فرستاد *

بالجمله مومی الیه سال سیوم بخطاب خان سر برافراخته همراه
 خانخانان بهم آشام شدافت - و کارهای دسمت بسته بتقدیم رسانید
 با آنکه خانخانان از ترددهای او راضی بود اما چون معطل او شیوه

تبعدي بر اهل دیهات بکار برده، خال در نسق می افکندند و ممانعت
پیش نمی رفت فی الجمله در حق او تغافل داشتند - ازین جهت
خان مزبور آزاده گشته سال پنجم خواه نخواه دستک راه از خانخانان
گرفته روانه حضور گردید - اگرچه خانخانان این ماجرا بهسر خون محمد
امین خان که میربخشی بود نوشتند و او بعرض پادشاه رسانید و لهذا
آفرخان چند روز از ملازمت و مجرا ممنوع و بتغییر منصب معاتب
ماند اما باز ببحالی منصب مورد نوازش گشته در کمپان صوبه کابل
انتظام پذیرفت - و دران صوبه بتذیبه افغانه خیبر (که فساد پیشگان
مقرری اند) گام سعی فراختر زده دتیقه از زد و کشت و تخریب اماکن
و مساکن آنها فرود گذاشت - سال سیزدهم طالب حضور گردیده بیساق
دکن (که سیوا بهونسله سر تمدن برداشته بود) نامزد گشت - درانجا
نیز جوهر مردانگی بر روی روز افکنده مکرر بر سر افواج مرهغه
تاخته هزیمت داد - پستتر حسب الحکم به پیشگاه سلطنت شناخته
سال هفدهم باز بمهم افغانه کابل مرخص گردید - و این مرتبه نیز
به نیروی شجاعت چنانچه باید بتادیب آنها پرداخت - سال هیزدهم
بتماننداری جگد لک قامت قابلیت آراست - سال بیست و چهارم
براه داری کابل و عطای نقاره کوس امتیاز بر نواخت - و سالها
در دارالملک بکارهای پادشاهی سرگرم ماند - سال سی و پنجم (که
پادشاه او را بدکن طلبداشته) پس از وصول بنواح اکبر آباد مردم جهات
(که دران ایام شیوه سرکشی و قطاع الطریق داشتند) بر سر قافله

ریخته چند اراکه عقب مانده را تازاج نموده مردم را باسیری گرفتند - نام برده بدریافت این خبر برگذھی آنها تاخته گرفتها را از چنگل آنها رها ساخت - و متهورانه بمحاصره گذهی دیگر پرداخت درین ضمن گولی بندوق بار (سیده مطابق سنه ۱۱۰۲) یک هزار و یکصد و در هجری بدار آخرت پیوست - پسرش آغر خان ثانی ست - که رفته رفته بخطاب پدر سر بلند گشته - در عهد فردوس آرامگاه هم زنده بود - نامی به بلند رتبیگی بر آورده بوقت موعود در گذشت *

• ارسلان خان •

پسر آلردی خان اول است - ارسلان قلی نام داشت - سال پنجم چاوس خلد مکان از تغیر خواجه صادق بدخشی بفوجداری بنارس سرفرازی یافته سال هفتم از تغیر ضیاءالدین خان بفوجداری سیوستان صوبه قندهار از اصل و اضافه بمنصب هزاری نهصد سوار ازان جمه ماهتصد سوار در اسپه سه اسپه و خطاب ارسلان خان نامور گشت و سال دهم بفوجداری سلطان پور باهری ناسزد شده منصب در هزاری هشتصد سوار در اسپه سه اسپه قرار یافت - و سال چهارم باضافه بانصدی درجه تصاعد پیمود - تتمه احوال او مسموع نشد *

• امیر خان •

پسر خلیل الله خان یزدی است - والدۀ مکومه او حمیده بانو

بیگم صبیحہ سیف خان و صبیحہ زادہ یمین الدولہ آصف خان اسمعیل
در سال بیست و نهم شاهجهانی باضافه پانصدی صد سوار بمذنب
هزار و پانصدی پانصد سوار چہرہ امتیاز برافروختہ بخدمت
میرتوزکی سرفرازی یافت - و در سال سی و یکم چون خلیل اللہ
خان بصوبہ داری دہلی اختصاص گرفت اورا بخطاب میرخانی
برنواختہ بہمراہی خان مذکور تعین نمودند - و در عہد خلد مکان
بعد فوت پدر باضافہ مذنب فایز گشتہ بفوجداری کوهستان جمو
پایہ اعتبار برافراخت - و در سال دہم بہمراہی محمد امین خان
میربخشی بمالش فیہ طاغیہ یوسفزئی مامور گشتہ سردار اورا
با جمعہ بذواہی شہباز گدہہ (کہ نزدیک لنگرکوت است) تعین نمود
ار مواضع ہوائی آن را غارت نمودہ در فضای کویہ کرہ مار درآمده^(۲)
چند قریہ دیگر را آتش زدہ بخاک برابر ساخت - و با مواہی بسیار
باشکر معاودت نمود - و در سال دوازدهم از تغییر حسن علی خان
بداروغگی مذنبداران جلو جہتہ اعزاز افروخت - و در ہمین سال
از انتقال آلہ وردی خان عالم گیر شاہی بصوبہ داری آلہ اباد قامت
مبہات برآراستہ از اصل و اضافہ بمذنب چہار ہزاری سہ ہزار سوار
در اسبہ بلذ پایہ گشت - و در سال چہاردهم از خدمت معزول شدہ
سعادت ملازمت اندرخت - و بذابر جہتہ روزے چند بسلب مذنب
معاتب گردید - و در ہمین سال ببخالی مورد انظار عاطفت گشت

در چون در سال هفدهم از پیش‌گاه خلافت و جهان‌بانی فوجدارعی
 ابرج بار نامزد گردید بعلمت ابا و امتناع ازان کار از منصب بر طرف
 شده گوشه انزوا برگزید - و در سال هیزدهم بتازگی مشمول عواطف
 خسروانه گشته بخطاب امیر خان و اضافه منصب درجه پیمای
 علو مرتبت شد - و بایالت صوبه بهار رخصت یافت - و در آنجا
 بمالش عالم و اسمعیل و دیگر افغانان شاهجهان پور و کانت کواه
 مساعی موفور بظهور آورده آنها را (که بعد از استیلای افواج پادشاهی
 پیناه قلعه در آمده بودند) دستگیر نمود - و در سال نوزدهم بتقبیل
 آستان سلطنت افتخار اندرخته در کاب شاه عالم بهادر بیساق
 کابل مرخص شد *

(۲)

از دیر این مرز و بوم بسکونت‌گزینی گروه‌ها گروه افغان بلغاک خانة
 شورش و فساد گردیده - خصوص در عهد عرش آشنایی - که هر جوقه
 بخود سری و فتنه‌گری گردن افراخته و از عصیان منشی باهم یکتائی
 گزیده غبار طغیان برانگیختند - عساکر پادشاهی بقصد استیصال
 آن مفتنان بد سرشمت مدتها آن زمین را پی سپهر سم ستوزان داشت
 چون بقتل و غارت از اندازه افزون خرابی تمام بآن جمع نافرجام
 راه یافت هر چند بمباری بزرایای ناکامی و پیغولهای گمنامی
 در ساختند لیکن هنوز اطفای ناپره بغی و فساد آن اشرار بالکلیه
 واقع نشده همواره مهم‌کنه لنگ درمیان بوده به نیروی شمشیر زنی

(۲) نسخه [ب] از دیرباز این مرزو بوم •

سعید خان بهادر ظفر جنگ اکثر خار بن شورش این طایفه بد سرشت
 (۲)
 کنده گردید - و پس ازان بتوالی مرز و عبور موکب فردوس آشیانی
 بدارالملک کابل و آمد و شد افواج گران پادشاهی (که بتسخیر بلخ
 و بدخشان و جهت مهم تندهار ازین راه تعیین یافته) بیشتری ازینها
 ترک شورش انگیزی نموده پای ادب در دامن اطاعت پیچیدند
 و بسیاری از خود سران (که در مرز و بوم خود بمبرده گردن بر بقیه
 باج گذاری نمی دادند) از حد خویش قدم فراتر گذاشتند - بالجملة
 مهمات آن ولایت نظم و نسق شایسته گرفته صورت امنی بظاهر پدید
 آمد - و پس از آنکه نوبت فرمان رزائی بخلد مکان رسید بذابر
 هستی و فراغت درستی مویه داران آن جسارت اندیشان تبه رای
 هوای فساد در دماغ پندار افکنده لوی خلاف و عصیان برافراشتند
 و چون زنبور خانه دفعه برشوریده مثل مور و ماخ بر جوشیدند
 و مانند خیل زاغ و زغن فضای آن ناحیه را در گرفتند - چه فوجهای
 پادشاهی دستخوش تاراج آن نکوهیده کاران گردیدند - و امرای عمده
 در مقابل آنها غیر از خود را بغارت دادن و کشته شدن طرفه
 نبستند - آخر الامر رایات پادشاهی بحسن ابدال برافراخته شد
 و تدابیر بسیار بکار رفت - قلع ریشه فساد آنها نگردید - و بعد
 معارفت بلاهور شاهزاده محمد معظم بخطاب شاه عالم بهادر
 امتیاز یافته تعیین آن مهم گشت - و پادشاه زاده بتقریب درست

و زای مائب نخود یا از غیب دانی (که اهل دول اکثر ملهم می باشند)
 بخدر بست آن مملکت برهم خورده منحصراً بصوبه داری امیر خان
 دانسته تجویز آن کار بحضور بر نگاشت - خان مذکور در سال بیستم
 سنه (۱۰۰۸) هزار و هشتاد و هجری چهارم شهر محرم از تغییر
 اعظم خان کوکه بنظم آن صوبه رایس ناموری برافراخت - و ابتدا
 بهر داری آغرخان بمالش افغانان حوالی پشاور از قرار واقع برداشته
 خودی بمسکوردگی خان مذکور بر لغات کسب نمود - و آغرخان
 دران نواهی افغانان کشتی زیاده نموده با ایمل خان (که بشاه شهرت
 یافته دران کوهستان سکه بنامش میزدند) کار بمشت و گریبان
 رسانید - و از جسارت و پردلی درین حالت (که مردمش راه هزیمت
 سپرده بودند) قدم ثبات افشرد - نزدیک بود که از پای درآید - برخی
 هوا خواهان از جان نثارها نموده عذاش گرفته ازان مملکه برآوردند
 و امیر خان پس از ضرب دست نمایان بتدریج چنان بتالیف
 و استمالت آن بیگانگان شهرستان آدمیت برداخت که سران آن طایفه
 از وحشت و رمیدگی برآمده بے رسواس پیش او آمد و شد
 میکردند - و حساب بر میداشتند - و در حکومت بیست و در ساله
 هرگز چشم زخمی باو نرسید - و هیچ زبونی و بد عملی نکشید
 در سال چهل و درم بیست و هفتم شوال سنه (۱۱۰۹) یکهزار
 و یکصد و نه هجری جهان گذران را وداع نمود - در مذهب امامیه

(۲) نسخه [ب] برهم زده (۳) نسخه [] هشتم *

سعید خان بهادر ظفر جنگ اکثر خار بن شورش این طایفه بد سرشت
 (۲) کنده گردید - و پس از آن بتوالی مرز و عبور موکب فردوس آشیانی
 بدارالملک کابل و آمد و شد افواج گران پادشاهی (که بتسخیر باغ
 و بدخشان و جهت مهم قندهار ازین راه تعیین یافته) بیشتر ازینها
 ترک شورش انگیزی نموده پای ادب در دامن اطاعت پیچیدند
 و بسیاری از خود سران (که در مرز و بوم خود بمبرده گردن بر بقیه
 باج گذاری نمی دادند) از حد خویش قدم فراتر گذاشتند - بالجملة
 مهمات آن ولایت نظم و نسق شایسته گرفته صورت امنی بظاهر پدید
 آمد - و پس از آنکه نوبت فرمان رانی بخالد مکان رسید بنابر
 هستی و فراغت دوستی مویه داران آن جسارت اندیشان تبه رای
 هوای فساد در دماغ پندار افکنده لوای خلاف و عصیان برافراشتند
 و چون زنبور خانه دفعه بر شوریده مثل مور و ملخ بر جوشیدند
 و مانند خیل زاغ و زغن فضای آن ناحیه را در گرفتند - چه فوجهای
 پادشاهی دستخوش تاراج آن نموده کاران گردیدند - و امرای عمده
 در مقابل آنها غیر از خود را بغارت دادن و کشته شدن طرف
 نبستند - آخر الامر ایات پادشاهی بحسن ابدال برافراخته شد
 و تدابیر بسیار بکار رفت - قلع ریشه فساد آنها نگردید - و بعد
 معارفت بلاهور شاهزاده محمد معظم بخطاب شاه عالم بهادر
 امتیاز یافته تعیین آن مهم گشت - و پادشاه زاده بتقریب در دست

و زای مائب خود یا از غیب دانی (که اهل دول اکثر ملهم می باشند)
 (۲)
 بخدر بست آن مملکت برهم خورده منحصراً بصوبه داری امیر خان
 دانسته تجویز آن کار بحضور بر نگاشت - خان مذکور در سال بیستم
 سنه (۱۰۰۸) هزار و هشتاد و چهارم شهر محرم از تغیر
 اعظم خان کوکه بنظم آن صوبه ریاست ناموری برافراخت - و ابتدا
 بهر ادلی آغرخان بمالش افغانان حوالی پشاور از قزاق واقع برداشته
 خوچه بمسکونگی خان مذکور بر افغانان کسبیل نمود - و آخر خان
 دران نواحی افغانان کشتی زیاده نموده با ایمل خان (که بشاه شهرت
 یافته دران کوهستان سکه بنامش میزدند) کار بمشت و گریبان
 رسانید - و از جسارت و پردلی درین حالت (که مردمش راه هزیمت
 سپرده بودند) قدم ثبات افشرد - نزدیک بود که از پای درآید - برخی
 هوا خواهان او جان نثارها نموده غذایش گرفته ازان مملکه برآوردند
 و امیر خان پس از ضرب دست نمایان بتدریج چنان بتالیف
 و استمالک آن بیگانگان شهرستان آدمیت برداخت که سران آن طایفه
 از وحشت و رمیدگی برآمده بے رسواس پیش او آمد و شد
 میکردند - و حساب بر میداشتند - و در حکومت بیست و دو ساله
 هرگز چشم زخمی باو نرسید - و هیچ زبونی و بد عملی نکشید
 در سال چهل و دوم بیست و هفتم شوال سنه (۱۱۰۹) یکهزار
 و یکصد و نه هجری جهان گذران را وداع نمود - در مذهب امامیه

(۲) نسخه [ب] برهم زده (۳) نسخه [ا] هشتم *

متعصب بود - و زره‌های بسیار بفضلا و صلحای ولایت ایران میفرستاد
 بدارالخلافة در مقبره پدرش مدفون گردید - او بره بود تمام دانش
 خود آئین - مدبران روزگار و مندوبان آموزگار نسخه تدبیرات کلیه
 و جزئیه اگر از حاشیه ضمیرش بردارند سزاست - فکر حکمت آمیزش
 سوء المزاج فساد را از طبیعت مالمی برآورد - و سبابه نبض شناس
 زمانه از رگ خواب فتنه گرفت - کارهای دست بسته اش دست
 ستمگران بر پشت عجز بر بست - و کوششهای پای برجای او
 هزینه گردان کوی رهزنی را از پا نشانند - بنیاد جور برافکنند - بال و پر
 از ستم بکنند - بائذ اقباله والا دولت - که هرچه ریاض اندیشد اش نهال
 تدبیر کاشت بثمرات تقدیر بارور گردید - بر لوحه ارادت از جز نقش
 مراد نذسبت - و بر صفحه امیدش غیر معنی مقصود صورت نسبت
 — (۴) سرگروه‌های افغان را (که سر خود سری یکسر و گردن از فلک برتر
 می افراشتند) چنان بر بینه استمالت کشید که بایلی آرزومند گشتند
 و آن وحشی نژادان رمیده آشنایی را چنان مید اخلاص و درستی
 نمود که خود را بفتراک اطاعت رسانند - از نبرنگ بود ازیهای
 درست اندیشی او سران آن قوم باهم بساط منازعت گستردند در پی
 یکدیگر افتادند - غریب تر آنکه هر یکی با صلاح کار خود بصوابدید از
 قوسل می جست *

(۲) در [بعضی نسخه] بال پرواز ستم (۳) نسخه [ج] بلاد اقبال
 والا دولت (۴) نسخه [ا ب] سرگروه‌های *

گویند نویته کم طایفه از طوائف افغانان ماند که گرد ایمل خان فراهم نیامد - هرکه دران کوهستان بود آنوقت چند روزه برداشته حاضر شد - حشره و انجوهی مجتمع گردید - که تلافی و تدارک آن بفوج صوبه دار کابل ممکن نبود - امیر خان مضطرب گشته از عبدالله خان خوشگویی (که از مشاهیر منصبداران و اعیان کمکیان بود - و بفراست و کیاست معروف) مکاتبیب مزوره بسر دار هر طایفه نوسانید - که ما مدتها منتظر لطافه غیبی بودیم - که سلطنت بافغانان منتقل شود احمد الله که امید دیرین برآمد - لیکن از اذماع این شخص (که پادشاهی برداشته اند) مطلع نیستیم - اگر تابل سلطنت باشد بفرسند - ما هم خود را برسانیم - که اختیار نوکرچی مثل ناچار است آنها در جواب تعریف ایمل خان نوشته ترغیب آمدن نمودند - عبدالله خان باز نوشت که این اوصاف مسلم - اما عمده در ریاست عدالت و رعایت سویت است در جانب و اجانب - بنابر امتحان بار تکلیف نمایند که آنچه ملک بتصرف آمده بمیان قوم تقسیم نماید اگر حیف و میل دارن ظاهر خواهد شد - سران طوائف برزای او عمل نموده بار پیغام کردند - او ایستادگی کرد - که ملک قلیل بمردم کثیر چگونه بخش شود - بمجرد این حرف در دژی و اختلاف بدید آمد - بسیاری از جهاه و عوام برخاسته رفتند - ناگزیر شروع بتقسیم نمود - چون البته مراعات شیعه خود و آنها (که قریبتر بودند) واجب دید دگر باره گرد نزاع و غبار تذازع برخاست

هر یک از سران و سرداران راه موطن خود گرفته بعدالمنه خان مملوניהا
 نوشتند - (زوجه محترمه اش مشهور بصاحبجی دختر نیک اختر
 علمی مردان خان امیرالاهرا عجب کد بانوی عاتله و ضابطه کار شناس
 بود - بیشتر در مقدمات ملکی و مالی شریک و سهیم میشه
 و به نیک اندیشی و معامله فهمی کارهای عمده متمدنی می نمود *
 گویند شبی از سوانح کابل فوت امیر خان گوش زد خلد مکان
 گردید - همان وقت ارشد خان را (که مدتی دیوان کابل بود - و دران
 ایام بدیوانی خالصه اختصاص داشت) طلب داشته باضطرابه
 فرمود - که سخت امری دریداد - که امیرخان درگذشته - و ملکی (که
 مهبلی هزار شور افزایی و فتنه انگیزی سم) خالی مانده - تا رسیدن
 مردار دیگر مبادا فساد می سرکشد - خان مزبور بجزوات عرض کرد
 که امیر خان زنده است - که میگوید مرده - پادشاه حواله بسوانح
 داد - گفت مسلم - لیکن ضبط و ربط و رتق و فتق آن ملک را بسته
 بصاحبجی سم - تا از همت احتمال تخلل ندارد - خلد مکان
 همان وقت بآن مدبره کلدان نوشت - که تا رسیدن شاهزاده شاه عالم
 بهادر بخمرداری پردازد *

(۲)
 گویند چون برآمد و در آمد ازان کوهستان پر شر و شور
 خوبه ازان را خالی از دشواری نیست لشکر سردار مرده چگوفه
 بسلاست برمی آید - صاحبجی فوت امیر خان را چنان مخفی کرد

که اصلاً صدائی و ندائی باند نشد - و شخصی را مشابه بامیر لعل ساخته در پالکی آئینه دار نشانده طی منازل می نمود - و سپاه هر روز میدید - و مجرا میگرفت - بعد از آنکه از کوهستان بر آمد بتعزیم پرداخت *

گویند تا رسیدن بهادر شاه (که مدتی ممتد کشید) صاحبجی زباده بند و بست آن ولایت نمود - چون اکثر قبائل سران افغانه بتعزیم امیر خان آمده بودند همه را باعزاز فزود خود نگاهداشته بافغانان پیغام کرد - که آنچه مرسوم شماست بگیریید - و دست فتنه انگیزی و رهنوی کوناه ساخته یا از اندازه فراتر نهدید - و الا این گوی و میدان - اگر من غالب آمدم تا قیام قیامت نامه بر صفحه روزگار خواهد ماند - آنها از سر انصاف بتجدید عهد و پیمان پرداخته اصلاً سر از اطاعت او نه پیچیدند *

از برخی ثقات شنیده شد که این بانوی عصمت آئین در ایام جوانی (وزت چو دول سوار از کوچه میگذشت - فیل خاصه پادشاهی (که در تمام فیلان سر حلقه بود) در عین شورش مستمی از رد بر پیدا شد - هر چند ارباب اهتمام خواستند که آنرا برگردانند فیلبان (که این قوم خالی از شوارت نمی باشند - و غرور خاصگی پادشاهی هر باری بود) هرگز ممنوع نگردید - و بی محابا فیل راند - هر چند ازین طرف دست به تیرهای ترکش بودند فیل خرطوم خود را بر چو دول انداخته خواست که در پیچیده بمالد - که از آن چو دول را

چون زمین انداخته بدر زدند - آن شیر زن بدوگان مرافی (که محاذی چو قدرش بود) بر جهنم بکجرت آن خزیده دروازه بر بست - امیرخان درزے چند از غیرت هندوستان زائی بتهاجر و ناخوشی پرداخته آملی حضرت بمواجه فرمودند - که از کار مردانه کرد - و ستر خود و ناموس تو نگاهداشتم - اگر فیل بخراطم پیچیده بعالمی می نمود کدام آبرو می ماند *

بالجمله امیرخان را از صاحبجی فرزندے نشد - و چون او بر خان مزبور سخت غالب بود در کمال اخفا مدخولها نگاهداشته اولاد بسیار بهم رسانید - و آخر الامر بر صاحبجی هم ظاهرگشته بنظر التفات و تربیت برنواخت - و پس از آنکه در سال بعد فوت امیرخان در بند و بست کابل گذرانیده ببهان پور رسید چون از پیشگاه خلافت برخصت بیت الله مجاز شده بود پسران را درانگه حضور نموده خود به بندر سورت شتافت - پستر بذابر تفتیش مال امیرخان حکم رفت - که صاحبجی بیز بحضور بیاید - تا رسیدن فرمان جهاز او راهی شده بود - دران اماکن شریفه بسبب صرف مبالغهای خطیر شریف مکه و غیره باعزاز و احترام پیش آمدند پسرکلان امیرخان بخطاب میرخانگی و منصب هزری شش صد سوار سرافرازی یافته با صبیغه بهره مند خان میربخشی کدخدایان و در عهد بهادر شاه بنیابت آصف الدواہ بنظم صوبه لاهور چنده مامور بود - دیگرے از پسرانش میرزا جعفر عقیدت خان است

که در زمان خلد منزل بصوبه دارعی پنهان شتافته پستر به بخشیدگری پادشاهزاده عظیم الشان متعین گشت - و احوال میرزا ابراهیم مرحمت خان و میرزا اسحاق امیر خان (که پیش از همه برادران علم اشتهار و ناموری برافراخته - و هر دو با خدیجه بیگم زوجه روح الله خان ثانی از یک مادر اند) جداگانه نقش پذیر خامه گشته - و دیگر پسران چندان اعتبار نیافتند - مثل هادی خان که بنیابت مرحمت خان به پنهان رفته - و سیف خان که بفروداری پوزنیه می پرداخت و اسد الله خان که بتجویز نظام الملک آصف جاه به بخشیدگری دکن فایز گشته *

* امانت خان ثانی *

میر حسین پسر سیوم امانت خان خوافی ست - بحسن شادت و جوهر فراست جلیس و اندیس والد خویش بود - پس از رحلت آن آگاه دل پسندیده اخلاق نسبت بسائر اخوان منظور نظر خلیفه الرحمن حضرت خلد مکان گردیده با کم منصبیها نقش اعتبار درست نشست گویا (من بركة البرامكة) بقیه همه اعتبارات بود که والد مرحومش داشت - که همه این سلسله مشمول نوازش خانزاد پروری بودند گویند (دزه پادشاه قدر شناس ببار عام بر آمد - خان مذکور با پسر چون بسراپرده در آمد چو بداره (که این طایفه از عضویت

(۲) در [بعضی نسخه] من بركة البرامكة بقیه همه اعتبارات بود - و در نسخه [ب] بجای بقیه القبه نوشته *

و گزندگی فاطمه شایان چوب و لایق دار است) دست پسر گرفته باز داشت - خان مذکور از فرط غضب و خشم پاس ادب و حفظ حضور نمانده برگشته آن سلاطین را زیر مشت گرفت - و رفته عرض نمود - که هرگاه خانزادان بامثال این مردم ننگ و غیرت خود بامی دهند در کار حضرت ازینها چه توقع ناموس و حمیت است پادشاه بخاطر داشت او تمام چوکی آنروز ازین فرقه بر طرف فرمود *

بالجمله چون کاردانی خان مشارالیه دل نشین پادشاه شده بود در ایام قریب باختتام سال سی و یکم (که بلده بیجاپور بزول ظفر شمول موکب سلطانی رشک امصار و اقطار گردید) در آغاز سال سی و دوم بخطاب پدر فرق اعزاز برافراخته مواد ناموری اندرخت و بدیوانی صوبه دارالظفر بیجاپور متعین گشت - چون آخر سال سی و سیوم ریایات فیروزپی آیات از تصبه بدری (که هفده کورهی شمالی بیجاپور است) باعثاز آمده سواد قطب آباد کلکه مضاف (۲) تورکل (که جنوبی بیجاپور بمسافت دوازده کوره بر گذار دریای کشناسم) مضرب خیام نصرت اعتصام گردید خان موصی الیه از دیوانی بیجاپور بدفتراری تن از تغیر حاجی شفیع خان پایه اعتبار بلند تر افراخت - و در سال سی و هشتم از تغیر معمور خان بحراسم خجسته بنیاد جبهه کاونی افراخت - و باضافه سواران و منصب از اصل و اضافه بهزار و پانصدی نهصد سوار درجه اعزاز پیمود

(۲) نسخه [ب] کلکه (۳) در [بعضی نسخه] نورکل .

و در همین سال طلب حضور شده خدمت بیوتانی رکاب از انتقال
خواجه عبدالرحیم خان تفویض یافت - و درین ضمن مکرر بقلعه داری
ارک خجسته بنیاد هم مامور گشته و آخرها به متصدی گری بندر
مبارک سورت اختصاص گرفته رخصت یافت - و مهمات آنجا را
بشگرف کاری و نیک اندیشی متمشی گردانیده بکفایت سوکار والا
و امنیت رعایا در پیشگاه خلافت درجه استعسان یافته بفرزونی
منصب تحصیل شان کامی نمود - نظر بر اسباب رفاه و ترقیات
سترگ دنیوی در باره او مظنون خلأقی بود - بهوم بجه مهری فلک
بهار دولتش در آغاز بخزان گرائید - که سال چهل و سیوم سنه
(۱۱۱۱) بکھزار و یکصد و یازده هجری بگل چیغی باغ همیشه بهار
چنان خرامید - بیرون معموره مذکور متصل شهر پناه مدفون است
چهار بصر داشت - اولن میر حسن مرحوم - که بصیغه عقیقه محمد
مراد خان اوزبک عقد ازدواج داشت - پدر والده راقم حرورف است
در مقامات کلمه در عن شباب بشبوع ربای بجان ربا در گذشت
پسر ایشان کمال الدین عالی خان - که باخلاق ستوده و سلامت نفس
ممتاز همسران - در حالت تحریر بمتصدی گری محالات خجسته بنیاد
تدول آصف جاه مامور است - در همین میر سید محمد ارادت مند
خان - که بدامادی عم خویش دیانت خان میر عبدالقادر اختصاص
داشت - در عهد خلد مکان به بیوتانی خجسته بنیاد و در عهد
خلد منزل بدیوانی برهان بود چهره امتیاز افروخت - سیومین میر

سید احمد نیازمند خان - که بکرات دیوانی برار سرانجام داده در اوایل عهد خسرو زمان بیدگاله شدافت - جعفر خان ناظم آنجا بمابقت محبت و احسان والد مرحومش قدم او را باعزاز تلقی نموده بداروغگی نواره (که عمده ترین خدمات آن صوبه است) نامزد ساخته از بارگاه خلافت بخطاب امانت خان و اضافه منصب امتیاز بخشید - و بعد از سپری گشتن او بفوجداری محالات آن صوبه می پرداخت - (در سال ۱۱۵۷) هزار و یکصد و پنجاه و هفت داعی حق را لبیک اجابت گفت - چهارمین میر محمد تقی فدویت خان - که عمه حقیقی این نگارنده باو منسوب است - در عهد خلدنزل ببخشگیری برهان پور سوافرازی یافت - در حادثه میر احمد خان ناظم آنجا (که در جنگ مرهه شهید شد) اکثر متصدیان آن بلده بگرفت و گیر آمدند - هر یک بریو و رنگ از جنگ آن فرقه بد آهنگ رهائی جمعت - او از ساده لوحی خود را به بود وا نموده بدافع خطیر داد - و استخفاف بر خود نپسندید - اخلاف همه باتی است *

* ارشد خان مهر ابوالعلا *

همشیره زاده و خویش امانت خان خوافی است - مدتها تعینات صوبه کابل ماند - و سال چهل و دوم جلوس خلد مکان بحضرت رسیده از انتقال کفایت خان بخدمت دیوانی خالصه سر عزت برافراخت - و بشیوه امانت و دیانت و حسن سائی در کارها قصه

در مزاج پادشاه جا کرد که محسود اقوان گردید - (از انجا) که فلک ناتوان بین چیره دستی کنی را بدیده رضا نمی بیند - و همیشه سنگ تفرقه بر شیشه خانه مراد مردم میزند) (روزه چند بغراغی نفس نکشید - و بآسوده دلی ده چند بر نیاردن - که بحکم کارکنان قضا و قدر سال چهل و پنجم مطابق سنه (۱۱۱۲) هزار و یکصد و دوازده هجری بخواب واپسین رفت - پسر کلانش میر غلام حسین است که بخطاب کفایت خان مخاطب گردید - از دو پسر مانده بود یک میر هیدر که آخر خطاب پدر یافته - و در همین میر سید محمد که بخطاب جد خود نامور گشته *

* اسمعیل خان مکها *

سابق نوکری سه بندی در ضلع کرناٹک حیدر آباد میگرد - سال سی و پنجم جلوس خلد مکان حسب التماس ذوالفقار خان بهادر بمنصب پنجبزاری پنجبزار سرور و خطاب خانی سر برافراخته همراه بهادر مذکور بهم کشایش قلعه خنجی مامور گردید - سال سی و هفتم چون در ایام محاصره قلعه مزبور میان محمد کام بخش و اسد خان و ذوالفقار خان صحبت به بیمزگی کشید ذوالفقار خان دست از محاصره برداشتن مصلحت و تمت دیده افواج و اضراب را از مورچال طلبداشت - نام برده (که آن طرف قلعه جای مورچال او بود) زود نتوانست رسید - سفتا که وریره و غیره مقاهیر (که در

انتهاز قابو بودند) در میان آمده با وی بجنگ پیوستند - از آنجا که جمعیت او قلیل بود زخمی و اسیر مرهتبه گشته یک سال مقید مانده بسعی اچم نایر (که از سابق شناسائی داشت) (۲) زر معتدبه داده از دست آنها مخلصی یافته سال سی و هشتم بعثت بوسی خلافت آئینه بخت را جلاداد - و باضافه هزاره ذات و خدمت (۱) داری از انندی تا مرتضی آباد فرق عزت برافراخت - سال چهل و یکم بدعقله فوجدارعی اسلام گذهه عرف راهبری از تغیر عبدالرزاق خان لاری مشمول عواطف شد - سال چهل و پنجم بفوجدارعی بنی شاه درک رایست بلندرتبگی برافراشت - خاتمه احوالش بنظر نیامده *

* ابونصر خان پسر شایسته خان *

سال بیست و سیوم جلوس خادمکان از تغیر لطف الله خان بخدومت عرض مکرر امتیاز پذیرفته سال بیست و چهارم (که سلطان محمد اکبر آثار بغی بعزمه ظهور آورد - و در رکاب پادشاه فوج کم بود - بغابران اسد خان بطلايه جانب نالاب بهکر مامور شد) او نیز بهمراهی خان مذکور دستوری یافت - پسترقوربیگی شده سال بیست و پنجم معزول گردید - پس ازان بنظم موبد کشمیر شناخته سال چهل و یکم از آنجا تغیر گردیده بعزل مکرر خان بصوبه داری لاهور سرافتخار برافراخت - و بوجه از منصب افتاده سال چهل و پنجم

(۲) نسخه [ب] داشت از دست آنها (۳) نسخه [ب] از مندی

(مأثر الامراء) [۲۹۳] (باب الف)

مشمول عواطف شده از تغییر مختار خان بحکومت مالوه و از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و پانصد سوار سرمایه اعزاز اندرخت - بعد ازان چندے تعینات موبه بنگاله بود - سال چهل و نهم بصوبه داری اوده و از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و دو هزار و پانصد سوار آئینه بخت را جلا داد - بعد ازان بر سرگذشت او اطلاع نشده *

* امان الله خان *

نبیره آله ردی خان عالمگیر شاهي سمت - پدرش غالباً امان الله خان اسمت پسر خان مذکور - که بعد فوت پدر بفوجداری نواحی آگره تعیین گردیده خطاب خانی یافت - در سال بیست و دوم بفوجداری گوالیار مقرر شده در جنگ مرجال بیجاپور مردانه شربت و ایمنی در کشید - مشار الیه گویا خطاب پدر یافته بمنصب هزار و پانصد سوار در خانه زادن روشناس و منصبداران کار طلب امتیاز داشت - در اواخر عهد عالمگیری بجگرداری و جانبازی خویش پیش آمده بمرتبه امارت ارج پیمان گردید - چون در آغاز سال چهل و هشتم پادشاه جهاد آئین همت بتسخیر قلاع اشقیما گماشت از کشایش قلعه راجگده و پرداخته عنان عزیمت بانفتاح حصار تورنا (که چهار گروهی قلعه مذکور است) تاخت *

مشهور است که در اواخر عهد خلد مکان اکثر قلاع متعلقه سیوا

(که از دست گماشتگان او انتزاع شده) امرای تودد کار بتحصيل
مجرای خود زرے بمسئولان قلعه مي رسانيدند - و آنها تسليم
قلعه مي نمودند - و اين ماجرا بے کم و کاست بهادشاه ميرسيد
چنانچه مکرر اتفاق افتاد که همان تدر مبلغ بعد فتح در انعام
ماحب اهتمام عنايت شد - مگر اين قلعه - که بزور مردانگي و ضرب
شمشير بدست ارلياي دولت قاهره آمد - تفصيل اين اجمال آنکه
تربيت خان از جانب دروازه بمورچال درالي نشمن - و محمد
امين خان بهادر از جانب ديگر راه برآمد بر محصوران محدود
ساختم - سلطان حسين مشهور بمير ملنگ از طرف امان الله خان
از سوئے کمرجانفشاني بر بست - تا آنکه پانزدهم ذي القعدة سنه
(۱۱۱۵) يکهزار و يکصد و پانزده هجري هنگام شب امان الله خان
از طرفی که بود چند نفر پياده مارليه را تحريض بران کرد که اولاً بے
از آنها وداع جان گويان تا سنگچين قلعه رسیده مال يعني کند برسنگ
محکم نمود - تا بيست و پنج نفر ازان جوق بمدد کند بالای کوه
الوند مانند برآمده داخل قلعه شدند - و آرزو گرفت و گير در دادند
خان مزبور و عطاء الله خان برادرش و چندے دست از جان شستها
پاشنه کوب در رسيدند - و حميد الدين خان (که هر جانب کمين
فرست جوياں مي گشت) بشنيدن اين خبر بوضع پيش رفتها (پيمان
در کمر بسته بعقب رسيد - و دفعه کفار را که بمقارصت برخاستند

بهنخ بے دریغ آوردند - و بقية السيف بارک خریدند امان طلبیدند
 تلعه بغتوح الغیب نامی گشت - و امان الله خان باضافه پانصدی
 در صد سوار در اسبه فرق اعتبار افرخت - و آزان بعد مورد اعطاف
 خسروانی گشته همواره بتلاشهای شایان در تقدیم امور ماموره انواع
 تحمین و آفرین می اندوخت - و باضافهای پی در پی چهره مباحثات
 می افروخت - پس از فتح واکنکیره در جایزه نیکو خدمتی بعلای
 نقاره بلند آوازه گردید - و پس از واقعه ناگزیر خلد مکان بهمراهی
 محمد اعظم شاه از دکن بهذروستان شتافته در جنگ بهادر شاه
 زد و خورد بهادرانه نموده زخمهای کاری برداشت - و هیات مستعار را
 پدر در نمود *

* ابراهیم خان *

خلف ارشد امیر الامرا علی مردان خان است - در سال
 بیست و ششم سده (۱۰۶۳) هزار و شصت و سه هجری از پیشگاه
 صاحب قران ثانی از راه تفضل و مهربانی بخطاب خانی چهره
 کامرانی افروخته سرمایه شادمانی اندوخت - چون سال سی و یکم
 پدرش درگذشت از امل و اضافه بمنصب چهارهزاری سه هزار سوار
 لوی بلند نامی افرخت - و در محاربه سموگده در میمنه فوج
 داراشکوه منظم بوده بعد از شکست از نا تجربگی و کوتاه اندیشی
 وفاتت شاهزاده مراد بخش را مومل مقصود انگاشته برگزید - چه
 آن پادشاهزاده نخوت و غرور آمده از نابخردی و بیدانسی باشتهار

عازمه اعلیٰ حضرت خطبه و سکه در ممالک گجرات بغام خود
 نموده خویشترن را مروج الدین نامیده پادشاه مستقل می اندیشید
 و چابلسیهای مزدرانۀ عالم گیری و مواعید کاذبه عرفوی آن مدبر
 پخته کار (که باقتضای مصلحت وقت بآن خام خیال مساوک میشد)
 بر موافق پندار او افزوده غره تر ساخت - با آنکه پس از جنگ
 داراشکوه و خلع اعلیٰ حضرت و سلب اختیار ایشان زمام زقی و فتق
 سلطنت من حیث الاستقلال بقبضۀ اقتدار عالمگیری در آمد - لیکن
 آن سرشار نشۀ بیخردی و نادانی پی باصل کار نبرده بندهای
 پادشاهی را بتجویز خطاب و باضافۀ ده پانزده بر مذامب و مواجب
 و انواع دلجوئی و استمالت جانب خود می کشید - ازین جهت
 جمعی گول همراهی او اختیار کردند - چون خلد مکان ازان اجتماع
 نامفید و از حرکات بے اندازه آن ساده لوح بلید بحسوت آشوب
 و فتن متفطن گشت در لباس درستی کارش بانعام رسانید *

تبئین این اجمال آنکه روزی (که عالمگیر پادشاه بعزم تعاقب
 دارا شکوه از اکبرآباد بر آمد - و گذر سامی معسکر اتبال گردید)
 مراد بخش از رفاقت پهلو تهی نموده با بیست هزار سوار (که
 فراهم آورده بود) در شهر متوقف گشت - مردم بسیاری بطمع جاه
 و حشم از لشکر عالمگیری نیز جدا شده بدو پیوستند - و جمعیت او
 سمت از دیار پذیرفت - خلد مکان کس فرستاده مصتفسر وجه
 تخالف و تقاعد از مرافقت شد - او پیشانی را عذر خواه آورد

لاجرم محمد اورنگ زیب بهادر بیست لک روپہ ارسال داشته پیغام کرد - کہ بر طبق قرار داد پس از انصرام این مهم ثلث غذائے بازلایت پنجاب و کابل و کشمیر بآن مسند آرای سلطنت تفویض خواهد یافت - مراد بخش کوچ کرده همراهی گزید - چون ظاهر تصبہ متہرا مضرب خیام شد رای پادشاہ بآن قرار یافت کہ اورا (کہ ہر روز از ارضاعش بر تخالغ خاطر می افزاید) از میان بردارد لهذا مکرر اظهار شوق ملاقات نموده استشارت ملکی را بہانہ طلب ساخت - هر چند خبر اندیشان او (کہ استشمام رایجہ غدر می نمودند) سر باز زدند آن سادہ لوح محض را ہمہ پذیرا شدہ گفت - باد صغیر عہد و پیمان موکد بقرآن مظنہ بخاطر راہ دادن از طریقہ مسلمانانہ درر است * * ع * * * * * صید را چون اجل آید سوی صیاد رود *
 درم شوال سنہ (۱۰۶۸) یکہزار و شصت و ہشت بشکار سوار شدہ بود (۲)
 کہ خلد مکان بغتہ باظہار درد شکم تالیق و اضطراب بجائے رسانید کہ در شکارگاہ خبر بار رسیده آن بکید و مکرنا آشنا عطف عنان نموده یک سر بدولت خانہ ایشان فرود آمد - خلد مکان بتعظیم و احترام پیش آمدہ بخلوٹگاہ بردہ طعام کشیدند - و پس از ان بساط استراحت مہمد گردانیدہ قرار یافت کہ بعد از قیلولہ بکنگاش ملکی پردازند - او بکمال بے تکلفی ابراق را کردہ بخواب رفت خلد مکان خود بچرم سرا شتافتہ پرستارے را فرستاد - کہ سایر

(۲) نصیحت [ب] سوار شدہ بود خلد مکان •

یراق را برداشته آورد . درین وقت شیخ میر (که در کمین بود)
 با جمعی در رسید - از آراز سپرد سلاح جوانان چون بیدار شد صحبتی
 دیگر مشاهده نمود - نفس سرد برآورده گفت که با همچو من
 درست اخلاص نرد دعا باختن و حرمت قرآن نداشتن سزادار نبود
 خلد تمکان دران وقت پس پرده ایستاده بود - جواب داد که املا
 در بنای پیمان فتورس راه نیافته - جان آن برادر مصون و مامون است
 لیکن ارباشه چند گرد شما جمع آمده - و کج تلاشی و بد معاشی بافراط
 کشیده - روزی چند با در دایره انزوا کشیدن لازم - همان زمان مقید
 ساخته با دلیر خان و شیخ میر روانه دارالخلافه گردید - شهباز خان
 خواجه سرا (که منصب پنجم هزاری داشت - و عمده دولتش بود)
 با در سه معتبر دیگر که همراهِ بودند گرفتار گشت - و لشکر او رفتی
 خبردار شد که کار از دست رفته بود - ناچار هر یک بملازمت پادشاهی
 رسیده درخور مرتبه نوازش یافت - ابراهیم خان نیز بمسجده کاه خجالت
 جبهه سالی سعادت گشت - اما در همان ایام بنابر جهتی از منصب
 معزول گشته در دارالخلافه بسالیانه موظف گردید - و در سال دوم
 از پیشگاه خلافت بمنصب پنجم هزاری پنجم هزار سوار تحصیل افتخار
 نموده بصوبه داری کشمیر مامور شد - و پس از انتقال خلیل الله خان
 بصوبه داری لاهور نوازش یافت - و در سال یازدهم از تغیر لشکر خان
 بصوبه داری بهار مرخص گشت - و باز سال نوزدهم ترک نوکری
 کرده منزوی گردید - و در سال بیست و یکم از تغیر قوام الدین خان

بایالت کشمیر نامزد شد - و پس از آن بصاحب صوبگی مملکت وسیع
بنگاله سرور فرارخت - و چون در سال چهل و یکم دارائی آن آنکه مسیح
بشاهزاده محمد اعظم درمین خلف شاه عالم بهادر مفوض گشت
او از تغیر سپه دار خان بغظم آله آبادان شدافت - و پس از آن بحکومت
لاهور امتیاز یافته سال چهل و چهارم چون آن صوبه بشاهزاده شاه عالم
مقرر شد خان مزبور بحفاظت کشمیر (که آب و هوای آنجا بمزاج او
خدی موافقت داشت) مامور گردید - و در سال چهل و ششم از تغیر
وکالی شاهزاده محمد اعظم شاه (که بدرخواست خود حضور طلب
گشته بود) بزد و بست صوبه احمدآباد گجرات بدر تفویض بانست
و نابار بعد مسافت (که تا رسیدنش مندر می کشید) شاهزاده
بیدار بخت ناظم مالوه بحراست آنصوبه تعیین شد - و پس از رسیدن
ابراهیم خان باحمدآباد (که هذوز جا گرم نکرده) شاهزاده که انتظار او
داشت از بیرون شهر کوچ هم نکرده بود که خبر واقعه خلد مکان رسید *
(۳)
گویند ابراهیم خان (که خود را اعظم شاهی می گرفت) فوراً
بشاهزاده مبارک باد گفته فرستاد - بیدار بخت در جواب گفت
که قدر عالم گیر پادشاه را ما میدانیم - چه شد که یک چنده
فلک بکام ما گردید - الحال مردم خواهند دانست که بکدام دیوانه
سرکار می افتد - پس از آنکه خلد منزل تخت آزادی سلطنت شد
(۴)

(۲) صفحه [ب] محمد عظیم (۳) صفحه [ج] درج شده بود (۴) صفحه

[ج] سرکاره افتاد .

محمد عظیم الشان بسبب ناخوشی بنگاه ارادہ اخذ و جر ازو داشت - خانخانان مراعات خاندان و عمدگی او مذکور داشته غایبانه واسطه کارهایش گشت - و از پیشگاه خلافت با ارسال فرمان صوبہ داری کابل و غازیٹ خطاب علی مردان خان مورد فوازش ساخت - خان مذکور پیشارر شتافته توقف گزید - اما بند و بست آن صوبہ بقسمی کہ بایسٹ از صورت نگرفت - لهذا صوبہ داری آنجا بذمیر خان قرار یافت - او بابراہیم آباد سوڈھرہ (کہ سی کرھی لاهور است و بطریق وطن داشت) آمدہ چند ماہ گذشتہ بود کہ باجل طبعی درگذشت - خلف رشیدش زبردست خان است - کہ در ایام صوبہ داری پدر خود در بنگالہ بر رحیم خان نام افغانی (کہ سر فساد برداشته خود را رحیم شاہ نامیدہ بود) فوج کشیدہ جنگ صعب زد داد - و افغان مزبور شکست فاحش یافت - و سال چہل و دوم عالم گیری بنظم صوبہ اودھہ و از اصل و اضافہ بمذنب سہ ہزاری دوہزار و پانصد سوار و سال چہل و نہم از گذاشت محمد اعظم شاہ بنسق صوبہ اجمیر و از اصل و اضافہ بمذنب چہار ہزاری سہ ہزار سوار قامت قابلیٹ آراست - و دیگرے یعقوب خان است کہ در عہد خلد منزل بنیابت آصف الدولہ صوبہ دار لاهور شدہ بود - و پس از فوت پدر بخطاب ابراہیم خانی امتیاز یافتہ - گویند بشاہ عالم

(۴) در [بعضی نسخہ] نگذشتہ بود (۳) نسخہ [ج] زبردست خان است

کہ احوالش علیحدہ تحریر یافتہ و دیگرے یعقوب خان است کہ

(مآثر الامراء) [۳۰۱] (باب الالف)

نگینے یمنی گذرانده ہوں - کہ جرم ذاتی او نقش اللہ و محمد و علی
آفتادہ - ہر چند بڑھش رفت کہ شاید عامی باشد آخر باتفاق
مبصران مشخص شد کہ اصالی سن *

* احمدی خان سلطان حسن *

عرف میر ملنگ ہمشیرہ زادہ محمد مراد خان اسم - از
روشناسان بارگاہ عالمگیری ہوں - و بمذبحہ درخور سرفراز - سال پنجہ
و یکم چون پادشاہ در خود آثار ضعف و از محمد اعظم شاہ (کہ نامہ
بشجاعت بر آردہ - و امرای صاحب مدار (را رام ساختہ) نسبت
بکام بخش رد بہ بے اعتدالی مشاہدہ نمود از انجا کہ پاس شاہزادہ
در مد نظر داشت فلم بردہ را ببخشی گری او بر نواختہ در بارہ
خبرداری تاکید فرمود - لہذا او ہموارہ کمر بستہ در سواری آمد
و رفت در بار اہتمام قرار واقع می کرد - محمد اعظم شاہ مکرر
شکایت او با پدر ظاہر ساخت - فایدہ نبخشید - آخر بزینت النساء
بیکم ہمشیرہ اعیانی خود شقہ نوشت - و دران مذرج نمود کہ
تدارک شوخی آن بے ادب کارے نیمت - اما پاس حضرت مانع است
پادشاہ بعد ملاحظہ در جواب شقہ دستخط فرمود کہ این ہمہ
مغلوب ہراس نشود - محمد کام بخش را جائے رخصت می نمایم
بس ازین شاہزادہ مرقوم را اسباب سلطنت عنایت کردہ بجانب
بیجاپور فرستان - پس از وصول بقلعہ پوریندہ چون خبر ارتحال
پادشاہ رسید اکثر امرای متعینہ بے اطلاع برخاستہ رفتند - سلطان

حسن در جذب قلوب مابقی کوشیده بعد رسیدن بیدجاپور سعی جمیاه بکار برد - که سید نیاز خان بلعه دار کلید سپرده بملازمت پیوست - شاهزاده اردا بمنصب پنج‌هزاری و خطاب احسن خان و خدمت میربخشی‌گری سر باند گردانید - و چون شاهزاده از بیدجاپور کوچیده گلبرگه را بتصرف آورده بر واکندیره (که باز بتصرف پیرما نایک زمیندار (فته) آمد در تسخیر آن هم خان مذکور ترددات بمقدیم رسانید - پسترسر شاهزاده را بطریق نوره همراه گرفته بر سر کرنول رفت - و ازانجا زر گرفته بجانب ارکات (که دارن خان پندی بفوجدار می آنجا می برداخت شتافت - و دقیقه از دقائق خیرخواهی شاهزاده فرونگذاشت - و با تلت زر و عسرت بر لشکر بانصرام مهمات طریق جانفشانی پیمود - و باز بشاهزاده ملحق گردید - پس از رسیدن بچهار منزلی حیدرآباد در استمالت رستم دل خان سبزاری (که صوبه‌دار آنجا بود) پرداخته او را بملازمت شاهزاده آورد - چون حکیم محسن خان مخاطب بتقرب خان (که بپایه وزارت امتیاز داشت) باحسن خان شیوه حسد (که خانه برانداز دولت‌های کهنه است) درزیده همیشه شاهزاده را حرفهای بی اصل رسانیده خاطر او را از خان مزبور متنفر می ساختن دران ایام (که مابین خان مذکور و رستم دل خان، مراسم جوشش نظر بدولتخواهی شاهزاده بیش از پیش مرعی بود) تقرب خان ظاهر نمود که اینها در فکر و مشورت

(مأثر الامرا) [۳۰۳] (باب الاغف)

دستگیر ساختن حضرت اند - شاهزاده (که در اصل مزاج محمودا
محبول و دران ایام از کثرت افکار آن نشه دو بالا گردیده بود) پس از
کشتن رستم دل خان (که در احوالش مبین شده) خان مزبور را از خانه
طابیده محبوس ساخت - و بانواع تعذیب روانه ملک عدم گردانید
گروید هر چند مردم پیش ازین واقعه باو خبر رسانیدند (که شاهزاد
در تدبیر حبس شماست) او (که همواره مساک دولتخواهی
می سپرد) قبول این معنی نکرد - این مقدمه در سنه (۱۱۲۰) هزار
و یکصد و بیست هجری بونوع آمد - برادر کلانش میر سلطان حسین
سال دوم بهادرشاهی بدولت ملازمت رسیده بمنصب هزارگی در صد
سوار و خطاب طالع یار خان چهاره عزت بر افرورخت *

* امیر خان مندهی *

میر عبدالکریم نام داشت - پسر امیر خان بن امیر ابو القاسم
ممکن مشهور است - چون جدش را ناهیه بهکر در ایام حکومت
خوبش دلنشین افتاد دران گل زمین طرح وطن ریخته عاقبت خان
خود را بر ساخت - پدرش نیز در ایالت تنه بمقتضای اجل جان
سپرده در جوار والد خویش مدفون شد - ازین جهت مسقط الراس
و محل نشو و نمای اکثر ازین خاندان - آن مرز و بوم است - لهذا
بمندهی زبان زد گردیده - و الا اینها از سادات هرات اند - چنانچه
در احوال نامه نیگانش میرهن گشته - و نیز در ترجمه امیر خان

(۲) نسخه [ب] بمقتضای اجل *

مرحوم گذشته - که او مثل پدر خود کثیر الاولاد بود - و در سن صد سالگی هم از توالد و تفاسل باز نایستاده - میر عبد الکرم کوچک ترین برادران است - ازانجا [که برای خدمت حضور صلاطین (که معبر بخوامی ست) جز امرا زادگان و خانه زادان معتبر شایستگی نداشتند] مشار الیه در بدو حال بخوامی اختصاص گرفت و پس ازان بسردارچی خواصان سرفرازی یافت - و چون عروج دولت و معدود ثروت در طالع او مودع دست تقدیر بود در سال بیست و پنجم (که بلده ادرنگاباد بقدم سعادت لزوم پادشاهی خجسته بنیاد گردید) مومنی الیه منظور نظر تربیت خسروانی گشته بخدمت داروغگی جانمازخانه اعتبار قرب خدمت اندوخت - و پستتر خدمت امانت هفت چوکی بانضمام جانمازخانه یافت - و چون پیش آمد و ترقی او مرکوز خاطر پادشاهی بود داروغگی نقاشخانه نیز تفویض پذیرفت - و در آخر سال بیست و هشتم بتقصیر معاتب شده از داروغگی جانمازخانه معزول گردید - و چون در سال بیست و نهم شاهزاده شاه عالم بهادر با خانجهان بهادر افواج ابوالحسن دلی قلنگ را زده و برداشته بلده حیدرآباد را بتصرف در آردن مصحوب مشار الیه خلعت و جواهر بنیادشاهزاده و امرای عظام متعینه ارسال یافت - چند کی دیگر هم از روشناسان (که هر کدام بکاره مامور شده بود) با هم یکنائی درزیده براه افتادند - چون بچهار کورهی حیدرآباد رسید شیخ نظام حیدرآبادی با جمعیتی ریخته همراهان را

(مآثر الامرا) [۳۰۵] (باب الالف)

عرضه تلف گردانید - نجابت خان و اصالت خان (که فلیج خان
ناظم ظفرآباد برسم بدرقه داده بود) بسابقه معرفتی (که با مخالف
داشتند) بدو پیوستند - جواهر و خلع مرسله و دیگر اسباب و متاع
سوداگری و رهگذاری مردم (که قافله گویان همراه شده بودند) بغارت
رفت - میر عبد الکریم را (که زخمی شده در میدان افتاده بود)
دستگیر کرده نزد ابو الحسن بردند - پس از چهار روز او را از گلکنده
بحوالی حیدرآباد بمعسکر شاهزاده رسانیده خون را یکسر کشیدند
محمد مراد خان حاجب خبر یافته بخانه خود برد - و بانواع داجوتی
پیش آمد - و بعد التیام زخمها ملازمت پادشاهزاده نمود - و احکام
ارشاد پیام (که یگذازش زبانی حواله او بود) برگذارند - و از خدمت
ایشان رخصت شده با خانجهان بهادر (که طلب حضور شده بود)
بآستان سلطنت جبهه سا گردید - و در ایام محاصره گلکنده چون
شریف خان کرده گنج اردو بتحصیل جزیه هر چهار صوبه دکن
رخصت یافت خدمت کردگی گنج به نیابت خان مذکور ضمیمه
خدمتش گردید - و در همین ایام دارنگی جرمانه نیز بوی تعلق
گرفت - و در سال سی و سیوم بجایزه نیکو خدمتی کرده گنج (که
فراوانی و ارزانی برابر قحط و غلای حیدرآباد نمود فاحش کرد) در
بارگاه خلافت مستلزم مجری گردیده بخطاب ملتفت خان مراد
التفات شایان گشت - بعد ازان از انتقال خواجه حیات خان خدمت

(۲) نسخه [ب] جریب نیز .

آبدار خانه نیز بلر معروض شد - و در سال سی و ششم بخدمت
 قرب رتبت داروغگی خواصان از انتقبال انور خان پسر وزیر خان
 شاهجهانی و از اصل و اضافه بمنصب هزاری سر عزت برامواخته
 در تقرب و مزاج دانی محسود امائل شد - و در سال چهل
 و پنجم بخطاب خانه زاد خان تحصیل ناموری نمود - و پس ازان
 از کمال عذایمت بافزایش لفظ میر بر خانه زاد خان چهره عزت
 افروخت - و بعد آن بخطاب میر خان مخاطب گردید - و در سال
 چهل و هشتم پس از تسخیر حصار نوربا بخطاب موروثی پدرش
 امیر خان سربارچ ناموری سون - و در آنوقت بر زبان پادشاه گذشت
 که پدر شما میر خان (که امیر خان شد) در برابر الف یک لک روپیه
 در جذاب اعلیٰ حضرت فرودس آشدانی پیشکش کرده بود - شما
 چه می گذرانید - عرض نمود هزار هزار جان فدای ذات مقدس باد
 جان و مال همه تصدق حضرت است - روز دیگر مصحف مجید
 بخط یاقوت از نظر گذرانید - فرمودند چیزی که گذرانیدید که دنیا
 و مافیها بهای آن نتواند شد - بعد فتح واکنکیره بافزونی پانصدی
 از اصل و اضافه بمنصب سه هزاری کامیاب دولت گردید - و در
 اواخر عهد خلد مکان مقرب آن حضرت خاقان بود - و در مصاحبت
 و محرمیت فوق نداشت - چه شب و روز بباریابی حضور تفوق
 می اندوخت - در مآثر عالم گیری آورده که در مقامات دیوایر
 سه گروهی واکنکیره انحرافی بمزاج پادشاه عارض شد - و اشتداد

(مائث الامرا) [۳۰۷] (باب الف)

و استیلای آن بجائے رسید کہ گاہ گاہ مدهوشی (رمیداد - ازانجا) کہ
من بنود رسیده) یامے تمام بمردم (ر آرد - نزدیک بود کہ از هول
آن حادثہ ملک بہم برآید *

امیر خان نقل کرد کہ روزے درین ایام در نہایت ضعف زیر
لب میگفتند •

* بیت *

* بہشتاد و نود چون در رسیدی *

* بسا سختی کہ از دران کشیدی *

* درانجا چون بصد منزل رسانی *

* بود مرگے بصورت زندگانی *

مرا کہ گوش بران افتاد زرد بعرض رسایدم - کہ حضرت سلامت
شیخ گدجہ (رحمہ اللہ) برای تمہید یک بیت این ہمہ ایبات گفتہ
و آن این است *

* بیت *

* پس آن بہتو کہ خود را شاد داری *

* دران شادی خدا را یاد داری *

فرمودند باز بخوانید - چند مرتبہ تکرار یافت - اشارہ رفت نوشتہ
بدھید - نوشتہ دادم - مدے می خواندند - توانائی بخش توے
ءما کرد - صباح آن بدیوان مظالم برآمدند - فرمودند کہ بیعت شما
ما را صحت کامل داد - و طرفہ طائتے بجان ناتوان آرد - خان مذکور
حجودت فہم و ہدیت ادراک و شگرفی حیثیت و بلندی استعداد (کہ
زان بقابلیت تعبیر رود) ممتاز بود - در محامرہ بیجاپور روزے

(باب الف) [۳۰۸] (مآثر الامراء)

[که پادشاه برای ملاحظه دمدمه (که برابری کندگرمی تلعه برده بودند)

سوار تخت دران تا کنار خندق تشریف آورد - و از جانب تلعه

گولهای توپ چرخ آشوب از بالای تخت میگذشت] مشار الیه

(که دران وقت داروغه جانمازخانه بود) هنوز پا بعرضه اعتبار

نگذاشته بداهه مصرع تاریخ * فتح بیجاپور زردی می شود *
۱۰۹۹

بر پارچه کاغذی بقلم سرب نوشته از نظر گذرانید - پادشاه بفال نیک

برگرفته فرمودند - خدا کند چنین باشد - در همان هفته افتتاح تلعه

مورد انصرام گرفت - و بعد تسخیر حصار گلکنده * مصرع *
۱۰۹۹

* فتح قلعه گلکنده مبارک باد * تاریخ یافته

از پیشگاه خلافت مورد تحسین گشت - و چون مواد پندار

و خون آرائی آماده داشت کله گوشه نخوت بر سر نیاز می

کج میگذاشت - و با کم منصبی از جمیع نوئیضان بلند مقدار یکسر

و گردن برخود می بالید - امیرزادهای خاندان در جلو راه میرفتند

نگاه درست بجانمب کسی نمیکرد - نقش اعتبارش در بارگاه سلطنت

آن چنان بر کرسی نشست که عمدها دست نگر و مدت پذیر او

بودند - چون حکم شده بود [که سوای کسی (که پالکی بار از سوکار

پادشاهی عذایم شده) دیگری از پادشاهزاده و امرا پالکی سوار

در کلال بار نیاید] پس از چندی جمله الملک اسد خان و او (که

در انوقت ملتفت خان بود) باجارت سوار آمدن فرق افتخار افراختند

بعد از آن بهره مند خان و مخلص خان و روح الله خان مجاز گشتند

(مآثر الامرا) [۳۰۹] (باب الالف)

ازین جا رتبه او توان شناخت - که چه قدر در دل پادشاه جا کرده
در دیانت هم قدم میگذاشت - اهل روزگار بفرومایش از جنس
هر دیار بقیمت نصف و ثلث ارسال می کردند - دیده و دانسته
نگاه می داشت - و در پرده قدغن استیجاب حصص ارز می نمود
(۲)
و بعد ارتحال خلد مکان همراه محمد اعظم شاه رفته چون صاحب
جمعیت و فوج نبود در گوالیار همراه بنگاه ماند - و پس از آنکه
تخت خسروی بجلوس بهادر شاه زیبایش گرفت و امرای عهد سلف
از مخلص و مخالف بافرزنی مفاصم کام دل اندوختند او نیز
از اصل و اضافه بمنصب سه هزار پانصد سوار مورد مرحمت شد
لیکن آن قرب و مصاحبت کو - و آن ناز و تبختر با که - ناچار
بقلعه دارمی اکبر آباد در ساخته گوشه گزید - و از نا دیدنیها را رسم
منعم خان خاننجان (که در اهلیمت و مرتت بیکتای روزگار بود) از
دیرین بزرگداشتها موبه دارمی آگه نیز بوی تفویض نمود - و پستر
از موبه دارمی معزول شده بقلعه داری میگذرانید *

چون در اواسط عهد محمد فرخ سیر پادشاه مرحوم بنا بر استقلال
سادات باره و هنر بامور سلطنت راه یافته باقتضای مصلحت
پیش آمد امرای عالمگیری در افتاد. عثمانی اللد خان و حمید الدین
خان بهادر و محمد نیاز خان همه بتازگی مورد نوازش گشتند
خان مذکور را نیز از آگه طلب حضور نموده بدارنگی خواصان

(۲) در [بعضی نسخه] حصص از سر می نمود *

مستاز گردانیدند - و پس از خلع آن پادشاه مرحوم چون زمام سلطنت بقبضه اقتدار سادات باره در آمد. او را از تغیر افضل خان صدرالصدر خدمت مدارت کل نامزد کردند - گویند قطب الملک بمراعات پیشین رتبه تعظیم و توقیر او از دست نمیداد - و برگوشه مسند خود می نشانند - در همین ایام داعی حق را امیک اجابت گفت - پسرانش هیچ کدام رشده نکرده با اندوخته پدر بسزد نمودند مگر ابوالخیر خان - که بنابر قرابت با خاندان خواجه عاصم در عهد پادشاه مرحوم خطاب خانی یافته جمعیت و دستگاه داشت و همراه خان مزبور بسر می برد - میر ابوالوفا نبیرة ضیاء الدین خان برادر کلان امیر خان نسبت به پسران او ناعی داشت - و در اواخر عهد خلد مکان بداد رنگی جانماز خانه درجه اعزاز می پیمود - و قابلیت و استعداد او ذهن نشین پادشاه بود - چنانچه روزی عرضه داشت پادشاهزاده بهادر شاه بخط رمز از نظر گذشت - چون رمز معلوم نمیشد پادشاه بیاض خاص بمیر مذکور حواله نمود - که ما دوسه رمز واضح نوشته گذاشته ایم - آنرا با این سنجیده استنباط مطلب نماید - مشار الیه بیاروی دقت نظر و سرعت فکر رموز مستوره مسطوره باستخراج آورده مضمون عرضه داشت را نوشته گذرانید - و درجه استحسان یافت *

* آصف الدوله جمله الملک احمد خان *

محمد ابراهیم نام پسر ذوالفقار خان قرمانلو ست - نواسه

مادق خان میر بخشى و خویش یمین الدوله آصف خان میشد - از
 حادثات سن و ربعان شباب بحسن صورت و تناسب ظاهری منظور
 مراحم و عواطف اعلیٰ حضرت بوده در هم سالان و اقوان امتیاز
 تمام داشت - سال بیست و هفتم بخطاب اسد خان و خدمت
 آخته بیگی نوازش یافته آخرها ببخشى گری دوم پایهٔ اعتماد
 افراخت - چون سرور خلافت بجایوس عالم گیوی مزین شد مشمول
 عذابت گشته مدتها سرگرم بخشى گری دوم بوده سال پنجم بمنصب
 چهار هزاری در هزار سوار تحصیل افتخار نمود - سال سیزدهم بعد
 فوت رزیر معظم چهفر خان بتفویض نیابت وزارت و مرهمت
 خذجر مرمع و در بیوهٔ بان بدست خاص مباحات اندوخت - حکم
 شد که رسالهٔ پادشاهزاده محمد معظم نویسد - و مهر پادشاهزاده
 دیانت خان پنجم هی کرده باشد - و در همین سال از بخشى گری دوم
 معزول گشته در سال چهاردهم از انتقال لشکر خان باننصاب خدمت
 میر بخشى گری اعلام سرفرازی بر افراخت - و غرهٔ ذی الحجّه سال
شازدهم اسد خان استعفاى نیابت نمود - حکم والا پدرايهٔ مدور
 گرفت که امانت خان دیوان خالصه و کفایت خان دیوان تن
 پائین تر از مهر دیوان اعلیٰ مهر خود کرده مهمات دیوانی سرانجام
 دهند - دهم شعبان سال نوزدهم آن خان ستوده اطوار باز بنوازش
 درات مرمع کار و خدمت جلیل القدر وزارت اعظم بلندنامی یافت

(باب الالف) [۳۱۲] (مآثر الامراء)

و آخر سال بیستم (که خانجهان بهادر کولکاش از دکن معزول و معائب گردید - و تا تعیین صوبه دار نظم مهمات آنجا بدلیرخان نامزد گشت) جملة الملک با لشکر فراران و سامان شایان بدکن رخصت یافته بخجسته بنیاد رسیده بود که برخی اخذ و جر بعرض پادشاه رسید - شاه عالم بنظم دکن مرخص شد - و اسد خان برگشته در مبادی سال بیست و دوم در کشن گنده مضاف صوبه اجمیر ملازمین نمود - و چون سال بیست و پنجم رایات پادشاهی بحالش سنبهای بهونسله (که پادشاهزاده محمد اکبر را در ملک خود جای داده بود) بعزیمت دکن در اهتراز آمد جملة الملک را با شاهزاده عظیم الدین در اجمیر گذاشتند - تا راجپوتیه دران نواح غبار شورش نتوانند برانگیختند - پس ازان در سال بیست و هفتم در احمد نگر بتقبیل عقبه خلافت جبهه افروز گشته بعد فتح بیجاپور بعنائیم مسند وزارت با نکیه گاه زرفعت و سوزنی چکن دوز مربع نشین چاربالش استقلال گردید * * ع * زیبا شده مسند وزارت * تاریخ است و پس از کشایش قلعه گلکنده باضافه هزار سوار بعلو مرتبت هفت هزاری هفت هزار سوار مرتقی شد - و سال سی و چهارم بهتنبیه غنیم آن روی دریای کشیا و انفتاح قلعه نذدبال عرف غازی پور و نظم و نسق بالاگهات کرناتک حیدر آباد تعیین گشت - جملة الملک بعد تصرف نند بال در کرپه (که سرحد کرناتک است) چهارونی داشت پادشاهزاده محمد کام بخش از حضور بانترع قلعه راکنیکوره

(مآثر الامراء) [۳۱۳] (باب الف)

دسنوري يافت - چون روح الله خان بانصرام آن مهم مامور شد او
بامتثال حکم جهان مطاع بکمک جملة الملک عدنان توجه انعطاف
داد - پس از وصول موکب شاهي بکريه سال سي و هفتم حکم (سيد
(۲) که هر دو بکمک ذوالفقار خان (که محامره خانچي دارد) متوجه شوند
بعد از رسيدن آنجا بظاير لخته دراعي ميان پادشاهزاده و جملة الملک
رنجش واقع شد - و بسعايت بدسگالان فتنه پزوه سرگراني و آشفتگی
طرفين گرمي گرفت - جملة الملک بدست آريز مراسلات مخفيه
پادشاهزاده (که نا رای قلعه نشين بوساطت بعضی ناعاقبت اندیشان
درميان داشت) بحضور نوشته مجاز گردید - که راز دلپمت بونديله
شب و روز حلقه در خانه پادشاهزاده بوده بے رخصت اسد خان
سوازي و ديوان و آمد و شد مردم بيگانه نشود - درين اثنا از جاسوسان
قلعه در متحقق گشت - که کام بخش بذاسازي و زغم جملة الملک در
شب تار قرار رفتن قلعه داده - لهذا اسد خان بکنگاش ذوالفقار خان
و ساير سرداران لشکر فوج محامره قلعه را ببذگاه طلبیده گستاخانه
بخانه پادشاهزاده درآمده نظر بند ساخت - و از خانچي برخاسته
حسب الحکم کام بخش را روانه حضور نمود - و خود چنده در سنگر
(۳) توقف ورزید - پس ازان طلب حضور گشته از مقدمه کدورت اسر
پادشاهزاده و اعمه بسيار بخاطرش جا داشت - روز ملازمت چون

(۲) در [بعض جا] خانچي نوشته (۳) نسخه [۱] که بارامای

قلعه ديشين (۴) نسخه [ج] سکه - و در [بعض نسخه] سکر .

بسلامگاه (سید ماتقمت خان داروغه خواصان قریب تخت استاده بود
آهسته خواند * * ع * * در عفو لذتست که در انتقام نیست *
پادشاه فرمودند که بجا خواندید - اجازت قدمبوس داده محفوف
عواطف ساختند *

و چون خلد مکان در سال چهل و سیوم سنه (۱۰۱۰) یک هزار و ده
هجری پس از اقامت چهارساله در اسلام پوری معروف بدوم پوری
بعزیمت حق طویمت جهان بتسخیر قلاع و تخریب اُلکه سیوای بهونسله
قدم جهان کشا در زکاب یک ران گیتی نورد گذاشت نواب قدسیه
زینت النساء بیگم را باخدمه محل همانجا نگاهداشته اسد خان
بحراست و حفاظت تعیین گردید - و در سال چهل و پنجم مبادی
مهم کهیانا حسب الطلب از بنگاه باسلام آستانه اتبال آشیانه
شرف اندرخته بخطاب امیر الامرا چهره امتیاز افروخت - و فتح الله
خان و حمیدالدین خان و راجه جیسنگه بسرکردگی از تعیین تسخیر
آن قلعه فلک شکوه گشتند - بعد فتح چون کسای عارض مزاج امیر الامرا
گردید حکم عزیمت شیم عز صدر یافت که از طرف اندرون دیوان
عدالت (که بموجب حکم بدیوان مظالم موسوم گشته) برآه در برآمده
در کتیره بتفارت یکذرع زینة حجره بنشیند - تا سه روز نشست
پس ازان حکم شد که عصا بدهند - بعد ارتحال خلد مکان پادشاهزاده
محمد اعظم شاه نیز باعزاز و احترام او کوشیده در امر وزارت
استقلالش افزود - و چون از گوالیار متوجه جنگ بهادر شاه شد

(مآثر الامرا) [۳۱۵] (باب الالف)

اسد خان را با بنگاه و همشیره اعیانی خود زمینک النساء بیگم (که
خلد منزل مخاطب به بیگم صاحب نمود) درانجا گذاشت - چون
فصیم فیروزی از صهب ایزدی عنایت پیرچم بهادر شاه وزید آن شاه
صربت کیش حالم آئین نظر بر دیرین بزدگی و قدم اعتبار او از راه
نوازش طلب حضور ساخت - برخی باربابان قرب گفتند که با اعظم شاه
شریک غالب جمیع کارها او بود - فرمود که دران آشوب اگر پسران ما
در دکن می بودند بتقاضای وقت رفاقت عمومی خود می نمودند
بعد ملازمت بخطاب نظام الملک آصف الدوله و خدمت و کالت (که
در سوائف ابام صاحب اختیار جمیع مهم ملکی و مالی میشد)
و نواختن نوبت در حضور سرعزتش از فلک برین گذرانید - و چون
پادشاه رعایت خاطر منعم خان خانخانان (که حقوق بسیار ثابت کرده
وزیر اعظم بالاستقلال بود)^(۲) اهم می شمرد و وزیر باید که سر دیوان
استاده کاغذ بدستخط وکیل مطلق رساند چنانچه یگان دفعه
بعمل آمد و این معنی بر خانخانان گزانی کرد لهذا مقرر شد
که آصف الدوله که کبر سن دریافته مشغول عیش و نشاط است
بشاهجهانباب رفته بفراغت و آسودگی بگذراند - و کالت را نیابتاً
ذوالفقار خان سرانجام نماید - لیکن در جنب اتتدار خانخانان سوائی
مهر و کالت (که بر اسناد و احکام بعد مهر وزارت میشد) دیگر امری
در و کالت نماند - آصف الدوله در دلال الخلافه پنج وقت نوبت

(۲) نسخه [ج] با استقلال .

کامرانی نواخته زیسته گوارا و عاقبتی مهیا داشت - چون نوبت سلطنت
 جهاندار شاه رسید و ذوالفقار خان رائق و فائق خلافت گردید
 مراتب نوکری از میان برخاست - دوسه باری که بدربار دست
 مالکی سواره بدیوان عام فرود آمده متصل تخت نشست - پادشاه
 در مخاطبات عمو می گفت - پس از آنکه جهاندار شاه از آگره
 شکست خورده گریخت و یکسر بخانه آصف الدوله رسید خواست
 قان دیگر باره ساز و سرانجام فراهم آورده بکارزار پردازان - ذوالفقار
 خان نیز رسیده درین کار مبالغه از حد برد - اسد خان (که مرد
 قهریه کار کهنه روزگار و نیک نفس عاقبت طلب بود) ارضی نشده
 پشمر گفت - که معزالدین بادمان خمر و انهماک لهو و لعب
 و سفله نوازی و ناقدر شناسی قابل فرمان درائی نمانده - چه لازم
 که چنین کسی را بطرف برده فساد تازه بر پا و فتنه خوابیده بیدار
 کنیم - و باعث خرابی ملک و تضییع^(۳) عالم شویم - خدا عالم است
 که مآل کار بکجا منجر شود - هر که از نژاد تیموریه سر بر آرا گردد
 ما و شما را اطاعت او لازم است - همان روز او را مقید ساخته بقلعه
 فرستاد - و ندانست که تقدیر بر تدبیرش میگذرد - و این مآل گزینی
 و عاقبت اندیشی موجب افنای جان شیرین پسر و زوال آبرو و دولت
 سرورئی او گردد - اما چون استطلاع بتقدیر و دیده دوری بسرواثر آن
 مقدر بشر نیست آدم بیچاره بدان جهمت ملوم و مطعون چرا باشد

بایست وقت و صلاح مآل همین بود - مگر گویند که حمیت و غیرت
 یا عرف و طبیعت بل انصاف و مروت اقتضای آن نمیکرد که پادشاه
 هژد با این همه حقوق و نوازش در چنین وقتی حادثه زده با اعتماد او
 بخانه اش در آید - و استشاره احوال خود کند - او را گرفته بدشمن
 دهد - که با سوء حال بکشد - اگر خود از بیری تاب قطره و پویه
 نداشت با آنها را میگذاشت - بهر دشت و محرا که قاعد ادبارشان
 میکشید می شتافتند - و خود زبانه بر آنچه کشید می کشید - بهر
 تقدیر محمد فرخ سیر چون دید که شاه و وزیر مدبر تباة هوش
 بدار الخلافه رفته - هجدا بطرف سر کشند - و فتنه نو بر خیزد
 معرفت میر جمله سمرقندی باستمالت نامه های پیاپی بنام پسر
 و پدر بانواع نوازش و چاپاوسی دل رسواس زده هر دو را مطمئن
 ساخت - گویند سادات باره (که درین امور شریک مصلحت پادشاه
 نبودند) تا اینجا نمی دانستند - بلکه یقین داشتند که اینها بعرضه
 خواهند در آمد - چرا ممنون احسان خود نباید کرد - پیغام کردند
 که بمعرفت ما ملازمت نمایند - تا ضرورت بحال شما عاید نگردد
 چون کار کزان تقدیر در فکر دیگر بودند پدر و پسر با اعتماد مواعید
 عروبیة پادشاهی غره گشته اعتنا بسادات باره نکرده رجوع با آنها
 کسر شان خود دانستند - میر جمله چون از پیغام سادات مطلع شد
 شتابان تقرب خان شیرازی را نزد آصف الدوله فرستاد که اگر استرضای
 پادشاه مطلوب است زینهار بقطب الملک و امیر الامرا متوصل نشود

گویند که تسم قران هم در میان آردن - هرگاه پادشاه بباره پناه دهلی رسید
 آصف الدوله با ذوالفقار خان بطمانینت تمام رفته ملازمت نمودند
 پادشاه بعنایت جواهر و خلعت و کلمات نوازش تسلی بخش
 گشته رخصت نمود - و فرمود که ذوالفقار خان بنابر مصلحت
 برخی امور حاضر باشد - آصف الدوله نکوهش مآل از سیمای حال
 در یافته با دل زار و چشم خون فشان بخانه آمد - همان روز ذوالفقار
 خان را قسمی که در احوال او تحریر یافته کشتند - فردای آن اسد
 خان را محبوس ساخته خانه اش بضبط در آرده چیرزه نگذاشتند
 و صد رپیه یومیه جهت اخراجات او از سرکار پادشاهی قرار یافت - در
 جشن جلوس خواستند جواهر و خلعت برای او بفرستند - حسین علی
 خان امیر الامرا استدعا نمود که خود ببرد - گویند امیر الامرا بهمان
 دیرین روش آداب بتقدیم رسانید - او هم بدستور قدیم در محیی
 و نهاب دست بر سینه گذاشته پان بدست خود داده رخصت کرد
 و در سال پنجم سنه (۱۱۲۹) هزار و یکصد و بیست و نه بعمر
 نود و چهار سالگی ازین دار پرملال درگذشت - چنین امیر نیک طینت
 کم آزار و متحمل با و تار بحسن صورت و نیکوئی شیم (که
 با زبردستان برفق و مدارا و با هم چشمان بشان و تمکین باشد)
 در امرای فریب العبد دیگره نگذشته - از ابتدای نشو و نما
 بکامیابی و کامرانی بسر برده همواره بطاس مراد دوشی میزد

(مائراامرا) [۳۱۹] (باب الاائف)

فواد دغاباز فلک دست آخر بار کج باخت - و قزاق انقلاب نزدیک
بمزل بر امن آباد جمعیت او دو اسپه تاخت - از چرخ بے مررت
صبح نشاطی ندمید که شام کدرتھا سر نزد - و لقمه حلوائے بکام
نریخت که صد نواله زهر نیامیخت - این وفادشمن با که پیوست
که نگسیخت - و با هرکه نشست زرد بر خاست * * بیت *

* پشیمان می شون زرد از عطای خویشتن گردون *

* چو خور گر قرص نانی صبح بخشد شام میگیرد *

از خوبیهای جمله الملک نقل کنند که چون خلدکان در سال چهل
و هفتم بعد تسخیر قلعه کندانه موسوم ببخشنده بخش باران
ادقضای برشکال در محیی آباد یونا آمد کیف ما اتفاق دایره امیرالامرا
در زمین بستے واقع شد - و خیمه عنایت الله خان دیوان خالصه
و تن بر مکان مرتفع - پس از مرور چند روز (که خان مزبور جای
سرابرد) محل سرا محوط هم ساخته بود (نسبت خواجه سرای
امیرالامرا (که صاحب اختیار سرکار او بود) گفته فرستاد - که ازین مکان
بر خیزید - که خیمه نواب ایستاده خواهد شد - خان گفت خوب است
اما مهلتی بدهند تا جای دیگر درین مثل بهم رسد - او تا ترک
جواب داد - عنایت الله خان ناچار بمکانی دیگر انتقال نمود
این ماجرا بهادشاه رسید - مصحوب حمیدالدین خان بجملة الماک
پیغام شد - که شما این جا را بعنایت الله خان بدهید - و خود

برخاسته بجای دیگر بروید - اسد خان اندک مکث کرد - حکم شد که بخانه عنایت الله خان رفته معذرت خواهیید - اتفاقاً در آن وقت عنایت الله در حمام بود - جمله الملك آمده در دیوانخانه نشست از جلد برآمد - امیرالامرا دستش گرفته بخانه آورد - و یک تقویز پارچه اقامت گویان تواضع کرد - و تا انتهای مدت صحبت و رفاهت و پس از آن هم هیچ گاه بهیچ وجه اظهار گله و بیدماغی نمود و در مهربانی و دلداری افزود - چندین کسان هم در زیر آسمان بوده اند گویند اخراجات محل و اهل نغمه و نشاط آنقدر داشت که مداخل بدان وفا نمی کرد - و بسبب بواسیر دائمی بے ضرورت بر زمین نمی نشست - همیشه در خانه بمهد نشیمنی میگذرانید - سوی ذوالفقار خان عنایت خان نام پسر از بطن نول بائی مخاطب برائی داشت - خط را خوب می نوشت - بدارنگی جواهر خانه و منصب مناسب امتیاز یافت - بحکم پادشاه دختر ابوالحسن حیدرآبادی را بمقدار درآوردند - اما بارباش رضعی افتاده سواد می بهم رسانید - و رخصت دارالخلافة یافته باهتجار رومی پیش گرفت همواره از سوانح دهایی نالش او بعرض میرسید - در همان حالت درگذشت - پسرش صالح خان در عهد جهاندار شاه خطاب اعتقاد خان و منصب عمده یافته بود - براهرش میوزا کاظم از هم نشینی رقاصان و بزم سازنگیان یک تلم نذگ و ناموس را بتاراج داده باقبیح اسالیب

(۲) نسخه [۱] نول بالی - و نسخه [ج] نول بای (۳) نسخه [۱] شایگان •

(مآثر الامرا) [۳۲۱] (باب الالف)

درهای سوائی بر درزگار خود می کشود *

(۲)
* امیرالامرا سید حسین علی خان *

برادر خرد قطب الماک عبدالله خان است - که بجای خود
مذکور شود - قطب الماک وزیر اعظم محمد فرخ سیر پادشاه بود
و سید حسین علی خان بمنصب امیرالامرائی تارک مباحات باسما
می سود - اینها از اعظم سادات باره اند - و اکبر شرفای هندی - هر دو
برادر فرقدین فاک سیادت و نبرین سپهر امارت بودند - محتاجی
باکثر شائل سذیه - و خصائل رضیه - خصوص سخاوت و شجاعت
که ازین در صفت والا آثار غرا بظهور رساندند - و نقشهائی (که طراز
صفت درامت باشد) بر لوح درزگار نشانند - و از مبادی ایام عروج
نا منتهی هجرتی و نیکنامی بسر بردند - و از آبیاری عدل و احسان
عزمه هندی را رشک فردوس برین ساختند - لیکن در اواخر ایام
درامت راه غلط پیمودند - و تا روز قیامت داغ بدنامی با خود
بردند - اما نزد ارباب انصاف منشی عزل پادشاه محض پاس آبرو
و حفظ جان عزیز بود - اینها مدد العمر جانفشانیها نمودند - و لوازم
دولتخواهیها بتقدیم رسانیدند - پادشاه چشم از حقوق پوشیده
در مدد قلع و قمع افتاد - و تا زنده بود همین خیال در سر داشتم
آخر این رای سقیم باعث زوال سلطنت شد - و دولت پادشاه
و سادات هر دو برهم خورد *

(۲) نسخه [ب] خان بهادر *

قاضي شهاب الدين ماك العلما (قدس سره) در مناصب السادات
مي فرماید - که امارت محکم سيادت خلق محمدی ست
(۲)
و سخارت هاشمی و شجاعت حیدری - باید که سید محیم النسب
ازین ملکات بهره رافی داشته باشد - و احیاناً بحکم نفس اماره اگر
و تکب عصیان شود آخر کار سید رو میدهد که باعث نجات اخروی
می گردد - مصداق این کلام درین هر دو برادر مشاهده افتاد - که
مظلوم ازین عالم رفتند - و غارت شهادت بر رو مالیدند - نام اصلی
قطب الملک حسن علی ست - و نام اصلی امیرالامراء حسین عالی
شهادت اول بزهر واقع شد - و شهادت ثانی بخنجر - امیرالامراء
اگرچه برادر خرد قطب الملک است اما در سخارت و شجاعت
و علو همت و تمکین و وقار از برادر کلان فایق بود - در عهد خلد مکان
بحکومت زنتهور و آخرها بفوجداری هذرون بیانه می پرداخت
(۳)
چون برادرش بعد رحلت خادم مکان در لاهور مشمول عواطف شاه عالم
گردید سید حسین علی خان با فوج شایسته در حوای دهایی در امت
ولایت پادشاه دریافت - و در جنگ محمد اعظم شاه مصدر جلائل
تودات گشته بمنصب سه هزاری و عنایت نقاره سربلند گردید
و بواسطت شاهزاده عظیم الشان بنیابت صوبه داری عظیم آباد پانده
خصمت یافت - در اواخر عهد خلد مکان صوبه داری بنگاله بسپه دار

(۲) نسخه [ب] که آثار صحت سیادت (۳) نسخه [ج] همدول
بیانه می پرداخت .

(مآثر الامراء) [۳۲۳] (باب الالف)

خان مخاطب باعزالدوله خانجهان بهادر از تغدر شاهزاده عظیم الشان
مقرر گشت - محمد فرخ سیر خلف عظیم الشان (که بنیابت پدر
در بنگاله بود) طلب حضور شده بیئنه رسید - چون مدتها بخودسری
گذرانیده و نسبت برادران دیگر نزد جد و پدر رتبه نداشتم رفتن
حضور شلق و تاگوار پنداشته بعد عسرت اخراجات اوقات پرستی
میکرد - تا آنکه شاه عالم شنقار شد - محمد فرخ سیر خطبه و سکه
بنام پدر نموده در فراهم آردن مردم همت گماشت - درین اثنا خبر
کشته شدن عظیم الشان رسید - در ربیع الاول سنه (۱۱۲۳) ثلث و عشرین
و مائه و الف خود سریر آزای سلطنت گشت - و سید حسین علی
خان ناظم بننه را بوعده غذایات مستمال ساخته رفیق گردانید - و ازین
جهت سید حسن علی خان ناظم آله آباد نیز طریق رفاقت سپرد
در کمتر زمانه افواج کثیره مجتمع گشت - اما بغابر قلت خزانه
تا رسیدن اکبرآباد درازده هزار سوار بیش نماند - حسین علی خان در
روز جنگ (که در حوالی مستقر الخلاوه با جهاندار شاه اتفاق افتاد)
باتفاق حسن بیگ صف شکن خان (که نایب صوبه داری اودیسه بود)
& زین الدین خان پسر بهادر خان زده یله بمقابل ذوالفقار خان
(که توپ و ضربزن بسیار پیش رد چیده ایستاده بود) اسپان ناخته
بزنجهیر توپخانه در آمد - چون عرصه و غا بر خود تذگ دید بآئین
ناموس پرستان هغد پیاده گشته بزخمهای طاقت ربا بزمین افتاد

و آن دوسردار با جماعتدار بسیار مردانه زندگی سپردند - حسین علی خان پس ازین فتح نمایان بخطاب امیرالامرا بهادر فیروز جنگ در منصب هفت هزاره هفت هزار سوار و خدمت عمده میربخشیاگری کوس با ندمرتبگی نواخت - در سال درم با فوج گران سنگین به تنبیه اجیت سنگهه راتهور (که اوای سرکشی و قمر در وطن خود می افراشت) مامور گردید - تا میرآهه هر جا تعلقه ار بود لکد کوب قراج و پی سپر غارت ساخت - راجه از بیم ناکمی به بیکانیر بدر زده باستوار جاها خزید - درین یساق آنچه از اجرای حکم امیرالامرا نقل کنند این ست که چون دیهات اجیت سنگهه و جیسنگهه باهم مخلوط اند و رعایای تعلقه ار این بهراس (و بفرار میگذاشتند بتاراجیان حکم میشد - که مواضع ویران را یفما ساخته آتش زنند - و بآباد مزاحمت نرسانند - رعایای اجیت سنگهه این را دیده معرفت رعایای جیسنگهه تول گرفته می آمدند - همان وقت سزاولان تعیین میشدند که بتاراجیان بگویند که آتش فرو نشانند - و آنچه گرفته اند مسترد سازند اصلا درین حکم تخلف نمیشد - سزاولان آن اشیاء منهدبه را بالتمام در دیه جمع میکردند - بعضی ثقات (که از مردم دیهات بسیار استفسار کردند) با تفاق میگفتند - که غیر از سوختن دیگر هیچ نقصای بما نشده راجه چون خرابی خود دید از مال کار اندیشیده و کلامی معتبر فرستاده بتقبل پیشکش و فرستادن کذور ابهی سنگهه پسر کلان خود بحضور

(مآثر الامرا) [۳۲۵] (باب الف)

و دادن مبیله پادشاه (که بزبان عرف آن دیار درله نامند) مستدعی
عفو جرائم گردید - چون میر جمله در حضور صاحب دستخط پادشاهی
شده هرکه بار رجوع می آردن منصب و جاگیر دستخط کرده دیدان
و هر روز مزاج پادشاه را از سادات منحرف تر می ساخت
امیر الامرا بمصالحه راضی شده کنوز را همراه گرفته باستمجال
مراجعت کرد - و فوجی جهت درله گذاشت - که متعاقب بیارد
درین سفر غریب قضیه اتفاقی رو داد *

گویند چون امیر الامرا بشازده گروهی میرتهه رسید معتبران راجه
با یک هزار و پانصد سوار جهت مصالحه آمده ملازمت نمودند
و استدعای مقام کردند - چون اشتهار داشت (که اظهار اینها فرود
از راستی ندارند - و بحیله رزی می خواهند نگاه دارند - تا راجه
باحمال و ائقال بدر رود) حسین علی خان پیغام کرد که اگر مصالحه
واقعی سمت تا (سیدن کنوز شما مقید و مسلسل باشید - آنها اول
از راه ننگ و عار راضی نگشته آخر قبول کردند - امیر الامرا
چارکس معتبر را زنجیر کرده حواله جماعه داران عمده نمود - چون
جماعه داران همراه گرفته از دیوانخانه برآوردند لچهای لشکر بمجرد
دیدن این حالت بر تیرگی آنها دیدند - جنگ در پیوست - هر چند
مردم بممانعت تعیین شدند اما لچها همه را بچشم زدنی بتلف
جان و مال در آوردند - امیر الامرا آن چارکس را از قید برآورد
معذرت خواست - و بآنها نیز قیقن شد که این حرکت بآزاده سرزده

براجه نوشتند - لیکن راجه پیش از آن بشنیدن این ماجرا فرار نموده بود
ناچار امیرالامرا بمیرتهه شتافته توقف نمود - تا مصالحه صورت گرفت
و پس از رسیدن دهلی تقریب صوبه داری دکن در میان آمد
حسین علی خان میخواست که خود ملتزم حضور باشد - و نیابت
بدستور ذوالفقار خان بغام داؤدخان مقرر شود - پادشاه بگفته مشیران
دمسار راضی نمیشد - تا آنکه گفتگوی خصوصت آمیز در میان آمده
بطول انجامید - و بعد اللتیا و اللتی قرار یافت که میر جمله ادل
صوبه داری بکنه رهگرا گردد - بعد از آن امیرالامرا (که عزل و نصب
کل خدمات دکن باختیارش مفوض گشته) رخصت شود - چنانچه
سال چهارم سده (۱۱۲۷) هزار و یکصد و بیست و هفت روانه دکن
گشته وقت رخصت بالمواجهه عرض کرد که اگر در غیبت من
صوبه داری بحضور رسید یا بقطب الملک تسمه دیگر سلوک شد در عرض
بیست روز مرا رسیده دانند - چون بمالوه رسید راجه جیسنگه سوانی
صوبه دار آنجا از سر راه کناره گزید - تا ملاقات واقع نشود - امیرالامرا
بحضور نوشت - که این حرکت او اگر بر طبق اشاره است حکم شود
از همین جا برگردم - و الا فریاد است که داؤد خان هم این مسلک
پیش خواهد گرفت - چون ابتدای سلطنت واسطه جان بخشی داؤد
خان سادات شدند و بتازگی امیرالامرا نیابت صوبه داری برهان پور
از پادشاه بگامش مقرر کرد او از گجرات بدان معموره رسیده

(مائراامرا) [۳۲۷] (باب الالف)

تمکن گزیده بود - در جواب فرمان رسید که در ازای قباحت نا فهمی
چیسنگه عزل و نصب اورا با اختیار شما گذاشتیم - و از داؤد خان
و توج چنین حرکات چه احتمال دارد - اعیانا اگر مصدر ادای نامذاسبه
شود روانه حضور نمایند - اما از بددلی و سفله مزاحمی که پادشاه
داشت بوساطت خاندوران مخفی بداد خان تحریض مخالفت
نمود - چون امیرالامرا از نربده عبور کرد ظاهر شد که داؤد خان سررشته
و موافقت گسسته خیال ملاقات هم در سر ندارد - حسین عامی خان
در فکر اصلاح او فتنده بتفصیلی (که در ذکر احوال داؤد خان رقمزد)
کلمک احوال نویس شده (پیغامها به میان آمد - حاصل آنکه در صورت
توافق ملاقات لازم - و در شکل تخلف روانه حضور باید شد - از ما
مزاحمت نیست - داؤد خان های جهالت افشوده کار پیر خاش
سازید - ناچار یازدهم رمضان در فذای آن شهر عرصه مبارزت آراسته
گشت - و جنگ بشایستگی روداد - با آنکه تفنگ کاری بداد خان
رسیده بود مردانه در آمده متصل امیر الامرا دیگر باره بجنگ
در پیوسته نقد جان در باخت - امیر الامرا پس ازین فتح صولت اوزا
(که رعیب افزای سران و سرکشان دکن گردید) خجسته بذیان را
اقامت جا ساخته فوجی بسرکردگی ذوالفقار بیگ بخشی به تذبیه
کهندو دیهاریه سیذاپتی راجه ساهو (که در صوبه خاندیس قاعها

(۲) در [بعضی نسخه] روانه حضور شود (۴) در [بعضی نسخه] که در

و دیهاریه و در [بعضی] کهندو و دیهاریه .

اهداث کرده تمانه قايم مي نمود - و باخذ چوتنه شورش آمای آن ضلع بوده قافلها را بتاراج مي برد) تعين کرد - او در پرگنه بهانير با اشقيا درچار گشته بآريزش در آمد - مرهته بانذك زد و خورد بآئين و رسمه که دارند منتشر گشته فرار گزیدند - فوج جنگ دکن نادیده (که از خم و چم مرهته آگاه نبود) شادان و نازان دنبال آنها گرفت که ناگاه آن تبه کاران بهيئت مجموعي چنان گرم و گيرا هجوم آوردند که ذوالفقار بیک (که از فرط تهور پيش آهنگ همه بود) با جمع کشته گشته باقي فوج يغمائي شد - هر چند سيف الدين علي خان و راجه محکم سنگه بمالش آن گروه شقارت پزوه تعين شدند و تا بذور سورت شافتند و پس ازان محکم سنگه تا ستاره (که مسکن و بنگاه ساهوست) دتيقه از نهپ و تالان فرزندگذاشت اما جبر اين کسر و تلافی اين شکست موافق صولت و شکوه امير الامرا صورت نگرفت نظر بر اسباب ظاهر (که رفور خزائن و کثرت سپاه و عزم بلذ و شجاعت فطري حسين علي خان داشت) مي بایست شرمه ضاله مرهته بسرچنگهای رسا و مالشهای مستوفي سر حساب ميشدند ليکن [چون پادشاه بتحریک و اغواي دولت براندازان خود غرض بدستور دزد خان در باب مخالفت امير الامرا به داران جنوبی دکن حتی راجه ساهوی بهونسله (که بزور و تحکم راجه دکن گشته) بایم و صراحت کوتاهي نمیکرد - و در دهلي با قطب الملک هر روز

(مائراامرا) [۳۲۹] (باب الاف)

صحنه تازة و نزاع نو برمي انگيخت - که هر ساعت صدای بگیر
ر بکش بگوش ميرسيد - و از از تذهائي و بيهذاکي ترغيب آمدن بدرادر
مي نوشتم [لا علاج اميرالامرا از دشمن خانه بدشمن بيگانه ساخته
در سنه (۱۱۳۰) يک هزار و يکصد و سي هجري معرفت سنکراحي مله^(۲)
و محمد انور خان برهان پوري مصالحه با راجه ساهو (بشرط عدم
فاخت و تاراج ملک و تعرض شوارع و طرق و نگاهداشتن پانزده هزار
سوار در رکاب ناظم) قرار داده اسغان چوتنه و دبسمکهي شش صوبه
دکن بهر خود با نذخواه کوکن و غيرة ملکه (که راج فدبمش
سي نامند) حواله نموده گماشتگان^(۳) ادرا همه جا شريک و دخيل
ساخت - اگرچه درين سودا بمقتضای وقت سود و بهبود پذداشت
اما نظر بمال زبانه ستيرگ اددوخت - و بيل بدنامي برچهره حال خود
تا مرور دهور کشيد - هرچند که خذلان دين و خفض اسلام عداذا بالله
درين کار منوي و مضمهر او نباشد ليکن در ضمن تسلط کفر از يکه بداه رسيد
و هر روز سر بباليدگي کشيد - اما مذهب در بدن در مي يابد که
درين کار شامت و وبال عايد روزگار کيسمت - و چون مصالحه با مرهته^(۴)
و اينغای عهد و پيمان درفاقت و ناخوشيهاي پادشاه با قطب الماک
همه دراعی انتهاض اميرالامرا بود بهند رستان نيز آمد آمد
بزبانها شايع گشت - پادشاه بخيال محال و سد راه شدن اميرالامرا

(۲) نسخه [۱] شکر احي - و نسخه [ب] شکر احي (۳) در [چند نسخه]

گمايشداران (۴) نسخه [ج] مساله با مرهته .

محمد امین خان چین بهادر را بیهانه بند و بست مالوه که سر راه
 دکن است مرخص ساختند - و پس ازان (که بحرف طرازی و کاربرد ازی
 اعتقاد خان بتازگی شاه و وزیر نرد و لا باهم باختند) پادشاه اخلاص^(۲)
 خان را (که با هر دو برادر اخلاص منذ گفته میشد) با صلاح مزاج حسین علی
 خان و باز داشتن از عزیمت حضور مرخص کردند - امیر الامرا (که
 نصیم عزیمت کرده باستماع دوستی تازه شاه و وزیر متوقف بود
 و انتظار خبر ثانی می کشید) باز برهم زدگی مسموع شده غرق محرم
 سنه (۱۱۳۱) هزار و صد و سی و یک با فوج دکن و مرهه بشوکت
 و صولت تمام از خجسته بنیاد رخصت نمود - و معین الدین نام^(۳)
 مجهول الحال را بهسرعی شاهزاده اکبر برداشته باظهار هواخواهی
 و فدویت بهادشاه نوشت - که در تعلقه راجه ساغر سرے کشیده بود
 دستگیر گردیده - نزد خود طلبیدم - در امثال این امور احتیاط و تقید
 صلاح دولت دانسته خود بحضور می آورم - از آخر ماه ربیع الاول در
 حوالی دار الخلافه جانب لاک فیروز شاه دایره نمود - و خلاف ضابطه
 حضور نوبت نواخته داخل خیمه شد - و مکرر بیانگ بلند گفت که
 من از نوکرعی پادشاه برآمدم - و پس ازانکه بوساطت تطب الملک
 تکالیفی چند با شرط و عهده پذیرا یافت پنجم ربیع الآخر ملازمت
 نموده گذارش گله کرد - و مشمول نوازش و مرحمت بیکران رخصت
 یافت - و باز هشتم ماه مذکور بشهرت سپردن شاهزاده جمعی سوار

(۲) نسخه [ب] نرد دغا (۳) نسخه [ب] نهضت نمود .

شده بحویلی شایسته خان (که از پیشگاه خلافت بار عذایت شده بود) داخل گشت - قطب الملک با مهاراجه ببنده بست قلعه شتافته هیچ کس را در آنجا نگذاشتند - چون فوت قابو معبر بمو تدبیر است و اغماض چنین وقت خیر باد جان و آبروی خود گفتن مباشر امر عظیم و مرتکب کار خطیر گشتند - چنانچه در ذکر قطب الملک مرتوم خامه گردیده - و هذوز دو ماهی نگذشته بود که نیکو سیر پسر پادشاهزاده محمد اکبر (که در قلعه اکبر آباد مقید بود) باتفاق احشام آنجا علم خلاف برافراشت - امیر الامرا بر جناح استعجال رسیده در محاصره سه ماه و چند روز بسازش هزاربهای احشام آنجا قلعه برگرفت و اموال قلعه را متصرف گشت - و چون قطب الملک بمقابل راجه جیسنگه سوائی (که بقصد مخالفت از آنبیر برآمده بود) بفتحپور سیکری رسید امیر الامرا نیز ملحق شد - و بعد مصالحه راجه میان برادران بر سر اموال آگره کدرتها بر خاست - و بیغامهای در شمت و تلخ از طرفین گذارش یافت - اما آخر کار از پخته کاری راجه رتن چند شیوع و اعلان نیافته به بیمزگی تمام تلیم ازان بقطب الملک عاید شد چون مشیت ایزد بیهمال (که بمصلحتهای او که تواند پی برد) بداد تعلق گرفته بود (که هر دو برادر بباد کامیابی لب تر ساخته شورابه بیمرادی در کشند - و گاه چند بمقصود شتافته ره سپر ناکامی گردند) مساهله سترگ و غاظر فاحش سرزند - که با تصدی چنین امر خطیر (که در لبه عظیم بچرخ آرند) بملاحظه یک دیگر

سردارای هندوستان نگشتند - اگر بکے بدبگورے سر فررتی و انقیاد
 فرد می آورد یا امیرالامرا (که بعاشان و جلالت قدر و عزت بلند و همت
 بجا و شجاعت مفرط و دانش درست شهرت تمام داشت - و بصولت
 و مهابت رعب افزای در و نزدیک بود) قطب الملک را از میان
 برداشته مربع نشین چو بالش سلطنت میشد اغلب که پیش مبرفت
 و زمانه دراز در ملت در خانواده ایشان امتداد می گرفت - چنانچه
 باستانی نامها از احوال گذشتگان آگاهی می بخشد - بالجمله
 بذابر هنگامه جهله رام و گردهر بهادر امیرالامرا با محمد شاه پادشاه
 و قطب الملک از فتح پور باگروه معاونت نموده تا انفصال قضیه
 اقامت آنجا ناگزیر افتاد - چون گردهر بهادر پس از فوت جهله رام
 سر استعمار می خرید حیدر قلی خان با محمد خان بنگش تعیین
 گشته بوساطت راجه رتن چند باشتی و مصالحه خاطر ازان
 طرف را پرداختند - درین ضمن فلک نقشه نو بر صفحه روزگار کشید
 نظام الملک بهادر فتح جنگ (که بحسن تدبیر و نیروی پردلی ممتاز
 امرای عالمگیری است) استشمام رایحه غدر و عناد از سادات نموده
 گام سرعت بدکن برگرفت - و در کمتر زمانه دلدار خان بخشی
 امیرالامرا را (که با فوج چیده جرار بتعاقب بود) و عالم عای خان
 برادر زاده و متبذای حسین علی خان را (که بذیابست صوبه داری دکن
 می پرداخت - و با فوج مرهه و متعینه آنجا بعزم قتال باستقبال (سیده)

(مآثر الامرا) [۳۳۳] (باب الف)

بآریزشهای بی دریغی دستخوش تاراج جان و مال ساخت - غریب
حالتی بحسین علی خان زر داد - نمی دانست که مال کار بجای
خواهد کشید - و هوش و حواس باخته هر روز تدبیر می اندیشید
برخی گفتند که چون قبیله نواب در دکن است با ارسال فرمان
مویه داری دکن نظام الملک را مستمال باید ساخت - و بمورد
و تدربج بتلافی و تدارک باید پرداخت - درین اثنا خبر رسید که سید
مبارک خان بخاری قلعه دار موروثی دولت آباد با آنکه از طرف
حسین علی خان بتغیر جاگیر آزرده خاطر بود پداس ناموس سادات
زه و زاد امیر الامرا را با توابع و اسباب پیش از رسیدن نظام الملک
بخجسته بنیان در قلعه جا داده از دستبردهای اعدای مصون و
محفوظ نگاهداشت - یاره هوش زفته بجای آمد - بمشورت و کدگاش
بسنار پادشاه را همراه خون گرفته نهم ذی القعدة بعزیمت دکن
با پنجاه هزار سوار موجودی سوای آنکه نگاهداشت علی العموم شروع
کرده و باطرف و جوانب زرها برای سپاه فرستاده از اکبر آباد
کوچ نمود *

سبحان الله این دو برادر سیما امیر الامرا سخاوت و کرم و حلم
و مواسات فطری داشتند - هرگز مجوز ستم و بیداد بمنتهی نشدند
اما مقلب القلوب نوعی صرف دلها نمود که پیش آوردهای سادات
هرچند میدانستند (که زوال دولت اینها متضمن خانه براندازی ماست)
آهی ابن کشتی غرق شود باهم می گفتند - از بیگانگان چه توان گفت

(باب الف) [۳۳۴] (مائراامرا)

(۲)
چون اعتماد الدرله محمد امين خان چين بهادر بنابر قرابت
قريبه خون با نظام الملك متوهم گشته با وجود عهد و پيمان
اميرالامرا جزم كرد كه آخر كار دست از هم برندخواهند داشتند
بفكر غدر افتاد - و مير حيدر كاشغري را (كه از ترکان دوغلات بود - وجد
كلانش مير حيدر صاحب تاريخ رشيدى همواره ملتزم زكاب بابري
و همايونى بود - و چنده فرمان روائى كشمير رسیده - و از جهمت
ميرشمشيري اينها را ميرگويند) بران داشت كه منتهز قابو گشته
بگيد و حيله بقطع رشته حيات اميرالامرا اقدام نمايد *

گويند سواى والده پادشاه و صدر النساء محل و سعادت خان
نيشاپورى (كه از فوجدارى هندون بيانه بحضور رسیده با محمد امين
خان همراز گشته بود) ديگرى از اين شر سر آورده آگهي نداشت
(۳)
اگرچه به ثبوت رسیده كه شير (كه حامل ابن سانكه بود) مير جمله
بظاهر هواخواهي باميرالامرا از اين مقواه اطلاع داد - جواب گفت
كه من مگر خربوزه ام - كه كسى بكارد زند - و اصلا التفات نكرد - بهر تقدير
ششم ذى الحجه (۱۱۳۲) هزار و صد و سي و دو سال دوم از جلوس
كه منزل توره (كه از فتحپور سي پنج كروه عرفى سمت) مخيم ساگرگرديد
اعتماد الدرله ببهانه تهوع و برهم زدگى دل به پيش خانه حيدر قلى
خان مير آتش فرود آمد - و حسين اعلى خان بعد از داخل شدن
پادشاه بمحل سرا برگشته پاكى سواره راه خانه گرفت - همين كه

(۲) نسخه [ج] امين خان بهادر (۳) در [بعض نسخه] سر بهاد داده *

متصل دروازه کلال بار رسید میر حیدر که روشناس و راه حرف داشت
احوال خود نوشته بدست امیرالامرا داد - و شروع به ضعیف نالی
زبانی نمود - چون دید که او مشغول خواندن است آنچنان بچستی
و چالاکي خنجر آبدار بپهاوی آن بهادر نامدار رسانید که کارش
بآخر انجامید - و نور الله خان پسر اسدالله خان مشهور بواب اریزا
که پیاده همراه میرفت بضرع شمشیر میر حیدر را از پا در آورد
مغلان از هر طرف دویده نور الله خان را از هم گذرانیدند - و سر
امیرالامرا جدا کرده نزد پادشاه بردند - چون مردم حسین علی خان
برسیدن منزل هر یک بجائے و مقامے قرار گرفته غافل از شعبده بازی
فلک دوار بودند در آن وقت نتوانستند رسید - مگر سید غیرت خان^(۲)
که بمجرد استماع بے آنکه بجمع مردم پردازد با معدودے رسیدے
کشته گشت - و جوفے دیگر هم دست و پای بے حاصلی زدند - پس
ازین هنگامه لاش امیرالامرا (که به بیحرمتی افتاده بود) با لاش
غیرت خان و نور الله خان بحکم پادشاهی نماز جنازه خوانده
و تابوتها را بزرغت گرفته خواستند روانه اجمیر نمایند - اما
بنا بر کوچ کهار میسر نیامد - و زربغت هم لچها کشیده بردند - بعد
ازان باجمیر نقل کرده در جوار پندرش سید عبد الله خان مرحوم
مدفون ساختند *

از بعضے ثقات مسموع شده که پیش ازین واقعه مرد صالح در رؤیا

(باب الاف) [۳۳۶] (مائراامرا)

دبد که سیدالشهدا ثالث ائمه اثنا عشر کرام (علیه و علی آباءه السلام)
۱۱۳۲ ۱۱۳۲

خطاب بامیرالامرا کردند - و فرمودند که * بلغ وعدک - و غلب عدوک *

پس ازان سانحه چون حساب نمودند هر فقره تاریخ بود - با صنعت

نقلیب - میر عبد الجلیل حسینی واسطی بلگرامی (رحمه الله)

قصیده غرائی در مرثیه حسین علی خان گفته - تا تاریخ درینجا

ثبت گردید * ابیات *

* آثار کربلا سمت ایان از جبین هند *

* زد جوش خون آل نبی از زمین هند *

* شد ماتم حسین علی تازه در جهان *

* سادات گشته ادد مصیبت نشین هند *

* از داغ دل زدند چراغان اشک جوش *

* این است بوبهار گل آتشین هند *

* گیتی چرا سیاه نگردد ز درد غم *

* خاموش شد چراغ نشاط آفرین هند *

* نیای سمت زین معالیه پیراهن عرب *

* وز خون گریه سرخ شد سمت آستین هند *

* رستم نشان حسین علی خان شهید شد *

* از خنجره که بود نهان در کمین هند *

* آن مفدره که از قلم تیغ بارها *

* تحریر کرد نسخه فتح مبین هند *

- * مذاق از شدند ازان سرکشان دهر *
- * کز داغ ضبط کرد نشان بر سرین هذد *
- * تیغش بر روز معرکهٔ خصم تیرهٔ بخت *
- * چون برق میشکافت صف آهین هذد *
- * فرزند مصطفی خلف الصدق مرتضی *
- * کز روی فخر بود بدانش یمین هذد ^(۲)
- * هذد از شهادتش تن بر روح گشته است *
- * یعنی که بود از نفس واپسین هذد *
- * عالم چو قبر در نظر خلق شد سیاه *
- * افتاد تا ز خاتم دهر آن نگین هذد *
- * از دست ابن ملجم ثانی شهید شد *
- * گوئی ز کوفه است گل ماتمین هذد *
- * هذد ایذچنین مصیبت عظمی ندیده است *
- * دیدیم داستان شهر و سزین هذد *
- * کاهیده است صبر و تدار شد دست غم *
- * ایذهانصیب ماست ز غم و سمین هذد *
- * ای دوستان آل و مچبدان اهل بیت *
- * غمگین شوید بهر حسین حزین هذد *
- * تا حق اهل بیت رسالت ادا شود *

(۲) نعضه [ب] بدانش *

* بر زغم این جماعه منصوبه بین هذد *

* سال شهادتش قلم واسطی نوشت *

۱۱۳۲

* قتل حسین کرد یزید لعین هذد *

حق این است که در قریب العهد کم امیرت داین خوبی گذشته - باکتر
ستوده خواها متفرد بود - و در همت و مروت یکتا - وفور طعام و کثرت
اطعام سوکار از مشهور است - اجرای بلغور خانها از غامه خام و پخته
و احداث مجالس یازدهم و دوازدهم هر ماه در بلاد عظیمه دکن نموده
که تا حال جاریست - درین مجالس با مشائخ و فقرا بخضوع
و انکسار بنفس خود خدمت می نمود - پیش از آمدن دکن زر
(۴)
مهم سازی نمی گرفت - پس ازان محکم سنگه و دیگر متصدیان باظهار
کمی مداخل و افزودنی خرج مزاجش را برین آوردند - معهذا
گویند اموال ملا عبدالغفور بهره ملک التجار بذر سورت (که زیاده
بر یک کرور (دوییه بود) حیدر قای خان متصدی بذر بارچود وارث
ضبط نمود - در همان ایام انقلاب سلطنت روداد - و عبدالحی پسر
متوفی باستغاثه بحضور رسید - و جهت معافی اموال پانزده لک
درهیه نذر باهیر الامرا نوشته داد - (زره پگاه ترو را طلبیده نذر را
با اموال بخشید - و خلعت دانه رخصت وطن نمود - و گفت امشب
مرا بر سر مال این مرد با نفس خود مجادله افتاد - آخر بر نفس
طامع غالب آمدم *

• امتقاد خان فرخ شاهي •

محمد مراد نام کشميري اصل است - در عهد خلد منزل بوکالت جهاندار شاه و منصب هزاري و خطاب رکالت خاني امتياز داشت و در ايام جهاندار شاه ترقی کرده چون نوبت سلطنت محمد فرخ سير رسيد داخل کشتنیها گشت - اما ربط سابق با سادات باعث جان بخشى او شده منصب هزار و پانصدي و خطاب محمد مراد خان يامت - و داخل بسازلان نزک گردید - چون محمد امين خان بخشى درم بمالوه رخصت يافت (نا شايد سد راه اميرالمرآ از دکن تواند شد) در کوچ توقف ميگرد - محمد مراد خان بسزاولي تعين گشت با دهن دريدگي و زبان درازي که داشت فايدة نکرد - سر ديوان آمده عرض نمود - که اطاعتی در سر ندارد - که سزاولی کسی موثر شود پادشاه جواب ندادند - باز بجهابا عرض کرد - که اگر درين وقت انماض شود هيچ نمي ماند - پادشاه گفتند چه بايد کرد - گفت بيبنده حکم شود که زفته بگويد - همين وقت کوچ نمايد - والا بخشيدگري تغير فرمودند شما ابلاغ حکم کذيد - زفته آن قدر تشدن بکار برد که همان روز کوچ نمود - اين جرأت و دولتخواهي پسند پادشاه شده بارباب خلوت فرمودند - و بوسياة هم وطنی صاحبۃ نسوان والده پادشاه بيشتر مورد عنايت گشت - چون پادشاه بذابر مخالفت و منازعت با سادات باره و تسلط و اختيار آنها مکدر و متالم بود هر روز فکرے قاز و مشورتے نو در استيصال آنها مينمود - و از کم فطرتي و بے جرأتی

* بر زغم این جماعه منضوبه بین هذد *

* سال شهادتش قلم واسطی نوشت *

۱۱۳۲
* قتل حسین کرد یزید لعین هذد *

حق این است که در قریب العهد کم امیرے داین خوبی گذشته - باکتر
ستوده خواها متفرد بود - و در همت و مروت یکتا - وفور طعام و کثرت
اطعام سوکار از مشهور است - اجرای بلغور خانها از غامه خام و پخته
و احداث مجالس یازدهم و دوازدهم هر ماه در بلاد عظیمه دکن نموده
که تا حال جاریست - درین مجالس با مشائخ و فقرا بخضوع
و انکسار بنفس خود خدمت می نمود - پیش از آمدن دکن زر
(۴)
مهم سازی نمی گرفت - پس ازان محکم سنگه و دیگر متصدیان باظهار
کمی مداخل و افزونی خرج مزاجش را برین آوردند - معهذا
گویند اموال ملا عبدالغفور بهره ملک التجار بذر سورت (که زیاده
بر یک کرور (دوییه بود) حیدر قای خان متصدی بذر بارچون وارث
ضبط نمود - در همان ایام انقلاب سلطنت رد داد - و عبدالحی پسر
متوفی باستغاثه بحضور رسید - و جهت معانی اموال پانزده لک
درهیه نذر با امیر الامرا نوشته داد - (زرے پگاه تر او را طلبیده نذر را
با اموال بخشید - و خلعت داده رخصت وطن نمود - و گفت امشب
مرا بر سر مال این مرد با نفس خود مجادله افتاد - آخر بر نفس
طامع غالب آمدم *

• امتقاد خان فرخ شاهی •

محمد مراد نام کشمیری اصل است - در عهد خلد منزل بوکالت
 جهاندار شاه و منصب هزارگی و خطاب رکالت خانی امتیاز داشت
 و در ایام جهاندار شاه ترقی کرده چون نوبت سلطنت محمد فرخ سپر
 رسید داخل کشتنیها گشت - اما ربط سابق با سادات باعث
 جان بخشی او شده و منصب هزار و پانصدی و خطاب محمد مراد خان
 یافت - و داخل بسارلان نرگ گردید - چون محمد امین خان بخشی
 دوم بمالوه رخصت یافت (ناشاید سد راه امیرالامرا از دکن تواند
 شد) در کوچ توقف میکرد - محمد مراد خان بسزاولی تعیین گشت
 با دهن در بدگی و زبان درازی که داشت فایده نکرد - سر دیوان
 آمده عرض نمود - که اطاعتی در سر ندارند - که سزاولی کسی موثر شود
 پادشاه جواب ندادند - باز بے مهابا عرض کرد - که اگر درین وقت
 انماض شود هیچ نمی ماند - پادشاه گفتند چه باید کرد - گفت ببند
 حکم شود که زفته بگوید - همین وقت کوچ نماید - والا بخشیکری تغییر
 فرمودند شما ابلاغ حکم کنید - زفته آن قدر تشدد بکار برد که همان
 روز کوچ نمود - این جرأت و دولتخواهی پسند پادشاه شده بارباب
 خلوت فرمودند - و بوسیله هم وطنی صاحبه نسوان والد پادشاه
 بیشتر مورد عنایت گشت - چون پادشاه بذات مخالفت و منازعت
 با سادات باره و تسلط و اختیار آنها مکدر و متالم بود هر روز فکر
 فازه و مشورتی نو در استیصال آنها مینمود - و از کم فطرتی و بے جرأتی

(باب الف) [۳۴۰] (مآثر الامرا)

بجائے نمیرسید - روزے و کالمت خان قابو یافتہ بپادشاہ دربن مقدمہ
چندان پذیرنگی افسانہ و افسون باغ سبز جلوہ داد و گفت بے آنکہ
کار اہل خلاف بمصاف رسد در اندک فرصت شیرازہ تسلط آنها از ہم
می پاشد کہ فرخ سیر (کہ لوامع دانش و تمیز فرورنشانده بود) اصلاً بکنہ
کار پی نبوده فریقہ او گشت - و در ہمہ کارها محرم ہمزاد و یار ہمہ ساز
کردہ در ایام معدود بمنصب ہفت ہزاری دہ ہزار سوار برآورد
و بخطاب رکن الدولہ اعتقاد خان بہادر فرخ شاہی بلند مرتبہ ساخت
روزے نبود کہ جواہر نمینہ و اجناس نفیسہ بار مرحمت نمی شد
سرکار مراد آباد را صوبہ قرار دادہ موسوم برکن آباد فرمودہ در جاگیرش
بطریق التمغا عنایت شد - و بصوابدید او جہت برانداختن دولت
سادات سرہاند خان از پندہ و نظام الملک بہادر فتح جنگ از مراد آباد
و مہاراجہ اجیت سنگھ از جودہ پور وطنش طلب حضور گشتند
و با ہر یک ہر روز صحبت مشورت منعقد میگشت - اگر کسی اظہار می نمود
(کہ اگر بیکہ خلعت وزارت عنایت شود استقلال قطب الملک می کاهد
و بمرور و ہنہ تمام بحال او (راہ خواهد یافت))^(۲) می فرمودند برای
وزارت بہتر از اعتقاد خان کسی نیست - امرا [کہ از پیش آمد
چنین مرد کم اصلے (کہ بہروزہ گوئی و بد وضعی شہرہ عالم بود)
دل پری داشتند] کی بوزارت او راضی بودہ دل نہاد کار میشدند
ناچار پہلو تہی میکردند - و فی الواقع چہ طور سوادائی بود - ارتکاب

(۲) نسخہ [ب] راہ یابد (۳) در [بعضی نسخہ] دل پری داشتند .

(مآثر الامرا) [۲۴۱] (باب الاف)

مهالك و تعب كشي و جان كفي ازین كس باشد - و وزارت و دولمت

نصیب دیگرے * بیت *

* من عاشق و معشوق بكام دگران است *

* چون غره شوال كه عيد رمضان است *

و غریب تر آنكه با این همه توقع کارهای خطیر ازین امرا اکثرے را

بتغیر جاگیر و خدمت آزاده خاطر فرمودند - و قطب الملک آنرا

مغتم پنداشته باستمال و اعانت هر یک پرداخته ممنون خود

میساخت - و این فکرهای لطایل و کذکاشهای باطل كه * مصرع *

* نهان کی ماند آن رازے كزو سازند محفله *

د فصل چون بقطب الملک میرسید او برای حفظ آبرو شروع بنگاهداشت عام

کرده بحسب علمي خان امیرالامرا نوشت - كه کار از دست رفته - زرد

از دکن باید رسید - پادشاه از تصمیم عزیمت امیرالامرا آگاه گشته

از سر نو بفکر التیام و اصلاح افتاده اعتقاد خان و خاندوران را بخانه

قطب الملک فرستاده تجدید عهد و پیمان بایمان غلاظ و شداد در میان

آورد - از طرفین تدارک مافات قرار یافت - هنوز ماهی نگذشته بود كه

بطفل مزاجي و كم حوصلگی پادشاه این همه مراتب آشتي نسیم منسیا

گردیده غبار كدورت و ناخوشی طرفین بیش از پیش تهییج گرفت

و بکرات همین صحبت زد داد - بعضی امرای تجریده کار گزاره گزینی را

و قایم آبرو فهمیده خود را کشیدند - و چون امیرالامرا از دکن

رسید پس از استحکام عهد و شرائط ملازمت دریافت - اما اوضاع

پادشاهی و برهم کاری مردم دیده توقع اصلاح برداشت - و بفکر دیگر افتاد - هشتم ربیع الثانی بتقریب ملازمت ثانی قطب الملک را باتفاق اجیت سنگه ببزد و بسن قلعه ارک فرستاد - غیر از اعتقاد خان کسی از مردم پادشاهی در قلعه نماند - قطب الملک با پادشاه شکوه و اعاده بے عذایتها سرکرد - محمد فرخ سیرهم برآشفته جواب میداد - تا آنکه منجر بحرفهای خشن شده - اعتقاد خان خواست که بسخندان ابله فریب میانجی گری نماید - چون از طرفین سررشته اختیار از دست رفت بود سید عبدالله خان او را مخاطب بدشنام ساخته گفت - از قلعه برآرند - پادشاه برخاسته بمحل رفتند و اعتقاد خان جان بدر بردن غنیمت دانسته راه خانه گرفت قطب الملک شب با احتیاط تمام در قلعه گذرانیده صبح نهم ربیع الآخر پادشاه را مقید نمود - و تا آنوقت بر هیچ کس معلوم نبود که در قلعه چه گذشت - عوام کشته شدن عبدالله خان شهرت دادند اعتقاد خان باظهار فدویت با جمعیت خود سوار شده در بازار سعدالله خان بمقابل فوج امیر الامرا خر حمله نموده دست و پای بیحاصلی میزد - که نوبت جلوس رفیع الدرجات بلند آوازه گشت - اعتقاد خان را بخفت تمام دستگیر ساخته خانة او را بضبط در آوردند - و بباز یافتن جواهر نفیسه (۲) که باو انعام شده بود - و اکثرے متفرق ساخته (ذات

و خواری میکشید - فرخ سیر را بعد سلطنت شش سال و چهار ماه

(۲) در [بعضی نسخه] جاگیر و منصب که باو •

(مآثر الامرا) [۳۴۳] (باب الف)

سواى یازده ماه فرمان (دائمی جهاندار شاه) که در ایام پادشاهی خود داخل کرده بود) از سلطنت خلع نموده بالای تریبولیة قلعة ارک که جای تنگ و تاریک است مکهول نموده بتعذیب تمام نگاهداشتند - گویند نور بصرش بالکایه زایل نشده بود *

از ثقة عمده که مقرب سادات بود مسموم شده که چون قرار یافت (که میل بچشم او باید کشید) قطب الملک بے آنکه بکس ظاهر نماید سرمه دان استعمالی خود را سر دیوان به نجم الدین علی خان داد که حکم پادشاه است - رفته میل بچشم فرخ سیر کشند - درین وقت فرخ هیر جزع بسیار کرد - و بجائے رسانید که ناچار بزیر کشیدند پس ازان که دید در بصارت نقصان نشده در اخفای آن میکوشید و هرگاه چیزی میخواست می گفت - برین بصیر ترحم نمایند قطب الملک و امیر الامرا تبسم کرده میگفتند - که بخدای او گویا ما مطلع نیهستیم - بهر تقدیر از سانه لوحی بمستحفظان بوعده مخابب عمده مشورت برآوردن خود میکرد - که نزد راجه جیسنگه سوانی رساندن چون این خبر بصاحب مداران خلافت رسیدن باتقاضای صلاح ماکی دربار مسموم نمودند - از سخت جانی کارگرس نیفتاد - آخر بتسمه کشی که بدعت مستحذنه او بود رهگرای فنا ساختند - درزے که تابوتش بمقبره همایون پادشاه می بردند طرفه بلوای عام واقع شد - در سه هزار مرد و زن شهر خصوص آنچه و فقیر بازاری جمع گشته گریه گنان همراه می رفتند - و سنگها بمردم سادات زده نفرین میکردند - و تا سه روز

بر قیوش مجتمع گشته موابود خوانی نمودند *

سبحان الله مردم درین ~~تعمیر~~ حیدری و نعمت الهی شده اند

* (بای) *

یکه میگوید *

* دیدی که چه با شاه گرامی کردند *

* صد جور و جفا ز راه خامی کردند *

* تاریخ چو از خرد بجستم فرمود *

۱۱۳۱

* سادات بوی نمک حرامی کردند *

* (بای) *

دیگرت گفته *

* با شاه سقیم آنچه شاید کردند *

* از دست حکیم هر چه آید کردند *

* بقراط خرد نسخه تاریخ نوشتم *

۱۱۳۱

* سادات در اش آنچه باید کردند *

اما پر ظاهر اسم که در ازای حقوق پادشاهی قدیما و جدیدا (که

بر ذمه خانه زادان موروثی ثابت و متحقق اسم - سیما در حق این

دو برادر که در نوکری باقائی رسیدند) مدور این حرکت قبیح

ازینها (که ظلمت صریح بود با کفران نعمت که هر یک بانفراده در

وزالت و شناعت تام تمام بود) نه حق حقیق اسم - حاشا و کلا - بله

اینها هم طرفه خدمت بتقدیم رسانیدند - که بدذل جان و ایثار مال

کوتاهی نکرده پادشاه هندوستان ساختند - لیکن بنظر انصاف نه این

حق است - بل ادای حق اسم - و مقتضای نمک خوارگی - اما

نفس خود کام چه میگوید - و عقل دور اندیش معاش چه میفرماید
 آیا دفع شر پیش از وقوع بقدر میسر و اجاب نیست - متفحص خویش
 جیبی نفس انسانی شده - اگر سبقت درین امر نمیکردند بتلاف
 جان و آبرو گرفتار میگشتند - اگرچه بعنوان دیگر هم حفاظت ازین بلیه
 میسر بود - که در مبادی حال آنها از خدمات حضور دست کشیده
 بکار عمده سرحدی اکتفا می نمودند - هب جاه و ریاست که بدترین
 خدمات است نگذاشت - و در یغوت مدعیان باین هم کمی میگذاشتند
 بهر تقدیر اگر با عمل کار وانگیزند خود محمد فرخ سیر ماده فساد
 سلطنت خود گشته - از بے تجربگی و فاجردی غلظها از سرزد - اول
 منصب والی وزارت را [که اصلا مناسبتی بسادات باره ندارد - چه
 در عهد عرش آشیانی تا زمان خلد مکان (که با آغاز و انجام دستور العمل
 سلطنت هندوستان اند) سادات باره بمناصب عمده ترقی کردند - اما
 اقل مرتبه بدیوانی صوبه یا متصدی گری پادشاهزاده نامزد نگشتند]
 بایست باینها تفویض نمیکرد - و اگر نظر بر حقوق آنها از راه قدر الدی
 و اقتضای صورت زمان خلافت بقبضه اقتدار آنها داده بود بایست
 بگفته سخن سزای خود غرض (که در برون دولتخواهی کل هزاران بدخواه
 آماده می کنند) این قسم نوکران اخلاص کیش را (که جان و مال خود
 برای او در بیخ نکردند - و آینه نیز بے موجد از آنها بداندیشی متصور
 نبود) باین مرتبه نمیرسانید - آنچه دیدم از خود دیدم - و هر چه کشید
 از خود کشید - قلم جولانی شد - و بکجا رسید - عفا الله عنهم *

اعتقاد خان در امت و عزت بباد داده مدتی خانه نشین بود - چون
 امیر الامرا به تیغ انتقام کشته گردید قطب الملک بشاهجهان آباد
 رفته باستمالت اکثر امرای قدیم و جدید (که از عرصه روزگار بدر
 رفته در گوشه انزوا بناگامی بسر می بردند) پرداخت - از آنجمله
 اعتقاد خان را ببحالی منصب خوشدل ساخته مدافع بدمن خرج
 و نگاهداشت رساله داد - اما چنانچه او میخواست نقش مرادش
 نقشست - زاده بچند کرده زناقت نموده بدلهی برگشت
 و قاضیست مزدوری بوده باجل طبعی درگذشت - هر چند بسخاقت
 و جلالت مشهور بود لیکن فیض عام داشت - در کم فرصتی در امت خود
 عالیرا کامیاب ساخت - با این همه مردم بچیزهای بد نسبت میکردند

* نکته * در امت مزبل عیب نمی باشد *

* غنی از در امت دنیا نگردن عیب کس زایل *

* که زر نتواند از روی محک بردن سیاهی را *

بلکه مظهر آنست * شعر *

* عیب ناقص در لباس زر کجا پنهان شود *

* ماه نو چون پیرهن پوشد کلف عربان شود *

(۳)

• اعتماد الدوله محمد امین خان چمن بهادر •

پسر میر بهاء الدین بن عالم شیخ است - که احوالش در ضمن

ترجمه تلخیص خان بهادر خان پیرایه ترقیم یافته - میر بهاء الدین مدتها

بجا نشینای بزرگان خود می برداخت - چون انوشه خان والی اردکنج
 با پدر خود عبدالعزیز خان حاکم بخارا بمنازعت پیش آمد میر
 باتهام اتفاق با پسر مذکور کشته گردید - خان مذکور دست از وطن
 برداشته عزیمت دیار هند نمود - و سال سی و یکم جلوس خلد مکان
 بدکن پانابه غربت کشوده شرف اندوز ملازمت پادشاهی گردید
 و بمرحمت منصب دو هزاری هزار سوار و خطاب خان سرمایه
 ناموزی اندرخت - و همراهِ خان فیروز جنگ (که بتسخیر قلاع و تنبیه
 غنیم مامور میشد) سرشته تعیناتی بدست آورد - و سال چهل و دوم
 چون قاضی عبدالله صدر فوت نمود او حسب الطلب از انجا بحضور
 رسیده بمذایمت خلعت صدارت کل و انعام سه عدد انگشتری
 زمرد میذاکار نقش بلند رتبگی درست کرد - و در هنگامه ^(۲) [که موکمپ
 پادشاهی بتسخیر قلعه کهلنا (که بعد فتح به تسخیر لنا موسوم شده)
 متوجه گردیده محاصره آن بمیان آمد] خان مذکور باضافه دو صد
 سوار امتیاز یافته تعیین گشته که از کتل انبه گهات بتل موکن ^(۳) شتافته
 ازان طرف راه آمد و شد بر محصورین قلعه مذکور مسدود سازد - خان
 مذکور کمره مت بسته بدانجانب شتافت - و تودن نمایان بظهور آورده
 بسته (که بدست مقاهبر بود) بکوشش و کوشش مستخاص گردانید
 و در جلدوی آن بخطاب بهادری بلند آوازه گشت - و سال چهل و هشتم
 از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و پانصدی هزار و صد و صد سوار چهاره

(۲) در [بعضی نسخه] و هنگامیکه (۳) در [بعضی نسخه] بملکوکن *

از نوکران پادشاهی هر که شکایت بجاگیری پیش او برد از محال
پانپانی^(۲) جاگیر او مقرر کرده چو پدار خون را محصل نموده سند جاگیر
تیار ساخته بدست خود بآن کس می سپرد - پسرش اعتماد الدوله
تمرالدين خان است - که ترجمه اش علیحده نوکریز خاه شده *

* اخلاص خان اخلاص کیش *

هندو پسرے بون از قوم کهتری بلې - نام اصلی او دیبی داس
نیادانش قانون گوئی قصبة کلانور (که از دارالسلطنت لاهور بفاصله
چهل کوه است) داشتند - نام برده از سن صبی بکسب علوم مشغوف
بود - و در دارالسلطنت سکونت ورزیده و بصحبت علما و فقرا
رسیده صاحب استعداد گشت - و چون با ملا عبدالله سیالکوٹی
نحبت شاگردی داشت بواسطت او ملازمتی خادم مکان حاصل نموده
ب اخلاص کیش موسوم گردید - و بمنصب کم سال بیست و پنجم
مشرف متاع خانه و سال بیست و ششم مشرف جانماز خانه و سال
بیست و نهم مشرف عرائض و سال سییم پیش دست روح الله خان
میروبخشی از تغیر یار علمی بیگ و سال سی و سیوم از تغیر شرف الدین
واقع نویس کهچهری خانسامان و پستتر امین جزیه صوبه بیدر و سال^(۴)
سی و نهم امین و فوجدار برگنه اندور از تغیر محمد کاظم شد
و درین سال منصب او چهار صدی سه صد و پنجاه سوار مقرر

(۲) در [بعضی نسخه] پانپانی (۳) نسخه [۱] نلی (۴) در [اکثر
نسخه] صوبه بیدر .

گردیده مال چهل و یکم باز بخدومت پیش دستی (روح الله خان خانسامان چهره عزت برافروخت - و سال پنجاهم از راه عنایت نام او بلافظ محمد مصدر شده بوکالت شاه عالم بهادر مقرر گشت - پس از ارتحال خلد مکان چون اعظم شاه بنا بر وکالت مذکوره از ناخوش بود بوساطت بسالت خان میرزا سلطان نظر باظهار بی تقصیری پرداخته پروانگی گرفته در اردنکباد ماند - و بعد تسلط خلد منزل بحضور آمده از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی یکهزار سوار و خطاب اخلاص خان و تقویض خدمت عرض مکرر بساط بلند مرتبگی گسترده - گویند چون سر دربار برای عرض تعلقه مذکور پیش میرفت از آنجا که پادشاه هم عالم بود بتقریب مقدمات علمی گفتگو بطول میکشید - تعلقه داران دیگر ساکت شده کزایه میکردند که الحال کشاف و مشکوه در میان آمد - امور دنیوی متوقف باید داشت - چون همت پادشاه و وزیر آنوقت بسیار بلند افتاده بود درخواست هیچ یکی رد نمیشد - خان مزبور (که در متصدی گری بسختی و دقت زبان زد بود) بخانخانان ظاهر نمود که نهال عالم نوازی پادشاه جز بیجاگیری اکثر مردم بار نخواهد آورد - خانخانان بد نامی تحقیق این امور تبیح نسبت بخود دانسته تکلیف آن باخلاص خان نمود - خان مزبور هم متحمل تشنیع مردم نشده دست ازان کشید - و مستعد خان محمد ساقی^(۲) برین کار مقرر گردید - و در

(۲) در [بعضی جا] محمد شافی نوشته .

وقت جهاندار شاه ذوالفقار خان دیوانی تن بر تعلقه سابق افزوده
 با خود رفیق ساخت - و در عهد محمد فرخ سیر (که هنگامه دار و گیر
 بلند شده بود - و بعضی امرا نظر بر او نیز داشتند) تطیب الماک
 و حسین علی خان پاس رابطه قدیم مرعی داشته ادرا بوطن خود (که
 قصبه جاسسته باشد) روانه نمودند - پستتر بهادشاه عرض نموده
 اسدان بحالی منصب و جاگیر سابق فرستاده طابداشتند - اگرچه
 بنابر راستگی مزاج بنوکری راضی نبود اما بمبالغه هر دو برادر آمده
 ملازمت نمود - و بخدمت میر منشی گری و تحریر تاریخ متضمن
 و انعام آن عهد مامور گردید - و پس از برداشتن محمد فرخ سیر
 بمنصب هفت هزاری ترقی کرد - و در عهد فردوس آرام گاه نیز
 بخدمت مذکور می پرداخت - مرد مزاج گرفته دربار دیده بود
 غیر از لباس سفید نمی پوشید - گویند در کم منصبی نیز عمدها
 عزت او می کردند - و انعام محمد فرخ سیر بقید تلم در آورده
 به پادشاه نامه موسوم کرد - بوقت موعود چهره را بزقاب عدم پوشید *

* امین خان دکنی *

پسر خان زمان شبنخ نظام است - در جنگ محمد اعظم شاه با اتفاق
 (۳) فرید برادر دیگر مقدمه الجیش و هرادل برادران خود خان عالم
 و مخور خان بود - تلاش و تودد در خور نام و نشان خانوادگی خویش
 بسیار نمود - چون روزی چند از حیالتش باقی بود سالم ماند - گویند

(۲) یا جاسسته باشد (۳) در [انتر نسخه] فرید صاحب برادر دیگر ۵

وقتی (که خانعالم و منور خان بمقابله عظیم الشان عذرا سبک ساختند)
 آن هر دو برادر پیش آهنگ بجانب چپ شاهزاده ریخته مردم
 روبرو را برداشته عقب برآمدند - آنها چون بسوی یسار خویش
 نگاه کردند بنگله شاهزاده بنظر در آمد - برگشته با سی سوار پروانه وار^(۲)
 خود را همان طرف زدند - خلد منزل بعد فتح متوجه احوال خان
 مسطور شده با آنکه طرف مخالف بود اما از آنکه بقیه ایست از دره
 شجاعت و برداری مشمول نوازش گردانیده بصوبه داری ناندیو
 مهابهی ساخت - و پس از آن بفوجداری سرا (که عبارت از کوناگ
 بیجاپور است - و آن آنگاه ست وسیع زر خیز) مامور گردید - و چون^(۳)
 پیوسته بدان سواک ولایات منصرفه زمینداران متفرق است هر کدام
 بقدر مرزوبوم خویش پیشکش پادشاهی ادا مینماید - از انجمله
 میسوریا (که مرزبان سرنگ پتن است - و آن مملکتی ست بجمع افزون
 از چهار کور در پیه - و در دکن هیچ زمیندارے باعتبار ساز و سرانجام
 و بسطت ملک و رفور خزائن سهیم و نظیر چه که بعشر عشر آن
 نمیرسد) پیشکش مقرر می دارد - فوجدار سرا هم باندازه زر خویش
 قلیل و کثیر میستاند - و در صورت زیاده طلبی بفوج کشی می انجامد
 چنانچه با خان مذکور اتفاق افتاده فوج گران بسرداری دلوا^(۴) که
 عبارت از بخشی لشکر است) بمقابله تعیین گردید - بعد تلاقی فریقین

(۲) نسخه [ب] مردانه وار (۳) در [بعضی نسخه] نامور گردید (۴)

نسخه [ب] برداری ولوای •

و کوششهای مردانه طرفین مردم خان مذکور از کثرت مخالف همصفت باخته راه فرار گزیدند - آن بهادر با سه صد جوان دلار پای ثبات افشوده نزدیک بود که نقدجان در بازو - ناگاه تیورے از دست او بسردار ^(۲) زسیده بکوی عدم برد - هزیمت صورت نصرت گرفت - و شکست رنگ فتح پذیرفت - نقش حکومت درست نشست - و عمل قرار واقع نقش بسست - مردم اطراف و جوانب حساب برداشتند و در دستها بحری و سرداری بشناختند - پستربخان مذکور فوجداری کرنول مفوض گشته در عهد فرخ سیر بتجویز حیدر قلی خان دیوان مستقل دکن بصوبه داری برار نامزد گردید - نایب او دخل یافته هنوز خود در بالکنده مجال قبول قدیم خویش بود - که از آمد آمد امیرالامرا حسین علی خان از کوته اندیشی بخوبیستن داری زده استقبال را اخته بمکن انداخت - امیرالامرا پس از فراغ جنگ دارو خان از همراهان خویش اسد علی خان جولاق را (که جد او از توکان علی مردان خانی بود) بضط برار فرستاد - و بعد ازان که ملازمیت دریافت صوبه مذکور بدر را گذاشت - و چون عوض خان بهادر از حضور بحکومت آنجا تعیین گردید خان مزبور باایالت ناندیر شتافت - و از آزری و به انصافی باغواوی زمینداران پرکنه بودن مضامف ناندیر با جاگیردار آنجا ماندهاتا ^(۳) (که پدرش کاهوجی سرکیا از موهنهای پنجبزاری بود - و در عهد خلدکان مصدر کارها

(۲) یا بگومدم باشد (۳) نسخه [ب] ماندها نام که ه

(مائراامرا) [۳۵۵] (باب الاف)

شده) پرخاش بيجا سر کرده بعد و پيمان بدست آورده از پا
در آردن - و پس ازان بمابفة نزاع بفکر مالش جگمک يلمه (که نرمل
بتغلب گرفته) افتاد - آن بومي در يافته بفتح سنگه متبنای راجه
ساعو (که مکسداز آن صلح بود) استعانت جست - قضا را وجه ديگر
که يارز انديشه آن بدسگال گردد) پيدا شد - تفصيلش آنکه در همان
ايام صلح مرهنة قرار يافته نبيل اين بدنامي بر ناميه احوال اميرالامرا
قا نيام قيامت کشيده شد - چنان مقرر گشت که از محال که بسبب
استحکام مکان و زور طلبی حکام و مرزبان چونه متعذر الوصول باشد
اميرالامرا اعانت نمايد - چون در تعلقه خان مرزبور در هنگامه
شورش افزائی اشقيا هم از برتخ جاها يکدام بطريق چرتنه نداده بودند
با وصف مکرر نوشت و خواند اميرالامرا تن باين عار و ننگ نداد
و در ادای چوتنه تهران صريم بکار برد - آن صوبه از تعبير او بميرزا علي
يوسف خلعي (که از اشجعان روزگار بود) نامزد گرديد - خان مذکور
(که بشهرت عزل در استقلالش اختلاله واقع شده بود) بتقریب شادی
صبيه خود ببالکذذه شتافت - که يکدفعه فتح سنگه بانفاق جگمک
ببرسرش رسيد - او نظر بر خاندان و عذوان خود کرده از بسياری خصم
فيدديشيده با مردم که باستقبال رفته - از انجا (که درين انقلاب آباد
اقبال با اديار توام - و درامت و نکبت بهم است) خان مسطور
(که بهروزش سپري شده خسران و زيان روی آورده بود) بدست
آن ناکسان اسباب و ائانه امارت را باخته و ننگ و ناصوس چندين ساله

بباد داده آخرها رهائی یافته بدالکنده نشست - پس ازان سید عالم علی خان بهادر در ایام صاحب اختیاری دکن مجدداً اورا ببخالی مویه ناندیر مستمال ساخته در جنگ (که با نواب فتح جنگ اتفاق افتاده) بهرداری دست (اسمت تعیین فرمود - آن نابکار تیره روزگار بخلاف سپاهی پیشگان و نام آوران دست بکار نبرده تماشا می گردید و خط بطلان بر کارنامه ای نیاگان خویش کشید - اگرچه بعد فتح فتح جنگ بتعاقب مرخص نمود اما وقارش از دلها برخاست - و اعتبار در دیدها نماند - در همان ایام (که عوض خان بهادر بقا بر شلتاقش در مقدمه بازگردانید برار ^(۲) دل پری داشت) باعث عزل او شده متهور خان بهادر خوبشگی را بجایش نصب نمود - او بمجرد استماع این خبر نزد نواب فتح جنگ (که در آن وقت متوجه ادوئی بودند) شنافت اما ^(۳) روی نیافت - برگشته بقصبه ^(۳) پرمئی محال جاگیر خود (که درازنه کردهی پتهری سمت) آمده فرودکش نمود - و در محلات مشروط ناندیر مزاحم عمل گردید - هرچند خان منصوب در اصلاح کوشید از جهالت و نادانی برآه نیامد - و آخر کار خون را در قید او داده مدتی زندانی ماند - چون پسرش مقرب خان (که در احوالش نیز اشعاره باین سرگذشت رفته) بنوکری سرفراز گردید باستشفاع او رهائی یافته دیهات پنجاه هزار روپیه از بالکنده باخراجات او مقور شد

(۲) نسخه [ب] دل پری داشت (۳) نسخه [ب] پرمئی (۴) در

[بعضی نسخه] عامل .

و مدتی دست نگر پسر پسر برده چون از دست او بجان آمده بود
 در سال ششم محمد شاهي خود را بخجسته بنیاد رسانیده دست
 التجا بدامن معاضدت و مساعدت عوض خان بهادر زده ببحالی جاگیر
 و منصب امیدوارها اندوخت - درین اثنا آصف جاه از هندوستان
 قدم فرمود - و جنگ مبارزخان در میان آمد - بانتضای وقت استمالت
 تازه یافته کمر رفاقت بمیان عزیمت بر بست - و تهیه سرانجام
 درزے چند در شهر مانده به آمد - چون از ادبار زندگی و ذات کشی
 پی در پی عقل و هوش باخته مسخ شده بود از خام خیالی ورق
 برگردانده راه برگردانید - و بایوار و شبگیر بمبارزخان (که مخفی و پنهان
 سلسله جنابان عهد و پیمان شده بود) در پیوست - و ز جنگ به آنکه
 تلاش و ترواده از سر زرد بآب تیغ مخالفان نقش هستی او از صفحه
 روزگار محو و ناچیز گشت - و کان ذلک فی سنة (۱۱۳۷) سبع و ثلثین
 و مائة و الف *

• امین الدوله امین الدین خان بهادر منجھالی *

از شیخ زادهای قصبه مذکور است - که از دارالخلافه شرقی
 شمالی واقع شده - نسبش به تمیم انصاری میرسد - خان مذکور آغاز
 ملازم پیشگی بنوکری جهاندار شاه عوافتخار اندوخت ^(۲) - و در عهد
 محمد فرخ سیر داخل یسارلان گردید - و در عهد فردوس آرامگاه
 پیش آمد نموده بهایه میرتوزکی مرتقی شد - و رفته رفته بمنصب

(۲) در [بعضی نسخه] عروافتخار *

چهار هزاری و پستری بیایه شش هزاری شش هزار سوار و خطاب
امین الدوله و عطای محال سنبهل بکامل سه لک روپیه در تین لوی^(۲)
ناموری بوافراخت - مشغوف یار باشی و عیش پوستی بود - در
همان عهد بعد رفتن نادر شاه از هندوستان روانه ملک عدم گشت
عمارت و باغ و سرا در موطن خود بسیار بکیفیت بنا نهاده - از
پسرانش امین الدین خان و ارشد خان نام و فشانے داشتند *

* اعتماد الدوله قمرالدین خان بهادر *

میر محمد فاضل نام پسر اعتماد الدوله محمد امین خان
بهادر است - اواخر عهد خلدیگان بمنصب در خور و خطاب قمرالدین
خان نامور گردیده در عهد محمد فرخ سیر بمنصب عمده و بخشگیری
اهدیان مرتقی گشته در سال چهارم با عبدالصمد خان دلیر جنگ
بمهم کرد تعیین یافت - و سال اول جلوس فردوس آرامگاه بعد
گشته شدن حسین علی خان (که غیرت خان همشیره زاده اش باتفاق
مردم باره بر لشکر پادشاهی هجوم آورد) نام بوده آثار دلادری
بظهور رسانیده پستری بمنصب شش هزاری شش هزار سوار و تفویض
تعلقه بخشگیری درم از گذاشت پدر خود و داروغگی غصل خانه
ضمیمه تعلق اهدیان مدارج تزقی پیمود - و چون پدرش بدار القرار
شتافت اگرچه برای وزارت نظام الماک آصف جاه از دکن طلب
حضور گردید او باضافه منصب و خطاب اعتماد الدوله سربلندی

اندرخت - چون آصف جاه بعد تفویض وزارت محبت خود
 کوک ندیده دل از بودن حضور برگرفت و بتقریب بدکن معارفت
 نمود تعلقه وزارت در سنه (۱۱۳۷) هزار و یکصد و سی و هفت
 هجری بنام او قرار یافت - مدتها بعیش و سرور گذرانید - یکبار
 در سنه (۱۱۴۷) هزار و یکصد و چهل و هفت هجری (که بالاجبی راد
 مرهه در ضاع مالوه هنگامه برپا کرد) او باتفاق خانهدوران هویکه با فوج
 علیحده تعیین شد - و چهار جنگ غالبانه کرد - و مقدمه بصلح
 انجامید - و بار دوم همراه پادشاه بمهم علی محمد خان (رهپناه) که
 آثار طغیان بظهور آورده بود (از شاه جهان آباد برآمد - او برغم
 عمده الملک و مقدر جنگ واسطه افغان مزبور شده بملازمت
 پادشاهی آردن - و دفعه سیوم همراه شاهزاده (که بعد سلطنت
 باحمد شاه ملقب گشته) با فوج بسیار بازاده مقابله احمد شاه
 درانی (که از لاهور اینطرف آمده بود) تا سرهذن رفت - روزیکه
 مقابله قرار داده بودند ناگاه گوله اجل از توپخانه قضا بار رسید
 و مطابق سنه (۱۱۶۱) یکهزار و یکصد و شصت و یک هجری بدار
 باقی پیوسمت - فراغت درست بود - و بحسن خلق و شیوه تواضع
 و فیض سانی نامی بزیکی بر آورده مقبول خاطر صغیر و کبیر گردید
 وادار ادبیت هیچ کس نشد - املاک پدرش (که بعضی بتعدی
 بتصرف آمده بود) قیمت واجبی نموده قتمه بمالکان (سانید
 و هرکه بفروخت راضی نشده مسترد گردانید - ادب محبول

مزاجش بود - گویند در ایام (که آصف جاه بدار الخلفه میرفت) نظر بکلان صالح او با وصف وزیر بودن برای خدمت او بر می‌خواست بعد درگذشتن او پسرش میر و ذو چاهک دستی بکار برده با چند هزار سوار بر سر اعدا تاخت - و آنها را قسمی از میدان برداشت که راه وطن پیش گرفتند - بهین تقریب بخطاب معین الملک رستم هند مخاطب شده صوبه دار لاهور و ملتان گشت - و در سنه (۱۱۴۲) هزار و یکصد و شصت و در هجری (که شاه درانی از کابل متصل لاهور وارد شد) جنگ سهل بمیان آمده بصلح انجامید - شاه بدستور نادر شاه از سیالکوٹ و گجرات و اورنگ آباد و پسرور ^(۲) چهار محال پیشکش خود مقرر کرده برگردید - و در سنه (۱۱۴۵) یک هزار و یکصد و شصت و پنج هجری باز بلاهور رسیده تا چهار ماه جنگ داشت - و ببنفاق آدینه بیگ خان و کورامل نوکران خود مغلوب گردیده بدلازمیت پیوست - شاه از جانب خود نایب لاهور مقرر کرده مراجعت نمود معین الملک سنه (۱۱۴۷) هزار و یکصد و شصت و هفت هجری (روزه بشکار رفت - و طعام خورده دره احشا بهم رسید - از اسپ فرود آمده خواست قی کند - نشد - و دست هم اجابت نکردید - ناگاه جان بحق سپرد - و سزد حکومت لاهور شاه بزام پسرش (که دو ساله بود) کرده فرستاد - بنابر مغر سن او مادرش مستوای بر سه مات بود - ازین جهت رفقا متذکر شدند - درین ضمن پسر مذکور باجل

(۲) نسخه [ب] از تلهه و سند و سیالکوٹ (۳) نسخه [ا] بر سرور *

طبعی فوت نمود - و حکومت بخود بیگم یعنی مادر طفل مزبور عاید شد - بعد چندی خواجه عبدالله خان پسر عبدالصمد خان بیگم را قید نموده نیابت صوبه از شاه طلب داشت - و از هنگامه تنخواه سپاه پای استقامت او از جا رفت - و کار بیگم رجوع گرفت - پس ازان میرزا جان نامی جماعه دار بیگم را مقید نمود - و آخر بصلح منجر شد - پسر عماد الملک بر لاهور دویده بیگم را بقید آورد چنانچه در احوال عماد الملک مفصل پیرایه نگارش پذیرفته - و پسر دیگر اعتماد الدوله انتظام الدوله خاننجان است - که در عهد احمد شاه بتعلقه وزارت از تغیر مقدر جنگ سرفراز شد - و سنه (۱۱۹۷) هزار و یکصد و شصت و هفت هجری بدست اقارب خود کشته گردید و یکی از پسرانش فخر الدوله است - که یک سال قبل از تحریر وارد دکن گشته در رفاقت نظام الدوله آصف جاه می گذراند - بحال معزز این اوراق مهربانی دارند - دیگر اخلاف هم از باقی مانده *

* امیرالامرا غازی الدین خان بهادر فیروز جنگ *

پسر کلان نظام الملک آصف جاه و برادر ایمانی ناصر جنگ است نام اصلی او میر محمد پناه - پیوند خویشی با تمبرالدین خان وزیر داشت - پدر او را از صغر سن بحضور فردوس آرامگاه گذاشت - در آنجا نشو و نما یافته ابتدا ببخشش گری اهدیان سرفرازی پذیرفت - و در سنه (۱۱۵۳) هزار و یک صد و پنجاه و سه هجری (که پدرش بانقال خاندوران بخدمت میر بخششگری سرفراز شده بدکن آمد)

او بنیابست تعلقه مزبور بهایه بلند رتبیگی برآمد - و پس از فوت پدرش در عهد احمد شاه قریب سه سال سادات خان میربخشی بود - پستری تعلقه مرتوم و خطاب امیرالامرائی بنام او قرار یافت پس از شهادت ناصر جنگ خاطرش بحکومت ملک دکن کشید اتفاقا دران ایام (که ایلیچی شاه درانی رسیده بود) مغدر جنگ ماهار را هولکر را حسب ایامی پادشاه بوعده مبلغ خطیر همراه گرفته بحضور آمد - و پیش از رسیدن او جارید خان پیغامهای شاه را قبول نموده ایلیچی را رخصت نمود - مغدر جنگ حیران شد که هولکر را چه علاج نماید - امیرالامرا با هولکر اتفاق جسته او را برین راضی ساخت که صوبه داری دکن بنام امیرالامرا مقرر شود - او دست از تقاضای زرموعوده خواهد برداشت - لهذا از پیشگاه سلطنت بصوبه داری دکن و خطاب نظام الملک سرعزت برافراخت - پستری سند صوبه خاندیس بنام مرهه بههز خود کرده داده بامید اعانت آنها در عین برسات گل ولای صوبه مالوه طی کرده وارد بنده برهله پور گردید - پستری بارزنگ آباد آمده هفده روز توقف نمود - و بمرگ مفاجات (که طعام خورده بمنستراح رفت - و برآمده فی کون مطابق سده (۱۱۶۵) هزار و یکصد و شصت و پنج هجری به ملک بقا پیوست استعداد علمی داشت - و آخرها همتی در مزاج او بهم رسیده بود پسرش غازی الدین خان ثالث است - که خطاب عماد الملک یافته و احوالش جداگانه سمک ارتمام پذیرفته *

• ابرو الخیر خان بہادر امام جنگ •

از شیخ زادہای فاروقی سمک - نصیحہ بشیخ فرید الدین شکر گنج^(۲)
میرسد - وطن اصلع بزرگانش^(۳) میر پور سرکار خیر آباد اودہہ است^(۴)
از چندے بشکوہ آباد سکونت گرفته بشکوہ آبادی زبان زد گشت
پدرش شہخ بہاء الدین در عہد خلد صکن بمنصب و تعلقہ مدارت
و احتساب شکوہ آباد سرفراز بود - نامبروہ ابتدا بمنصب سہ مدی
سر بلند گردیدہ مدتی برفاقت مرحمت خان در شادی آباد ماند و
صوبہ مالوہ بود - سالے (کہ نظام الملک آصف جاہ از مالوہ عزیمت
دکن نمود) نام بردہ مرافقت از گزید - چون مرد سپاہی کار دیدہ
و درین مقدمات زای درست داشت منظور نظر تربیت گردیدہ در
بزم مشورت دخیل گشت - و بمنصب در ہزار و پانصدی و خطاب
خانی و عطای جاگیر در خور عز امتیاز یافتہ بفوجداری^(۵) بنی نگر
عرف اَنگور نوال قامت لیاقت آراست - چون در سنہ (۱۱۳۶) ہزار
و یکصد و سی و شش ہجری آن امیر بے نظیر از دارالخلافہ مراجعت
بدکن نمود خواجہ قلی خان قلعه دار دہار و فوجدار ماند و صوبہ مالوہ را
ہمراہ گرفتہ خان مذکور را در انجا گذاشت - پستری کہ قطب الدین
علی خان پنگوری بتعلقات مزبورہ از حضور منصوب گردید نام بردہ
بیش آصف جاہ آمدہ چون نظم صوبہ خاندیس بحفیظ الدین خان

(۲) در [بعضی نسخہ] رحمۃ اللہ علیہ میرسد (۳) نسخہ [ب] نیاکانش (۴)
در [بعضی نسخہ] راہر پور بارامہ پور (۵) در [بعضی نسخہ] بنی نگر عرف اَنگور

مقرر شد تعینات او گردید - و در تنبیه افواج مرهته تودن نمایان
 بظهور آورد - رفته رفته از اصل و اضافه بمنصب چهار هزار و دو هزار
 سوار و خطاب بهادر و عطای علم و نقاره و ایست اعتبار برافراخت
 و گاهی بفرجدارئی گلشن آباد و لخته به نیابت خاندیس و چندمه
 بخدمت فوجدارئی سرکار بکلانہ نامزد گشت - و در عمل نامرجنگ
 خطاب شمشیر بهادر یافته نایب صوبه خجسته بنیاد شد - و در عمل
 مظفر جنگ باز بنظامت خاندیس سر بلندی پذیرفت - و در عمل
 ملائمت جنگ از اصل و اضافه بمنصب پنجاه هزار و چهار هزار سوار
 و عطای پالکی چهار دار سر بلندی گشته بخطاب امام جنگ مخاطب
 شده در جنگ (که وقت دیوانی راجه گهنا ته داس با مرهته رو داد)
 سرکردگی مثل هراولی داشت - گویند بآرزوی شهادت دران جنگ
 جویای مرگ بود - اما بحکم اقتضای تقدیر بعد جدک به نقره
 قلیله مطابق سنه (۱۱۶۱) هزار و یکصد و شصت و شش هجری
 ما بعد سرا گذاشت - مرد جری بود - در گفتگو بے باک - مناسبت
 بمذکورات علمی هم داشت - ساله (که بابو نایک نام سردار مرهته
 جمعیت بسیار فراهم آورده برای گرفتن چو ته کرنانک حیدر آباد
 بآن سمت شتافت) او با فوج از سرکار تعین شد - که رفته باتفاق
 انور الدین خان تعلقه دار کرنانک مذکور و عبدالذبی خان فرجدار کرپه
 و بهادر خان فوجدار کرنول به تنبیه او پردازد - چنانچه ناختن او بر
 فوج مقاهیر و گرفتن اشیا و اسباب آنها قسمی (که شکست فاحش

(مآثر الامرا) [۳۶۵] (باب الالف)

یافته آن سردار دیگر برنخاست (زبان زد خاص و عام است - در پسر
ازد باتی ماند - کلانی ابوالبرکات خان بهادر امام جنگ - جوهر جرات
داشت - در جوانی در گذشت - و در مین شمس الدوله ابوالخیر
خان بهادر تیغ جنگ - که در حالت تحریر مورد عذایت نظام الدوله
آمف جاه است - و بمنصب پنج هزاری پنج هزار سوار و علم و نقاره
و تیوادی محال یلغرب صوبه بیدر سرافراز - اخلاق حمیده و توفیق
کلمة الخیر دارد *

• ابو النصر خان بهادر صفدر جنگ •

میرزا مقیم نام خواهر زاده و خویش برهان الملک است - پدرش
خطاب سیادت خان داشت - نام برده پس از فوت خسر از پیشگاه
فردرس آرامگاه بنظم صوبه آورده مامور گردید - و به تنبیه مفسدان
آن جا پرداخته منقاد ساخت - و در سنه (۱۱۵۵) هزار و یکصد و
پنجاه و پنج هجری بر طبق حکم پادشاه بکومک علی وردی خان ناظم
صوبه بنگاله (که افواج مرهه در انجا غدر فساد برداشته بود) بعظیم آباد
پناه شتافت - در جلدی آن قلعه رهتاس و چنانچه بار مرحمت شد - چون
ناظم مذکور متوهم شده حکم پادشاه متضمن موقوفی کومک رسانید
از بصوبه خود مراجعت کرد - و سنه (۱۱۵۶) هزار و یکصد و پنجاه
و شش هجری حسب الطلب بحضور آمده باضمام داروغگی توپخانه
چهار شادت برافروخت - و سنه (۱۱۵۹) هزار و یکصد و پنجاه و نه
هجری صوبه آله آباد نیز از انتقال عمده الملک امیر خان بوی قرار

گرفت - و در سال (۱۱۹۱) هزار و یکصد و شصت و یک هجری (که شاه درانی از تندهار قاصد هند گشته از لاهور این طرف آمد) او بر وفق حکم پادشاهی همراه سلطان احمد شاه تا سرهند شتافته پس از گشته شدن اعتماد الدوله قمرالدین خان پای استقامت محکم داشته تردد شایسته بظهور آورد - تا آنکه شاه درانی معارفت نمود - چون بعد یک ماه ازان بیست و هفتم ربیع الثانی سنه مذکور فرودس آرامگاه به نعیم جاردانی پیوست و احمد شاه پادشاه بر تخت سلطنت نشست و در ایام معدود خبر ارتحال آصف جاه از دکن رسید صفدر جنگ بخاطر جمع خلعت وزارت پوشید - ازانجا (که با علی محمد خان رهله خاطر پری داشت) قائم خان بنگش را بر سر سعدالله خان پسر رهله مزبور تحریک کرد - چون قائم خان با برادران بتفصیل (که در احوال پدر او محمد خان بنگش نیمت یافته) گشته شد پادشاه را برداشته بر سر احمد خان بنگش برادر قائم خان برده تقاضای اموال قائم خان نمود - پادشاه در باده کول توقف فرمود و صفدر جنگ بدریا گنج (که فرخ آباد ازانجا بیست کره است) شتافت - مادر احمد خان آمده بر شصت لک روپیه معامله انفصال کرد - پادشاه معارفت بدار الخلافه فرمود - و صفدر جنگ برای تحصیل زر قرار داده قدری توقف ورزیده بضبط محالات متعلقه احمد خان پرداخت - و نولرای نامی را از قوم کایتبه (که ابتدا در سرکارش نوکر کمزبده بود - و رفته رفته ترقی پیدا گشته نایب صوبه

(مآثر الامراء) [۳۶۷] (باب الف)

اردهه گردید) در قنوج داشته خود بحضور آمد - نام برده در هنگامه
افغانه بکار آمد - صفدر جنگ با اجتماع فوج پرداخته با اتفاق سورجمل
جنگ بر سر احمد خان بنگش شتافت - و معرکه کارزار آراسته شکست
فاحش یافته سنه (۱۱۶۳) هزار و یکصد و شصت و سه هجری
بدارالخلایه رسید - درین ضمن احمد خان بنگش در موبه آله آباد
و اردهه گرد فساد برداشته از نهیب و غارت و سوختن مکانها دقیقه
فرونگذاشت - لهذا صفدر جنگ در سال دیگر با ماهار هولکر و جی ایا
سندهیبه (که هر دو سردار معتبر مرهته بودند) اتفاق جسته بعزیمت
مقابله احمد خان کمر همی چست بست - این مرتبه هریمت
بر افغانه افتاد - آنها رفته در دامن کوه مداریه (که شعبه ایست از کوه
کماوین) پناه گرفتند - و آخر بعجز گرائیده خاطرخواه صفدر جنگ
صلح قرار یافت - درین اثنا (که آمد آمد شاه درانی از لاهور
بجانب دهلی زبانزد شد) او بموجب فرمان پادشاه هولکر را بوعده
زر خطیر همراه گرفته سنه (۱۱۶۵) هزار و یکصد و شصت و پنج هجری
بدارالخلایه آمد - چون جاوید خان بهادر خواجه سرا (که مدار علمیه
سلطنت بود) با قلندر خان ایلچی شاه درانی دار و مدار کرده ادرا
برگردانید صفدر جنگ داخل بلده شده از انجا (که با خواجه سرای
مذکور دلجمعی نداشت) روزیکه بخانه اش وارد گشته بود ادرا از هم
گذرانیده مهمات سلطنت بقبضه اقتدار در آورد - و پس از ان پادشاه
بتحریک انتظام الدوله خانخانان پسر قمرالدین خان بار پیغام کرده

گرفت - و در سال (۱۱۶۱) هزار و یکصد و شصت و یک هجری (که شاه درانی از تندهار قاصد هند گشته از لاهور این طرف آمد) او بر وفق حکم پادشاهی همراه سلطان احمد شاه تا سرهند شتافته پس از گشته شدن اعتماد الدوله قمرالدین خان پای استقامت محکم داشته تردد شایسته بظهور آورد - تا آنکه شاه درانی معاودت نمود - چون بعد یک ماه ازان بیست و هفتم ربیع الثانی سنه مذکور فرودرس آرامگاه به نعیم جاردانی پیوست و احمد شاه پادشاه بر تخت سلطنت نشست و در ایام معدود خبر ارتحال آصف جاه از دکن رسید مقدر جنگ بخاطر جمع خلعت وزارت پوشید - از انجا (که با علی محمد خان رهله خاطر پری داشت) قائم خان بنگش را بر سر سعدالله خان پسر رهله مزبور تحریک کرد - چون قائم خان با برادران بتفصیل (که در احوال پدر او محمد خان بنگش ثبت یافته) گشته شد پادشاه را برداشته بر سر احمد خان بنگش برادر قائم خان برده تقاضای اموال قائم خان نمود - پادشاه در بلد کول توقف فرمود و مقدر جنگ بدریا گنج (که فرخ آباد از انجا بیست کرده است) شتافت - مادر احمد خان آمده بر شصت لک روپیه معامله انفصال کرد - پادشاه معاودت بدار الخلافه فرمود - و مقدر جنگ برای تحصیل زر قرار داده قدری توقف ورزیده بضبط محالات متعلقه احمد خان پرداخت - و نولرای نامی را از قوم کایتبه (که ابتدا در سرکارش نوکر کمزبه بود - و رفته رفته ترقی پیدا گشته نایب صوبه

(مائراامرا) [۳۶۷] (باب الالف)

اردهه گردید) در قنوج داشته خود بحضور آمد - نام برده در هنگامه
افاغنه بگار آمد - صفدر جنگ با اجتماع فوج پرداخته باتفاق سورجمل
جگ بر سر احمد خان بنگش شتافت - و معرکه کارزار آراسته شکست
فاحش یافته سنه (۱۱۶۳ هـ) هزار و یکصد و شصت و سه هجری
بدارالخلانہ رسید - درین ضمن احمد خان بنگش در موبه آله آباد
و اردهه گرد فساد برداشته از نهب و غارت و سوختن مکانها دقیقه
فرود گذاشت - لهذا صفدر جنگ در سال دیگر با ملهار هولکر و جی ابا
سندھیہ (که هر دو سردار معتبر مرهته بودند) اتفاق جسته بعزم
مقابله احمد خان کمر همه چست بست - این مرتبه هزیمت
بر افاغنه افتاد - آنها رفته در دامن کوه مداریه (که شعبه ایست از کوه
کماوون) پناه گرفتند - و آخر بعجز گرائیده خاطرخواه صفدر جنگ
صلح قرار یافت - درین اثنا (که آمد آمد شاه درانی از لاهور
بجانب دهلی زبانزد شد) او بموجب فرمان پادشاه هولکر را بوعده
زر خطیر همراه گرفته سنه (۱۱۶۵) هزار و یکصد و شصت و پنج هجری
بدارالخلانہ آمد - چون جارید خان بهادر غولاجه سرا (که مدار علیہ
سلطنت بود) با تلندر خان ایلچی شاه درانی دارو مدار کوزه ادرا
برگردانید صفدر جنگ داخل بلده شده از انجا (که با خواجہ سرای
مذکور دلجمعی نداشت) روزیکه بخانه اش وارد گشته بود ادرا از هم
گذرانیده مهمات سلطنت بقبضه اقتدار در آورد - و پس از ان پادشاه
بتحریر یک انتظام الدوله خانخانان پسر قمرالدین خان بار پیغام کرد

که داروغگی غسل خانه و توپخانه را بگذارند - او بمطلب بی برده روزی چند خانه نشین شده درخواست رخصت تعلقه نمود - چون منظور نگردید بی رخصت برآمده بر در بروهی بلده مزبور توقف گزید - و هر روز فساد در قد کشیدن بود - تا آنکه صفدر جنگ شاهزاده جمعی را بتوزکی برداشت - و احمد شاه تعلقه وزارت از تغیر او بانتظام الدوله مقرر فرمود - و عامان الماک بمحاربه صفدر جنگ برخاسته تا شش ماه جنگ در میان بود - آخر بوساطت انتظام الدوله بقرار بحالی مویه آله آباد و اوده صلح صورت گرفت - صفدر جنگ بتعلقه خود عازم گردیده هفدهم ذی الحجه سنه (۱۱۶۷) هزار و یکصد و شصت و هفت هجری درگذشت - پسرش شجاع الدوله است که ترجمه اش جداگانه سمت ایراد پذیرفته *

• آصف الدوله امیر الممالک •

سیومین پور نظام الماک آصف جاه است - نام اصلی او سید محمد - در حین حیات پدر بخطاب خانی و اسم ملاکت جنگ بهادر مخاطب گردیده بصوبه داری حیدرآباد اختصاص گرفت - و پس از فوت پدر چون ناصر جنگ شهید برای دفع فتنه مظفر جنگ متصل بذدر پهلچری شتافت او نیز همراه بود - پس از وقوع شهادت ناصر جنگ با اتفاق مظفر جنگ مراجعت نمود - چون در اثنای راه مظفر جنگ بر دست افغانه کشته شد از آنجا (که او نسبت بدیگر برادران کلان سال بود) بر مهند حکومت نشست - و از حضور

احمد شاه بادشاه باضافه منصب و خطاب آصف الدوله ظفر جنگ
 پیرایه امتیاز یافت - و ثانیاً لفظ امیر الممالک افزوده شد - (راجه
 رگهنازه داس (که مدار مهمات او بود) جمع از کلاه پوشان فرانسیس را^(۲)
 (که همراه مظفر جنگ کبر عزیمت بسته بودند) دادهی نموده رفیق
 ساخت - و بارنگ آباد رسیده سنه (۱۱۶۴) هزار و یکصد و شصت
 و چهار هجری بملک مرهه شتافته بآنها بقتال پرداخت - آخر صلح
 بمیان آورده بجیدر آباد رفت - و در اثنای راه رگهنازه داس بدست
 سپاه ملازم کشته گشت - و رکن الدوله سید لشکر خان وکیل مطلق
 سرکار او شد - و سال دوم (که غازی الدین خان فیروز جنگ برادر
 کلانش بصوبه داری دکن مامور شده با اتفاق مرهه بخجسته بنیاد
 (سید) اگرچه او در چند روز گذشت اما مرهه بدستاریز اسناد او اکثر^(۳)
 ملک خاندیس و بعضی محالات صوبه خجسته بنیاد کشیده گرفته
 کارهای خانگی او مدت حکومتش منوط برای کار پردازان بود - چون
 سدن صوبه داری دکن بنام برادر او نظام الدوله آصف جاه (که از سابق
 بنام رایعه دی دخیل امور مملکت بود) از پیشگاه سلطنت صدور یافت
 ناچار او را بکنجه برنشانند - و در حبس گاه مطابق سنه (۱۱۷۷) هزار
 و یکصد و هفتاد و هفت هجری انتقال نمود - و شهرت یافت که
 نگهبانانش کشتند •

(۲) نسخه [ب] فرانسیس (۳) در [بعضی نسخه] سال دوم آن که (۴)

در [بعضی نسخه] در گذشت •

* اسمعیل خان بهادر پنی *

پدرش سلطان خان بصیحة جماعه داری میگذرانید - صبیحة او
 پسر مست خان منصور بود - و او پسر عظمت خان است - که در
 جنگ سید دلدار علی خان (و بر روی فیل عضدالدوله عوض خان^(۲)
 پیاده شده جان نثار گردید - پسر سر مست خان و سلطان خان برتبه
 جاگیر داری مرتقی گشتند - اسمعیل خان با هزار سوار بشیوه اژی
 در سرکار ملاکت جنگ و نظام الدوله آصف جاه نوکر بود - چون طالعش
 عروج داشت رفته رفته بزیابت نظامت و متصدی گیری محالات
 صوبه بواز چهره عزت برافروخت - چون با جانوجی بهوسله (که در آن
 وقت تعلقه دار صوبه مذکور از جانب مرهته بود) از سابق معرفت
 داشت بکج دار و هر یز نقش عمل داری را درست ساخت - و مدتها
 راتق و فاتق مهمات آنجا ماند - آخرها بظاهر اعتیاد بمکیقات دماغش^(۳)
 از کار رفته آثار خود سری بعرض ظهور در آرد - و این معنی باعث
 وحشت مزاج نظام الدوله آصف جاه گردیده تادیب او مصمم فرمود
 و سالی (که جهت تذبیه پسران رگهوجی بهوسله سمت ناکپور قهضت
 نمود) اگرچه نامبرده کشته شدن رکن الدوله کار پرداز سرکار آن نویین
 باشد مکان را توطیة اصلاح شمرده خود را با جمعیت قلیل متصل
 لشکروش رسانید التفات نیافته حرفهای غضب شنید - خواست بمکان

(۲) نسخه [ب] فوت خان (۳) در [بعض جا] بهر زله نوشته (۴)

فصحة [ب] از دیان مکیقات •

(مآثر الامراء) [۳۷۱] (باب الباء)

خون برگردد - درین ضمن فوجی (که بر سر او تعیین شده بود) نمودار گردید - ناچار با سی چهل سواره (که در آن وقت شرط رفاقت ادا نمودند) اسپ بمیدان نبرد تاخته موقوف برقداران را برهم زده در میان فوج سواران درآمد - بهر که می رسید شمشیرت حواله میکند چون بدنش جراحت بسیار داشت در وسط فوج رسیده از اسپ در افتاد - و مطابق نسخه (۱۱۸۹) هزار و یکصد و هشتاد و نهم هجری جهان بجان آفرین سپرد - ^(۲) پسرانش ملامت خان و بهاول خان مورد ترحم شده محال بالا پوز و بدنپره پی پی و کرنج گانوں صوبهٔ بزار بجاکگیر یافتند - و با جمعیت بنوگری می پردازند *

* حرف الباء *

* بهرام خان خاخانان *

بعده واسطه بعلي شکر بیگ بهارلو (که از اعظم طوائف ترکمان قرانوتیلو است) می رسد - در زمان ارتفاح دولت این سلسله مثل قرا یوسف و پسرانش قرا سکندر و میرزا جهان شاه (که بسلاطنت عراق عرب و آذربایجان رسیدند) علی شکر بیگ ولایت همدان و دینور و کردستان اقطاع یافت - تا حال آن ولایت بقلمرد علی شکر مشهور است پسرش ^(۳) پیر علی بیگ در زمان حسن پادشاه آقا توتلیاو (که باستیصال

(۲) در [بعضی نسخه] بجهان آفرین (۳) نسخه [ب] میر علی بیگ .

قراقرئیلو پرداخت) بحصار شد همان آمده نزد سلطان محمود میرزا
روزه چند بسر برده بفارس شناسمت - و با حاکم شیراز محاربه کرده
منهزم گشت - و در همان ایام بر دست امرای سلطان حسین میرزا
گشته شد - و پس ازان پسرش یار بیگ در زمان شاه اسماعیل صفوی
از عراق بر آمده در بدخشان سکونت گرفت - و از آنجا نزد امیر خسرو
شاه بقندرز رفت - و پس از انقضای دولت او با پسر خود سیف علی
بیگ (که پدر بیروم خان باشد) ملازم بایر پادشاه گردید - بیروم خان
در بدخشان متولد شد - و بعد از فوت پدر بدبختی و فقر تحصیل علم
می نمود - در شانزده سالگی بخدمت جنک آشیانی آمده روز بروز
در ظل عنایت تربیت می یافت - تا بمعادت فرب و مصاحبت
و امارت رسید - و در قضیه نامرضیه تنوچ جان سپاریها کرده سنبل رویه^(۲)
افتاد - و براهه متر سین (که از زهیندازان معتبر آن سرزمین بود)
در قضیه لکهذور التجا بود - چون این خبر بشیر خان رسید طلب داشت
در راه مالوه بار پیوست - شیرخان برخاسته معانقه کرد - و در جلب
خاطرش سخنان فریبنده گفت - و بتقریب بر زبانش گذشت - هر که
اخلاص دارد خطا نمیکند - بیروم خان در جواب گفت چنین اسمی
هر که اخلاص دارد خطا نخواهد کرد - و از نزدیک برهان یور بهزار گونه
بیقراری بانفاق ابو القاسم حاکم گوالیار فرار نموده سمت گجرات
راهی شد - در راه ایلچی شیر خان (که از گجرات می آمد) آگاه گشته

(۲) در [بعضی نسخه] سنبل *

(مآثر الامراء) [۳۷۳] (باب الباء)

کس فرستاد - و ابوالقاسم را (که بصورت وجهه نمودن داشت) ^(۲) همراه گرفت - بیروم خان از نیک ذاتی و جوان مردی بمبالغه گفت - که من بیروم خانم - ابوالقاسم مرد می بجای آورده گرفت - این ملازم من اسم میخواهد که فدای من شود - دست ازین باز دارند - بیروم خان بدین طریق نجات یافته بگجرات پیش سلطان محمود رفت - و ابوالقاسم را از ناشناسی از هم گذرانیدند - بارها شبر خان میگفت - که همان زمان (که بیروم خان گفت - که هر که اخلاص دارن خطا نمیکنند) فهمیده بودم که با ما نمی سازند - سلطان محمود گجراتی نیز تکلیف رفاعت کرد - بیروم خان قبول نمود - و رخصت سفر حجاز گرفته بدندر مبارک سورت آمد و از آنجا بولایت هرندوار شتافته بمزم ملازمت جذت آشیانی ره گرامی ولایت سندهه گردید - تا آنکه هفتم محرم سنه (۹۵۰) نهند و پنجاه در رتبه [که پادشاه از ولایت مالدبو مراجعت کرده در قصبه جون (که بر کنار آب سندهه واقع است - و بکثرت حدائق و انهار ممتاز اکثر بلاد آنجا است) طرح اقامت انداخته بودند] شرف قدمبوس دریافته مورد عنایت گردید - حسب اتفاق روزیکه داخل جون میشود پیش از ملازمت اول گذرش بر جنگ گاه افتاد - که قوج پادشاهی ^(۳) با ازغونیان محاربه داشت - بیروم خان خود را آماده جنگ ساخته مردانه کارزار کرد - چنانچه سپاه نصرت قویون متحیر ماندند - که همانا از جنود غیبی سمع - و چون ظاهر شد که بیروم خان اسمت غریو از مردم

(۲) نسخه [ج] داشت گرفت (۳) در [اکثر نسخه] گذارش *

برخاست - و در سفر عراق عمده ملازمان و فاکیش بود - شاه ایوان هم
 اورا بحسن فراسمت و تهذیب اخلاقی منظور نظر ساخته چون شاه
 عالی تدر بجهت انبساط خاطر جنت آشیانی گاه بزم جشنی ترتیب
 میفرمود و گاه طرح شکار می انداخت روزه (که محبت چوگان بازی
 و تبق اندازی بود) اورا بقطاب خانی سرفراز کرد - بعد معارفت از
 عراق با منشور نصائح شاهی و فرمان موعظت بنیان همایونی نزد
 میرزا کامران رفته بفرستید خود چنان بخاطر آورد که بمیرزا (که
 نشسته باشد) هر دو منشور دادن مناسب نیست - و استاده تعظیم
 بجا آوردن از میرزا مستبعد - مصحف بدست گرفته بوسم پیشکش
 آورد - میرزا بجهت تعظیم آن راست ایستاد - در آنوقت هر دو منشور
 گذرانید - و چون جنت آشیانی بعد فتح قندهار (که بموجب وعده شاه
 بقزلباشیه سپرده) از آنجا تسخیر کابل مصمم کردند مأمور برای اهل و عیال
 ضرور بود - لهذا قلعه را جبراً از آنها گرفته حواله بیرام خان نمودند
 و بشاه سعادت نوشتند - که بیرام خان فدوی طرفین است - بار حواله
 کردیم - و چون در سنه (۹۶۱) نهصد و شصت و یک بعضی فتنه سازان از
 جانب بیرام خان سخنان غیر موقع بپادشاه رسانیدند خود بقندهار
 آمدند - ظاهر شد که آنچه گفته اند از صدق پرتو نداشت - مورد
 نوازش شد - و در یساق هذروستان عمده جمیع سرداران و پیش قدمان
 معرکه او بوده به نیروی شهامت و جسارت فتحهای نمایان کرد
 خصوص در جنگ ماچهدرازه - که بسرداری خود بمردم قلیل با افغانه

بسیار جنگ کرده غالب آمد - و سره‌زد و غیره برگزات جاگیر یافته
 بخطابه‌های عالییه (یار وفادار و برادر نیکو سیر - و فرزند سعادت مند)
 اختصاص گرفت - و در سنه (۹۶۳) نهصد و شصت و سه باذالیقی
 شاهزاده محمد اکبر ممتاز گشته به تذبیه سکندر خان سور و انتظام مهام
 صوبه پنجاب با شاهزاده تعیین یافت - و در همین سال دوم ربیع الآخر
 روز جمعه (که عرش آشیانی در قصبه کلانور مضاف پنجاب بر تخت
 جلوس نمودند) بیرام خان وکیل السلطنت شد - و حل و عقد امور
 خلافت و رتق و فتق جزو نصرت برای صواب نمایار تفویض یافت
 و بخطاب والای خانخاذاں کوس ناموزی بلند آوازه ساخته در مخاطبات
 بخان بابا مخاطب گشت - و در سنه (۹۶۵) نهصد و شصت و پنج
 با سلیمه سلطان بیگم (که جنم آشیانی در حیات خود با بیرام خان
 نامزد کرده بودند) عقد ازدواج اتفاق افتاد *

از صبیغه میرزا نورالدین محمد و خواهرزاده جنم آشیانی ست
 میرزا پسر علاءالدین محمد - و از پسر خواجه حسین - که بخواجهزاده
 چغانیان شهرت دارن - و نبیره زاده خواجه حسن عطار - و ایشان
 بیواسطه فرزند خواجه علاءالدین - که خلیفه خواجه نقشبند اند - صبیغه
 شه بیگم دختر علی شکر بیگ جد سیوم بیرام خان (که در خانه سلطان
 محمود بن سلطان ابوسعید بود) بخواجه زاده منسوب شده - بملاحظه
 این نسبت گیتی ستانی دختر خود کلدبرگ بیگم را بمیرزا انتساب

فرمودند - و بدین مناسبتها این نصیحت واقع شد - بیگم طبع هوزرن

داشته مخفی تخلص میکرد - این شعر مشهور از دست * * شعر *

* کاکلت را من ز مستی رشته جان گفته ام *

* مست بودم زین سبب حرف هریشان گفته ام *

بعد فوت بیرام خان عرش آشیانی بیگم را بناکاج خود آوردند - در سال

هفتم جهانگیری فوت کرد *

سبحان الله باین قرب و منزلت و آن استقلال و اقتدار و آن همه

دانایی و معامله دانی و وفور اخلاص و عقیدت امورے چند از

نیرنگی تقدیر بر لوحه ظهور نقش بست - که مزاج عرش آشیانی از آن

بزرگ منش منحرف گشت . و فی الحقیقت فتنه سازان حسد آگین

از ناتوان بینی و خود غرضی بکمر را بصد رسانیده مزاج پادشاه نوجوان را

برگردانیدند - و خوشامد سازان خانه برانداز طبع آن امیر کهن سال را

از جا بردند - که آنچه بایست بمراعات آن نپرداخت - چنانچه

روزے بیرام خان بکشتی سیر دریای جون میکرد - یکی از فیلبان

پادشاهی از جوش مستی بآب درآمده بطرف کشتی دوید - اگرچه

فیلبان بزور تمام نگاهداشتن اما خانخانان بتوهمی که داشت اضطرار

بسیار نمود - و پادشاه بمراعات خاطر او فیلبان را نزد او فرستادند

او حفظ نوره نموده فیلبان را گردن زد - ازین حرکت نهایت مزاج پادشاه

بر آشفت - و مفارقت او و ترک مدارا بدر تصمیم نمودند - چنانکه

در سنه (۹۹۷) نصد و شصت و هفت عرش آشیانی از آگوه بهانه

شکار درانته دهلی شدند - و درانجا رسیده بطالب امرا احکام فرستادند
 و شهاب الدین احمدخان باستصواب ماهم انکه بتمشیت مهبات ملکی
 مامور شد - خانخانان میخواست خودرا بملازمت رساند - عرش آشیانی
 پیغام فرستادند که درین مرتبه دیدنها نخواهد شد - بهتر اینکه بحضور
 نیاید - برخه برانند که پادشاه بعزیمت صرف شکار برآمده چون
 بسکندر آباد دهلی رسید بترغیب ماهم انکه بشوق ملازمت مریم مکانی
 ارغای عنان بدلهلی نمود - هیچ از جانب بیرامخان عبارے برحاشیة
 خاطر نبود - اگرچه حساد و اشرار از ابتدا در فکر آن بودند (که طرح
 دیگر بر روی کار خودها آورده مدعا یاب شوند) و بقابو سخن (که
 موجب بے التفاتی شود) بحضور میگفتند خصوص ادهمخان و مادرش
 ماهم انکه اما چون صفای عقیدت بیرامخان در مرآت ضمیر پادشاهی
 منطبع بود آن حرفهای بے فردغ پذیرائی نمی یافت - لیکن چون
 گفته اند *

* شعر *

* هر چند باغیار عنایت نظری هست *

* گوئیم بدیشان که سخن را اثری هست *

اهل عناد (که فرصت جو بودند) درین وقت کدورتها ذهن نشین
 ساختند *

بالجمله او هم از راه درست اعتقادی خود ائاثه ساطنت را
 با امرای عمده درانته حضور کرده درخواست سفر حجاز نمود - و باز
 بسواس بد نفسان چند خود را بمیوات انداخت - و چون آزار فریج

پادشاهی بتعاقب از شهرت گرفت همه مردم پادشاهی از جدا شدند
 او هم تمن توغ و علم و نقاره و سایر ادوات امارت مصحوب حسین ثلثی
 بیگ هوشیار زاد خود بحضور فرستاد - و بامرا (که نامزد تعاقب^(۲)
 شده بودند) نوشت - که من از همه دست برداشته ام - برای چه
 تصدیع بکشید - مرا از مدت‌ها زیارت عتبات عالیات نصب العین همس
 بود - الحال سرزشته زرائعی مقصود بدست افتاد - ناچار امرا نیز
 برگشتند - چون رای مالدیو راجه جوده پور سر راه گجرات بود و با خان
 مزاج داشت از ناگور به بیکانیر شناقت - و رای کلیان مل زمیق دار آنجا
 بقدم اخلاص پیش آمده لوازم مهمانداری بتقدیم رسانید - درین اثنا
 شهرت یافت که ملا پیر محمد از گجرات رسیده بتعاقب مامور
 شد - فتنه انگیزان مزاج بیروم خان بر شورانیدند - و قواز مخالفت
 داده بپنجاب عمان قاب ساختند - و باز بغریب کلپترة سرایان
 تیره بخت پرده از روی کار برداشته در به پنجاب گذاشت - و در
 جمع مردم کوشیده بامرای اطراف نوشت - که اراده سفر حجاز
 داشتم - لیکن چون معلوم شد (که ماہم انکه و غیره مزاج پادشاهی را
 منحرف ساخته آرزویی مرا بخود نسبت میدهند) لهذا بخاطر
 رسید که یک دفعه سزای بد کرداران داده متوجه سفر مبارک شوم
 و ملا پیر محمد شردانی را (که درینولا علم و نقاره یافته متعهد
 اخراج من گشته) در یابم *

(۲) نسخه [ج] نامزد شده بودند *

بالجملة همین پیچرها باعث برآشفتگی او شده مغلوب غضب
 گردید - و نتوانست خود را باز داشت - مفتنان هم فرصت دیده
 زیاده تو مزاجش را بشورش آوردند - بهر تقدیر چون بغی خانخانان
 باعلان رسید عرش آشیانی انکه خان را مقلد ساخته خود هم متعاضب
 از دهلی برآمدند - دران وقت خانخانان در گرفتن جالذهر اهتمام
 داشت - آمدن انکه خان معلوم کرده بمقابله شتافت - و بعد محاربه^(۲)
 سخت خانخانان هزیمت یافته در تلواره (که جائے ست مستحکم
 در کوه سوالک) برآجه آنجا (راجه گنیش) یزاه جسمت - چون همین
 وصول موکب اکبری بذواجی کوهستان رسید مردم پیش آهنگ او از قلعه
 برآمده جنگ نمودند - گویند دران زد و خورد سلطان حسن خان
 جلایر از لشکر پادشاهی کشته شد - و سر او را بریده نزد خانخانان
 بردند - بے اختیار گریسته گفت زندگی من گرای آن نمینمخد که باعث
 خون این قسم جماعه شوم - بتاسف تمام جمال خان غلام خود را بحضور
 فرستاده درخواست عفو جرائم نمود - عرش آشیانی مذم خان را با
 امرای دیگر درون کوه فرستاد - که بعد درست ظمانذمت افزای خاطر
 بیرام خان شده بملازمت بیدارزد - در ماه محرم سنه ۹۹۸ زهد و شصت
 و هشت سال پنجم خانخانان بذوالجی ازندو رسید - جمیع امرا پذیرا
 گشته باعزاز تمام آوردند - و چون رو برو آمد (پاک در کردن انداخته
 سر پدای پادشاهی گذاشت - و به های های گریست - عرش آشیانی

از کمال رأفت در آغوش گرفته رو پاک از گردن او برداشتنند - و پرسشی احوال فرموده بدستور معین حکم نشستن فرمودند - و خلعت فاخره (که در بر داشتند) التفات فرموده رخصت زیارت امکن شریفه دادند چون بشهر پتن متعلقه گجرات (که پیش ازین بنفروالہ موسوم بود) رسید چند روز جهت آسایش محمل اقامت کشاد - در آن ایام موسی خان فولادی حاکم آن شهر بود - و طوائف افغانان بر سر او جمع آمدند ازان جمله مبارک خان لوهانی (که پدر او در جنگ ماچهبوارہ بقتل رسیده بود) انتقامی بخاطر آورد - و نیز زن کشمیری سلیم شاه با دخترے که ازو بود همراه قافله بپیرام خان عزیزمت حجاز داشت و مقرر شده بود که به پسر پیرام خان نسبت نماید - ازین رهگذر هم افغانان شورش داشتند - (روز جمعہ چهاردهم جمادی الاول سنہ مذکور پیرام خان بسبر کولابے (که سمرگاہ آن شهر است - و سپس اندک شهرت دارد - چه هزار بتخانه در رویه آن موضع است) رفته - در وقت فرود آمدن از کشتی آن جاہل چنان وانمود که برای دیدن آمده وقت ملاقات خنجرے حوالہ کرد - کہ کارش تمام شد - درین وقت کلمه (اللہ اکبر) بر زبان خانخانان رسیده ازین عالم در گذشت و بسعادت شہادت (کہ از مدتها بدعا میخواست - و از اہل اللہ استدعا میکرد) فایز گردید - گویند حجامت و غسل (وز چهار شبہ بزمیت شہادت از سالها ناغہ نمی کرد - چنانچه در زمان استقلال یکے از سادات سادہ لوح این را شنید - و در مجلس او برخاستہ گفت - بہ نیت

شهادت نواب فاتحه خوانیم - تبسم کرده گفت - میر این چه

غم خواری ست - شهادت میخوانم - اما نه باین زودی *

القصه از وقوع این سانحه هر کدام از ملازمان بجائے شتابت

و بیدرام خان در خاک و خون افتاده - جمع از فقرا قالب خونین ادرا

برداشتند حوالی مقبره شیخ حسام (که از مشائخ آنجا بود) بخاک

سپردند - و بعد ازان بسعی حسین قلی خان خانجهان بمشهد

مقدس مدفون گشت - فاسم ارسلان مشهدی در تاریخ ابن رافعه

گوید - و گویند از پیش ازیں سانحه بمدت در خواب دربافته

گفته بود *

* بیت *

* بیرم بطواف کعبه چون بسمت احرام *

* در راه شد از شهادتش کار تمام *

* در واقعه هائے بی تاریخش *

* گفتا که شهید شد محسن بیرام *

نعش خان را بدلهی نقل نموده حسب وصیت در سنه (۹۸۵)

نهد و هشتاد و پنج بمشهد رضویه بردند - بیرام خان در شعر بسیار

درست سلیقه بود - تصادد غرا و در اشعار استادان دخلهای بجا دازد

و آنها را جمع نموده دخلیه نام کرده - گویند زمانے (که بیرام خان در قندهار

بود) جنت آشیانی این رباعی نوشتند *

* رباعی *

(۲) در [بعضی نسخه] حسین علی خان (۳) در [بعضی نسخه] نصاب

غرا دارد - و در اشعار استادان دخلهای بجا •

- * ای آنکه انیس خاطر مکزونی *
- * چون طبع لطیف خویشتن موزونی *
- * بے یاد تو من نیم زمانے هرگز *
- * اما تو بیاد من مکزون چوئی *

* بیرام خان در جواب نوشت *

* رباعی *

- * ای آنکه بذات سایه بیچونی *
- * از هر چه ترا رصف کدم افزونی *
- * چون میدانی که بیتو چون میگردد *
- * چون می برسی که در فراقم چونی *

گویند شبه همایون پادشاه با خان مخاطبه داشت - و او را غفلت
دست داد - فرمودند بتو میگویم - خان متذنب شده گفت پادشاهم
حاضر - لیکن شنیده ام که در ملازمت سلاطین حفظ چشم و در خدمت
درویشان نگاهداشتن دل و پیش علما پاسمانی زبان باید کرد - درین
فکر بودم - که چون در حضرت هرسه چیز جمع شده - کدام یک را
توانم نگاهداشت - پادشاه را این لطیفه او بداهة خوش آمد
(۲)
تعمیر نمودند *

صاحب طبقات اکبری نوشته که بیست و پنج کس از ملازمان
بیرام خان بمنصب پنجزاری رسیده صاحب علم و نقاره شدند
حق اینست که بیرام خان بفضل و کمال و صلاح و تقوی و همت

و کرم آراستگی داشت - و مدبر شجاع و کاروان قوی دل بود - نظر بر اسباب ظاهر حق عظیم برین خانواده عالیله تیموریه ثابت کرد در چنین احوالی ایام [که هنوز سلطنت همایون پادشاه انتظام نگرفته بود که از میان رفت - و پادشاهزاده خوردسال ناتجربه کار - سوی پنجاب تمام ماگ از تصرف بدر رفته - افغانان با آن همه کثرت و هجوم بدعوی سلطنت لوای انا و لاغیری می افراشتند - و در هر گوشه و کنار واقعه طلبان طبل مخالفت می زدند - امرای چغتیه (که دلدۀ اقامت هندوستان نبودند) مشورت رفتن کابل میدادند - مبارزا سایمان قابو یافته در کابل خطبه خود خواند] بعضی نیروی جگرداری و ثبات پائی و حسن تدبیر مایبه و فکر رضیۀ بیروم خان آب رفته بجو آمد - و سلطنت را استقراری بهم رسید - عرش آشیانی هم با انواع دلجویی و نوازش جمیع مهمان مفضول بدر داشته قسمها ازو گرفت - که آنچه مناسب و صلاح کار باشد بعمل آرد - مدهنده و مراعات کسی منظور نباشد - و از لومنت لایم نترسد - و این مصرع خواند *

* دوست گو دوست شود هر دو جهان دشمن باش *

چون در روز اقتدار و تعاضد خانگنان زیاده تر شد خار خار حسد در دلها شکست - ناتوان بیذات حسد پیشه به شقیقه سازی و نهامی (۲)
دروغ و راستی را با هم می بافتند - و یکی را بصد رسانیده مزاج پادشاهی منحرف می ساختند - خانگنان هم در اقتدار و استقلال

خود دیگرے را بچشم اعتبار نیاورده امانا بشان آنها نمی کرد
 اما بدمظنگی و توهم بخود راه داده بود - که زود از جا در می آمد
 پس از بوهمزنگی هم خانخانان اصلا اراده بغی نداشت - بمجرد
 ابلاغ پیغام پادشاهی (که میر عبداللطیف قزلبی آورد) ائانه و اسباب
 امارت بحضور فرستاده اراده سفر حجاز نمود - فتنه اندوزان طرفین
 نگذاشتند - مخالفان بزمینداران سر راه نوشتند - که نگذارند سلامت
 بدر رود - و والف باغرا و اغوا پرداخت - که مردمی (که در هیچ مرتبه
 نبودند) برانداختن شما را بحسن تدبیر خود بسته بکامیابی نازش
 نمایند - و شما را با این همه حقوق بذلت و خواری برآوردند - مردن
 بظاموس به از زیستن بعار است - و بجائے رسانیدند که موجب خسار
 و نکال از گردید * نکته * آدمی را خوبستن بینی و حب جاه بروز بد
 می نشانند - و در مهالک و آفات می اندازد - ازین است که حب دنیا
 راس الخطایاست *

* آفت سر و برگ هوس آرائی جاه است *

* سر باختن شمع ز سامان کلاه است *

* بهادر خان شیبانی *

محمد سعید نام - برادر خانزمان علی قلی خان - و از امرای
 پنج هزاره اکبری است - در وقت نهضت الویه همایونی بتسخیر
 هندوستان زمین دار بدو تفویض یافته بود - بعد چندے از بدسرشتی

(مآثر الامراء) [۳۸۵] (باب الباء)

هوای گرفتن قندهار در سرش پیچید - و خواست که بمکر و خدیبعی
کار بیش برد - میسر نشد - ناچار ارباش واقعه طلب گرد آورده آماده
جنگ و جدال گشت - شاه محمد خان قلاتی (که از طرف
بیرام خان بمحافظت قلعه می پرداخت) کومک هندوستان را
دور دیده قلعه را استحکام داده بشاه ایران ملتجی شد - و حسب
طلب او فوج از قزلباش رسیده ناگهانی بر سر بهادر خان ریخت
از جنگهای سخت کرده کار ساخت - در بگریز آورد - چون
نتوانست در آن ضلع بسر برد سال دوم جلوس وقتی (که عرش آشیانی
بمحاصره ماژکوت اشتغال داشتند) شرمگین بدرگاه آمد - و بوسیله
سفارش بیرام خان عفو تقصیر او شده ملتان از تغیر محمد قلی خان
برلاس بجاگوش مقرر گشت - و در سال سیوم بهادر خان با بسیاری
از امرا بتسخیر مالوه نامزد گشته - در همان ایام برهمزدگی
در ملت بیرام خان بمیان آمد - خان مذکور ادرا باز گردانید - تا خود
آن ولایت را در حیطة تصرف آورد - و باز ازین فکر برگشت - بهادر
خان در دهلی بحضور رسیده بصوابدید ماہم انکه منصب بزرگ
وکالت حواله او شد - چند روزی نکشید که اثاره به تیولش مقرر گشته
بخصت یافت - سال دهم (که خان زمان برادر کلانش مخالفت ورزید)
ادرا بانفاق سکندر خان اوزبک بولایت سرهار فرستاد - که ازان راه
بهند درآمده خلل انداز شود - ازین جهت عرش آشیانی فوج
بمرداری میر معز الملک مشہدی تعیین کرد - هر چند بهادر خان

[۳۹]

در عجز و گفتم مادرم با ابراهیم خان از بیک بحضور شتافته عفو
تقصیرات من و برادرم شد میر معزالملک قبول نغموده بجنگ
در آمد - اگر چه سگدرخان (که با او همداستان بود) رو بقرار گذاشت
اما بهادر خان بر قول میر معزالملک ریخت - شاه بداغ خان (که از
امرای سپاهی مذش بود) دستگیر گشت - و میر بهزیمت (در آردن
چون جرائم خانزمان ر او شده بود تلافی این حرکت در تراخی
افتاد - و از آنجا [که عفو جرائم مشروط بدان بود (که تا اریه پادشاهی
درین ضلع ظلال افکن است خانزمان از آب گنگ نگذرد) و همین که
عرش آشیانی بسیر قلعه چذاقه توجه فرمود علی قلی خان مساهله
نموده از آب گنگ گذشت] پادشاه بغضب در آمده بر سر او ایغاز
نمود - و باشرف خان (که در جونپور بود) حکم رفت - که مادرش را
مقید سازد - بهادر خان ازین ماجرا آگهی یافته بتعجیل تمام
بر سر جونپور شتافته بر قلعه دست یافت - و اشرف خان را مقید
نموده مادر خود را از قید برآورد - و جونپور و بذارش را یغمائی کرده
تا مراجعت پادشاه خود بدر زد - اما باز بسبب صغح جرائم خانزمان
و بمعجز و ضعیف نالی منعم خان بتدارک بے اعتدالیهای بهادر خان
متوجه نشدند - تا آنکه سال درازدهم سنه (۹۷۴) نهصد و هفتاد
و چهار هجری همراه برادر از کمال بے آزرهی و ناحق شناسی
با عرش آشیانی عرصه مبارزت پیمود - چون باباخان قاتشال برفوج

خانزمان حمله بود بهادر خان مقابل گشته ادرا برداشت - ناگاه اسپش
گیر خورده چراغ باشد - و بر زمین انداخت - مردمش از مشاهده
این حال متفرق گشتند - دلادزان فوج فیروزی بر سرش هجوم
آوردند - وزیر جمیل بیگ (که هفتصدی منصبدار آن وقت بود)
از بدذاتی و آزمندی چیزه گرفته رها کرد - درین اثنا دیگره بلو
رسیده ادرا ردیف خود ساخت - و نزد پادشاه آورد - عرش ایشانی
فرمودند - بهادر خان ما با شما چه بد کردیم - که این همه باعث فتنه
و فساد شدید - گفت الحمدلله علی کل حال - شاید هنوز به حقیقتی
خود مجرم نبود - والا حرف ندامت بر زبانش میگذاشت - بالحاج
دولت خواهان در همان وقت بشهباز خان حکم شد - که بدم شمشیر
گردنش از باز سبک ساخت - طبع موزون داشته شعر میگفت
این مطلع ازوست *

* آن شوخ جفا پیشه دگر سنگ گرفته *

* گویا بمن خسته ره چاک گرفته *

* باز بهادر *

بایزید نام پسر شجاعت خان سور - که بزبان عوام هند بسجاول خان
مشهور است - چون شیر شاه الهوه را از ملو خان مخاطب بقادر شاه
بر گرفت مشر الیه را (که از امر او و خامه خیلان او بود) سه سالار
آن دیار ساخت - و در زمان سایم شاه بحضور شتافته بعد چنده

(۲) ناخوش شده برخاسته بمالوہ آمد - سلیم شاہ فوج کشی نمود - از پناہ
 ہراجہ دزنکو پور برد - آخر سلیم شاہ اورا بعبہ و پیمان پیش خود
 طلبیدہ ہمراہ نگاہداشت - و مالوہ بامرا تقسیم نمود - پس ازان
 در زمان عدلی بنازگی حکومت مالوہ یافتہ میخواست خطبہ و سکہ
 بنام خود کند - در سنہ (۹۶۲) نہصد و شصت و در باجل طبعی
 در گذشت - باز بہادر بجای پدر نشست - و اکثر مخالفان را
 بر انداختہ در سنہ (۹۶۳) نہصد و شصت و سہ چتر بر سر گرفته
 خطبہ بنام خود خواند - و تمام مالوہ را بحیطہ تصرف در آورده فوجہ
 بر سر گدھہ (کہ ملکہ سم و سبع) کشید - و از رانی در گوتی (کہ ریاست
 آن ولایت می نمود) شکست یافتہ بتلافی آن نپرداخت - و مشغول
 بعیش و عشرت شد - و بنای دولت خود را بر آب و باد گذاشت
 یعنی بمرتبہ شیفٹہ بادہ پیمائی و نغمہ آرائی گردید کہ شب از روز
 نشاختہ غیر ازین در امر بہیچ کارے نمی پرداخت *

بادہ را حکمت اساسان قدرے معین و زہانے مشخص قرار دادہ
 بملاحظہ ترتیب ترکیب عنصری نسبت ببعضے طبائع و امزجہ تجویز
 فرمودہ اند - و بنغمہ دانش پروران دوربین در ہنگام کلاکت طبع و صلاحیت
 ضمیر (کہ از فرط اشتغال بہہمات دنیوی بہم رسد) بجهت کسب
 انتعاش طبیعت و انبساط حال توجہ نمودہ - نہ آنکہ ہر دور را از
 مقام عظمی اندیشیدہ ہموارہ اوقات گرمی را کہ بدل ندادن

بدان گذرانند - باز بهادر (که خود در فلون سرود و نغمه استاد وقت بود) در فراهم آوردن پاتران همگی همت مصروف داشت - همه بحسن نغمه طاق - و نغمه حسن آنها مشهور آفاق - سرآمد آن طایفه (۲) روپ متی نام - گویند بد مذبی بود - که قسم اول است از انسام اربعه نمران - که دانشوران هند تقسیم کرده اند - یعنی آنچه صفات خوب زنان است از روی ترکیب عنصری درو می باشد - و باز بهادر را با او علاقه غریب بود - اشعار مذبی پیوسته در عشق او گفته - و دل خالی کرده - داستانهای حسن و عشق اینها تا حال بر زبانها شایع است *

در سال ششم اکبری سده (۹۶۸) نهمصد و شصت و هشت هجری ادهم خان کوکه با امرای دیگر بتسخیر مالوه تعیین شد - باز بهادر در کره هی سارنگپور (که مقر او بود) قاعه کرده نشست - و جنگ می نمود - و مردمش همه (که آزاده خاطر بودند) تن ده نگشتند آخر محاربه سخت نموده هزیمت خورد - چون چند کسی اعتمادی بر سر زنان و پاتران گذاشته بود (ده اگر خبر شکست من رسد همه را ته تیغ کشد - چنانچه رسم هذدوستان است) چون صورت شکست نمودار شد نقش حیات چندے بآب شمشیر محو گشت - و جمع زخمی شده (مری از زندگی بردند - و بعضی را نوبت رسید - افواج پادشاهی بشهر درآمد - فرصت نشد که دیگر بدان امر پردازند

(۲) در [بعضی نسخه] روپ مدی - یا روپ بتی باشد *

ادهم خان همه را متصرف شده بچسست و جوی روپامتی (که زخم کاری داشت) افتاد - چون این نغمه بگوش او رسید وفا بجوش آمد پیاله زهر هلاهل بدوستگامی باز بهادر مردانه در کشید *

و چون از تغییر ادهم خان حکومت مالوه به پیر محمد خان شورانی تفویض یافت باز بهادر (که در جنگلهای ما بین خاندیس و مالوه (۲) آراه میگشت) فوجی فراهم آورده بآریزش در آمد - بتازگی از پیر محمد خان شکست یافته بمیران مبارک شاه والی خاندیس پناه برد - او لشکر خود همراه ساخت - درین ضمن با پیر محمد خان (که بعد فتح بیجا گتیه با معدودے بغارت برهان پور شتافته با غنائم فرادان برگشته بود) مقابله واقع شد - از قضا هزیمت بر پیر محمد خان افتاد - او در فرار سراسیمه از دریای نریده می گذشت - از اسپ جدا شده غریق بحر فنا گردید - امرای جاگیر دار مالوه دل از دست داده با گره رفتند - باز بهادر بفراغ خاطر مجدداً مالوه را متصرف گشت - بسنوح این واقعه در سال ۹۴۴ قمری عبد الله خان اوزبک (که از امرای اکبری بود) با جمعی از عمدها بضبط و ربط آن ولایت مامور شد - باز بهادر پیش از وصول جنود پادشاهی پای ثبات بلغزیش داده در فرار آورد - و از تعب تعاقب عساکر منصوره در تنگنای کوهستان خود را انداخت - و عمره بآوارگی بسر برد - چندگاه نزد بهرجی زمیندار بکلانه رفت - و از آنجا در کجرات بچنگیز خان و شیر خان

(۲) نسخه [ب] جنگلهای خاندیس و مالوه *

گجراتي توسل جمعیت - و پس ازان بنظام الملک دکنی در آرد
 و همه جا خسران زده گشته برانا اودی سنگهه پناه برد - و در سال
 پانزدهم عرش آشیانی حسن خان خزانچی را فرستاد - که او را بخوید
 عواطف آمید وار ساخته بملازمت آرد - ابتدا بمنصب هزاری
 سرافرازی یافت - و آخرها بمنصب در هزاری ذات و سوار رسید
 باز بهادر و درپ متی هر دو بر پشته (که در حاق وسط تالاب اجین
 افتاده) آسوده اند *

● بابا خان قاقشال ●

بعد از مجنون خان سرآمد امرای قاقشالیه در عهد عرش آشیانی
 او بود - در جنگ خازنهان دستبرد نمایان و سبقتی شایان بکار
 برد - و در سال هفدهم سنه (۹۸۰) نهصد و هشتاد در نخستین یورش
 گجرات شهباز خان میرتوزک در ترتیب یسل اهتمام می نمود
 آن ترک معامله شناس از نخوت و پندار بار در افتاده بدرشتی
 پیش آمد - پادشاه بجهت تادیب او و اصلاح سایر بیراه زبان سیاست
 عظیم فرمود - و در همان ایام به نیکو پرستاری مشمول نوازش پادشاهی
 گردید - پس از کشایش بنگاله (که سرکار گهوراگهات در قیول قاقشالان
 مقر شد) بعد فوت مجنون خان قاقشال اگرچه سرب بزم پسرش جباری
 بیگ بود اما عهدگی به باباخان (که آقسقال آن طایفه بوده) باز گردید
 چون در ترویج و روائی آئین داغ از پیشگاه خلافت قدغنها بکار رفت
 متصدیان سخت گیر دکان طمع و آز بر چیده از بی پروائی و انماض

(باب انباء) [۳۹۲] (مأثر الامراء)

سردار تائبین باشیها را بقیامت سر مورے میکشیدند - چنانچه بابا خان مکرر بمظفر خان صاحب صوبه بنگاله گفتم - که هفتاد هزار روپيه بطريق ارمغان بکلر بودازان گذرانده ام - و هنوز صد سوار بداغ نرسیده املا ار بتدارک نپرداخت - چون بهمین دراعی در سال بیست و چهارم معصوم خان کابلي با چننده از تبولدازان بهار گرد طغیان برانگیختن بابا خان (که قابو میجست) با برخه جاگیر داران بنگاله پیش آهنگ قدم فرسایان طریق عصیان گردید - در سنه (۱۸۹۹) نهد و هشتاد و نه باتفاق خالدي خان سرها تراشیده طاقیه پوشیده در شهر گور (که سابق بلکهنوتی شهرت داشت) فرود آمد - و مکرر بافواج پادشاهی زد و خورد نموده هر مرتبه بناکامی در آمد - تا آنکه بعجز گرائیده زینهارای گشت - مظفر خان با آنکه شورش صوبه بهار می شنید باستکبار زده عذر پذیر نمیشد - که یک دفعه معصوم خان با مفتنان دیگر بآمد آمد فوج حضور از صوبه بهار بر آمده بفساد پیشگان بنگاله پیوست - این هر دو فریق بهم متفق شده تباہ کاریا از سر گرفتند و آخر کار در سال بیست و پنجم مظفر خان را (که در ناندۀ محصور شده بود) بدست آورده بقتل رسانیدند - و چون اختی زمانه بکامیابی برخاست و دوران بمراد گردید تقسیم ولایت و تجویز مناصب و خطاب بمیان آمد - بابا خان بخطاب خانخانان خود را

(۲) در [اکثرو نسخه] تائبین باشیها را قیمه سر مورے (۳) در [بعضی

نسخه] اکبر نامه [خالدين خان آورده *

ملقب ساخته ایالت بنگاله بخود نامزد نمود - و در همین سال
در بین چیره دستی به بیماری خوره گرفتار گشت - هر روز دو سیر
گوشت دران ریش گاه نهاده طعمه جانور ساختند - و میگفتند
که نمک حرامی مرا بدین آباء حالی نشانده - و در همین حالت
در گذشت *

* بهادر *

پسر سعید بدخشی است که چندی عمل گذار سرکار تهرمت بود
سال بیست و پنجم جلوس عرش آشتیانی (که امرای بهار گرد ناسپاسی
بلند ساختند) سعید پسر مذکور را در محالات متعلقه گذاشته
با سرکشان بدوست - بهادر از غنوده بختی مال خالصه پادشاهی را
مصرف سپاه نموده علم بغی در افرخت - و سکه و خطبه بنام خود کرد
گویزد این بهمت در سکه قرار داده بود *

* بیت *

* بهادر ابن سلطان بن سعید ابن شه سلطان *

* پسر سلطان پدر سلطان زه سلطان بن سلطان *

چون سعید بگفته معصوم خان کابلی رفت (که آن شوریده مغز را باندرز
ره گرامی یک جهتی گردانند) او از بے آزر می پدر را بزندان فرستان
پدر باندک زمانه بسرداری او دل نهاد - چون شاهم خان جلاور
بر بگنه رفته مظفر گردید سعید مزبور دران جنگ بکو نیستی افتاد
بهادر در ایام هنگامه پرداز می اهل طغیان از حوالی تهرمت پیر آمده
بسیار معمره بر گرفت - و سرکار حاجی پور در تصرف او بود

هر طرف دست و پای میزد . تا آنکه صادق خان فوج را بر سر او فرستاد - و چپقلش نمایان رو داد . و دران آشوبگاه پیمانۀ هستی از سال بیست و پنجم اکبری مطابق سنه (۹۸۸) نهصد و هشتاد و هشت هجری لبریز گردید *

• باقی محمد خان •

کوکۀ عمرش آشیانی و برادر کلان ادهم خان است - مادرش ماهم انگه - که نسبت خاص با پادشاه بهم رسانیده - در ایامی (که عذآن تقی و تقی مقدمات سلطنت با اختیار او بود) شادی گنخدانۀ خان مذکور شروع نمود - پادشاه بنا بر خاطر داشت از دران عشرتخانه تشریف بردند - خان مزبور بدیۀ سه هزاری رسید - از تاریخ شیخ عبدالقادر بدارنی معلوم میشود که در سال سیم جلوس در ولایت گذهه کنگه (که بجاگیر خان مزبور مقرر بود) داعی حق را لیبیک اجابت گفت *

• پابنده خان مغل •

برادر زاده حاجی محمد خان کوکی پسر بابا فشفه برادر کوکی ست - که از امرای عظام فردوس مکانی بوده - حاجی محمد در اکثر یورشها با رکاب همایونی شرف اختصاص داشت - در مهم بنکاله بهمراهی آن پادشاه مشمول نوازش بود - پس از فتح صوبۀ مذکور چون پادشاه در جنت آباد رحل اقامت انداخت و شیر خان سور بنارس را بتصرف آورده قدم فتنه خیز در نواح

جونپور گذاشت خان مذکور از پیش پادشاه گریخته نزد میرزا
 قورال‌الدین محمد (که در قنوج جا داشت) رسید - و میرزا هندال را
 برین راه آورد که خطبه بنام خود خواند - چون در جنگ شیو
 خان سور مکرر چشم زخم بغوج پادشاهی زد نمود پادشاه از نواج
 قندهار بهکر شده کاره نساخته متصل قندهار رفعت - و درانجا نیز
 بذابرف نفاق میرزا عسکری پا قایم نتوانست شد - لهذا وزیرمست عراق
 مصمم کرده بدان صوب شتافت - پس از وصول به سیستان حاجی
 محمد از میرزا عسکری جدا شده بموکب همایونی پیوست - و در
 سفر عراق و بزرش قندهار و مهم کابل در رکاب سلطانی مصدر
 ترددات بود - آخر حال چون بداندیشی او سمت ظهور یافت او را
 با برادرش شاه محمد (که در بدآهوزی و پهناندامی استاد بود) گرفته
 عالم را از لوث وجود آنها پاک گردانید - گویند حاجی محمد در
 جرأت منفرد بود - شاه مکرر میگفت که پادشاهان را این طور
 خدمتگاره می‌باید - روز قیق اندازی او قیق زد - و از پادشاه جلدور
 گرفت - پاینده محمد سال پنجم اکبری همراه منعم خان از کابل
 آمده شرف بساط بوس در یافت - و در آخر همین سال بهمراهی ادهم
 خان بذابرف فتح مالوه تعیین گردید - و سال نوزدهم بهمراهی منعم خان
 خانخانان بتسخیر بنگاله شرف رخصت پذیرفت - و سال بیست
 و دوم بهمراهی راجه بهگونمت داس به قاپیه رانا پرتاب دستوری

یاقم - و در خانک خانخانان عبدالرحیم (که با مظفر گجرانی
دردان) سردار هراول بود - سال سی و دوم افطاح در گهوا گهاٹ یافته
بدان صوب مرخص گردید *

• پیشرو خان •

مہتر سعادت نام از غلامان جنت آشیانی سٹ - کہ شاه ظہماسپ
ادارای ایران داده بود - و در تبریز تربیت یافته - ہنوارہ در
خدمت آن پادشاہ گذرانده - و پس از ارتحال آن مغفور در خدمت
عرش آشیانی بکارها پرداختہ - سال نوزدهم پادشاہ او را بنا بر گذارش
بعضی مراتب بامرا بصوب بنگالہ تعین نمودند - چون عجلت لازمہ
این کار بود او کشتی سوارہ برآہ دریای گنگ روانہ گردید - و پس از
وصول بحدود تعلقہ گچہتی (کہ از زمینداران نامور صوبہ بہار بود)^(۲)
بدست کسان او گرفتار گشت - چون جگدیس پور (کہ محکم ترین
ساواہی گچہتی بود) بتسخیر درآمد و او کنج نشین زاریہ خمول
شد ہوالعجبی تقدیر خان مذکور را ازان بلیہ رستگاری بخشید
گویند مردم بمیارے (کہ بدست آن بغاوت سرشت گرفتار بودند)
اکثرے را روانہ نیستی سرا گردانید - خان مذکور را نیز بہمین ارادہ
حوالہ کسے نمود - دلش یازی نکرد - بدیگرے سپرد - او ہر چند
صرف قوت نمود شمشیر از نیام ہر نیامد - ناچار باشارہ گچہتی
(کہ دران وقت سراسیمگی داشت) برقیل با خون نشانده زوان شد

(۲) در [بعضی نسخہ] جگہتی •

اتفاقاً فیل انس ناگرفته و بد رفتار بود - آن مرد خود را به ایوان انداخت - فیل آمد و پرو زده آواز هولناک نموده رو بگیریز نهاد - و از آن صدای مهیب هر یکی از فیلان بناحیث شتافت - فیل سوارچی خان مذکور به بیابان رسید - خان مذکور خواست که هر دو دست رسن بسته خود در گلوی فیلبان انداخته بافشرد - فیلبان بفرادان سعی خود را بایمان انداخته نجات خود در گریز شمرد - قریب طالع صبح فیل آرامش گزید - خان مذکور خود را بزور افکند - و پس از افاتنه رو براه آردن درین ضمن سوارش از منتسبانش (که بجهت و جری او می گردید) در چارفتد - و او را بر اسب خود سوار کرده راهی گشت - سال بیست و یکم خان مزبور بحضور رسیده بملازمیت پیوست - بعد چند مدتی باندروز گوئی نظام الملک دکنی (که دست از آمیزش مردم کشیده بزاری تنهایی بسر می برد) دستوری یافت - و سال بیست و چهارم آصفخان ملازم او را با تفسوتات بحضور آرد - پستری بذصیحت گذارنی بهادر خان پسر راجی علی خان هاکم آسیر رخصت پذیرفته چون در گرفت و پادشاه محاکمه قلعه مزبور فرمود روز مغتوج شدن مالی گداه ترون شایسته نمود - و تا سال چهارم اکبری بمنصب سه صد و پنجاهی رسیده - و پس از فوت آن پادشاه مورد عنایت جهانگیری گردیده از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و سیصد و بیست و اندرخت - و بخدمت فرانشخان مامور بود - سال سیوم مطابق سنه (۱۰۱۶) هزار و شانزده هجری رخت سفر بمنزل عقبی برد

پادشاه نظر بحقوق او خدمت یک پیشخانه پسر او * رحمت فرمود *

• بهادر الملک •

گویند اصل وطن او پنجاب است - مدتی بنوکروی سلاطین دکن گذرانیده بنسدر بدرگاه عرش اشیانی ملتجی گشته غاشیه بندگی پوش گذاشت - سال چهل و سیوم قلعه پونار مضاف صوبه برار بردست او کشایش یافت - آن قلعه ایست بر تلی بنا نهاده سه طرف او آب ندی سم - که هرگز پایاب نمی شود - پس ازان مکرر در جنگها مصدر گوناگون آورد شده نامه براد مردی بر آورد سال چهل و ششم (که ادرا با اتفاق حمید خان بنگاه بانع ملک تلنگانه گذاشتند) ملک عذیر فوجی از ملک ^(۲) برید همراه گرفته شورش آغاز نهاد - اینها با کم جمعی بغرور مردانگی پای مقابله انشردند و در کنار دریای مانجرا آریزش در گرفت - و بقضای آسمانی شکست برینها افتاد - حمید خان دستگیر شد - نام برده بفرادان سعی از آب گنگ برگزیده به پناه ^(۳) گاه در آمد - در سال هشتم جهانگیری بعطای علم کامیاب گردید - و سال نهم باضافه منصب و عذایم فیل ممتاز شد - و تمت موعود با در دامن عدم کشید - گویند سجع نکین او این مصرع بود *

* مقبول دوست هر که شود او بهادر است *

(۲) نسخه [۱] ملک نرید - اما غالباً ملک برید صحیح است (۳)

در [چند نسخه] به بناگاه *

• بیروم بیگ ترکمان •

میر بخشی ایام شاهزادگی فردوس آشیانی سمت - و در آن وقت از عمد های دولت ایشان بود - بمنصب عالی و خطاب خاندورانی امتیاز داشت - چون شاهزاده بسبب کافر نعمتی رستم خان شغالی از مقابل سلطان پرویز برگشته از نوبده عبور نموده کشتیا بجانب خود کشیده گذرها را بتوپ و تفنگ استحکام داد بیروم بیگ را بسردازی جمع در کنار آب گذاشته خود ببرهانپور شتافت - چون مهابت خان با سلطان پرویز بساحل نبرده رسید از بروی بیروم بیگ رزم طلب گشت - پیوسته از طرفین جنگ توپ و تفنگ میشد - مهابت خان عبور متعذر دیده دست بگربزی و حیا زد - و بوساطت راززن بخانخانان میوزا عبد الرحیم بچاپاوسی نوشت و خواند نموده سلسله جنابان آشتی گردید - خانخانان نیز بشاهزاده شاهجهان مبالغه نمود - که خدمت این صلح بعهده بنده مقرر شود - اگر خاطر خواه ملازمان صورت پذیر نگردد فرزندان مرا سیاست فرمایند - و برطبق آن قسمهای غلاظ در میان آرد - چون آرازه صلح انتشار یافت در احتیاط گذرها هم تهارنی زد داد - مهابت خان پیش از رسیدن خانخانان وقت شب از آب گذشت - و خانخانان نیز آن همه عهد و پیمان را بر طاق نسیان گذاشته بمعسکر پادشاهی پیوست - ناگزیر بیروم بیگ درانه برهان پور شد - پس از آن در یورش ینگاله چون حوالی بردران مخیم شاهی گردید صالح بیگ برادرزاده آصف خان جعفر

فوجدار آنجا با رصاف حصار خام متخصص گشت - عبد الله خان بلوازم محاصره پرداخته کار بر توذگ ساخت - ناچار برآمده حسب الحکم شاهي محبوس زندان ادب شد . و سرکار بردوان بجاکیر بیوم بیگ مرحوم شده بتناسیق آن الکا رخصت گرفت چون شاهزاده پس از ضبط ولایت بنگاله بهار شتافته آن مملکت را بدست آورد بیوم بیگ از بردوان رسیده بحراسهت موافق بهار اهتمام گرفت - پس از آنکه شاهزاده را بحوالی بنارس تقابل و مواجهه با لشکر پادشاهی اتفاق افتاد و وزیر خان باالت بهار تعیین گشت بیوم بیگ حسب الطالب بدرامت حضور کامیابی اندرخت - (روزه) که سلطان پوریز محمد زمان بخشی خود را از دریا گذرانید (که سلطان بیگ خاندوران مامور شد - که قابو یافته دستبرد نماید - او از فرط غرور و نخوت محمد زمان را بنظر اعتبار نیارنده باندک مایه مردم در جائی (که دریای گنگ و جون بهم پیوسته) بر سرش قاشته زخمها برداشت - و جان را رایگان در باخت - پسرش حسن بیگ از عرصة نبرد زخمی برآمده پس از چندی او نیز در گذشت *)

• بهادر خان اوزبک *

ابوالنبی نام از بزرگ زادهای توران است - در عهد عبدالعزیز خان بعمدگی رسیده حکومت مشهد مقدس داشت - پس از کشته شدن خان مزبور هرچند باقی خان بدلاسا پرداخت بدستاریز عزم زیارت کعبه نجات جسته بهندوستان آمد - و سال چهل

و هشتم ملازمت عرش آشیانی دریافت - و بمنصب در خور نوازش یافته بعنایت کمر خنجر مرصع کام دل برگرفت - و پس از جلوس جهانگیری چهل هزار روپیه در مدد خرج یافته با پنجاه و هفت منبهدار بکمک شیخ فرید مرتضی خان که بتعاقب خسرو شذافته بود تعیین گردید - و سال پنجم از تغیر تاج خان فوجداری صوبه ملتان بار مرحمت شد - و سال هفتم از اصل و اضافه بمنصب سه هزاری سه هزار سوار و خطابا بهادر خانی امتیاز اندوخته از انتقال میرزا غازی بحکومت قندهار چهارم بلند بایگی برافروخت - و پستتر باضافهای متواتره بمنصب پنجهزاری سه هزار و پانصد سوار درجه اعتلا پیمود - و سال پانزدهم عذر ضعف باصره را در پیش کرده استعفاى تعلقه دارى قندهار نمود - گویند چون آمد آمد فوج دارای ایران بر زبانها افتاد نام برده از بے پروائی بودن خود قرار نداده درلک روپیه در مهم سازی متصدیان پادشاهی صرف نموده تعلقه را گذاشت - پس ازان در صوبه اکبرآباد جاگیر یافته رایت کامیابی برافراشت - هنگامی (که رایات شاهجهانی از اجمبر متوجه اکبرآباد بود) آمده بملازمت پادشاهی پیوست - تدمه احوالش بنظر نرسیده *

* بیگلرخان *

سعدالله نام خلف سعید خان چغتائی اکبری سمت - مشار الیه از امرا زانهای خوش همه چیز بود - بحسن صورت و متانت وضع

(۲) در [کثیر نسخه] بے پروگی •

(باب الباء) [۴۰۲] (مآثر الامرا)

و شیرینی گفتار شهزادے داشت - و در چوگان بازی و فزون سپاه گری
گویی مسابقت از امثال و اقوان می بود - در زندگی پدر بر شادت
و اعتبار نامے بر آورده - عرش آشیانی در سال چهل و ششم دخت
میرزا عزیز کوکه را بونی بیوگانی پیوند داده - دماغ عالی داشت
و در جلوس و نهوض و رکود و رکوب ضابطه شاه زاده بکار می برد
و همواره جوای نام می بود - چون پدرش فوت کرد با وجود کم منصبی
نوکران عمده پدر را نگاهداشت - در مباحث عهد جهانگیری بخطاب
نوازش خان سر افتخار برافراخته - چون سال هشتم سنه (۱۰۲۲)
هزار و بیست و دوم هجری سواد دارالخیر اجمیر مضر ب خیار
جنت مکانی گردید علاج مهم که نه لگ رانا (که از دیر باز انجام
نمی پذیرفت) منحصر در تعیین شاهزاده شاهجهان دانسته آن
اقبال مند را با عساکر تاهره رخصت فرمود - مشارالیه نیز کمکی بود
چون اردبیلور (که مقر رانا ست) اقامتگاه شاهی گردید نوازش خان
با برخی از امرا تعیین کوبند امیر (که درون کوهستان واقع شده)
گشت - و فقدان غله بجائے رسید که بیک روپیه یک آثار بهم
نمی رسید - عالمی از بے زانی جان داد - دران وقت خان مذکور از فرط
همت و مررت با صدکس هر روز طعام می خورد - با آنکه نقد نداشت

(۲) نسخه [ب ج] بیست و دو هجری (۳) نسخه [ج] کوپنهامه یر

و نسخه [ب] کوپنهامه یر - و در [بعض نسخه اکبر نامه] کوپنهامه آمده

والله اعلم •

ظرف طلا و نقره فرورخته خرج بیوتات می نمود - چون زمانه آشوب طلب میان جنک مکانی و شاهزاده ولی عهد غبار رنجش و ناخوشی برانگیخته محبتها را بعناد و کینه بدل ساخت و مزاج طرفین بشورش گرانید موکب پادشاهی با معدرده از لاهور روانه شده تا وصول بدهلی جمعیت نیک فراهم آمد - نوازش خان نیز از قبول خود (که در صوبه گجرات داشت) گرم و گیرا بحضور آمده باستلام عتبه خلافت نامیه افروز گشت - چون چنین اوقات آزمونگاه جوهر عقیدت و اخلاص است مورد هزاران آفرین شده مشمول انواع الطاف گردید - و بهمراهی عبد الله خان (که بکار فرمائی فوج هزارل مامور بود) تعیین شد - اتفاقا بمجرد تلافی فوج پادشاهی و مردم شاهی عبد الله خان بموجب قرار داد بنهانی جلو ریز بلشکر شاهزاده پیوست - نوازش خان غافل از ته کار دانست که این اسپ تاختن برای جنگ است - مشار الیه با برخی از منصبدار (۲) و تابین مردانه بزد و خورد درآمده تلاشهای شایسته و چپقاش نمایان بتقدیم رسانیده نامی بشجاعت و بهادری برآورد - و بیش از پیش مطرح عنایات خسروانی گشته بخطاب بیگلر خان و فوجداری و تیولدارای سرکار سوزته و جوناگده و منصب در هزاری در هزار و پانصد سوار علم مباحات برافراخت - و صدتها دران دیار باعتبار و اقتدار بسر برده بعد جلوس اعلی حضرت اگرچه بافزونگی هزاری

(باب الباء) [۴۰۴] (مآثر الامراء)

ذات سرافرازي يافت ليکن در همان سال تغير گشته در سال سيوم
(۲)
سنه (۱۰۳۹) هزار و سي و نهم هجري وديعت حيات سپرد - و در باغ
سرهند بجوار قبر پدرش مدفون گردید - بعد از از اين سلسله که
ترقي نکرد *

* بالجو قليج ^(۳) شمشير خان *

برادر زاده و داماد قليج خان جاني قرباني سمت - سال هشتم
جلوس جنم مکانی از اصل و اضافه بمنصب هزاري هفتصد سوار
سيده و سال نهم بپايه دو هزاري هزار و دويسم سوار کامياب شده
تعيين صوبه بنگاله گردید - و پست و دستها متعين صوبه کابل مانده در
سال اول جلوس فردوس آشياني بمنصب دو هزاري هزار و پانصد
سوار چهاره افتخار برافروخت - چون پس از فوت جنم مکانی
نذر محمد خان والی بلخ مع فوج در نواح کابل آمده غبار فتنه بلذ
ساخته بمردم پادشاهی (که در بلده مزبور بودند) پيغام تهديد انجام
فرستاد و اينها بمقتضای وفاداري سر باز زدند نام برده (که درين
مردم بود) نقش وفا پوزهي او بيش از پيش خاطر نشين پادشاه
شد - سال دوم باشاره لشکر خان ناظم با جمع بر سر ضحاک و باميان
(۴)
رفت - اوزبکان برعب قلعه را خالي کرده رو بفرار نهادند - سال سيوم
همراه سعید خان در مالش کمال الدين رهله پسر رکن الدين (که
(۲) نسخه [ب] هي و نه هجري (۳) در [بعض نسخه] اکبرنامه [بالجو
قليج (۴) در [بعض نسخه] ضحاک باميان *

(مآثر الامرا) [۴۰۵] (باب الباء)

در عهد جنت مکانی بمنصب چهار هزارى سر بلند گشته پستور از قنده سگالی دران نواح سر استمبار برداشته بود (حسن مجرا بظهور آورده از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و هشتصد سوار و خطاب شمشیر خان بلند رنگی اندوخت - سال چهارم نهانۀ هردو بنگش بار مفوض گشته از اصل و اضافه بمنصب سه هزارى دو هزار و پانصد سوار درجۀ امتلا پیمود - سال پنجم مطابق سنه (۱۰۴۱) هزار و چهل و یک هجری پا به نیستی سرا گذاشت حسن خان پسرش بمنصب هشتصدی سه صد سوار سرافرازی داشت - و علی قلی برادر او بمنصب نهصدی چهار صد و پنجاه سوار ارتقا پذیرفته سال هفدهم جاوس اعلی حضرت دار فنا را گذاشت *

* بے بدل خان سعیدای کیلانی *

شعرا خوب میگفت - در عهد جنت مکانی بهندروستان آمده در سلک ملازمان پادشاهی انتظام یافت - و در زمره شعرا منسلک گردید - و در عهد فردوس آشیانی بوسیله معامنه فهمی و کاردانی بخطاب بے بهل خان امتیاز گرفته مدتها بدار رنگی زرگر خانۀ سرکلر والا اختصاص داشت - و سریر مرصع (که موسوم بتخت طارسی بود) باهتمام او در مدت هفت سال بمبلغ یک کرور روپیه (که سه صد و سی و سه هزار تومان عراق و چهار کرور خانق رایج ماراء النهر است) صورت اتمام یافته - در جلدزی آن ادرا بزر سنجدیدند - الحق تختی بدان قیمت وزیباتی در هیچ زمانه و عصره

جلا افروز دیدگاه تماشائی نشده - و امروز در هیچ اقلیمی نظیر و مثالش
یافته نمیشود *
* بیعت *

تائیش بچشم در نیامد * هرچند نظاره کرد احول
چون بمروز ایام انسام جواهر ثمینه در جواهرخانه پادشاهی فراهم آمده
در آغاز جلوس بر ضمیر اعلیٰ حضرت منطبع گردید - که از تحصیل
چنین نفائس مطمح نظر جز دولت آرائی نیست - پس در جائی
بکار باید برد که هم تماشائیان از حسن آن نتایج بحر و کان بهره برگیرند
و هم کار سلطنت را فروغ تازه پدید آید - سوای جواهر خاصه (که
اندرون محل می باشد - و دو کور (رپیته قیمت آن ست) از جواهری
(که در کارخانه بود) قریب سه کور (رپیته ازین جمله بدبای مبالغ
هشتاد و شش لک (رپیته انتخاب نموده به بے بدل خان حواله فرمود
تا بیک لک توله طلای ناب (که دو صد و پنجاه هزار مثقال است
و مبلغ چهارده لک (رپیته قیمت آن) تختی بطول سه گز و ربع و عرض
دو و نیم گز و ارتفاع پنج گز بسرکاری خود مرتب نماید - سقف آن
از درون بیشتر میناکار و لختی مرصع و از بیرون بترصیع لعل و یاقوت
مغرق - و آنرا بزمردین اساطین درازده گانه برافراشته - و بالای آن
دو پیکر طاروس مکمل بجواهر زواهر و میان هر دو طاروس درختی
مرصع بلعل و الماس و زمرد و مروارید تعبیه شده - و برای عروج
سه پایه نردبان مرصع بجواهر آبدار ترتیب یافته - و از جمله یازده

(۲) نسخه [ب ج] دو نیم گز (۳) در [بعضی نسخه] بسرکار خود *

(مآثر الامرا) [۴۰۷] (باب الباء)

تختة مرصع (که بر در آن برای تکیه نصب گشته) تختة میانگی
که پادشاه دست گذاشته تکیه زده می نشیند) ده لک روپیه قیمت دارد
ازان میان لعاب ست باززش لک روپیه - که شاه عباس صفوی برسم
ارمغان بجنمت مکانی ارسال داشته - و ایشان در جلدوی فتح دکن
باعلی حضرت فرستاده - نخست اسم امیر تیمور و میرزا شاهرخ
و میرزا آلع بیگ بران نقش بود - بعد از انقلاب ایام بدست شاه افتاده
نام خود بران مرتسم ساخت - جذت مکانی نام خود را با نام عرش آشیانی
نقش فرمود - و پس ازان اعلی حضرت نیز نام خود را بران برنگاشت

در جشن نوروز سال هشتم سیوم شوال سنه (۱۰۴۴) یک هزار و چهل
و چهار بران سریر عدیم النظیر جلوس فرمود - حاجی محمد خان^(۲)
قدسی * اردنگ شهذشاه عادل * تاریخ بافته - و مئذویئے در تعریف
آن گفته - ازانجا ست این بیت *

* رساند گر فلک خود را بپایش *

* دهد خورشید ر مه را در نمابش *

و بے بدل خان نیز یکصد و سی و چهار بیت گفته - که هر مصراع
دوازده بیت تاریخ ولادت پادشاه است - و از هر مصراع سی و دو
بیت ما بعد آن تاریخ جلوس برمی آید - و هر مصراع باقی نود بیت
تاریخ نهضت کشمیر از اکبر آباد (که در سنه (۱۰۴۳) یک هزار و چهل
و سه طالع شده) و عادت باگرة و جلوس بر تخت طارسی ست

(۲) نسخه [ج] محمد جان قدسی *

- و این (باعی مشهور نیز از نتایج طبع بے بدل اوست • * رباعی *
 * آنی که سریرت آسمان پایه بود *
 * بر ملک جهان عدل تو پیرایه بود *
 * تا همت خدا تو نیز خواهی بودن *
 * زیرا که همیشه ذات با سایه بود *

در اوائل عهد خلد مکن با اتمام امینا بموجب حکم خلیفهٔ زمان دیگر بر ترمصیع و ترتیب تخت طاووسی افزوده قیمت از کرور روپیه هم برگزشته - و در سال هزار و یکصد و پنجاه و دو (که شهنشاه والا جاه نادر شاه ساحت دار الخلفهٔ شاهجهانپاد را بفرغ جبروت خود شکوه آمود گردانید) آنرا از پادشاه وقت برگرفته ضمیمهٔ غنائم هندوستان ساخت *

* باقر خان نجم ثانی *

این سلسله بمیرزا یار احمد اصفهانی می‌رسد - او ابتدا بمصاحبت امیرنجم گیلانی (که وکیل السلطنت شاه اسمعیل صفوی بود) نام برشادت و کاردانی بر آردن - و چون امیرنجم در گذشت شاه زمام امور و کالت بقبضهٔ ائندار از سپردهٔ بنجم ثانی مخاطب ساخت و رتبهٔ او را از جمیع امرای عظیم الشان در گذرانید * * مصرع *
 * نجم ثانی که نباشد بدو کوش ثانی *

گویند اسباب جاه و حشمت او بجائے رسید که قریب دو صد گوسفند هر روز صرف شیلان او می‌شد - و هزار تاق طعام لطیف راتبه بود

و در سفرها چهل قطار شتر زیر بار (چپی خانۀ او می کشیدند - در
 یساق مارواه الزهر با آنکه جریده شتافته بود سیزده دیگ نقره
 در مطبخ او بار میشد - و چون شوکت و عظمت امیر نجم ثانی بدرجۀ
 اعلیٰ رسید و نخوت و جبروتی بدر راه یافت متعهد فتح توران
 گشت - شاه بطریق کمک همراهِ فردوس مکانی (که از تسلط اوزبک
 دست ازان ملک باز داشته بشاه التجا برده بود) رخصت نمود
 دهم ثانی از آب آمویهِ گذشته از قرار واقع بقتل و نهیب پرداخت
 سلاطین اوزبکیه در غجدوان کوچه بند شده لوازم کازار بجای آوردند
 امرای قزلباش (که بار در مقام نفاق و خیانت بودند) در محاربه^(۲)
 تساهل بکار بردند - ناگزیر امیر نجم پای ثبات افشوده کوشش
 فراوان بتقدیم رسانیده دستگیر گشت - و در سنه (۹۱۸) نهصد
 و هیزده عبدالله خان اوزبک بقتل رسانید - گویند پدر باقر خان
 مدتی دیوان خراسان بود - از فلک زدگی تفرقه باحوالش راه یافت
 باقر خان با کمال بے سامانی بهند آمد - چون جوان با حیثیت بود
 در ملازمان عرش آشیانی انتظام گرفته بمروز بمذنب سه مدی
 امتیاز یافت - و برخه برانکه در عهد جنت مکانی از ولایت رسیده
 در ملازمت دریمتی پنج سوار منصب تجویز شد - اتفاقاً دران زمان
 خانجهان لودی تازه بعرضه آمده از پادشاه پرسید که این جوان
 کیست - جنت مکانی تمام احوال نجم ثانی بیان کرد - خانجهان

(۲) در [بعضی نسخه] خبانت .

عرض کرد که حیف با این شناسائی این منصب - بقا بران بنهصدی
 هی سزار سرفرازی یافت - از انجا (که در طالع مسعودش در راج
 در معونه مودع دست تقدیر بود) دختر خدیجه بیگم همشیره زاده
 نر جهان بمقد از هواج او در آرزوند - و صفة ابواب دولت و رفعت
 بر روی درگارش کشوده گشت - و بمنصب در هزاری و حکومت
 ملتان با فوجداری آب علم خان اختصاص یافت - و او از کلادانی
 و کل طلبی جمعیت بسیار نگاهداشته از بلوچان و در دانیان
 و ناهر (که مابین ملتان و قندهار عالی سمن دیگر) پیشکشها گرفته
 صاحب خزانه و ساز و سرانجام سترگ گردید - و باقرآباد ملتان
 بقام او شهرت دارد - جهانگیر پادشاه از فرط عنایت بخطاب فرزند
 مخاطب می نمود - در هنگام شاهزاده شاهجهان صوبه دار اوده
 بود - با فوج آراسته خود را بحضور (سانیده مورد تحسین و آفرین
 گشت - و در آخر زمان جنت مکانی بصوبه داری آدیسه نامزد گردید
 و در آن کارهای نمایان بمنصه ظهور آرد - در سال چهارم
 شاهجهانی بکبیره پاره در کودهی چتر دراز (که تنگنائی سمن^(۳)
^(۴) مابین آدیسه و ولایت لنگ - و تغیش بمرتبه ایست که اگر جمع
 قلیله از تغنگچی و کماندار سر راه بگیرند طریق عبور مسدود میگردد
 و آن طرف کبیره پاره بفامائ چهار کوره منصور گنده تلعه - که منصور

(۲) نسخه [۱] و ناهر که (۳) نسخه [ب ج] بکبیره پاره (۴) نسخه

[ج] در دوار *

نامی غلام قطب الملک بنا نهاده با اسم خود موسوم گردانید (فرجه کشیده از نهب و غارت آنحدود دقیقه فرد نگذاشت - چون بحواله قلعہ رسید فبرد مردانه نموده غنیم را زهگرای هزیمت ساختند و قلعگیان از مشاهده جرأت و جسارت او هراسان گشته بذیل ندامت و زنبار متمسک شدند - و قلعہ تسلیم کردند - مدتی در موبه داری آذیسه گذرانید - پدرش (که از کبر سن مغلوب الاحوال با پسر میسر می بود) در آنجا در گذشت - و در سال پنجم بسبب بدسلوکی و بیداد با رعایای آذیسه معزول گشته چون بحضور (رسید در سال ششم بصاحب صوبگی گجرات سر برافراخت - و پس ازان بنظم موبه آله آباد مامور گشت - و در آنجا سال دهم آغاز سنه (۱۰۴۷) هزار و چهل و هفت هجری باجل طبعی درگذشت *

در شجاعت و مردانگی بی همتا و در فزون سپاهگری سرآمد اول روزگار بود - در تیر اندازی ید طولی داشت - جهانگیر پادشاه در روزنامه خود می نویسد - که شبی در حضور من باقر خان شیشه نازکی سپید در زرشقی مشعل نگاهداشته بقدر پر مگس از موم چتره ساخته بران شیشه چسپانند - و بالای آن برنجی و هر فانی گذاشت و از تیر اول فلفل را برداشت - و از تیر دوم بونج را - و از تیر سوم موم را از شیشه بر گرفت - که اصلاً تکانه بشیشه نرسید - گویند باقر خان بشنیدن آواز کرنا ازان جهت که رستم می شنید بسیار محظوظ بود - و نقار خانه بس با تکلف آراسته داشت - در زه حکیم رکنای

کاشی بدیدنش رفت - در حضور او کرنا سر دادند - حکیم گفت نواب سلامت رستم گاه گاه کرنا می شنید - باقرخان در نظم و نثر و خط امتیاز تمام داشت - و دیوانه ترتیب داده - از سمت * * شعر *

* سوی چمن خرام و بریز آبروی گل *

* تا بعد ازین نگه نکند کس بسوی گل *

* آن غنچه نیست کز حسد روی چون مهت *

* گردیده است غصه گره بر گروی گل *

* باقر اگر زون بگاستان بغیر درست *

* خارش بدیده گر نظر افتد بروی گل *

میرزا صابر پسر رشیدش در آغاز جوانی در گذشت - و احوال فاخرخان پسر دروش جداگانه تحریر یافته *

• بهرجی زمیندار پکلانه *

از هزار و چهار صد سال مرزبانان این دیار نآبا و اجداد او تعلق داشته - اینها خود را از اولاد راجه جیچند (انهور) که راجه قنوج بود میگیرند - و هر که حاکم این ملک بود بهرجی نامند - در سواف ایام صاحب سکه بودند - و چون میان گجرات و دکن واقع شده بهر طرف (که نیرو بیشتر می دیدند) اطاعت گونه میکردند - از مدتی پیشکشی گجرات شده والیان خاندیس بنابر قرب و جوار دستبرد می نمودند در سنه (۹۸۰) نهصد و هشتاد (که ملک گجرات بحوزه تصرف عرش آشیانی در آمد - و عرصه دلکشای بندر مبارک سورت مهبط

(ایات پادشاهی گشت) : بهرچی بملازمت رسیده میوزا شرف الدین حسین یزنه پادشاه را (که طغیان و زریده بعزیمت دکن عبورش درین حدود افتاده مقید نگاهداشته بود) از نظر گذرانید - و مورد نوازش گشت - و ازان باز مرزبان این ملک همواره بادای پیشکش پادشاهی راه انقیاد پیموده وقت کار حسـ الطلب صوبه داران دکن حاضر میشد * چون این ولایت از یک طرف بخاندیس و دیگر جانب بکجرات پیوسته میانگ ملک پادشاهی سمت شاهزاده محمد اورنگ زیب در ایام صوبه داری اول محمد طاهر را (که بوزیر خان مخاطب گشته) با مالوجی دکنی و زاهد خان کوکه و سید عبد الوهاب خاندیسی بتسخیر بکلانه تعیین فرمودند - بعد محاصره بجدکاری بهادران فیروزه مند بارے تاعه مولهیر (که هاکم نشین آنجاست) بتصرف درآمد بهرچی مادر خود را بمصالحه فرستاده بعهد و پیمان در سال دوازدهم قلعه تسلیم نموده بملازمت شاهزاده رسید - اعلیٰ حضرت اورا بمنصب سه هزاری دو هزار و پانصد سوار بر نواخته بر طبق التماس او برگنده سلطان پور (که از ایام فحط مشهور دکن ویران افتاده) بطریق وطن مرحمت شد - و مالک بکلانه داخل صوبه خاندیس گشت - و راهگیر (۳) (که مضاف بکلانه است) از تصرف سوم دیو داماد بهرچی نیز مفتوح شد - چون خرج از دخل بیشتر داشت به بهرچی واگذاشته

(۴) در [انثر نسخه] ملهیر آورده (۳) یا رامگده باشد (۴) یا

ده هزار روپيه پيشکش هر ساله مقرر گردید - بعد فوت بهرهي بيوم ساه
پسروش را اعلى حضرت بشوف اسلام در آورده بخطب دولتمند
خان و منصب هزار و پانصدي سرفراز نموده عوض سلطان پور برگذ
پونار خاندیس برسم انعام مكرمت فرمود - تا عهد خلدمكان زنده
بود - دران قصبه عمارات عالی مطبوع بتكلف ساخته - تا حال
آثار او باقی ست * * بیت *

* از نقش و نگار در و دیوار شکسته *

* آثار پدید است منادید عجم را *

بكلانه ملكه سمك بیشتر كوهستان - طول صد كروه - و عرض سي
شرقي كالنه و نذر بار - غربي سورت - شمالي پتلي و بندهيچل
جنوبي سنيهاچل - كه بالای او ناسك و غيره واقع است - سابق
سه هزار سوار و ده هزار پياده مي بود - و در شهر عظيم داشت
انتاپور - و چننا پور - درينولا دهه پيش نمانده - هفت قلعه نامي
دارد - و همه كوهي - ازان دو بس نامور - مولپير موسوم باوزنگ گدهه
بيك كوهي قصبه دارد آباد - آب موس دران شصت كروه عرفي

(۲) نسخه [۱] بيوم سا - و نسخه [ج] بيوم شاه (۳) در [ا كثر نسخه]

پورنار خاندیسی (۴) نسخه [ج] فايده • بكلانه ملكه ست (۵) در

[بعضی نسخه] نذر بار - (۶) در [بعضی نسخه] پتلي - يا تبتي باشه (۷)

نسخه [ب ج] سنيهاچل (۸) نسخه [ج] باوزنگ گدهه (۹) در [بعضی

نسخه] موسوم •

از خجسته بزیاد است - و سالهیر موسوم بساطان گدده مرتفع نربن
تلاع و قلای آنجا سمی *
* بیت *

* چه سالهیر فرزند عرش مجید *

* برنعت بود از پدر هم رشید *

و دیگر هنگده و جولیهیر و بیسول و نازیه و سالوته - این مرز و بوم
بشادابی و سیروابی و افزونی اشجار منمره و نباتات متنوعه و انبه
فوران و برونج گزیده بهترین جاهای دکن است - در زمان حکام پیشین
ده لک روپیه حاصل داشته - و شش و نیم کرور دام جمع مشخص شده
چون بقسط ویران گشت و مکرر بی سپر جنود قاهره گردید بعد
تسخیر بقرار دوازده ماه چهار لک روپیه مقرر شد - الحال در دفاتر
ازین هم یازده هزار روپیه کم کرده تذخواه می نمایند - همگی سی
و دو پرگنه از مدیم می نویسند - در دزین وقت بیست و هفت
ازان هم سه چهار محال سایر داخل است - که مفقود شدن - و آنچه
دیجات این مرز و بوم در کوهستان سمت جوار واقع است کم حاصل
در تصرف بهیلان *

(۶)

* بهادر خان رومله *

پسر دریا خان دار دژئی ست - در زندگی پدر بوسیله نیکو پرستاری

(۲) نسخه [ب] جونیر - و نسخه [ج] چولیر (۳) نسخه [ج]

بیسول - یا بیپول باشد (۴) نسخه [ج] نازیه (۵) یا سالونه (۶) نسخه

[ج] باز بهادر رومله •

(باب‌البناء) [۱۴ م] (مآثر الامراء)

ده هزار رپیده پیشکش هر ساله مقرر گردید - بعد فوت بهرچی بیوم ساه
پسروش را اعلیٰ حضرت بشوف اسلام در آورده بخطاب دولت‌مند
خان و منصب هزار و بانصدي سرافراز نموده عوض سلطان پور پورگنده
پونار خاندیس برسوم انعام مكرمت فرمود - تا عهد خلد مكان زنده
بود - دران قصبه عمارات عالی مطبوع بتكليف ساخته - تا حال
آثار او باقی ست * * بیت *

* از نقش و نگار در و دیوار شکسته *

* آثار پدید است صنادید عجم را *

بكلانه ملكه سمك بیشتر كوهستان - طول صد كروه - و عرض سي
شرقي كالنه و نذر بار - غربي سورت - شمالي تپلي و بندهياچل
جنوبي سنبهاچل - كه بالاي او ناسك و غيره واقع است - سابق
سه هزار سوار و ده هزار پياده مي بود - و دو شهر عظيم داشت
انتاپور - و چنتا پور - در بنولا دهه بيش نمانده - هفت قلعه نامي
دارد - و همه كوهي - ازان دو بس نامور - مولهپير موسوم باوزنگ گدهه
بيك كوهي قصبه دارد آباد - آب موس روان شصت كروه عرفي

(۲) نسخه [۱] بیوم سا - و نسخه [ج] بیوم شاه (۳) در [ا کثر نسخه]

پورفار خاندیس (۴) نسخه [ج] فایده • بكلانه ملكه ست (۵) در

[بعضی نسخه] نذر بار - (۶) در [بعضی نسخه] پتلي - یا تپلي باشه (۷)

نسخه [ب ج] سنبهاچل (۸) نسخه [ج] باوزنگ گدهه (۹) در [بعضی

نسخه] موسن •

از خجسته بزیاد است - و سالهیر موسم بسطان گذه مرتفع ترین
فلاح و قلهای آنجا سمی *
* بیست *

* چه سالهیر فرزند عرش مجید *

* برفعت بود از پدر هم زشید *

و دیگر هنگذمه و جولیهیر و بیسول و نانیه و سالوته - این مرز و بوم
بشادابی و سیلابی و افزونی اشجار منمره و نباتات متنوعه و انبه
فراران و بزنج گزیده بهترین جاهای دکن است - در زمان حکام پیشین
ده لک درپیه حاصل داشته - و شش و نیم کروز دام جمع مشخص شده
چون بقسط دوران گشت و مکرر پی سپر جنود قاهره گردید بعد
تسخیر بقرار درازده ماه چهار لک درپیه مقرر شد - الحال در دفاتر
ازین هم یازده هزار درپیه کم کرده تذخواه می نمایند - همگی سی
و در پرگنه از دیم می نویسند - در دین وقت بیست و هفت
ازان هم سه چهار محال سایر داخل است - که مفقود شد - و آنچه
دیجات این مرز و بوم در کوهستان سمت جوار رافع است کم حاصل
در تصرف بهیلان *

(۶)

* بهادر خان روهله *

بسر دربا خان داددنی است - در زندگی پدر بوسیله نیکو دستاری

(۲) نسخه [ب] جونیر - و نسخه [ج] جولیر (۳) نسخه [ج]
بیسول - یا بیبول باشد (۴) نسخه [ج] نانیه (۵) یا سالونه (۶) نسخه
[ج] باز بهادر روهله *

بدولت (روشناسی شاهزاده شاهجهان چهره امتیاز افروخت - و چون پدرش ساحت بیوفائی پیموده از شاهزاده جدا گشت بهادر خاچی دست توسل بفراک عنایم شاهي مستحکم تر ساخته از کاب اقبال انفکاک نمود - پس از جلوس بمنصب چهار هزاري در هزار سوار سرافراز گشته به تیولداري سرکار کالپی و مالش سرکشان آن مرز و بوم دستوري یافت - چون در نخستین سال جلوس چهار تیره روزگار بغی ورزیده باوندچیه متخصص گشت و افواج قاهره از هر جانب بیاک او روانه شدند عبدالله خان فبروز جنگ باتفاق بهادر خان از جانب کالپی (که مشرق رویه آن سرزمین است) در آمده بر حصار ایرج (که هر برجش از کمال ارتفاع سر بفلک می سود) سرسواري یورش نمود - مخالف بر بهادران هجوم تمام آورده هنگامه نبرد گرم گردانید - خان مذکور با تابینان خون پا پیاده فیله صف شکن بر رو داشته بسرعت باد بسوی دروازه دوید - و بیادری آن اهرمن نهاد در هم شکسته قطره زنان بقلعه درآمد - و همدران سیه فام را بتیغ سوسن رنگ بزرگ داغ لاله در خون نشانده گلگونه فتح بر چهره دلاری کشید - در جایزه این تردد نمایان و فتح شایان بدوازش نقاره بلند آوازه گشت - و پس ازان بهمراهی اعظم خان ناظم دکن باستیصال خانجهان لودی تعیین گردید - چون اعظم خان ابلاغ نموده در (اجوری) بر سر سرخانجهان رسید او با معدردی همگی سه صد و پنجاه سوار برآمده بمثانیت و استقلال روانه شد

هرگاه جمعی از عساکر پادشاهی بار قریب می رسیدند بر گشته
 بمقیر اندازی آنها را باز میداشت - چون بکوه راجوزی برآمد
 بهادر خان بقدیم استعجال خود را رسانیده با برادرزاده ار بهادر
 خان (که منصب هزاری داشت - و به بودایی و مردانگی استظهار
 دی بود) درآویخته در کوشش و کوشش کارنامه دایری و دلاری
 بر دی کار آورد - که رکش داستان رستم و اسفندیار گشت - اما
 چون از قلت همراهان آخرکار کار به تنگی گرانید پیاده شده هر مرتبه
 درانه را خود را بر شعله شمشیر آتشبار مخالف میزد *

گویند چون بدو زخم تیر (که بر رز و پهلو برداشته بود) بزمین
 افتاد مخالفان خواستند سرش ببرند - فریاد زد که من یاد و پسر
 دریا خانم - خانه زان شما - خانجهان مردم را منع کرد - پس از آنکه
 اعظم خان در سال چهارم بعد فتح قلعه فندهار بارادگ تاخت بهالکی
 (۳) و چنگوبه کنار آب مانجرا مخیم عساکر ساخت بر طبق قرار داد
 (که هنگام نزول تا برپا شدن خیم افواج بجای خود تیم نموده
 هر فوج با چند سردار بنوبت یک کوره دور از لشکر ایستاده خبردار
 باشد - تا مردم اردو گاه و هیمه بفراغ خاطر بیاورند) روز نوبت خان
 مزبور (چون اثری از غنیم ظاهر نبود) سر رشته احتیاط از دست
 رهاشته با قلیله از لشکر گاه پیشتر رفته نشیمن - اتفاقاً دیده دران
 (۲) نسخه [ج] رسانیده برادرزاده بهادر خان (۳) در [بعضی
 نسخه] چنگوبه .

نزدیکی بود - که مردم آنجا بجهت حفظ مال و مواشی خود
 از دستبرد اهل اردو مستعد جنگ شدند - بهادر خان آگهی یافته
 با دیگر امرا (که زیاده بر هزار کس نبود) بکومک شتافت - زدرله
 خان عادلخانی با تمام مخاذیل هجوم آورد - و امرا دست جلالت
 کشوده نلاشها بتقدیم رسانیدند - چون عرصه تنگ گشت از اسپان
 فرود آمده دل بر جانفشانی نهادند - شهباز خان (که از امرای
 سه هزار بود) نقد جان برقشاند - و بهادر خان و یوسف محمد خان
 تشکذدی از زخمها بیخود افتادند - فزیم آنها را بوداشته در بیجاپور
 مقید نگاهداشت - چون یمین‌الدوله در سال پنجم بتخریب مملکت
 عادلشاهی مامور گشته بحوالی بیجاپور رسید عادل شاه هر دو را
 رها نمود - بهادر خان باستلام سده خلافت جبهه افروز گشته باضافه
 منصب و افزونی اعتبار مورد عواطف شاهانه گردید - و بتازگی
 بجایگیرداری کالپی و قنوج و مضافات آن محال سربلندی یافت
 خان مذکور بگوشمال سرکشان ملکوسه (که در شدت و کثرت از سایر
 متمدنان آن دیار اشتهار دارند - و از رعیت تا سپاهی اینجا به سلاح
 نمی‌باشد - حتی کشاورز هم بهنگام شیار تفنگ پر کرده برقلبه بسته
 قتیاه روشن ساخته بشغل خویش می‌پردازد - و ازین در بلولزم رعیتی
 مطلقا نمی‌پوزاند - و دران هنگام در مقام بیروگانون که استوار توپین
 (۲) نسخه [ب] ملکوته (۳) در [بعض نسخه] اینجا (۴) نسخه

جاها سمع فراهم آمده از نهایت زیاده سوری بشورش انگیزی در آمدند و یگبارگی از ادای مراسم رعیتی سر باز زدند (بهم معنای تائید^(۲) ایزدی همت گماشته دفعه بر سر آن بعد عاقبتان ترکناز نمود - غریب کارزاره فیما بین در پیوست - بهادر خان سپهر حمایت آبی بر سر کشیده بدیوار بست رسید - مقاهیر پای کی نیارده دست از جلالت و تهور برداشتند - انجام کار دست و گیریدان شده بهم در آریختند و جم غفیر بدستبرد پردلان سر باخته بقیه السیف در بفرار گذاشتند بهادر خان بتخریب آن مکان پرداخته بمقر خود باز گشت - و ازین گونه فتحی (که دران سرزمین مقصد خیز نصیب هیچ کس نشده بود) نقش خان ظفر قرین بر رفق دلخواه درست نشین گردید - و پس ازین در تعاقب زاجه چهار سنگه بذیله در هرادی عبدالله خان خیزرز جنگ و خاندوران بهادر مساعی جمیله بکار برد - چون آن مدبر از گدازه رانجی گذشته بولایت چاندا در آمد بهادر خان (که یاشنه کوب او میرفت) چون کوفته داشت نیکنام عمومی خود را با معدودے پیش فرستاد - که ادرا بخود مشغول سازد - ججهار از مشاهده جساتش برگشته ادرا در میان گرفت - نیکنام بزخمهای منکر با هفت کس در میان افتاد - درین اثنا بهادر خان باتفاق خاندوران از عقب رسیده بر قلب آن تیره بخت تاخت - و آن گره بریشان روزگار را چون بنات الغش متفرق ساخت - و چون از عبدالله

(۲) در [اکثر نسخه] خان مذکور بهم معنای تائید ایزدی

خان فیروز جنگ در استیصال چنپت بذیله مساهله و تهران سرزد
 در سال سیزدهم بهادرخان بتدیول داری اسلام آباد رقلع و قمع آن شقارت گرا
 رخصت یافت - اما اهل غرض نگذاشتند - و بهادشاه خاطر نشان
 کردند - که بذیل کهند را ردهیل کهند کردن صلاح ملکی نیست - زود
 معزول گردید - بعد ازان در مهم جگتا^(۲) و تسخیر مؤ دان شجاعت
 و جلالت داده تردد نمایان خود بر عالم ظاهر ساخت - همراهان خان
 مزبور بکار فرمائی سردار از کشتها نردبان ساخته بر مورچال مقاهیر
 میدویدند - دران روز هفتصد افغان از تابینان او بکار آمدند - در سال
 بیست و دوم بحراسمت ملتان تعیین شد - و ازان رو (که فصل ربیع
 بے جاگیر بود) بمتصدیان مهمات دیوانی حکم شد - که طلب او را در
 مطالبه مجری دهند - و در یساق بلخ بهراری شاهزاده مراد بخش
 جوهر زرای آئینه همت و مردانگی گشت - چون شاهزاده بدای کتل
 طول (که سرحد قلمرز پادشاهی و ملک بدخشان است) رسید اصالت
 خان با بیلداران سرکار پادشاهی و چندین هزار مزدور (که امیرالامرا
 عای مردان خان از بلوکات کابل جمع آورده بود) تعیین شن - که تا سرا بالا^(۴)
 مقدار یک کروه بار تفاع دوگز پادشاهی و سرا زیر (که بدخشان رویه
 است) تا نیم کروه بعضی جا در و نیم کروه کمابیش برف از سر راه
 برداشته باطراف بیندازند - و کوچة (که شتر با بار بگذرد) بسازند

(۲) یا چکنا باشد (۳) نسخه [ب] بیست و چهارم (۴) در [بعضی

نسخه] از ماوکات کابل .

و باقی را آنچه آن در هم بگویند که اسپ و شتر تواند گذشت چون این کار از آنها متمشی نشد و بدون آن عبور متعذر بود بهادر خان باتفاق اصالت خان تمامی سوار و پیاده خود را ببرد داشتن برف و کشودن راه داداشت - لشکریان بهر دست افزار که یافتند برف را کذده بدامن و دست بر کنار از راه میریختند - بجدکاری بهادر خان تا یک کروه (که برف بسیار بود) بعرض دوگز راه پیدا شد - چون شاهزاده سایه وصول انداخت نذر محمد خان والی توران ببهانه سرانجام ضیافت رفتن باغ مراد شهرت داده بشرغان شتافت - بهادر خان حسب اشاره شاهزاده باتفاق اصالت خان بتعاقب روانه شد قریب ده هزار سوار اوزبک و امان (که بر سر نذر محمد خان جمع شده بودند) بآمد آمد فوج پادشاهی از بیم نهب و اسر با عیال و اموال راه اندخود گرفتند - نذر محمد خان با جوق قلیل آماده کارزار گشته بچهار گروهی شرغان بجنگ پیوست - بمجرد سردادن بان (که گاهی آن صدای مهیب بگوش آنها نرسیده بود) ثبات از دست داده رو بفرار گذاشتند - ناچار نذر محمد خان بے آرزو و ستیز جلو گردانیده باذخود رفت - و از انجا روانه خراسان گردید - بهادر خان اگرچه بافروزی منصب سرفروزی یافت اما درین حال (که وقت تعاقب بود - و باندک تکنگ یا یقین بود - که نذر محمد خان گرفتار میشد) آن خان شهاست نشان ۱۵۰۰ خود را دزدید - یا از

سست همتی همراهان یا بمصلحتی دیگر کار بگذر نگشت - ذخیره
خاطر پادشاهی گردید *

چون شاهزاده مراد بخش دامنه اقامت آن ولایت نشده بے اجازت
صاحبقران ثانی عازم کابل گردید صوبه دارایی باج و پاسداری آن الکا
بعهد بهادر خان باتفاق اصالت خان قرار یافت - و پس از آنکه
شاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر ظلال افکن آن دیار گشت بهادر
خان در هرادی در جگ اوزبکیه (که از مور و ملخ افزون بودند)
کارنامه‌های مردانگی و بهادری بساخت - در هنگام مراجعت از آن
مرزوم چندانوی اردو باهتمام او قرار گرفت - و در گذراندن اردو تعبیه‌های
بسیار کشید - چون بکتل تنگ شتر^(۲) که در مغزای هندو کوه است
و نشیب دشوار نورد دارد (رسید برف شروع در بارش نمود - تمام
شب تا دو پاس روز دیگر می بارید - بصد محضت بقیه اردو و لشکر
از آن گریوه گذرانید - درین هنگام از شدت بارش برف یک شبانه روز
استاده ماند - هزاره تنگ چشم فراخ آرزو بآرزوی زبون مال بیش
از بیش بر مردم اردو هجوم می نمودند - و خان مذکور بتائید اقبال
دشمن مال هر مرتبه آن گرده شوریده رزگار را مالش داده رهگرای
ناکامی میگردانید - چون مابین کتل هندو کوه رسید یک روز توقف
نموده همگی پس ماندگان را پیش راهی ساخت - و بعد از آن خود
گذشت - از دشواری راه و شوریدگی هوا و فرط برف از آغاز مرد

(۲) نسخه [ج] تنگ شتر - و در [بعضی نسخه اکبرنامه] تنگ شیرو .

تا انجام ده هزار جاندار قریب نصف آدم و همه دراب هلاک گردید
 اسباب بسیار زیر برف ماند - چون بهادر خان بفرز کتل برآمد
 ذوالقدر خان (که حفاظت خزانه پادشاهی بعهدہ اش بود) بنا بر
 سقط شدن بار بردار برجا مانده - بهادر خان شتران خود و از هر که
 باقی مانده بود اسباب آنرا بر تافته خزانه بار نمود - و تتمه بر اسپان
 و اشتران سپاه قسمت کرد و با هزاره همه جا زد و خورد نموده بعد
 از شاهزاده بفاصله چهارده روز داخل کابل گردید *

اگرچه از بهادر خان در یساق تردهای شایسته نمایان بتقدیم
 رسید لیکن باظهار برخی خاطر نشان اعلی حضرت شد که در تعاقب
 نذر محمد خان و مدد سعید خان وقت غلبه اوزبک اغماض عین
 نموده - لاجرم با این همه ارتکاب محسن و مشاق بتغیر سرکار کالپی
 و فوج از تیواش (که دوازده ماهه حاصل داشت) در عوض سیلک
 روبیه مطالبه سرکار بخالصه شریفه ضبط نموده ادرا آزرده دل ساختند
 و در سال بیست و سیوم در مهم نخستین قندهار بهمراهی شاهزاده
 محمد اوزنگ زیب بهادر تعیین شده در محاصره آن حصار استوار
 (۲)
 (۲) درودی دوازده ساله مورچال قائم نموده نوزدهم رجب سنه (۱۰۵۹)

هزار و پنجاه و نه هجری بعروض ضیق النفس از شهر بند زندگی
 برآمد - شاهزاده و جملة الملکی سعدالله خان از تابینان او (که در هزار
 سوار بودند) هر کدام را (که شایسته بندگی درگاه داشتند) بمنصب

و علوفه در خور مقور نموده جمع را خودها نگاهداشتند - و باقی را دیگر امرا - اعلیٰ حضرت دلارر پسر کلانش را (که پانزده ساله بود) بمنصب هزاری پانصد سوار و هر کدام از شش پسر دیگر را (که خرد سال بودند) بمنصب سرفراز گردانید - و سوای فیلان همه اموال بهسران مرحمت شد - گویند چندان در کار پادشاهی جانفشانیها و دولتخواهیها بتقدیم رسانید که غباری (که از کج رویهای پدر بخاطر اعلیٰ حضرت نشسته بود) بالکلیه رفع شد - گویند بهادر خان همیشه ناسف میکرد که انتقام خود از بیجا پوریهها نکشیدم - و تا زیست خجالت این مقدمه گویا از چهره اش نمایان بود - بکن از پسرانش عزیز خان بهادر است - که سال چهل و نهم عالمگیری در محاصره واکنکیره مصدر تردد شده - و بمرحمت افزایش لفظ چغتائی در خطاب سرمایۀ افتخار اندوخته *

* پر دل خان *

(۲)
بیرا نام پسر دلارر خان برنج است - که از قدیمان و بابویان صاحبقران ثانی سنت - در ایام گردش و ارتقات مکن از اخلاص وافی و وفای صافی بدرام خدمت و نیکو پرستاری در دل شاهزاده ستوده سیر جا کرده در جرگه معدوم (که از سایر ملازمان شاهی بمنزمت قرب و اعتبار سر امتیاز می افراختند) داخل بود - در سر آغاز جلوس بمنصب چهار هزاری در هزار و پانصد سوار فرق مباحثات

(۲) نسخه [ج] پیرا نام (۳) نسخه [ب] پرچ و نسخه [ج] پرچ *

برافراخته بفروداری میوات دستوری یانیت . و یستر جونپور در تیل او مقرر گردیدن - سال چهارم با پسر خود بیوا از جونپور آمده در خطه برهان پور بتقبیل آستان خلافت چهارم تفاخر برافروخت و چون دران هنگام مساکر فیروزی در استیصال نظام شاهیه و تسخیر آن ممالک تعین بود ضمیمه آن لشکر منصور گردید - و خودش باضافه سواران منصب بقدر ذات مورد عذایت گشته پسرش نیز از امل و اضافه بمنصب هزاری و خطاب پردل خان سربانندی یافت اما فلک دیر مهرزود گسل نگذاشت که چندی در فراخدای تروت و درست کامی گام کشاده زده گوی کامرانی فرا برد - در همین سال (۲) رخت زندگانی ته کرد *

پردل خان از عاطفیت و قدر شناسی (که سلاطین این سلسله را مصروف احوال خافه زادن دیرین خدمت می باشد) باضافه ای سبب توانر در سال دهم بمنصب دو هزاری دو هزار سوار و تمانداری چاکش پائین از تغیر راجه جگت سنگه عز افتخار اندوخت - و در سال هفدهم بحراسم قلعه بست از انتقال عزبزالله خان رخصت یافت - و در سال بیستم باضافه هزار سوار بر جمعیتش افزودند چون شاه عباس ثانی دارای ایران تسخیر قندهار پیش نهاد همت ساخته خود از فراه رو بمقصد نهاد محراب خان را (که هنگام تفویض علی مردان خان این ولایت را باو ایام سلطنت والا منزلت

(۲) نسخه [۱ ب] دولت کامی .

بقلعه داری بسمت می پرداخت - و قلیچ خان آن حصار را بغلبه و استیلا از گرفته امان داده بود - و (خصمت ایران نموده) بکشایش قلعه مذکور نامزد گردانید - محراب خان حصار نو را (که بحکم اعلیٰ حضرت متصل قلعه^(۲) تدیم بنا شده) از غایت استحکام کشایش پذیر نیافت - کشودن حصن کهنه آسان دیده بتقسیم مورچال پرداخت بر دل خان در مکانی آن جا بجا از خویشان بنگهبانی آن گذاشته خود از همه جا آگاه می بود - و بضرب توپ و تفنگ آتش در خرمن حیات مخالف می افروخت - از ابتدای محاصره پنجاه و چهار روز نیران قتال استعمال داشت - از هر دو جانب لخته مقتول و برخی مجروح میگشتند - چنانچه از تابینان خان مذکور (که همگی ششصد سوار بود) سه صد کس و از قزلباش اضعاف آن (رهگرای دار فنا شدند

آخر الامر چهاردهم محرم سنه (۱۰۵۹) هزار و پنجاه و نه هجری بردل خان دلنهار بندگی گشته بدل بستگی زندگانی مستعار و پیمان گرفته محراب خان را دید - و آن نا انصاف وصمت نقض عهد بر خود پسندیده از جمله سه صد کس (که با او مانده بودند) چنده را (که بسپردن یراق ایستادگی نموده دست بحربه کردند) بقتل رسانید - و او را با بقیه مردم و عیال مقید گردانیده نزد شاه بقندهار آورد - و شاه او را به همراه خود بایران دیار برد - اگرچه احوال بردل خان بعد زفتن ایران و مآل حالش (که بکجا انجا آمد) معلوم

(۲) در [بعضی نسخه] متصل قلعه بنا شد .

نیست اما دم نقد از شرمساری و خجالت اقوان و همسران و طهر
 و سززش آشنا و بیگانه و ارست - اگر بهذدوستان می آمد مثل
 دولت خان قلعه دار قندهار و دیگر متعینۀ او هدف سهام مطاعن
 گشته از درجۀ اعتبار و روزگار ساقط می گردید *

• باقی خان چپله قلماق •

از غلامان صاحب اعتماد پادشاهی بود - بیاری طالع مسعود
 نیکو پرستاری و حسن خدمتگاری او دلنشین اعلیٰ حضرت گشته
 در سال ششم بمذنب هفت مدی پانصد سوار سرمایه اعتبار
 اندرخت - و در سال نهم بمذنب هزار سوار فرق افتخار
 برافراخت - چون پرتو التفات پادشاهی بر وجنات احوالش تافته بود
 در سال دهم باضافه هزار سوار بمذنب دو هزار سوار
 سوار و مرحمت علم و اسب و فیل اختصاص یافته بفوجداری
 چهره (که برگذۀ ایست از مضافات اندرچه در بندیل کهند)
 چهره عزت برافروخت - چون این ممالک از دست چهار سنگه
 منتزع گشته مضرب خیام پادشاهی گردید آن برگذۀ (که نهصد قریه
 بحاصل هشت لک روپیه داشت - و بغزاهت فضا و فراوانی انهار
 ممتاز بود) بخالصه تعلق گرفته باسلام آبان موسوم گردید - درین ولا
 باقی خان بفوجداری آنجا مامور گشت - و خان مذکور در برانداختن

(۲) نسخه [ج] چهره (۳) نسخه [ج] سرسوزت برافراخت (۴)
 نسخه [ج] تعیین گشته •

مفسدان آن دیار مصدر توددات شد - چون چنپت بزدیله نوکر راجه
بچهار سنگه پس از نیست و نابود شدن از پرتیراج پسرش را
دست مایه فساد ساخته مواضع ارنکچه و جهانسی را در مغرض
تاخت و تاراج آردده سر بشوروش بوداشنت عبدالله خان فیروز جنگ
بجاگیرداری اسلام آباد و استیصال آن شقارت بزیان تعیین گشت
و چون بدانجا رسید خواست باقی خان (که سابق در مالش
آن تیاه سرشت تعبها کشیده) خود بر سر مقهوران بتازد - خان مذکور
از کار طلبی متعهد شد که اگر فوج خود همراه دهند این مهم بانصرام
میروسانم - فیروز جنگ از تن آسانی خود نشناخته بوی باز گذاشت
باقی خان در سال سیزدهم برسم ایلغار غافل بر سر مخاذیل ریخته
هنگامه زد و خورد گرم ساخت - چنپت دست و پای زده جان
بسلامت بدر برد - و پرتیراج گرفتار گردید - و در سال هفدهم
بداروغگی عملخانه سرمایه مباحات اندوخت - و پستر بحر اسط
قاعه مستقر الخلافه اکبر آباد فرق افتخار بر افرخت - و در آخر
سال بیست و هفتم در نیول خود باری متعلق صوبه آگره رخت
هستی بر بست - مخالفت جاگیر بخالصه ضبط شد - پسرانش
سردار خان و باقی خان در عهد عالمگیری از ناموران درکار بودند
احوال هر یک بقام آمده - گویند باقی بیگ در آغاز حال بکوئالی

(۲) در [بعضی نسخه] چنپت یا چنپت باشد (۳) نسخه [ج] اوندجه

(۳) نسخه [ب] چنپت سنگه دست و پای زده •

دار السلطنه لاهور] که دران هنگام بتیول یمین الدوله آصف خان
تعلق داشته - و از قبل خان مذکور بابا عنایت الله یزدی (۲) که
نوکر معتبر آن نوئین عالیشان بود (بحکومت آنجا) می برداخت
مامور شد - و چون بابای مذکور بمشارایه رقعے نمی نهاد
و اعتبارے نداشت در نگین خود کذده بود - کار بعنایت اسم
و باقی بهانه *

* پرتھمراج راتھور *

از رالاشاعیان فردوس آشیانی ست - در ایام فتوات بحاضر باشی
برداخته بشرف اعتماد اختصاص گرفته بود - پس از سرور آرائی
آن پادشاه سال اول بمنصب هزار و پانصدی شش صد سوار سرمایه
امتیاز اندوخت - سال دوم همراه خواجه ابوالحسن تربتی بمعاقب
خانجهان لودی (که از اکبرآباد فرار نموده بود) تعیین گردید - و از
کار طلبی انتظار دیگران نکرده با چند سوارے (که درین باب سبق
جسته بودند) در حوالی دهولپور بار رسیده وقت زد و خورد برهم
راچپوتیه پیاده پا گشته با خون خانجهان (که سوار بود) چپقلشهای
مردانه نمود - و او را زخم برچہ رسانیده خود هم زخمها برداشت
پادشاه از راه مرحمت او را بحضور طلبداشته از اصل و اضافه بمنصب
دو هزاری هشتصد سوار و عطای اسپ و فیل برنواخت - سال سوم
باضافه در صد سوار کامیاب شده همراه خواجه ابوالحسن بتسخیر

(۲) نسخه [ب] عنایت الله خان یزدی *

قلعه ناسک کمر همت بر بخت - و پس از تقرر صوبه داری دکن
بنام مهابت خان او در تعیناتیان صوبه مذکور قرار یافته از اصل
و اضافه بمنصب دو هزار و پانصد سوار چهره اعتبار برافروخت
و در ایام محاصره قلعه دولت آباد جرأت‌های نمایان بظهور آورد
روزه سواره از فوج اهل دکن (که کاسه سرش بمغز یزدار آگنده بود)
ادرا بمبارزت طلبید - او بشنیدن این حرف از فوج برآمده با او
مقابل شد - و بضرب شمشیر کار او با تمام رسانید - سال هفتم باضافه
یکصد سوار نامیه بخت روشن گردانید - سال نهم چون پادشاه ریاست
دولت بصوب دکن افراشت او همراه خان زمان صوبه دار بالاگهات
در نواحی دولت‌آباد بشریف آستانبوس مفتخر گشته همراه خان مذکور
به تنبیه ساهو بهوساه و تخریب ملک عادل شاه نامزد شد - و درین
مهم هم مصدر ترددات نمایان گردیده سال دهم باضافه یکصد سوار
شاد کام گشت - سال هفدهم چون ایالت ملک دکن از تغیر وکلای
شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بنام خاندوران تقرر یافت او
بحراست قلعه دولت‌آباد سر مباحات برافراشت - و سال هیزدهم
از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و سوار درجه اعتلا پیمود
سال نوزدهم حکم شد - که باکبرآباد آمده باتفاق باقی خان بحراست
قلعه آن پوردازد - سال بیستم در ایامی (که دارالسلطنت لاهور مضرب
خيام خسروانی بود) او بر طبق حکم یک کروز روپیه از خزانه اکبرآباد
برداشتند بحضور بود - و چون دران ایام شاهزاده محمد اورنگ زیب

بهادر بصوب بلخ و بدخشان روانه شد او بعنایت خلعت و اسب با زمین نقره نوازش یافته بمحافظت مبلغ پنجاه لک (زپیه که همراه شاهزاده دادن آن مقرر شده بود) تعیین گردیده پیشتر راهی شد سال بیست و یکم بانفاق (اجه بیتل داس بمومک علی مردان خان امیر الامرا بصوب کابل رخصت پذیرفت - و سال بیست و دوم در رکاب پادشاهزاده محمد ارزنگ زیب بهادر بصوب تذههار شتافت - و از آنجا همراه رستم خان بمقابلۀ فوج قزلباش دامن همت بر کمزرد - و سال بیست و پنجم نوبت دوم با پادشاهزاده مذکور بهمم مسطور راهی گشت - سال بیست و ششم همراه شاهزاده دارا شکوه بیساق مرقوم بای جلالت برداشت - و بعد وصول آنجا همراه رستم خان بتسخیر قلعه بست رفت - سال سییم نزد شاهزاده محمد ارزنگ زیب بهادر بصوب دکن متعین شد - و در همان سال مطابق سنه (۱۰۹۶) هزار و شصت و شش هجری (خت هستی بنیستی سرا برد - (ام سنگه برادرش و کیسری سنگه بسرش بمنصب قلیل سرفرازی داشتند *

* بهرام سلطان *

سیومین پسر نذر محمد خان دلی بلخ است - چون نبندے از احوالش در ذیل خسرو سلطان و اختتام کارش در ضمن عبدالرحمن سلطان بزبان خامه رفته گذارش لخته از احوال نیاکانش درینجا

ناگزیر افتاد - او و برادر کلانسر امام قلی خان پسران دین محمد خان
 مشهور به یتیم سلطان بن جانی سلطان بن یارمحمد خان اند - که
 عم زاده حاجم خان والی ادرکنج دارالملک خوارزم بود - یارمحمد
 خان پس از گرفتن طایفه اردس ولایت شیرخان را از آبایش بقلبه
 و استیلا به سامان و سرانجام برآمد - یا بصیبت سلوک ناهنجاری
 که از حاجم خان دید - بای التقدیر چون بهادران النهر آمد سکندر خان
 پدر عبد الله خان مشهور او را جوان با نجابت و قابلیت دانسته
 صبیبه خود را (که همشیره حقیقی عبدالله خان بود) در هباله نکاح او
 درآورد - و ثمره این پیوند زود بعالم شهود پیوسته بجانی خان موسوم
 گردید - از پنج پسر بعرضه وجود آمد - دین محمد خان که از همه
 کلان بود - و باقی محمد خان - و ولی محمد خان - و پاینده محمد
 سلطان - و الیم سلطان - و این هر پنج برادر از قبل عبدالله خان در توران
 و قایق و سایر ولایت قهستان می گذرانیدند - الیم سلطان همانجا
 درگذشت - هنگامی (که میان عبدالله خان و پسرش عبداله مومن خان
 وحشت و نزاع پدید آمد) این برادران بملاحظه حقوق تربیت
 عبدالله خان اطاعت عبداله مومن خان نمی نمودند - چون نوبت ایالت
 توران بدو رسید هرکس را از خویشان و اقربا (که مظنه رشد و شایستگی
 امور دنیا داشت) از پا در آورده دود از دودمان خویش برآورد

(۲) در [بعضی نسخه] الیم سلطان (۳) نسخه [ب] خانی سلطان (۴)

نسخه [ج] اروس (۵) نسخه [ج] و ثمره این پیوند بعالم شهود .

با یار محمد خان نیز بے روشی سر کرده از بلخ اخراج نمود - و جانی خان را گرفته محبوبس ساخت - این برادران در خراسان طبل مخالفت زده سر خود سری برافراختند - تضارا عبدالمومن خان در سنه (۱۰۰۶) هزار و شش با لشکر عظیم بازاده یورش خراسان از بخارا روانه بلخ گردیده شے بتیر بکے از اوزبکیه (که از کمین تعزیت ^(۲) دل شکستگان کشاد یافته بود) نیستی گرا شد - دین محمد خان نقد فرصت را غنیمتے شگرف شمرده کلاه شادمانی برتارک اتبال نهاد - و از جائے که بود بهرات رسیده آنرا متصرف گشت - و ولی محمد خان را بریاست سرر تعیین کرد - و چون در توران هرج و مرج عظیم در نموده هر سرے سردارے و هر درے در بارے گشته بود ناچار اوزبکیه خراسان بر ریاست او اتفاق نمودند - او در هرات طرح سلطنت انداخته خطبه و سکه بنام جد خود یار محمد خان کرد - که او بعد اخراج از بلخ بهندوستان آمد - و ملازمت عرش آشیانی در یافته سرور عنایات پادشاهانه گشت - و پس از چندے بزیارت حرمین شریفین رخصت یافته بقدهار رسیده بود - که فلک این توطیة دولت بر انگیخت - و هنوز دین محمد خان گامے چند بخواہش نرفته بود که شاه عباس صفوی (که در کمین انتزاع ملک سرورثی خود بود) بقصد بیکار لشکرے ترقیب داده بهرات آمد - برخے خیراندیشان در بین یار گفتند - که بر سر خراسان (که الکای صد ساله قزلباش اسم

(۲) در [بعضے نسخه] فریب دلشکستگان •

و پارا آن بتصرف ما درآمده) تلاش نمودن از عقل در دست است - صواب
 آنگاه با پادشاه قزلباش اظهار درستی نموده مهمات ترکستان را (که
 ارتکب ندیدم است - و از شایسته سریر آرائی خالی است) انتظام دهیم
 و بعد از ضبط آن ولایت اگر از روی اقتدار و استظهار بتمسخر خراسان
 پرداختن مضایقه ندارند - دین محمد خان بتحریر جوانان پرخاش جو
 (که لذت حکومت آندیار از مذاق ایشان بیرون نمیروفت) و ازین رو
 (که در ایام حیات عبدالله خان دهرج و مرج خراسان با بعضی
 از امرای قزلباش جنگ کرده غالب آمده بود) محاربه را سهل
 و آسان انگاشت - در زباط بریان حوالی بل سالار (که چهار فرسخی
 هرات است) ثلاثی فریقین دست داد - نبرد عظیم در گرفت
 شکست بر او زدند افتاد - نزدیک پنج و شش هزار کس از بهادران
 لشکر او کشته شده رو بهزیمت گذاشت - چون بیمار چاق رسید بسبب
 جراحت ضعف مستولی شد - رفقاییش در گوشه بجهت استراحت
 فرود آوردند - کارش درانجا سپری گشت - و بقول جمعی بیکر از احشام
 سپاه خیمه نشین پناه برد - آن جماعه نشناخته سلوک ناشایسته کردند
 و بعد از شناخت از بیم انتقام از هم گذرانیدند - و پاینده محمد
 سلطان بجانب قندهار افتاد - و شاه بیگ خان صوبه دار آنجا اردو
 مقید ساخته نزد عرش آشنیانی فرستاد - اردو بحسن بیگ شیخ عمری

(۲) نسخه [ب] زرفت (۳) یارباب پرنان پاشا (۴) نسخه [ج]

بل سالار (۵) در [همض نسخه] میآید .

(که متوجه کابل بود) سپردند - او بقلیج خان صوبه دار پنجاب رسانید و بعد از یک سال در لاهور جهان فانی را پدرود نمود - و ولی محمد خان بے آنکه از حال برادر کلان دین محمد خان آگهی یابد از معرکه با سی چهل نفر برآمده بجانب بخارا شناخت - و با پیر محمد خان نامی [که از اقربای عبدالله خان بود - و عبدالمومن خان او را مرد کوکناری درویش (که همواره در کوکنار خانها بفقر و نامرادی بسر می برد) پنداشته بقطع شتۀ حیاتش نپرداخته بود - و بعد از بر مسند خانگی توران متهکن گشته] پیوست - و چون دران هنگام توکل خان قزاق مارراء النهر را از پادشاه ذی شوکت خالی یافته لشکرکشی نمود و در محاربه او از بانوی محمد خان آثار جلالت و پردای بسیار بظهور آمد پیر محمد خان در ازای نیکو خدمتی زمام ایالت سمرقند در قبضۀ اقتدارش نهاد - باقی محمد خان پس از چندی که باطاعت و انقیاد گذرانید چون خود را بحکومت شایسته تر از پیر محمد خان میدانست هوای ساطنت در سر پیدا کرده بلقب خانی خود را ملقب ساخت - و بتسخیر ولایت میانکال از سمرقند برآمد - پیر محمد خان ازین خبر موحش بے آرام گشته با چهل هزار سوار بظاهر سمرقند رسید - باقی محمد خان بلطائف الجیل در مقام فررتنی درآمده هرچند خواست دفع شرر فساد نماید مغید نه افتاد - ناچار تحصن جسته ابواب جدال و قتال مفتوح

گردانید . تا روزی باقی محمد خان خود از حصار برآمده بر قول
 پیر محمد خان حمله آورده بر شکست - و او در اثنای گیریز زخمی
 گرفتار گشته همان ساعت با امر باقی محمد خان به قتل رسید - باقی
 محمد خان همعنان فتح و ظفر ببخارا برآمده بر تخت جهانبانی
 جاوس نمود - و با حسن تدبیر و مردانگی بلخ و بدخشان را نیز
 بحوزة تصرف در آورد - یار محمد خان جدش (که هنوز در قندهار
 بود) ازین نوید سراسر امید عزم حجاز پس سر انداخته راه توران
 پیش گرفت - باقی محمد خان مقدم او را با عزاز و اکرام تلقی نموده
 بر مسند خانی نشاند - و سکه و خطبه بغام او کرد - و چون بعد
 دو سال در یافت [که جدش بتربیت پسران خود عباس سلطان
 و ترسون سلطان و پیر محمد سلطان (که نه از مادر جانی خان اند)
 سرگرم است] دست اتقداش از حکم رانی کوتاه ساخته پدر خود
 جانی خان را بجای او گرفت - و بعد از آن (که یار محمد خان
 و جانی خان زخمی هستی ازین سپنجی سرا هر بستند) باقی محمد
 خان سکه و خطبه خود کرده پایه قدر و منزلت او با رج ثریا رسید
 و اعلام دولتش سر بقبه جوزا کشید - پس از آنکه در سنه (۱۰۱۴) هزار
 و چهارده ردانه دار العقبنی گردید فرمان فرمائی بولی محمد خان
 باز گشت - او ولایت بلخ و اندخود و توابع آن را (که درین طرف
 آب آمویه است - و در زمان برادرش باو تعلق داشت) ببرادر زادگان
 خود امام قلی سلطان و نذر محمد سلطان پسران دین محمد خان

تفویض نمود - و ایشان مدت‌ها در اطاعت عم عالی قدر بصر برده
 آخر الامر بمقتضای جوانی و باغوازی هم‌نشینان جاهل سر از انقیاد
 بچپیده پا بر جاده خلاف گذاشتند - و بسبب آمد و شد ایلیه ایوان
 عم بزرگوار را برفض متهم ساخته اکثر امرای اوزبکيه را در مقام
 میدگی و تنفر در آوردند - تا آنکه خواجه ابوهاشم خواجه ده بیدی
 و محمد بافی قلماق (که از قبل ولی محمد خان حاکم سمرقند بود)
 و یلنگتوش بے انالیق (که بکمک او در اینجا می بود - و از ارضاع
 نکوهیده ولی محمد خان آزار یافته بودند) خطبه و سکه بنام امام قلی
 خان کرده او را از بلخ طلب نمودند - او با برادر خون نذر محمد
 خان از آب جیحون گذشته خواست که از راه کوه تن بسمرقند
 رسد - ولی محمد خان بعد از آگاهی^(۲) برون معنی از بخارا لشکر
 فراهم آورده سر راه برون گرفت - بعد تقارب چون امام قلی خان را
 طاقت مقاربت نبود مسائل برانگیخته حکایت‌های شکایت آمیز
 در میان آورد - ولی محمد خان نیز بخواست که کار بقتال و جدال
 نانجامد - ناگاه از قضای فلکی شیه در سه خوک از نی زار بیرون
 آمده در اردوی ولی محمد خان در آمدند - مردم فریاد زنان
 از خیمه بیرون آمده بچنگ آنها پرداختند - غلغله عظیم برخاست
 که امام قلی خان شب خون آورد - مردم در سرا پرده ولی محمد
 خان جمع شدند - اصلا اثری از (که در آن وقت بسبب بد مظنمی

(۲) : نسخه [۱] آگاهی این معنی .

از مردم خویش با چذدے از معتمدان احتیاط ورزیده خود را بگذار
کشیده بود) نیافتند - جوق جوق باین دو برادر پیوستند - و برخه
برانند که این از اجیف ناشی از اجلاف و اجامره نبود - بلکه ملازمان
عمده او (که از کور نمکی و زوزپوستی چشم کوتاه بین از حقوق ولی نعمت
پوشیده روز ناکامی صاحب را هنگام کامیابی می پذیرا شدند) آرازه
شبخون انداخته بے محابا روی امید بمخالف آوردند - باقی الحال
ولی محمد خان چذدے نظاره گر حوادث بوده در کمال یاس و حرمان
ببخارا رفت - در اینجا هم روی بودن در خود ندیده بناکامی تمام
راندۀ ایران گشمت *

امام قلی خان بدولت بیگمان فایز گشته ببخارا شتافت
و بمسند خانی بر آمد - و باغ و بدخشان را به نذر محمد خان
ارزانی داشت - و آئی خانم دختر عبدالله سلطان برادر خرد عبدالله
خان را (که نخست در حبانه عبد المومن خان بود - و بعد از در
تصرف ایشم خان قزاق - و پس از آن در ازدواج پیر محمد خان - و از آن
پس در عقد نکاح باقی محمد خان - سپس منکوحه ولی محمد خان
و در اوزبکیه به نیکو رویی و بیمن قدم اشتهار داشت - و ولی محمد
خان در وقت رفتن ایران از کم فرصتیها او را در قاعه چار جوکه بر کنار
جیحون است گذاشته بود) طلبیده اراده هم صحبتی نمود - چون
او راضی نمی شد دست بدامن قاضی و مفتی زده حيله و چاره
میجست - هیچ کس اقدام ننمود - مگر قاضیئے دنیا پرست دین بدان

(مائثرا امرا) [۴۳۹] (باب الباء)

داده فتوی داد - که چون ولی محمد خان شعار رضه اختیار نموده
از دایره مسلمانان بیرون رفت ازواج او معلق اند - آن بے باک
نا پرهیزگار زوجه غیر مطلقه عم زنده را بنکاح (که در هیچ مذهب
دست نباشد) متصرف شد *

ولی محمد خان (که باصفهان سیده) شاه عباس ماضی استقبال
نموده با آنکه او از نادانی بر سر اسب ملاقات نمود شاه کوچک دلی
و گرم اختلاطی بسیار کرده مراسم ههمان نوازی از دست نداد *

* ع * گفت آمده پادشاه توران *

تاریخ این واقعه است - و هر چند شاه بدملق و جوشش می افزود
ولی محمد خان منقبض بوده نمی کشود - پس از چندی (که مجلس
سرود و صحبت باخر انجامید - و تدابیر جهانداري بمیان آمد) شاه
گفت که امسال زمی بر سر تبریز آمده - دنع آن لازم است - سال
آینده خود مرافقت نموده جناب خانی را بر مسند مورثی مستقل
میکنم - خان گفت - که اجمال و دیر بر نمی تابد - هنوز مقدمات
امام قلی خان استحضار نگرفته - و کوهک قزلباش موجب توحش
ارزنیکه خواهد شد - اتفاقاً در آن هنگام خطوط سران اوزبیکه (که او از
شومری نفاق آنها آزاره شده بود) مشتمل بر بشیمانی از گذشته
و خدمتگاری و جانسپاری در آینده رسید - بمبالغه از شاه رخصت
حاصل نموده متوجه بخارا گشت - و بعد از شش ماه (که از رفتن
و برگشتن از عراق در گذشت) بتوران سیده بمعانست بعضی از امرا

(که از کردار خود ندانم کشیده در مقام تلافی بودند) بخارا را
 بے جنگ بدستم آورد - امام قلی خان از بخارا فرار نموده بقرشی
 آمد - و آی خانم را در آنجا گذاشته بسمرقند رفت - ولی محمد خان
 از غرور کامیابی بفرمان طبع مجبول در مقام کینه توزی و انتقام کشی
 در آمد - و بے آنکه تجهیزات لشکر شایسته نماید اعتماد بر گفته اهل
 خلاف و نفاق کرده رو بتمغاب برادر زاده ها آورد - بدو فرسخی سمرقند
 تلافی فریقین دست داد - اکثر سران آن قوم عنان از مقابله پیچیده
 خود را عقب کشیدند - او درین مرتبه عار فرار بخود نتوانست
 قرار داد - با همگی در مد سه صد جوان خود را بر لشکر امام قلی
 خان زده زخمی در میدان افتاد - او را برداشته پیش امام قلی خان
 آوردند - در قتلش تعجیل نموده همان دم ازین عالم دیگر فرستاد
 و سلطنت توزان بے شریک و سهیم بر امام قلی خان قرار گرفت
 و حکومت بلخ و بدخشان بنذر محمد خان مفوض گردید - و پس
 از سی و پنج ساله سلطنت در سنه (۱۰۵۱) هزر و پنجاه و یک
 هجری نا بینا گشته مهمات آن ملک رو باختلال نهاد - نذر محمد
 خان چشم از حقوق برادر پوشیده انتزاع سمرقند و بخارا پیش نهاد
 همس ساخت - اگرچه ارزبکیه بمرتبه از حسن سلوک او راضی بودند
 که باتفاق پیگیری کنند (که بصارت مفقود گشته بصیرت موجود است
 با وجود نابینائی بساطت تو ضامندیم) لیکن چون امام قلی خان

(مآثر الامراء) [۴۴۱] (باب الباء)

بجانشینی نذر محمد خان از ته دل راضی بود ناچار او را بسمرتند در آورده خطبه ینامش خواندند - نذر محمد خان او را (که بهخواست از راه هندوستان بزیارت حرمین شریفین روانه گردن) براه عراق روانه نمود - و هیچ کدام از اهل حرم حتی آی خانم را (که محبوبه اش بود) خصمت همراهی نداده اذدوخته او را بالتمام بتصرف در آورد امام قلی خان ^(۲) بآزادگی تمام با خواجه نصیب و نذر بیگ تغائی و رحیم بیگ و خواجه میرک دیوان ^(۳) تزیب بانزده کس از اوزبک و غلام ره نوردی اختیار کرد - و بعد ملاقات شاه عباس ثانی و مشاهده مهمان نوازی او بطواف کعبه ^(۴) معظمه مشرف گشت - و بمدیته منوره رفت - و در اینجا بدار بقا منزل گزید - و در بقیع مدفون گردید *

و چون استبلای نذر محمد خان و شورش اوزبکیه و رمول عساکر هندوستان بدان ولایت در احوال خسرو سلطان پسر درمش بتفصیل بزبان قلم داده اکنون بر سر مقصود می شتابد - که چون شاهزاده مراد بخش در ماه جمادی الاولی سنه (۱۰۵۶) هزار و پنجاه و شش بحوالی بلخ رسید بهرام سلطان و سبغان قلی سلطان با برخی از اکابر و اعیان بلخ داخل لشکر فیروزی اثر شدند - شاهزاده اصالح خان میر بخشی را بآوردن آنها فرستاد - و امیر الامراء علی مردان خان تا در دیوانخانه پذیرفته شده آورد - شاهزاده اعزاز و اکرام

(۲) در [اکثر نسخه] بآزادگی تمام (۳) در [بعضی نسخه] یازده کس (۴)

نسخه [ج] مکرمه .

بسیار نموده بر سوزنی دست راست مسند نشاند - و انواع مهربانی و مرحمت بکار برده مرخص ساخت - که رفته در استیعامت آن خان عالی شان کوشند - که هرگونه امدادے و اعانتے (که در مالش و تنبیه ناهق ستیزان باطل کوش مطلوب باشد) از توت بفعل می آید - و تا بندوبست آن عالی قدر مومکب ظفر طراز پای آرام در دامن استراحت نه پانچیده به نیروی کار گذاری کوتاهی نخواهد رفت *

چون در امت نذر محمد خان بسر آمده بود توهم بیجا بخود راه داده ترتیب ضیافت شاهزاده شهرت داده بدیانت شتافت و قدرے جواهر و اشرفی همراه برداشته با دو پسر سبحان قای و قنای سلطان راه فرار سرکرد - و چون این خبر پیداشاهزاده رسید بهادر خان در راه و اصالت خان را بتعاقب نامزد فرموده خود به بند وبست آن مملکت (۴) و ضبط اموال آن خان گریزها پرداخت - همگی دوازده لک رزیه از مرصع آلات و غیره و دو هزار و پانصد اسب مادیان بسرکار پادشاهی درآمد - هرچند قدر اندر ختے او (که خون در صندوقها نهاده تفصیل آنرا بخط خود بر کاغذے نوشته در انجا میگذاشت - و مقالید آنرا همه وقت با خود نگاه میداشت) از قرار واقع معلوم نشد لیکن از زبانی متصدیان مهمات او جملا بوضوح پیوسمت که فراهم آورده از نقد و جندس هفتاد لک رزیه بود - که هیچ یک از اسلافش را میسر نگشته - در هنگامه اوزبک و المان وقت فرار و گریز قلیله

بخرج آمده بیشتر بتاراج رفت - حاصل ولایت بلخ و بدخشان و سرتاسر مادراء النهر و ترکستان (که در تصرف این دو برادر بود) از روی نقل دفاتر ایشان بهمه جهت (خصوص مال و جوهات و سایر جهات ^(۲)) و نقدي و غله و جمیع خراج ارتفاعات و زکوة) قریب بیک کرد و بیست لک خانی رایج آن ولایت است - ^(۳) که سی لک روپیه باشد ازین جمله شازده لک روپیه مداخل امام قلی خان - و چهارده لک روپیه از نذر محمد خان *

بالجملة در ماه جمادی الآخر آغاز سال بیستم شاهجهانی در بلده بلخ خطبه بنام صاحبقران ثانی بلند آوازه گشت - بهرام و عبدالرحمن پسران نذر محمد خان با رستم ولد خسرو سلطان (که هر سه بنابر عدم اطلاع از همراهی خان باز مانده در ارک بلخ نزد عیال او بودند) با ازراج و بذات خان مذکور نظر بند گشته روانه حضور شدند - چون بحوالی کابل رسیدند سید جلال صدر الصدور تا خیابان پذیره شده بملازمت پادشاهی رسانید - بهرام سلطان بمنصب پنجهزاری هزار سوار و بیست و پنجهزار روپیه نقد و دیگر انواع عنایات امتیاز یافت - و همواره بدولت قدر شناسی پادشاه زمان برقاء حال و خاطر آسوده ^(۴) میگذرانید - و چون نذر محمد خان بار دیگر بولایت موردئی متمکن گردید بر حسب طلب او متعلقانش در سال

(۲) در [بعضی نسخه] نقل و دفاتر ایشان (۳) نسخه [ج] آن ولایت

که سی لک روپیه (۴) نسخه [ب] خاطر آمدگی می گذرانید •

بیست و سیوم روانه بلخ شدند - بهرام سلطان دل از تهنات
و مستلذات هندوستان بر نگرفته راضی برفتن توران دیار نشد
و تا زمان عالمگیری در خور حال بموجب نقد کامیاب بوده ایام
زندگی را باختتام رسانید *

• بهادر خان هاقی بیگ •

نوکر شاهزاده دارا شکوه بود - بحسن کاردانی و نیکو خدمتی
جا در خاطر شاهزاده نمود - و باورزنی اعتماد و مزید اعتبار
سر برافراخته در قرب و منزلت از اقربان و همسران در گذرانید
بهزاری ذات و چهار صد سوار منصب داخلی سرافرازی یافته از قبل
شاهزاده بنظم صوبه آله آباد مامور گشت - و چون بضبط و ربط
آن ناحیه بقرار واقع پرداخت در سال بیست و درم حسب الطلب
سعادت تقبیل آستان خلافت و جهاننداری اندرخته بحراست صوبه
گجرات بعنوان نیابت شاهزاده بلند اقبال و از اصل و اضافه بمنصب
در هزاری ذات و پانصد سوار و خطاب غیرت خان^(۲) تحصیل ناموری
نموده رخصت یافت - و در سال بیست و سوم ادرا از داخلی
شاهزاده برآردنه در سلک بندهای پادشاهی منساک گردانیده
بمنصب سه هزاری در هزار سوار و ارسال علم پایه اعتبار برافزودند
هنگامی (که شاهزاده مهم تندهار بعهد خود گرفت - و صاحب صوبگی
دارالملک کابل بنخستین پسرش سلطان سلیمان شکوه تفویض

(۲) نسخه [ج] عرت خان •

(۲) بیست یافت (بندوبست آن ناحیه بغررت خان بازگردید - و در سال بیست و هشتم باضافه های متواتر به منصب چهار هزار و پانصد سوار و بخطاب بهادر خان بلند نامی یافت - و در صوبه داری کابل با لشکر تعیناتی صوبه بدورنیو و نغر زفته افغانه آن سرزمین را (که از روی نمرود ادای مال واجب نمی نمودند) مالش داده جمع را بسزا رسانیده یک لک روپیه بطریق پیشکش برانها مقرر نمود - لیکن چنانچه باید نظم کابل از صورت نگرفت - و این کار بعنوان شایسته بتقدیم نرسید در سال سییم حکومت کابل برسم امالت برستم خان فیروز جنگ اختصاص گرفت - و حفاظت دارالسلطنت لاهور (که در نیول شاهزاده بود) بهادر خان تقرر پذیرفت - و در سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت تریب باختتام زمان سوز آرائی فردوس آشیانی پانصد سوار بر منصب او افزوده بنیابت شاهزاده بصوبه داری بهار نامزد گردید و بهمراهی سلیمان شکوه (که بمقابله شجاع تعیین گشته بود) دستوری یافت - اگرچه اثنالیقی و کارگذاری بظاهر نامزد میرزا راجه جیسنکه بود اما دارا شکوه در حقیقت او را اثنالیق نموده صاحب اختیار لشکر ساخته و بنای تدبیر آن مهم بر زای او گذاشته بود - چون سلیمان شکوه بعد هزیمت شجاع تا پنده تعاقب امیرخان نموده باستماع فوج کشی خالد مکان بتعجیل تمام راه مراجعت سرکرد و از آلدآباد گذشته در نواحی موضع کره شکست پدر سامعه کاه

(باب انباء) [۴۴۶] (مآثر الامراء)

و جان خراش از گردید و سنگ تفرقه در جمعیتش انداخت میوزا
راجه و دلیر خان از کهنه عملگی از مرافقت او پهلو تپی کردند - ناچار
خواست که دهلی رویه زفته بهر نوع که باشد خود را به پدر رساند
بهادر خان تجویز این اراده نکرده عنان عزیمتش بصوب معاودت
آله آباد تافت - و درانجا نیز از سراسیمگی و وحشت زدگی اقامت
نموده زرائد کار خانجات و برخی از پردگیان خویش در قلعه آله آباد
گذاشته از کتل عبور کرده آن طرف آب سراسیمه طی مراحل می نمود
و گامی بناگامی میزد - و در هر منزل جمعی جدا شده می رفتند
و هر روز سلک جمعیتش از هم می پاشید - تا آنکه از لکنه برگزیده
(۲)
به ندینه رسید - و چون در هرگز (که قصد گذشتن از دریای گنگ
میگردد) قبل از وصول او بدان گذر کشتیها را ازین روی آب بآن طرف
میبردند و هیچ جا مجال عبور نمی یافت از ندینه عازم پیش شد
بقصد این که در برابر هر دو از باعانت زمیندار آن بوم و بر و معاونت
مرزبان سری نگر شاید که از گنگ عبور نماید - از برابر مراد آباد
گذشته بسوزمین چاندی (که مکانی هر دو از متصل سرحد ولایت
سری نگر است) رسیده شخصی را باستعانت و استمداد نزد مرزبان
مذکور فرستاد - و بانتظار وصول جواب توقف نمود - درین اثنا افواج
عالمگیری بسر وقت از در رسید - لاجرم مغلوب جنود یاس گشته دل
بر فراز نهاد - و کوه سری نگر را مامن و مقر خویش اندیشید - و چون

(مآثر الامرا) [۱۴۷] (باب الباء)

بدان کوهستان در شده بچهار منزلی سری نگر رسید مرزبان آنجا ملاقی شده گفت - ولایت ما جای مختصریست - گنجایش این همه مردم ندارند - و راه عبور فیل و اسب نیست - اگر میل بودن اینجا دارند سپاه را رخصت کرده با اهل و عیال و معدودے از نوکران بسری نگر در آیدند - درین وقت بهادر خان (که بعد برآمدن از آله آباد بیمار شده کوفت مهاجم داشت - و یک چشمش نیز بسبب عارضه از کار رفته فی الحقیقت داخل اموات بود - لیکن از حقیقت رزوی و وفا کیشی نمی خواست و مانند ناگزیر از سلیمان شکوه رخصت گرفته جدا شد - چون از میان کوهستان برآمد جان بقابض ارواح سپرد *

* پادشاه قلی خان *

مشهور بتهور خان سپاهی نقش صاحب دایه بود (با عنایت خان خوافی دیوان خالصه نسبت دایه داشت - او هم خوافی بود چون سال بیست و دوم جلوس خلد مکان باهنگ ضبط ملک مهاراجه جسونت (که در همان ایام در گذشته بود) ساخت اجمیر بنزول موکب عالم گیری مشرق انوار گردید هنگام معارفت بدار الخلافه خان مذکور بخدمت فوجداری اجمیر از تغیر افتخار خان افتخار اندوخت و پس از آنکه نوکران معتمد مهاراجه از بدسگالی در رکاب پادشاهی مصدر شورش و آشوب گردیده راه فرار سپرده بچوئه پور سر طغیان

(۲) در [اکثر نسخه] دارید (۳) یا نفس باشد

برافراشتند راجسنگه نامی از نو جوان راجه جمعیت نامعدود فراهم
 آورده با تهور خان مقابله نمود - تا سه روز با هم جنگ واقعی در پیوست
 و کار از تیر و تفنگ گذشته بسلاح کوتاه رسید - از کشته پشته
 نمودار گشت - آخر خان مشار الیه کوس نصرت باذن آرازه ساخته
 راجسنگه بانچه نا محصور بکوی عدم فرود رفت - و چنان رعب او
 در دلهای جا کرد که راجپوتیه دستبرد او دیده دیگر کمربستیز نبستند
 و چون در آغاز سال بیست و سیوم بار دم آن بلده مبارک بقدم
 اشراق ازیم پادشاهی مشرق بوارق کرامت گشت او را بعنایت دو زنجیر
 فیل بر نواخته بضبط ماندل و غیره پرکرات تعلق رانا تعیین فرمود
 و خود نیز بعزم گوشمال آن تبه سگال ره نورد همان سمت گردید - چون
 ماندل مضر ب سرادقات خسروانی شد او بخطاب پادشاه قای خان
 درجه ناموری پیمود - پس ازان بهمراهی شاهزاده محمد اکبر و مالش
 راجپوتیه را تهور بجانب سوخت و جیتان تعیین گردید - چون عرصه
 زیست بر راجپوتیه شقاوت توامان تنگ گردید و سراسر ملک آنها
 لحد کوب عساکر پادشاهی گشت جزه کردند که آن پادشاه کفرگاه جز
 استیصال و سرنگونی آنها دست باسانی بر نمیدارد - بفریب کاری
 و گریز بازی در آمدند - نخست بشاه عالم بهادر (که در همان ایام
 باقامت تالاب انا ساگر مامور شده بود) بتقریب مفتح جرائم توسل
 جسته هم تحریک بتقریب بغی نمودند - و با چهل هزار سوار متعهد
 رقابت گشتند *

گویند شاهزاده باشاره والدش خویش نواب بانی آن یاده در ایان
 کلپتره گور را نزد خود راه نداد - ناچار بشاهزاده محمد اکبر (جوع
 آورده همان سر کلافه وا کردند - شاهزاده باوجود دانش و شعور از
 ناتجربگی و ولولۀ شباب و سلسله جنبانی احباب خانه خراب گول خورده
 کمر عصیان و خلاف محکم بست - شاه عالم بدین راز سر بسته آگهی
 یافته پادشاه نوشت - که از کفار و اغوای شاهزاده غافل نباید بود
 خلد مکان آن را محمول بر حسد برادری و رشک همچشمی داشته
 چون شاه عالم در حسن ابدال ازین پیغاره بدنامی وا کشیده بود و از
 جانب محمد اکبر اصلا خلشۀ در خاطر نبود جواب رقم پذیرفت که
 هذا بهتان عظیم * شما را خدای جل شانہ همیشه بر صراط مستقیم
 نگاه دارد - روزی چند نگذشت که گرد شکافه شد - و پیوستن
 راجپوتیه بسرداری درگا داس و جاوس شاهزاده بر تخت فرمانروایی
 و عطای خطاب و اضافه منصب بموافقان خویش از نوکران پادشاهی
 [مثل پادشاه قلی خان (که در بیراه رزی و بدسگالی رهنما بود)
 نهمت زدۀ خطاب امیرالامرائی و منصب هفت هزارگی گشته برخور
 (که منافق پنداشت مثل محترم خان و معور خان) بند برپا نهاد]
 یک دفعه معروض بار یابان خلافت گردید - و اینکه شاهزاده با هفتاد
 هزار سوار بقصد مقابله پی سپر مسافت است - درین وقت جنود
 منصوره به تنبیه مفسدان و سرکشان متعین و منتشر بود - و در
 رکاب اگرچه شهرت آنست (که از خواجه سراپان و اهل دفتر و غیره

همگی به هشتصد سوار نمیرسید) اما در مآثر عالمگیری آورده که جمعیت بندهای حضور از اهل خدمت و غیره زیاده بر ده هزار سوار نبود - ازین نازلۀ ناگهانی تشویش و تشنگی غریب بر اهل اردو در آردن همان زمان بمبر آتش جهت مورچال پدرا مومن لشکر حکم شد - و بشاه عالم فرمان رفت که باید اغار خود را برساند - و مکرر بزبان خلافت بیان میگذاشت - بهادر وقت خوب یافته است - دیر چرا کرده - از اجمیر برآمده در موضع دیورای سوادق اقبال نصب گردید - و چون شاه عالم با ده هزار سوار نزدیک رسید بغایر احتیاط و تقاضای وقت روی توپخانه بجانب او گردانده حکم شد - جریده با دو پسر خویش ملازمت نماید - چون شازده هزار سوار بمجلا رسید به ترتیب فوج مسترشد شدند - درین وقت انڈرے مثل کمال الدین خان پسر دلیر خان و مجاهد خان برادر فیروز جنگ از لشکر مخالف برخاسته

(۲)

بعسکر پادشاهی پیوستند - تا آنکه پنجم محرم سنه (۱۰۹۲) هزار و نود و درم هجری زیاده بر یک پاس شب گذشته بعرض رسید پادشاه قلی خان از لشکر اکبر ابتر آمده بر در خاص و عام رسیده بلطف الله خان داروغۀ غسل خانه حکم شد که بے یراق ببارد - آن خون گرفته (که بظاهر اراده فاسدے هم مضمهر خاطرش بود) بر دیوراهی غسل خانه رسیده در کشودن یراق مبالغه بسرحد لجاج رسانید لطف الله خان زفته عرض نمود - میگوید خانه زادم - هیچ گاه بے یراق

نیامده‌ام - فرمودند با یراق بیداید - لطف الاله خان تا برگردد هراس
 برو غالب آمد - خواست بدر زند - نمک حرامی زنجیر پای او شد
 همین که قدم از تافتهای غسل خانه بیرون گذاشت مردم جلو
 خاص و چپاها برو ریختند - و بسکه چاقد و زره زبر آن در بر داشت
 زخمها کم کارگر افتاد - بکے زخمی بعدلقومش رسانید - فتنة دماغش
 خاموش گردید - گویند چون او بکشودن یراق ایستادگی نمود بعرض
 رسید که ظاهر را بسازش اکبر باران فاسد آمده - پادشاه بر آشفته
 شمشیر در دست گرفته فرمود مانع نیایند - با یراق بیداید - درین وقت
 یکی از یسارلان یا خدمه دستم بر سیفه آن اجل رسیده زده مانع شد
 او طپانچه بر رویش فرودگرفته برگشت - اتفاقا پایش بطذاب بند شده
 افتاد - از هر سو صدای بزن و بکش بلند شد - مردم ریخته سرش
 بردند - گویند شاه عالم هم بکشتن او اشاره کرده - اگرچه پوشیدن
 زره یاور بدگمانی مردم است که او خیال باطل با خود مخمر کرده بود
 اما خواقی خان در تاریخ خود زبانی خواجه مکارم جان نثار خان (که
 از کهن سالان کل شذاس و دران وقت نوکر معتبر شاه عالم بود - و بر
 فوج قزاقی اکبر دستبرد نموده زخم برداشته) آورده که بنوشست
 و خواند عنایت خان پدر زنش غیر از باز گشت بر آستانه عالمگیری
 وجه دیگر در آمدن پادشاه قلی خان نبود - و اظهار صرافیت عقیدت
 یا غیرت دامن گیرش شد - که در را کردن اسلحه پای جهالت

افشرد - در جمعیت شاهزاده اکبر (که بغامله یک و نیم کوره از دولتخانه پادشاهی سیده بود) سنگ تفرقه افتاد - نیم شب عیال و اطفال و کارخانجات گذاشته راه فرار سرکرد - در عوام شهرت گرفت که پادشاه تدبیرے انگیزخته فرمانے بمحمد اکبر نوشت - که اگرچه در رام ساختن این وحشی نژادان (اجپوتیه موافق ارشاد قرادلی بکار بردند اما بایستے آنها را هراول نمود - تا از هر دو طرف بر سر تیر می ایستادند - و چون این فرمان بدست (اجپوتان افتاد دستخوش رعب و هراس گشته بدر افتراق زدند *

بالجملة شاه عالم بتعاقب تعیین شد - و جماعتے (که باکراه و اجبار در بیراه روی و بدسگالی هم پائی نموده بودند) هر یک در مکانے معین مقرر گشت - و تاضی خوب الله و محمد عاقل و میر غلام محمد امرده را (که بر محضر اثبات خروج بر خلیفه وقت مہر کرده بودند) بعد تخته کشیدن و شلاق مستوفی بقلعے^(۳) گدھے پتھلی فرستادند و هر چند پادشاه فلی خان بباغی مخاطب گشت اما برادر و اولادش باعتبار خانه زادی بمردن مورد عنایت گشتند - چنانچه فاضل بیگ برادر او در سال بیست و نہم بخطاب تہور خانی سراقازی یافته بہمراہی ہمت خان بہادر تعیین محاصرہ بیجاپور گشت - و پسرش اسد الدین احمد (کہ در عہد خلد منزل خطاب خانی یافته) در سال

(۲) در [بعضی نسخہ] بے اکراه و اجبار (۳) فصحة [ب] گدھے بیہالی

(۴) نسخہ [ب] محمد خان بہادر .

سیوم فرخ سیر بقلعہ داری احمد نگر سرفراز گشته - نخوت بسیار داشت - و بطور دیگر متهم بود *

* بزرگ امید خان *

پور شایسته خان اسم - در اوائل عهد عالمگیری بمنصب شایسته سرفرازی یافته همراه پدر خود برای سد راه بودن بر روی سلیمان شکوه (که میخواست از دریای گنگا عبور نموده بدار شکوه ملحق گردد) تعیین گردید - و پستر خطاب خانی یافته سال اول جلوس (که موکب سلطانی پس از هزیمت یافتن شجاع بدایهء مقابلهء دارا شکوه عزیمت اجمیر داشت) او همراه پدر از مستقر اختلاف آمده دولت ملازمت اندوخت - در سال هفتم از اصل و اضافه بمنصب هزارری چهار صد سوار سر عزت برافراخت - در سال هشتم (که بغدر چانگام بسعی او مفتوح شد) از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی نهصد سوار درجهء ترقی پیمود - آن مکان سرحدی است از متعلقات زمیندار (خنگ که از قوم مکمه است - همواره مردم زمیندار آنجا قابو یافته بر سر تعلقات پادشاهی می آمدند - و باسر و نهب می پرداختند بعد تسخیر داخل صوبهء بنگاله گردیده - در سال سی و ششم از تغیر همت خان پسر خانجهان بهادر کوکلتاش بصوبه داری آله آباد لوای بلند مرتبگی برافراشت - و پستر ناظم صوبهء بهار شد - در سال سی و هشتم مطابق سنه (۱۱۰۵) هزار و یکصد و پنجم هجری از متاع خانه هستی آستین برافشاند - گویند بسیار عالی دماغ بود

غالب بغمه شادم مرگم بخوش آسان
در پیاره نامرادم کارم زدوست مشکل

ردیف سیم

رفتم که گنگلی ز تاشا برانگنم
در وجد ابل مومعه ذوق تظاره نیست
مشوقه راز ناله بدانشان کنم خزین
بشکامه را بحیم جنون بر جگر زخم
شکم که هم بجایه رطب طوطی آورم
با غازیان ز شرح غم کارزار نفس
باویریان ز شکوه بیداد اهل دین
ضعف به کعب مرتبه قربت خاص داد
تا باده تلخ تر شود و سینه ریش تر
راهی ز کنج دیر به سینه کشوده ام
منصور فرقه علی اللیان منم
از زندگوه بری بومن اندر زمان نیست

در بزم رنگ بو نطه دیگره انگنم
تا بید را بز منزله از منتظره انگنم
کز لاغری ز ساعد او زیور انگنم
اندیشه را هوایه فزون ز سر انگنم
ارجم که هم بروی زمین گوهر انگنم
شکسته را بر عشته ز تن جوهر انگنم
مهری ز خویش تن بدل کافر انگنم
سجاده گستری تو دامن بسرا انگنم
بگو بزم آبگینه دور ساعه انگنم
از خم شمش پیاله دور کوثر انگنم
آوازه آنا سدا صد در انگنم
خود را بنجاک ره گزیدر انگنم

غالب به طرح منقبت ماشفتار
رفتم که گنگلی ز تاشا برانگنم

بسکه به پدید خویش جاوده ز گمراهیم
شعله چکد غم کرا گل شگفت مزد کو
جو ربتان دلگشت محو بد اندیشیم

ره بدرازی دهم عشوه کوتاهیم
شمع شبتانم باد سحرگاهیم
بزدگان آتش است داغ تکو خواجهیم

<p>کتابت فای منزل جانانه را فستق نام کا حکم نیست دلم در کنار و جلای ما حکم حکم ترا مخطیم قصه ترا سا حکم تا چه کفر احم شدت اجرت با حکایت زود ز کونگ زرد کوبه شا حکم گر نتواند رسید بخت به هر حکم</p>	<p>گوشه ویرانه را آفت هر روزه ام دور قادم زیار ما بی بی جمله ام بنده دیوانه ام مخطی و ساسی خوشم آن تن چون بیم خام و آن همه انگیز تن از صفت لطافت سنگ شده بخت جذب تو بای قوی کان بر دباک نیست</p>
<p>غالب نام آورم نام و نشاکم پیرس هم اسد اللهم و هم اسد اللیم</p>	
<p>مشرب حق گزیده ایم عیشش منقار کرده ایم حکم دو گانه داده ساز سه گانه کرده ایم سازه ز رویداد شمر طرح فسانه کرده ایم ناوک غمزه ترا دیدن پشانه کرده ایم ده که ز هر چه نامز است هم بسزانه کرده ایم دو لقیان محکم زربخرا نه کرده ایم از نفس آنچه داشتیم صرف زمانه کرده ایم در سره که گفتش ترک بهانه کرده ایم تا بخود او فدا ده ایم از نو گرانه کرده ایم</p>	<p>بر لب با علی سزای باده روانه کرده ایم در رهت از پیک روان پیشتریم بیکدم بو که به جوشش نوی قصه ما و مدعی ز عم رقیب بکطرف کوری چشم خویشتن باده بو ام خورده وزیر بقمار بنست نال به لب شکسته ایم داغ بدل نفته ایم تا بچه یار سر کنیم ناله معذرت بیغنی خارز جاوه باز چین سنگ گوشه در فلک ناخن غصه تیز شد دل بستیزه غوغرت</p>
<p>غالب از کوه خیر و شر خیر بقضا نبوده است کار جهان ز پر دلی بی خبرانه کرده ایم</p>	
<p>وه چه خوش بودی که بودی قن به با خودم چون نه نومصرع تاریخ ایجاد خودم</p>	<p>تو که قمار تو و دیرینه آزا و خودم منی بیکانه خویشم تکلف بر طرفم</p>

(باب الباء) [۴۵۶] (مائراامرا)

بعلافة همشیره زادگی آن مرحوم نیمه آستین که در بدن بود عنایت شد
و در سال سییم بعد فتح بیجاپور از تغیر روح الله خان (که مرتقی مرتبه
بخشی گری اول شده) ببخشی گری دوم سرمایه افتخار اندوخت
و چون جملة الملك اسدخان بتسخیر قلعة خنجی دستوری یافته بود
وزارت بخان مزبور قرار یافت - و در سال سی و ششم از انتقال
روح الله خان مرحوم بمیر بخشی گری رایت مباحات افزاخته بمذنب
چهار هزاری در هزار سوار امتیاز یافت - و پستر بدرجه پنج هزاری
سه هزار سوار اعلا گرفت - و درین مدت مرارا به تذبیه غنیم
شناخته در سال چهل و پنجم چون مروان گدهه (که در کره هی
که تانون است) بحسن سعی فتح الله خان بهادر مفتوح گشت
و ظاهر آن مقرر چهارمی پادشاهی گردید لشکره گران بسرکردگی خان
بخشی الملك بتسخیر قلعة ناند گدهه (که بنام گدهه موسوم) و چندن
و مندن (که به فتح و مفتوح شهرت آراست) نعتن گشت
و سردار مسطور باستصواب فتح الله خان مزبور هر سه قلعه در روزی
چند بدست آورده معارفت نمود - و در سال چهل و ششم بعد
کشایش قلعة کهیافه پنجم جمادی الآخر سنه (۱۱۱۴) هزار و یکصد
و چهاردهم هجری برحمت حق پیوست - چون دختر جملة الماک
امیر الامرا اسد خان در خانه اش بود بموجب یرایغ پادشاهزاده

(۲) نسخه [ج] چنچی - و در [بعضی نسخه] چنچی (۳) نسخه [ج]

اندک که بنام کو (۴) نسخه [ج] فذوح .

(مآثر الامراء) [۴۵۷] (باب الهباء)

محمد کام بخش او را از ماتم برداشته بحضور آورد - و بانواع نفقه دل خسته او متسلي گشت - خان متوفی پسر نداشت - یک صبيه اش بخانه محمد نقی خان ^(۲) بنی مختار بود - که پسر ارست بهره مند خان حال - که احوالش در ترجمه داراب خان مرحوم مذکور شده و دیگره بخانه میر خان پسر کلان امیر خان مغفور - که بعد از فوت بهره مند خان ازدواج واقع شده - در عهد خلد مکان هزاری شش صد سوار بود - ارائل سلطنت خلد منزل بنیابست آصف الدوله چنده موبه دار لاهور شده پس ازان بقلعه داری کالنجری (که از قلاع نامی موبه آله آباد است) مامور گردید *

بالجمله بهره مند خان مرحوم امیر بود با وقار و حیا صاحب تمکین و ممانعت مبارک محض و پاک طینت مذهب الاخلاق کریم الصفات خوش ظاهر - در آخرها بسبب آزار لکنته بزبانش افتاده گویند چون در یساق دکن بمیر بخشی گری و بدرامت عظیم رسید آرزو میکرد که اگر پادشاه مرا رخصت یک سالة شاهجهان آباد بدهند لک روپیه پیش کش می کنم - هم نشینان گفتند که سیر دهلی بمصاحبت پادشاه هند و رجوع خلایق نمی آرزو - گفت راست که این در لنت سترگ است - اما مزه این همان وقت است که بشهر خود (دم و شهر بار خود باشم - بالاثرا زین نفس هوا پرست را هیچ خوشی نیست که در جائی (که بوضع سابق دیده اند) بچشم حال نگرند *

(۲) در [بعضی نسخه] نقی خان •

• باقی خان حیات بیگ •

برادر خرد سردار خان کوتوال است - در سال بیست و سیوم
 عالمگیری بخطاب حیات خانی سرفرازی یافت - و در سال بیست
 و هشتم بخدمت امانت هفت چوکی از تغیر میر عبد الکریم
 اختصاص گرفت - و پستر بدارنگی غسل خانۀ شاهزاده محمد
 معظم مخاطب بشاه عالم مامور گشت - چون در تسخیر بیجاپور مزاج
 پادشاه از جانب شاهزاده بدگمان نادر و تخواهی شده بر پۀ التغانی
 افزد و مشیران شاهی را (مثل مومن خان نجم ثانی دارغۀ توپخانه
 و ملتفت خان بخشی دوم - و بغدادی دیوان) اخراج فرمود با وصف
 این شاهزاده متذبه نگشته در محاصره حیدرآباد با ابوالحسن
 (که از سابق مربوط بود) راه ارسال پیغام و نامه را کرد - همگی سعیش
 آنکه این عقده بدست او انحلال پذیرد - و نزد پدر والا قدر مجرای
 قلعه کشائی بنام او ثبت افتد - بدخواهان حسد پیشه این حسن
 سعی را بر محامل نکوهیده فرود آورده مزاج پادشاه را منکر ف
 ساختند - (روزے در خاوت از حیات خان ازین مقوله استفهاسار رفت
 هر چند او بمبالغه بے تقصیری شاهزاده را نمود موثر نه افتاد
 فرمودند بشاهزاده ابلاغ حکم نماید که شیخ نظام حیدرآبادی امشب
 اراده شبخون بر لشکر دارد - ملازمان خود را پیش روی لشکر بفرستد
 که باسداد طریق جسارت مستعد باشند - و چون این مردم بآن طرف
 خواهند رفت اهتمام خان کوتوال کرد خیمه شما باشد - فردای آن

(که هیزدهم جمادی الآخر سال بیست و نهم جاوس بود) شاهزاده با محمد معزالدین و محمد عظیم بموجب حکم بدر بار آمد - در آن وقت پادشاه بدیوان نشسته بودند - بعد آمدن و ساعتی نشستن فرمودند که بعضی مقدمات با اسد خان و بهره مند خان گفته شد در تسبیح خانه باهم مطارحه نمایند - ناچار رفتند - اسد خان طلب سلاح کرد - و گفت که چند روزی بلا تشویش بگذرانند - و بخیمه (که متصل ایستاده شده بود) آرند - گویند در وقت یراق گرفتن معزالدین اراده دیگر داشت - پدر زهر چشم نمود - هموار شد - ائانه و کوبه در امت را متصدیان سرکار والا بیک چشمک زدن بحیطه ضبط در آرند - پادشاه از دیوان برخاسته بمحل سرا در آمد - و های های گویان دست بر هر دو زانوده میگفت - محذت چل ساله را بخاک برابر کردم - و پس ازین سانحه چون برادر کلان حیات خان سردار خان مورد نوازش پادشاهی بود خان مذکور نیز از عتاب محفوظ مانده سرگرم خدمت گردید - و پس ازان بخطاب مورد رئی پدر باقی خان امتیاز یافته در سال چهل و نهم باضافه پانصدی بمذصب دوهزاری فرق عزت بر افراخته از تغیر کامگار خان به قلعه دارعی اکبر آباد (که برصانم و رزانت از سایر قلاع ممتاز - و بنابر آنکه از مدتها خزائن و جواهر پادشاهی دران مصون و محفوظ است بر جمیع امته هندوستان سرفراز) بر اعتبار خود افزوده رخصت یافت - و پس از واقعه ناگزیر خلد مکان نزد خود قرار داده بود که از دارثان ملک

هر که بیشتر با کبرآباد برسد کلید قلعه و خزائن (که از اشرفی و (دیده
 و عرفی و غریب نواز سوای طلا و نقره آلات غیر مسکوک بقول نه کرد
 (۲) (دیده و برایتی سبزه موجود بود) پیشکش نماید - و هر چند متبادر
 بذهنها درین امر سبقت محمد اعظم شاه بود اما چون (تم سنجان
 تقدیر نامه شاهي را بنام نامی بهادر شاه معزول ساخته بودند
 هر آینه معذات تقدیم این و تاخیر آن ظهور گرفت - محمد عظیم
 (که از ایالت بنگاله معزول شده بعزم حضور مسافت طی میکرد)
 ازین خبر در اسبیه تاخته خود را با گره رسانید - باقی خان از تسایم
 قلعه سر باز زده باظهار قرار داد خون پرداخت - شاهزاده مورچال
 تعیین نمود - چند گواة توپ بمسجد بیگم هم رسید - آخر شاهزاده مفید
 ندیده دست از جنگ کشیده از در استمالت در آمده عرضداشت
 باقی خان را با همان قرار داد گرفته نزد پدر فرستاد - دران هنگام
 رایات بهادر شاهي مسافت بعید پیموده بدار الخلافه نزل نموده بود
 که ازین مژده تقویتها افزود - و بعجالت عجیل بمسئقر الخلافه رسید
 باقی خان با مقالید قلعه و خزائن باستانبوس استسعاان یافته آداب
 تهنیت جلوس بتقدیم رسانید - و بشمول الطاف و عذایات خسروانه
 مسرور گردید - بهادر شاه بر سبیل عجمالت چهار کرد (دیده از خزانه

(۲) نسخه [ب] عرفی و غریب نواز (۳) در [بعضی نسخه] و هر چند بذهنها

درین امر سبقت محمد اعظم شاه بود (۴) نسخه (۱) چند گواة بمسجد

بیگم هم رسید •

برآورده بهر یک از شاهزادگان و نوپندان در خور حالت و رتبه انعام فرموده طلب نوکران قدیم و در ماهه بنو ملازم و لغت بازدردن محل و برخی بدرویشان و محتاجان داده در کرد ز پیه را بصرف در آوردن و خان مذکور را بدستور سابق در قلعه آگره گذاشت - و در مبادی سلطنت خلد منزل و دیعت حیات سپرد - پسران و خویشانش بسیار بودند *

* بسالت خان میوزا سلطان نظر *

از قوم چغتای ارات است - پدرش میوزا محمد یاز از متوطنان بلخ بود - در عهد فردوس آشیانی وارد هندوستان گردیده در سلک مناصبداران انسلاک یافت - و میوزا سلطان نظر در هندوستان متولد شده بعد سن رشد و تمیز به منصب سر برافراخته دست توسل بدامن دولت محمد اعظم شاه زد - آخرها بوکالت شاهزاده در حضور پادشاه بود - و پس از ارتحال خلد مکان محمد اعظم شاه او را بمنصب سه هزاره و خطاب صلابت خان بر نواخته داروغگی دیوان خاص تفویض نمود - و در جنگ بهادر شاه مجروح گشته بمیدان افتاد - پس ازان بهلازمت خلد منزل پیوسته بخطاب بسالت خان و بخششی گری رساله (که بزام سلطان عالی تبار قرار یافته) رایست امتیاز برافراخت - و بوقت مراجعت از دکن بمشاهده دیر طلبی (که حالت مردم رساله بعسرت کشیده بود) مستعفی شد - و در عهد جهاندار شاه بسعی ذوالفقار خان بهکالی منصب و جاگیر سابق

(باب الجاء) [۴۶۲] (مآثر الامراء)

سر بلذدی اندوخت - و در عصر محمد فرخ سبر حسین علی خان
رابطه قدیم ملحوظ داشته بخشیه گری فوج تعیناتوی خود (که
به تذبیه راجه پوتان نامزد شده بود) بنام او مقرر کرده همراه گرفت
پستر در سفر دکن هم همراهی حسین علی خان گزیده مطابق سنه
۱۱۲۷) هزار و یکصد و بیست و هفت هجری در جنگی (که با
دارن خان پتئی متصل بلده برهان پور رو داد) نقد جان در باخت
و در مکان ملکی خود واقعه محاصره سنواره بلده مذکور مدفون گشت
باشنا پرستی نام بر آورد - و توفیق کلمه الخیر بسیار داشت - پسر
کلانش میرزا حیدر نام داشت - بدستگیری حسین علی خان بعد
پدر بخدمت بخشیه گری مذکور قرار یافت - و پس از سادات
ترک روزگار نموده گوشه انزوا گزید - و پسر دومش (که بخطاب پدر
مخاطب گشته همراه آصف جاه بود) محرر اوراق او را دیده - از
در پسر (که باقی ماندند) بمنصب و جاگیر قلیل بسر می برند *

• بیان خان •

شیخ فاروقی سمک - و چون فاروقیان خاندیس بافظ خانی زبانزد
بمنصب دو هزار و پانصدی رسیده تیول در ماک دکن داشت
و بنوکری می پرداخت - وضع دریشانه داشت - مریدانش تاویل
بخارق مادت وی اند - با سید عبد الله خان قطب الملک آشنائی
قدیم داشت - چون در سنه (۱۱۲۹) هزار و یکصد و بیست و نه هجری
(۳)

(۲) نسخه [ب] پنی (۳) در [بعضی نسخه] بیست هجری •

(مائثر الامرا) [۴۶۳] (باب الباء)

امیر الامرا حمیدین عالی خان از دکن باراد^(۲) دستگیر ساختن محمد فرخ سیر عازم شاهجهان آباد شد او بیمار بود - در سنه (۱۱۳۰) هزار و یکصد و سی هجری فوت نموده در حویلی خودش واقعه محله فاضل پوره بلده اورنگاباد مدفون است - پسر کلانش بخطاب پدر مخاطب گشته اوقات بسر برده - پسر درویش محمد مرتضی خان است - که آخر بیمین الدوله بهادر سرفراز جنگ مخاطب و بمنصب عمده مرتقی گردیده بقلعه داری بیدر چهار عزت برافروخت مرد زنده دل تانع بقسمت بود - و در یاز باشی بدطولی داشت در سنه (۱۱۸۹) هزار و یکصد و هشتاد و نه هجری داعی حق را لبیک اجابت گفت - بیرون بلده حیدرآباد طرف فتح دروازه مدفون است *

• برهان الملک معادت خان •

میر محمد امین نام - از سادات موسوی نیشاپوری است ابتدا بمنصب هزاری در والا شاهیان محمد فرخ سیر منظم گشت و پس از جلوس آن پادشاه بوساطت محمد جعفر [که دران عهد خطاب تقرب خان و خدمت خانمانی داشت - و در ابتدای جاوس (که غلا رو دان) کورگر گنج نیز ضمیمه یافت] نیابت کورری گری بدو مفوض شد - پستر بفوجداری هندنر بیانہ مضاف صوبه اکبرآباد (که مکان روز طلب است)^(۳) سرواوند گردیده بدوانداختن

(۲) نسخه [ب] برهم زهن محمد فرخ سیر (۳) در [بعضی نسخه] زور طلب •

زبردستان و گوشمال هخسدان پرداخته نام بکارطابی برآورد - و باضافه
پانصدی مرتقی گشت - و چون نواح اکبرآباد مورد لشکر فردوس آرامگاه
شد با جمعیت خوب آمده ملحق گردید - و با محمد امین خان
بهادر در مشورت کشتن حسین علی خان شریک غالب بوده در شورش
سید غیرت خان بارهه و دیگر رفقای حسین علی خان همای
پا برجا و کوششهای درست بکار برد - و در جلدوی آن از اصل و اضافه
بمنصب پنج هزار سوار و پنج هزار سوار و خطاب بهادری و عطای علم
و نقاره لوی برتری افراشت - بیشتر در جنگ فردوس آرامگاه
با سلطان ابراهیم پسرکلان سلطان رفیع الشان (که قطب الملک بعد
گشته شدن حسین علی خان بجزرگی برداشته بود) بسرداری میسر
قرار یافته و تمک زدن و خوردن نمودن نمایان بتقدیم رسانید - و پس از
ظهور فتح از اصل و اضافه بمنصب هفت هزار سوار هفت هزار سوار
و خطاب برهان الملک بهادر بهادر جنگ سرفراز شده بصوبه داری
مستقر الخلافه چهره عزت برافروخت - چون چوژامن جاگ (که از
پیش آوردنهای سادات بارهه بود) درین جنگ از دست بهادران فوج
پادشاهی مقتول گردید و پسران او گداهای موطن خود را استحکام
داده سرخودسری برداشتند نام برده بتادیب آنها مامور شده
هرچند در قلع و تمع آنها دقیقه فرونگذاشت اما چون آنها از تراکم
اشجار و مکانهای مستحکم پناه درست داشتند چنانچه باید

(۲) در [بعضی نسخه] عزت خان (۳) در [اکثر نسخه] بدوزگی *

گوشمال آنها بر وقوع نیامد - پس ازان از صوبه دارى مزبور تغییر شده
 بداروغگی توپخانه حضور فميمة آن نظم صوبه اودهه (که روز طلب
 مقرری است) طبل شاد کاهی نواخت - و دران صوبه از داشتن فوج بسیار
 و توپخانه فراوان و کشتن و بستن مفسدان فتنه جو خوش نسقی او -
 بر ری روز افتاد - سال بیست و یکم جلوس فردوس آرامگاه مطابق
 سنه (۱۱۵۱) هزار و یکصد و پنجاه و یک هجری (که نادر شاه وارد
 هندوستان گردید - و پادشاه تا کرنال بعزیمت مقابله او متوجه شد)
 در عقب مانده بود - بطی منازل طولانی خود را رسانید - چون اسباب
 او و بهیر لشکر از عقب در راه بود فوج ایران بدریافت این معذی
 دریده بر سر آنها ریختند - او بمجرد استماع این خبر باوصف ممانعت
 پادشاه و اهل کنگاش شتاب زدگی بکار برده با جمعیتی که حاضر بود
 به پیکار آنها شتافت - آنها رو گردانیدند - او بخيال تعاقب میدان
 طی کرد - بستر آنها بانفاق فوجهای دیگر برگشته بزد و خورد
 پرداختند - از زخمی شد - و حسب تقدیر فیل نثار محمد خان
 شیر جنگ برادرزاده برهان الملک مسست بود - بر فیل برهان الملک
 دریده پیش انداخته در لشکر فزلباش رسانید - و بازداشتن میسر نشد
 باین نهج برهان الملک دستگیر گردید - پس ازان بوسم زمانه سازی
 در آمده ضعف پادشاه خاطر نشین نادر شاه ساخت - و متعهد شد که
 مبلغ از دار الخلافه می دهانم - پس از آنکه فیما بین فردوس آرامگاه

(۲) نسخه [ب] خورش نصیبی او (۳) نسخه [ب] چون بار و بهیر لشکر

و نادرشاه مصالحه صورت گرفت شاه برهان الملک را فرمود - که باتفاق
 طهماسب خان جلایر بشاهجهان آباد رود - لهذا نام برده بدار الخلاء
 شتافته برای شاه جا درون قلعه پادشاهی مقرر کرد - و نیم ذی الحجه
 هر دو پادشاه ببلده رسیدند - شب دهم ذی الحجه مطابق سنه (۱۱۵۱)
 هزار و یک صد و پنجاه و یک هجری نام برده بهمان زخمها بملک فنا
 شتافت - بالجمله امیره بود کار طلب - و جرأت با رعیت پروری
 درشادوش داشت - پسر ازو نماند - صبیح او با ابوالنصور خان
 منسوب بود - احواش جداگانه زینت ترقیم پذیرفته *

* حرف التاء *

* تردی بیگ خان ترکستانی *

بقدم بندگی و درام خدمت جنت آشیانی اختصاص داشت
 بعد فتح گجرات بحکومت چانپانیر ماهور گشته - چون میرزا عسکری
 (که با یالت گجرات نامزد بود) از سلطان بهادر شکست یافته بداعیه
 فساد راه آگره پیش گرفت و سلطان بهادر از آب مهندری گذشته
 بر سر چانپانیر آمد او با وصف رمانت و متانت قلعه و کثرت
 و فزونی سرانجام قاعه داری همت بای داده در ماند و بجنب آشیانی
 پیوست - اما او با همه اعتبار و دیوبین مراقبت در اصل تهی مایه
 جوهر اخلاص و نقد حسن عقیدت (که در عالم لازم پیشگی بهتر
 ازین راس المال نشان نداده اند) بود - در ایام هرج و مرج آنچه

حقیقت و رزان ننگ وفا شمارند بل سایر مردم در آئین نمک خوارگی بر خویش نه پسندند از غایت و تاهت و بے آزمی بخود گوارا نمود - چنانچه روزی هنگام ره پیمائی ولایت راو مالدیو اسپ خاصه برای سوارچی پادشاه نبود - چون از خواستند مضایقه نمودندیم کوکه اسپه (که مادرش سوار بود) پیش کشید - و آن ضعیفه را بیشتر بر نشانند - و پس از وصول رایات همایونی بامرکوت چون عسرت و شدت بنهایت انجامید مال و اسبابه را (که بدولت پادشاهی بهم رسانده بود) بارجود طلب دریغ داشت - پادشاه باتفاق رای پرشاد حاکم آنجا او را با جمعه دیگر (که تمول داشتند) گیراندند و معذبا از انصاف دوستی اکثر اموال را بآنها باز داده برخه بمساءدت برگرفته بملازمان درخور حال تقسیم یافت - و در همین توجه عراق تردی بیگ خان با سایر ملازمان بے حقیقت از حوالی قندهار جدا شده بمیرزا عسکری پیوسم - میرزا هرکدام را بگمان مالداري بنوکران خون حواله کرده بقندهار برد - بیشتره را بشکنجه هلاک ساخت - و از تردی بیگ خان مبالغه خطیر برگرفت *

چون جذت آشیانی از عراق معاودت نمود او بکمال ندامت و تشویر بآستان بوس رسیده بهمن مرتبه امارت فایزگشت - و در سنه (۹۵۵) نهصد و پنجاه و پنجم از انتقال میرزا الغ بیگ ولد میرزا سلطان او را بتیولدارمی زمین داور بر نواخته بجهت انتظام آن حدود رخصت فرمود - و چون در بساق هندوستان مصدر تردت عظیمه

گردید میوات جاگیر یافته اعتبار و اقتدارش افزود - و در سنه (۹۶۳) نهند و شصت و سه هفتم ربیع الاول (که همایون پادشاه در دارالملک دهلی در وقت فرود آمدن از پشت بام مسجد لغزش یافته بزمین آمد - و ازین عالم انتقال نمود * مصرع *

۹۶۲

* همایون پادشاه از بام افتاد *

(۲)

تاریخ است) تودی بیگ خان (که نقش امیر الامرائی بر لوحه خاطر می نگاشت) خطبه بنام عرش آشیانی خوانده ادوات و اسباب سلطنت را مصحوب میرزا ابوالقاسم پسر میرزا کامران بدرگاه اکبری (که انتظام بخش مملکت پنجاب بود) کسب نمود - و باین نیکو بندگی درجه استخسان یافته بمنصب پنججزاری ممتاز شد و باتفاق امرای دهلی بسرانجام آنولایت قیام نموده بآئین شایسته بر سر حاجی خان (که از غلامان رشید شیر شاه بود - و در نواح نارتول سر بشورش برداشته دست تصرف باطراف و جوانب می کشود) رفته آن الکا را از مستخلص ساخت - و تا میوات بتعانب او شتافته بسیاری از ارباب نمود را مالش بجزا داد - و مراجعت نموده امنیت افزای دهلی گردید *

(۳)

درین اثنا هیمو بنغال (که حسب و نسب نداشت - و ابتدا در قصبه ریواری بصد خوار می در پس کوچها نمک می فروخت - و بحیله در می

(۴)

(۲) این تاریخ یک سال کم است (۳) نسخه [ج] هیهون (۴) در

[بعض نسخه] ریواری •

داخل بقالان سلیم شاه شده از تقریر و بدگونئی موصوم (رشدناس گشمت) چون نوبت ریاست بمبارز خان عدلی (سید وکیل و سپهسالار صاحب اختیار گشته بنیروی جرأت و زر پاشی کارهای عظیم متمشی ساخت - اول بسنت رای خود را نامیده باز براجیه بکرماجیت مخاطب نمود - چون سوارئی اسپ نمیدانست همواره بر فیل می نشست - و فیلان بسیار جمع نموده پانصد فیل شهر مست دلبز داشت - و ائمه ناگزیر جنم آشیانی شنیده با پنجاه هزار سوار و هزار فیل و پنجاه و یک توپ و پانصد فرابزن بر سر دهلی (سیده در حوالی تغلق آباد فرود آمد - مواجدهد بیشتر امرا (که بذابر آشوب از اطراف و نواحی نزد تردی بیگ خان فراهم آمده بودند) آن بود که بانتظار تقدم پادشاهی باستحکام برج و باره قلعه باید پرداخت - تردی بیگ خان بدادھی و همت افزائی همرا آمده پیکار ساخته درم ذی الحجه سال مذکور عزمه نبرد آراست و بکوششهای مردانه فوج مخالف را برداشت - اکثره پی گریختها شناختند - و برخه بنهب و غارت پرداخته - تردی بیگ خان با جمعه معدود ایستاده تماشا میکرد - که ناگاه هیمو از گوشه برآمده بر سرش ریخت - افضل خان خواجه سلطان علی و اشرف خان میر منشی از به همتی و ملا پیر محمد شرانی (که بیرام خانگی بود - و شکست هنگامه سپه سالاری او میخواست) مسلک فرار پیمودند - تردی بیگ خان زبستن بهار را بر فرود شدن بذا موس گزیده راه گریز پیش

(باب انتاء) . [۴۷۰] (مأذرا الامرا)

گرفت - و کارے چاین پیش رفتہ بر عکس شد - و در قصبہ سهرند
باردوی پادشاهی (که باستیصال همواره بود) ملحق گشت - و چون
بیرام خان او را همسر خود دانسته پیوسته از جانب او در اندیشه
بود و او نیز خود را سہ آرای پادشاهی قرار داده بر انداختن
بیرام خان را همواره از مخیلات خود داشت و تعصب مذہب ضمیمہ
بود درین وقت (که تودی بیگ خان از وقوع شکست خجالت زدہ
و ادبار یافته آمد) طرح دوستی انداختہ بخانہ خود طلبید - و او را
در خرگاہ گذاشته خود بہانہ طہارت بیرون رفت - فرمانبران پس او
کارش تمام ساختند *

* کسی را کہ تودی تو در جگہ پشت *

* ہکش گر عدو در مصافش نکشت *

دران روز عرش آشیانی بصحرای سهرند بشکار باشہ مشغول بود
چون مراجعت نمود بیرام خان گفتہ فرستاد - کہ باعث این دلیری
غیر از دلالت خواہی امرے دیگر نبودہ - تودی بیگ خان درین
جنگ دیدہ و دانستہ گریخت - چہ بے اخلاصی و نفاق او معلوم
ہمگان اسمت - اگر در امثال این تقصیرات تغافل ورزیدہ شود
مہمات کلی مٹشی نخواہد شد - و آنکہ رخصت نگرفتہ شرمندہ ام
میدانستہ کہ حضرت از عطوفت ذاتی معذور نمیشدند - عرش آشیانی
بتقاضای وقت عذر خانخانان پذیرفت - اما چون سردار عمدہ
قدیمی بود در خاطر پادشاہ گران گذشت - و امرای چغذا نیز کینہ

بیرام خان در دل گرفته در بیم و هراس افتادند *

* تاتار خان خراسانی *

از امرای اکبری ست - بمنصب هزاری رسیده - نامش خواجه طاهر محمد است - مدتی در سلک وزرا انتظام داشت - سال هشتم بانفاق شاه بداغ خان بتعاقب شاه ابوالمعالي (که از حصار فیروزه شده کابل رویه میرفت) تعیین گردید - پس ازان مدت با بخراسان دهلی مامور بود - در سنه (۹۸۶) نهمصد و هشتاد و شش هجری به نیستی سرا در شد *

* ترسون محمد خان *

خواهرزاده شاه محمد سیف الملوک است - که بولایت غرجهستان مضاف خراسان استیلا یافته بود - شاه طهماسب مغوی در سنه (۹۴۰) نهمصد و چهل در بلده هرات فشلاق نموده فوج تعیین فرمود که او را مستاصل ساخته آن آکا را مجددا بتسخیر در آورند ترسون محمد خان ابتدای حال ملازم امیر ستوده خصال محمد بیرام خان گردیده باهزاز و اعتبار از سایر همراگان و امثال سرآمد گشت - چون عرش آشیانی با بیرام خان دل دگرگون ساخت و عمان عزیزمت برسم شکار بجانب دهلی تافت بیرام خان با همه دانش و فطانت غافل ازین (که قرعه اش بر عکس مراد و منصوبه روزگار بطور دیگر برآمده) با دل فارغ کوس استقلال میزد - و اگر سخنی ازین قسم می رسید باور نمی کرد - تا آنکه مناشیر طلب با ما را مادر شد

یقین کرد که شکار این بار بطرز دیگر است - ترسون محمد خان را با معتبران دیگر بحضور فرستاده مراتب فررتنی و ضعیف نالی گذارش نمود - ترسون محمد خان چون بحضور رسید در جواب سخنان دلهذیر شنیده نطق نکشید - و بمعادرت رخصت نیافت - بیرام خان (که این راه پوش گرفته بود) مسدود یافت - خواست گریان و نالان خود را بحضور رساند - مخالفان او آگهی یافته بمرش آشیانی دلنشین گردانیدند - که آمدنش بهر وضعی که باشد فریبی و غدروی دران مطوی سم - لهذا ترسون محمد خان را با امیر حبیب الله خان روانه فرمود - که او را از آمدن ممانعت نمایند - و نگذارند که او در لباس درستی هم بحضور رسد - و پس از سرگذشت بسیار (که لخته در احوال آن امیر سعادت تخمیر بزبان خامه گذشته) برخصت سفر حجاز مجاز گردید - ترسون محمد خان را با حاجی محمد خان سیستانی همراه دادند - آنها برسم بدرقه تا اقصای ممالک رسانیده از حدرد ناگور برگشتند - پس ازان ترسون محمد خان بدرام خدمت حضور شرف اختصاص یافته بتدریج پایة امارت برتر افراخته بمنصب والای پنجهزاری بلند نامی یافت - زمانه حکومت بهکر بنام او قرار گرفت و وقتی باپالت پتن گجرات تعیین گشت - در سال بیست و سیوم از انجا تغیر شده در سال دیگر بفوجداری چونپور رخصت یافت و ملا محمد یزدی را (که از مشاهیر فضلی آن وقت بود) بصدارت آنصوب همراه گردانیدند - چون برخی تیولداران صوبه بنگ و بهار

(مائراامرا) [۴۷۳] (باب انزاء)

سرتابی نموده غبار فتنه و آشوب بلند ساختند ترسون محمد خان خود را بانفاق امرای عقیدتمند بصوبه بهار رسانیده در مالش (۲) بهادر خان بدخشی و عرب خان (که ازان گرده ضلالت پژوده بودند) کوشش فرادان بکار برد - چون معصوم خان فرنخودی از ناحق شناسی بیراه روی گزید ترسون محمد خان بهمرامی شهباز خان عرصه نبرد آراست - چون سال بیست و هفتم میرزا عزیز کوکه باستخلاص بنگاله و انتزاع آن از دست امرای نمک حرام مامور گردید ترسون محمد خان نیز بهمراهی نامزد شد - و در کشابش آن دیار دست و بازوی مردانگی بر کشاد *

پس ازان [که امرای قاتشال از معصوم خان کابلی (که سرگروه ارباب فساد بود) جدا گشته بعسکر پادشاهی پیوستند] کوکامتاش ترسون محمد خان را بجانب گهوزا گهاگ بنگاه قاتشالان روانه نمود تا مبادا آن نواح دست خوش تاراج مخالف شود - ترسون محمد خان ببندوبست آن ناحیه پرداخته در تاجپور رخت اقامت انداخت تا آنکه معصوم خان عامی بسیاری شورش طلبان را فراهم آورده از ولایت بهائی در رسید - و ممالک پادشاهی را تا هفت کره ناده یغمائی ساخت - و جمع را بتاراج حواری تاجپور برگماشت - ترسون محمد خان قلعه نشین گردید - شهباز خان کابو برهمنونی همت از پنده باهذگ سزای بدسگالان راهی گشت - امرای بنگاه و ترسون

(۲) نسخه [ج] بهادر بدخشی •

(باب التاء) [۴۷۴] (مآثر الامرا)

محمد خان بدر پیوسته هنگامه کلزار با مخالف گرم ساختند - در کمتر زمانه فیروزی چهره برافروخت - معصوم عامی باز بولایت بهائی پناه برد - شهباز خان [باران] آنکه عیسی مرزبان آن سرزمین (که پیوسته بزبان حرف یک جهتی میرواند) اگر درینولا معصوم خان را بسپارد هر آینه یک رنگی او پیدائی گیرد - وگرنه پاداش نادرستی پا بکنارش گذارد [بدان جز و بوم رو آردن - چون ساحل دریای گنگ نزد خضر پور (که این گذرگاه درآمد جای آندیار است) معسکر گردید و آدیزشها بمیان آمد سزارگان بدست افتاد - و بکتراپور (که بنگاه آن بومی سمت) بتاراج رفت - و باندک چپقلشه معصوم خان ثبات و شکیب بامی داده نزد یک بون که دستگیر شود - درین هنگام عیسی مذکور (که بولایت کوچ رفته بود) با فراوان لشکر و گزین سامان در رسید - امرای پادشاهی برکنار برهم دگر (که بزرگ دریائے سمت از ختا می آید) پای همت افشودند - و قلعه اساس می نهانند از هر در سو نبرد دریا و ها، بون گرمی پذیرفت - نرسون محمد خان را فرستادند - تا سامان لشکر نموده از سمتی در آید - و غنیم را دو دله گرداند - قضا را در آمدنها پی سپر راهی (که بمخالف نزدیک بود) گردید - معصوم خان ازین آگهی با جمعه انبوه تیزدستی نمود شهباز خان محب علی خان را با لخته دلارزان بکمک تعیین کرد و مسرعه را دراند - که تا پیوستن آنها باستوار جا پناه برد - بارش

نیامد - و گفت فریب کاران بدین بهانه گرده از سردار جدا ساخته اند
 آخر بفرادان کوشش همراهان (که سودمندی احتیاط و زیان زدگی
 بے بردائی گذارش نمودند) ناگزیر نخست مستحکم جائے بدست
 آردن - اما ازین رو (که آن سخن را بهیچ بر نگرفته بود) در فک نکرده
 بارو شتافت - درین اثنا فوج نمودار شد - سررشته دور بینی
 از دست داده کمک پذیرداشت - و در سامان مهمانی شد - تدبیر چند
 رفته بود که شورش غنیم عرصه ایمنی را غبار آما گردانید - هر چند
 هوا خواران مبالغه نمودند (که تا پیوستن مردم اردو و کمک گام سرعت
 برداشته بهمان محکمه باید رفت) راضی نشد - و با دل همت قرین
 رو بکارزار آردن - برخه سامان نبرد گفته جدائی گردیدند - با آنکه
 بیش از پانزده کس همپائی نکردند عرصه نبرد را بشایستگی
 بر آراست - و بسرنوشت آسمانی زخمی دستگیر شد - معصوم خان
 از در دوستی در آمده خواست با خود هم داستان گرداند - او از
 اخلاص سرشتی بسرزنش و نکوهش پیش آمد - و بنصائح هوشمند
 جواب برگفت - آن سبک سر بخشم رفته آن افسقال دولت را
 از هم گذرانید - در سنه (۹۹۲) نهصد و نود و دو سال بیست و نهم
 این سانحه واقع شد *

* تولک خان کوچین *

از امرای بابری ست - پس از آن برکاب همایونی پیوسته - چون

(۲) در [اکثر نسخه] آن سخن را هیچ بر نگرفته بود *

آن پادشاه از ایران مراجعت نموده کابل را بتصرف درآورد هنگامی
 (که میرزا کامران باظهار شوق و لازمت با دل پر دغا نزدیک کابل رسید
 و امرای نفاق پیشه بدر پیوستند) جذت آشیانی چار ناچار عنان
 عزیمت بجانب فصحاک و بامیان (که اکثری از اخلاص سرشدان
 در انصوب بودند) منعطف ساخت - او را با چند نفر دیگر برای
 خبرگیری کابل رویه روانه فرمود - و غیر از هر هیچ یک برنگشت
 حسن خدمت او منظور نظر سلطانی گشته بمنصب تور بیگی
 سرباندی یافت - در مهم هندوستان ملتزم رتب خسروی و مصدر
 شایسته پرستاری بود - پس از فوت جذت آشیانی چون بیراه روی
 شاه ابوالمعالی بر روی روز افتاد هوا خواهان دولت اکبری دو فکر
 دستگیر ساختن او شده روزی بتقریب ضیافت طلبداشتند - او
 چون دست بشستن دراز کرد تولک خان (که بچستی موصوف
 بود) از پس در آمده هر دو دست او بر گرفت - دیگران هم امداد
 نموده این کار را پیش بردند - پس ازان مدت با بتعیناتی کابل
 بسر می برد - سال هشتم جلوس اکبری غنی خان پسر منعم بیگ
 خانخانان (که در کابل رائق و فائق مهمات بود - و سبکسری
 و آشفته رانی در اصل فطرت داشت) مستی جوانی و حکومت
 علاوه آن گردیده روزی بی هیچ تولک خان را با آنکه از درخشاسان
 صاحب اعتبار بود گرفته با جمعی از خویشان او در بند کرد - او
 بسعی بعضی مردم ملاح اندیش مخلصی یافت - اما پس ازین درداد

در موضع بابا خاتون (که بجاگیر او مقرر بود) فروکش کرده فرصت انتقام میجست - (دزت غنی خان بتقریب استیصال نافلة بلخ از کابل برآمد - و در مقام خواجه سیاران (که منزله ست دل کشا) بزم داده نوشی آراست - توک خان با جمع از خویشان و نوکران بسر وقت او رسیده در حالتی (که بے خود بود) او را با شگون پسر تراچه دستگیر ساخت - و بحرفهای دزشت دل دردمند خود از غصه را پرداخت - و باران گرفتن کابل با مردم احشام آنجا موافقت نموده در موضع خواجه او اش (که دو کروهی بلده مزبور است) فرود آمد چون فضیل بیگ برادر منعم خان و ابوالفتح پسرش بجنگ مستعد شدند بگرفتن بعضی محالات مصالحت نموده غنی خان را گذاشت او بمجرد رهائی جمعیت نموده بر سر توک خان روانه شد - توک خان توقف خود مصالحت ندیده راه هندوستان پیش گرفت - متصل آب غوربند لشکر کابل بار رسیده جنگ در پیوست - بابا فوچین و چندی دیگر از نوکران او بقتل رسیدند - و او با پسر خود اسفندیار و معدودی خویشان و ملازمان مردانه برآمده سال مذکور به ملازمت عرش آشیانی پیوست - و بیافتن قبول در صوبه مالوه سرمایه آسودگی اندوخت - سال بیست و هشتم (که سپاه مالوه بکومک میرزا خان خانخانان تعیین گردید) او نیز پیوسته باشاره خانخانان بر سر سید دولت (که در کهنبایت مصدر هنگامه بود) رفت - و او را سزا داده

(باب التاء) [۴۷۸] (مآثر الامراء)

فیروز مزدگودید - پس ازان بلبشکر سلطانی ملحق گشته در جنگ سلطان مظفر گجراتی تعینات مثل چرانغار و شریک ترددات مبارزان بود - پس ازان بهمراهی قلیج خان بتسخیر بهرنج (۲) روانه گردید - سال سیم (که لشکر الوه بکرمک خان اعظم جهت تسخیر دکن تعین شد) او نیز بدان صوب شتافت - و در زنجش خان اعظم و شهاب الدین احمد خان بحرف طرازی هرزه درایان متهم گشته زندانی گردید پس از هائی در کومکیان صوبه بنگ و بهار قرار یافته سال سی و هفتم جلوس در جنگ پسران قتلو بهمراهی راجه مانسنکه تقویت افزای فوج دست چپ بود - اوائل سال چهل و یکم مطابق سنه (۱۰۰۴)

هزار و چهار هجری رخت هستی بر بست *

* تردی خان *

پسرقیا خان کنگ اسمت - بعد فوت پدر منظور نظر عنایت عرش آشیانی گشته بمنصب درخور مورد تفضل گردید - بستر همراه شاهزاده سلطان دانیال بهم دکن تعین شده آثار نیکو بندگی بظهور رسانید - پس ازان بسبب بعضی بے اعتدالیها از نظر انکنده سال چهل و نهم باز مشمول عواطف ساخته باصل و اضافه بمنصب در هزاره پانصد سوار و انعام پذیر لک دام امتیاز اندرخت *

* ترخان مولانا فورالدین *

مولد او جام - و منشای او مشهد مقدس - رضوی سم - پدرش

(۲) نسخه [ب] بهرنج (۳) نسخه [ب] د ششم *

(مآثر الامرا) [۴۷۹] (باب طائد)

سلطان علي مشهور بسطاني در هرات با مور شرعيه قيام مي نمود
مولانا بفضل و کمال و شجاعت و سخاوت اوصاف داشت - و بهيئمت
و هندسه و اصطراب شوق مزد بود - همراهِ قاضي برهان خواني
بملازمت فردوس مکاني استسعاد يافت - و صحبتش با جنت آشيائي
کوک گشته از جماعه نديمان و مجلس نشيذان بزم همايوني گرديد
و در سفر عراق ملتزم رکاب بوده بيست سال در ملازمت آن پادشاه
عالي جاه بسر برد - گاه پادشاه (ز) استفادۀ علوم ميکرد - و گاه او
ار علم رياضي خصوصاً اصطراب از جذاب همايوني (که درين فن
مهارت تمام داشت) استفادۀ مي نمود - طبعش موزون بود - ديوانه
دارد - از دست *

* چون دست ما بدامن وضاحت نميرسد *

* پای طلب شکسته بدامن نشسته ايم *

بمناسبت اسم نوري تخلص ميکرد - و ادرا نوري سفيدوني ميگفتند
سفيدون تصبه ايست از نوابع دهلي - چون مدتي در جاگيرش بود
بدان شهرت گرفته *

عرش آشيائي در ايام فرمان روائي خود بذاب خدمات سابقه
و لافچه مورد نوازش فرموده بخطاب خاني و پس ازان بترخاني
برنواخته صاحب طبل و علم گردانيد - و پرگنه سامانه (که در تيولش
بود) از جانب او مير سيد محمد نامي بمهمات آنجا مي پرداخت
در سال دهم شير محمد ديوانه (که در اصل از خدمتگاران خواجه معظم

بود - و بعد ازان به بیدرام خان پیوسته بواسطه حسن صورت بقرب او امتیاز یافته اعتراف بهیم رسانید - و چون در ایام حوادث او سالک مسالک بیهکیتی شده در درگاه پادشاهی منظور نگشته از چنده دران تصبه بسر می برد (روزی نایب مولانا را بخانه خود مهمان ساخت - در ائذای صحبت پیکان را سوهان میکرد - ناگهانی تیر را در کمان نهاده بر سینه آن بیگناه زد - که کارش تمام شد - آنچه اموال و اسباب او بود متصرف گشته ارباشه چند فراهم آورد - و در حوالی آن ولایت دست نهب و غارت دراز ساخت - مولانا همت بدفع او گماشت - همین (که مقابله اتفاق افتاد) آن مغرور بر فوج مولانا تاخت - دران تاختن اسپش بتنه درختی رسیده افتاد - جمعی پیادهما دستگیرش ساختند - مولانا فوراً بقتل رسانید - چون مولانا نورالدین محمد خان خطاب ترخانی یافته بود و معنی ترخانی نداشت این طعه گفته *

* نظم *

- * ز روی مکرمت وز راه احسان *
- * بترخان داد خانی شاه عادل *
- * ازین منصب سرفراز جهان شد *
- * میان خلق و در ملک و امثال *
- * ازین خانی همین نام رسد بروی *
- * ازین نام کلان او را چه حاصل *
- * ز ترخانی هم او را شکوه همت *

- * بزند خمر و دانی کامل *
- * که غم از خان خشکی می نماید *
- * ز ترخانی تری گردد چو زایل *

آخر عمر خدمت تولیت مقبره جنت آشیانی بدر مفروض گشته
همانجا ردیعت حیات سپرد *

(۲)

* تخته بیگ سوار خان *

از یکهای میرزا حکیم بود - در جنگی که میرزا را با فوج
عرش آشیانی (رد داد) مصدر دلیری گشته نامی برادر مردی برآورد
پس از فوت میرزا همراه پسرانش در سال سیّم جلوس آن پادشاه بعثت
سلطنت رسیده دولت بار یافته بگوناگون انعامات مشمول عاطفت
گردید - پس ازان بتعیذاتی صوبه کابل آرد یافته همراه کنور مانسنگه
و زین خان کوکه در تنبیه گره یوسف زنی و تاریکیان بکرات مصدر
تودات شایان گشت - سال سی و نهم بهمراهی شاهزاده سلطان سلیم
مقرر شده در نواح لاهور جاگیر یافت - پستور پنهان داری پشاور
سرافرازی اندوخته بارها گره تاریکی را گوشمال بسزا داد - چون
خدمات پسندیده از بظهور آمد در سال چهارم و نهم بخطاب
خانی رایس ناموری افراشت - و پس از جلوس جنت مکانی چون
ماجرای آمدن حسین شاملو حاکم هرات با فوج گران و محاصره
نمودن قلعه قندهار بعرض خسروانی رسید او را بمنصب در هزاری

(۲) در [بعضی نسخه] تخته بیگ - یا پخته یا بخنه باشد .

و خطاب سردار خان برنواخته همراه میرزا غازی بیگ بکومک شاه بیگ خان حاکم قندهار دستوری شد - تا رسیدن اینها چون فوج قزلباش از گرد قلعه برخاسته مراجعت بوطن خود نموده بود از تغییر شاه بیگ خان بکومت قندهار سر بلند گردید - و در اندک مدت سال سیوم مطابق سنه (۱۰۱۶) هزار و شانزده هجری در انجا ودیعت حیات سپرد - پسرانش حیات خان و هدایت خان بمنصب قلیله سرافراز بودند *

* تاج بیگ تاج خان *

از یکهای میرزا محمد حکیم است - پس از فوت میرزا در سال سیم جلوس بملازمت عرش آشیانی کام دل اندوخته منظور نظر عاطفت گشت - و بتنخواه جاگیر از صوبه پنجاب سرفرازی یافت سال سی و یکم بهمراهی راجه بیربر بکومک زین خان کوه و سال سی و دوم بانفاق عبدالمطلب خان بمهم تاریکیان رخصت پذیرفت سال چهارم خود او را بمالش عیسی خیل دستوری دادند - اگرچه دست و پای جنبانید اما چون زنجوری داشت چنانچه باید کار صورت نبست - سال چهارم و دوم در کشایش قلعه مؤ (که یکم از حصون معظمه زمینداران کوهسار شمالی صوبه پنجاب است) بانفاق آصف خان تعیین شده مصدر تردد گردید - و از راه مکرمت بخطاب تاج خان مخاطب شد - سال چهارم و هفتم (که باز شورش باسو زمیندار کوه مذکور در صوبه پنجاب برخاست

و خواجه سلیمان نامی بخدمت بخشی گری آن صوبه مامور گشته
مرخص شد - که فوجی از تلیم خان صوبه دار و دیگر جاگیر داران
آن نواحی را مثل حسن بیگ شیخ عمری و تاج خان و احمد بیگ
خان کابلی یک جا ساخته بتنبیه آن مقهور سزایی نماید) او انتظار
دیگران ننموده بکوچه های متواتر بپرگنه ^(۲) پنهان (سیده) پنهان گاه آنها
رفت - قضا را وقتی (که مردم او در صدن خیمه زدن بودند) فوجهای
آن شقی نمایان شد - جمیل بیگ پسر او بے تابانه برانها تاخت
جنگ سخت در پیوسته جمیل بیگ با پنجاه کس از ملازمان پدر
بقتل درآمد - پس از جلوس جهانگیری از اصل و اضافه بمنصب
سه هزاری سربلندی یافت - و در سال دوم چون پادشاه از کابل
بهندوستان مراجعت فرمود و حکومت آن صوبه بنام شاه بیگ خان
خاندوران (که از قددهار معزول شده در راه بود) تقرر یافت
نام برده را حکم شد - که تا آمدن خان مذکور از کابل خبردار باشد
بستر باضافه منصب کامیاب شده بصوبه داری نهمه چهره عزت
برافروخت - سال نهم مطابق سنه (۱۰۲۳) هزار و بیستم و سه هجری
همانجا بخلوت کده بقا خرامید *

* ترویت خان هید الرحیم *

پور قایم خان پسر مقیم خان بن شجاعت خان اکبری سم
مقیم خان بعد فوت پدر بمنصب مناسب سرافرازی یافته اواخر

عهد عرش آشیانی بپایه هفتصدی رسید - پس از آنکه جنت مکانی در سال سیوم جلوس صالحه بانو صبیغه قائم خان را بعقد ازدواج آورده پادشاه محل مخاطب ساخت کار اینها ببلندی گرانید - عبدالرحیم سال مزبور بمنصب شایسته و خطاب تربیت خان سر بلند گردید پستر بپایه هفتصدی چهار صد سوار فایز گشت - سال پنجم بفوجداری برگزیده الور لوی امتیاز برافراشت - سال نهم باضافه پانصدی پانصد سوار رتبه اش برافزود - پسرش میان جوه نام (که پادشاه محل بفرزندی برگرفته بود) ساله (که مهابت خان برکنار دریای بهت نسبت پادشاه مصدر گستاخی شده) او را بعدم سرافرستان *

* تهور خان میرزا محمود *

از اعیان سادات مشهد مقدس است - در زمان عرش آشیانی وارد هند گشته بمدد بخت سعید بدولت روشناسی آن شاه والا دستگاه و منصب پانصدی فایز گردید - در پس از آنکه نوبت فرمانداری بجنت مکانی رسید اتفاقاً زوزه شیرے بتفنگ زده بحضور والا آوردند - بتقریب در مجالس اشرف ذکر رفت - که موی پس سر شیر بسیارگنده میباشد - بیگ ضرب بریده نمیشود - جوانان قوی دازی بر نیور باشاره پادشاهی بزور تمام شمشیرها زدند - نمیر از خط ظاهر نمیشد - میرزا ایستاده بود - از باریابان خسروانی در خواست - که اگر حکم فرمایند من هم شمشیر خود بامتحن آرم - چون حقیر جئه

بود پادشاه فرمود - بسم الله بیبیم - میرزا چنان بسبب دستی سر شور را جدا ساخت - که از هر طرف آفرین و تحسین برخاست - میرزا محمود شبر بدو نیم زان خاس و عام گشت - در سخت کمائی یگانه و مشهور آفاق - و در زر بازو بے همتا بود - هیچکس را درین امر با وی سر همسری و دعوی برابری نبود - زر آذران زمانه بسوی بنگمی او زیر دست - و بالا دستان سبر قوت بتلاش او پست *

گویند میرزا شمسی جهانگیر قالی خان پسر میرزا عزیز کوکه از گجرات کما لے آورده بود - که مردم بر زر هر چند می خواستند بکشش درآزند چاه از وی سرش برداشته نمیشد - میرزا همین که دست بچله گذاشت تا بگوش آنچنان کشید که نزدیک بود پشت کمان خورد شود - ازان روز پادشاه او را بشیخ کمان مخاطب فرمود - از تیراندازی او حکایات غریب نقل کنند - جزئی مکانی در جهانگیر نامه (که خود انشا نموده) درج فرمود - در حالت تحریر آن حکایات بخاطر نبود - چون بشمول (وقت روز افزون خسروانی پایه عزتش اوج گرا گشت از پیشگاه خلافت بیکه از فوجداریهامی سرحد پنجاب مامور گشته درانجا جنگه مردانه رستمانه نموده بچیره دستی لرای استیلا بر افراشت - و در جایزه آن بخطاب تهور خانی سرفرازی یافت - و در عهد اعلی حضرت خلل دماغ بهم رسانیده (و بدیوانگی کشید - پسرانش بقید نگاه میداشتند - بهمان حالک در لاهور درگذشت

(۲) در [بعضی نسخه] نیز قوت (۳) در [بعضی نسخه] بهم رسانیده بدیوانگی م

(باب الغاء) [۴۸۶] (مآثر الامرا)

نستعلیق جلی را بغایت خوب می نوشت - و در قطعه نویسی بد
بیضا می نمود - و لطائف نکات از سر میزد - و نقلهای رنگین و حکایات
شیرین از وی می آزد - گویند روزی مجلس آراست - و مردم را
بضیافت طلب داشت - آقا رشید (که همشیره زاده میرعماد مشهور است)
و در خط نستعلیق استاد (در آن انجمن حاضر بود - و با یکدیگر
گرم حرف - خان بیکبارگی بحجرت در رفته بعد از ساعت شمشیر
علم کرده بر سر آقا رسید - و گفت شنیده ام که تو از شاگردی من انکار
میکنی - زعب تمام بر آقا مستولی شد - بالکاح گفت - خام آخر چه
میفرمائی - گفت بحضور اعزه بگواهی اینها خط باعتراف شاگردی
بنویس - آقا بگفته اش کام و ناکام خط اعتراف بر نگاشت - و از ستم
(۲)
ظرفش امان یافت *

• تربیت خان فخرالدین احمد بخشی •

در عهد جهانگیری از ولایت توران وارد هندوستان گشته بمنصب
پادشاهی امتیاز یافت - و در کم منصبی بدولت روشناسی فایز شده
از امثال و اقربان پایه اشتهار برتر افراخت - و در هدگامه شهریار
بمراهی آصف خان یمین الدوله نیکو پرستاری بتقدیم رسانیده
شایسته عنایت پادشاهی گردید - پس از سرور آرائی اعلی حضرت
بخطاب تربیت خان سر عزت بر افراخت - و در سال ششم او را بسفارت
توران برگزیده با وقاص حاجی ایچی نذر محمدخان والی آن ولایت

رخصت نمودند - و جواب نامه خانی با تفسوقات هندوستان بقیمت
 یک لک روپیه مصحوب خان مذکور سمت ارسال یافت - و سال
 هشتم مراسم پیغام گذاری به بهین آئین بجا آورده بتلثیم عتبه خلافت
 چهاره بر افروخت - و چهل و پنج اسپ و همین قدر شتر نر و ماده
 با دیگر اشیا بوسیله پیشکش گذرانید - ازان میان مصحفی بود بخط
 شاد ملک خانم بذت سلطان محمد میرزا ابن جهانگیر میرزا پسر
 امیر صاحب قران - که بخط ریحان در کمال حسن و لطافت نوشته
 و در خاتمه اسم و نسب خود بخط رفاع رقم نموده - خان مشارالیه
 آن را در بلخ بدست آورد - اعلیٰ حضرت بنابر یادگار بزرگان
 انبساط تمام فرمود *

گویند تربیت خان چون بدان دیار شتافت ترک لباس هندوستان
 نموده تا معارفت بهندوستان لباس متعارف آنجا اختیار کرد - چنانچه
 بهمان دستار اوزبکی ملازمت نمود - اعلیٰ حضرت را بسیار خوش
 آمد - در همین ایام از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار
 سوار و خدمت آخته بیگی سرفرازی یافت - و چون سال نهم هین
 مراجعت از دکن ماند و مخیم سرادقات پادشاهی گشت تربیت خان
 با جمعی بوسه زمیندار جیم پور (که بتمرد و سرکشی میگذرانید)
 مامور گردید - خان مزبور او را مستمال ساخته همراه خود باستانبوس
 خلافت آورد - و در سال دهم باضافه پانصدی ذات و بخشی گری در
 از تغیر معتمد خان مفتخر گشت - و در سال چهاردهم از انتقال

شاه قلی خان بصوبه داری کشمیر اختصاص گرفت - و چون در سال
پانزدهم دران دیار بسبب باران بے هنگام دریای بہت طغیان نمود
و سیلاب غلات فصل خریف را زده مواضع بسیار را خراب ساخت
و پراگندگی و بے نوائی باحوال قطان و سکان آن ولایت راه یافت
خان مذکور بتیمار داری عجزه و مساکین (که لازمه چنین اوقات است)
چنانچه باید نتوانست پرداخت - آفت زدگان آن مملکت از سلوک او
چین شکایت بر جبین و اظهار نارضا مندی بر زبان داشتند - بنابراین
معزول شده بحضور رسید *

صاحب ذخیره الخوانین آورده که چون اعلیٰ حضرت را داعیہ
استخیر بلخ و بدخشان بخاطر گذشت از تربیت خان استفسار نمود
آن مرد راست درسمت (که بتازگی از کیفیت اندیاز آگهی یافته بود)
بے محابا عرض کرد - کہ زہار عزیمت آن مملکت نفرمایند - کہ
آنجا اسپ و آدم از مور و ملخ افزون است - و مردم ہند تاب
برف و سرمای آنجا نمی توانند آرد - مہم سر نخواہد شد - اتفاقاً
روزے از ملا فاضل کابلی ہم (کہ از فحول فضلائی وقت بود) از روی
مسئلہ در انتزاع ملک موردی از دست سلاطین چنگیزیہ (کہ بتغلب
متصرف اند) پرسش بمیان آمد - گفت کہ جدگ با مردم آنجا
(کہ ہمہ مسلمانان دین دار اند) بے حجت شرعی مورث ربال
و نکال است - پادشاہ از جا درآمده فرمود کہ ہرگاہ مقتدای زمانہ

(مائوالامرا) [۴۸۹] (بلع التاء)

چنین فتویٰ دهد و بخشی سرکار سپاه را از بزف و موما ترسانه چگونه مهم متمشی شود - ملا را رخصت کعبه کرد - و تربیت خان را از بخشی گری تغیر فرمود - خان مزبور در همان ایام غصه مرگ گشته در گذشت - اگرچه این نقل باحوال او تطابق ندارد - بعد از بخشی گری صوبه دار کشمیر شد - و مهم بلخ سال نوزدهم در میان آمد در آن وقت شاید او بقید حیات هم بوده - هرچند تعیین تاریخ فوتش بذکر نرسیده مگر میتوان گفت که او بار دیگر هم بخشی شده باشد یا پیشتر هم داعیه تسخیر بلخ بیادشاه بهم رسیده باشد - و بعمل نیامد - بهر تقدیر چنانچه تربیت خان اندیشیده بود فردغ ظهور بخشید - که فوج هذدرستان اصلا در آن سرد سیر دل نهاد اقامت نگردیده ملک بدست آورده را از ناچاری واگذاشتند - اعلیٰ حضرت بعد از مشاهده این حال تحسین رای تربیت خان فرموده پسرانش را برنواخت - و از جانب آن مرحوم ذخیره خاطر که داشت رفع نموده پسر کلانش میرزا محمد افضل (که در سوارکاری و تیراندازی یکتا بود) ملایقت گردید - گویند بر اسپه که هر دو چمنده می بود پدر او را سوار میکرد - مردم گفتند که امروز و فردا دست و پای این پسر می شکند گفت بمیرد یا شاه سوار شود - مشارالیه از انشا در علم مجالس هم بهره داشت - و بمیرزائی و پاکیزه وضعی میگذرائید - خاندوران ناظم دکن بنابر آشنائی پدرش همراه خود گرفته - و پس از فوتش اسلام خان نیز او را قابل رفاعت دانسته بدکن برد - و بزوجداری پتھری تعیین

(باب الثاني) [۴۹۰] (مآثر الامراء)

نمود - پس ازان (که شاه نواز خان بدکن آمد) ادرا قوجدار نواحی
دهوندا پور ساخت - پانصدی پانصد سوار متصب داشت - و در سال
بیست و پنجم در گذشت - پسر درم فقیرالله سیف خان است - که
براسه مذکور میشود *

* تقرب خان *

حکیم دارون - پسر حکیم عنایت الله است - که شاگرد رشید میرزا
محمد پدر حکیم مسیح الزمان بوده - پس از فوت پدر از کمال
حذاقت و تجربه کاری در فن طبابت در خدمت شاه عباس ماضی
بمحریمت و مصاحبت امتیاز یافته سرآمد اطباء شاهی گردید
و بعد از انتقال آن جم جاه بسعایت جمع (که ازو ذخیره خاطر
داشتند) از شاه صفی^(۲) ساوک ناهموار دیده پس از چلوس شاه عباس
ثانی (که در سن صبا بود) هم رعایت نیافته از بودن ایران دلگرا
مبزیست - ظاهرا اراده حج را نموده و ضمنا احرام در یافت زمین بوس
آستان صاحبقران ثانی بر میان جان بسته از عراق براه بصره عازم گردید
و به بذدر لاهری فرود آمده سال هفدهم سنه (۱۰۵۳) هزار و پنجاه
و سه بدراک ملازمت پادشاهی شرف افزای روزگار خود شده بمنصب
هزاری و انعام بیست هزار روپیه کامیاب گردید *

از حسن اتفاق پیش ازین به بیست و دو روزی بیگم صاحب (که قیمت^(۳)

حضرت اعلی بآن قدسی نقاب نسبت جمیع فرزندان زیاده بود)

(مآثر الامراء) [۴۹۱] (باب التاء)

از خدمت پادشاهی بخوابگاه خود میرفت - ناگاه گوشهٔ دامن بشمع
 (۲)
 (که در ایوان سر راه افتورخته بودند) رسید - و چون لباس بردگیان
 حوریم عزت در کمال نفاکت می‌بافت و روغنیهای معطر بران مالیده
 میشد آتش زبانه کشید - و در تمام ملبوس در گرفت - اگرچه چهار
 خدمتگار (که حاضر بودند) در اطفای این ناپره چستی تمام بکار بردند
 اما چون برختهای آنها نیز سرائت کرد بخود در ماندند - تا واقف
 شدن دیگران و رسانیدن آب پشت آن عقیقه با اضلاع هر در طرف
 و هر در دست محرق شده بود - از کمال دل یسنگی خود متکفل
 امور بیمار داری گشته اول بمعالجهٔ روحانی پرداخته از روز اول
 تا روز سیوم هر روز پنج هزار مهر و پنج هزار روپیه باهل احتیاج
 تصدق نمودند - و تا حصول صحت مبالغه خطیر از زر نقد در وجوه
 خیرات صرف شد - و هفت لک روپیه از عین المال (که بر ذمهٔ محبوسان
 طلب بود) بخشیدند - و مقرر شد که بعد ازین همیشه هر روز یک هزار
 روپیه (که ساله سه لک و شصت هزار روپیه میشود) تصدق آن ملکه
 زمان باریاب استحقاق می‌رسیده باشد - پستار بعلاج جسمانی توجه
 گماشته هر جا (که طبیبی و جراحه بود) حاضر آمده بمعالجه و مداوا
 سعادت اندوختند *

حکیم داؤد (که آمدنش در چنین اوقات از مغنمات بود) در
 ازائلهٔ بعضی امراض (مثل لزوم تب و لاینک طبع و تهیج اطراف چشم

(۲) نسخهٔ [ج] در دیوان سر راه (۳) در [اکثر نسخه] ملکه الزمان .

(باب التاء) [۴۹۲] (مآثر الامرا)

که در اثنای الم جراحت (ر نموده) معالجات مایب بتقدیم
رسانیده مورد تحسین و آفرین گشت - و در جشن صحت باضافه
هزاری در صد سوار فرق عزت برافراخت - و بانواع عطایای خسروانی
پیرایه اعتبار یافت - و تا یک سال پیشکش روز جمعه بمشارایه مفوض
گردید - و در سال بیستم بخطاب تقرب خان بلند نامی اندرخت
و در سال بیست و سیوم بمنصب سه هزار هشتصد سوار اختصاص
یافت - و در سال بیست و ششم در معالجه اکبرآبادی محل کمال
قدرت طبیعی او پرتو ظهور افکند - و باضافه پانصدی دیگر با انعام
سی هزار روپیه فایز گشت - و در سال بیست و هفتم بمنصب
معتبر چهار هزار سه هزار سوار اوج پیمای اعتبار گردید - و چون
در سال سی و یکم بعارضه ناملایم حبس بول مزاج اعلی حضرت
از مرکز اعتدال منصرف گردید و باستعمال ادویه باره مدره
بسلس البول و قبض طبیعت انجامید تجویز هیچ حکیمی از حکمای
مسیحا دم سودمند نه افتاد - مگر برای دفع اعتقال بکار شناسی تقرب
خان شبر خشت نفع عظیم بخشید - و بشگون تغیر مکان در محرم
سنه (۱۰۶۸) یک هزار و شصت و هشتم از دارالخلافه متوجه اکبرآباد
شده بخوردن ماء اللحم و اشربه مقویه طبیعت بصحت گرائید - تقرب
خان بمنصب والای پلج هزاری کوس بلند رتبی نواخت - و پس
از آنکه سریر فرمانروائی هندوستان بجلوس عالمگیری زیب و زینت یافته

اعلیٰ حضرت را در قلعه آگره بگوشه انزوا برنشانند ازان رو (که
 تقرب خان در معالجهٔ اعلیٰ حضرت مساعی جمیله و تدابیر لایقه
 بکار برده بمزاج آشنا شده بود) بانعام سی هزار اشرفی بتازگی کامیاب
 مراسم پادشاهانه گردید - و برای علاج بقیهٔ کوفت و ^(۲) تدبیر اعادهٔ
 محبت قام تعیین خدمت اعلیٰ حضرت گشت - و پس ازان بذاتر جهت
 مورد عتاب عالمگیری گردیده از نظر التفات شهنشاه والا اقبال افتاد
 و چندے در گوشه نشینی بسر برد - و در آغاز سال پنجم تھے باشنداد
 بر مزاج خلد مکان طاری گشته بناتوانی عظیم کشید - بدین تقریب
 تقرب خان مجددا مشمول فضل و بخشایش گشته با آنکه استعلاج
 از وی نمودند رخصت کورنش یافت - و در همین سال سنه (۱۰۷۳)
 هزار و هفتاد و سیوم هجری پیمانۀ عمرش لبریز گشت - عواطف
 پادشاهانه محمدعلی خان پسرش را بعطای خلعت از لباس کدورت
 برآرد - و چون بمسبب تقصیرات پدرش او نیز از منصب معزول
 گشته بود درین وقت بمسبب هزار و پانصدی در صد سوار نوازش
 یافت - چون او بقرب و منزلت پادشاهی محسوس عمدها بود و نامے
 بزرگی برآرد احوالش جداگانه ثبت گشته *

* قربیت خان بولاس *

شفیع الله نام ولایت زا بود - در عهد فردوس آشیانی در سلک
 ملازمان پادشاهی انسلاک یافت - و بدولت روشناسی فایز گشته بتفویض

خدمت میرتوزکی سر برافراخت - و در سال نوزدهم بحفاظت قلعه دارالسلطنت لاهور و منصب هزاری سرفرازی یافت - و در سال بیستم مجدداً میرتوزکی یافته ماموز گردید - که قاغور بند رفته هرکدام از تعیناتیان بلغ را [که بشاهزاده محمد اورنگزیب (که بنظم آن ممالک انتهای فرموده) نرسیده باشد] سزاولی نموده برساند و در سال بیست و دوم بکابل آمده شرف استلام سده خلافت دریافت - و باضافه پانصد سوار مباحات اندوخته بدستور سابق سرگرم عهد خود گردید - و در سال بیست و سوم بهمرهعی سعدالله خان از مهم قندهار معارفت نموده بشرف حضور فایز گشت - و بخطاب تربیت خان چهره ناموزی اورخت - و در سال بیست و چهارم از تغیر مرشد قلی خان آخته بیگی شد - و در سال بیست و ششم بداروغگی توپخانه ضمیمه میرتوزکی سرمایه افتخار اندوخت - و در سال بیست و نهم بهرحمت علم و منصب در هزار پانصد سوار بر نواخته بجراسست صوبه اودیسه بنیابت شاهزاده محمد شجاع دستوری یافت - و در سال سی و یکم بافزابش سواران منصب و عطای نقاره و تفویض صوبه داری اوده اختصاص گرفت - و در ایام تخیل سلطنت باریاب حضور بوده بعد هزیمت دارا شکوه در باغ نور منزل بملازمت عالم گیر پذیرای سعادت گردید - و پیش از برافراختن رایات عالم گیری از مستقر الخلافه بتعاقب دارا شکوه خان مذکور باضافه هزار و پانصدی در هزار سوار بمنصب چهار هزاری سه هزار سوار

(مآثر الامرا) [۴۹۵] (باب التاء)

سر بلند گشته بنظم مهام بلدة طيبة اجمیر همین شد - و پس از آنکه
دارا شکوه در آذرگي سرے بگجرات کشیده پرو بال رفتۀ خود درست
ساخت و با فوج تازه فراهم آورده متوجه اجمیر گشت تربیت خان
قبل از وصول او بدان ناحیه از قلعه برآمده در منزل توره بموکب
عالم گيري (که بعزم رزم (هگرای اجمیر بود) پیوست - و پس از
چهره نمائی شاهد فتح و ظفر خلد مکان دارا بدستور سابق بحکومت
اجمیر منصوب ساخت - و در سال سیوم بصاحب موکبی دارالامان
از تغیر لشکر خان دستوری یافت *

(۲)
و چون شاه عباس ثانی فرمان داری ایران آقا بیگ پسر
قلندر سلطان چوله تفنگچی آقاسی را (که از عمدهای آن دولت
بود) برسم ایلیچی گری با نامه تهنیت سریر آرائی بدرگاه پادشاهی
فرستاد و مشار الیه بآستان بوس خلافت فایز گشته در همان سال
رخصت انصواف یافت از آنجا (که جواب نامه رسمے سمے مستمر
و معهود - خصوصاً میان سلاطین ذری الاقتدار - و ارسال رسل و رسائل
مثمر فوائد نبیله است) تربیت خان را (که از امرای عمده
صاحب ثروت و سامان بود) باضافۀ یک هزار سوار برنواخته با از مغانج
شایسته بنهای زیاده از هفت لک رویه از نوادر و رغائب مملکت
هندوستان در سال ششم بسفارت ایران زمین مرخص فرمودند - خان
مذکور در صفهان (که دارالسلطنت ایران بود) ادراک صحبت

(۲) نسخه [۱] بوداق بیگ .

پادشاهی نمود - از ناهنجاری نقش محبت درست نشمن
 تربیت خان (که از ساجده وضعی و معامله فهمی بهره نداشت)
 سبک سربها بکار برد - شاه هم [که درام شرب مدام ضمیمه هستی
 جوانی و غرر حکم رانی داشت - و سامان قوای دماغش (که چراغ
 کاشانه خرد است) دستخوش آشفنگی گشته خالی از جزون و خبط
 نبود] خود نماییها و بلند پروازیها (که زبند بزرگان و بزرگ منشان
 نیست) ظاهر ساخت - آنچه محبتها گذشت و زبانزد مردم است
 قابل تحریر نیست •

بالجمله تربیت خان بعد از کشیدن خفت و ذلت پس از یکسال
 از فرخ آباد اجازت معارفت یافته روانه هندوستان گردید - و برخلاف
 ایلچیان زمان جنم مکانی و فردرس آشیانی مثل خان عالم دولدی
 و صفدر خان آقاسی (که بعنوان پسندیده بتقدیم این امر عظیم القدر
 پرداختند) مبطل فوائد و خسوری (که تاسیس مبانعی مصادقت
 و تشدید ارکان موافقت میان خواقین رفیع المکان است - و آن مستلزم
 آسایش جهان و جهانیان بود) گردید - بل نتیجه بر عکس داد - که
 الفت اسلاف را بکلفت اخلاف بدل ساخت - و کار بسپه کشی جانبدان
 انجامید - شاه بعد از رواند شدن تربیت خان سپاه گران بخراسان تعیین
 نمود - و خون نیز در تهیه اسباب رزم شد - و چون این احوال از نوشته
 خان مذکور (که داخل حدود ممالک پادشاهی شده بود) بخداد مکان
 رسید شاهزاده محمد معظم در سال نهم با بیست هزار سوار رخصت

کابل یافت - اتفاقاً شاه غره در ربيع الاول این سال سنه (۱۰۷۷) هزار و هفتاد و هفت هجری بعارضه خذاق در گذشت - و این آشوب بلند ساختن تربیم خان فرونشسم - خان مذکور از ایران بحوالی مستقر الخلفه رسید - و مورد عتاب پادشاهی گشته از درامی ملازمت ممدوح شد و در سال دهم بمنصب چهار هزار و سه هزار سوار مورد نوازش شده از انتقال خاندوران بصوبه داری اردیبه ماهور گشت - و در سال سیزدهم بحکومت او دهه از تغیر فدائی خان مقرر شد - و بعد ازان بحضور رسیده داروغگی منصب ازان جلو یافت - و در سال نوزدهم از تغیر امیر خان بنظم عربیه بهار سر مباحات برافراخت - و چون آن صوبه در سال بیستم در تیول شاهزاده محمد اعظم قرار گرفت خان مذکور بفروداری ترمس و در بهنگه منصوب گردید - و در سال بیست و چهارم بفروداری چونپور آقاخر جست - و آخر در سال بیست و هشتم سنه (۱۰۹۶) هزار و نود و شش هجری همانجا بمط هستی در پیچید - هدایم الله پسرش بحضور رسیده خلعت مائمی یافت حکایتی (که بتربیت خان نسبت دهند) ظاهراً همین تربیم خان باشد گویند (رزی اعلی حضرت دم صبح بگذار دریای جرون شکار مرغابی می نمود - بخار تر دود آسا) که از رود خانها و آبگیرها برمی آید و بهندی کهر نامند (رزی هوا فرو گرفته بود - پادشاه از روی نشاط فرمود - که شعره مناسب حال کسی بخواند - تربیت خان عرض کرد *

* بیت *

* قدم نا مبارک و مسعود * گر بدربار رود بر آرد دود *

* توبیت خان میر آتش *

میر محمد خلیل مہین خلف داراب خان بنی مختار است
 به برداری و جان بازی در اواخر عهد خلد مکان جبہٴ پیش آمد^(۲)
 بر افرختہ در عرصہٴ ناموری گوی مسابقت از اقران ربود - در سال
 چہام بمنصب دہزاری ہزار و دریست سوار سرفرازی یافتہ
 از برہم پوری (کہ دران وقت مضرب خیام پادشاہی بود) بہ تذبیبہ
 مقاہر کوی مہادیو مامور گردید - و بتجويز خان مسطور درندی رار
 (کہ آرد) خان مزبور بود) منصب ہزار و پانصدی یافتہ بتہانہ داری
 آن کوی تعیین گشت - و بعد ازان بمیر آتشی علم اقتدار افراشتہ در سال
 چہل و دوم جہت برداشتن چہارنوع غنیمت مرخص گردیدہ بافروزی
 پانصدی ہزت اندرخت - و ازان بعد ہموارہ بتعریک و گوشمال
 اشقیای دکن پرداختہ سالم و غنام برمی گشت - و در تسخیر قلاع
 مرہتہ بمورچال پردازی و دمدمہ سازی کارنامہا بر میساخت - چون
 در سال چہل و سیوم پنجم جمادی الاولی سنہ (۱۱۱۱) ہزار و یکصد
 و یازدہ ہجری پادشاہ کشور کشا پس از اقامت چہار سالہ در اسلام پوری
 بآہنگ کشایش حصون سیوای بہونسلہ بہ نیت غزا و جہاد یکران
 عزیزمت را بجولان در آرد و از مرضی آباد مرچ گذشتہ تہانہ میسوزی^(۳)
 معسکر والا گشت خان میر آتش بموجب حکم کار بند مورچال

(۲) نسخہ [ب] جان ناری (۳) نسخہ [ب ج] مسوری *

بسنّت گذشته (که قلعه ایست بمسافت سه کوره از میسوری در خلال
 جبال) گردید - و از کار طلبی در در روز کار دو ساله پیش برده مردم
 توپخانه را از زیر دیوار قلعه رسانید - و چون تلغکیان از توپ اندازی
 باز نمی ایستادند پیش خانۀ پادشاهی سر دریای کشدا (که پای
 قلعه بتفارت کرده میروند) برپا شد - همان روز محصوران جان
 بدر بردن غنیمت انگاشته بیرون رفتند - و قلعه بکاید فتح موسوم
 گشت - ^{۱۱۱۱} میر عبدالجلیل بلگرامی * کوه کفر شکست * تاریخ یافت
 و از آنجا موکب پادشاهی بانترزاع قلعه ستاوه (که بر کوه سمت
 آسمان رفعت - و برصانت و عظمت سرآمد حصون سیواست - چنانچه
 امروز مکان راج و حاکم نشین نبیره اش (اجه ساهو ست) متوجه شد
 بیست و پنجم جمادی الاخری نیم کوره ای پای قلعه دایره خسروی
 گشت - خان میر آتش باستعدان قلعه گیری و عدو سوزی مورچال
 دران ساخت - و غریب دانعه رو داد - خان مزبور بغاصله سیزده
 نزار از دیوار حصار دمدمه بارتفاع بیست و چهار گز مقابل برج
 بر ساخت - چه زهای گران که خرج آن نشد - و چون دید که آن مفید
 قلعه گیری نیست از پای همان زینه دران کرد - و عجب مصالح بصرف
 آن رفت - تا آنکه نقب در زیر قلعه رسید - و بر بالای آن زینهای
 چوبین گذاشت - و چون آن دیوار همه کوهی ست بارتفاع سی گز
 (که بالای آن شش گز دور و سنگچین نموده اند) درینصورت هم
 بورش صورت نبست - لهذا از جناب خلافت فتح الله خان بباشایقنی

روح الله خان مامور شد - که مورچاله دیگر روان کند - تربیت خان
 نمی خواست که دیگرے در مقابل او مصدر تردد شود - بتدارک
 سست فکریهای خویش (که در کار زینہ بردن نموده بود) تدبیرے
 درست اندیشیده طائے در سنگچین قلعه حفر نموده از طرفے چهارده گز
 و از طرفے ده گز بدرازی دیوار خالی ساخت - در میان محصوران و بهادران
 (که دران طاق چوکي میدادند) پردہ بیش نبود - لیکن از طرفین
 هیچکس آن یک نزارع زمین را نمی توانست پهای جرأت پیمود - قرار
 بدین داد که اینهمه جوف پر از باروت نموده دیوار را براندازد - تا راه
 یورش را شود - چنانچه پنجم ذی القعدة (که چهار ماه و چند روز از
 محاصره گذشته بود) یک فتیله را که آتش دادند دیوار درون قلعه
 افتاد - و جمعے کثیر از دژ نشینان سوختند - چون فتیله دیگر را آتش
 زدند بگمان اینکه این دیوار هم از طرف درون خواهد ریخت مردم
 مخدیز یورش - سوای عماء و فعاء مورچال مخلص خان و حمیدالدین
 خان با چند هزار سوار مستعد ایستاده بودند - ناگاه دیوار همین
 طرف افتاد - سوای احشام بگسویه و کرناکي و مارلیه دو هزار
 بهادر کار آمدنی پیکار گزین بکار آمدند - و طرفه تر اینکه درین حشر
 و نشر پیاده چند بالای دیوار بر آمدند - و فریاد میزدند که بیائید
 این جا کسی نیست - بر لشکریان بمرتبہ ترس استیلا نیافته که کسی
 پهای تهور و جگرذاري درین راه گذارد - تا آنکه ازان فریاد قلعگیان

آگاه شده بسر و تمت آنها رسیدند . و نقش زندگی آن بیچارها را
بآب تیغ شستند *

و غریب‌تر آنکه چون دمدمه از هم ریخته بود و مرحله‌ها افتاده
و کار بردازان دست از کار برداشته پیاده‌های بهلیه (که از فرد رفتن
برادران و فرزندان و یاران خویش بیدل شده بودند - و از میرآتش
دا سوختگی داشتند) چون دیدند (که برآردن مردها از زیر سنگ
و خاک متعذر است - و سوختن در دین بدآئین آنها واجب) مرحله را
(که سراسر از چوب مرتب بود) همان شب آتش زدند - و این آتش
هفت شبانه روز مشتعل بود - الغرض میرآتش در افتتاح قلعه
سعی چند بکار برد که درهم تصور نکند - العبد یدبر و الله یقدر
بشگرف کاری اقبال پادشاهی بعد نه روز ازین واقعه سیزدهم ذی القعدة
سال چهل و چهار سنه مذکور (که همگی چهار ماه و هیزده روز کشید)
قلعه مسخر گردید - چنانچه تفصیل آن در جای دیگر بقلم آمده - و در
مورچال پرناله و یون گدهه (که متصل هم اند) کار نامه بر روی کار آردن
که موجب هیبت نظارگیان گردید - قریب چند جریب زمین را
معروف کرده راه برآردن - که سه جوان متصل هم توانند رفت
و بمفاعله چند کام نشینے (که بیست نفر کاری دران توانند نشست)
طرح انداخت - و هر طرف غرفها (که مهیب نسیم باشد - و روشنی
آفتاب بتابد) مرتب ساخت - و درین اماکن مردم توپخانه را نشاند
که بضر و بزدوق محصورانرا نگذارند سر از دیوار برآزند - و این کوچه را

زیر برجه (که مضرب توپ بود) رسانیده بزیادش آنقدر خالی کرد که جمعی از بهادران دران چوکی میدادند - و آسبیه از حقه و متواله غنیم بآنها نمبرسید - و آخر کار این کوچه را زیر دیوار فصیلش برده درون قلعه رساند - اگرچه محمد مراد خان روزی کیف ما اتفاق قلعه بدست آورده بود دیگر سران بهاس خاطر میر آتش (که درین امر عام انا ولا غیري مي افراشت) تن ده نگشتند - چنانچه در احوال محمد مراد خان (تم پذیرفته - اما هنوز تدبیرات میر آتش انجام نگرفته بود که محصوران بعجز گرانیده قلعه سپردند - و در سال چهل و ششم بعد کشایش قلعه کهنه باضافه پانصدی امتیاز یافت و در سال چهل و هفتم بشاهت و بهادری او قلعه کندانه موسوم ببخشوده بخش مفتوح گشت - و در سال چهل و هشتم در جایزه گرفتن قلعه راجکده باضافه پانصدی درصد سوار بمنصب سه هزار و پانصدی هزار و هشتصد سوار اختصاص گرفت - و در سال چهل و نهم داروغگی توپخانه دکن از تغیر منصور خان نیز ضمیمه میر آتشی حضور گردید و چون خان مزبور بضع داری بذی شاه گدعه و معنی آباد تا دریای بهیمرا مامور بود نیابت توپخانه بمحمد اسحق پسرش مقرر گشت و پس از آن بخطاب بهادری امتیاز یافته بعد فتح واکتبه باضافه درصد سوار عطاى نقاره بلذد آرازه گردید - و در سال پنجاهم بمالش سرتابان ششم رحمان بخش مرخص گشت - و پس از رافعه ناگزیر خلد مکان محمد اعظم شاه نیز اهتمام توپخانه بعدد او را گذاشت

گویند روز جنگ چون غلبه جانب بهادر شاه مشاهده نمود از آنجا
 (که در تفنگ اندازی بے نظیر بود) فیل را پیش رانده در تیر بار
 بندوق بسوی محمد عظیم الشان خالی نمود. هر دو خطا شد - بندوق را
 از دست انداخت - در همان حال تفنگی بسینه اش خورد - و جان
 در باخت - پسرش محمد اسحق در حیات پدر رشادتی داشت - پس
 از آن خطاب تربیت خانی یافته در عهد خسرو زمان میر تورک ارل بود
 در هنگام نادر شاه عرض و مال او هفت دستخوش تاراج نسقچیان
 شاهنشاهی گشت - در حالت تحریر بقید حیات است *

* تورکنان خان *

نیگانش از مردم توران دیار اند - پدرش در عهد خلد مکان
 وارد هندوستان شده بملازمت پادشاهی پیوست - و بمذنب در خورد
 و خطاب یکه تاز خان معزز شده به تذبیه مرهته مامور گردید
 و عمش خواجه خان (که نسبت دامادی با سیادت خان سید ارغلان
 داشت) سال پنجاه و یکم جلوس از اصل و اضافه بمذنب هزار
 و پانصدی سر امتیاز برافراشته - نامبرده در دکن متولدگشته خود را
 بوضع مرهته ساخت - که در لباس و خوراک هم مخالفت بآنها نمیکرد
 و در جنگ هم مثل آنها شیوه قزاقی (که باصطلاح اهل دکن
 ترکی گویند) اختیار نموده بود - در منصبداران تعیناتی دکن
 انسلاک داشت - در جنگ عالم علی خان اگرچه همراه او بود اما بنا بر
 رعایت هم وطنی با آصفجاء ساخته اصلاً مرتکب حرکتی نشد - آصفجاء

پس از وقوع فتح تلقی با احترام نموده رابطه قدیم را بیکرنگی تازه در بالا گردانید. تا زنده بود بعزت و آبرو بسر برد - سال (۱۱۴۹) هزار و یکصد

و چهل و نه هجری دیده تمنا بین را بر بست - سه پسر داشت

کلانی خواجه محمد - که در عمل آصفجاه بخطاب خانگی نامور شد

و در وقت ناصر جنگ بخطاب پدر و در عصر ملائمت جنگ بخطاب

قوی جنگ بلند آوازه گشت - و بمنصب پنجهزاری رسید - مدتها

بقعه دارعی احمد نگر می پرداخت - بوجهی قلعه مذکور را بمرهقه سپرد

بعرض مرض سنه (۱۱۸۷) هزار و یکصد و هشتاد و هفت هجری

بعالم بقا شتافت - مرد یار باش و خوش خلق و کمال دوست بود

و باخط خوب میل خاطر بسیار داشت - با محرز ادراق هیچ گاه سر رشته

دوستی از دست نداد - در پسر دیگرش یکم خواجه حمید خان دوم

خواجه شریف خان (که هر دو بمنصب و جاگیر میگذرانیدند)

پیش از برادر کلان درگذشتند *

* تیغ بیگ خان میرزا گل *

او در برادر کلانش میرزا فقیر الله و میرزا گدا هر سه

همشیره زادهای بیگلر خان میرزا احمد اذن - که دیوان سلطان

بیدار بخت بوده - و در عهد فردوس آرامگاه بقعه دارعی بذور سورت

سر بر افراخته - پدر اینها از منصبداران کم پایه بود - بعد فوتش میر

نعمان خان پسر درم خواجه عبد الرحیم خان بیوقوات پرورش اینها کرد

(۲) در [بعضی نسخه] یکسوی تازه (۳) در [اکثر نسخه] قوت جنگ *

چون خان مزبور در گذشت اینها در وفات لغائی خود میگذرانیدند
 میرزا فقیرالله جوان فوت نمود - و میرزا گدا ابتدا بخطاب گدا بیگ
 خان و چون بیگلر خان مذکور درگذشت (از آنجا که نسبت دامادی
 هم با وی داشت) بخطاب بیگلر خان و نفوذ قلعه داری بندر
 مذکور سرشنة اعتبار بدست آورد - پستتر میرزا گل از بختیاری
 و طالع یاری در عصر فردوس آرامگاه بخطاب تیغ بیگ خان معزز
 گردیده بتقرر متصدی گری بندر مزبور جبین بخت را روشن ساخت
 و مدت مدید رانق و فاتق مهمات آن جا بود - خان مزبور بزنان دهی
 و بلذهمتی نام بر آورد - چون سنه (۱۱۵۹) هزار و یکصد و پنجاه و نه
 هجری جهان را بدزد نمود تعلقه متصدی گری آنجا بمعین الدین
 خان بهادر عرف میان اچهن پور شاه مکهن خویش خواجه عبد الرحیم
 خان مذکور بعلاقه دامادی بیگلر خان کلان مقرر شد - در حالت
 تحریر اگرچه بندر مذکور بتصرف کلاه پوشان انگریز در آمده اما پسر
 معین الدین خان (که بخطاب قائم الدوله سر بلندی دارد) بغام
 ۱۱۵۹
 دخیل است * گل بخاک افتاد * تاریخ فوت تیغ بیگ خان است *

* حرف الثاء *

* نانی خان هروی *

از امرای پانصدی اکبری است - موطنش هرات - و نسبش بطایفه

ازلات میرسد - قدم خدمت درین دودمان داشت - و بحسن کفایت و درایت و لطافت طبع مشهور بود - اگر کبھی را پیش او تعریف میکردند اول حال میگفتند که آشنائی و محبت ما مشروط است باینکه سخنان او باش در حق ما نشنوی - مانع اخلاص و باعث نفاق مردم آدمی ایشانند - و پس از آنکه همراه افواج پادشاهی جهت استیصال علی تلی خان زمان دستوری یافته در عرض داشت خود این بیت پادشاه نوشته *

* بیت *

* ای شهسوار معرکه آرای (رز رزم) *

* از دست رفت معرکه پا در رکاب کن *

در علم صرف رساله منظوم ساخته - و این رباعی (که در هر مصراع شش کلمه فراهم کرده - که هر دو کلمه باهم تضاد دارد) از رسم *

* رباعی *

* شب توبه نمود و (رز پیمان بشکست) *

* هشیار درون رفت و برون آمد مست *

* ز آمد شد سعد و نحس پیدا و نهان *

* برخاست ملال من و شوق تو نشست *

* ثناء الله خان - و امان الله خان *

پسران ضیاء الله خان بن عذایت الله خان عالم گیری - ضیاء الله

خان در عهد خلد مکان از (رشناسان پادشاهی بود - سال چهل و هفتم

بدیوانی اکبر آباد ممتاز گردیده - از نام بردها اولین بمصاهرت

(مآثر الامراء) [۵۰۷] (باب الحجيم)

عماد الملک مبارز خان اختصاص داشت . چون صوبه داری حیدرآباد
بعمد الملک مقرر گردید هر دو همراه از اردن بلده مزبور شده
عیشة مهیا و روزگاری بر حسب متمنا داشتند . اولین بفروداری
سیکاکول مامور گردیده پس از آن (که عماد الملک در سال ششم جلوس
فردوس آرامگاه کشته شد) دسمن (جوع بخدمت نظام الملک
آصفجاه داده ابتدا بصوبه داری بیجاپور چهره عزت برافروخته
درانجا از دسمن اردا چوهان شکست فاهش یافته بستر قلعه داری
پریزده داشت . بسیار شوخ طبع و زند مشرب بود . بوتک موعود
جهان گذران را رداع نمود . و در مین مدت مدید در قید حیات
بعیدرآباد نشسته اوقات بسر می برد . آخر او هم در گذشت . بسیار
میرزا منش بود *

* حرف الحجيم *

* جعفر خان تكلو *

پسر قزاق خان اسمک - پدرش محمد خان شرف الدین اُغلی تكلو
در هنگام نهضت جنت آشیانی بایران دیار حاکم هرات و لکه سلطان
محمد میرزا پسر کلان شاه طهماسب مغوی بود . شاه فرمانی (که
دستور العمل ارباب مروت و فتوت تواند بود) در آداب ضیافت
و مهمانداری جنت آشیانی بار نوشته اند . و مشار الیه نیز کمابذغی

بمراعات اوزم خدمت (که در خور قدوم چنین مهمان عزیز باشد)
 پرداخته خود را مورد تحسین ساخت - پس از فوتش قزاق خان
 بدستور پدر لله میرزا و حاکم خراسان گردیده کله گوشه نخوت
 و استکبار کج نهاده با شاه چنانچه باید اطاعت فرورگذاشت - شاه
 در سنه (۹۷۲) نهصد و هفتاد و در فوج بسرکردگی معصوم بیگ
 صفوی (که وکیل السلطنت بود) تعیین فرمود - اتفاقا دران ایام قزاق خان
 استسقا بهم رسانیده جمعیت او بتفرقه انجامید - ناگزیر با سلطان
 محمد در قلعه اختیارالدین حصار گردید - عساکر شاهي بهرات
 درآمده بعهد و پیمان قزاق خان را پائین آوردند - و دران حالت
 درگذشت - اسباب و اموالش بتصرف معصوم بیگ در آمد
 پس ازین سالکه جعفر بیگ (که برشادت و شجاعت نزد پدر هم
 اعتبار داشت) از خراسان پناه بدرگاه عرش آشیانی آورد - و مورد
 عنایت و رعایت گشت - و در سنه (۹۷۳) نهصد و هفتاد و سه
 در تعاقب خانزومان شیبانی همراه زکاب پادشاهی بود - پس ازان
 [که صفح جرائم علی قلی خان (بشرط آنکه تا الویة ظفر طراز اکبری
 درین حدود است) از آب گنگ عبور ننماید) بمیان آمد - و پادشاه
 بسیر قلعه چنانچه انتهای فرمود] خان زمان از عجلت زدگی
 و تنگ ظرفی از آب عمده نمود - عرش آشیانی باصغای این خبر
 خود بر سر ار ایلغار فرمود - جعفر بیگ بتعجیل خود را بغاز پیروز

(۲) در [اکثر نسخه] و چون در سنه (۳) نسخه [ب] سه هجری •

سانیده بعضی کشتیهای اورا (که از اموال ملامال بود) بدست آورده درجه استکمان یافت - و بمنصب هزاری و خطاب خانگی اختصاص گرفت *

* جلال خان قورچی *

ندیم ے بدل و مقرب بارگاه عرش آشیانی بود - بانصدی منصب داشت - سال پنجم اورا برای آردن تان سین کلانوت (که در خوانندگی کبت و دهر پد سر آمد دانایان فن موسیقی بود - و پیش (۲) رامچند بهیله راجه بهته بسر می برد) با نامه استمالت نزد راجه مزبور فرستادند - نام برده او را با پیشکشهای راجه بحضور پادشاه آردن - سال یازدهم چون بعرض رسید (که او بجوانی صاحب حسن مبتلا گردیده) این معنی در مزاج پادشاه گران آمد - آن جوان را از جدا ساختن - نامبرده لبریز سبک سری شده شبی آن جوان را همراه گرفته فرار گزید - چون این حقیقت بعرض رسید میوزا یوسف خان رضوی با جمع بتعاقب او مامور گردیده گرفته آردن - مدتی در جلوخانه افتاده لکدکوب خرد و بزرگ بود - و پس ازان مورد عاطفت شده آب رفته بجو آردن - همیشه در یورشها ملتزم رکاب پادشاهی بود پستو بکمک لشکر (که بتسخیر قلعه سوانه از مضافات صوبه اجمیر مامور بود) دستوری یافت - سال بیستم جلوس بآن حدود رسیده تردد نمایان بظهور سانید - و چند سین راجه ماردار از دست مردم

(۲) دهر پد بدون واو نیز گوید (۳) در [اکثر نسخهای اکبر نامه] پده *

پادشاهی کنج خمبول گزید - درین ضمن شخصی خود را دیوبنداس (که در جنگ میرزا شرف الدین حسین در حدود میرنده مضاف صوبه اجمیر مقتول گردید) ظاهر ساخته بخان مذکور پیوست - که بتوسل او راه ببارگاه سلطانی یابد - چون دران ایام جست و جوی چندرسین همه را مطمح نظر بود (دزے آن تزییر پیشه ظاهر ساخت که نام برده در جایگیر کلا بسرام ای برادر زاده خود مخفی گردیده - بنابراین فوج پادشاهی بر سر منازل کلا رفت - او بدرانکار زده شمال خان قورچی را بخود یکی ساخته در استیصال آن تزییر پیشه اهتمام نمود شمال خان او را (دزے بخانه خود آورده در تدبیر گرفتن شد - او بدزوی مردانگی ازان مضیق رهائی جست - و پس ازان کینه در دل گرفته (دزے خانه جلال خان را منزل شمال خان انگاشته با چندکس به پیکار درآمد - او بے ساز جنگ بآریزشهای مردانه مطابق سنه ۱۹۸۳) نصد و هشتاد و سه هجری نقد زندگی سپرد *

* جگهال *

(۲)

برادر خرد راجه بهارامل اسمت - چون راجه را بمساعدت طالع زمانه بکام شد هر یک از خویشان او بمدارج دولت مرتقی گشتند مشارالیه نیز بعواطف سلطانی اختصاص پذیرفته سال هشتم بحفاظت قلعه میرنده سر بانندی یافت - و سال هیزدهم (که عرش آشیانی بصوب گجرات ایباغز فرمود) او بحفاظت (دومی کلان نامزد شد

(مائراامرا) [۵۱۱] (باب الحجیم)

بمنصب هزاری (سید - بسرش کهنکار^(۲)) که باءم خود راجه بهارامل در اکبرآباد بسر می‌بود) در هنگامه ابراهیم حسین میرزا راجه او را با جمع بدلهلی فرستاد - سال میزدهم پیش از نهضت موکب پادشاهی بگجرات رخصت یافته در حوالی یقن باردوی سلطانی پیوسته سال بیست و یکم همراه کنور مان سنگمه بمالش رانا پرتاب دستوری پذیرفته بستر تعینات موبه بنگاله گردیده باشهباز خان سرگرم کارهای پادشاهی بود - در هنگامه (که خان مذکور ناکام از ملک بهائی برگشت - و راه دارالملک نانده گرفت) در اثنای طریق نام‌برده باثفاق چندے دیگر با جمع ناسپاسان (که از غارت گری بازگشته می آمدند) دو چار شده باهم آتش پیکار افروختند - دران میان نوروز بیگ قانشال ازان مردم راه عدم پیمود - و دیگران مصلک فرار در پیش گرفتند *

* چانش بهادر *

از یکهایی میرزا محمد حکیم بود - بعد از فوت میرزا همراه پسرانش سال سیم بدرگاه عرش آشیانی (سیده دوامت آستانبوس دریافت - و در خور مرتبیت بانعام خلعت و اسپ و نقد سرمایه شاد کامی اندوخت - و در همان ایام همراه زین خان کولتاش بهمم الوس یوسف زئی دستوری پذیرفت - در جنگ افغانان چون شکست بفرج پادشاهی افتاد و کولتاش خواست که خود را بکشتن دهد

(۲) نسخه [۱] کنگار *

نام برده چلو گرفته کام و ناکام برگردانید - پس ازان بهمم تازیکیان اولاً با کنور مانسنگه، و ثانیاً با صادق خان و ثالثاً بکومک زین خان نامزد گردیده مصدر گوناگون خدمات گشت - سال سی و پنجم (که خانخانان بتسخیر قلعه تندهار قرار یافت) ارا در همراهیانش برنوشتهند - ازانجا (که مهم مذکور در توقف افتاد و خانخانان بکشایش نفه مامور شد) او درانجا رفته کار بند نیکو بندگی گشت - سال سی و هشتم همراه خانخانان ببارگاه سلطانی آمده بعقبه بوسی چهره امتیاز فروخت - و پستر بهمم دکن تعیین شده آخرها در راه پوری می بود - سال چهل و ششم مطابق سنه (۱۰۰۹) هزار و نه هجری بدرد شکم رداغ زندگی کرد - از گزین سپاهیان بود - و منصب پانصدی داشت - پس از برادرانش جاگیر یافته دران صوبه کارگذار بودند - پسرش شجاعیت خان شادی بیگ است - که احوالش جداگانه بر صفحه بیان ثبت گردیده *

* جهانگیر قلی خان *

لاله بیگ کابلی - از غلام زادهای میرزا حکیم است - پدرش نظام قلماق چراغچی بزم میرزا بود - لاله بیگ از کار طلبیها مورد الطاف میرزا گشته مصدر خدمات عمده گردید - و پس از فوت میرزا بخدمت عرش آشیانی رسید - عرش آشیانی ازرا بشاهزاده کلان سلطان سلیم مرحمت فرمود - چون مشارالیه نفس قوی داشت و کارهای نمایان ازو نمشی یافت شاهزاده مشمول گوناگون نوازش فرموده

(مآثر الامراء) [۵۱۳] (باب الحميم)

بخطاب باز بهادر برنواخت - و در (دزے چند صاحب طبل و حشم گردانید - و چون شاهزاده بسربو فرمان روائی هندوستان برآمد اورا بوالا پایة منصب پنج هزاری برآوردہ بخطاب جهانگیر تلي خان و تقویض ایالت صوبہ پٹنہ و بہار نامور ساخت - و چون حکم پادشاهی سمت نفاذ یافتہ بود (کہ از آیلوداران آن صوبہ هرکه از صوابدین خان مذکور سر پیچد تلاش در دسمت او سمک) طرفہ رعیت و مولت جهانگیر تلي خان در دلها جا کرد - و راجہ سنگرام مرزبان کھرکپور^(۲) (کہ از عمدہ زمینداران آنولایت اسمک - و همواره از زمان عرش آشیانی با حکم صوبہ بہار مطیع و مذقار بودہ دسمت از خدمتگریهای پادشاهی باز نمیکشید - چنانچه راجہ تودرمل اورا بسر خواندہ بود) درینولا تباب تحکم جهانگیر تلي خان نیارده آماده پیکار گردید - خان مذکور با جمعیت شایان بر سرش شتافته آریزش نمایان نمود - و پس از گویو ردار صعب سنگرام بزخم تفنگ آزارہ دشت عدم گشته خان مذکور اعلام نصرت و فیروزی برافراشت - و در سال درم سنہ (۱۰۱۶) هزار و شازده ہجری از انتقال قطب الدین خان کوکہ (کہ بدست شیرافکن خان استجلو کشته شد) بصاحب صوبگی بنگالہ بلند پایگی یافت - و پس از وصول بدان دیار بضبط و ربط آنجا برداختہ از قرار واقع بمہمات آنصوبہ را نرسیدہ بود کہ سپاہ اجل^(۳) بر جمعیت آباد حیانتش تاخمت - و در سال ہیوم سنہ (۱۰۱۷) هزار

(۲) نصیحت [ج] کھرکپور یا گورکپور باشد (۳) در [انٹرنہضہ] نپرداختہ

و هفده هجری درگذشت - بدیداری و حق پرستی شهرت تمام داشت
 و در احراز منوبات بسیار میکوشید - و یکصد حافظ نوکر داشت
 که در سفر و حضر چند قرآن شریف ختم نموده ثواب آن را باو
 می بخشیدند - و خود هم نماز بسیار با رطائف و ازران میخواند
 و با این همه صلاح و تقوی قسی القلب بود - اصلاً نرم دلی و ترحم
 نداشت - در عین نماز و تسبیح از اشاره تازیانه زدن و حلق کشیدن
 و کشتن گنهاران که معتادش بود خود را باز نداشتی - و یکصد کونائی
 ملازمش بود - که هرگاه جنگ ترازو میشد یکدفعه همه را میکشیدند
 که زهره گواران و رستائیها می ترسید - و یکصد غلوه انداز کشمیری
 نوکر بود - که هیچ پرنده بر سرش نمی توانست پرواز کند - همه را
 بغاوله میزدند *

* چکناطه *

پسر راجه بهارامل است - که احوال او جداگانه بدیاریه از تمام
 پذیرفته - راجه او را با دو برادر زاده خود بطریق بی‌عمل نزد میرزا
 شرف الدین حسین (که هنگام تعلقه داری احمدی رزعی بر سر راجه
 مقرر کرده بود) نگاهداشت - پس ازان (که راجه ادراک ملازمت
 عرش آشیانی نموده بجلال عاطفت اختصاص گرفت) بقدرغناهی
 مترانه پادشاهی چکناطه از دست میرزا رهائی یافت - پس ازان
 مورد الطاف بیکران گردیده هم در رکاب خسروانی و گاه در تعیناتی

کنور مانسنکمه برادر زاده خون بتقدیم خدمات می برداخت - سال بیست و یکم (که رانا پرتاب زمیندار پیوار با لشکر پادشاهی مقابله نموده بعضی سرداران را پای از جا رفت) مشارالیه قدم همت استوار کرده داد مردانگی داد - رامداس پسر جیمل (که از ناموران مخالف بود) ضرب دست او (همگرای دادی نیدستی گردید - مال بیست و سیوم قبول در صوبه پنجاب یافته بدانصوب دستوری پذیرفت - سال بیست و پنجم چون آثار آمدن میرزا حکیم از کابل بصوب پنجاب میدائی گرفت و نهضت سلطانی بدانصوب تصمیم یافت و جمعی برطبق حکم پیشتر روانه آن سمت شدند مشارالیه نیز بدین خدمت مامور گردید - سال بیست و نهم بمالش رانا (که کلاه نخوت کج نهاده بود) با جمعی کثیر تعیین گردیده بنگاه او را یغمائی ساخت پس ازان همراه میرزا یوسف خان بکشیدر شرف رخصت حاصل کرد - چون کارهای آنجا صورت انجام گرفت مشارالیه عزیزین حضور نمونه بدواحت آستاندوس پیوست - پس ازان سال سی و چهارم تعیینات شاهزاده سلطان مراد گردیده بصوب کابل شتافته سال سی و ششم (که شاهزاده سلطان مراد بایات مالوه تعیین گردید) او بهمراهی شاهزاده اختصاص یافته سرمایه عزت اندوخت - پس ازان برکاتب شاهزاده مزبور بهمین دکن نامزد شد - سال چهل و سیوم از شاهزاده رخصت گرفته بیورث خود آمد - و ازان جا بعقبه خلافت رسید - چون بے حکم آمده بود چندی بار نیافت - و رقی (که پادشاه

از دکن معارفت فرمود - و نواحی قلعه رنتهپور مضرب خیام گردید
 او پیشتر حسب الطلپ از برهانپور رسیده بود - چون قلعه مذکور
 بدر تعلق داشت روزی (که پادشاه متوجه سیر شد) او بآئین فدویان
 تقدیم مراسم نیاز و نثار را باعث افزایش افتخار خود ساخت - پستور
 باز بدکن دستوری یافت - و در سال اول جلوس جنت مکانی همراه
 شاهزاده سلطان پرویز بهم رانا تعیین گردید - چون شاهزاده بذا
 هنگام بغی خسرو باگه بسر رانا را همراه گرفته روانه آگره شد
 نامبرده را با تمامی لشکر در آنجا گذاشت - و در همین سال بدفع دلپت
 بیگابری (که در ضلع ناگور هنگامه پرداز بود) مامور گشت - سال چهارم
 جلوس بمنصب پنجزاری سه هزار سوار سر بلندی یافت - و پسرش
 رام چند بمنصب در هزاری هزار و بانصد سوار سر بلند گردیده
 بصوب دکن رخصت پذیرفت - از اولادش یکی راجه منروپ اسمت
 که در ایام فترت ملتزم رکاب فردوس آشیانی بود - پس از جلوس
 بمنصب سه هزاری در هزار سوار و عطای علم و اسب با زین نقره
 و فیل و انعام بیست و پنج هزار ردیبه نقد مباحی گردید - سال سیوم
 بهمراهی راجه گجسنگه بتخریب تعلقه نظام الملک دکنی تعیین
 شده همان سال راه عدم خانه پیش گرفت - پسرش گوپال سنگه
 بمنصب در خور سر بلندی یافت *

• جان سهار خان ترکمان •

جهانگیر بیگ نام - از امرای جنت مکانی همت - مدتهای ممتد

در تعییناتی صوبه دکن گذرانید - و از کار طلبی و مردانگی در تقدیم خدمات پادشاهی بذل مجهود نمود - چون مهلت دکن از شاهزاده پوریز با وصف طول مکث در برهانپور و تعیین امرای عمده با افواج گران و صرف خزائن موفور اصلا در براه نگرفت بلکه دنیا داران دکن خلع ربه اطاعت نموده سیما ملک عنبر که محالات بالاکهاک را قاطبه متصرف گردید ناگزیر در سال یازدهم بتمشیت مهم آن مملکت شاهزاده سلطان خرم (که بعد ازین فتح بخطاب شاهجهانی ممتاز گشته) رخصت یافت - و به نیروی انبال آرازه مولت شاهی هوش ربای دکنیان شده آنها دوش فروتگی و سرافکنندگی بزیر بار بندگی در آوردند - و دست تصرف عمال متعلقه پادشاهی کونه داشته عهد خراج سپاری و مال گذاری در ذمه انقیاد و فرمان برداری گرفتند - و در سال دوازدهم شاهزاده هرکرا از همراهان و متعینه دکن بهر مکان و ناحیه که مناسب دانست بتهانه داری و فوجداری نامزد فرمود - جهانگیر بیگ را مشمول الطاف گردانیده بضبط تهرانه جالانپور و مضافات آن (که بیست و پنج کوهی دولت آباد است - و در آن وقت عمده آهانهای بالاکهاک بود - و بسیاری از منصب داران پادشاهی با تائین و جمعیت خود تعیین آن مکان می شدند) روانه ساخت و پس ازان چندس از بد عهدان دکن بر سر نقض پیمان شتافته دست تصرف بمحالات پادشاهی دراز کردند - و ببالاکهاک اکتفا ناکرده تا برهانپور رایت استیلا برافراشتند - ناچار شاهزاده مرتبه ثانی یمات

دکن را وجهه همت گردانید . و در آغاز شانزدهم سال جهانگیری خطه
 برهانپور را ببردن موکب خویش برآراست . و افواج قاهره بسرزنش
 و مالش نظام شاه و ملک عنبر معین گشمت . و پس از زدن و خوردن نمایان
 و آریزشاهی ستارگ (که هر مرتبه نصرت و فیروزی نصیب بندهای
 شاهي میشد) ملک عنبر بتازگی تماشاگر چهره نمائی شاهد اتبال
 شاهزاده گشته از کجروی (د برتافتت - و از درندامت در آمده
 دست عجز بدامن استیمان در آویخت . هر یکی از سران و سرداران
 نا انقضای موسم برشکال در محالے از محالات بالاگهات گذرانید
 جان سپار خان با سه هزار سوار در بیرو اقامت جا بر ساخت - و چون
 از سر نو تقسیم تهنجات سر برزد مشارالیه را باضافه منصب برنواخته
 بتخانه دارچی بپر نگاهداشتند و چون در سال نوزدهم در حوالی موضع
 بهاتوری مضاف لحمدنگر میان ملک عنبر و ملا محمدلاری سپه سالار
 و وکیل السلطنت بیجاپور (که عادل شاه والی آنجا ادررا در معاررات
 و مخاطبات ملا بابا میگفت) کارزار اتفاق افتاد و باقتضای سرنوشت
 تقدیر ملا کشته شد و سر رشته انتظام فوج گسیخته گشت امرای
 پادشاهی (که بکمک ملا مامور بودند) گرفتار گشتند . مگر خنجر
 خان که باحمدنگر در شد - و جانسپار خان گرم و گیرا خود را به تیول
 خویش رسانیده حصار بپر را مضبوط ساخت - و در ایام قرب
 ارتحال جنم مکانی خانجهان لودی ولایم بالاگهات را بنظام شاه
 وا گذاشت - و نوشتها بنام امرای پادشاهی (که در تهنجات بودند)

فرستاد - که آن محال را حواله و کلامی نظام شاه نموده به برهان دور
 آیند - خان مذکور نیز کاربرد نگاشته خانجهان گردیده نزد او شتافت
 روزی چند نگذشته بود که صیحت جلوس صاحبقران ثانی بچهار
 دانگ هندوستان نشاط دیگر آورد - خان مذکور بر جناح استعجال
 احرام حضور بسته در سر آغاز جلوس دولت کورنش دریافتی باضافه
 هزار و پانصدی ذات هزار سوار بمنصب چهار هزاری ذات سه هزار
 سوار و عطای علم و تقاره سر افتخار باسماں رسانید - و از تغیر جهابگیر
 قلی خان بصاحب موگیق آله آباد مرخص گردید - اما بمقتضیات
 سپهر دوار (که هر کونی بفساد پیوسته است - و هر شرعی بحسرت
 آغشته - باد کامبایع این جا خمار ناکامی در پی دارد - و زلال صافی
 عیش و دردت در ته - قدحی پر نشد که تهی نگردند - و صفحی تمام
 نشد که ورق برونگردید) در همین سال پیمانۀ عمرش لبریز گشت
 امام قلی پسرش هزاری چهار صد سوار منصب داشت - در سال
 سیوم شاهجهانی بهمراهی اعظم خان ناظم دکن (وزی) که بر بالاگهات
 در چنداول عادلشاهی و نظام شاهیه یک دفعه ریختند - و ملتفت
 خان سردار فوج بهارو تهی کرد) او با چندی از ناموران روشناس
 عمده دل بجانشانی نهاده مردانه در آریخت - و نیکانامی چارید
 اندرخته جان در باخت - جانشینان خان برادره هم داشت - مراتبی
 قلی نام - هزاری شش صد سوار منصب - سال دهم در دکن بکنج
 نیستی خزید *

* جادوراو کانتیه *
(۲)

(۳)
خود را از قوم جادوان میگردمت - که کشن مشهور ازان قوم اسمت
از اعیان و ارکان سلطنت نظام شاهیه بود - چون مرتبه ثانی سال
شازدهم جهانگیری پادشاهزاده ولیعهد شاهجهان صاحبقران ثانی
سرزنش و مالش دنیا داران دکن را (که سر از اطاعت و انقیاد
پسپیده دست تالان و تصرف بمملکت پادشاهی دراز کرده بودند)
وجهت همی عالی نهمت ساخته بعون ای صایب و نیردی شمشیر آبدار
آن مهم را نسق شایسته داد جادوراو (که مقدمه الجیش عساکر
دکن بود) برهنمونی اقبال بزمین بوس شاهزاده فتح نصیب تارک
افتخار برافراخته بمنصب پنجهزاری ذات و سوار تحصیل بلندپایگی
نمود - و با پسران و نبائر و دیگر منتصبان به بیست و چهار هزار
پانزده هزار سوار منصب رسید - و جایگرهای جید دکن تنخواه
یافته در نهایت رفاهیم و جمعیم کمک صوبه داران آن ولایت بود
و همواره بتقدیم خدمات پادشاهی می پرداخت *

و چون سال سیوم جلوس شاهجهانی ساحت برهانپور بسایه اعلام
جهانگهای پادشاهی مورد امن و امان گردیدند جادوراو نکبت گرای
از ناهماسی و حق ناشناسی رو از بندگی آستان خلافت نشان برتافته
با فرزندان و خویشان بنظام شاه پیوست - چون او میدانست (که
بیوفائی لازم ذات آن بد ذات اسمت - و کافر ماجرائی ملازم جوهر

(۲) نصف [۱] کانهبه (۳) در [بعضی نسخه] جادوراو *

(مآثر الامراء) [۵۲۱] (باب العجيم)

آن بدجوهر) در صدد آن شد که او را بدست آورده چند در زندان مجازات نگاه دارد - و باین انداز او را نزد خود طلبید - چون هنگام پادشاه کفران نعمت رسیده بود آن بے خبر با تمام قبيله شتافت نگاه جوئے از کمینگاه برآمده دست بستن برکشاند - آنها تن به بند و اسيری نداده تيغها از نيام کشيدند - و هر دو طايفه با يکديگر در آريختند - جادر رار با در پسر اچلا و راگهو و ايسونت رای بديره جانشينش بقتل رسيد - و بقية السيف با کرجائي زنش (که مدار کارهای آن خسران زده بر بود) از دولتآباد گريخته بوطن خود سندکهير (که برگنه ايسمت مضاف مهمکر برار) نزد يک بجاننه پور که جادر رار درانجا قلعه ساخته) رفته تحصن جستند - هرچند نظام شاه در دلجوئي و استمالات آنها سعی نمود دلنشان نگشته بهزاران ندامت و خجالت بدرگاه پادشاهي ملتجی گشند - (ازانجا) که جرم پوشي و عذر نيوشي شيوه رضيه سلاطين عاليجاه است) جرائم عظيمه آن گروه عفو پوره بذيل اغماض پوشيده بمواهم ملکانه مطمئن و مستمال ساخته در ساک بندها منسلک گردانيدند - و فرمان عطف و شفقت نشان باعظم خان ناظم دکن (که بر بالاگاهت سرگرم استيصال خانجهان لودي بود) سمع ارسال يافت - خان مذکور هميانجی گریخت دنت جي نام (که سرانجام معاملات جادر رار بار مفوض بود) آنها را باعزاز و احترام

(۲) نسخه [۱] دست بستن (۳) در [بعضی نسخه] اچلا (۴) در [اکذرنسخه]

کرجای زاش .

(باب الحیم) [۵۲۲] (مائراامرا)

پیش خود طلب داشته برای هر یک منصب عمده تجویز نمود
و از پیشگاه فرمان روائی بهذیرائی مناصب و عطای یک لک و سی
هزار روپیه برسم مدد خرج و تذخواه تیول نیک در ولایت دکن و برار
و خاندیس و بحالی محال جادو راو بدستور سابق مشمول عواطف
خسروانه گشتند - و چون سال چهارم شرف استلام سده سلطنت
در یافتند بهادر پسر جادو راو بمنصب پنجزاری پنج هزار سوار
و عنایت علم و نقاره مباحی گردید - و جگدیو راو برادر جادو راو
بمنصب چهار هزار ذات و سوار و مرحمت علم و نقاره سو برافراخت
و پتنگ راو بمنصب سه هزار ذات هزار و پانصد سوار (که سابق
برادرش ایسونت راو مقتول داشته) سرفرازی یافته بخطاب جادو
راوی (که نام جدش بود) موسوم گشت - و بیروجی بمنصب ده هزار ذات
ذات و هزار سوار (که منصب پدرش اچلای قتیل بود) سر بلند
گردید - و در سال پنجم جگدیو راو مذکور از هم گسیخت - و چون
بهادر جی در سال هشتم رخت هستی بر بست دتاجی پسرش
بمنصب سه هزار سوار شاد کامی اندرخت - و چون او در عهد
عالمگیری بهمراهی دایر خان در جنگ مرهتہ بکار آمد پسرش
بخطاب جگدیو راوی و منصب عمده سرفرازی یافت - و پستر
از پسران او مان سنگه در وقت صوبه داری منصور خان روز بهانی
با فوج قلیل بمحافظت و حراست اوزنگاباد می پرداخت - منزل

بر سر تالاب احدات نمود - برادر دیگرش را گهو بجگدیو رای (سیده چون ساهوجی بهونسلا پدر سیوای مشهور بدامادی جادو رای در نظام شاهیه نامی برآوردن ازان وقت این سلسله را با درمیان - خواهر^(۲) راجه ساهوی حال بجگدیو راد مسطور منسوب است - او سال ششم محمد شاهی سنه (۱۱۳۶) هزار و یکصد و سی و شش در جنگ (که میان نظام الملک آصف جاه و مبارز خان ناظم حیدر آباد بحوالی شکرکپوره محال تیولش اتفاق افتاد) ازین طرف جدا شده بمبارز خان پیوست - دران زد و خورد بقتل رسید - ازان روز درین سلسله دیگره منصب و اقطاع نیافته - پسرش مانسنگه نامی (که همشیره زاده راجه ساهو است^(۳)) با عم زادهای خون در سند کهیر برسوم زمین داری سرکار دولت آباد (که از قدیم به نیاکانش متعلق است) میگذرانید و بملاحظه وطن داری نمیرفت - درین ولا از تنگی معیشت ناچار شده شتافت - این سند کهیر پرگنه ایست سی کردهی از اورنگباد - ضاف سرکار مهکر صوبه برار - وطن اصلی و مسکن قدیم جادو راد مقبول است - و شش هفت کردهی قصبه موضع سمت ازان پرگنه مشهور بدیول گانون راجه - که جادو راد باحدات قلعه مستحکم و آبادی آن مکان همت گماشته - درین وقت هم آبادی معتبر دارن که قصبه در جذب آن ویران است *

(۲) نسخه [ب] خواهرزاده ساهوی حال (۳) نسخه [ج] در سند کهیره

برسوم زمین داری •

* جهانگیر قلی خان *

شمس الدین مشهور بمیرزا شمسی مهین خلف خان اعظم میرزا
 عزیز کوندلتاش است - چون میرزا کوکه در ایالت گجرات از چیرگی
 و امامه از بندر بلال (که نزدیک سومنات است) بهجهاز آهی درآمده
 بهجهاز شتافت بهجز شمسی و شادمان دیگر پسران و اهل و عیالش
 همهمی برگزیدند - عرش آشیانی از کمال نوازش شمس الدین را
 بهزاری منصب سرفراز گردانید - و چون از سایر برادران بدانشن
 والا و خرد متین امتیاز داشت و به نیکو منشی و پسندیده وضعی
 منصف از عهد عرش آشیانی تا عهد اعلیٰ حضرت همواره مورد نوازش
 خسروانی بوده بذیکی و نیک نامی ایام حیات بانصرام رسانید
 و در زمان اکبری بپایه در هزری برآمد - چون سال سیوم جهانگیری
 صوبه گجرات از تغیر مرتضیٰ خان بخاری به تیول خان اعظم مقرر
 گشت از انجا (که مزاج پادشاهی از خان مذکور اندک کبیدگی داشت
 و بنابر جانب داری خسرو از طرف او مامون نبود) قرار یافت که
 خود در حضور باشد - و جهانگیر قلی خان (که خانه زاد رشید و فهمیده
 و بهمه جهت خاطر از مطمئن) بطریق نیابت پدر بهحراست
 آن مملکت پردازد *

مشهور است که میرزا کوکه زبان باختریار نداشت - و حرفهای
 بیصرفه گفته - خصوص در وقت استیلائی غضب خود را نتوانست
 نگهداشت - حتی پاس حضور پادشاهی نمود - (در روزه واقعه

رد داد - که جنت مکانی بجهانگیر قلی خان فرمود - که تو ضامن پدر
 میشوی - عرض کرد که ضامن مال و جان او هستم - اما ضامن زبان او
 نمی توانم شد - و پس ازان بمنصب سه هزاری سه هزار سوار فرق
 عزت برافراخته بحکومت جونپور اختصاص یافت - در همان ایام
 شاهزاده شاهجهان بنگاله را متصرف شده رایت توجه بجانب پکنه
 برافراشت - و عبدالله خان فیروز جنگ با راجه بهیم بطریق منقلا روانه
 آله آباد شد - چون بگذر نجوسا رسید جهانگیر قلی خان مقارعت را
 از حیز تدرت خود بیرون دیده بر سبیل استعجال از جونپور برآمده
 در آله آباد بمیرزا رستم صفوی صاحب صوبه آنجا پیوست
 و بعد ازان بتفویض ایامت آله آباد معین گشته پس از سرپر آرائی
 فردرس آشنایی اگرچه از صوبه داری آله آباد معزول گردید اما ببعالی
 منصب سابق کام دل اندرخته از تغییر بیگلر خان ولد سعید خان بنظم
 سورتبه و جواناگده مرخص شد - در سال پنجم سنه (۱۰۴۱) هزار
 و چهل و یکم هجری همانجا روزگارش سپری گشت - اعلیٰ حضرت
 بمقتضای خانه زاد نوازی پسر رشیدش بهرام را بمنصب در هزاری
 در هزار سوار سرفرازی بخشیده بجای پدر منصوب فرمود - او
 جوان قابل و شجاع بود - در حکومت گجرات بهرام پوره بنام خود
 آباد کرده *

(۲) نسخه [ب] مال و جان اویم (۳) در [بعضی نسخه] برافراخت (۴)

نسخه [ب] تعین گشته .

* جگراج صرف بکرماجیت *

پور راجه ججهارسنگمه بندیلہ اسمی - سال اول جلوس شاہجہانی
 بمنصب ہزاری ہزار سوار تارک افتخار برافراخت - چون سالے پس
 ازین خانجہان لودی از اکبرآباد فرار نموده از راه غیر متعارف بملک
 بندیلہ رسیدہ بتعلقہ دیوگدہ در آمدہ داخل سرحد نظام الملک
 گردید و افواج پادشاہی (کہ بتعاقب او نامزد شدہ بود) نتوانست
 رسید پادشاہ را مظنہ کلی شد - کہ بے تعب گذشتن او و نرسیدن
 افواج سرکار از راہبری و غلط نمائی نام بردہ اسمی - سال چہارم (کہ
 خانجہان لودی باتفاق دریا خان درہلہ از دکن بصوبہ مالوہ شدافتہ
 با کمال سراسیمگی بعزیمت کالپی در ملک بندیلہ در آمد) مشارالیه
 بجهت رفع بدنامی و دفع شرمزدگی پدر خود کمر ہمت چسب
 بستہ درید - و بچنداول (کہ سرگردہ آن دریا خان بود) رسیدہ ہنگامہ
 زد و خورد گرم ساخت - درین ضمن تفنگی بدریا خان (سیدہ کارش
 تمام ساخت - مردم بندیلہ خانجہان تصور کردہ برو ہجوم کردند
 بکرماجیت سردریا خان را بریدہ روانہ حضور نمود - و تدارک
 مافات بآئین شایستہ بعرضہ ظهور رسانید - پاداش آن از اصل و اضافہ
 بمنصب دو ہزاری دو ہزار سوار و خطاب جگراج و عطای خلعت
 و شمشیر مرصع و علم و نقارہ سربلندی اندوخت - پستری عوض پدر
 بدکن (سیدہ ہمرہ خانخانان و خانزمان سرگرم تردرات بودہ در جنگها

(مآثر الامراء) [۵۲۷] (باب الحجيم)

گاه بميمزه و گاه بچنداول مامور گرديد . و در محاصره قلعه در لئابان
و قلعه پرينده از محافظت مورچال و چپقلش با گره مخالف
لوازم جانسپاري بظهور آورد . و سال هشتم بنوشته پدر خود (که
بنا بر کشتن بهيم نراين زميندار چورا گله ۵۰ از حضور متوهم شده بود)
راه وطن پيش گرفت . خاندوزان موبه دار برهان پور باستماع خبر
فرار او با جمع بتعاقب او شتافت . و چند کس را بخاک هلاک
انداخت . از زخمي شده براه غير متعارف طی مسافت نهوده بپدر
ملحق شد . و پس از وصول افواج پادشاهي همراہ پدر عرمه پيمای
وادی فرار گردیده بتفصيل (که در احوال چهار سنگه مرقوم شده)
مطابق سنه (۱۰۴۴) هزار و چهل و چهار هجري بقتل رسيد
در جن سال پسر او هنگام تعاقب اسير افواج پادشاهي گشته *

• جان نثار خان •

جنيزی قدیمی کمال الدین حسين نام - از نيکو خدمتگذاران
ایام پادشاهزادگی شاهزاده شاهجهان است . و سرآمد بندگان
مزاجدان و قدریایان جانفشان بود . چون بنارسی مشرف فیالخانه
جهانگیری (که در سرعت سير از مسير فلک هم گوی سبقت می برد)
باشارک يمین الدوله بمجرد فوت جهانگیر پادشاه ببال استعجال پرواز
نمود و از کوهستان کشمير در عرض بیست و رز نوزدهم (بیع الاول^(۲)
سنه (۱۰۳۷) هزار و سی و هفت هجري بجنيز دکن رسيد و خبر

(۲) نسخه [ب] ماه ربیع الاول •

(باب الحجیم) [۵۲۸] (مائرا الامرا)

ارتکال جنم مکانی ازیں دار فانی بعالم جاودانی (۲) رسانید از آنجا
که عزه صاحبقران ثانی در مهمات سلطنت و جهانپانی درنگ
و اہمال بر نمی تافت (۳) سه روز بمراسم عزا پرداختہ بیست و سیوم
مناہ مذکور براہ گجرات متوجہ دارالخلافہ آگرہ گردید - و جان نثار
نخان را با فرمان محتوی بر انواع لطف و عنایم و بحال داشتن
منصب و جایگزین و صوبہ داری دکن بدستور سابق نزد خانجہان
لودی روانہ برہانپور فرمود - تا از را بمواطف شاہانہ مستمال
ساختہ بر سرانتر ضمیرش (کہ نامافی و بے اخلاصی او مظنون بل
مجزوم بود) آگہی یابد - چون بہخت و دولت از او میدہ بود پس
از رسول فرمان جوابے داد کہ سرش بباد داد - و خان مذکور را
بے عوفداشت (خصمت کرد - مشار الیہ در احمد آباد بسعدت
ملازمت رسیدہ در روز جلوس بمذنب دہزاری ذات ۵۰۰ سوار
(۳) و مرحمت علم و نقارہ و انعام فیل و پانزدہ ہزار (دہیہ نقد کام دل
افندوخت - و در سال سیوم از انتقال دیانم خان دست بیاضی
(۴) بقلعہ داری احمد نگر اختصاص گرفت - و بعطای چہل ہزار (دہیہ
(۵) برسوم ہداد خرج ہورد مرحمت گشت - و در سال چہارم بحضور
رسیدہ باضافہ پانصدی پانصد سوار فرق افتخار برافراختہ بقوجہ داری
لکھی جنگل مامور گشت - و پس از ان یقوجہ داری سیوستان مرخص

(۲) نسخہ [ج] دار فلما (۳) نسخہ [ج] علم و انعام فیل (۴) در
[بعض نسخہ] دشت بیاضی (۵) نسخہ [ج] اختصاص یافتہ بعطای .

گردید - و چون سال یازدهم قلعه قندهار مسخر اولیای ساطنمب
 شد و صوبه داران و فوجداران قرب جوار بعنوان کمک خود را بدانجا
 رسانیدند خان مذکور نیز از قلمقه خود شتافته سرگرم تقدیم کارها
 شد - و بهراهی قلیچ خان صوبه دار قندهار در کشایش قلعه بسنت
 شریک تردد گردید - و در سال دوازدهم پانصد سوار دیگر بر
 منصبش افزوده از سیوستان بهمکر رفته از تغیر یوسف محمد خان
 ببند بسنت آنجا پرداخت - و در همین سال رخت هستی بر بسنت *
 صاحب ذخیره الخوانین آورده در حکومت سیوستان بسیار
 از دختران زمینداران آنجا از قوم سیمجه و سوده خواستگاری نمود
 و بدان جهت نقش عمل او درست نشست - آثار تمرد و مفسده
 نماند - پس ازان (که حیات مستعار را بدرد نمود) هر یک از
 زمینداران دختر خود را از خانه او بزرور و اشتم کشیده برد - شاید
 این واقعه در بهمکر رو داده باشد - که سرحدش بسرحد سیوستان
 پیوسته - و الا فوتش در حکومت سیوستان نشده - کمالایخفی - پسرش
 میرزا حفیظ الله (که بذاب قدم خان زادی مکرر در طفلی مورد عطایای
 اعلیٰ حضرت گردیده) در عهد خادمان بخطاب بسالمن خان چهره
 عزت افزوخت - و در ایام محامره بیجاپور بخشی فوج پادشاهزاده
 محمد اعظم شاه بود - چندی بدان امر پرداخته - گویند بتجرع
 ادمان داشت - اسیر پنجه اجل گشت *

(۲) نسخه [ب] صفحه (۳) در [بعضی نسخه] اسیر سر پنجه اجل *

• جان سپار خان خواجه بابا •

برادر زاده نقیب خان قزوینی سمک - در عهد جنّت مکانی خطاب جانباز خان یافته بمنصب هزاری چهار صد سوار رسیده سال اول جاوس فردوس آشیانی بملازمت پیوسته ببحالی منصب سابق کامیاب گردیده سال سیوم از اصل و اضافه بهایه هزار و پانصدی ششصد سوار مرتقی گشت - مدتی بفوجداری مندسور مامور بود سال هیزدهم مطابق سنه (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج هجری ^(۲) پنهانخانه عدم شناسم - از فهرس ده سائۀ دوم شاهجهان نامه دریاست میشود - که مومنی الیه بخطاب جانسپار خان و بمنصب دو هزاری هزار سوار سر بلذد گردیده - اگرچه سال این واقعه بنظر نیامده *

• جلال کاگر •

پسر دوم دلاور خان اسمت - از تعییناتیان صوبۀ کابل بود - تا آخر عهد جنّت مکانی بهایه هزاری ششصد سوار رسیده پس ازان (که بسپک و کشاد امور خسروی بکف قدرت فردوس آشیانی در آمد) سال اول باضافه پانصدی صد سوار خرسند گردید - و سال سیوم در هنگامه کمال الدین بن رکن الدین روهله با سعید خان مصدر کارها شد - سال دوازدهم (که دارالسلطنت مقرر اعلام ظفر ارتسام گردید) از بهر همّت خلعت و خدمت فوجداری جمو از تغیر شاه تلی خان مر میاهات بر افراخت - سال سیزدهم (که سلطان مراد بخش با جمع

(مائتوالامرا) [۵۳۱] (باب العجیم)

(۲) بتوقف در بهیره مامور گشت) او را نیز در تعیناتیان شاهزاده
برنوشتنند . سال چهاردهم بافزونئی سه صد سوار و عنایت اسپ
دوازش یافته داخل کومکیان دکن شد . سال هیزدهم از اصل و اضافه
بمخصب درهزاری هزار و پانصد سوار لوای اعتبار برافراشت . مدتها
در دکن گذرانیده سال سیم با میرزا خان منوچهر برای وصول تنم
بیشکش ذمه کوکذا زمیذدار دیوگدهه بدان صوب شدافت . و پستر
حسب التماس سلطان اوزنگ زیب بهادر بفوجداری و نیولداری
نصیرآباد و غیره توابع صوبه خاندیس سربلندگردید . و پس ازانکه
سکه سلطنت بنام خادمکان رونق پذیرفت سال چهارم او از اصل
و اضافه بمخصب سه هزار و دو هزار سوار و تقرر خدمت فوجداری
هوشنگ آباد مضاف صوبه مالوه جبین بخت را نورآگین ساخت *

• جعفر خان عمده الملک •

خلف الصدق صادق خان میربخشی و همشیره زاده و خویش
دین الدوله آصف خان است . فرزانه بیگم مشهور به بی بی جیو
زوجه محترمه اوسن . از مبادهی نشوونما هدیه احوالش بآبیاری
مرحمت پادشاهی نضارت و طرارت بے اندازه داشت . و همواره
بحسن عقیدت و لطف خدمت منظور انظار خسروانی بود . چون
پدرش درگذشت از فرط رافت محمد اوزنگ زیب بهادر را بتعزیه
فرستاد . که او را بفزونئی الطاف خاقانی تسلیه بخشیده . با برادران

(۲) نضه [ب] ۱۱۱۱ •

(باب الحجیم) [۵۳۲] (مآثر الامراء)

بشرف بساط بوس مشرف گردانند - چون بسعادت حضور فایز گردید
بمضافه هزارى ذات پانصد سوار بمنصب چهار هزارى دو هزار سوار
سر برافراخت - از انجا (كه عاطفت اصلي تقربیه و سبیه نمیخواهد
و عنایت دلی بهانه جو می باشد) در سال هفتم منزلش بفیض قدوم
پادشاهانه فروغ نمود گردیده ممتاز اقران و امثال گشت - و در سال
دهم خان مذکور جواهر و اتمشۀ نفیسه پیشکش کرد - از بنده نوازی
متاع یک لک روپیه پذیرائی در آمده او را بمنصب پنج هزارى
ذات و سه هزار سوار بلند آوازه کردند - و پس از آنکه روزی چند
بمذاجر جهت معاتب گشته مجدداً مشمول عواطف پیکران گردید - و در
سال نوزدهم بصوبه دارى پنجاب سر برافراخت - و در آخر سال
بیستم بخدمت جلیل القدر میر بخشى گری از تغیر خلیل الله
خان چهارم کامیابی برافراخت - و در سال بیست و سیوم از انتقال
مکرم خان بصاحب صوبگی دارالخلافه شاهجهانابان رخصت یافت
و در سال بیست و چهارم بنظم صوبه تنهه از تغیر سعید خان مباحی
گردید - و در سال سیتم بحضور رسید - و چون خدمت والا مرتبت
وزارت از معظم خان بمذاجر وجهه عزل گردید در سال سی و یکم
خان مذکور بتفویض وزارت کل و عنایت قلمدان مروضه چهارم مزید
اعتبار برافراخت - و پس از جنگ داراشکوه چون باغ نور منزل
منضرب خیام عالمگیری گشت جعفر خان (که در خدمت اعلی حضرت

مانده بود) با سایر بندهای پادشاهی بسماعت زمین بوس فایز شد و پس از جلوس اول (که در باغ اعز آباد واقع سواد شاهجهان آباد شد) بانقضای حال عزیمت پنجاب بتعاقب داراشکوه (۲) که تاخیر دران مذاهی قانون تدبیر بود) پیش نهاد همت پادشاهانه گشت - و مراتب و مراسم (که لازمه سربر آرائی سمک) بجلوس ثانی حواله شد - بعمده السلطنه جعفر خان صوبه دار (یعنی مالوه تفویض یافت - و باضافه یک هزار سوار دو اسپه سه اسپه منصبش از اصل و اضافه شش هزار شش هزار سوار دو اسپه سه اسپه قرار گرفت - و چون فاضل خان دیوان اعلی در سال ششم در کشمیر داعی حق را لبیک اجابت گفت فرمان بطلب جعفر خان ارسال یافت - او هنگام برافراختن رایات ازان گل زمین بدارالخلافت در منزل دانی پت سنه (۱۰۷۴) هزار و هفتاد و چهار هجری جنبه سالی عتبه خلافت گشت - از کمال قدر شناسی بخدمت والای وزارت اعظم (که آن نوین اخلاص آئین را لیاقت و شایستگی آن بر وجه اوفی بود) برنواختند - چون آن زبده امرای مذبح الشان برکنار دریای جون منزل عالی دل نشین اساس گذاشته حسن انجام یافته بود - برای امتیاز و سرفرازی آن عمده الملک خورشید اوج خلافت پرتو عاطفت عکس در سال هشتم و نهم بسر منزل او انکند - آن خان رفیع مقدار مراسم پاندهاز و نیاز بجا آورده پیشکش گوان از غرائب و نوادر

بمظنر انور در آردن - و در سال سیزدهم سنه (۱۰۸۰) هزار و هشتاد و یک در شاهجهانآباد بیماری خان مذکور باشتاد و امتداد کشیده جهان گذران را پدرود نمود - خله مکان در مرتبه درین ایام اولاً بجهت عیادت و ثانیاً جهت تعزیت بخانه آن عمده مخلصان تشریف فرمود - و شاهزاده محمد اعظم و محمد اکبر مامور شدند - که بخانه نامدار خان و کامگار خان پسرانش مراسم پرسیه بجا آرند - و بتسلیمی دلدیمی عفت مرتبت فرزانه بیگم والده مومی الیها پردازند و برای هر دو کس خلعت خاصه و بوالده اینها توره در خور حالتش فرستاد - پستر شاهزاده محمد اکبر هر دو را از ماتم برداشته بحضور عاطفت ظهور آردن - هر کدام بعطای خنجر مرصع بعلاقه مرارید و انواع نوازش و خاطر داری و بر آردن از سوگواری بر اقران امتیاز یافتند - و باقربا و خویشانیش نیز خلعت ماتمی مرحمت شد *

جعفر خان در امرای متأخرین به نیک نفسی و خیر اندیشی شهره آفاق بود - و بکرائم شمائل و شرائف خصائل اتصاف داشت خوش وضعی و عالی دماغی او زبان زد خاص و عام است - گویند بهارچه سفید بیش قیمت بسیار رغبت داشت - قاضی دهار صوبه مالوه آنرا شنیده در ایام حکومتش نخب بسیار باریک فرمایشی از سوت بسعی تمام بهم رسانیده جامه دارے چند مرتب ساخت که تهنای پنجاه روپیة بقماش او نمیرسید - و از راه تحفگی بعنوان نذر گذرانید - پیش طلبیده دید - چین بچین شده گفت که

(مآثر الامراء) [۵۳۵] (باب الجیم)

بسیار گنده است - صرف توان کرد - قاضی از راه ادب عرض کرد
که باب فرش چاندنی دانسته جرأت نموده ام - بسیار خوش شده
حکم قطع چاندنیها نمود - و از حدت شامه و ذایقه او نیز حکایتها
میکنند - گویند روزی هذرانه نزد او آوردند - که در کمال شیرینی
و شکنندگی بود - محظوظ شده گفت - به ازین خورده نشد - اما
بوی ماهی دارد - بعد آنحضرت ظاهر شد که هذرانۀ کوکن بود - که
دران ولایت ریژه ماهی در خاک آغشته بپالیزها میدهند *

* جان سپار خان *

پسر سیوم مختار خان سبزواری سمت - میر بهادر دل نام داشت
هنگامی (که شاهزاده محمد اردنگ زبیب بهادر بعزم سلطنت قزوین فتح
و اقبال از دکن رکضت فرموده لواء عزیمت بجانب مستقر الخلافه
افرواشت) مشارالیه با برادر کلان خود میر شمس الدین مختار خان
ملتزم رکاب ظفر انتساب شاهی بود - در معارک هیجا (که آن شاه
نصرت نصیب را با دشمنان مغرور گران سپاه اتفاق افتاد) مراسم
جان سپاری و فدویت بتقدیم رسانید - بعد از جنگ دارا شکوه
از اصل و اضافه بمنصب هزاری پانصد سوار مباهی گشته بخطاب
جانسپار خانی نامور گردید - و ازان بعد بکارهای بیرونجات مامور
شده ساحت نیکو خدمتی را باقدام همواری و حسن سلوک پیموده
نقش روز بهی خود را برنشانند - در سال بیست و چهارم بقعه دارایی

(۲) نسخه [ب] صرف توان کرد *

بمطابق انور در آرد - و در سال سیزدهم سنه (۱۰۸۰) هزار و هشتاد و یک در شاهجهانآباد بیماری خان مذکور باشنداد و امتداد کشیده جهان گذران را بدرد نمود - خله مکان در مرتبه درین ایام ادلا بجهت عیادت و ثابیا جهت تعزیت بخانه آن عمده مخلصان تشریف فرمود - و شاهزاده محمد اعظم و محمد اکبر مامور شدند - که بخانه نامدار خان و کامگار خان پسرانش مراسم پرسیه بجا آرند - و بتسلی و دلدهی عفت مرتبت فرزانه بیگم والدۀ موصی الیهما پردازند و برای هر دو کس خلعت خاصه و بوالده اینها توره در خور حالتش فرستاد - پستتر شاهزاده محمد اکبر هر دو را از ماتم برداشته بحضور عاطفت ظهور آرد - هر کدام بعطای خنجر مرصع بعلاقه مروراید و انواع نوازش و خاطر داری و بر آردن از سوگواری بر اقران امتیاز یافتند - و باقربا و خویشاننش نیز خلعت ماتمی مرحمت شد *

جعفر خان در امرای متاخرین به نیک نفسی و خیر اندیشی شهره آفاق بود - و بکرائم شمائل و شرائف خصائل انصاف داشت خوش وضعی و عالی دماغی او زبان زد خاص و عام است - گویند بپارچه سفید بیش قیمت بسیار رغبت داشت - قاضی دهار صوبه مالوه آنرا شنیده در ایام حکومتش نخ بسیار باریک فرمایشی از سوت بسعی تمام بهم رسانیده جامه دارے چند مرتب ساخت که تهنهای پنجاه رویه بقماش او نمیرسید - و از راه تحفگی بعنوان نذر گذرانید - پیش طلبیده دید - چین بچین شده گفت که

(مائراامرا) [۵۳۵] (باب الجیم)

بسیار گنده است - صرف توان کرد - قاصی از راه ادب عرض کرد
که باب فرش چاندنی دانسته جرأت نموده ام - بسیار خوش شده
حکم قطع چاندنیها نمود - و از حدت شامه و ذایقه او نیز حکایتها
میکنند - گویند روزی هذرانه نزد او آوردند - که در کمال شیرینی
و شکنندگی بود - محظوظ شده گفت - به ازین خورده نشد - اما
بوی ماهی دارد - بعد تفحص ظاهر شد که هذرانۀ کوکن بود - که
دران ولایت ریزه ماهی در خاک آغشته پیاپیها میدهند *

* جان سپار خان *

پسر سیوم مختار خان سبزواری سم - میر بهادر دل نام داشت
هنگامی (که شاهزاده محمد ارنک زبیب بهادر بعزم سلطنت قرین فتح
و اقبال از دکن رکضت فرموده لوامی عزیمت بجانب مستقر الاخلافه
افراشت) مشارالیه با برادر کلان خود میر شمس الدین مختار خان
ملتزم رکاب ظفر انتساب شاهي بود - در معارک هیجا (که آن شاه
نصرت نصیب را با دشمنان مغرور گران سپاه اتفاق افتاد) مراسم
جان سپاری و فدویت بتقدیم (سانید - بعد از جنگ دارا شکوه
از اصل و اضافه بمنصب وزارت پانصد سوار مباحی گشته بخطاب
جانسپار خانی نامور گردید - و ازان بعد بکارهای بیرونجات مامور
شده ساحت نیکو خدمتی را باقدام همواری و حسن سلوک پیموده
نقش (وز بهی خود را برنشاند - در سال بیست و چهارم بقلعه دارمی

(۴) نسخه [پ] صرف نقوان کرد *

بیدر اختصاص یافت - و بعد فتح حیدرآباد خان مذکور بفوجدار می
ظفرآباد می پرداخت - و چون موکب عالمگیری بعد بند و بسمت
آن الکامی نوشتن بمراجعت عطف عنان نموده سواد ظفرآباد
بیدر را بمضرب خیام گردانید ابوالحسن والی تانگ (که از غایت
انهاک در عیش و عشرت گاه در پانزده ساله حکومت خویش از
شهر حیدرآباد غیر از مسافت یک کره بمحمدنگر گلکنده سفرگزین
فشده بود - و سوار می هر روزه بر دشتوار بود) التماس گوشه نشینی نمود
و در حقیقت خلد مکان هم از ارضاع او (که منافعی مزاجش بود) ذخیره
خاطر داشت - چنانچه ساوکی (که بعد تسخیر بیجاپور با سکندر
والی آنجا بمیان آمد) با ابوالحسن مرعی نشد - حتی بمواجهه هم
نطلبید - از اول روز نظر بزد نگاه داشتند - لهذا خان مزبور (که
بفوجدار می بیدر میپرداخت) مامور شد - که او را بدولتآباد رساند
که تا بقیه عمر با تبعه خود بفراغت بگذراند - و پس از آن
بصاحب موکی حیدرآباد (که مملکتی ست زر خیز و آباد خصوص
در آن وقت که سلسله قطب شاهیه مساعی جمیله در معموری آن بکار
برده بودند) رایست بلند پایگی بر افراخت - و او بحسن عمل
و نیکو معاملگی مدتهای مدید در آن ولایت گذرانید - بعد از شایسته
خان امیرالامرا و عاقل خان خوانی کمتر صوبه داره یکدفعه این مرتبه
حکم رانی کرده باشد - در سال چهل و پنجم سنه (۱۱۱۳) یکم هزار

(مآثر الامراء) [۵۴۷] (باب الجیم)

و یکصد و سیزده هجری منزل بودی خاموشان گزید - خلف رشیدش
ستم دل خان است - که احوالش بجای خود رقم زده خامه گردید *

* جان نثار خان *

خواجه ابوالکامر - ابتدا از ملازمان معتبر شاهزاده سلطان
محمد معظم بود - در آیامی (که سلطان محمد اکبر اسباب بغی و مواف
طغیان آماده ساخته باتفاق راجه پوتان جهالت منش با فوج بسیار
عزیمت خلاف با پدر والا قدر پیش گرفت) چون دران وقت خبر
فوج سلطان کمتر بعرض پادشاه میرسید خواجه ابوالکامر از جانب
شاهزاده بقراولی رفته با قراولان سلطان درچار شد - و بعد زد و خورد
زخم برداشته آمد - و بدین تقریب با پادشاه در شناسی حاصل نمود
و پستر بمنصب نهصدی و خطاب جان نثار خانی عز امتیاز اندر دخته
در یساق رامدره همراه شاهزاده مسطور تعیین گشت - و در محاصره
سانگانو ترددات نمایان بظهور آورده سذن بهادری را بسکته زخم اعتبار
دان - چون شاهزاده مذکور بموجب حکم از انجا معارفت نموده بر سر
ابوالحسن قطب شاه تعیین گردید از نیز بهمراهی شاهزاده نامزد
گشت - و بر طبق ایامی پادشاهزاده بتسخیر گدھی سرم پرداخته
تهانه نشین ساخت - و برآمده افواج ابوالحسن را منهنز گردانید
و در محاصره و یورش گلکنده چهره رادمردی بگلگونه زخم بیاراست

(۲) در [بعضی نسخه] با قراولان رفته (۳) در [چند نسخه] ساپگانو (۴)

یا گدھی و بیرم باشد *

در سال سی و سوم عالمگیری بعطای خنجر با دسته و ساز یشم
برنواخته به آلبیه غنیم لثیم دستوری یافت - و در سال دیگر بعنایت
خلعت و فیل از اقران تفوق جسمت - چون مکرر مصدر تردنات نمایان
گردیده بود پادشاه بدو نازش میفرمود - پستتر (که با سنتا کهوز پوره
در موضع کرنانگ مقابله صورت بست) از بدمدعی تقدیر شکست بر
فوج پادشاهی افتاد - خان مزبور زخمی شده جان بدر برد - پس از آن
بفوجداری و قلعه‌داری گوالیار سر برافراخته گوشهٔ مذمت گزید *

چون خلد مکان بکنند خرامش نمود هرچند که او از قدیمان
بهادر شاه و امیدوار ترقی بود اما اعظم شاه را قریب المسافعت دیده
(۲)
از بے پردگی باعظم شاه و سلطان محمد عظیم عرفداشتها نوشت
که من باران قدریم عزیزم (سیدن بجناب دارم - اما طرف مقابل
برای بردن من فرجه تعیین نموده - هر قدر زود جمعیت و بار بردار رسد
خون را برسانم - درین ضمن (سیدن بهادر شاه باکبر آباد معام نموده
جریده خون را نزد بهادر شاه رسانید - از آنجا (که پادشاه را پیشتر
مظنون آن بود که جان نثار خان با چهار پنج هزار سوار پیش محمد
(۳)
عظیم (سیده باشد) این معنی خلاف مرضی شد - و بعد مقتول گردیدن
محمد اعظم شاه چون آثار ندامت از لوحهٔ جبین او لایح گردیدن
پس از توقف بملازمت پیوست - و از اصل و اضافه بمنصب چهار
هزاری دو هزار سوار و عطای نقاره کوس ترقی بلند آرازه ساخت

پس از آنکه خلد منزل بسیرگاه جنت شذات خان مزبور (رز جنگ
 یا فرخ سیر پادشاه در میمنه جهاندار شاه بود . پستری ملازمت فرخ سیر
 دریافت . چون حسین علی خان ناظم دکن بتعلقه رسیده با غنیم
 بقرار چهارم حصه مال و ده روپیه سو صد دینسمههی طرح صلح افکند
 و این معنی موافق مزاج سلطانی نیامد جان نثار خان (که مزاج گرفته
 و صحبت دیده و با عبدالله خان سید میان برادر خوانده بود) در
 سال ششم جاوس بصوبه دارمی برهان پور رخصت پذیرفت . که
 حسین علی خان را حرف معقول فهمانیده براه راست خواهد آورد
 پس از وصول بگذر اکبر پور حسین علی خان بعد دریافت احوال او
 (که جمعیتی با خود ندارد) فوج فرستاده پیش خود بنخجسته بنیان
 طلب داشت . هر چند بظاهر جوشش بسیار از فرستادن طعام هر روزه
 و تعظیم و احترام نمود و در مخاطبات عمو صاحب میگفت اما در
 دخیل ساختن در برهان پور توقف بعمل آورد . و پس از انقضای
 فصل ربیع بدین شرط دخیل ساخت که داراب خان پسر کلان خود را
 ببرهان پور فرستد . و خود همراه وی باشد . چون حسین علی
 خان عزیمت دارا خلافت نمود از آنجا (که از خان مزبور خاطر جمعی
 نداشت . و مردم برهان پور از داراب خان استغاثه هم نمودند)
 بجای او سیف الدین علی خان را مامور ساخته خان مزبور را همراه
 گرفت . بعد از آن مآل کلش معلوم نشد . دو پسر داشت . یکی داراب
 خان . و دومین کامیاب خان . هر دو در جنگ عالم علی خان همراه

(باب العجیم) [۵۴۰] (مآثر الامرا)

نظام للملك آصف جاه بودند - در زمین در زرد و خورد زخمی گردید
و اولین (که داماد خانجهان بهادر کولکاتاش عالمگیری بود - و صبیح^(۲)
جان نثار خان که خواهر روی باشد در عقد اعتماد الدوله قمرالدین
خان) بخطاب پدر مخاطب شده در عهد فردرس آرامگاه بفوجداری
سرکار کره جهان آباد مضاف آله آباد مامور گردید - و هفت سال
درانجا مانده در سال چهاردهم جلوس بر دست بهگونت سنگه
زمیندار آنجا مقتول گردید *

* چورامن جات *

جات قومے سحت فتنه سرشت گران جان و فساد پیشه سنگین دل
اگرچه بعنوان کشاورزی در سوزمین پنه تیام دارند و باهدات موطن^(۳)
معموره و گدیهیهای رضیه پرداخته اند اما همواره از حوالی اکبرآباد
تا حدود صوبه دهلی بقطاع الطریق و رهنی گذرانند - مکرر
فوجداران پادشاهی دست خوش استیلای آن سرتابان گشته نقد جان
بر افشاندند - چنانچه در عهد اعلیٰ حضرت مرشد قلی خان ترکمان
فوجدار متهر و مهابن و کامان بهازی^(۴) در اثنای تاخت بر یک از
مواضع مستحکم آن مرز و بوم برسیدن تفنگ جهان را پدرود نمود
بارها آن اشقیا نیز بدستبرد فوج پادشاهی مالشے بسزا یافته جان
و ناموس خود را بباد فنا داده اند - و باز بعد چنده یک ازان قوم

(۲) نسخه [ب] عالمگیری صت (۳) نسخه [ب] پنه (۴) در [بعضه

نسخه [کامان بهازی] *

دستم تمدد از آستین فساد بر آورده بتاخمت و تاراج شوارع علم
 بیباکی برافراشته بریاست و سرعتی آن فرقه ضاله نامیده شهرت برافروزد
 در زمان عالمگیری کولاجات نامی بخیره سوری و شورش انگیزی
 رعب افزای اطراف و جوانب گردید . و قصبه سعید آباد را (که ^(۲))
 نزدیک متهراست) با آتش نهب و غارت سوخت - عبدالذبی خان
 فوجدار مشهور آنجا در سال دوازدهم بر موضع سوره (که مسکن
 آن بیدادگران بود) تاخته بسیار را به نیستی سرا فرستاد - در اثنای
 جنگ تیر بندرق بمقتلش رسیده درجه پیمای شهادت گردید
 خلد مکان از جانب مستقر الخلفه اعلام فیروززی افراخته حسن علی خان
 بهادر را بفوجداری متهرا سرافراز ساخته با فوج جرار و توپخانه
 آتشبار کسبیل فرمود - آن خان کار طلب بحسن سعی و دلوری آن
 مطرد را با سنکی مفسد بهمراهی از اسیر نموده بحضور فرستاد
 بقهرمان جلال پادشاهی بندبند آن در واجب القتل جدا جدا گردید
 پسر و دختران بد اختر جهمت تربیت حواله جواهرخان ناظر شد
 دختر در حباله نکاح شاه قلی چيله بیش منصب روشناس درآمد
 و پسرش فاضل نام حافظ شد - که نزد خلد مکان حفظ دیگره
 آنچهان قابل اعتماد نبود *

چون (ایات پادشاهی بتسخیر قلاع دکن ظلال افکن آندیاز گردید
 این طایفه مفتن قابو طلب از سستیهای عمل حکام (که قدره

(باب الجیم) [۵۴۲] (مآثر الامور)

سر بگریبان آرامش فرو برده پا بدامن کم آزاری پیچیده بودند (یکسر سلسله انقیان گسیخته . بهوای تسلط طوفان بلا انگیزند (۲) و بسرکردگی (اچه رام نامی مطرود بسیاری از پرگانات را بضبط تعدی در آورده در از دمار قوافل و متروکین بر آوردند - ناموس عمدها رسوائی اسبیری و بجهرمتمی کشید - و آبروی بهادران بخاک مذلت و خواری چکید - صوبه داران از دست آن شوخ چشم خط به بینی کشیدند - ناچار شاهزاده بیدار بخت و خانجهان بهادر ظفرچنگ از دکن تعیین یافته کوشش و کشش فراوان بکار رفت - و مبالغ خطیر بخرج آمد - پانزدهم رمضان سال سی و درم آن شقی حربی بزخم بندوق جهنم مقرر گردید - و آن نواحی از فساد شقارت نهاده پاک شد - سوش بحضور رسید - و پس ازان در سال سی و سه شازدهم جمادی الاول سنه (۱۱۰۰) یک هزار و یکصد هجری باهتمام شاهزاده جوان بخت گذهی سن سنهی (که مسکن آن پیغوله گزین ادبار بود) از دست کفار نکبت آثار (که پیروان آن دلالت شعار بودند) منتزع گشت - معینا قاع و تمع این گروه صورت نبست - و استیصال واقعی بر روی کار نیامد - مدام دان و بیدان این گروه بد فرجام پیداشاه اسلام می رسید - در سال سی و نهم مهین دور خلافت بهادر شاه بمالش و تعریک آنها مامور شد - و پس ازان چورزامن بغبار انگیزی هنگامه مستخیز علم کشیده طالع حرام نوشگی طرفه امدادش نمود - چون

(۲) در [انظر نسخه] بدعوی تسلط (۳) در [بعضی نسخه] سن سنهی *

(مائراامرا) [۵۴۳] (باب الجیم)

شاه عالم و محمد اعظم شاه بجزگ و بیکار بهم پیوستند آن بدسگال
حشره از حرامی و دزد فراهم آورده هوالی فئدین بامین غارت
جانب مغلوبه منتشر و قطره زن بود - همین (که صورت شکست
احد الفریقین در آئینه شهودش منطبع گشت) دست و بازوی تالان
برکشاده مال صامت و ناطق لشکریان در (بود - و بر خزانه و جواهر^(۲)
نیز دستبردها نموده آنچه پیشینیان او بعمری نیندخته بودند در
طرفه العین بدست آورد - در آن هنگام (که خلد منزل بعد از معارفت دکن
باجمیر به تنبیه کروی نکوئیده خو نهضت پیمائی فرمود) چون مرور
موکب پادشاهی از نزدیکی مساکن آنها اتفاق افتاد آن مآل اندیش
از تقبیل پایه سریر خلافت مصیر ابواب حفاظت بر روی حال و مآل
خود کشود - و داغ تهر را از چهره احوال خویش زدود - و بهمراهی
محمد امین خان چین بهادر (که بطریق منقلا بر سر سگهان تعیین^(۳)
یافته بود) مامور گشت - پس ازان با عمدة الماک خااخانان (که کزو را
در لوهمده متصل کوه برقی میان جبال دشوار گذار محاصره نمود)^(۴)
دامن جهد بکمر پرستاری بسته لوازم تردد بظهور آورد - پستر بوقوع
انقلاب سلطنت و طریان وهن بحال فرمان راننی در زاد بوم خویش
بشیوه مالوفه پرداخته بیش از پیش بر تهر و سرکشی افزود - بناخت
و تاراج رنگ فایمینی تا فنانی دار الخلافه ریخت - بعهد فرخ سیر

(۲) در [بعضی نسخه] بر خزانه جواهر نیز (۳) نسخه [ب] سگهان

(۴) نسخه [ب] کوه برقی میان •

(باب العجیم) [۵۴۴] (مآثر الامرا)

راجہ دھیراج جیسینکھ سوانی برسرش لشکر کشید - و سید خانجہاں
خالوی قطب الملک با فوج فٹایستہ از حضور بکوک شتافت - آن
مطرود در تلعة تھون متحصن گردید - ^(۲) چون بعد محاصره یک سالہ
و آریزشہای ستوگ عرصہ تردد بران حیلہ گر تڈگ گشت دست
انابت بدامن توسل قطب الملک کردہ استدعای عفو جرائم و التماس
سرفرازی از منصب بہ تقبل و تعہد پیشکش نمود - و با آنکہ ^(۳)
خلافت مرتبمت راضی بدان نبود برغم آن راجہ اصوار و رزیدہ ادرا
طلب داشت - و نزد خود جا داد - ناچار پادشاہ یکبار باکراہ حکم
ملازمتش فرمود - و دیگر ببار یابی مجاز نگشت - اما بمیدامن
الثقات سید عبداللہ خان بمنصب عمدہ سرفرازی یافتہ از حضيض
رہزنی باوج امارت برآمد - او ہم سلسلہ اتحاد و یک جہتی سادات
بارہ بخود استحکام دادہ خویش را از عقیدت کیشان جانفشان
وامی نمود - و دران وقت (کہ امیر الامرا خاقان زمان را برداشتہ
بعزم دکن روانہ گشت - و قطب الملک بدار الخلافہ شتافت) او در
سلک ہمراہان امیر الامرا انتظام یافت - و پس از کشتہ شدن آن
سردار شہامت آثار مذافقانہ در لشکر پادشاہی روزے چند گذرانید
میخواست کہ ببارت خانہ پادشاہی آتش درزند - یا گوان توپخانہ را ^(۴)
پیش انداختہ ببرد - از ہوشیاری عملہ و بندوبست میر آتش میسر

(۲) در [بعضی نسخہ] بہون (۳) در [بعضی نسخہ] سرفرازیٰ منصب (۴)

نیامد . چون قطب الملک باراد^۱ رزم فریبت رسید آن تبه کار چنگه
 قطار شتر و سه زنجیر نیل از اردوی پادشاهی قزاقی کرده باز
 پیوست^۲ . و در جنگ دستبرد عظیم به بهیرو بنگاه پادشاهی نمود
 و چون کنار آب را مردم او هر تصرف داشتند آشنا و بیگانه را
 نمیگذاشتند که حلق تشنه خود را بدم آله رسانند . و هر که پی آب
 میزفت خانه اش بآب میزدید . و مردم (که کنار آب جمنا بر تل
 ریگ جمع شده بودند) یک قام دست خوش تاراج او گشتند - حتی
 که دفتر صدارت هم بناروت رفت - و از زیاده سویی جنگ کمان بجائ
 رسید که خسرو آفاق خود کمان بدست گرفته دو سه تیر بجانب او
 انداخت . آفنگچیان خامه بردار بتوالیع شلک برگردانیدند - و چون
 آثار شکست معاینه نمود در حوالی اودو براه دهلی سایر و دایو
 گردیده بر هریمت یافتگان راه گریز بست . و بهوکه دستش رسیده
 آنچه باقی مانده بود را کشید . و پس از آنکه (سن زندگیش بمشاکش
 اجل گسسته گشت متحکم سنگه و غیره پسرانش بقلعهای مستحکم
 هنگامه آرا شدند - و بآتش بیداد و ستم تر و خشک سوختند - سعاد
 خان برهان الملک ناظم اکبر آبان با آن همه جلالت و جسامت و قوت
 کار طلبی مالش آنها نصیب العین همت نموده متاعی جمیله بکار
 برد - لیکن تیغ از نبوید - و بزور بازویش خار بن فسان برکنده نشد
 خاقان زمان راجه دهیراج را با امرای حضور و کوپخانه^(۲) پز شز و شوز

وخصمت فرمود - راجه نخست بجنگل بری برداخته باتفاق مبارزان
 مغولیه و افغان در سه قلعه را گرد گرفت - و در فرصتی کمتر از دو ماه
 که بآریزهی و شبخون بسیار از طرفین بجانستانی و جانفشانی
 نیک نامی (دوختند) کار بر محصوران تنگتر ساخت - درین اثنا
 بدن سنگه نامی یکی از بدی اعمام آنها بمغازت و مخلصیت وطن
 جدا شده بواجه پیوست - و در کشایش گدھی رهنمائیها کرد
 و آنها یکباره ازین بیم و ترس استقلال باخفتند - و بباروت خانه خود
 آتش داده بدر زدند - گدھی هم بتصرف در آمد - اما از خزائن (که
 شهره آفاق بود) نشانی نیافتند - چون زمیندارچی آنجا بصوابدید راجه
 بدین سنگه مقرر شد محکم سنگه هم ایلی برگزیده بوسیله مظفرخان
 برادر خاندوران بحضور آمده تک و دو بسیار نمود - بجائی نرسید
 از آن وقت بدنا و مکانش قریب اشتهار یافت - تا الان با از دایره
 اطاعت و انقیاد بیرون نگذاشته - و اظهار نوکری می نماید - چنانچه
 در سنه (۱۱۵۰) یک هزار و یکصد و پنجاهم (که آصف جاه بهادر از
 پیشگاه سلطنت و جهانمائی بگوشمال باجی زاد (خصمت یافت))
 یکی از خویشان خود با فوجی شایسته همراه کرد - از مردم او در جنگ
 بهوپال مالوه تردد دلیرانه بر روی کار آمد - اگرچه بیاسداری منصب
 و نام نوکری پادشاهی رویه قدیم خود دزدی و رهنی گذاشتند اما
 تسلط بجائی رسانیده اند که از پنج گروه دارالخلافه تا چهارم بخش
 صوبه آگره هم برسم زمینداری و هم بعنوان جاگیرداری و هم بطریق

(مآثرالعمرا) [۵۴۶] (باب الحجیم)

اجاره متصرف اند - دست بچداشته به قیولداوان میدهند - و چه محابا
از مترودین راه داری خاطر خواه میگیرند - هیچکس بفریاد نمیرسد
سبحان الله صوبه ایران این همه ننگ بد عملی بر خود نمی پسندیدند
کار سلطنت هندوستان بجا انجامید *

چون بدن سنگه (اواخر عهد فردوس آرمگاه بمقراصلی شتافت
بسرش سورجمل قدم بر رساده نیاگان گذاشته استقلال کلی بهم رسانید
و متمدانه بضبط محالات نواحی همت گماشته محالات خالصه
و جاگیر مردم همه متصرف شد - از بلده شاهجهان آباد تا بهادر
و از محالات متعلقه کچهواها تا گذار گنگ (که آن طرف متعلق
برو هلهها بود) هیچکس را نگذاشته اکثر برگذات میان در آب و در
سده (۱۱۷۴) هزار و یکصد و هفتاد و چهار هجری قلعه اکبرآباد هم
بقبضه اقتدار در آردن - و در ایامی (که خسرو زمان شاه عالم بانتضای
وقت در نواح صوبه بهار و آله آباد تشریف داشت) بدست آردن
مخالفت بر محالات سرحدی کینه نجیب خان بدل گرفته فوج
برو کشید - و متصل شاهجهان آباد تلافی فریقین دست داد - هر چند
با خان مزبور جمعیت کم بود اما نخوت و خرد بینی از کار خود
کرده ناگاه او را بر خاک انداخت - تفصیل این اجمال آنکه
نام برده با معدودے برای ملاحظه مردم خون (که بگرد گرفتن
نجیب خان تعیین بودند) برآمده مثل بمثل میگردید - درین ضمن

(۲) در [بعضی نسخه] و مانا (۳) نسخه [بی] به دور *

جماعه داری از همراهیان جان مزبور (که او را همیشه نامت) با صد جوان
برادری خود تاخته کارش تمام گردانید - پس از جواهر سنگی و پسرش
بجای پدر متمکن شده پاداره تدارک فوجی بر شاهجهان آباد برد
و چند ساله هنگامه داشت - آخر بواسطه ملهاری را در مرسته پای صلح
همین آمد - و در سنه () پاداره آنیر بدسلوکی آغاز نموده بکنک
مقابله پرداخت - و شکست یافت - پس از برادرانش بجای اسلاف
بودند - میرزا نجف خان بهادر چیره دستی نموده اینها را از بین
و بیخ برکنید - یکم از اولاد اینها برقلیله متصرف است *

* حرف الحاء *

* حاجی محمد خان موسقانی *

نوکری عمده بیرام خان بود - و خان باری همواره طریقه مصاحبت
و مشورت مصروف میداشت - چنانچه در سنه (۹۶۱) نهصد و شصت
و یک جمع از مفتیان از جانب بیرام خان (که بحکومت قندهار
می پرداخت) سخنان غیر واقع بکنک آشیانی رسانیدند - پادشاه
از کابل متوجه آن حدود شد - و پس از وصول بدان دیار یقین کرد که
آنچه گفته اند در حق او از صدق بر تو ندارد - بعد انقضای زمستان
(۲) در بعضی نسخه [ناموس رسانید (۳) نسخه [ب] و چند روز هنگامه
داشت (۴) در [جمیع نسخها] بیانی است *

قندهار را بدو مستقیم و مسام داشته لوائی معارفت برافراخت - اما
 بنا بر احتیاط حاجی محمد را (که همواره مردم ازو گمان فتنه اندرزی
 داشتند) همراه گرفت - و پس از فتح هندوستان بوسیله پیرام خان
 بخطاب خانی و مراتب علیه ترقی و تصاعد نمود - و در سال اول
 اکبری (که پادشاه از عرصه جالندهر بجهت استیصال هیمو دهلی رویه
 نهضت فرمود) خضر خواجه خان را با حاجی محمد خان سیستانی
 و دیگر امرا به دفاعه سیکندر شاه سرور و انتظام صوبه پنجاب رخصت
 لاهور نمود - چون شکست تندی بیگ خان در حوالی دهلی سرمایه
 آشوب روزگار گردید ملا عبداله مخدوم الملک (که گریزد بظاهر خود را
 از نصیربان پادشاهی را نموده در باطن با افغانان سرمد داشت)
 بسکندر سرور مقدمات نوشته انجوائی برآمدن از کوه سوالک نمود - خواجه
 خضر خان حراست شهر بجای محمد خان سیستانی گذاشته خود
 بدفع او برآمد - چون بجای بد اخلاصی ملا یقین شد او را بقین
 و شکنجه پاداش نموده نیمه تن او را در زمین کرده بعضی از زوهای او
 (که گور کرده دست بخل بود) از زمین برآورد - و در سال سیوم سنه
 (۹۶۶) نهصد و شصت و شش هجری مزاج خانخانان از ملا
 پیر محمد شرانوی (که به نیابت او وکیل السلطنت بود) منحرف شد
 اسباب امارت ازو گرفته بقلعه بیانه فرستاد - و منصب وکالت بجای
 محمد خان تفویض نمود - در هنگامی (که مزاج عشایانی از پیرام
 خان انحراف پذیرفته بتقویب شکار از آگره برآمده بدار الملک

دهلي سايه گستر گرويه) اول بيرام خان (كه تخير مزاج پادشاهي نسبت بخود ميشديد) وقع نمي نهد - و چون آخر يقين او شد (كه واقعي عرش آشياني او را از نظر انداخته) دست بدامن تدبير زده حاجي محمد خان را با ديگر امرا بحضور فرستاد - و لوازم فروتني و نياز مندي بانواع تقصير و معذرت پيغام داد - چون حاجي بدرگاه رسيد طبع پادشاهي بر آشفته ديده مصلحت خود را از جواب بيرون دانست - و رخصت نيز نيافت - پس ازان (كه بيرام خان دست بدامن استيمان زده از كوه سوالك برآمد و شرف ملازمت دريافته بسفر حجاز مرخص گرديد) عرش آشياني حاجي محمد خان سيستاني را با ترسون محمد خان همراه داد - كه بدرقه شده تا اقصای ممالک محروسه از مسالك مخوفه سلامت گذرانند *

گويند روزی در اثنای راه بيرام خان بحاجي گفت - كه مرا مخالفت هيچكس آنقدر كوفت نكرد كه بيوفائی تو - اين همه حقوق قدیم را فراموش كردي - حاجي محمد خان در جواب گفت - شما با وصف آن دعوی اخلاص و انزونی تو بيمت جنت آشياني و آن همه مراسم و اشفاق عرش آشياني بغي نموده شمشير كشيديد - و رو داد آنچه رو داد - من اگر ترك محبت شما کرده باشم چه دور باشد بيرام خان خجالت كشيده هيچ نگفت - حاجي محمد خان تا حدون ناگور رسانيده بحضور مراجعت نمود - و ازان باز هميشه در ركاب پادشاهي بوده در معارك همچا كارهای مرد آزما بتقدیم رسانيده

(مآثر الامراء) [۵۵۱] (باب الحما)

بمنصب سه هزارى اختصاص یافت - و در سال دوازدهم هنگام نهضت
الویه پادشاهی بتسخیر چینور^(۲) از قلعه گاکرون (که سرحد ولایت
مالو اسمت) بدفع پسران سلطان محمد بهروزا (که از سرکار سنبل گریخته
دران موبه گرد فتنه برانگیخته بودند) بهمراهی شهاب الدین احمد
خان تعیین گشته در سرکار ماند و جاگیر یافت - و در سال بیستم کمکی
بنگاله گشته در جنگ داود خان کرزانی (که تذبذب بمبانی همت
اکثره راه یافته بود) بخانخانان منعم خان همپائی و زبیده زخمها
برداشت - و چون خانخانان در شهر گور (که در سواف ایام داوالمملک
بنگاله بود) طرح آبادی نموده (نگ سکونت ریاضت عالی از رضیع^(۳)
و شریف بعلمت سدیم هوای آنجا گام سپر ممر عدم گردید - حاجی
محمد خان نیز دران جوشش فنا در سنه (۹۸۳) نهصد و هشتاد
و سیوم (خمت زندگی بر بست *)

• حسین خان نگریه •

خواهرزاده و داماد مهدی قاسم خان است - در عنفوان حال
عنوان نامه احوالش بطغرای زفاقت و نوگری محمد بیرام خان
خانخانان پیرایش داشت - چون سال دوم عرش آشیانی پس از فتح
قلعه مانگوت در دارالسلطنت لهور بتوقف چهار ماه و چهارده روز^(۴)
نسق مهمات آن موبه فرموده در ماه صفر سنه (۹۶۵) نهصد و شصت

(۲) نسخه [ج] بیت پر (۳) در [اکثر نسخه] آباهی طرح نموده (۴)

نسخه [ج] بتوقف چهارده روز •

و پنج اعلام انتهایان بجانب دهلې برافراشتند حسین خان بحر اسف
و حکومت لاهور چهره امتیاز برافروختند - (زرتے دور ایام حکم رانی
خود بلند زنی طویل اللحیه را مصلحتان پنداشته تعظیم نمود - پس ازان
دوغن ساخت - که ظنون بجامه خود نزدیک بدوش عیاری بدوزده
و آن بکمر اول پارچه باشد زدن - که بجهت امتیاز بز دوش
خود دوزند - و آنرا بهلدنی تکوی میگفتند - لهذا بتکریم شهرت یافت
در فلکامه (که مزاج پادشاهی از بیروم خان قنطرنی شد - و هر دم فوج
از جدا شده در قضبه ^(۳) چنانچه برکات خلافت انتساب پیوستند) غیر از
حسین خان تکریم و شاه تلی خان منورم از معتبران رفاقت کیش دیگر
با وی نمادند - و پیش از بوهم زدگتی دولت آن امیر پستاندیده شدیم
در ملک ملتزمان شده سلطنت دو آمد - و در سال یازدهم (که
مهدی قاسم خان از حکومت گدده دل برداشته از راه دکن بهحجاز
میشتابند) حسین خان بنشایمیت قدری راه پیبوده برگشته چون
بقصبه سبواس مالوه رسید غوغای میوزایان باغیه برخاست - ناچار
بقصبه مذکور با اتفاق مقرب خان (که تبولدار آنجا بود) تخصصه جست
بعد ازان (که مقرب خان همت بای داده دست باجه گردید) حسین
خان بدر آمده ابراهیم حسین میوزا را دید - هر چند او تکلیف رفاقت
کرد قبول نمود - سال دوازدهم هنگامی (که عرش آشیانی بقصد

(۲) نسخه [ج] عیاری (۳) نسخه [ب] چهر (۴) در [بعضی نسخه]

سواس (۵) نسخه [ب] دست پاچه .

استیصال خانزمان شیبانی متوجه بود (شرف ملازمت دریافت چون بازار تدردانی گرمی داشت و تهور و جلالت و خدمت گزینی و کار طلبی او دل نشین پادشاه گشته محفوف انواع عنایات گردید با آنکه سرانجام انتظام کثرت نیک نمیدانست بامید شناسائی پایه والای امارت بخشیده به منصب سه هزاری برآوردند - از آنجا (که باد دنیا مردافکن است - و هر تنگ حوصله آنرا بر نتابد) خود را نتوانست نگاهداشت - در محال قبول خود دست تعدی و ستم برکشاد - و پا از اندازه فراتر گذاشت - چون سال نوزدهم الوبه سلطانی بعزیمت شرقی دیار باهتزاز آمد او را روز ادبار ازان خدمت متقاعد ساخت - روز عوش آشیانی مستفسر احوال او گردید - که درین پورش چرا حاضر نگشت - بعرض رسید که سوادئ بر مزاج یابس او استیلا یافته بتاخت زیر دستان و تاراج رعایا روزگار میکذراند - چون مهی در میان بود کسی به تنبیه او تعیین نشد - بضبط جاگیر متذبه ساختند پس از فتح پتنه و حاجی پور هنگام معارفت رایات پادشاهی با گروه آن درمانده طبیعت سوادئ خویش در عرض راه بارو رسیدند بار صجرا نیافت - از دیوانگیها خیر باد اسباب دنیا گفته تلذذی برگزید عاطفت پادشاهی بتازگی او را برنواخته تیره از ترکش خاصه بدر عنایت شد - که باعث آن جاگیر خود را (که بخالصه شریفه اختصاص یافته) در تصرف آرد - و بسرانجام سپاه همت گمارد - چون بدین تقریب از حضور خصم یافت از تیرگی و آشفتگی مزاج همان

قدیده ناستوده را برگرفته در غارت و تاراج آن نواحی دست جرأت دراز
 ساخت - تاروزی غارت کندان بصوب بسخت پوز (که از سرکار کمایون
 است - و قیمت معدن و معموری آن ملک در جوهر هوشمندگی او اختلال
 انداخته بود) شناسم - از اینجا (که جبین مآل بدکاران بقشقه نکال
 نقش پذیر است) آن رشته گسل تدبیر در آن سرزمین جنگ بے نزک
 کرده شکست یافت - و زخمی تیر بندوق برگشت - پیش ازین مکافات
 بودف شورش او مافوق خان از حضور نامزد شده بود - اگرچه بواسطه
 زخم کاری از بدمستی قدری بهوش آمده لیکن از آرازه سطوت این
 فوج هشیار تر گشت - و ادبش بد گوهر از گرد او پراکنده شدند
 بسعی هوا خواهان مصلحت چنان دید که از حدرد گذشته مکتیسر
 بکشتی درآمده خود را پیش مزعم خان خانخانان رساند - شاید
 که بوسیله آن سپه سالار جرائم او بطیلسان مسامحت پوشیده آید
 نیز دستان عرصه آگاهی در حوالی قصبه بارهه رسیده بدست آوردند
 و حسب الحکم باگروه در منزل او نگاهداشتند - همین سال سنه (۹۸۳)
 نهصد و هشتاد و سه بهمان زخم جانکاه درگذشت - پسرش یوسف
 خان در عهد جنک مکانی در جرگه امرا انتظام داشت *

* حیدر محمد خان آخته بیگی *

از قدیمان همایون پادشاه است - در سفر عراق (که بافتضای

(۲) نسخه [ج] کمایون - و در [بعضی جا] کمایون آمده (۳) نسخه [ج]

تیر و بندوق برگشت (۴) نسخه [۱] مکتیسر *

تقدیر آن پادشاه والا تدر را ناگزیر پیش آمد) بالتزام رقاب سلطانی
 مشمول عاطفت والا بود - در شکست جنگ بلخ (که اسپ سواروی
 همایون پادشاه بزخم تیر افتاد) او اسپ خود را پیشکش نموده سرمایه
 مغاخرت اندوخت - و هنگام [که موکب همایونی برای اطفای فتله
 میرزا کامران (۲) از کابل راه هزیمت سپرده بامید موهوم در افغانستان
 بذاکامی بسر مبردن) نهضت فرموده بسرخ آب رسید] او با اکثری از
 یکهای عقیدت مناش بخدمت هر اوی معزز گردیده پیشتر از لشکر
 فبروزی بر لب سیاه آب (که مابین سرخ آب و گندمک واقع است)
 منزل گزیده بود - میرزا کامران طاقت جنگ صاف در خون ندیده بود
 شبخون آورد - او پای ثبات افشرده مردانه کارزار نمود - و زخمهای
 نمایان برداشته جای خود را نگذاشت - و در سفر قندهار و یورش
 هندوستان فتراک دولت سلطانی را از دست ندان - پس از آنکه
 شاهد مقصود جلوه گر شد خان مذکور بحکومت بیانه سرفرازی یافته
 چهره کامیابی افروخت - و پس از وصول بدان هرد چون غازی خان
 سور پدر ابراهیم خان دران حصار متحصن گردیده خیالات موهوم
 در سرداشت حیدر محمد خان عهد و موثیق در میان آورد - و چون
 غازی خان از قلعه برآمد بطمع اموال شکست عهد نموده بتیغ
 بی انصافی او را از هم گذرانید - وقوع این قعم بدعهدی خلاف مزاج
 معدلت سرشت جانت آشیانی گردید - بر زبان حق ترجمان گذشت

که او دیگر کمر نخواهد بست - گویند تا فوت او همان قسم که پادشاه فرموده بود بسر برد - پس از جاوس اکبری در هنگامهٔ هیمو بقال بتردی بیگ خان پیوسته سرداری دست چپ بدو تعلق گرفت و پس از شکست او بموکب عرش آشیانی خود را رسانیده بهمراهی علی قلی خان شیبانی جهت سزا دادن هیمو دستوری یافت - بعد ازان (که فتح نصیب اولیای دولت گردید) بتقریب بکابل رفت و چون پس از بدخل شدن بیرام خان منعم خان حسب الطلب احرام عتبهٔ خلافت بست او را برای اعانت پسر خود غنی خان (که جهت تمشیت مهمات کابل بجای خود نصب کرده بود) در آنجا گذاشت - و پس از آنکه از کوتاهٔ حوصلگیها صحبت فیما بین هر دو کوک نشد بر طبق عوض منعم خان فرمان طلب بنام خان مذکور مدور یافت - و سال هشتم (که منعم خان خانخانان به بندر بست کابل مرخص گردید) هیدر محمد خان نیز بهمراهی او تعیین شد و پس از آنکه منعم خان شکست یافته بعتبهٔ خلافت پیوسته او نیز رسیده بتعمیقاتی منعم خان میگذرانید - در سال هفدهم بهمراهی خان کلان عرف میر محمد خان (که برسم منقلا بجانب گجرات نامزد شده بود) شرف ازتخاص پذیرفت - بپایهٔ در هزار و پانصدی رسیده بود - میرزا قلی برادر او در وقت (که همایون پادشاه متوجه تسخیر بدخشان شد - و میرزا سلیمان بجنگ پیش آمد) تردد نمایان بتقدیم رسانید - و در جنگ (که میرزا کامران عزیمت ملاقات ظاهر

ساخته دغا نمود) زخمی شده از اسب جدا گردید - و پسرش دوسم محمد مردانه چپقلش نموده بکار آمد - و در عهد اکبری سال نوزدهم جلوس هر دو بهمراهی منعم خان خانخانان جهمت تسخیر بنگاله تعیین گردیده در چهارنهی جنت آباد عرف گور (که در سوابق ایام دارالملک بود - و پستری ویران شده آب و هوای آنجا سمیت حاصل نموده عالمی خرمن هستی را بباد فذا داد) این دربرادر نیز مطابق سده (۹۸۲) نهمد و هشتاد و سه هجری سفرگزین ملک نیستی شدند *

• حاجی یوسف خان •

ابتدا در رفانت میوزا کامران بوده در عهد عرش آشیانی سال درازدهم جلوس همراه قبا خان جهمت معاونت میوزا یوسف خان (که در قنوج متحصن بود - و علی قای خان دران نواحی غبار فتنه برداشته) تعیین گردید - و سال هفدهم بعد تسخیر کجرات با اتفاق خانعالم جهمت گوشمال ابراهیم حسین میوزا دستوری یافت و چون حکم پادشاه برای برگردانیدن افواج صادر شد مشارالیه نیز (۲) در جنگ سرمال خود را برکاب ظفر نصاب ملحق ساخته در سال نوزدهم بمک خانخانان منعم خان رخصت بنگاله یافت - و در جنگ گوچر مصدر تودوات پسندیده گشت - سال بیستم در شهر گور بنگاله (که به بدهوایی معروف است) در ایامی (که خانخانان منعم خان چهارنی در آنجا نمود - و صورت ربانی بهم رسید - و اکثر امرا

بعدم خانه شتافت) او نیز مطابق سنه (۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه
هجری داعی حق را لبیک گفت - از امرای پانصدی ست *

* حکیم مسیح الدین ابوالفتح *

پسر مولانا عبدالرزاق گیلانی ست - که در حکمت نظر و تاله
بینش فراوان داشت - و سالها مدارت آوایم بدو مفوض بود - چون
گیلان در سنه (۹۷۳) نهصد و هفتاد و چهار بدست فرمانروای ایران
شاه طهماسب صفوی درآمد و خان احمد والی آنجا از معامله نشناسی
بزدان افتاد مولانا از حقیقت اندوژی و راست کیشی در شکنجه
و بند قالب تهی ساخت - حکیم با در برادر خود حکیم همام و حکیم
فور الدین (که هر یک بحدودت طبع و هدت فهم در علوم رسمی و کمالات
عوزی ممتاز زمان بودند) از وطن دوری گزیده بار غربت بدیار
هند کشود - و سال بیستم بملازمت عوش آشیانی سعادت اندوخته
هر سه برادر بمنصب در خور سرفرازی یافتند *

چون حکیم ابوالفتح شایستگی دیگر داشت و بهزاج روزگار آشنا
و بانص زمانه شناسا بود در پیشگاه خلافت ترقی نموده سال بیست
و چهارم بصدارت و امینی صوبه بنگاله تعیین گردید - پس ازان (که امرای
فتنه سرشت بنگ و بهار اتفاق نموده مظفر خان ناظم آنجا را از میان
برداشتند) حکیم و بسیاری از دولت خواهان پادشاهی بقید افتادند
از رزق قابو دیده خود را از فراز قلعه انداخت - و بدشوار روی
و آبله پائی بمانی رسیده اجرام حضور بست - چون باستان بوس

(مآثر الامراء) [۵۵۹] (باب الحناء)

فایز شد بر قرب و اعتبارش افزوده بر اقربان و امتثال خود رجحان گرفت
اگرچه در منصب از هزاری فراتر نرفت اما در رتبه از پایه وزارت
و کالت درگذشت - چون سال سیم راجه بیربر بکمک زمین خان کوکه
(که بمالش الوس یوسف زئی مامور بود) دستوری یافت حکیم را
نیز بسرداری فوج جداگانه کمکی ساختند - لیکن اینها حساب
یکدیگر برنداشته اتفاق فروداشتند - و از در دومی و خود زئی کار
بجائے رسید که راجه دران شورش گاه فرود شد - حکیم و کوکاتاش بفروران
خستگی ازان آشوب برآمده بحضور رسیدند - چندی معاذب ماند
در سال سی و چهارم سنه (۹۹۷) نهصد و نود و هفت هنگامی (که
انتهاض الویة پادشاهی از کشمیر بکابل اتفاق افتاد) در مضافات
دمتور باجل طبعی در گذشت - حسب الحکم خواجه شمس الدین
خوایی بحسن ابدال بوده درگذشته (که خواجه بنا کرده بود) بخاک
سپرد - چون پیش ازین سانحه (دزدی چند علامه امیر عضد الدوله
شیرازی هم فوت کرده بود حرفی سارچی این تاریخ یافته * * بیت *

* امسال در علامه ز عالم رفتند *

* رفتند موخر و مقدم رفتند *

* تا هر دو موافقت نکردند بهم *

* تاریخ نشد که هر دو باهم رفتند
۹۹۷

عرش آشیانی (که عنایت مفرط بحال او داشت) هم بعبادت سایه

عاطفت انداخته پرسش نمود - و هم پس از فوتش قرین تاسف

و اندوه گشته و تمت نزل بحسن ابدال بفاتحه تردیم (رج از فرمود
حکیم دتیقه شناس هوشیار مغز بیدار دل عالی فطرت بود - فیضی
در مرثیه او گوید *
* بیعت *

* تقریرش از حقائق تقدیر ترجمه *

* تدبیرش از مآثر^(۲) اقبال ترجمان *

در مهم سازی خلائق خود را معاف نداشتی - و هرچه از ظهور یافتی
بمیزان خرد سنجیده نمودی - کریم الصفات و محسن زمان و کمالات
یگانه روزگار بود - و ممدوح شعرای وقت است - خصوص ملام عرفی
شیرازی - که اکثر قصائد غرا در مدح او گفته - این قطعه یکی از
قصیده او است *
* قطعه *

* آسمان گفت ندانم که حلول از چه نکرد *

* صورتش پیشتر از صورت عالم بمحل *

* زانکه چون روز ازادت ز افق سر برزد *

* صبحدم دولت او زاد و شبانگاه ازل *

* زین سخن جوهر فعال برآشفقت و بگفت *

* کای تنگ بهر ز فهم^(۳) رسد عالم و عمل *

* بیم آن بود ز خاصیت یکذائی او *

* که هیولا نه پذیرد صور مستقبل *

و برادرش حکیم نوزالدین قراری تخلص که فاضل سخن طراز بود

(۲) در [ابرنامه] دفتر اقبال (۳) نسخه [ب] رسد و علم و عمل *

(مآثر الامراء) [۵۹۱] (باب الحاء)

و شعر را خوب میگفت - ازوست *

* بیت *

* چه تهمت بر اجل بندم ز چشمت خورده ام تیره *

* که آنم می کشد گر بعد صد سال دگر میرم *

شگرف شورش فر گرفت - حسب الحکم اکبری به بنگاله رفته بود

ترتی ناکرده درگذشت - مقوله اوست - که اظهار همت نزد دیگر

اظهار طمع است - ملازم بازاری نگاهداشتن خود را بدخو کردن است

بر هر که اعتمادی کنی معتمد است - او حکیم ابوالفتح را همه دنیا

گفته - و حکیم همام را مرد آخرت شمرده - و خود را از هر دو

بر کفاره داشته - احوال حکیم همام جدا تحریر پذیرفته - و برادر دیگر

نیز حکیم لطف الله نام (که از ایران رسیده بود) بوساطت حکیم

ابوالفتح در سلک ملازمان پادشاهی انتظام یافته بمنصب در صددی

سرفراز گردید - و زود رخت هستی بریست - و پسرش حکیم فتح الله

صاحب حیثیت و قابلیت بود - چون جنم مکانی بدو بے التفات بود

روز دیانت خان لنگ اورا بنادولتخواهی مذسوب ساخته عرض

نمود - که در اندای بغی سلطان خسرو بمن میگفت - که صلاح وقت

آنست که ولایت پنجاب را بار داده این مبحث را کوتاه سازند

فتح الله منکر شد - طرفین رجوع بمباهله کردند - هذوز پانزده روز

نگذشته بود - که سوگند دروغ کار خود کرد - چه با نور الدین پسر عم

آصف خان جعفر (که با سلطان خسرو قرار داده بود که بوقت قابو

(۲) نسخه [ج] نام از ایران رسیده بوساطت *

از قید برآوردده باسلطنت بردارد) متفق و همدستان گشت - اتفاق
در سال دوم هنگام مراجعت از کابل بلاهور این راز سر بسته پادشاه
رسید - و پس از پژوهش نورالدین با دیگر رفقا بیاسا رسید - و حکیم
فتح الله را تشهیر کرده دایره خرسوار منزل بمنزل می آوردند
بعد از آن مکمل گردید *

* حکیم عین الملک شیرازی *

در علم رتبه عالی داشت - و صاحب اخلاق حمیده بود - نسبی
از جانب مادر بمحقق درانی منتهی میشود - از ابتدا ساز صحبت
با عرش آشیانی کوک گردیده در بزم و رزم شریک صحبت بود
در سال نهم جلوس اردا با منشور لازم الاتباع پیش چنگیز خان (که
در احمد آباد سر بزرگی برداشته بود) فرستادند - او با پیشکش
خان مزبور برگردیده در آگره دولت یار یافت - و سال هفدهم (که
دلاسا نامه بنام اعتماد خان گجراتی برد) اردا با اتفاق میو ابو ثواب
بملازم آردن - و سال نوزدهم (که پادشاه متوجه دیار شرتی شده) او
از ملتزمان رباب بود - بستر جهنم رهنمائی عادل خان بیجاپوری
بدکن تعیین گردیده سال بیست و دوم بحضرت آمده شرف یار اندرخت
پس از آن بفرجدار می حدر در سنبل مامور شده سال بیست و ششم
(که عرب بهادر و نیابت خان و شاهد افه با جمع از ناسپاسان غبار

(۲) نسخه [ب] سر خود سری (۳) نسخه [ب] تملی نامه (۴) در
[ب] نسخه [دیانت خان]

(ساگرالامرا) [۵۶۳] (باب الحاد)

شورش در حدود مذکور برانگیختند) نامبرده قاعه بریلی را مستحکم ساخته بجمع جاگیر داران آن طرف کوشید - هرچند آنها به بیم و امید خواستند که حکیم را همدستان سازند نه پذیرفت - و بحسن تدبیر در مجمع آنها خالی انداخت - تا آنکه نیامد خان بفرج پادشاهی بدوست - حکیم باتفاق دیگر جاگیرداران گرد و پیش جوای میکار شده غنیم را غبار آورد دشت هزیمت ساخت - و در همین سال بصدارت صوبه بنگاله ممتاز گردید - سال سی و یکم بدخشیگری صوبه آگره چهره اعتبار برافروخت - پستمر همراه خان اعظم بمهم کن رفت - چون خان مذکور برگنه هندیه جاگیر او را تغیر داده بود بی طلب سال سی و پنجم بحضور آمد - لهذا بار نیامد - و بعد دریافت کیفیت پرانگی کورنش دادند - و بدخالی برگنه مذکور نوازش پذیرفته بعد چندے مرخص گردید - و سال چهارم مطابق سنه (۱۰۰۲) یکهزار و سه هجری بعدم آبان شدافت - شعر میگفت

در دزائی تخلص میکرد - این بیت ازوست *

* در شب زلف سیاهش خواب مرگم در زبون *

* بوالعجب خواب پریشانی که تعبیرے نداشت *

بمنصب پانهدی رسیده *

* حکیم همام *

برادر حکیم ابوالفتح گیلانی سنه - همایون نام داشته - چو

بملازمت عمرش آشیانی استسعاد یافت بنابر پاس ادب دل بهمایون تلی

مخاطب گردیده پس ازان بحکیم همام ناموري اندوخت - در
خط شناسي و شعر فهمي يگانه روزگار بود - و بدانش طبعي و پزشکی
لحن آشنا - پارسا گوهر شگفته پيشاني شيوه زبان نديم مذش - اگرچه
بمنصب ششصدی و خدمت بکاول بيگي اختصاص داشت اما در
مصاحبت و قرب پادشاهي پایه بلذتتر مي افراخت - در سال سي
و یکم چون کار آگاهي و اخلاص مندی او ذهن نشين عرش آشياني
شده بود به پيغام گذاري و خوشوري نزد عبدالله خان والي توران
رخصت يافت - و ميران صدر جهان مفتي را برای پرسش سانحه
ناگزير پدرش سکندر خان (که سه سال شده بود رخت هستي بسته)
همراهش دادند - و از فرط عنایت در حق حکيم اين فخره در نامه
مترجم گردید - که افادت و حکمت پناه زبده مقربان هوا خواه عمده
محترمان کار آگاه حکيم همام را (که مخلص راست گفتار و مرد
درست کردار است) و از ابتدای ملازمت ملازم بساط قرب بوده در می
اورا بهایچ وجه تجویز نکرده بودیم (برسم رسالت فرستادیم - چون
در ملازمت ما اورا آن نسبت متحقق است که مدعیات را بیواسطه
بموتف عرض میروساند اگر در مجلس شریف ایشان همین اسلوب
مرعي باشد گویا فیما بین مکالمه بیواسطه خواهد بود - و در غیبت او
عرش آشياني مکرر فرمود - که تا حکيم همام زفته خوردني لذت ندارد
و بحکيم ابوالفتح گفت - که بخاطر نرسد که در عالم برادري شما از
جدائی او بیشتر از ما دل نگراني داشته باشید - مثل حکيم همام کجا

(مآثر الامراء) [۵۶۵] (باب الحاد)

پیدا میشود - در سال سی و چهارم هنگام معارفت از کابل در منزل باریک آب حکیم همام از توران دیار رسید - یکماه از فوت حکیم ابوالفتح گذشته بود - بعد از ملازمت عرش آشیانی در غمگساری او بدین کلام دلنواز تسلی بخش گردید - که ترا یک برادر بود - از عالم رفت و مارا ده *

* بیم *

* از حساب دو چشم یک تن کم *

* رز شمار خرد هزاران بیش *

در سال چهارم سنه (۱۰۴۴) هزار و چهار هجری بتب دق در دو ماه پیمانه زندگی حکیم همام ابریز گشت - در پسر داشته - اول حکیم حاذق احوالش بزبان قلم ادا خواهد شد - دوم حکیم خوشحال - در عهد اعلی حضرت بمذنب هزاری امتیاز یافته بخشعی دکن گردید - مهابت خان در صوبه داری خود بسیار تفقد احوالش میکرد *

(۲)

* حسن بیگ خان بدخشی شیخ موری *

از بابریان این سلطنت بوده سپاهی نقش و کار طلبیها داشت چون در سال سی و چهارم عرش آشیانی پس از فراغ سیر کشمیر بعزیمت زابلستان از ولایت پکهلی (که ولایت صمت سی و پنج کرده طول و بیست و پنج عرض پیوسته بغربی کشمیر) میگذشت سلطان حسین خان پکهلی وال از نواد قارلوق (که صاحبقران وقت مراجعت بتوران چندس ازان قوم را بداسبانی این ملک گذاشته بود) ادراک

(۲) فصحه [ج] حسن بیگ بدخشی *

(باب الحاء) [۵۶۶] (مائتوالامرا)

شرف‌ملاک نموده بعد چند روز فرار گزید - پادشاه آن ولایت را باقطاع حسن بیگ داده اوزا بمالش آن بومی رخصت فرمود - حسن بیگ بشاهمت و پردای چیره دستیها نموده آن اُلکا را بدست آورد و چون در سال سی و پنجم بحضور (سید پکه‌لی وال باز سراز گریبان شورش و فساد برآورد - و از خام کاری خود را سلطان نصیرالدین نام‌نهاده پکه‌لی را از مردم حسن بیگ برگرفت - حسن بیگ مجدداً با فوج حضور تعیین گشته سزای شایسته در گذارش گذاشت - و در سال چهل و ششم در ولایت بنگش نیکو پوستاریها بتقدیم رسانیده بمنصب دوهزار و پانصدی سر برافراخت - و در اواخر عهد اکبری روهتاس در جاگیر یافته بحفاظت کابل مامور شد - و در سال اول جهانگیری طلب حضور گشته چون بمتهرا (سید سلطان خسرو (که شب یکشنبه بیستم ^(۲) دی الحجه سنه ۱۰۱۴ هـ.ز و چهارده هجری از ارک آگوه فرار نموده) دوچار او شد - حسن بیگ (که از جانب جنت مکانی مطمئن نبود و ازین طلب استشمام رایحه بے عنایتی می نمود - و در اصل هم سرشمت بدخشیان بشورش و فتنه مجبول است) بغصون و تملق سلطان خسرو از راه رفته قرار به‌راهی داد - و با سه صد جوان بدخشی رفیق طریق ضلالت او گردید - خسرو در مخاطبات خان بابا گفته مدار و اختیار خود را بتهضه اقتدار او سپرد *

و چون در کنار آب بیاه خسرو با جمعی (که فراهم آورده بود)

(مآثر الامراء) [۵۶۷] (باب الحاء)

در مقابل فوج پادشاهی پای ادبار افشوده بافدک زد و خود را
شکست یافت و بحال تباه با حسن بیگ و عبدالرحیم دیوان لاهور
(که بدر پیوسته و خطاب ملک انور یافته بود) اراده دشت ناکامی
گشت اکثر افغانان (که رفاعت او اختیار کرده بودند) برفتن دیار شرقیه
ترغیب نمودند - حسن بیگ گفت - این کنکاش غلط است - شما را
بجانب کابل باید شناساند - چه از اسپ و آدم دران ولایت کمی
نیست - هرگز کابل باشد هر قدر نوکر خواهد سامان می تواند شد
فردوس مکانی و جنت آشیانی بیار می کابل فتح هندوستان کرده اند
معهذا ایشان خزانه نداشته اند - من چهار لک روپیه در دهناس دارم
پیشکش میکنم - و بمجرد رسیدن آن حدود درازده هزار سوار کار آمدنی
فراهم می آرم - اگر پادشاه از پی شناساند جنگ را آماده ایم - و اگر
آن ملک را از زانی دارند چندان روزگار در ساخته اند، فرصت
خواهیم بود - چون سلطان ناعاقبت اندیش ادبار مزد عنان کارها
بدست او داده بود بصوابدید او راهی شد - از قضا بر ساحل دریای
چناب اسیر سرینجه مکافات گردید - در انوقت موکب جنت مکانی
در باغ میرزا کامران واقع سواد لاهور نزل داشت - سیوم صفر سنه (۱۰۱۵)
هزار و پانزده هجری خسرو را دست بسته و زنجیر بپا بتورج چنگیزی
بحضور آوردند - حسن بیگ و عبدالرحیم را بر جانب راست
و چپ ایستاده کرده خسرو در میان می لرزید - و میگریست - حسن
بیگ بگمان نفع موهوم بهرزه گوئی و ژانمایی در آمد - چون عرض او

(باب الهاء) [۵۶۸] (مآثر الامراء)

ظاهر گشت بحرف زدن نگذاشته حکم شد - که خسرو را مسلسل و محبوس نگاهدارند - و حسن بیگ را در پوست گاو و عبدالرحیم را در پوست خر کشیده و از زونه بر دراز گوش نشانده تشهیر نمایند چون پوست گاو زود تر از پوست خر خشک شد او بیش از چهار پاس زنده نماند - و در مین بعد یک شبانه روز چون زندگی داشت بشفاهت باریابان از غضب سلطانی (که نمونه تهر الهی سم) رهائی یافت - و بجهت عبرت و سیاست از در باغ کامران تا در قلعه ارک دو روزه دارها نصب گشته جمع را (که با خسرو طویق مرافقت پیموده بودند) مصلوب ساختند - و روز دیگر (که پادشاه داخل لاهور میشد) فرمود - خسرو را بر فیل نشانده از میان دارها گذرانند - و از دو طرف آراز نمایند - که مقربان شما و اهل خدمات شما مجبور میکنند * نعون بالله من سوء الخاتمة والمعاقبة * پسر حسن بیگ اسفندیار خان در عهد اعلیٰ حضرت بمنصب هزار و پانصدی (سیده (۲) سال شانزدهم در گذشت *

* حکیم عالی کیلانی *

در فزون و علوم خصوص در طب و ریاضی مهارت تام داشت - و از حدّاق اطباءی وقت بود - گویند در کمال پریشانی و افلاس از ولایت بهند وارد گردید - و بدستگیری بخت مسعود در سلک ملازمان عرش آشیانی منظم گشت - (روزے بحکم آن پادشاه عالی جاه بنابور

(۲) نسخه [ج] رسیده در گذشت *

امتحان چند تارودک بول مریض و صحیح و گاو و خور یکدفعه آورده بحکیم نمودند - او همه را از روی قیاس مطابق واقع بیان کرد - از انوقت برتبه و اعتبارش افزوده بدولت قرب و مصاحبت پادشاهی اختصاص گرفت - و صاحب ثروت و مکنز گشته سر همسری و مسارات با عمدها می افراشت - پس ازان از پیشگاه خلعت بوخشوری بیجاپور مامور شد - علی عادل شاه والی آنجا استقبال نموده با عزاز فرادان بشهر در آورده سامان نفائس آندیار نموده میخواست حکیم را روانه سازد - که ناگهان در سنه (۹۸۸) نهصد و هشتاد و هشت ساغر زندگیش لبریز آمد - اگرچه صاحب فرشته آورده (که حکیم عالی کیلانی با پیشکشهای شایسته پیشترها روانه شده - درینوقت حکم عین الملک شیرازی بسفارت آمده بود - که بسبب واقعه ناگزیر بدون تحف و هدایا برگشته رفت) اما نزد مولف این اوراق تحریر علامی شیخ ابوالفضل در امثال این قضایا مطابق تر بواقع می نماید *

چون ساذحه تزل علی عادل شاه خالی از غرابت نیسم بر لوده^(۲)
 بیان مرتسم میگرد - که او رشید تر و باذل ترین آن طبقه اسمت
 با وصف عدل و احسان همواره دامن عفت آلوده داشته - و آخرها
 بمیلان ساده دربان افراط نموده بکوشش فرادان دو خواجه سرای را
 (که کمال مغائی داشتند) از ملک برید مرزبان بیدر طلب داشت
 چون مطلوب نزدیک رسید از بی آزر می و فرمایگی پذیره شده

(۲) در [اکثر نسخه] از غرائب نیست •

فرخواستگده ظلمت آموذ با يكه كه كلان تر بود دست ناسزا خواهش
 دواز نمود - آن بارساگوهر از پاك دامني و ناموس درستي تن در داده
 بدشنه (كه از درر بيذني با خویش نهان داشته بود) كار او بانجام
 رسانيد - عجيب تر آنكه مولانا محمد رضای مشهدي رضائي تخلص
 تاريخ اين واقعه * * شاه جهان شد شهيد * * يافته *

القصه حكيم علي در سال سي و نهم شكرف حوضه بر ساخته كه
 راه از درونه آن بكاشنه ميرفت - و شكفت آنكه آب از اين بركه
 بدانجا در نميشد - مردم فرور شده براه پژوهي فراوان رنج برده
 و بسيار آزار يافته از نيمة راه برگرديده - عرش آشياني بدماشای آن
 خرامش فرموده خود آهنگ در آمد فرا پيش گرفت - در كنج حوض
 سرے بآب فرور برده در سه زينه پايان رفته بدان خانه در آمد
 بسيار بتكلف آراسته - در غايت روشني جاي ده درازده كس است
 فرش خواب درخت پوشش مهيا - و حاضرئ طعام موجود - چند جلد
 كتاب در طائها گذاشته - هوا نمي گذاشت كه يك قطره آب اندردن
 در آيد - و چون پادشاه لخته درنگ فرمود غريب حالت بر مردم بيرون
 رو آورد - تا سال چهارم حكيم بمنصب هفتصدي رسیده بود - و علاجهای
 دست بسته او موجب حيرت عالميان ميشد - آخرها (كه بعرض آشياني
 اسهال عارض شد) هر چند تدابير بكار برد مفيد نيفتاد - پادشاه
 غضب آورد باو گفت كه تو بساري ولايت پيش نبودي - پائابۀ غربت را
 انجان جا را كودي - ما ترا باين مرتبه رسانيدم - تا روزے بكار آئي - و از

تأیید چشم و تکه بجانب او برتافتند - حکیم چیزے از کیسه برآوردہ
 در کوزه آب انداخت - فوراً بسته شد - و عرض کرد این قسم درواہا
 موجود است - اما چه فایده کہ این جا اثر نمیدهد - پادشاه بمقتضای
 اضطرار و اضطراب بیماری مبالغہ فرمود - کہ هرچه شدنی سمت
 خواهد شد - همین را بمن بده - چنانچه ازان در قبض و اعتقال
 در طبیعت بهم رسید - اما وجع در شکم پیچید کہ بقلق آوردن - ناچار
 ادویہ مسهلہ بکار رفت - اطلاق زیادتی کرد - تا در گذشت *

از غرائب سوانح است تقدم سبب بیماری عرش آشیانی
 گویند گرانبار نام فیله در سرکار جنت مکانی بود - کہ دیگر فیله (کہ
 مقاومت صدمات او تواند نمود) در فیلخانه پادشاهی نشان
 نمیدادند - مگر آبروپ نام فیله سلطان خسرو - کہ نیز در جنگ سرآمده
 بود - لهذا عرش آشیانی فرمود - کہ این هر دو کوه گران سنگ را
 با هم بجنگ اندازند *

* شعر *

* دو کوه آهنین از جای جنبید *

* زمین گفتی ز سر تا پای جنبید *

(۲)
 و زن هتن فیله از حلقه خاصه بکمک مقرر شد - یعنی هرگاه یکی از آنها
 چیزگی نماید و فیلبان نتواند نگاهداشتن فیله مذکور از کمین برآمده
 کمک مغلوب کند - و آنرا طپانچه نامند - از اختراعات آن پادشاه
 است - عرش آشیانی در جهرده نشسته تماشا میکرد - و شاهزاده سلیم

و سلطان خسرو بر اسپهان سوار شده استاده بودند - که اتفاقات فیل
 گرانبار بعد زد و خورد بسیار حریف خود را زبون ساخت - خواستند
 طهرانچه را بکمک آرند - جمعی از مردم شاهزاده مانع آمده سنگی چند
 بجانب ار انداختند - فیلبان که بحسارت پیش راند سنگی بر شقیقه اش
 خورده چند قطره خون بر سینه اش چکید - بار یابان حضور بآب و تاب
 و نموده مزاج پادشاهی را بشورش آوردند - عرش آشیانی به سلطان
 خرم (که نزد جد بزرگوار حاضر بود) فرمود - که نزد شاه بهائیی خود
 رفته بگوئید - که شاه بابا میفرماید - که در حقیقت همه فیلبان
 از شما ست - این بے اعتدالی چرا - شاهزاده در جواب گفت - که مرا
 اصلاً آگهی نیست - و بزود فیلبان را راضی نبوده ام - سلطان خرم گفت
 اگر چنین است من رفته فیلبان را با تشبازی از هم جدا میسازم
 چنانچه هر چند تدابیر بکار بود مفید نشد - تا آنکه رن هتن نیز
 عاجز شده با آبروپ خود را بدریای جون انداخت - سلطان خرم
 برگشته کیفیت را بعنوان ملائم بعرض رسانیده فی الجمله وحشت مزاج
 فرو نشانید - درین اثنا سلطان خسرو رسیده بهروزه درائی و ژاژخانی
 درآمد - و نسبت به پدر حرفهای ناشایسته معروض داشتند - که نایب
 غضب عرش آشیانی باشتعال آمد - و همه شب از تب بے تاب
 گشته طبیعت از مرکز اعتدال انحراف تام نمود - طرف صبح
 جالینوس الزمانی حکیم علمی را طلبیده فرمود - که هرزه گوئی خسرو

مزاج ما را برشورانیده باین حالت انداخت - و آخر همین تب باسهال کشید - و موجب ارتحال گردید *

گویند چون در آخر بیماری حکیم علی تجویز قریز کرد بود جنم مکانی پس از جلوس معائب فرمود - که بهمین تجویزها پدرم را کشتی - و در سال سیوم سنه (۱۰۱۸) هزار و هیزده جنم مکانی هم بسیر حوض مذکور بخانه حکیم رفته بآب درآمد - و بعد از آفرج بیرون آمده حکیم را مورد عذایمت ساخت - و بمنصب دو هزاری سرفراز فرمود - حکیم بعد از چند بساط هستی در نور دید - گویند قریب شش هزار رویه هر ساله بصرف ادویه و اشربه اهل استحقاق مقرر ساخته بود - حکیم عبدالوهاب پسرش در سال پانزدهم جهانگیری بر جمع از سادات لاهور دعوی هشتاد هزار رویه کرد - که پدر من بآنها سپرده - و خط بمهر قاضی ظاهر ساخته دو گواه در دارالعدالت گذرانده بثبوت شرعی رسانید - سادات انکار داشتند - و ممکن نبود که از عهد آن مبلغ برآیند - آصف خان بتحقیق این تضیه مامور شد - چون خاین خایف می باشد حرف آشتی با سادات در میان آورد - آصف خان بگوناگون پرسش در آمد - ناگزیر اعتراف بابطال دعوی خود نمود - و بعزل منصب و جاگیر از مرتبه افتاد *

• حاکم بیگ •

دامان اعتماد الدوله جهانگیری سن - در عهد جنم مکانی

چون عشائر و اقارب اعتماد الدوله هر يك بخاني و ترخاني (سید
مشار اليه نیز صاحب هشتم^(۲) و طبل گشته بیلند پایه امارت برآمد
زنش خدیجه بیگم بهمشیرگی نور جهان بیگم در غایت اعزاز
و احترام میگذرانید - تا اواخر زمان اعلیٰ حضرت در قید حیات بود
و باعتبار یمین الدوله (که برادر کلانش بود) در توتیر و تبجیل او فوت
و فرودگذاشتم واقع نشد - همواره بانعامات پادشاهی کام دل می اندوخت
فردوس آشیانی در سال بیست و چهارم یکدفعه بعطای سی هزار روپیه
او را مورد نوازش فرمود - چون حاکم بیگم مرد مغلی خالی از فضل
و کمال نبود بفراغت درستی و تن آسانی میخواست بخود سری
بگذراند - جزئی مکانی بهاس آن نسبت تکلیف خدمت حضور
بار معاف فرموده بیشتر بکارهای بیرون مامور میفرمود - چندی
حکومت متهورا بمشار اليه تفویض یافت - آخر معزول شد - سببش
این که اچهد روپ اسرم سناسیته بود مرتاض موحد - نزدیک معموره^(۳)
اوچین در گوشه صحرائی از آبادی دور پشته واقع شده - دران سوراخ
کنده مسکن و مامن داشت - دهن سوراخ (که راه درآمد و برآمد است)
پنج و نیم گره دراز - و سه و نیم گره پهنا پیموده شده - او در سمت
خود را دراز ساخته بدرون در می آردن - آنگاه سر - بعد از آن مقل
ماره خود را بدرون می انداخت - و وقت بر آمدن نیز بهمین دستور
حیرت افزای نظارگیان بود - نه بوریا و نه کاه - که در هوای سرد بزیر

(۲) نسخه [ج] طبل و حشم (۳) نسخه [ب] اچهد - و نسخه [ج] اجد .

اندازد - و نه در زمستان آتش - و نه در تابستان باد - نیم ذراع پارچه کرباسی داشت - که پیش و پس خون بدن پوشیده - هر روز در مرتبه بدربیا درآمده غسل کرده - و ظرفی از مس بجهت آب خوردن در دستش بوده - در تمام شهر ارجین هفت خانه برهن (که صاحب زن و فرزند اند - و اعتقاد دریشی و ذاعت با آنها دارند) اختیار کرده - روزی یکبار بیخبر بخانه سه نفر از آن هفت نفر درآمده بروش گدایان می ایستاد - و آنها پنج لقمه خوردنی از آنچه برای خود مهیا میکردند برکف دستش می نهادند - و او بے آنکه ادراک لذت کند فرد می برد - بشرطیکه در آن خانه زن حائض نباشد - و طوطی و مصیبتی و ولادت واقع نشده باشد - اهل هند صاحب این مقام را سرب ناسی خوانند - سر تارک همه *

چون در سال یازدهم بلده ارجین مطرح رایات جهانگیری گردید جنت مکانی دیدنش رفته - با آنکه بمجالست مردم چندان رانج نبود صحبت مستوفی نگاهداشت - علم بیدانت را (که مراد از علم تصوف باشد) خوب ورزیده - از فهم تیزر مدرکه عالی مصطلحات تصوف اهل اسلام را با طریق تصوف خود تطبیق داده بیان نمود جنت مکانی را کمال حسن اعتقاد بار بهم رسید - و او بعد چنده از ارجین بمتها (که از اعظم معابد هفون است) نقل نموده برکنار دریای جمنا بآئین خویش یزدان پرستی می نمود - جنت مکانی چون در سال چهاردهم نخستین بار نهضت کشمیر فرمود در آن مکن

مکرر پیش او رفته در خلوت زمان ممتد صحبت میداشت - سخن او در باطن پادشاهی اثر میبخشید - تمام میبخشید - برای هر که میگفت کامیاب میگشت - چنانچه خان اعظم کوکه از امتداد حبس سلطان خسرو نگرانی بسیار داشت - بلوجود تعصب دیداری تنها پیش او رفته در باب خلاصی خسرو بعجز التماس نمود - او حرفهای محققانه پادشاه گفته بر سر مهربانی آورد - و جرائم آن شاهزاده بعفو مقرون گشته حکم شد - که بکوزنش میآمده باشد - و چنین امر دشوار بعرض آن بیغرض صورت آسانی گرفت - ازین که پادشاه وقت بار معتقدانه در خوردی (جوع خلأق بسیار شد *

با آنکه او با هیچکس کار نداشت و از شادی و غم آسوده میزیست ناگاه حاکم را یا رگ حمیت اسلام بحرکت آمد - یا هجوم مردم را محل حکومت پنداشت - در آن بیچاره را تازیانهای بسیار زد - پادشاه ازین خبر بسیار برآشفته - هر چند بخاطر داشت بیگم تلافی بعنوان دیگر نقش نبست اما از نظر افکنده بعزل خدمت و سلب منصب و جاگیر معاتب فرمود - مشارالیه در اکبرآباد منزلی گشته نزدیک نخاس آنجا بانگی بطرارت و نصارت (که رشک گلشن کشمیر بود) طرح افکنده در آنجا بمشغله علم میپرداخت - تا آنکه باجل موعود درگذشت - **پیش** میرزا نورالدهر نیز اعتنا بمنصب پادشاهی ننموده از دولت مادر و خالههای خویش در زنگاره مهیا داشت - و اوقات عمر را بکمال خوبی گذرانید *

* حکیم صدر *

ملقب بمسبح الزمان خلف حکیم فخرالدین شیرازی سنه
 که در عهد شاه طهماسب فرمان فرمای ایران بمیرزا محمد نامی
 گشته - اکثر خویش و قومش طبیب پیشه بوده اند - نسبش بحارث
 ابن کلابه (که شرف ملازمت جناب ختمی مآب صلی الله علیه و سلم
 دریافته - و بدعای فیض انتمای آنحضرت فن طبابت و پزشکی
 در دوران او تا روز جزا خواهد بود) میرسد - حکیم فاضل دانشمند
 نیکو اخلاق بود - در معالجهٔ مرضی^(۲) ید بیضا می نمود - علمای عصر
 قولش را معتبر و تصرفات او را در معالجات معتمد علیه و موثوق به
 میدانستند - اطبای وقت بشاگردی او افتخار کرده مباحثه کتب طب
 در خدمتش می نمودند - اما چون بتوسعه مشرب مشهور بود شاه
 توجه کمتر بحالش میفرمود - حکیم صدر نیز پس از تحصیل سائر
 علوم و فنون در طب مثل بدر بدانشوری و مذاقک علم اشتها برافراخته
 در ریعان شباب سال چهل و ششم اکبری وارد هندوستان گشت
 و در عهد جهانگیر پادشاه سرآمد حکما گردیده بخطاب مسبح الزمان
 و منصب سه هزاری پانصد سوار سرفرازی یافت - بعد از جلوس
 اعلی حضرت بیش از پیش مورد نوازش خسروانه شده بخدمت
 عرض مکرر (که جز بمعتمد مزاج دان نسزد) اختصاص گرفت - و در سال
 چهارم برخصت حجاز مجاز گردیده برهنمونیه هدایت و بدرقه

(۲) نسخه [ج] مرضی

(باقی الحاء) [۵۷۸] (مآثر الامرا)

تولیع ہزیارت ہرمین مکرمین چہرہ سعادت نور آگین ساخت
و ہراہ بصرہ مراجعت نمودہ بہ ہندو لاهری رسید - و در سال
ہشتم باستلام پیشگاہ خلافت و جہانبانی نامیہ بخت ہرافرخت
و چہل اسپ عربی (کہ در بصرہ و نواحی آن ہرای پیشکش خریدہ بود)
بنظر در آردن - و بدرجہ قبول رسید - ازان جملہ در اسپ یکہ بوز
و دیگرے طرف (کہ حعن منظر و نیکوئی لون و تناسب اعضا با تیزگامی
و باد خرامی فراہم داشتند) سر آمد طوائل پادشاہی گشتہ نخستین
پادشاہ پسند و درمین بتمام عیار موسوم گردید - و حکیم بتفویض
منصب پیشین و عطای فیل و بیست ہزار روپیہ نقد سر ہرافرختہ
بحکومت ہندو مبارک سورت و ہرگانات آن دستوری یافت *

و چون حکیم در مذہب امامیہ مقتدا بود و کمال تقاروت و طہارت
داشت انجام کار از ملازم پیشگی استعفا جستہ در دارالسلطنۃ لاهور
با دلے آسودہ و خاطرے شاد گوشہ انزوا برگزیدہ داد عیش میداد
اکثرے در لاهور و تابستان در خطہ کشمیر بسر میدرد - و گاہ
حسب الطلب بحضور نیز می رسید - چون در ازالہ امراض بیگم صاحب
(کہ بجهت آتش زدگی بہم رسیدہ بود) کوشیدہ در سال ہیژدہم
باضافہ ۵۰ ہزار روپیہ بسالیانہ پنجاہ ہزار روپیہ کامیابی اندرختہ
رخصت انصراف یافت - و در سال بیست و چہارم سنہ (۱۰۶۱)
ہزار و شصت و یک در کشمیر رخت ہستی ازین جہان برہست

(مآثر الامراء) [۵۷۹] (باب الحاء)

طبع موزون داشت - مسیح اللّٰهی تخلص می نمود - این شعر
از سن * * بیعت *

* کم لذتم و قیمتم افزون ز شمار است *

* گوئی نمر پیشتر از باغ وجودم *
(۲)

گویند حکیم سه صد کنیز داشت - و هر یکی را بخدمت مقرر نموده
از صبح تا شام و از شام تا در پاس شب مستغرق کار بود - و لمحه
فرصت نمیداد - چون وجه این همه تقید و تعذیب پرسیدند گفت
زنان را تا شعله پیش نباشد خیال باطل در سر میرسانند - گویند
در وجه معیشت هم تنگ گرفته بود *

* حبش خان *

سیدی مفتاح حبشی از دیرین بندها و قدیم پرستاران نظام شاهیه
است - و دران خانواده صاحب عزت و اعتبار بود - و از دیر باز
بقلعه دارجی قلعه اردگیر (که حصاره سن در کمال متانت و استواری
از سنگ و صاوج اساس یافته) میپرداخت - چون از آغاز سلطنت
صاحب قران ثانی ولایات نظام شاه پی سپر افواج پادشاهی گشته
رفته رفته همگی حصون و محلات مستخر اولیای دولت اعلیٰ حضرت
گردید و آن سلسله یکباره انقطاع پذیرفت محمد عادل شاه بیجاپوری
برای گرفتن اسمعیل برادر زاده خود (که دران قلعه محبوس بود)
هرچند تدابیر بکار برد و سیدی مفتاح را باطائف الحیل مستمال

(۲) در [بعضی نسخه] پیشترش باغ *

میگردانید سودمند نیفتاد *

این اسمعیل پسر درویش محمد است نخستین پسر ابراهیم عادل شاه و همشیره زاده محمد قلی قطب الملک - چون ابراهیم عادل شاه بدولت نام غلام کلانوی (که در نوکری او اعتبار تمام یافته قلعه دار بیجاپور شده بود) در مرض موت وصیت نمود (که بعد از پسر دوم محمد را بسری بردارند) محمد پس از مسند نشینی درویش محمد را نابینا گردانید - زنانش اسمعیل را (که دران ایام شش هاله بود) پنهان نزد نظام شاه فرستادند - باشد که از چنگ دشمنان رهائی یابد - او از بیم آنکه (سیدن اسمعیل شهرت یابد و خاطر عادل شاه ازان انحراف گیرد نادیده پیش سیدی مفتاح فرستاد - او ده سال در زندان نگهداشت - و مشار الیه بی آنکه اظهار ایلی بعادل شاه نماید بی سر و سردار بدشتگرمی قلعه استوار سر نخوت و بزرگی می افراشت *

سال نهم در ماه محرم سنه (۱۰۴۶) هزار و چهل و ششم

هجری خاندردان بهادر بهکامرا آن قلعه پرداخت - و از طرفین دست و بازوی جلالت و حماست برکشادند - و چون نقبها بقلعه نزدیک رسید حصار نشینان را پای ثبات از دست رفت - سیدی مفتاح مضطرب گشته بخاندردان پیغام داد - که اگر مرا در ساک بندهای درگاه منخرط سازند من قلعه را می سپارم - خان مذکور چون ملتزمات او را قبول نمود او آرزوهای دیگر (که شایستگی

پذیرائی نداشت) در میان آردن - و زد و خورد آغاز کرد *

گویند در ایام محاصره اکثر ما یحتاج قلعگیان بصرف آمده بود
 لهذا سیدی مفتاح تدبیرے انگیزخته بخاندوران اظهار اطاعت
 و نوکری نمود - و برای ملازمت روزے معین ساخت - و در اثنای
 آن درازهای قلعه را برکشاد - تا مردم بلشکر پادشاهی آمد و شد
 نموده آنچه می بایست گرفته بقلعه آردند - روز موعود ملاقات باز
 درازها بسته بر سر جنگ و جدال شتافت - بهر تقدیر خاندوران
 نعبه را (که سر پدای برج شیر حاجی کشیده بود) آتش زد - اگرچه
 چندان خلل بقواعد حصن ارک راه نیافت اما سیدی مفتاح
 از عاقبت بینی جز اطاعت چاره ندیده نزد سرهار آمد - و بعد
 محاصره سه ماه و کسری قلعه تسلیم نمود - و اسمعیل نبیره ابراهیم
 عادل شاه را که زندانی بود حواله کرد *

سیدی مفتاح از پیشگاه خلافت و جهانبانی بمنصب سه هزاری
 هزار و پانصد سوار در اسپه سه اسپه و خطاب حبش خان مورد التفات
 خصروائی گشت - و به تذخوایه تیول جید سرمایة دولت اندوخته
 همواره در کمبکان دکن انتظام داشت - و هیچگاه صوبه داران دکن
 پاس عزت و احترام ادا فرود نگذاشتند - و او هم اگرچه بشکل و شمائل
 عجیب و غریب بود و بسیار مرطوبی داشت اما خالی از اهلیت نبود
 علما و صلحا را بسیار دوست داشتند - و خدمت کرده - و بایصال
 زر بارباب کمال و اهل استحقاق کوشیده - و در نوکری پادشاهی

(باب الحاء) [۵۸۲] (مآثر الامراء)

بسیار چست و چالاک بود - در سال بیست و نهم شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ناظم دکن او را با جمیع امرای دکنی بهمراهی میرزا خان حاکم برار بر سر زمیندار دیوگده تعیین نمود - و چون شاهزاده در سال سییم متوجه گلکنده گردید دران مهم فیز خود را رسانیده مصدر خدمات گشت - مشارالیه به بابا فیروز (که در پیشه بود در تصبۀ پتھری) اعتقاد و اخلاص بسیار داشت - و اخراجات خانقاه شیخ هر سال و هر ماه سر براه می نمود - و چون بابای مذکور ازین جهان گذران بدار الجنان نقل نمود خان مذکور مقبره او دران قصبه بنا نهاد - که امروز زیارتگاه مردم است - پرگنه و کاور سرکار ناندیر دکن در جاگیر داشت - وطن قرار داده اکثر سادات عربستان را درانجا ساکن گردانیده بانواع خدمتگاری پیش می آمد و کتب بسیار قیمتی از دیار عرب طلبید - و دست بذل و کرم دراز داشت - پسرش احمد خان هم منصب عمده یافته - جوان وجیه نمایان بود - شاه عالم بهادر در هنگام صوبه داری دکن التقات بسیار بحالش میکرد - او زمینداری پرگنه مذکور خریدۀ با جاگیر داری جمع ساخت - در عهد عالمگیری در گذشت - پسرانش منصب قلیل یافتند - دیهات پرگنه بمردم دیگر تنخواه شد - مدتی بدر تمدن زده بخود سری بسر بردند - در عهد خسرو زمان عوض خان بهادر قصوره جنگ بمحاصره مسکن آنها پرداخته سیدی حسین را (که کلان تر آنها بود) گرفته مقید نمود - پسر بحکم نظام الملک آصفچاه

(مائراامرا) [۵۸۳] (باب الحاء)

مخلصي یافته بر سر کار خود شتانت - و پس از زمينداري مذکور
تعلق بارلانش دارد *

• حیات خان •

داروغه آبدار خانه و سرکرده خدمتگاران اعلى حضرت بود
بفروزي اعتمان و رفور محرميت و دوام حضور اختصاص داشت
مدتها بداروغگی دولتخانه (که جز بمعتمدان نسيانند) و داروغگی
چيلها و داروغگی خواصان مي پرداخت - غالبا اين همان حیات
خان است که در عهد جنت مکاني نيز بداروغگی آبدار خانه مامور
بود - و روز شکار شير (که از انبرای سنگدلن ترون بسیار بظهور رسيد
(۳)
و پادشاهزاده شاهجهان بکومک او متوجه شده شمشير بشير
حواله نمود) او نيز بهموجب پادشاه اختصاص داشت - سال ششم
جاوس فردوس آشياني بمنصب هشتصدي دو صد سوار رسیده
و سال پانزدهم هزاري دو صد سوار گردیده سال هيژدهم باضافه
پانصدي دو صد سوار و سال نوزدهم بافروزي پانصدي دو صد سوار
بمنصب دو هزاري شش صد سوار چهره کامراني افروخت - پستر
بداروغگی گرز برداران و منصب داران اهدي مامور شده سال بيستم
باضافه دو صد سوار و پستر بداروغگی مردم جلو و افروزي دو صد سوار
بمنصب دو هزاري هزار سوار فائز گشت - پس ازان باضافه پانصدي
ذات و سال بيستم و یکم بافروزي پانصدي ديگر بمنصب سه هزاري

(۲) يا سرگروه باشد (۳) در [بعضه نسخه] آهنراي *

هزار سوار هرفوازي يافت - سال بيست و سيوم بانزايش دو صد سوار
 و سال بيست و چهارم بعطای علم و پستتر باضافه سه صد سوار
 بمنصب سه هزاري هزار و پانصد سوار سربلندي اندوخت - و سال
 (۲)
 (۳)
 بيست و نهم بعنايت نقاره طبل شادمانی بر نواخت - و سال سيم
 (که سنين عمرش بهفتاد (سيده بود) بنابر عرض مرض فالح
 از دولت باريابي محروم گرديد - پادشاه بآئين بنده پرزي ديهايت
 بيست لک دام از حویلی مستقر الخلافه بطريق سيورغال باو عطا
 فرموده بر منصب پسر و نبیره اش افزون - و خدمات حضور (که
 باو متعلق بود) بديگران تفويض پذيرفت - سال سي و يكم بيست
 و هفتم شعبان سنه (۱۰۹۷) هزار و شصت و هفت هجري در باده
 مذکور بديار خاموشان منزل گزيد *

* حمام الدين خان *

ميرزا حسام الدين حمن نبیره ميرزا غياث الدين علي آصف
 خان است - پدرش نظام الدين علي نام داشته - موصی اليه مرد
 عياش بے پروا بود - و در عذقوان جواني بکمال استغنا ميگذرانيد
 بنابر قرايتي (که اين سلسله را با يمين الدوله آصفجاهي ست)
 بعد جلوس اعلى حضرت سرگرم تقديم خدمات پادشاهي گشته مدتی
 در دکن بکارهای متفرق بسر برده در سال پانزدهم بمنصب هزاري

(۲) نسخه [۱] سه هزار و پانصدي هزار سوار (۳) در [بعضی نسخه]

پانصد سوار سرفرازی یافته بدخشیکری دکن قامت اعتبار خویش
بر آراست - با آنکه از دیانت و بیغرضی از آمیزش مردم آزادانه
میزبست اما از روی دانش و فهمیدگی نوعی حسن سلوک سرکرد که
زبانها بتکسین گویا گشت - صوبه داران دکن باعزاز و احترام با او
پیش آمدند - خاندوران نصرت جنگ واسطه ترقی او شده کاردانی
و دیانت مشارالیه را با خدمت طلبیها دل نشین اعلیٰ حضرت
ساخت - در سال هیزدهم از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی
ششصد سوار و خطاب خانیه سرمایه اندوز عزت و افتخار گردید
و در سال بیست و یکم بمنصب دو هزار و پانصد سوار سرفرازی
یافته بعزل بدخشیکری دکن و تفویض حراست قلعه اردگیر محکوم
و مامور گشت - چون میخواست (چنانکه در دانش و کارشناسی
شهرت گرفته بشجاعت و مردانگی هم نام بر آرد) دران ذاعیه دست
جرات و جسارت از آستین همت برآرد^(۲) تا سرحد گلکنده
بمروکش افکنی و متمدن گدازی قیام ورزید - و در پیشگاه سلطنت از
متصدیکری برآمده نقش سری و سرداری نشان - و باضافه پانصدی
پانصد سوار سربفراخت - و در سال سیم از قلعه اردگیری اردگیر
تغییر شده بفوجداری تلنگانه از انتقال هادی داد خان انصاری^(۳)
سوعزت برافراخت *

(۲) نسخه [ج] بر کشاده (۳) در [بعضی نسخه] دیدار خان - و در
[بعضی] دیدار خان - با دیدار خان باشد *

معلوم نیست که صوبه‌داری برار چه وقت بخان مزبور قرار یافته
 جز این که در مرآت العالم نوشته که بعد نخستین جلوس خلد مکان
 چون آن شاه اقبالمند در تعاقب داراشکوه از آب بیاه گذشت
 صوبه‌داری برار از تغیر حسام الدین خان بسید صلاحی خان
 مخاطب باختصاصی خان مقرر گشته فوجداری سرکار بیجاگنده
 بخان مذکور مفوض گردید - سال فوتش بنظر نیامده *

مشارالیه با اشتغال دنیوی همواره اوقات را بعیش و طرب
 میگذرانید - و اصلاً بکوچه فکر و اندوه گذر نداشتید ^(۲) - در فن موسیقی
 بسیار ماهر خوش معارفه بدیهه‌گوی سخندان بود - اگرچه بتحصیل
 علوم نپرداخته اما از کثرت مصاحبت با علما آشنائی بهر علم داشته
 که بوقت تقریر عاری نبود - حسن خط را بخط استاد رسانیده
 قطعه نویس به نظیر بود - و نهایت شیفته صید و شکار - و کثیرالارلاد
 بود - پسران رشید داشتید - نخستین پورش میرزا نعمت‌الله - که
 از سائر برادران بیشتر صاحب نام و نشان گردید - هنگام عزیمت
 مالگیری بقصد انتزاع سلطنت وفاتت گزیده - بعد نخستین جلوس
 بخطاب سهرابخانی و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی
 چهارصد سوار و فوجداری بالاپور برار کامیاب عزت گشته رخصت
 دکن یافت - و پیوسته بتقدیم خدمات حضور و بیرون مورد نوازش
 خسروانی بود - پسرش میرزا عاقبتی محمود سزادار خان است

(مآثر الامراء) [۵۸۶] (۲) (۳) (باب العباد)

که از فوجدارای الوند و ذائقه بهدر است قلعه بیدر امتیاز یافته در عهد
خدا منزل ضعف بصیر طاری گشته تغیر شد - و در برهانچور درگذشت
محوش میر نظام الدین علی حسام الله خان مدتها در قلعه دارای اوردگیر
گذرانیده در ایام بیضطیهای صوبه داران با سرکشان آن ناهیه
(که قوم اند موسوم به بیدر یدال هندی) زد و خورد داشته پسران
جوان او دران آرزوها فروردند - پس از پسر خردش خطاب
یدر یافته تا حالت تحریر بقلعه دارای آنجا می پردازد - و چون
شجاعیت و جرأت از ثبی دارد یا آنکه فرقه ضاله مرهته بهرجانب
و هر طرف تسلط افزاست اما متمردان آن ناهیه از سر حساب اند
و فی الجملة درین زمانه اهیای نام نیاگان خود میمایند - این هم
از حسن نیت حسام الدین خان مرهوم است - که از مد سال افزوده
و هنوز سلسله او یا برجا است *

• حکیم حافق •

پسر حکیم همام گیلانی است - ولادت او در فتحپور سیکری بعد
عرش آشیانی واقع شده - و هنوز حدیث السنن بود - که پدر درگذشت
چون نیاگانش همه صاحب فضل و دانش بودند او نیز اوقات خود را
بتحصیل لغت کمال متعارفه صرف نموده بشعر و انشا شهرت گرفت
و با آنکه در طب آنقدر ماهر نبود بهذاقت نام برآورد - و در زمان
جهانگیری برشادت و اعتبار چهارم پختوری برافروخت *

(۲) نسخه [ج] للذ و نلذکه (۳) نسخه [ب] ملوکه •

چون سریر سلطنت بجلوس فردوس آشیانی زبیر دیگر یافت
 بمنصوب هزار و پانصدی ششصد ضوای سر برافروخت - و هر همین سال
 برسم سفارت توران رخصت یافت - که امام قلی خان والی انجا
 سلسله جذبان هدایت و وداد شده عبدالرحیم خواجه جویداری را
 بعنوان حجاب ت نزد جنم مکانی فرستاده بتحریر آورده بود - که شاه
 عباس صفوی زباط قدیمه را مخطور نداشته قندهار را از تصرف
 اولیای دولتی برآرد - لافق آنکه شاهزاده ولعهد با لشکر گران
 و سامانی در خور بتسخیر آن معین گردن - مانیز با لشکر ماراوالنهر
 و بلخ و بدخشان بدان سمت شنافته آنچه نرالتخواهی ست بتقدیم
 میورسانیم - و بعد از فتح بتسخیر خراسان پرداخته هرچه خواهند
 ازان ولایت ضمیمه ممالک متحرره گردانیده تتمه را بما مرحمت
 فرمایند - ناگاه در اثنای این گفت و شنود قضیه ناگزیر جنم مکانی
 در نمود - خواجه در مبادعی بخاوس شاهجهانی از دارالسلطنه لاهور
 بدارالخلافت اکبرآهان آمده سعادت باز اندرخت - و در همان نزدیکی
 بدیرین مرتبه که نایب درگذشت - ارسال نامه دستنی و تعیین رخشور
 ازینطرف هم لازم آمد - حکیم را (که پدرش در فرمانفرمایی عرش آشیانی
 برسم سالت نون عبدالله خان اوزبک (فته بود) با از مغان یک لک
 و پنجاه هزار روبیه و نفائس هندوستان رخصت فرمودند - و پس
 از معادرت در سال چهارم خدمت عوض مکرر (که بحسن تقریر

و هزاجداني محتاج است) از تغير حكيم صميم الزمان بدو تفويض
 يافتند - و پستتر بتوالی آنهاها بمنصب سه هزاري پايه برترقي برافراشتند
 و بعد ازان بظاهر وجهه از منصب افتاده در اكبرآباد گوشه انزوا
 برگزيده بساليانگه بيست هزار رويه موطب گرديد - و در سال هيزدهم
 بافزايش ساليانگه از اصل و اضافه چهل هزار رويه آسودگي اندر خدمت
 و سال سي و يك سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت بساط هستي
 در پيچيد - صاحب مرآت العالم فوئش را در سنه (۱۰۸۰) هزار
 و هشتاد نوشته *

حكيم بسيار تند مزاج با رعونت و تبختر بود - از خويشتن بيني
 و بر خود غلطي طرفه بندار داشت - (رباعي مير اللهبي همداني) كه
 از سخن سنجان خوش فكر است - و هنگام مراجعت حكيم از سفارت
 توران در كابل بديدنش زفته نقش مكعبت (در سكت نشسته)
 مشهور است *

* رباعي *

* دايم ز ادب سنگ و سبو نتوان شد *

* در دیده اختلاط مو نتوان شد *

* مكعبت، بحكيم هانق از حكمت نيست *

* با لشكر خبط در بور نتوان شد *

هرچند طبابت را درست نوززیده بود اما نظر بر اعتبار و نامش
 او را استعلاج مینمودند - چندی در نگارش مآثر صاحبقران ثاني

(باب الحاء) [۵۹۰] (ما آنرا لا مورا)

قلم معانی رقم را جوانی نموده - چون دیگر منشیان سخندان
بدان کار پرداختند از دست کشید - شعرش به صاف و درست است
سخن سازی پیشین را طرز تازه گویان آمیخته - خالی از حلاوت
نیست - لیکن از خود را به از انوری میدانست - دیوانه در کمال
ترنبن مرتب ساخته در تاب مرصع گذاشته هرگاه بمحاس می آورد^(۲)
هرکه بتعظیم آن بر نمی خواست اگر عمده هم می بود ناخوشی
میکرد - و آنرا بر رحل طلا گذاشته میخواندند - این بیت او
مشهور است *
* بیت *

* دلم بهیچ تسلی نمیشود حاذق *

* بهار دیدم و گل دیدم و خزان دیدم *

* حقیقت خان *

اسحق بیگ یزدی - ابتدا خانسامانی سرکار ممتاز الزمانی
داشت - سال چهارم جاوس فردوس آشیانی چون آن عقیقه از دار
فانی بدار باقی نقل نمود پادشاه او را (که مرد کتخدا منش
بود) بخدمت دیوانی بیگم صاحب بر نواخت - سال نهم جهت
تفتیش دفائن چهار سنگه باغی (که بقتل درآمده بود) با مکرمت
خان و باقی خان چیله جانب دیدا تعیین یافت - و بحسن تفحص
اینها بیعت و هشتک اک رویه از چاههای آن نواحی برآمده
داخل سرکار پادشاهی گشت - سال دهم بمنصب هزاری صد سوار

(۲) نسخه [۱] ترنبن (۳) نسخه [ج] می آوردند .

(ماکرالامرا) [۵۹۱] (باب العشاء)

چهارم اعتبار برافروخت - و سال دوازدهم بخطاب حقیقت خان مخاطب گردیده بخصمت عرض مکرر از نغبر عاقل خان نماینده الله نامزد شد - سال سیزدهم باضافه صد و پنجاه سوار و سال شانزدهم بافزونی پانصدی و سال هیزدهم بافزایش پنجاه سوار از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی سه صد سوار آرقی پذیرفت - پس از آن پانصدی اضافه یافته از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و سه صد سوار عز امتیاز اندوخت - که از فهرس آخر پادشاه نامه بمنصب او بشرح مرقوم مستفاد میشود - سال بیست و هشتم چون بکبر سن رسیده بود پادشاه او را از کارها بازداشته بگوشه گزینی آرامش بخشید - و سال هفتم جلوس خلد مکان مطابق سنه (۱۰۷۴) هزار و هفتاد و چهار هجری در حالت انزوا کذب نیستی گزید *

* حسین بیوک خان زیگ *

خواهرزاده و خویش علی مردان خان مشهور است - چون سعید خان ناظم کابل حسب اشاره علی مردان خان بقندهار پیوست رعایا و سکنه آنجا را در موافقت متردد یافت - دانست که با افواج قزلباش در حوالی بسمت بزد و بسمت واقعی صورت نخواهد گرفت علی مردان خان را با جمعی در ارک قندهار گذاشته سه هزار سوار او را بسرداری مشارالیه همراه گرفته با قزلباشیه عرصه نبرد آراست فوج ایران بر مردم علی مردان خان غالب آمده در مردم او تزلزل راه یافت - اما سعیدخان بر رتبه خود را رسانیده مخالفان را آرازه

بادیه هریس ساخت - مومی الیه بهمراهی بمی مردان خان سعادت
 ملازم صاحبقران ثانی دریافته باوازش خسروانی اختصاص گرفت
 چون آثار کاردانی از وجنات احوالش ظاهر بود او را از همراهی
 خان مذکور برآورده شرف اندوز حضور ساخته بخدمت آخته بیگی
 (که جز بمخصوصان معتمد تفویض نیابد) بر نواختند - و در سال
 هیزدهم بانضمام آن خدمت توزک مقرر گشته بعنایت عصای مریم
 و اضافه منصب تارک عزت بر افراخت - و در سال بیست و یکم
 از کلهای حضور باز داشته بعنایت سوبه داری کشمیر و خطاب
 خانی و باضافه پانصدی ذات و پانصد سوار بمنصب هزار و پانصدی
 هزار سوار و عطای علم و فیل مباحی فرموده بدانصوب دستوری
 دادند - و در سال بیست و هشتم بخدمت فوجداری میان دیوآب
 از تغیر غضنفر خان و اهتمام عمارت مخلص پور (که ساعت تاسیس
 آن هفدهم محرم سال مذکور سنه (۱۰۹۵) هزار و شصت و پنجم
 هجری مقرر شده بود) خصم یافت - و در سال سی و یکم بار دیگر
 بمرحمت خدمت میرتوزکی کامیاب گردید - و در جنگ سموگده
 خان مذکور میر اهتمام توپخانه پادشاهی بود - داراشکوه توپخانه
 خود را بسرداری بر قنداز خان میرآتش خویش از دست راست
 و توپخانه پادشاهی را از طرف چپ در پیش صف لشکر جا داده
 هر دو در افروختن نیران جنگ و گرم ساختن هنگامه نبود پایه کمی
 از یکدیگر نپارزدند - ادبار سردار را چه علاج - پس از فرار دارا شکوه

(مآثر الامراء) [۵۹۳] (باب العاء)

چون مهمات سلطنت بخدام عالمگیری باز گردید مشار الیه نیز بتقبیل عتبه خلافت سربلندی یافت - در سال جلوس بفوجداری هنگش مرخص گردیده در آخر سال دوم معزول گشت - و در سال هیزدهم بفوجداری جونپور سرفرازی یافت - و در سال نوزدهم آخر سنه (۱۰۸۶) هزار و هشتاد و ششم هجری ودیعت حیات سپرد پسرانش میرزا عطاءالله و میرزا امان مدتها در رکاب پادشاهی بوده نخستین هفتصدی شده در گذشت - و درمیان بتعیفاتی کابل تعیین شده درانجا ترقی نموده بخطاب ناصر خان ناهوری اندوخت چنانچه احوالش جدا برشته تحریر درآمده *

* حسن علی خان بهادر *

عالمگیر شاهي دومین خلف آله وردی خان مشهور است - چون
(۲)
چهره اش در مهابت و صلابت مانا بشیر بپر بود در طفلی ادرا میرزا
باگهه میگفتند - بقوت دست و زور بازو و در قد و قامت جوان
نمایان - و از سائر برادران بامتیاز شایان بود - و همواره برضامندی
(۳)
و همراهی پدر گذرانیده در اواخر زمان اعلیٰ حضرت (که شاهزاده
شجاع پای بے اعتدالی پیشتر گذاشت - و آله وردی خان با پسران
طوعاً و کرها زفانتش اختیار نمود) در جنگ بهادر پور بنارس [که
فیما بین شجاع و سلیمان شکوه پسر کلان دارا شکوه (که از پیشگاه
خلافت با بسیاری از بندهای پادشاهی بمغایله ارفته بود) اتفاق

(۲) در [بعضی نسخه] بشیر و پور بود (۳) نسخه [ب] باعبار *

(باب الحار) [۵۹۳] (مآثر الامرا)

افتاد - و شجاع شکست یافته راه بنگاله گرفت [حسن علي از پدر
چدا شده بلشکر پادشاهي ملحق گشت - و پس از هزیمت داراشکوه
(که طوفان تفرقه بر جمعیت سلیمان شکوه ریختند - و هر یک از
منصبداران پادشاهي و نوکرانش ترک همراهي گزیده راه مقصود
سر کردند) مشارالیه بوساطت راجه جیسنکه احرار سعادت آستان
عالمگیری نموده باضافه پانصدي و افزایش سواران بمنصب هزار
و پانصدي هزار سوار و خطاب خاني مورد انظار عاطفت شد - و در
همین سال هنگام توجه عالمگیری بجنگ کهچوه بافروزی پانصدي
(۲)
و خدمت قوش بیگی عزت اندوخت - و بعد از جنگ دوم داراشکوه چون
دارالخلافه بنزول موکب پادشاهي رونق یافت ضمیمه قوش بیگی گری
فوجداری نواحی شاهجهان آباد از تغیر کیرتسنکه بار ناسزد گشت
(۳)
و چون دوام التزم رکاب پادشاهي ناگزیر عهده قوش بیگی گری سم
خان مذکور پیوسته در سفر و حضر بحسن خدمت مطرح انظار
اعطاف خسروانی می بود - و در سال نهم بداروغگی ملازمان جلو نیل
اختصاص گرفت - چون آخر سال دوازدهم انتهای الویه از مستقر الخلافه
(۴)
اتفاق افتاد خان مشارالیه از تغیر صف شکن خان بفوجداری متعرا
و از اصل و اضافه سه هزار و پانصدي در هزار و پانصد سوار سر بلند
گشته با فوج حضور بمایش سرتاپان آن ناحیه رخصت یافت

(۲) نسخه [ب] کهچره (۳) نسخه [ب] کهرتسنگ - و نسخه [ج]

کهرتسنگ - یاگوری سنگه باشد (۴) نسخه [۱] بمستقر الخلافه .

خان مزبور در قتل و اسیر آن شور انگیزان و تاخت و تاراج موطن آنها غایت جهد و دلاوری بکار برده در انقطاع نسل و تبار و انهدام قاعهای استوار دویفیه از دقائق فرو نگذاشته دیگران را از همراهان خون و غیره بر محال زمینداری مستقل گردانید - و کوکلا جات شقی را (که علت کشته شدن عبدالذبی خان فوجدار و سبب نهب و غارت پرگنه شان آباد ار شده بود) با سنگی مفسد همراهی او گرفتار ساخته بحضور فرستاد - و بقهره ان پادشاهی در بادافراه اعمال زشت بند بدن آن دو واجب القتل جدا کردند - پسر و دختر کوکلا جهت تربیت حواله جواهر خان ناظر شد - و آخر دختر در حباله نکاح شاه تلی چبله بیش منصب روشناس درآمد - و پسرش فاضل نام حافظه شد که نزد خاد مکان حفظ دیگرے آن چنان قابل اعتماد نبود و باستماع قرابت آن پادشاه (که بعد جلوس بحفظ قرآن مرفق شده) سعادت اندوز بود - خان مذکور در جایزه این حسن تردد بعهای نقاره کوس شادمانی نواخت - و پس ازان بنظم صوبه آله آباد تعیین گشته در سال بیستم بصوبه داری اکبرآباد امتیاز یافت - و در سال بیست و یکم ازان جا معزول شده بحضور رسید - و در سال بیست و دوم (که مرتبه اول ریات پادشاهی بجانب اجیر افرشته شد) خان مذکور بهمراهی خانجهان بهادر جهت ضبط جودهور و غیره مالک راجه جسونت متوفی معین شد - و چون سال بیست و سهیم

هوکب پادشاهی بعزم گوشمال از اجمیر باردیپور توجه نمودن فوج
گران بسرکردگی حسن علی خان به تائبه و تعاقب رانا با سامان
شایان و مصالح فرادران تعیین یافت - درین مهم از مشارالیه کارهای
عمده دست بسته شده مصدر خدمات شایسته گردید - تا آنکه روز
از دره گذشته بوسه رانا تاخت آورد - و ادقوانست خود را جمع کرد
خیمه و اسباب گذاشته بدرزد - خان شہامت نشان بتخانہ پیش
هویلع رانا را با یکصد و هفتاد و در بتخانہ دیگر واقع نواحی اردیپور
مسمار ساخته بحضور رسید - و بخطاب بہادر عالمگیر شاهی ناموری
اندوخت - و پس از آنکه رایات پادشاهی غلال افکن ساخت دکن گشت
حسن علی خان بہواری شہزادہ محمد اعظم بمحاصرہ بیدجاپور^(۲)
مامور گشت - با آنکہ ہر روز در مورچال هنگامہ دار و گیر و معرکہ
زد و خورد گرم و آریزشہا بانواج نواحی بی دربی بود قحط و غلای
عظیم ہر لشکر زد آورد - ازین جهت در سال بیست و نہم حکم بگرام
پادشہزادہ رفت - کہ ہرگاہ حال بدین منوال است دست از محاصرہ
باز کشند - و با افواج بحضور (کہ در انوقت سواد شولاپور مضرب خیم
پادشاهی بود) بیایند - پادشہزادہ مجلس کنگاش با اعمدہای
آزمون کار آراست - اول حسن علی خان بہادر عالمگیر شاهی مورد
التفات گردید - کہ سرانجام مهم یساق موقوف بر اتفاق بندہای
پادشاهی است - بدین مضمون حکم محکم از جناب خلافت صادر

شده - رای شما در مقدمات صلح و جنگ و شتاب و درنگ زمین
و متین است - که بدین گونه متاعب و مصائب بسیار دیده و شنیده
و کشیده اند - درین مقدمه چه اندیشیدند - خان مومنی ایبه
پاسخ گذار شد - که نظر بر صلاح لشکر و رفاه عموم خلق مصاحبت
در بر خاستن است - هرگاه در مهم بلخ پادشاهزاده مراد بخش را
بنابر بواعث شتی تاب و توان استقامت نماید کام و ناکام بی حکم
اعلی حضرت دست از مبارزه برداشته راهگرای حضور شده بود
آنچه بر خلق میگذرد ظاهر است - و بحضور خود حکم رسیده - بعد
از آن دیگر عمدها مخاطب شده همگنان موافق رای خان مشار ایبه
تأذیه جواب نمودند - پادشاهزاده فرمود از خود گفتید - از من
بشنوید - محمد اعظم با دو پسر و بیگم تا جان دارد ازین مهلکه نخواهد
برخاست - بعد ازین پادشاه تشریف آرند - و تجهیز لاش فرمایند
رفقا را در بودن و رفتن اختیار است - عزم خداوندان ناموس ملک
و ملت قضای آسمان است - دیگرگون نمیگردند - و بمیامن استقامت
پادشاهزاده خان فیروز جنگ با لشکرگران و رسد غله از شمار فراوان
رسیده عمر بیسر تبدیل یافت - و در همین سال صوبه دارمی برار
از انتقال ایرج خان نامزد حسن عالی خان بهادر شد - چون او گرم
محاصره بیجاپور بود و تردهای پسندیده می نمود رضی الدین خان
شیخ (رضی الدین) که از اشراف بهاگلپور بهار است - و مهمات خانه

(باب الحاء) [۵۹۸] (مآثر الاصره)

خان مذکور و افواج پادشاهی متعلقه او سرانجام میدان (به نیابت
متعین گردید *)

شیخ فاضل متبحر و در مولفین فتاوی عالمگیری منخرط بود
سه رویه یومیه می یافت - چون در اکثر فزون هم دست داشت
سپاهگری و عملداری و ندیمی و از هرجا خبرداری علاوه آن بوساطت
قاضی محمد حسین جونپوری محتسب حضور کمالاتش بعرض
خلد مکان رسیده یکصدی منصب یافت - و رفته رفته بیاری طالع
و حسن سابقه باعانت و امداد حسن علی خان برتبه امارت و خانی
فائز گردید - و پیشکار همه کار سرکار خان مذکور گشته در استیصال
چانت منهرا و مهم رانا کارهای نمایان بتقدیم رسانید - و در آغاز سال
سیم در اثنای گفتگو با سپاه کشته گردید - نظم صوبه مسطور بذیابت
خان مذکور بمحمد مومن خویش ابرج خان قرار گرفت *

و چون محاصره بیجاپور بامتداد کشید همه پادشاهانه برجوشیده
هر زمان گذشت - که ما زمره سلاطین از مراتب دنیوی فائده که داریم
تحصیل نام است - خواستیم از فرزندان یکی حاصل کند - میسر نیامد
به بینم این دیوار چه طور از پیش بر نمی خیزد - از شولاپور رایات
عزیمت بدان طرف درجه پیمای تسخیر گشت - چون کارها در گرو
اقبال است بیست و یکم شعبان سنه (۱۰۹۷) هزار و نود و هفت
هجری رسولپور سه کره می بیجاپور مطرح خدام ظفر ارتسام گردید

(۲) نسخه [ج] همه کاره سرکار *

(مآثر الامراء) [۵۹۹] (باب الحار)

و چهارم ذی القعدة سنه مزبور بیجاپور کشایش یافت - حسن عای
خان بهادر (که بیماری شدید داشت) بعد یگروز بعالم بقا شتافت
گوی شجاعت و سپه داری از اقربان می بود - در خیر خواهی خلأق
و گفتار و کردار درست ضرب المثل بود - پسرانش محمد مقیم
و خیر الله ترقی نکردند *

* حکیم الملک *

نامش میر محمد مهدی - وطنش اردستان است - ساله (که
محمد ارنک زیب بهادر از دکن عزیزم مستقر الخلافه فرمود)
ار همراهی گزیده بمنصب هزاری سربلند گردید - و زفته رفته بخطاب
حکیم الملک مخاطب گشته سال یازدهم از اصل و اضافه بمنصب
دو هزاری بانصد سوار چهاره بختوری افروخت - و سال سی و هفتم
(که محمد اعظم شاه را بنابر عروض بیماری استسقا نوبت بآن رسید
که دره آستین نزدیک بچهارده گره تنگی میکرد - و دره پایچه
پاجامه یک گز و شش گره رسیده بود) حکیم الملک برای معالجه
شاهزاده مذکور دستوری یافت - بعد رسیدن پادشاهزاده بحضور
پادشاه از بس محبت پدری خیمه برای شاهزاده در کلال بار نصب
ساخته هر روز یک مرتبه بدیدن پسر میرفت - و خون زیب النساء
بیگم همشیره حقیقی شاهزاده مذکور همراه شاهزاده طعام پرهیزانه
میخورند - و اکتفا بران داشتند - حکیم الملک که برای معالجه شاهزاده
تعیین شده بود چه در راه و چه بعد رسیدن بحضور در علاج ید بیضا

(باب الحاد) [۶۰۰] (مآثر الامرا)

نمود - پس از آنکه شاهزاده را شفا در داد باضافه هزاره ذات بپایه
چهار هزاره تصاعد پذیرفت *

صاحب مآثر عالمگیری زبانی پادشاهزاده (که پیش پدر گفت)
می نویسد - (روزی که شدت مرض بنهایت رسید - و مردم مایوس
گردیده و اهمه ترکیدن بدن داشتند) ناگاه بین النوم والیقظه شخصی
نورانی نمودار شده گفت - توبه نصوح بکن - شفا خواهد شد - چنانچه
توبه بعمل آمد - و بعد رفع غفلت احتیاج بول شد - و در طمعت کلان
دفع گردید - و هفت حصه از وزم بر طرف گشت - روز دوم آزاد دلی
شیخ عبدالرحمن درویش نوشمک - که جذاب مرتضوی فرموده اند
امشب توبه دادم - شفای عاجل روزی میشود *

* حسین خان خویشگی *

پسر کلان سلطان احمد اعظم شاهي ست - چون پدرش حسب الطلب
عالمگیر پادشاه از قصبه قصور (که موطن خویشگیان است) عازم
حضور گردیده زخم هستی بر بسکت - دو برادرش بایزید خان
و پیرخان خود را بموکب پادشاهی رسانیده بمنصب سرفرازی یافتند
و او با برادر چارمین بمسکن مالوف معارفت نموده اصلاً بفکر نوکوی
نیفتاد - اگرچه منصب بنام یافته بود اما هیچگاه از وطن برنیامد - آنچه
دیگران را بعرق ریزی سعی و تلاش بدست آمده او را باضعاف
مضاعف آن در خانه نشینی میسر بود - پیوسته بر رساله ریاست
آن ناحیه اذکا داشت - و بوفور سپاه و جمعیت علم انا و لا غیره

(مآثر الامراء) [۶۰۱] (باب العاد)

می افراشت - بصونه داران لاهور سر حساب فرود نیارزده چیزه
دست برداشته از تیول آنها (که دران هوالی بود) میداد - و هر چند
خود را دیوانه وضع و سودائی مزاج را می نمود اما بکارها هشیار بود
ادب خاندان قدسیه سیادت را کماینبغی بجای آورد - و از احترام
و اکرام سادات دنیقه فرو گذاشت نمیکرد - بمجذوبه مشهور بیتک
گرویده بود - هر چه میگفت میکرد - ابا نمی آورد - و تا نشسته
می بود ساعت بساعت خبر میدادند - که میان صاحب بخیریت
اند - او الحمدلله میگفت - و آن مجذوب محمد خان نام داشت
از بتک زئی ست - ناگاه جنونه بر دماغش ریخت - و طبعش را
بشورش آورد - مدتی زنجیر بها داشتند - آخرها صحبت حسین
خان با وی که *

* دیوانه چو دیوانه به بیدد خوشش آید *

در گرفت - و دران زبونگی و سلب احوال لخته گفتهای او پرتو
مدق برداد - و بر اعتقاد همین خان افزون *

بتک زئی از اولاد شیخ بتک اند - که بقول جمهور پسر
خویشگی ست - و برخه نبیره شیخ الاسلام شیخ مورد چشتی دانند
اما باتفاق مرید و توشوریانی بتک و نوزئی ست - و به پیر کمار
زبانزد قوم است - و شورویان نام پدر او ست - که پسر خویشگی ست
ادرا سه پسر بود - و تو و حسین و خلف - نخستین را جانبه شوق

(۲) در [بعضی نسخه] بتک - و در [بعضی] بتک .

(باب الحاء) [۹۰۲] (مائراامرا)

آلہی دامنگیر وقت گردید - بطلب مرشد برآمد - و چون پہلی
صہی نشیب و فراز بسیار نور دیده بقصبہ چشت رسید بخدمت
خواجہ مودون چشتی [کہ خواجہ معین الدین سنجرئی (قدس سرہ)
بدو واسطہ بار میرسد] پیوست - چہرہ مقصود نقاب برکشود
مدتہا بہرستاری آن بزرگوار سعادت اندرخت - و پس از تکمیل
بمعادرت وطن مالوف مجاز گردید - اما ار بعد رحلت شیخ بمواد
خوبش زر آرد - و بسیاری از مردم کویہ و جملہ خویشگیان و جمعد
حلقہ مریدی ار بگوش کشیدند - از کمال مریدانش شیخ بتک
است - کہ عم ارست - و از ابدالان وقت بود - در حقیق دعا کردہ
کہ تا قیام قیامت از ارباب معرفت و ولایت ارلاد تو خالی نباشد
لہذا اکثرے درین قوم صاحب کمال بودند - و این شعبہ ہم
بہ پیرزادگی مشہور *

نقل کنند کہ لباس پیر و تو سیاہ بود - چون شیخ بتک بدرجہ
کمال مرتقی گردید آنرا بدو بخشیدہ خود بلباس سفید متلبس
(۲)
گشت - ازین است کہ بتک زبان ہر چہ سیاہ را بر خود مبارک
دارند - بخلاف و تو زبان کہ آنها مشوم انکارند - و اوای خویشگیہا
کہ سیاہ و سفید می باشد اشعارے دارن بتبرک ہر دو بزرگوار *

بالجملہ حسین خان در قصبہ تصور و اطراف و جوانب آن
کوس خود سری و خود رائی می نواخت - و بجاگیر داران عمدہ

(۲) نسخہ [ب] ملبس - و در [بعضی نسخہ] ملتبس *

(مآثر الامرا) [۶۰۳] (باب العاد)

و غیر عمد آن ناحیه جز بسرتابی و گردن کشی جواب نمیگفتند
قاآنکه بهادر شاه بلاهور آمده طرح اقامت افکند - و پستو پرخاش
و مغزمت شاهزادهها بمیان آمد - اصلا بتلاش و آورد (که ناگزیر چنین
اوقات است) پا بپرون نگذاشت - و بهمان شیوه نکوهیده خوش
سرگرمی داشت - چون اوائل عهد فرخ سیر نظم صوبه پنجاب
بعبدالصمد خان دلیر جنگ تفویض یافت او با خان مذکور وسائل
اخلاص و یکجہتی برانگیخته برای ملاقاتش بلاهور آمد - خان ناظم
فوجداری لکھی جنگل را نیز بدو مفوض فرمود - آن نا انصاف
زیاده بر خود تغذیه مواد تمرد و فساد را بیش از پیش آماده
گردانید - و چون ناظم دید (که زر لکھی جنگل را هم مثل زر تصور
باعیده تن بحرف حسابی در نمیدهد - و حاصل غیر از ندامت
و پشیمانی نیست) قطب الدین (رہاہ) را بر تعلقہ اش تعیین نمود
با او نیز کجگرائی پیش گرفته کارشکنیها میکرد - و بدان بسند زخموده
آخرها بر سرش فوج کشید و جان و مالش را دست خوش غارت
ساخت - معہذا عبدالصمد خان چذدے بتغافل گذرانید *

چون بے اعتدالیہای او از حد در گذشت بند و بسمت آن ضاع را
نصب العین ہمت نمود - و با ہفت ہزار سوار از لاهور برآمد
و بحسین خان نوشت - کہ تصور و حوالی آن بتو ارزانی است - دست
تصرف از دیگر محالات کوتاه کن - منوع نگشته با سہ ہزار سوار

(۲) نسخہ [ب] از حد آہمیت درگذشت *

(باب الحاء) [۶۰۴] (مآثر الامراء)

استقبال نمود . برهنه برانند که سادات صاحب مدار سلطنت او را
بتطميع صوبه دارمی لاهور تحريض بر نبرد دلیر جنگ نمودند . و جوتی
گریزد که قطب الملک بنوشته سید حسن خان بارهه صوبه دار لاهور
(که از راه قصور رفته بر سر شیخی و خیره سری او آگهی یافته)
بعبدالصمد خان نوشک - که دسمت ازو بر ندارد - و زره هم برای
نگهداشت سپاه بر خزانه لاهور تذخواه کرد - بهر صورت نزدیک
تصبه جوہنی (که سی کردهی لاهور و هیزده کردهی قصور اسم)
ششم جمادی الاخری سال دوم محمد شاهی ثلاثی فریقین رودان
جنگی معرب زد و خوردی سخت واقع شد . افانده مستانه خود را
بر توپخانه زده ازان آتش شر بار در گذشتند - پس از چپقلش
نمایان هراول طرفین (که ازین طرف برادر زاده اش مصطفی خان
پسر علی خان خویش بایزید خان بود - و ازان طرف کریم قلی خان
بخشی فوج دلیر جنگ) مردانه جان برافشاندند - آغر خان دیده مغول
(که باتفاق عارف خان چیله در میسره بود) دو چار حسین خان
گشت - و با شصت و پنجاه سوار تیر انداز قدر انداز پای ثابت
افشوده بخانه کمان در آمده دسمت و بازو بتیر دوزی برکشاد - حسین
خان ازو دسمت برداشته بر دلیر جنگ حمله برد - آریزشت قیامت را
پدید آمد - آخر مردم ناظم تاب مقاومت نیارده بر مانیدند
نزدیک بود که چشم زخمی بدلیر جنگ رسد - عمدها مثل جانی
خان و حفظ الله خان مصدر تود شدند - و آغر خان بار دیگر

خود را (سانیده مدای دارگیر بلند ساخت - در همان اثنا فیلبان حسین خان کشته گردید - و در پیش مزبور (که با او در سوارچی فیل شریک بود) بزخم تیر مقابل دامن از گود هستی برانسانده جهان را در چشم حسین خان تیره ساخت - چون حسین خان زخمی بود مغلان فیل او را نشانه تیر و گلوله نموده از پا در افکندند *
و كان ذلك في سنة الف ومائة و ثلثين من الهجرة النبوية *

* حمیدالدین خان بهادر *

عالمگیر شاهی پسر سردار خان کوتوال است - و نبیره باقی خان چیلہ قالمق شاجہانی سمت - از امداد روزگار و یارچی طالع در آخر عهد خلد مکان مدار سلطنت ہندوستان گردیدہ رتق و فتق دولتخانہ پادشاہی و ضبط و ربط کارخانجات عمدہ بدر مفوض بود با این ہمہ تیر روی ترکش خلیفہ زمان بودہ چہ در مورچال قلاع و چہ در حوالین اردو و دور دستہا بمالش و تازیہ اشقیبا تعیین میگشت و ہرجا میرفت بہ تکتک پا و ضرب دست مخالف را زدہ و برداشتاہ سالم و غانم مراجعت می نمود - و بانواع تحسین اعزاز می اندوخت ازین ہون کہ بہ نیمچہ عالمگیری زبان زد عوام شدہ - در بدو حال چون پدرش مورد عنایت خسروانی بود او نیز بدوامت روشناسی و دوام خدمت و حاضر باشی اکتساب سعادت می نمود - و باقتضای خانہ زاد نوازی در سال بیست و ہشتم از تغیر پدر بخدمت داروغگی خاتم ہندخانہ سرفراز شد - و در انوقت (کہ پدرش از اہتمام خانہ

(باب الحاء) [۶۵۶] (مآثر الامراء)

بسرदार خانى ناموري يافت) او باضافه درمدي به منصب چهار مدي پنجاه سوار ممتاز گردید - و در سال سي و دوم از تغير پدر بخدمت داروغگی فيلخانه بر خود بالید - و چون در پيشگاه خلافت منظور نظر پيش آمد او شده بود متواتر اضاغه منصب مي يافت - چون در مقامات ايلوچ او باوردن سنبهای تبه کار (که بحسن سعي خانزمان حيدر آبادي با زن و فرزند اسير شده بود) مامور گردید مشااليه آن محبوس زندان ناکامي را حسب يرايغ پادشاهي از در گروهی بهادر گدغه (که لشکر گاه بود) تخته کلاه نموده و رفقای او را لباس مضحکه پوشانیده شتر سوار دهل کوبان و تغير زنان در تمام اردو تشهير نموده بحضور پادشاهي آورد - و در سال سي و سيوم ب خطاب خانى کوراني اندرخت - چون پدرش در گذشت از انتقال او بخدمت کوتوالي و ديگر خدمات کمر فرمانبري بربست - و درين ضمن ب عطاى جينه مرصع و انعام فيل سر برافراخت - و مکور به تنبيه غنيم مرخص گشت - و در سال سي و هفتم اتفاقاً چند کيس از ملازمان معزالدين با فضل علي خان ديوان سرکار ايشان ناملائم پيش آمدند - و از ارباش وضعي کار بپرخاش رسانيدند - حکم شد که حميد الدين خان زفته آن جماعت را پاداش اعمال در کنار نهد - چون خان مذکور بر سر آنها زفت از هجوم و غوغا فيل سوارى خان مومى اليه رم خورده از معركة بدرآمد - و تا يك گروه طرف گنج پادشاهي برد - اتفاقاً جوالهای کلان (که در گنج انبار مي گزند) بنظرش آمد - همين که فيل از برابر آن

گذشت خود را جمع نموده از حوضه برآمد - و بران نشست - و بر
سوارایی دیگر خود را بمعمرکه حاضر کرد - و آنها را بسزا رسانید - و در
سال سی و نهم در اسلام پوزی از اصل و اضافه بمذلت دو هزار
ارتقا گرفت - و در همین سال سنتای تبه کار قاسم خان و خاوه زاد خان
و دیگر امرای حضور را غارت نمود؛ در گدهی دهندیری محصور نمود
خان مسطور با فوج گران برسم کمک دستوری یافت - متصل ادنی
بامرای تاراج زده در خورده بلوازم ضروری امداد نمود - درین ضمن
آن شقی همت خان بهان را بر شکسته راه خرابه^(۲) خود گرفته بود - خان
مذکور تعاتب نموده ادرا از ملک پادشاهی برآوردن - چون بحضور
رسید مورد تحسین و آفرین گشته بخطاب بهادر فرق بلند نامی
برافراخت - و در سال چهل و دوم بخدمت تقرب مرتبت داروغگی
غسلخانه اختصاص گرفت - و پستر بداروغگی جواهرخانه نیز اعتبار
یافت - و در سال چهل و سیوم از انتقال اخلاص خان (که در آریز غنیم
درجه شهادت یافت) بخدمت آخته بیگی و عطای کمروستکای مرصع
مطرح الطاف خسروانی گشت - و درین میان مرارا بآوردن سد و تعریک
مفسدان رخصت یافته خاطر خواه پادشاهی بامر ماسوره پرداخته
درجه استعسان یافت - اگرچه او در جمیع قلعه گیرها نیکو خدمتی
و جانفشانی بتقدیم رسانیده نقش بهادری و پردلی خود کرسی نشین
ساخت اما در تسخیر اچکده (که سیوا بعد انتزاع از تصرف

عادل شاهیه در ایام استیلای خویش سه طرفش سه قلعه حصار ساخته
تورد نمایان و کار دست بسته بجا آورد - و بانفاق تربیت خان میرانش
بر پشت پشته مکانی زاویه مثلث آن قلعه (که زبان دانان این کار
آنرا سونده نامند) برآمده اسباب جنگ آوری مهیا کردند - و مدومه
بر کوه فراز بر بسته بسنگ چین رسانیدند - و با آنکه محصوران
در اذختن تفنگ و بان و سنگ کوتاهی نمیکردند بهادران بر فراز
برج (که بر نوک سونده مذکور بسته بودند) برآمده درون دیوار
آمدند - آنها از مشاهده این جرأت و جسارت همت باخته امان طلب
گشتند - بیست و یکم شوال آغاز چهل و هشتم سال جلوس سنه (۱۱۱۵)
هزار و یک صد و پانزده هجری چندین چهار قلعه سر بفلک کشایش
یافته به بنی شاه گذهه موسوم گردید - و خان بهادر (که بمنصب
سه هزار و پانصدی دو هزار سوار (سپیده بود) در جلدوی این
حسن تردد بعطای نقاره کوس شادمانی نواخت - و در تسخیر پورنا
هم بقدم سعی و تلاش منهج جانفشانی پیهوده خود ریسمان در کمر
بسته داخل قلعه گردید - و بنوازش غیر مترقب پادشاهانه سر افتخار
بفلک سون *

بالجملة اواخر زمان عالمگیری در عرصه دربار رایک انارلا غیري
می افراشت - و در جذب قرب و اعتبار خود دیگرے را وقے
نمی گذاشت - اگرچه امیرخان هم در قرب و منزلت پای کئی

(مآثر الامراء) [۶۰۹] (باب الحاء)

نداشت اما بعد از بود - و عنایت الله خان هر چند در دوام حضور
باینها نمیرسید اما باعتبار تصدیق امور ملکی و مالی در اعتبار
درشادوش بود - و چون خلافت مرتبست حضرت عالمگیر در فضای
احمدنکر اول پاس از روز جمعه بیست و هشتم ذی القعدة سنه
(۱۱۱۸) هزار و یکصد و هیزده هجری (که پنجاه سال و دو ماه
و بیست و هشت یوم از فرمانروایی و نود و یک سال و سیزده روز
از زندگانی سپری شده بود) بعالم بقا شتافت بعد تجهیز و نماز
نعش را در خوابگاه نگاهداشتند - روز دوم محمد اعظم شاه (که
بجانب مالوه رخصت یافته) از اصغای این سانحه از بیست و پنج
کرههی اردو برگشته مراسم عزا بجا آورده روز دیگر نعش را بردوش
گرفته تا بیرون دیوان عدالت مشایعت کرده بمزارات متبرکه معروف
بروضه (که معموره ایست به مسافت هشت کره از خجسته بنیاد
و سه کره از دولتآبان) روانه نمود - خان مذکور (که دقیقه از جزع
و فزع فورنگذاشته بود) موپه کذان پا پیاده با نعش راهی گشت
و بر طبق وصیت آن مسافر ملک بقا در صحن مقبره آسوه ارباب
یقین شبخ زین الدین (رحمه الله) مدفون گشت - از آیه کریمه *

۱۱۱۸
* (روح و ریحان و جنة نعیم) *

تاریخ ارتحال مستفاد میشوند - و خلد مکان لقب یافته آن موضع
بخلد آباد موسوم گردید - خان مذکور لباس درویشی در بر کرده

(۲) در [اکثر نسخه] مذکورات .

(باب الحاء) [۶۱۰] (مائوالامرا)

چاروب کشی مرقد ولی نعمت و پیر و مرشد خود اختیار نمود
و دران مکان برای سکونت خود طرح حویلی انداخت - که هذوز
بقام او زبان زد است *

(۴)
و چون محمد اعظم شاه از احمدنکر بارزنگ آباد رسید بر قبر
پدر گرامی قدر رفته بادای مراتب فاتحه پرداخت - و دست
حمید الدین خان گرفته همراه آوردن - و دلجوئیها بکار برده بر تابه
صابق اختصاص بخشید - و در سفر هندوستان (که بارانگ جانگ
بهادر شاه ناگزیر وقت افتاده بود) همراه گرفت - گویند چون در عرض
راه خبر رسید (که محمد عظیم از جانب شرقی با کبرآباد آمد)
بر زبان محمد اعظم شاه گذشت - که بلای عظیم با گره نازل شد
خان بهادر عرض کرد - که ببرکت اسم اعظم دفع خواهد شد - روز
جنگ پس از دار و گیر بسیار آثار هزیمت معاینه نمود - بعد از آنکه
ذوالفقار خان از معرکه بدر زد او هم خود را بکنار کشید - و زخم
تیرے هم دران وقت رسید - پستر از گوالیار آمده با آبباری مرحمت
ببهدر شاه رنگ رفته بر آوردن - و بعطای عصای مرمع و خدمت
و میر تو زکی اول و دازنگی گرز برداران بانضمام آن چهاره مباحات
برافروخت - و بخطاب بهادر عالمگیری ممتاز گشت - و تا انجام
عهد خلد منزل باعزاز و اکرام گذرانید *

چون فلک نیونگ ساز لوحه روزگار را برونگ آمیزی حکمرانی

(مآثر الامراء) [۹۱۱] (باب الحاد)

جهاندار شاه بیاراست و کعبتین مراد ذوالفقار خان نیز ہر تختہ وزارت و اقتدار درشش آردن بکین توزیع دیورن (کہ بظاہر نبود) بر نشسته او را بشکنجہ انواع خفت و ذلمت کشیدہ مقید و مسلسل ساخت - تا آنکہ عنقریب ذوالفقار خان بماداش عمل رسید - اگرچہ بفر رفتن آن جفا کیش از عقوبات قید و حبس را درست اما در دربار فروخ سیر رو نیافت - و بدراعت پیشین اعتبار یا بواس ربطہای قدیم سیف الدرکہ عبدالصمد خان (کہ بنظم صوبہ پنجاب اختصاص یافت) ہمراہ خود گرفتہ - هنگامی (کہ بعد استیصال کروی مشہور ناظم مذکور با شوکت و عظمت مافوق داخل لاہور میشد) زاقم این سطور تماشائی بود - منتہای سواری خان مذکور با یک پالمی و چندکس معدود راہ می‌بیمود - و پرمردگی و فلک زدگی از حالش پیدا بود - پس ازان بحضور رسیدہ بخسردانی نوازش پرورد بال تازگی برکشود - و در عهد خسرو زمان بوسیلتہ همان قرب عالمگیری بعرضہ پیش آمد خواہیدہ بمنصب عمدہ و داروغگی گرز برداران آب رفته بجوی آرزو آردن - و مدتی بود - تا بوقت موعود در گذشت - پسرہ ہم داشت کہ صاحب منصب و دستگاہ بود - احوالش معلوم نیست *

* حیدر علی خان بہادر *

گویند نیاگانش بعبد اللہ صاحب مدنی رحمة اللہ علیہ (کہ یکے از بزرگان قریشی نسب مشیخت حسب بودند) میرسد - در آغاز

سنه (۱۱۹۵) يك هزار و يكصد و شصت و پنجم هجري استقلال تمام بهم رسانیده متصدی امور ریاست ملک میسوریه گشت و بعده اکثر بلاد و تلاع اطراف مسخر فرموده لواء دولت و حکومت برافراخت - قلمرو که حاصلش شش کور در ریبه بود از کرپه تا کورپال و از کلیکوٹ تا دھاردار که فاصله بعید دارد بزور بازوی خود متصرف شده بزیر نگین تحکم داشت - چون کلاه پوشان انگریز بملک او درآمدند سواران را از پایان گھاٹ کرنائک فرستاده لکدکوب تالان گردانید - و بصلح خاطر خواه رفع نزاع نمود - پستر (که در خانہ مرهتہ صورت نفاق پیدائی گزمت) او ابتدا باسترداد تمانجات خود پرداخته رفته رفته تمام اماکن متعلقه آنها تا کنار دریای کشنا برگرفت پستر بمحاصره چیٹل درک (که مکان زمیندار است) یا افشوده بدست آورد - و در حال تحریر (که سنه ۱۱۹۳) هزار و یک صد و نود و سه هجري است) بر سر کرپه ایلغار نموده قاعه سدهوت و کنجی کوٹ و غیره محالات را متصرف گشته عبدالحکیم خان میانه حاکم آنجا را تید نموده همراه خود بسری رنگ پتن برد - خزانه بسیار و آمدنی فراوان دارد - جواهر و افر فراهم آورده - و جمع کثیر نوکر بهم رسانیده - هنوز هم بمردم زرها فرستاده میطلبد - توپخانه زودزد مهیا کرده ضابطه دارد - که بعد فرود آمدن لشکر بگرداگرد پهرهای

(۲) در [بعضی نسخه] کوپربال - و نسخه [ب] کورپال (۳) در [اکثر

نسخه] کلا پوشان بدون هاء •

(مآثر الامراء) [۶۱۳] (باب الخاء)

بذرتچیان می نشانند - که اجنبی بے پروانگی نتواند در شد *

* حرف الخاء *

* خضر خواجه خان *

از نسل فرمانروایان مغلستان است - صاحب طبقات اکبری گوید که از سلاطین کاشغر بوده - چون بخدمت جنم آشیانی پیوست بتلقی اکرام معزز گردید - و هنگامی (که از بے مهری سپهر روز ناکامی پیش آمد) بهلوی همت از مرافقت تہی ساخت - و در وقت مراجعت آن پادشاه از عراق برفاقت میرزا عسکری در قلعه قندھار معصور و متحصن شد - چون کار بامداد کشید خضر خواجه خان نزدیک بمورچالے (که مخیم پادشاهی بود) خود را از قلعه انداخته و گریبان عجز بدست انکسار گرفته در پای جنم آشیانی افتاد و مجددا مشمول الطاف پادشاهی گشت - چون بملو نسب و شرف حسب متحلی بود بمعادت مصاهرت این دودمان عالی نیز اختصاص یافته گلبدن بیگم همشیره آن پادشاه عالیجہ را بازواج او در آوردند بمیامن این نسبت منیف بمدارج امیرالامرائی متصاعد گردید *

چون سر آغاز جلوس اکبری باطفای نائره استیلای ہیمو
(۲)
عمرش آشیانی از پنجاب رایت عزیمت دہلی برافراشت خضر خواجه

(۲) در [بعضی نسخه] ازین جانب رایت *

(باب الخاء) [۶۱۴] (مآثر الامرا)

خان را با فوجی شایسته بدظم اشکات صوبه پنجاب گذاشته مدافعه سلطان سکندر سوز (که مدعی سلطنت هندوستان بود - و در جنگ سرهذه از چنگ بهادران همایونی بدرجسته بکوهستان سواک پناه برده بود) بشهامت و شجاعت آن خان بزرگ نژاد مفوض فرمود - سلطان سکندر که جویای فرصت بود هنگامه هیمورا غنیمت پدداشته جمع با خود فراهم آورده از کوهستان برآمد - و در مملکت پنجاب رو آورده بتحصیل پرداخت - خضر خواجه خان حاجی محمد خان سیستانی را بحراست بلده لاهور گذاشته خود بدفع او برآمد - چون نزدیک بقصبه چمپاری رسید و فاصله بین الفریقین ده کوه ماند خان مشارایه در هزار کس گزیده خود را از لشکر جدا ساخته بطریق منقلا پیش فرستاد - سلطان سکندر فرصت از دست نداده رو برو شد - و جنگی عظیم در گرفت - و آن مردم را از پیش برداشت - خضر خواجه خان ایستادن را صلاح وقت ندیده بی ستیز و آریز بلاهور معارفت نمود - و باستحکام برج و باره پرداخت سکندر اندک تعاقب کرده زمانه را بکام خود دید - و بی منازعت غیره زرها وصول نموده بجمع افواج همگ گماشت - عرش آشیانی پس از استیصال هیمو قلع و تمع فساد سکندر را اهم مهملات دانسته لوامی معارفت به پنجاب برافراخت - گویند چون این عرش تصمیم یافت عرش آشیانی از دیوان لسان الغیب تفارل نمودند این بیت برآمد *

* بیت *

* سکندر را نمی بخشند آجے *

* بزوز و زر میسر نیست این کار *

باستماع نهضت الویة پادشاهی سکندر را طاقت مقاربت طاق گشته خود را بطرف کوهستان سواک (که مقرر معهودش بود) کشیده در قلعه مانکوٹ متحصن گردید - چون مدت محاصره قریب بششماه انجامید و مورچالها بقلعه نزدیک شده سرکوبها ترتیب یافت سکندر مضطر گشته استدعای قدوم یکی از عمدها نمود - که بتسلی خاطر او پردازد - بوسیله شمس الدین خان انگه و پیر محمد خان شرانی (که آنها را بمبلغ گرانمند راضی ساخته بود) ملتمس او بدرجه قبول رسید - و انگه خان باستماع او مامور شد - سکندر کثرت جرائم را عذر خواه ملازمت ساخته عبدالرحمن پسر خود را با غازی خان و چند زنجیر فیل برسم پیشکش بخدمت فرستاد - و برطبق خواهش او بهار و آن حدود به تیولش مقرر گشته بیست و هفتم رمضان سنه (۹۶۴) نهصد و شصت و چهار سال دوم جلوس قلعه تسلیم نموده

بسمت بهار شتافت - و بعد در سال درانجا بعدم خانه فرود شد *

(۳)

• خواجه جلال الدین محمود خراسانی بجوق *

ابتدا نوکر میرزا عسکری بود - از قندهار حسب الامر میرزا بتحصیل اموال ولایت گرم سیر شتافته - در همان ایام همایون پادشاه بعزیمت عراق ازان راه میگذشت - از آمدن خواجه آگهی یافته بابا درسمت

(۲) نسخه [ب] شمس الدین محمد خان (۳) در نسخه [ب] این لفظ نیست *

بخشي را نزد او فرستاد - تا رهنمای سعادت گشته بملازمت آورد
 خواجه اين درامت را مغتنم دانسته بملازمت افتخار اندوخت - و هر چه
 از نقد و جنس در نسط خود داشت بيشکش نمود - جنت آشياني
 مير ساماني سرکار خود بار مفوض فرمود - چون بعد معارفت عراق
 و فتح تذهار خواجه از مردم ميرزا عسکري طمع کرده بود بمير
 محمد علي گيراندند - در سده (۹۵۹) نه صد و پنجاه و نه [که
 جنت آشياني شاهزاده محمد اکبر را بجانب غزنین (که در تيول
 شاهزاده قرار يافته بود) رخصت کرد - تا در آداب رياست و حکمراني
 در زشته بهمرساند] خواجه را همراه داده جميع مهمات را برای رزين از
 حواله کرد - و ازان باز پيوسته مورد عذابت و نوازش بوده مصدر
 امور شايسته مي گردید - چون خواجه پادشاه قلي بود و تواضع
 بے تقريبات مردم نمیکرد و بزرگان دنيا نظر بر رواج کار خود داشته
 همه را چاپلوس درگاه خود ميخواهند بنا بران اکثر برکشيدهاي دولت
 همايوني او را دوست نميداشتند - و با اين حالت عيب هزل و مزاح
 (که بد ترين عيب بزرگان تواند بود) داشت - و باميران زمانه
 مطايبه ميکرد - و بحرفهاي دور از کار در لباس طرفگي و ظرافت
 (که نادانان آنرا خوش طبعي نام نهند) بسر مي برد - و هيچ کس
 نبود که خلش از خارستان ظرافت او در پهاو نداشت *

در مبادي سرير آرائي عرش آشياني خواجه بمنصب دو هزار

و پانصدي امتياز يافته بحکومت غزنين رخصت گرفت - (از باب غرض

(مآثر الامراء) [۹۱۷] (باب الخلاء)

فرصت دانسته هم خاطر منعم خان خانخاان را (که رائق و فائق دارالملك کابل بود) شوراندند - و اندیشه انتقام دیرینه او را تازه ساختند و هم در هندوستان باعث مزید برهمزدگی خاطر بیرام خان شده او را در کشتن خواجه بجد گردانیدند - خواجه در شدن منعم خان بمقام کینه کشی شنوده باندیشه دراز فرورفت - نه روی آمدن هندوستان که پادشاه بظایر حدائق سن اختیاره ندارد - و بیرام خان در نهایت استیلا - چه هرگاه در زمان جنم آشیانی بجهت حرفه نا ملایم (که از رسانده بودند) فرصت یافته در حمام تنها بدست آورده انواع اهانم رسانید الحال معلوم است که چگونه پیش آید - و همچو شمان ستم پیشه چه شمانتها که نمایند - و نه مجال اقامت غزنین - که شدت منعم خان برای العین ملاحظه میکند - و بیوفائی پیش او نکرهیده ترین عمارها بود - لهذا بخاطرش راه نیافت که از بندگی این سلطنت رو تافته بجای دیگر شتابد - تا آنکه منعم خان جمعه را پیش از فرستادن - و بعهد و پیمان نزد خود طامیده مقید ساخت و بعد از آن که نشتره چند بچشم او زد چون تقدیر نرفته بود روشنائی چشمش تباہ نشد - پس از چندگاه او را کور دانسته دست از باز داشت - خواجه هرچه با او کردان باران هندوستان بنگش رویه درانه شد - منعم خان آگهی یافته چندے از نیز روان عرصه تفحص را فرستاد - و خواجه را با برادر خرد او جلال الدین مسعود بدست آورده

(۲) نسخه [ج] منعم خان را (۳) در [بعضی نسخه] راه نیافتی.

گرفتار بند زندان ساخت - و در سال سیوم شیخ جمع را تعین کرد - تا خون آن هر دو بیگناه را ریختند - بیروم خان نیز فرمانی در دست کرده بکشتن او فرستاده بود - عرش آشیانی از استماع این قضیه خروش باطنی نمود - چون هنوز پرده بی اختیار بر نداشته بود مکافات آنرا به مقتضای حقیقی جواله فرمود *

• خواجه معظم •

برادر اعیانی مریم مکانی ست - از عنقوان حال خالی از شورش دماغ و گرمی مزاج نبود - اکثری مصدر حرکات ناملائم میشد جنم آشیانی به پاس خاطر مریم مکانی بمدارا می گذرانید - چون در سفر عراق ملتزم رکاب بوده بقرب و اعتبار اختصاص یافت و بعد فتح کابل از نابخردی میخواست بمیرزا کامران پیوندد پادشاه آگهی یافته از نظر انداخت - و در یورش بدخشان با خواجه سلطان محمد رشیدی (که منصب وزارت داشت) سخنان تعصب نشان در میان آورده وقت افطار روزه رمضان با جمع بیداک بخانه اش (۲) درآمده آن بیچاره را بآب شمشیر ستم بشربت و اسپین افطار داد و از قهرمان پادشاهی اندیشیده راه کابل گرفت - و حسب الحکم درانجا مقید گردید - باز بشفاعت مقربان بار یافته به تیولداری زمین دار امتیاز گرفت - و چون از نسبت معنوی رایحه نداشت این نسبت صوری داری بیهوشی آن بدست بے اعتدال شده بارها

خود را مصدر امور ناشایسته می ساخت - تا آنکه در سده (۹۶۲)
 نهند و شصت و دو در جدک سکندر شاه سور کارنامهها پرداخت - اما
 بعد فتح بسکندر سخنان نالائق نوشته اظهار دولتخواهی او کرد - و چون
 از خواجه استکشاف رفت گفت من هواخواهی پادشاه اندیشیده بودم
 و چنان کردم که این نوشتها بنظر حضرت درآید - تا بیشتر بمن ملتفت
 شده سر براه خدمت عمده گردانند - جنت آشیانی مقید نموده پس
 ازان اخراج کردند - بسفر حجاز شتافته شرارت بر شرارت افزوده باز
 بهندوستان آمد - و همان ذمائم اخلاق بر روی کار آورد - در
 دربار عرش آشیانی (که اعیان مملکت جمع بودند) با میرزا
 عبدالله مغل (که در سلک امرای عظام انتظام داشت) بی جهت
 جنگ کرد - و بقربیب حکایت بر سر او دریده ادا زهر مشمت و لمد
 گرفت - و مرتبه دیگر به بیرام خان بدرشتی پیش آمده دست
 بکار برد - باز ادا اخراج کردند - بکجرات رفته چنده به نباه حالی
 بسر برد - و بکمال پریشانی بدولت ملازمت پادشاهی سر بلندی
 یافته بعنایم و رعایم ممتاز گشت *

ازانجا (که نهاد او بدیعتدالی سرشته بودند) بتازگی آئینه دار
 زشتی اعمال گردید - بیرام خان در فکر اخراجش بود - که دران اثنا
 تفرقه بدو رو نمود - و پس از برهمزدگی دولت او خواجه بوسیله آن
 انتماب شگرف رعایتهای عظیم یافت - اما بدست خوی خود گرفتار
 بوده بصد بی اعتدالی بیش زیست میکرد - تا آنکه در سال نهم

سنه (۹۷۱) نه مد و هفتاد و یک (دزے بی بی فاطمه) که
 اردو بیگی جنیت آشیانی بود - و در محل عرش آشیانی نیز پایت
 اعتبار داشت) چون زهره آقا دخترش در خانه خواجه بود و پیوسته
 از نا جنسی و بد خوئی او در زندان بلا بوده آزار میکشید هزاران
 اضطراب آمده استغانه نمود - که خواجه میخواهد پیرگنه تیول خون
 برد - و زوجه را نیز همراه میبرد - از بد خوئی و بد گمانی که در
 طینت او ست یقینی ست که قصد آن عقیقه بیگناه کند - و مکرر
 این حرف بر زبان آورد - و در اینجا از ترس پادشاهی مرتکب این امر
 نمیشود - اکنون که او را بجاگیر برد حال چه خواهد بود - عرش آشیانی
 برضعیف نالی آن قدیم الخدمت ترحم نموده فرمود - که ما بعزم
 شکار سوار میشویم - بخاطر تو از راه خانه خواجه خواهیم گذشت
 و چون او بر سر راه ملازمین کذب نصیحت کرده عاجز تو از بردن
 مانع خواهیم آمد *

چون عرش آشیانی کشتی سواره از جون عبور فرمود بجانب
 خانه خواجه معظم با مخصوص چند (که از بیست کس زیاده نبود)
 روان شد - و چون ناهمواری خواجه معلوم بود میر فراغت و پیشرو
 خان را پیشتر فرستاد - که خواجه را از مقدم پادشاهی آگاه سازند
 چون او معلوم کرد (که پادشاه باین روی آب گذشته اینها را فرستاده)
 بشورش درآمد - و گفت من پیش حضرت نمی آیم - خشم آلود
 خنجر در دست متوجه حرم سرای خود شد - و کار زهره آقا (که

از حمام برآمده در جامه‌خانه لباس تازه می پوشید) بدان خنجر تمام کرد
 و سر از رزنه خانه برآوردن خنجر خون آلوده انداخت - و بیانگ
 بلند گفت - که من خون او ریختم - رفته بگوئید - چون برین ستیزه
 پادشاه آگاه شد بصولت غضب جوشیده بخانه او درآمد - آن دیوانه
 شمشیر حمل کرده و دست بقبضه شمشیر زده در بر او پیدا شد
 عرش آشیانی بعتاب فرمود که این چه درش است - دست بر قبضه
 شمشیر داری - اگر حرکت دهی دانسته باش که چنان بر سر تو
 خواهیم زد که رحمت بپرداز آید - آن دیوانه دست و پا گم کرد - حضار
 بگرفتن او پرداختند - و چون از او پرسیدند (که خون آن بیچاره را
 بچه گناه ریختی) آن سفاک زبان بسفاهت و هذیان برکشاد - تا آنکه
 بلکد و مشتت چند او را خاموش گردانیدند - و موکشان و لکدزان
 دریا رویه روان کردند - و هرچند بآب غوطه میدادند سخت جانی
 نموده از هرزه گوئی باز نمی آمد - اگرچه یقین بود (که درین
 درجات قهر بلطامات موج فنا هلاک خواهد شد) اما از سنگدلی
 و سخت جانی زنده ماند - پادشاه او را بقلعه گوالیار فرستاده
 محبوس ساخت - و بمهریم مکانی ظاهر نمود که در قصاص خون زن
 بیگناه خود بقتل رسید - آن عفت سرشت نیز تحسین فرمود - پس
 ازان دران مجلس مالیخولیا برو زر آردن - و بفساد دماغ از عالم
 رفت - و در ظاهر قلعه بر پشتی که واقع شده مدفون گردید - بعد ازان
 بدلهای آردند *

(باب الخاء) [۹۲۴] (مائراامرا)

انتضای منصب والی سلطنت در باز پرس معاملات همین است
که دزمت و دشمن و خویش و بیگانه را منظور نداشته داد مظلوم
دهند - و پاداش مظلوم در گریبان ظالم نهند - تا مخصوصان در لطف
عظمی و منسوبان بارگاه عظمت خصوصیت نسبت خود را سرمایه
ستم و ستیزه نگردانند - و مشهور آنست که عرش آشیانی نسبت
تختول منظور نداشته همان روز بقصاص رسانید - چنانچه یکی در
قاریخ او گوید *

* خواجه اعظم معظم نام *

* که ازو بود دهر را زیور *

* زن خود را بکشت و کشت ادر *

* از غضب شه جلال دین اکبر *

* سال فوتش ازو چو پرسیدم *

* در زمان گفت آن خجسته سیر *

* بے رخ آن بخت جهان افروز *

۹۷۱

* گشت آخر شهان تم اکبر *

* خان زمان ملیقلی *

پدرش حیدر سلطان اوزبک شییبانی است - در جنگ جام
به قزلباش پیوسته رتبه امارت یافت - در حین معارفت جنم آشیانی
از عراق با در پسر خود علیقلی و بهادر بملازم رسیده در تسخیر
قندهار مصدر ترددات گردید - و چون پادشاه بعزم کابل متوجه شد

(مآثر الامراء) [۶۲۳] (باب الخاء)

در عرض راه بغایر مخالفت هوا و بانی در اردو طاری گشته بسیاره
مسافر شهرستان عدم شدند - حیدر سلطان از انجمله بود - علیقلی
همواره در معارک تردهای شایسته می نمود - خصوص در فتح
هندوستان مساعی جمیله بتقدیم رسانیده بپایه امارت برآمده رایست
بلند نامی برافراخت - چون قنبر نام دیوانه در میان دو آب و سنهیل^(۲)
جمع را با خود متفق ساخته دست بتاراج و غارت گشوده بود علیقلی
خان حکومت آنجا یافته بدفعش نامزد شد - و بکمتر فرصتی
بدست آورده سرش بحضور فرستاد - و هنگام (که سریر سلطنت
بجلوس اکبری زینت تازه گرفت) علیقلی خان با شاهي خان (که
یک از سرداران عمده افغانان بود) منازعت داشته - چون از توجه
هیمو بجانب دهایی آگهی یافت آنرا اهم دانسته روانه دهلی گشت
هنوز نرسیده بود که تردی بیگ خان شکست خورد - در میرگه شنیده
بطرف پادشاه راهی شد - عرش آشیانی هم بخبر نخوت آرائی هیمو^(۳)
از پنجاب مراجعت نموده بود - علیقلی خان ملازمت دریافت
و از سر هند با ده هزار سوار بطریق منقلا روانه گشت - اتفاقاً
در پانی پت جائی (که محاربه گیتی ستانی با سلطان ابراهیم لودی
شده بود) تلاقح فریقین (رو داد - محاربه عظیم بمیان آمد - نگاه
تیره بچشم هیمو رسید - فوجش دل بای داده در بهزیمت گذاشت

(۲) نسخه [ج] سنهیل و دو آب (۳) در [کتو نسخه] هم که بخبر
نخوت آرائی هیمو

وصول موكب اكبري با بيرام خان قروپ بناوردگاه شده بود كه
 مژده فتح رسيد - امرای پيش آهنگ بخطابه‌های مناسب سرفرازي
 يافتند - عليقلي خان بخطاب خانزمني و اضافه منصب و جاگير
 بلند مرتبه گرديد - پس ازان در حدود سنبهل اورا فتوحات عظيمه
 رو داد - و اكثر متمردان آن نواحي را تا لكهنؤاويل گردانيد - و صاحب
 ثروت و مال و اسباب و افيال^(۲) گشمت - و سال سيوم شاهم بيگ
 ساربان پسر (كه حسن صورت و نذاسب اعضا داشت - و بهمين
 جهت در قورچيان جنت آشياني منسلك بود - و از مدتها خان زمان
 عشقه كه از طغيان طبيعت بود با ري مي درزيد) از حضور گريخته
 نزد مشارالیه رفت - و او شكوه دولت را منظور نداشته بطور خبثاء
 ماراء النهر پادشاهم گفته كورنش و تسليم بجا مي آورد - و امثال
 اين حرکات شهرت يافته موجب آن شد كه حكم طلب او صادر گرديد
 و هرچند از حضور بمواعظ و نصائح در باب افنكاك آن ساربان پسر
 مناشير صدر يافت اصلا اعتنا نكرد - و اين ابتدا سمت كه بر حاشيه
 خاطر پادشاهي از جانب عليقلي خان غبارے نشست - برخه
 تيول اورا بمردم تنخواه كردند - او از خود سري و بے آزر مي برسر
 استبداد آمد - بيرام خان از بزرگ منشي اغماض كرده بفكرش نيقتاد^(۳)
 اما ملا پير محمد خان شرانمي (كه وكيل خانخانان و صاحب اختيار
 سلطنت بود) با خان زمان ناخوشي داشت - سال چهارم تدمه

(مائراآمرآ) [٦٢٥] (باب الخاء)

معاللات او نيز گرفته بامرآ جلاير تن نمود - و او را بچونپور
(كه دران حدرد افاغنه باد مخالفت در دماغ فاسد داشتند)
نامزد ساخت *

خان زمان برج علي نام نوكر معتبر خود را بعد از خواهي و املاح
در بار فرستاد - روز اول پير محمد خان (كه در قلعهٔ فيروز آباد
مي بود) با برج علي خشونك سر كرده آخر گفته كه از برج قلعه بزيور
اندازند - تا سرش خورد شكست - خان زمان دانست كه بداندیشان
ببهانهٔ شاهم بيگ ميخواهند او را مستاصل سازند - لاجرم او را
از خود جدا كرده بچونپور شتافت - و آن ملك وسيع را بمكاربات
عظيمه نظمه شايسته داد - چون بپرام خان از ميان رفت افغانان
آنكدرد فرصتي خيال كرده پسر عدلي را بشير شاه مخاطب ساخته
بسري برداشتند - و با لشكر گران و پانصد فيل بر چونپور هجوم
آوردند - خان زمان امرآ اطراف او جمع كرده عرصهٔ مبارزت آراسه
غذيم چيره گشته تا كوچهاي شهر در آمد - خان زمان از عقب در آمده
كار از دست رفته را پيش برد - و هنگامهٔ آنها را پراكنده ساخته غنائم
فراوان و فيلان نامي بدست آورد - ليكن از اين فتوح آسماني (كه هديقه
غيبتي بود) بهضور نفرستاده بدر ترفع و استكبار زد - عرش آشياني
در ذي القعدة سال ششم انتهاض سمت شرقي فرمود - خان زمان
در تصبهٔ كره (كه بركنار گنگ است) با برادر خود بهادر خان باستلام

(٢) نسخهٔ [ا ج] خورد و شكست *

عقبه سلطاني رسیده نفائس آن حدود با فیلان نامي پيشکش
گذرانيد . و رخصت يانم *

(۲)

و درين سال فتح خان پټني و غيره بصر سليم شاه را دستمايه
فساد گردانیده در ولايت بهار لشکر عظيم فراهم کرده محلات
خانزمان را بتصرف در آوردند . خانزمان با سائر امرا رفته چرن
چنگ صف صلاح وقت ندید کنار درياي سون قلعه اساس نهاد
و استحکام داده نشمت . افغانان بر سرش رسیده در آريختند
ناچار فوجها ترتيب داده بر آمد . بمجرد تقابل آنها فوج پادشاهي را
بوداشته درهم نوردیدند . خان زمان (که در پناه ديوار تابو داشت)
دل بمرگ نهاده بيکه از بروج قلعه رفته توپ هرداد . بصرفوش
آسماني بغيل حسن خان پټني رسيد . و شورش عظيم در لشکر افتاده
مردم در بهروز نهادند . و فتح (که در خيال نمي گنجيد) نصيب
خانزمان گردید . چون دنيا حکم باده دارد *

* مصرع *

* آنچهان را آنچهان تر ميکند *

خان زمان از نخوت جاه و دولت قدر نعمت و حق ولي نعمت
نشداخته سال دهم باتفاق امرای اوزاک علم طغيان بر افراشته
با تيولداران آنديار در آريخت . چون صيحت وصول موکب پادشاهي
قريب شنید از درياي گنگ گذشته نزديک غازي پور بر نشست
عرش آشياني بجزونپور رسیده منبعم خان خانخانان را بر هر او تعيين

(۲) نسخه [ب ج] پني (۳) نسخه [ج] نني گنجه *

فرمود - آن ترک صاف دل از ساده لوحی ضعیف نالی مزورانه او پذیرفته استدعای صفح جرائمش نمود - و با اتفاق خواجه جهان (که حسب التماس وی از حضور بطمانینت و استمالت شتافته بود) کشتی سواره باهم دریافتند - خان زمان از حیل و قلبیس ملازمت بخود قرار نداده ابراهیم خان را (که آتسقال اوزنکبه بود) با مادر خود و فیلان ناهمی روانه ساخت - و مقرر شد که تا معارفت پادشاهی ازین دیار او از آب گنگ نگذرد - اما آن خود رای خیره روی انتظار مراجعت نکشیده از گنگ گذشت - و شروع بتصرف محالات خود نمود - عرش آشیانی بمنعم خان عتاب کرده خود ایلغار فرمود خان زمان ازین آگهی خیمه و اسباب گذاشته بدر رفت - و پس از آن از سرنو بخانخانان توسل جمعه باستشفاع او مجددا تقصیرانش بخشش یافت - و میر مرتضی شریفی و مولانا عبدالله مخدوم الملک نزد خان زمان رفته ندامت او را بتوبه استحکام دادند *

و پس از آن (که عرش آشیانی بغابر دفع شورش میرزا محمد حکیم متوجه لاهور شدند) خان زمان (که نافرمانی بقتله بریده بودند) باز هر بفساد برداشته خطبه بغام میرزا محمد حکیم خواند - و سرکار اردبه بسکندر خان و ابراهیم خان داده بهادر خان برادر خود را در کوره مانکپور در مقابل آصف خان و مجنون خان نگاهداشت - و خون تا ساحل گنگ متصرف شده بقنوج آمد - و میرزا یوسف خان را (که جاگیردار آنجا بود) در قلعه شیوگنده چهار کورهی قنوج محاصره

(باب الخاء) [۶۲۸] (مآثر الامراء)

نمود - ازین اخبار وحشت افزا عرش آشیانی از پنجاب باستعجال
بآگره رسیده شرق رویه روان شد - خان زمان آگهی یافته چون گمان
مراجعت پادشاهی بدین صورت نداشت این بیت خواند * بیت *
* همند تند ز زین نعل او خورشید را ماند *
* که از مشرق بمغرب رفت و یک شب در میان آمد *

و ناچار از پای قلعه برخاست - و نزد بهادر خان بمانکپور رفته
ازانجا در حدود پرگنه سنکرور بدریای گنگ پل بسته عبور نمود
پادشاه از قصه بریای ایلغار فرموده از گذر مانکپور از آب گنگ
خیل سواره باده یازده کس گذشت - و با معدودے (که همگی
مد سوار بود) نیم گروهی دایره مخالفان رسیده شب توقف نمود
مجنون خان و آصف خان با جمعیت خود (که متعلا بودند) متواتر
خبر می فرستادند - اتفاقاً دران شب خان زمان و بهادر خان در کمال
فطانت باده پیمائی اشتغال داشتند - هرکه ایلغار پادشاهی و قرب
وصول را میگفت واهی می انگاشتند - صبح در شبه غره ذی الحجه
سال (۹۷۴) نهمد و هفتاد و چهار مجنون خان بر میمنه و آصف
خان بر میمره جای یافته در عرصه قریه سکرادل از مضافات آله آباد (که
بفتح پور موسوم شده) بخان زمان رسیدند - پادشاه بر فحل بال سندر
میوزا کوکه را در عملی نشانده خود بجای فیلبان سوار بود - بابا
خان قاقشال در حمله اول مخالف را از جا برداشته تا صف خان زمان
بود - یکی از گریختگان با سیمه سری بر خان زمان خورد - و دستار از

(سائنس اور) [۶۲۹] (باب الخاء)

سرش افتاد - بہادر خان - بر بابا خان ٹاخنہ بہتریمت آورد - پادشاہ
درین وقت ہر اصیب ہوا شدند - چون کار ناسق شناسان بنا کامی سم
بہادر خان دستگیر گشته فوجش زر بگیریز آورد - خانزمان در جای
خود ایستادہ استفسار احوال برادر می کرد - کہ ناگاہ تیرے بار
رسید - و تیر دیگر باسپش رسیدہ ہزمین آمد - در پیدانگی تیر
نزد بدن خود میکشید - کہ فیلان قول پادشاہی در رسید - سومنازہ
فیلبان فیل نرسنگہ را بقصد او راند - خان زمان گفت من از اعیان^(۳)
سپاہم - مرا زندہ پیش پادشاہ ببر - کہ ترا رعایت خواهند کرد - او
گفت مثل تو ہزار کس بے نام و نشان میگردند - بدخواہ پادشاہ
گشتہ بہتر - پامال فیل ساخت - چون خان زمان را کس ندانست
کہ چہ شد پادشاہ در معرکہ ایستادہ گفت - کہ ہرکہ ہر مغلے از
مخالف بیلون یک اشرفی بگیرد - و ہرکہ ہر ہندوستانیئے بیارن
یکروبیہ - یکے از تاراجیان سرش جدا کردہ بود - دیگرے در راہ با امید
اشرفی از گرفتہ آورد - گویند ارزانی نام ہندوئی (کہ صاحب اختیار
خان زمان بود - و در خیل اسپران ایستادہ ملاحظہ سرہا میکرد) چون
چشمش بر سر خان زمان افتاد آن سر را برداشته بر سر خود زد
و در پای سمند دولت پادشاہی انداخت - کہ ہر علی تلی
ہمین اسم - سرش آشیانی از اسپ فرود آمدہ سجدہ شکر کردند

(۲) نصف [ب] بہادر خان درین وقت دستگیر گشتہ (۳) نصف [ب]

فیل برسنگہ را •

(باب الخفاء) [۹۳۰] (مائت الامور)

و سر هر دو برادر باگروه و دیگر ممالک فرستادند * * * * *
* * * * *
* * * * *

* سر دشمنان تو استغفر الله *

* که خود دشمنان ترا سر نباشد *

* سخن بر سر دشمنان قطع کردم *

* که مقطع ازین جای بهتر نباشد *

فتح اکبر مبارک * تاریخ یافته اند - و دیگر گفته * * * * *
* * * * *

* قتل علی ثلی و بهادر ز جور چرخ *

* جانان مپرس از من بیدل که چون شده *

* جسمتم ز پیر عقل چو سال وفات شان *

* آه ز دل کشید و بگفتا در خون شده *
(۲)
۱۷۵

خان زمان از امرای پنج هزاری و صاحب نام و شکوه بود - در همت
و جود و سپاهگری و سرداری یکتائی داشت - با آنکه اوزبک بود
اما چون در ایران نشو و نما یافته و مادرش نیز از آن جا بوده
مذهب امامیه داشت - اصلاً ثقیه نمیکرد - و موزن طبع بود - سلطان
تخلص می نمود *

* خواجه جهان هروی *

خواجه امین الدین محمود مشهور بامینا - در فن سیاق

(۲) این تاریخ یک سال زیاده است اما چون حادثه قتل ایشان در ماه
ذی الحجه که آخر سنه ۹۷۴ است بوقوع آمده این قدر تفرقه رواست
و ممکن که آه کشیدن، کنایه باشد از اخراج یک بطریق تعبیه *

(ماکرالامرا) [۶۳۱] (باب الخاء)

از شباق فرسان تلمرو حساب بود - خط شکسته را بغایت درست
می نوشت - و در کفایت اموال و دیانت محاسبات مو شگافی میکرد
در سفر عراق ملتزم رباب همایونی بود - پس ازان همواره مشمول
مواطف پادشاهی گشته چندگاه ببخشیکری شاهزاده محمد اکبر
اختصاص یافت - چون سرپر فوره اندروائی بجلوس اکبری فرو بها گرفت
بمنصب هزاری و خطاب خان جهان سرفراز گردید - و مدتها مدار
مهمات سلطنت برای (زین او بوده علم استقلال در میدان وزارت
هندوستان می افراشت *

چون عرش آشیانی بجهت اصلاح مقدمات خان زمان شیدانی
ادرا بهمراهی معتم خان و مظفر خان در کره مانده پور گذاشته
بدار الخلافه آگره مراجعت فرمود پس ازان (که امرا از مهمات
آنکدود را پرداخته در آغاز سال یازدهم متوجه حضور گشتند)
مظفر خان از تصبئه ائاره ایلغار نموده پیشتر بزمین بوس استسعا
یافت - و شرح دو رئی امرا ببیان واضح خاطر نشان نمود
خواجه جهان معاتب شده مهرکلان پادشاهی (که پیرایه حال و افتخار
روزگارش بود) از گرفته خصصت سفر حجاز کردند - و باز بوسیله
مقربان درگاه خوانه بخشیده آمد - و در سال نوزدهم سنه
(۹۸۱) نهصد و هشتاد و یک (که رایات پادشاهی بکشایش حاجی پور
و پتینه باهتر از آمد) خواجه بواسطه انحراف مزاج عنصری در چون پور
توقف گزید - چون عرش آشیانی بهمعنائی فتح و نصرت مراجعت

بعون پور نموده متوجه آگره شد روزی درین منازل فیل مسرت

بجانب خواجه درید . پایش بطناب بند شده افتاد . و حال او بیکبارگی

تباہ گشت . - اوائل شعبان سال مذکور سنه (۹۸۲) نهمد و هشتان

و در در حوالی امکنه بساط زندگی در پیچید . میرزا بیگ سهری

تخلص (که شاعرش خوش طبع بود) برادر زاده خواجه است . چون

سرمایه توکل بهمرسانیده بود (از ملازمت تافته منزوی گشت

در سنه (۹۸۹) نهمد و هشتان و نه درگذشت . گویند سهری بازباب

استحقاق پنهانی چیزه میداد . شعر اوست * بیت *

* از تبسم دفع زهر چشم خشم آلود کن *

* کز نمک سازند شیرین چون بود بادام تلخ *

* خان عالم چامه بیگ *

بهر همدم کوکه است . که کولتاش میرزا کامران بود . از یاری

طالع و مساعدت بخت منظور عواطف جنیت آشیانی گشته

خدمت سفرچی گری داشت . چون در سنه (۹۶۰) نهمد و شصت

میرزا کامران را میل کشیده هر دو چشم او را از بینش معزول ساختند

میرزا از کنار دریای سندهه التماس سفر حجاز نمود . چنت آشیانی

بوداع میرزا با جمع از مخصوصان بمنزل او تشریف ارزانی داشت

میرزا بعد لوازم احترام این بیعت خواند * بیت *

* کلاه گوشه درویش بر فلک سایید *

* که سایه همچو توشاهی فکند بر سر او *

(مائراامرا) [۶۳۳] (باب الخاء)

و بعد ازان این بیعت بر زبان راند *

* بیعت *

* بر جانم از تو هر چه رسد جای منت است *

* گر نازک جفا ست و گر خنجر ستم *

پادشاه (که جهان مردمی و مهربانی بود) وقتها فرموده بودید

پرداخت - و روز دیگر حکم کرد که هر که از ملازمان میرزا همراهی گیرند

منع نیست - هیچکس اقدام ندمود - آنانکه لاف درستی میزدند

ترک آشنائی کردند - بچامه بیگ کوکه (که باریاب حضور بود)

فرمود - که تو همراه میرومی - یا پیش ما می باشی - از با وجود سبق

خدمت درگاه و فرط عنایت پادشاه طریق وفا داری را بر لذات

موری مقدم شداخته بعرض رسانید - که لایق بحال خود چنان می بینم^(۲)

که درین ناریک روزهای بینوایی و تیره شبهای تنهایی در خدمت

میرزا باشم - چنت آشیانی حرف وفاداری او را بغایت پسندیده

با وجود آنکه خدمت حضور او پسندیده تر بود رخصت داد

و آنچه نقد و جنس برای اخراجات میرزا قرار یافته بود حواله او

کرده پیش میرزا فرستاد - و پس از واقعه ناگزیر میرزا بهلازم

عرش آشیانی استسعاد یافته در کمتر زمانه بمنصب سه هزار

و خطاب خانعالم سرمایه افتخار اندوخت *

چون در سال نوزدهم عرش آشیانی باستدعای خانخانان [که

دادند کورانی را (که بدعوی دیار بنگ و بهار عام اشتهار می افراشت)

(۲) نسخه [ب] لایق خود *

(بابہ الخاء) [۶۳۴] (مآثر الامراء)

در حصار پٹنہ محاصره نموده بود [بحوالی آن در رد فرمود و پس از ملاحظه اطراف قلعه بنظر امعان تسخیر حاجی پور را (که آن قلعه ایست محاذی پٹنہ - و دریای گنگ بعرض در کوره تخمینا بهزاران جوش و خروش در میان این دو شهر میگردد) از اسباب کشایش آن حصار دانسته فوج بسرکردگی خانعالم تعیین نمود او کشتی سواره بالا رویه بجانب دریای گنگ رفته با آنکه از فراز قلعه بارش توپ و تفنگ بود از کشتیها برآمده برخش جولانی در آمد - بسیاری از مخالفان در آن هنگامه مرد آزما فرورنده قلعه مفتوح گشت - خانعالم مورد هزاران تحسین و آفرین گردید - و چون در همین سال بنگاه هم (که در تصرف دارد بود) بے جنگ کشایش یافت و او باردیسه رفته دم نخوت میزد خانخانان سپهسالار بهر ادبی خانعالم باستیصال آن بدخصال بدانحدود (در آرد - بیستم ذی القعدة سنه (۹۸۲) نهصد و هشتاد و دو در مقام نکروئی^(۲) مضاف اردیسه تقابل فتین روداد - خانعالم از ریعان شباب و افزونی شہامت سررشته تدبیر گسیخت - و تیز جلوبی کرده دور تر شتافت - و کرده او قہی دست بکار برده معرکہ زد و خورد شرار افزا شد - خانخانان ازین بے راه روی برآشفتہ در شمت کوبان بعنف برگردانید - و هذوز آن فوج انتظام شایسته نگرفته بود کہ گوچرخان مقدمه الجیش مخالف (کہ فیلان تیز در مردانه را بقطاسهای سیاه و پوست جانوران سباع دندان

(۲) در [بعضی نسخہ] نکروئی •

(مآثر الامراء) [۶۳۵] (باب الخاء)

و سر و گردن آنها بسته طرفه رعب و مهابت افزوده بود) رسید
اسپان فوج هاردر را از دید این اشکال بوالعجب روی همت برگشت
و هیچ کوشش سودمند نشده زیاده تر سررشته جمعیت گسیخت
خانۀالم (که بر اسپ آرموده) ببهراس سوار بود (پای ثبات او سرد
و داد مردانگی داده بسیاری را علف تیغ بهادری ساخت - نگاه
اسپ او از زخم شمشیر چراغ پا شد - از سر زمین بر زمین آمد - و باز
بچستی خود را بر اسپ رسانید - درین اثنا قیل و مسمت مرده ناک
رسیده بر زمین انداخت - افغانان هجوم کرده کارش تمام ساختند
گویند پیش از جنگ میگفت - چنان بخاطر پرتومی اندازد که
درین ناردگاه جان بسپارم - توقع آنکه شرح جانفشانی مرا پیداشاه
عوضه دهند - طبع موزون داشت - شعر میگفت - همدمی تخلص
میکرد - این قطعۀ شهرور اتروست *

* قطعہ *

* ای که کردی بهرزه ریش سفید *

* یک بیک میبای ز بهر نمود *

* بزبان دادۀ جوانی را *

* ریش کندن کنون ندارد سود *

* خانخانان منعم بیک *

(۲)

از عمدهای دولت جنت آشنایی ست - پدرش بیوم بیک نام
داشت - هنگامیکه زمانه طرح ناکامی ریخت جوانگای جز ولایت

(۲) نسخه [ج] مهروم بیک *

(باب الخاء) [۶۳۶] (۱۰) [۱۰]

سند بنظر همایونی نیامد - روزی چند سایهٔ رسول بحوالی بهکر
انداخت - و از آنجا برخاسته قاعهٔ سیهوان را محاصره نمود - مبرزاً شاه
حسین حاکم نتهه پیش آمده بانسداد طرق و بازداشت رسد غله
پرداخت - اکثر عمدها بے رخصت بدر زدند - ماعمغان (که سرگرد)
همه بون) نیز خواست خود را با فضیل بیگ برادرش بکناره کشد
پادشاه از روی احتیاط او را مقید فرمود - و هر چند در سفر عراق
سلتزم رکاب همایونی نبود اما بعد معاودت از ایران دیار همواره
در قرب و منزلات می افزود - او هم مراتب دولتخواهی پاس
میداشت - زمانه [که جنم آشیانی باستطلاع و استشراف احوال
بیرام خان (که سخن چینان حسن کیش از خود غرضی خلاف واقع
را نموده بودند) متوجه ندهار شده در هین مراجعت خواستند
ایالت آنجا بمنعم خان نامزد نمایند] او عرض نمود که چون یورش
هندوستان پیش نهاد خاطر است تغییر و تبدیل این هنگام باعث انفرقه
لشکر است - بعد از فتح مقتضای وقت بعمل خواهد آمد - لهذا
تندهار بر بیرام خان بحال ماند - در همان ایام سال (۹۶۱) نهصد
و شصت و یک در کابل باتا ایقیمی شاهزاده محمد اکبر امتیاز اندوخته
در ازای این عطیه جشنه آراسم - و پیشکشهای لایق گذرانید - چون
در آخر همین سال بتسخیر هندوستان انتهای الویهٔ همایونی
وانع شده شاهزاده محمد حکیم را (که یک ساله بود) در کابل گذاشته

(۲) نسخه [ب ج] سهوان (۳) نسخه [ج] که سرگرد بر همه بود *

جميع مهمات آن ولايت برای (زين خان مذکور مفوض گردید - او مدتها فراهم آور پراگندگیهای آن ولايت بود - در هنگامی که خاطر عرش آشياني از بيدرام خان منعرف شد) حسب الطلب در ذی الحجه سنه (۹۶۷) نهمصد و شصت و هفت هجری سال پنجم جلوس در منزل لودميانه (۲) که پادشاه در تعاقب بيدرام خان بودند) شرف ملازمت دريافته بمنصب وکالت و خطاب خانخاناني سر افتخار برافراخت و در سال هفتم (که آنکه خان بتيغ بی اعتدالی ادهم خان شهادت يافت) منعم خان (که در خفيه مغوي بود) مغلوب راهمه شده فرار نمود - عرش آشياني اشرف خان مبر منشي را فرستاد - که باستمالت و طمانينت کوشيده برگردانيد - روزی چند نگذشته که باز بهمان توهم بعزيمت کابل از آگره بدر زده راه دامن کوه گرفت - و بعد تکاپوی شش روزه در پرگنه سرور (که بجاکير مير محمود منشي بود) اتفاق عبور افتاد - عامل آنجا آثار خوف از ناصیه احوالش دريافته خواهي نخواهي مقيد ساخت - چون دران نواهي سيد محمود خان باره (که از امرای عظام بود) نيز جاکير داشت ازین قضيه مطلع شده معلوم کرد که خانخانان (سمت - وقت را مغتم دانسته آداب مردمی بتقدیم رسانيد - و بآزاز تمام بملازمت پادشاهی آرد) عرش آشياني بدستور سابق بمنصب وکالت اختصاص بخشيد - چون پسرش غني خان (که از جانب پدر بنظم و نسق کابل مي پرداخت)

از مستعی جوانی و ریاست و بد مصاحبی سود خود بزبان دیگران اندیشیده به ستیزه کاری نشست و باحوال میرزا محمد حکیم هم تفقده نمیگردن ناچار شاه جوچک بیگم^(۲) والده میوزا و هواخواهانش بانفای فضیل بیگ کور و ابوالفتح پسرش (که از حکومت برادرزاده پیوسته پیچ و تاپه داشت) که هر همت بسته در وقتیکه غنی خان از سیر فالیز برگشته می آمد در درازة شهر بر رویش بستند - او چون دید (که سعی پیشرفت نیست - و احتمال دستگیر شدن است) دل از کابل برداشته راه هندوستان گرفت - بیگم و کامت میرزا نامزد فضیل بیگ ساخته پسرش را نایب قرار داد - و تقسیم جاگیر و تجویز خطابه های عمده بمیان آورد - و پس از چندی بستم نیرنگهای ابوالفتح از جا رفته بانفاق شاه ولی و غیره کارش در مستعی بانجام رسانیده فضیل بیگ را نیز گرفته کشت *

چون برهم زدگی کابل بعرض آشیانی رسید منعم خان را (که مشتاق آندیار بود) اتالیق میرزا محمد حکیم نموده در سال هشتم با فوج شایسته بطریق کمک رخصت فرمود - که هم انتقام پسر کشد و هم تدارک خرابیها نماید - منعم خان حساچه از کابلیان برنداشته بے آنکه کمک ملحق شوند باستعجال روانه شد - بیگم (که ولی آنکه را باستشمام غدیره بعدم آباد فرستاده هیدر قاسم کوه بر را وکیل قرار داده خود بتمشیت امور می پرداخت) باستماع این خبر

(مآثر الامراء) [۶۳۹] (باب الخاء)

مردم از اطراف جمع کرده با میرزا بعزم رزه برآمدند - و متصل جلال آباد
تلافی فریقین شد - شکست بر منعم خان افتاده اسباب و اثاثه امارت
بغارت داده از اندبشذاکعی غنیمت هیچ جا توقف مناسب ندیده
بملک گهران درآمد - و عرض داشت نمود - که روی آمدن حضور
ندارم - یا رخصت مکه شود - یا درین ضاع جاگیر مرحمت گردد
که سامان خود درست کرده بملازمت رسم - عرش آشیانی از
کمال قدردانی جاگیرهای هند بحال داشته بحضور طابید - او
مجددا بعباطف بیکران پادشاهی اختصاص یافته مدتها بحراست
دارالخلافت آگره می پرداخت - چون در سال دوازدهم خانزمان
و بهادر خان بجزای کردار رسیدند تعلقه هر دو برادر از چونپور
تا کنار آب چوسا بدو تفویض یافت *

خاستگان در همین سال بحسن تدبیر و کاردانی با سلیمان کردانی
حاکم بنگاله و بهار طرح آشتی انداخته سکه و خطبه پادشاهی
در ولایت بنگاله نیز مقرر نمود - او از امرای سلیم شاهی بود
هنگامیکه بنگاله بدست شیرشاه افتاد حکومت آنجا بمحمد خان
نامی (که قرابت قریبه داشت) سپرد - پس از ارتحال سلیم شاه
او بریاست عامه سر برآورده درگذشت - پسرش بهادر خان خطبه
و سکه آنجا بنام خود کرد - و عدلی مشهور را (که دعوی سلطنت
هندوستان میکرد) بجنگ کشت - و پس از مدتی بمرگ طبیعی

(۲) یا طبیعی باشد *

درگذشت - برادر خردش جلال‌الدین قائم مقام او گردید - تاج خان کرزانی (که با برادران از عبدلی گریخته به بنگاله اقامت نموده بود) گاهی با او مخالفت و گاهی موافقت میکرد - چون او نیز بعدم فرود شد ریاست بنگاله و بهار بتاج خان قرار گرفت - و بعد از برادرش سایمان خان منتقل گشت *

پس از صلح خانخانان اردبیل نیز هرگزفته راجه آنجا را بغدر گشت - و در سنه (۹۷۹) نهصد و هفتاد و نه (زخم هستی بریست پسر کلانش بایزید جا نشین شده از زیاده سرب خطبه آندیار بزام خود ساخت - خانخانان را با او بر سر بهار پرخاشها زداده - چون از نخوت و استکبار با اعیان آن ممالک در مقام سخت گیری آمد هانسو پسر عماد (که عمزاده و دامادش میشد) از زنجیده برخه را بران داشت که او را از هم گذرانیدند - لودی خان (که نفس ناطقه آن ولایت بود) پسر خود سلیمان دادند نام را بمری برداشت و هانسوی مذکور را بقتل رسانید - گوچر خان کرزانی (که میر شمشیر خود را میگرفت) در صوبه بهار پسر بایزید را بکلانی بر آورده با هم مخالفت کردند - لودی با لشکر فرزان از بنگاله بقصد بهار روانه گشته بمکر و تزییر گوچر را ایل خود ساخت *

و چون خانخانان بر طبق حکم والا بتسخیر ولایت بهار کمر بسته از دریای سون گذشت دادند بذابرتوهم که از لودی بهم رسانیده بود او را از میان برداشته در قلعه پنه متحصن گردید - پس از امداد

(مآثر الامرا) [۶۴۱] (باب الغناء)

معاصره عرش آشياني حسب التماس خانخانان در سال نوزدهم سنه (۱۹۸۲) نهصد و هشتاد و در از آگره بر کشتیهای کلاں (که بتازگی ترتیب یافته بود) شرق رویه بدریا نوردی در آمدند. با آنکه در راه لخته کشتیها طوفانی شده فرو رفت در در ماه و هشتم رز و روه ریات پادشاهی بمواد پنه گردید . گویند چون پادشاه بتعمیل متوجه پهنه گردید در گنگداس پور بسید میرک اصفهانی جفری باستگشاف مستقبل احوال امر نمود . او کتاب جفر طلبیده این بیت استخراج کرد *

* بیت *

* بزودی اکبر از بخت همایون *

* بود ملک از کف داؤد بیرون *

عرش آشياني گرفتن حاجي پور را (که آن روی آب گنگ مقابل پانه واقع شده) موقوف عایه فتح پنه دانسته اهتمام بتسخیر آن نمود پس از کشایش آن داؤد سراسیمه شده براه دریا بنگاله رویه فرار گزید . اکثر سپاهش در گریختن بقتل رسیده پنه با غنائم موفوره بتصرف در آمد * فتح بلاد پنه * تاریخ اسم *

خانخانان پس ازین فتح به تیولداری بهار کامیاب گشته با بیست هزار سوار بکشایش بنگاله و مالش داؤد دستوری یافتند . افغانان از رعب و تسلط عساکر منصوره همت بای داده بے جنگ و جدل مکانهای مستحکم گذاشته بدر میزدند . خانخانان هر جا را

(۲) نسخه [ج] کنگ راس پور .

استحکام داده پیش روانه میشد - تا آنکه دژ آن بجانب اردبسه
 گریخت - آن خان ^(۲) سه ساله فوجی بسرکردگی محمد قلی خان
 بولاس بدنبال او کسبیل نموده خود بنانده (که مرکز بنگاله است)
 در آمده بانتظام ملک پرداخت - کار پردازان حضور عوض جاگیر
 بهار در بنگاله نذخواره نمودند - و چون دژ آن مابین بنگاله و اردبسه
 در استحکام مداخل اهتمام نموده اقامت گزید و محمد قلی
 خان بولاس (که در تعاقب بود) رخت هستی بر بسمت خانخانان
 بصوابدید راجه تودرمل خود از نانده متوجه شد - در همین سال
 بین الفریقین محاربه عظیم پیوست - گوجر ^(۳) (که مقدمه مخالف بود)
 هراول او قول را برداشته متفرق ساخت - که از ملازمان خانخانان
 توفیق نیکو خدمتی و ثبات پائی نیافت - مگر خود با معدود
 بناموس دوستی زخمهای مردانه خورد - چنانچه پیوسته میگفت
 که اگرچه زخم سر به شد اما به بیفائی نقصان رسید - و جراحت کردن
 اندمال یافت - اما آنقدر توانائی نیست که عقب توانم دید
 و از زخم درش دسمت چنانچه باید بسر نمی رسد - و با چنین
 زخمهای عذیف نمیخواستم بر گردد - هوا خواهان عنان گرفته
 بر آرند - گوجر در معرکه قرار فتح بخود داده بلند میگفت
 که کار خانخانان با تمام رسید - دیگر امتداد در جنگ ^(۴) چیست

(۲) نسخه [ب] آنجا سه ساله (۳) در [بعضی نسخه] که در مقدمه

(۴) نسخه [ج] امتداد جنگ ه

و آهسته میگفت با وصف فیروززی خاطر زهیشگند - که ناله تیره
 بار رسیده در گذشت - داورن (که در مقابلۀ راجه تودرمل بود)
 هراس بخود راه داده آرد و دشت ادبار شد - خانخانان پس از
 چنان نا امیدي بچنين فتح شگرف ارجمندی یافته راجه را با شاهم
 خان جلایر بتکامشي تعیین کرده خود هم با آنکه زخمها اندمال
 نیافته بود روان شد - داورن در قلعه کنگ ادریسه رفته مدحصن گردید
 و آخر الامر بدر لابه و چاه اوسوی زده عهد و پیمان در میان آورد - و بشرط
 قبول نوکری پادشاهی ملاقات توار یافت - خانخانان غرق محرم
 سنه (۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه بزم مصالحت ترتیب داده بانواع
 آرایش (که حیرت افزای نگارگیان بود) جشن آرا گردید - اعیان دولتی
 باستقبال شتافته داورن را آوردند - خانخانان تا سر گلیم پذیره
 گشته گره جوشیها نمود - او شمشیر خود کشوده گذاشت - یعنی
 از سر سپاهگری برآمدم - و خود را بخدمت درگاه پادشاهی سپردم
 تا بدانچه مصلحت دید ارکان خلافت باشد بجا آرند - و ما هب
 طبقات اکبری گوید که داورن شمشیر را گذاشته بخانخانان گفت که
 هرگاه بمثل شما عزیزان زخم رسد از سپاهگری من بیزارم *

بالجمله خانخانان شمشیرش را بملازمان خود سپرده پس از
 زمانے از جانب عتبه سلطنت خلعتی والا داده کمر شمشیر مومع
 همانل ساخت - و گفت که ما کمر شما را بذوکری پادشاه می بندیم
 برخه محال ادریسه بتبول او مقرر داشته شیخ محمد برادر زاده اش را

(باب الخداد) [۶۴۴] (مائوالامرا)

همراه گرفته معارفت نمود - و درین وقت خانخانان شهر گور را (که در زمان پیش دار الملک بنگاله بود) مستقر گردانید - بجهت آنکه گهوراگاهت (که چشمه زای فتنه اندوزان اسمت) نزدیک است غبارشورش آن حدود یکبارگی فرو نشیند - و نیز این جای دلکشا (که قلعه شگرف و عمارات سترگ دارد) تعمیر پذیرد - غافل ازین که بتداول رزگار و خرابی عمارات هوای آنجا خواص سمیعت اکتساب نموده - خاصه در زمان سپری شدن موسم باران - که در اکثر بلاد بنگاله آب گردش شود - هرچند شناسندگان آن مرز گفتند مفید نیفتان با آنکه سیزده امیر نامی عمده (مثل اشرف خان و حاجی مصدود خان سیستانی) و بسیاری از اوساط و عوام بر بستر نیستی غنوند چون بر خلاف رای مردم اندیشیده بود عبرت نمیگرفت - پس ازآنکه این بلیه از اندازه در گذشت در چاره گری شده شورش جنید کرزانی را (که در صوبه بهار برخاسته بود) دست آویز ساخته برآمد - چون بنانده رسید بانندک بیماری سال بیستم سنه مذکور که (۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه هجری بود پیمانته هیاتش لبریز گشت *

عجب از سخن نشنودی این کهنه مدبر رزگار - با همه تجربه و پاس مراتب جهانک ترکانه بکار برده دستم بتوکل عام پسند زد و جهانے را در گرداب فنا انداخت - توکل خاصان بارگاه تحقیق آنست که حفظ مراسم تدبیر بر فرورغ خرد (که کارساز عالم اسباب است) داشته کارسازی آنرا بایزد بیچون حواله کنند - نه بآن عقل

(مآثر الامراء) [۶۴۵] (باب الخفاء)

صواب اندیش و اسباب ظاهر - اگر خروج از وبا مکرره داشته اند
دلوج هم بداد ممنوع است *

خانخانان از اعظم امرای پنجهریزی و سپه سالار اکبری سم
بمراتب سرداری و سپه کشی شناسا و بهر اسم بزم و رزم دانا بود
مدت چهارده سال در امیرالامرائی و سپه سالاری گذرانید - چون
ارلاد نداشتن اموال ناطق و صامت او در سرکار والا ضبط گردید
سابق گذشت که غنی خان پسرش با هزاران یاس و حموت از کابل
برگشته بهندوستان می آمد - چون در راه بهدر ملحق گردید
خانخانان بناخوشی که از او داشت باخراجش پرداخت - او برهبری
تسمت نزد عادل شاه بیجاپوری رفته (روزه چدن بهر برده مسافر
ملک فنا گردید - از ابندیۀ خانخانان (که بمروز دهور و مضی ایام
یادگار خواهد ماند) پل جوچور است - که * صراط المستقیم *
تاریخ آنست - و از اعظم جسور ممالک مکرر سه است *

* خان جهان حسین قلی بیگ *

خواهرزاده بیروم خان خانخانان است - پدرش ولی بیگ ذوالقدر
در زمان دولت خان مزبور بجاگیر عمده و اعتبار بلند بر جمیع
آمرای تفوق و برتری می نمود - در جنگ قصبه دکن دار جالندهر (که
مابین بیروم خان و شمس الدین خان اتکه واقع شد) زخمها برداشته
دستگیر گردید - و بهمان جروح مولم در گذشت - عرش آشیانی
(که همه شورش و آشوب مزاج بیروم خان از اغوای او میدانمندان)

سروش را بریده بمملکت شرقیه فرستادند - حسین قلی بیگ (که باصابت رای و متانت خرد انصاف داشت) خانخانان در ایام انحراف مزاج پادشاهی مصحوب او اسباب و ادوات امارت خود را از میوات بحضور فرستاد - که شاید در لباس نیازمندی وضعیف نالی کاره تواند ساخت - در همان اثنا رکضت خانخانان به پنجاب (که مصرح بغی و فساد بود) پیدائی گرفت - او را بذابر مصلحت حواله آصف خان عبدالمجید (که بحکومت دهلی امتیاز یافته بود) کردند - که آدمیانه نگاهدارد - و گزندی نرساند - پس از انقضای قضیه بیرام خان مشارالیه رهائی یافته همواره باندازه خدمت و اخلاص مشمول عواطف میبود - در سال هشتم سنه (۹۷۱) نهصد و هفتاد و یک (که میرزا شرف الدین حسین احراری بے جهت از حضور فرار نمود) عرش آشیانی حسین قلی بیگ را بخطاب خانی و تیولداری اجمیر و ناگور از تغیر میرزا اعتبار افزوده بتعاقب نامزد کردند - و چون میرزا جنک نا کرده از ممالک محروسه بدر رفت حسین قلی خان بے تعب و مشقت آن مملکت را متصرف گشته از فرار واقع به بندوبست پرداخت - و قلعه جودهپور را (که مسکن و مقر رای مالدیو است - و او بمزیت جاه و افزونی نوکر از سایر راهبای هند امتیاز داشته - و بعد از انتقال او پسر خردش چندر سین جانشین بود) در اندک زمانه مفتوح ساخت و در ایام محاصره چیتور در تعاقب رانا اردی سنگه مساعی فراوان

(مآثر الامرا) [۶۴۷] (باب الخاء)

بظهور آردن - و مورد آزرین و تحسین گردید *

چون سال سیزدهم امرای اتکه خیل از پنجاب حضور طلب شدند حکومت آندیار (که از اعظم ممالک پادشاهی سن) بحسین قلی خان تفویض یافت - اما بنا بر پیش آمد مهم رنتپور جدائی نگزیده بلزوم رباب فتح انتساب مباحات می اندرخت - پس از کشایش آن قلعه متین چون دارالخلافت آگره مهبط الوبه ظفر طراز گردید بمحال متعلقه رخصت یافت - و در سال هفدهم بعزیمت تسخیر قلعه نگرکوٹ (که در تصرف راجه جیچند بود - و بعد حبس او بر سرش بدیچند خود را در مقام پدر دانسته و ادرا مرده انگاشته بسرکشی در آمد) حسب الحکم انتهاض نمود - چون قریب بدهندهری رسید جنو نام ضابط آنجا بقربت جیچند متوهم گشته خود را بکذار کشید - لیکن وکلا فرستاده متعهد راهداری شد خان جمعی از ملازمان خود را برسم تهنانه داری در موضعیکه بر سر راه واقع بود گذاشته پیشتر متوجه گردید - چون بقلعه کوئله رسید (که در ارتفاع بفلک دومی همسری می نمود) توپ چند از بالای کوه (که محاذی قلعه بود) سر داده هوش از محصوران ربود - آنها وقت شب راه گریز پیش گرفتند - از آنجا (که این قلعه سابقا بر راجه انمچند^(۳) راجه گوالیار تعاق داشت - و راجه رامچند جد جیچند آنرا بزبردستی گرفته بود) بر راجه گوالیاری (که از اولاد انمچند بود) سپرده تهنانه خود

(۲) نسخه [ب] [خبر نام (۳) نسخه [ب] [انمچند] نسخه [ج] [اتم چند] *

برنشانند - و چون بیشتر تشابک اشجار بمرتبه بود (که عبور موکب
 بدشواری میشد) هشره را بچنگل بری برگماشته هر روز بقدر
 میسر راه می پیمود - اوائل رجب سنه (۹۸۰) نهصد و هشتاد
 حوالی نگرکوت مخیم فوج منصوره گردید - و در صدمه اولی
 حصار بهون (که بتخانه مهمانی آنجاست) بتصرف درآمد - و چه
 غفیر از راجپوتیه و براهمه (که بقصد ثواب تدم ثبات افشوده بودند)
 بدارالبوار شتافتند - و پس ازان شهر بند بیرون نگرکوت نیز بدست
 آمده ساباط و سرکوب طرح انداختند - و هر روز بتوپ اندازی در انهدام
 عمارات و اعدام جانداران میکوشیدند - چنانچه در وقت طعام خوردن^(۲)
 راجه بدیچند توپ کلان هردادند - که قریب هشتاد کس در زیر
 دیوار بگو هلاک فرو رفتند *

(۳)

بالجمله کار قلعه نزدیک بانجام رسیده بود که ناگاه آشوب آمد آمد
 میرزایان باغیه ابراهیم حسین میرزا و مسعود میرزا ولایت پنجاب را
 بر شورانید - و غلامی تمام نیز در لشکر پیدا شد - ناچار حسین قلی
 خان به پیشکش پنجمن طلا و اقمشه بسیار بصلح گرائیده در پیش خانه
 راجه چیچند مسجد طرح انداخته در در روز پیشطاق بر آوردند
 در جمع اواسط شوال سنه مذکور خطبه پادشاهی خوانده حسین
 قلی خان ازانجا برخاست - و باتفاق اسمعیل قلی خان و میرزا
 یوسف خان رضوی بدنبال فیه باغیه شتاب آرد - و در قصبه

(۲) نسخه [ب] روزی در وقت (۳) نسخه [ج] رسانده بود *

(مائراامرا) [۶۴۹] (باب الخاء)

قلنبه^(۲) چهل گروهی هلمتان بیخبر بر سر آنها رسیده بین الفریقین جنگ پیوست - ابراهیم حسین شکست خورده بملتان فرار نمود و مسعود حسین با چنده همراهان گرفتار گشت - حسین قلی خان در سال هیزدهم سنه (۹۸۱) نهد و هشتاد و یک (که عرش ایشانی از فتح گجرات معارفت باگوه نمود - و امرا از اطراف و جوانب بتهنیت فراهم آمدند) بحضور رسیده مسعود حسین را چشم دوخته و دیگر آساری را در پوستهای گاو (که شاخها ازان جدا نساخته بودند) در آرد - و بهیئت غریب از نظر گذرانید - پادشاه از فرط کرم و مروت چشم میرزا کشوده اکثره را جان بخشی فرمودند - و حسین قلی خان بمنصب عمده و خطاب خانجهانی (که دوین ساطنت بعد از خانخانانی زباده برین خطاب نیست) لوی بلندنامی برافراخت - و چون میرزا سلیمان والی بدخشان از تسلط میرزا شاهرخ پسرزاده خود پناه بدرگاه اکبری آرد بخانجهان حکم والا شرف نغان گرفت - که با فوج جراز صوبه پنجاب بهمراهی میرزا بدخشان شتافته آن دیرین حکومت را برمسند ایالت آن دیار متمکن سازد - دوین اثنا سال بیستم سنه (۹۸۳) نهد و هشتاد و سه منع خان خانانان صوبه دار بنکاله و دیعت حیات سپرد - و اختلال عظیم دران ملک پدید آمد - امرای کمکی از سمیت هوا (که دران ولایت بهم رسیده) بیمناک گشته و استیلائی^(۳) دازد افغان

(۲) نسخه [ب] قلنبه (۳) در [اکثر نسخه] و بسبب استیلائی و

(که دعوی ریاست آن مرز و بوم میکرد - و دریندوا نقض عهد نموده بتازگی سر بشورش برداشت) سرداری شده یک دفعه مکانها گذاشته ازان مملکت برآمدند - ازانجا (که اهم را بر مهم گردیدن عمده قانون جهانداری سمک) پادشاه خانجهان را بسرعت از پنجاب طلب حضور نموده بصوبه داری بنگاله نامزد فرمودند - و راجه تودرمل را (که بشجاعت و کاردانی اتصاف داشت - و دران صوبه کارهای نمایان کرده بود) همراه ساختند - امرای بنگاله در حوالی بهاکلپور بهار بخانجهان در خورده بعضی بعد از بد هوائی از معارفت تقاعد نمودند و برخی اختلاف مذهب را تقریب کرده بهرزه گوئی در آمدند خان جهان (که کهنه سردارے مزاج گرفته پی بر کرده بود) از جا نرفت - و بدلاسا و دلدهی پرداخته بهیئت مجموعی راهی گشت و با آنکه اکثر الوس چغتائی بودند و بسرداری تزلزلش کرده نمیکشند گدھی را (که دروازه بنگاله است) هاندک سعی مستخلص ساخته تا ناندی ملک از دست رفته را بتصرف آوردن - و بحسن تدبیر در گرد آردی پراکندگیها کوشید - داد خان کرزانی آک محل را مستحکم ساخته در مقابل عساکر پادشاهی نشست - هر روز جنگ میشد - و آریزشی رو میداد - هر چند خانجهان و راجه تودرمل کوشش فرزان بجای آوردند از کم همتیهای مردم کار پیش نمیرفت روزی خواجه عبدالله نقشبندی با برخی از ملازمان از مورچال خود بیخترک رفته طلبکار نبرد شد - جمعی انبوه از مخالف در عرصه پیکار

پیشدستی نمودند - همراهان زانم نگزیده - خواجه از نجابت ذاتی
های جلالت افشرد - و نقد جان در باخت - چون این خبر بعرض آشیانی
رسید متأسف گشته بمظفر خان صوبه دار بهار فرمان واجب الاذعان
ترقیم یافت - که زود با جاگیرداران آن حدود بفوج بنگاله پیوند
همین که در سال (۹۸۴) نهمصد و هشتاد و چهار مظفر خان با سپاه
صوبه بهار ضمیمه گردید خان جهان بتسویبه صفوف پرداخته معرکه آرا
گشمت - اتفاننا شبیکه اوستن صبح فیروزی بود توپ از لشکر پادشاهی
بر چهار پائی (که جنید کرانی عم داد غنوده بود) رسید - و از
مصادمه پایه ^(۲) ران او خورد گشمت - بعد ازان (که آرزوهای سخت
زنگ زدای جوهر مردانگی گردید) کالا بهار سردار میمنه مخالف
زخمی در بفرار آرد - و هنوز جنگ بقول فرسوده که سنگ تفرقه در
جمعیت غنیم افتاد - افغانان دل بای داده سراسیمه دشت هزینه
گشتند - و بسیاریه بتعاقب بهادران علف تیغ بیدریغ شدند - داد
میخواست بطرف بدر زد - در خلاصه اسپش پای بزد شده دستگیر
گردید - چون پیش خان جهان آردند از رسید که پیمان بستن
د سوگند خوردن با خانخانان چه شد - از به آرزوی جواب داد - که
آن پیونده بود زبانی - تا داستان دوستی سوانیده عهد تازه اساس
یابد - خانجهان فرمود تا او را از گرانباری سرشوریده مغز سبکسار
گردانند - و همان زمان سرش بسید عبدالله خان داده روانه حضور

ساختم - ادرا پادشاه بر اسب بام نزد خانجهان فرستاده بود - که هم
 مزده فتح راجه مانسنگه کچهواهد (که با رانا نزد کوننده نبرد آرا
 گشته لوای چیره دستی افراشمت) و هم نوید نصرت موکب پادشاهی
 بامرای دیار شرقی رساند - اتفاقاً وقت رخصتی فرموده بودند
 چنانچه این مزده پیبری ازان طرف نیز بشارت کشایش بنگاله
 خواهی آرد - سید عبد الله خان در یازده روز هنگامی که پادشاه
 از فتح پور بعزمی بدوش آن مملکت برآمده بود (سیده سر آن
 فتنه سگال را در جلو خانه انداخت - غریب از عالمیان برخاست
 و فتح نامها باطراف قلمی شد - خانجهان پس ازین فتح نمایان راجه
 تودرمل را روانه حضور نموده خود بصوب ساتکنون (که زه و زان
 داؤد دران حدرد بود) لشکر کشید - جمشید خاصه خیل او بآریزش
 درآمده سترگ هزیمت یافت - و مادر داؤد با منتسبان خود روی
 نیاز آرد - و آن ملک (که از قدیم آفراتگاک خانه نامند - یعنی
 از شورش بدگوهرا آن سرزمین هیچ گاه خالی نباشد) بپیروی همت
 و ودانگی خانجهان از سونو بحیطه ضبط درآمده مورد امن
 و عافیت گردید - راجه مالکوسائین زمیندار ولایت کوچ نیز فرمان بپذیر
 گشت - خانجهان پیشکش از نفائس آنجا با پنجاه و چهار فیل نادر
 ارسال حضور داشت - چون بعضی افغانان بولایت بهائی شورش افزا
 بودند و عیسی زمیندار آنجا مرتابمی درزید در سال بیست
 و سیوم روی بدان صوب آورده لشکر پیش فرستاد - پس از آریزش

(مآثر الامراء) [۴۵۳] (باب الحماة)

سختی عیسی شکست بخورد (راه گریز سپرد - و افغانان زینهار پی
گشتند - نغان جهان مقضی المرام معاودت نموده بصرمت پور) که
در حوالی نانده شهر سے اسامس نهاده بود (پیوسته علم عشرت
و کامرانی بر افراشتی - چون انجام هر نشاطی باندوهر سرشته اند
و آخر هر کمالی بزوالی پیوسته *
* بیست *

* نیکو نبود هیچ مرادے بکمال *

* چون مفرجه تمام شد رتق بر گردن *

خان جهان در کمتر زمان بر بستر رنجوری افتاده یک و نیم ماه
کشید - هندی پزشکان ناهمیده دواها بکار بردند - در همین سال
سنه (۹۸۶) نهند و هشتاد و شش رخت هستی بر بسمی - از
امرای پنج هزار می اکبری سمی - پسرش رضا قلی سال چهل و هفتم
اکبری بمنصب پانصدی سه صد سوار سرفراز گردید *

* خواجه شاه منصور شیرازی *

ابتدا در ملازمان اکبری اختصاص داشته بمشرفی خوشبوی خانه
مامور بود - مظفر خان دیوان در مقام بی التفاتی شده بمهمات او
پیچید - در زسه با مظفر خان آدیزش زبانی کرده بودن خود متعذر
دیده هرمان گرا شد - پس از ناکامی بچونپور رفته از رشاد تیکه داشمی
دیوان خان زمان گردید - و بعد از بمنعم خان خانانان پیوستی
و رتق و فتق مهمات او پیش گرفت - چون در زکار سپه سالار سپری شد
راجه تودریل بجهت محاسبات سرکار مقید و مسلسل ساخمی

از اینجا (که در ایام دیوانی خانخانان بجهت مهم سازی او بدربار آمده از ادای سخن نویساندگی و سنجیدگی او با کار دانی و معامله فہمی معلوم عرش آشیانی شده بود) ^(۲) بے وسیلہ غیرے در سال بیست و یکم سنہ (۹۸۳) نہصد و ہشتاد و سہ خواجه را مشمول عذابت ساخته بخدمت وزارت سر بلند فرمود . خواجه بفراسمت درستی و دانش (سا کارہ) را بہین (رنقے دادہ کپنہ معاملات را منقح ساختہ - و چون رابطہ آن ہوں (کہ ہر سال برخے کار دانان راستی منڈش بآوردن تفصیل ہر ناحیہ و برگنہ تعیین گشتہ سال بسال دستور العملے در ادای حقوق دیوانی از روی آن قرار گرفتے) پس از آنکہ ممالک محروسہ وسعت پذیرفت بدین نمط کار بدشواری کشید - چہ آن نگاشتہا بتفارت رسیدے - و سپاہ و رعیت گزند یافتہ خواہش بانی و فاضل شورش افزودے - و ہم نرخ واقعی گذارش نمی یافت - لہذا خواجه در سال بیست و چہارم حال دہ سالہ ہر برگنہ از مراتب کشت و کار و ارزش و نرخ شناختہ دہم بخش را مال ہر سال قراردادہ گزین نسخہ انتظام داد - و در ہمین سال باستصواب خواجه فسحت آبادان ہندوستان (کہ ہنوز اردیسہ و کشمیر و تہہ و دکن مفتوح نکشتہ ہوں) بدرازدہ بخش شایستہ قسمت پذیرفت - و ہر بخش را صوبہ فامیدہ سپہ سالار و دیوان و بخشی و میر عدل و صدر و کوتوال و میر بکر و واقعہ نویس نامزد شدند *

(۲) نسخہ [ج] ہشتاد خواجه را *

و چون خواجه در دتمت و جزرسی و کفایت اندوزی و سخت گیری
ید طولی داشتی در سال بیست و پنجم در صدن باز یافتی مطالبهای
(۲)
پیشین شده - بنابر آنکه هوای ولایت بنگاله با سپ ناساز بود
سپاه آنجا را علوفه ده بیست و سپاه بهار را ده پانزده افزوده بودند
خواجه با آنهمه سخن سانجی و دقیقه یابی از هنگام نشناسی
و قباحت ناهمی و قمت مدارا را از اوان گرفت و گیر فرق نکرد
و ندانست که درین وقت (که سپاه در یساق در دست گرم
جانفشانی ست) سزادار رعایت و افزونی ست - نه کاهش و کمی
بنگاله را ده پانزده و بهار را ده دوازده قرار داده جهت باز خواست
بمظفرخان احکام برنوشتم - او (که از دیوانی بسپه سالاری رسیده بود)
حساب را از سر سال برگرفته طلبگار فراران زرش - امرای بهار و بنگاله
ازین کفایت بی محل و باز خواستهای بیجا یکدفعه راه بیوفائی
گزیده سر بشورش برداشتند - چه فسادها که برنخیزاست - و چه خونها
که ریخته نشد - راجه تودرمل (که بعناد همچشمی وهم پیشگی
منتظر قابو بود) درینوقت بعرض رسانید - که وزیر باید براستی
گرد آوری مال نموده در نگاهداشت ملازمان دیده درمی بکار برد
و از بایستی وقت درنگذشته در داد و ستد در درشتی و نرمی
میان درمی گزیند - نه که مستوفی بود - که بدقت مراجعی جز
باقی کشیدن و مال افزودن کار نداشته باشد *

از طبقات ظاهر میگردد - که راجه تودرمل از ولایت شرقیه
 عرضی نموده بود - که معصوم خان فرنگودی را با انواع تدبیر و مدارا
 همراه دارد - خواجه شاه منصور بوی خطوط درشمن نوشته - و زر
 بسیار بر نموده اش بر آورده - و همچنین بترسون محمد خان که از امرای
 کبار و سرداری لشکر بنام او بود - درین وقت (که صد امیدداری
 باید داد) تهدید چه لازم بود - لهذا پادشاه خواجه را عزل نموده
 بشاه قلی خان محرم چند روز حواله کردند - اما چون خیرخواهی
 و دماغ سوزی او ذهن نشین شده بود مجددا بعنایت خلعت وزارت
 قامت قابلیت او را بر آراستند *

(۲)
 اتفاقا در همین سال میرزا محمد حکیم بتغییب معصوم عامی
 (که سر حلقه باغیان بهار و بنگاله بود) از کابل آمده در پنجاب
 خلل انداز گردید - و عرش آشیانی عازم آن سمت شدند - اهل عناد
 پورانچه چند بخط منشی میرزا بنام خواجه از نظر گذرانیده او را
 با اتفاق و جانب داری مخالف مقیم کردند - قضا را ملک ثانی (که
 از بدیمان میرزا و دیوان او بود - و خطاب رزیرخان داشت) درین وقت
 جدائی گزیده در منزل سونپت ملازمت دریافت - و بغایر ربط سابق
 بنزد خواجه فرود آمد - چون شهرت گرفته بود [که او بجاسوسی
 آمده - چه درین وقت] (که میرزا بوسر تسخیر هندوستان است) جدا
 ساخته فرستادن او خالی از تدبیر نخواهد بود . [اتهام سابق را

(۲) نسخه [ب] معصوم خان عامی (۳) نسخه [ج] قسیمیان *

(مآثر الامراء) [۶۵۷] (باب الخاء)

یادر افتاد - و بعد استفسار بعضی سخندان خواجه نیز مقوی
ظن شد - درین اثنا خطوط جعلی خواجه را (که بمیرزا حکیم
نوشته بود) بذظر پادشاه در آوردند - و خط شرف بیگ عامل او نیز
رسید - چون وا کردند مرقوم بود که فریدون خان خاں میرزا را ملازمت
کردم - او مرا بخدمت میرزا بود - با آنکه بجمیع پرگانات عمل تعیین
شده پروکنه ما را معاف داشتند - گویند هنوز پادشاه در احوال او
متردد بود امرا و اعیان سعیها بکار بردند - که حکم شد مقید نگاهدارند
تا ضامن بدهد - چون کسی بضامنی او جرأت نکرد نزدیک سرای
کوت که جوی بدرخته از حلق آویختند * * ثانی منصور حلاج *
تاریخ است - عالی از ترک و تاجیک از سخت گیریهای حسابی او
رهائی یافته شادیه اندرخت - گویند پس از آوارگی میرزا محمد
حکیم چون دارالملک کابل مهبط الویة پادشاهی گردید هر چند از
کیفیت شاه منصور استفسارها رفت استشمام رائحه ازان نشد - گویند
کرم الله برادر شهبازخان کلبو باشا؛ بعضی امرا خصوص راجه تودر مل
خطوط ساخته بود - فرش آشیانی از خون ناحق و رفتن چنین کاردان
ناسف بسیار میکرد - و میفرمود که ازان روز (که خواجه درگذشت)
حسابها فرومرد - و سررشته محاسبه از دست رفت - چنین اماره نویس
خرده گیر نکته سنج مشخص گو کمتر یافته میشود - بهزاری منصب
سیده بود - چهار سال از روی استقلال و استحقاق بمنصب وزارت

(۲) در [بعضی نسخه] فرو برد *

اشتغال داشت * * انتباه *

دیرین رسمه سمک - که هرگاه کارکیا بسیار مشغله بود تمیز
و شداسائی کمتر فرادست دهد - ^(۲) قریب پرستاران هرچند نیکو بندگی
کنند از خود غرضی و خویش کامی خالی نباشند - بسا درست اخلاص
راست منش را از حسد کالیوگی قسم دیگر را نموده بکمین جان گزائی
برنشینند - شگفت تر آنکه آن راستی مغرور ازین و آن حساب
برنگرفته بشان خوانی و بے پروائی زود - زود تر آن بیند که کس
میدان - کارهای فراخنای دنیا بے مسامحه و مساهله تمسیت
نپذیرد - بل بترک مدارا و مواسا بسیار بود که کارهای نبیله جلیله
مختل شود * * مصرع *

* سخت بگیرد جهان بر مردمان سخت کوش *

ازینجا گفته اند که دنیا بدو پای قائم است - حق و باطل - بیک پا
نتواند ایستاد - و این در خرده گیریهای حسابی و دقتهای نفس الامری
رد - و الا آن خود آرای فسون ساز [که بجای طلبی و ترفع جوئی
درزی کفایت و دیانت در آمده بسخت بژوئی و تنگ گیری
اصناف خلایق (که بدائع و دائع الهی اند) خوشنودمی یکنه خدارند
اندیشد] هر آئینه چیره دستان تقدیر در کمتر زمانه بان افرا
بد سگالی او آماده ساخته دست فرسود خشم و پی سپر غضب
همان بزرگ گردانند * * قطعه *

- * نباشي بكار جهان سخت گير *
- * که هر سخت گیرے بود سخت میسر ^(۲) *
- * غم زیر دستان بخور زینهار *
- * بتدرس از زبردستی روزگار *

* خداوند خان دکنی *

از امرای نظام شاهیه احمد زنگر است - پدرش مشهدی - و مادرش حبشیه بود - جوانی قوی هیکل با صلابت - پسر زوری و مردانگی اشتهار داشت - چون خواجه میرک افغانی مخاطب بچنگیز خان بمنصب وکالت و پیشوائی مرتضی نظام شاه اختصاص گرفت در صدد تربیت او شده بمرتبه امارت و تیوالداری محالات جیده از ولایت بوار فایز گردانید - او در کمتر زمان دولت و مکن عظیم بهم رسانیده صاحب جمعیت و دستگاه گردید - مسجد قصبه رهنکیره (که بمور دهور شکست و بیخت بدان راه ندارد) بنا نهاد دست همت اوست - در سنه (۹۹۳) نهصد و نود و سه همراه میر مرتضی سبزواری (که سر لشکر بوار بود - و از استیلای صلابت خان چرکس تاب توقف دکن نیارود) در فتح پور بملازمت عرش آشنایی رسید - خان مزبور بمنصب هزاری امتیاز یافته در بازگه اکبری خلیه ترقی نمود - اما سال سی و درم سنه (۹۹۵) نهصد و نود و پنجم در مجلس پادشاهی در حرف و حکایات راه و رسم (که

(۲) در [اکثر نسخه] سخت گیر (۳) نسخه [ج] رهنکیره •

از زری نادر دانی و مرتبه نشناسی میان او و نوکرانش واقع شد (از ان
فی الجماله در نظرها سبک گردید - چون یقین گجرات در تیواش مقرر
شده بود بضبط و ربط آن مخصت گرفته سال سی و چهارم سنه ۹۹۷)

نهصد و نود و هفت در تصبه مذکور رخت هستی بر بست *

گویند رزے شیخ ابو الفضل اورا بضیانت طلبید - اکثر امرا
حاضر بودند - چون وفور طعام و تکلف و تنوع دران شیمه کریمه
شیخ بود پیش هر نوکر ار نه قاب طعام و یک انگری گوسپند بریان
و صد تا نان نگاهداشتند - و پیش خدایند خان رکابیهای بسیار
از مرغ و دراج و اقمام ساگ و سالن چیدند - ناخوش شده برخاست
که پیش ما که کباب مرغ آوردند از روی استهزا و سخربیت بوده
چون بعرض عرش آشیانی این حرف رسید بخدایند خان فرمود - که
این چیزها از تکلفات معموله هندوستان است - و الا اگر مقصود طعام
باشد پیش هر نوکر شما نه انگری گذاشته بودند - معهدا خدایند
خان از شیخ صاف نشده باز بخدانه اش فرقت - ازین است که در
هندوستان اهل دکن بحماقت و سخافت عقل شهرت دارند *

• خواجه نظام الدین احمد •

پسر خواجه مقیم هروی است - که در زمره ملازمان فردوس مکانی
انتظام داشته در آخر عهد آن پادشاه بخدهمت دیوانی بیوتات
اختصاص یافت - پس از ارتحال فردوس مکانی بمیرزا عسکری
پیوسته هنگامه (که جنگ آشیانی فتح گجرات نموده احمدآباد بمیرزا

(۲)
 ارزانی داشت) خواجه وزیر میرزا بود - در هنگامه چوسا (که شیر
 خان سور غالب آمد - و جنت آشیانی با چند سوار با گره ایلغار
 فرمود) خواجه بک ازان سواران بود - پس ازان در عهد عرش آشیانی
 بخدمات پادشاهی مفتخر و مباهمی بود - خواجه نظام الدین احمد
 در راستی و درستی یگانه وقت و در کاردانی و معامله فهمی سرآمد
 اقران بوده - آنچه در ذخیره الخوانین نوشته (که خواجه نظام الدین
 در بدایت حال دیوان حضور عرش آشیانی بود) جای دیگر
 بنظر نیامده - اما در سال بیست و نهم (که ایالت گجرات با اعتماد
 خان گجراتی نامزد گردید) خواجه بخدمت بخششی گروی آن صوبه
 تعیین گشت - در شورش سلطان مظفر گجراتی اعتماد خان پسرش را
 بهمراهی پسر خود بمحافظت شهر گذاشته خود باتفاق خواجه
 بآردن شهر الدین احمد خان بقصبه گدھی (که بیست کرهی
 احمد آباد است) شتافت - دران غیبت (که شهر بتصرف آشوب طلبان
 فتنه گرا در آمد) خانه خواجه نیز بتاراج رفت - پس ازان برافاق
 شهاب الدین احمد خان و اعتمادخان در جنگم (که با آن فیه فتنه پڑه
 واقع شد) خواجه با مردم تللیل هر چند دست و پای زد بجائے نرسید
 ناچار همراهی رفقا از دست نداده باتفاق بپٹن در آمد - چون
 خانخانان باستیصال سلطان مظفر گجراتی از حضور تعیین شده
 در سرکیچ (۳)
 در سرکیچ سه کرهی احمدآباد با مخالف عرصه نبرد آراست

(۲) نسخه [اب] جوسا (۳) نسخه [ج] سرکیچ *

خواجه را با جمع از او را تعیین کرد - که از عقب غنیمت درآمده بعزیمت جان فشانی همت بجان ستانی بندد - دران روز مصدر نرد گردیده در تعائب مظفر از قطره و پویه خود را معاف نداشت و مکرر دستبدرها نمود - و مدتی ببخشگیری آنصوبه می برداخت *

چون در سنه (۹۹۸) نهصد و نود و هشت سال سی و چهارم حکومت گجرات بخان اعظم (که صوبه دار مالوه بود) قرار یافت و خانخانان را عوض جاگیر گجرات جوینپور مرحمت شد نظام الدین احمد نیز طلب حضور گردید - او با جمع شتر سوار ششصد گروه راه بطریق ایلغار در درازده روز نوردیده در لاهور مبادی جشن سال سی و پنجم دولت آستان بوس ادراک نمود - چون تماشای غریب داشت حکم شد که همه جمازه سوار (دورو بیدیند - و بعد از آن خواجه بمواطف بیکران پادشاهی اختصاص گرفته در منزلت و اعتبار افزایش یافت - و در سال سی و هفتم (که آصف خان میرزا جعفر بخشی بیگی بجهت استیصال جلاله (رشانی تعیین گشت) خواجه بتقرر خدمت والای بخشی گری کله گوشه افتخار بر اوج اعزاز رسانید و در سال سی و نهم مبادی سنه (۱۰۰۳) هزار و سه (که عرش آشیانی باهدنگ شکار برآمد) نزدیک شاهم علی خواجه را از تب افزونی حال دگرگون گشت - پسرانش دستوری گرفته بلاهور بردند - بر ساحل دریای زاری رسیده بود که نهنگ اجل ببحر فنا فرو کشید طبقات اکبری تالیف اوسم - تا آخر سال سی و هشتم اکبری مطابق

سنه (۱۰۰۲) هزار و دو هجری و قانع و احوال هندوستان را
بتحریر آورده - و گفته که اگر عمر مساعدت نماید (ردان استهبال
نیز ترتیب نموده ضمیمه کتاب خواهم ساخت - و الا هر که توفیق
یابد بتسویذ آن پردازد - و چون جز (سی و دقت در تذقیح اخبار
و سعی تمام بفراهم آوردن مواد بکار برده و مثل میر معصوم بهکری
و غیره اهل کمال و مساز تالیف آن بوده اند اعتبار تمام دارند
و آن اول تاریخ سمت - که احوال جمیع سلاطین اسلام سواد اعظم
هندوستان را (که مساحان بمیط غبرا چار دانگ روی زمین گفته اند)
جامع است - و ماخذ صاحب تاریخ فرشته و متتبعان او (که مع شاهی زائد
نگاشته اند) همین نسخه مرغوبه است - اما آنچه بر مسود این سطور
ظاهر شد در جاها مخالف است با تحقیق علامی فهمی - و رتبه
هر کدام بر ایب واقف اخبار ظاهر و باهر است - فدیبر *

از پسرانش میرزا عابد خان است - که در عهد جنم مکانی
بنوازش خسروانه امتیاز یافته بخدمات پادشاهی مامور میشد
در بخشی گوی صوبه گجرات (که از روی ارت و استحقاق یافته بود)
بعمدالله خان فیروز جنگ ناظم آنجا برهم زد - خان مذکور (که مرد
بے محابا و خیره بود) در اخفاف و اهانت او کوشیده بے عزت ساخت
او ترک روزگار گفته با جمع از مغلها طانیه و کفنی پوشیده بدرگاه
جهانگیری حاضر شد - و این انداز موجب عفو تقصیرش گردید
اما بعد ازین بشاهزاده ولیعهد شاهجهان توسل چسته ملتزم رکاب

(باب الخاء) [۶۶۴] (مآثر الامرا)

شاهي گشمت - و پس ازان بدیوانی شہزادہ اختصاص یافته
در اکبرنگر بنگالہ (وزے) کہ شہزادہ بر مقبرہ پسر ابراہیم خان
فتح جنگ یورش فرمود (عابد خان دیوان و شریف خان بخشی
با چندے دیگر جان نثار گشته حیات جارید یافتند - عابد خان پسر
نداشت - دامادش محمد شریف چندگاہ در عهد اعلیٰ حضرت
قلعہ دار انکی تنکی دکن بود - پس ازان حاجب حیدرآباد شدہ
باجل طبعی در گذشت *

(۲) * خواجه شمس الدین خوانی *

پدرش خواجه علاء الدین از اعیان و اکابر آندیار بود - در خدمت
عروش آشیانی بحسن دیانت و کردانی فرادان قرب و منزلت بہم
رسانیدہ - سخنش اعتبارے تمام داشت - با عنوان متصدی گری
از کارنامہای شجاعت و جلالت خواجه بہمراہی مظفر خان در صوبہ
بہار و بنگالہ تاریخ اکبری شیوا زبانی میکند - علامی شیخ ابو الفضل
در احوال خواجه نوشتہ - کہ در کارہای صعب (کہ ترکان را مذہذب
می یافت - و سر کردہ را سراسیمہ میدید) از وی پردلی و شکفتگی
انجام آن کار بر ذمہ خود میگرفت - و بآئین شگرف پایان
مہرسانید - چون امرای شورش گر بہار با فتنہ انگیزان بنگالہ پیوستند
مظفر خان را دل از جای رفت - هر چند ترغیب مبارزت می نمودند
سودمند نمی افتاد - بہزار گفتگو برخس سپاہ بسرداری خواجه

(۲) نسخہ [ج] خانی (۳) در [بعضی نسخہ] سرگروہ را *

شمس الدین کھیل نمود - هرگاه کار فرما را دل از جای رود فرمان پذیران را چه حال - خواجه قدرے راه طی کرده بود - کہ گردها گوده مردم بغنیم پیوستند - خواجه رو بکارزار آورده دستگیر کردید - چون مظفر خان صاحب صوبه بنگاله را در هنگامه ناسپاسان آن دیار پیمانہ زندگی پر شد خواجه را معصوم خان کابلی بکمان زرداری بحکامیت خود گرفت - و چون بملاء مع کارے نساخت بدرشتی پیش آمد - نزدیک بود کہ در شکنجه قالب تہی نماید عرب بہادر بپدایش پیشین درستی و آنکہ شاید بنصیحت اندرختہ اورا فرا کبرد پیش خود آورد - و بند از پا برگرفت - خواجه روزے قابو دیدہ با چندے کنارہ گرفت - و در تصبہ کھرک پوز ہواجہ سنگرام پیوست - از راہ بستگی نتوانست بغیروزی سپاہ رسید - جمعہ را با خود ہمدستان ساختہ اطراف لشکر مخالف را می تاخت و مواشی آن گورہ را (کہ بچرا بر آمدے) دستبرد می نمود - پس ازان (کہ در جمعیت مخالفان تفرقہ افتاد) خواجه عازم حضور گشتہ بنوازش پادشاهی پایہ اعتبار برتر افراخت - در همان ایام مطابق سال بیست و ششم الہی بتادیب میرزا محمد حکیم حوالی دریای سندھ مضروب خیام سلطانی بود - اساس قلعه بر ساحل آن از ناگزیر مصالح مامی افتاد - باہتمام خواجه در اندک فرمتے بانجام رسید - چون در اقصای ممالک شرقی قلعه کڈک بنارس بود بانگ بنارس موسوم گشت - و گویا درین تسمیہ اشعارے ست ہدانگہ ہمدھب

(باب الخفاء) [۶۶۶] (مائثرالاهورا)

جلود گذشتن ازین جایز نیست - چه بسا قواعد و رسوم دینی آنها
مختل میگردد *

بالجمله خواجه چندس بدیوانی کابل نامزد شده در سال سی
و نهم چون تلیح خان از انتقال تاسم خان بنظم صوبه کابل تعیین گردیده
خواجه بجای او دیوان کلی گشت - و در سال چهارم سنه (۱۰۰۳) هزار
و سیوم هجری درازده دیوان قرار یافت - برای هر صوبه دیوانی که
هریک کار خود را بصوابدید خواجه (که وزیر کل بود) تعرض رساند
چون در سال چهل و سیوم الوبه پادشاهی بعد اقامت چهارده سال
در پنجاب بعزیمت یوزش دکن سمت آگره باهتزاز آمد و بیگمات را
با سلطان خرم در لاهور گذاشتند - حراست و حفاظت آنها و سرانجام
خالصه آنصوبه و حکومت و سربراهی آن دیار بخواجه مفوض گردید
چون سال چهل و چهارم مریم مکانی با مردم محل با آگره طلب شدند
امور جزری و کلی پنجاب برای زین او اختصاص گرفتند - و سال
چهل و پنجم سنه (۱۰۰۸) یکهزار و هشت هجری در بلاد لاهور
دزرگارش بسر آمد *

خواجه در راست کاری و راستی و مردانگی یگانه دزرگار بود
کار شناسی او فروغ کردار داشت - ناملازم او را بر نشوونانده - دلیرانه
بکارها همب بسته - و در نویسندهگی یکتائی داشت - و دیانت را
هیچ گاه از دست نمی داد - غریب تر آنکه با وصف دیانت مفرط
املا نه پیچیده - و دقت نمودند - بسیار سلیم النفس بود - لهذا

از ابتدا تا انجام باعزاز و احترام گذرانیدن - پس از فوت او سرانجام خالصه پنجاب بکهن برادرش خواجه مومن (که بشایسته تکیه بر شناسی بود) باز گردید - اگرچه خویش و انار^(۲) بسیار داشت لیکن لاولد بود برادر زاده اش خواجه عبدالخالق در عهد جامع مکانی با آصفجاهی مصاحبی و خصوصیت تمام داشت - روزی (که مهاجرت خان آصف خان را از قلعه آنک برآورده مقید ساخت) بهمان نسبت آن بیچاره را به تیغ بزدایی زانکه صحرای عدم نمود - خوانی پروا لاهور آباد کرده خواجه است - همانجا مدفون است - بوسیله کاردانی و دیانت و نیک نامی او اهل خواف را درین دردمندان قیاموریه رشده و اعتباری بهم رسید - و الحق بیشتر این قوم در اصل سرشت برآستی و درستی مفظور اند - و دیانت و حق شناسی درینها و دیانت نهادی دست قدرت است - در عهد عالم گیری (که زمان قدردانی و روز بازار دیانت بود) بسیاری ازین فرقه بقرب و اعتبار و امارت و اعتماد امتیاز یافته اند *

آلکای خواف از توابع خراسان است - امین رازی در هفت اتلیم گفته - خواف همیشه منشای سلاطین داداد و دین و فحول مشائخ و علما و رزای کفایت آئین بوده - ساکنان آن زمین در هر جا که رفته اند بعلو همت و سمو مرتبت بغان امر و ارتقای قدر ممتاز بوده اند - از انجمله سلاطین آل مظفر - که هفت تن ازین طبقه

(۲) نسخه [ج] خواجه خویش :

پنجاه و نه سال در فارس و شیراز فرمانروائی نموده‌اند - و از مشائخ شاه سبحان است - که از خواجه مودود چشتی تربیت یافته - اشعارش در نسخ تصوف مذکور است - و دیگر شیخ زین العلة والدین خوانی مشهور - که نپهرا از شیخ زین صدر است - که از افاضل گرامی قدر زمان خود بود - و بدوام صحبت فردوس مکانی امتیاز داشت - و در عهد جنم آشیانی بیایه امارت برآمده - و از درزا خواجه غیاث الدین که چهل سال وزارت با استقلال شاهرخ میرزا داشت - و پسرش خواجه مسجدالدین در عهد سلطان حسین میرزا بوزارت رسیده رتبه اش بجائز رسید که پیش تخت نشسته بکارها می پرداخت * * بیت *

* از ره و رسمش یکی این بود کاندز پیش شاه *

* هر کس بر پای می استاد و او بدشسته بود *

و مردم خوانف همواره بکیاسمک و فراست شهرت تمام دارند - در قاریخ هرات آورده - که چون حسن صباح بحوالی خوانف رسید در موضعی درختها کم دیده از کفیزکی بر سبیل امتحان پرسید - که این زمین اشجار کم دارد - او در جواب گفت - (جالنا اشجارنا در ذخیره الخوانین نوشته - که مردم خوانف سابق در مذهب سنی و جماعت شدید التعصب بوده‌اند - گویند چون شاه عباس صفوی در آغاز جلوس بخوانف آمد بمردم آنجا تکلیف سمّ صحابه نمود آنها ابا کردند - هفتاد کس را از اشراف و اعیان از بالای مسجد

(۲) در [بعضی نسخه] خوانفی (۳) در [بعضی نسخه] صباح - یا صالح باشد

بزمین انداخت - که گردن هر یک خوردن شکست - هیچ کس عبرت نگرفته اقدام ننمود - و اکنون همانقدر در مذهب تشیع غلو دارند *

• خواجگي فتح الله •

پسر حاجي حبيب الله کاشي سمک - که نظر بر کار شناسي و فهم درست سال بيستم جاوس اکبر پادشاه او را بکوه بندر جهت آوردن ^(۲) تکائف آنجا روانه ساخته - و سال بيستم و دوم با نوادر آنجا ببارگاه سلطنت رسیده دولت ملازمت اندوخت - شیخ ابو الفضل در اکبرنامه مي نويسد که از جمله سازهای آن ملک ارغنون بود (که بدان بمحفل سلطاني افسون آگهي میدمیدند - حاجي مذکور سال سي و نهم بديار خاموشان شتافت - نام برده از پرستاران حضور عرش آشياني بود - و رتبه تغرب داشت - در سال (که پادشاه ابانگار فرموده بزيارت اجمير توجه نمود) او را جهت آوردن تطيب الدين خان اتکه دستوري داد - و حکم شد که از راه مالوه آورد - تا کاروانان فرستاده مرزبان خاندیس را در باب فرستادن مظفر حسين ميرزا مقدمات امید و بیم برخواند - او در آنجا رسیده موافق فرموده کار بند شده بدستان سراني خود هم همراه فرستاده ها به برهانپور رفت - و پس از آن بے حکم پادشاه روانه حجاز گردید - دستر ازین حرکت پشیمان شده همراه بيگمات (که بجهت رفته معارفت نمودند)

(باب الحاء) [۹۷۰] (مائرا امرا)

آمده سال بیستم و هفتم بسفارش آنها بخشایش یافته شرف
ملازمت اندوخت - و سال بیست و نهم بمخصای^(۲) بر امرای بنگاله
(که بنابر ناسازگاری صحت در کارهای پادشاهی تغافل می‌رزیدند)^(۳)
تعیین گشته سال سیم (که خان اعظم کوکه بهمم جنوبی دیار مقرر گردید)
بخشیکری فوج همراهی او بنا برده تفویض یافت - سال هی و هفتم
به همراهی شیخ فرید بخشی بدفع یادگار عمزاده میرزا یوسف خان
رضوی (که در کشمیر ساز فتنه را کوک کرده بود) دستوری پذیرفت
سال چهل و پنجم در ایام (که رایات پادشاهی ببهانپور رونق افزا
بود) او را به همراهی مظفر حسین میرزا بتسخیر قلعهٔ لنگ فرستادند
چون میرزای مذکور بنابر سودا مزاجی قسمی (که در احوال او
نگاشته شد) طریق فرار پیمود مشارالیه با فوج همراهی بقلعهٔ مذکور
رسید - دژ نشینان بنابر کمی آذوق کلید قلعه سپردند - او برحی سپاه
خاندیس را (که جوای دست آریز فرمان پذیری بودند) پیمان
داده همراه ببارگاه خلافت آورد - و آخر همین سال بجانب ناسک
رخصت یافت - چون بقلعهٔ کالنه نزدیک شد سعادت خان تملقه دار
آنجا (که از مدتی تمنای بزدگی در سرداشتن) آمده از را دید
و قلعه بسپرد - سال چهل و هشتم حسب درخواست شاهزاده سلطان
سلیم (که در آبدآباد رونق افزا بود) او را بمنصب هزاری برنواخته

(۲) نسخه [ب] بمخصای امرای بنگاله (۳) در [اکثر نسخه] بنابر
ناسازگاری صحت .

تعینات شاهزاده کردند - پس از جاوس جهانگیری خدمت
بخشگیری بار مسلم ماند *

* خواجگی محمد حمین *

کهن برادر قاسم خان میر بحر اسمع - که احوالش سمت
ارتسام پذیرفته - سال پنجم جاوس عرش آشیانی همراه منعم بیگ
خانخانان از کابل آمده شرف ملازمت دریافت - و بعواطف
خمسردانی سر عزت بفراکد سود - چون میان غنی خان پسر خانخانان
و حیدر محمد خان آخته بیگی (که خانخانان هر دو را بکابل
گذاشته بود) ناسازگاری بهم رسید پادشاه فرمان طلب بحیدر محمد
خان آخته بیگی فرستاده ابوالفتح برادرزاده خانخانان را بکابل
برای کمک غنی خان روانه فرمود - نام برده باتفاق مومی الیه تعیین
کابل گشتند - و چندی درانجا گذرانیده باز بحضور رسید - و در سفر
کشمیر در رکاب پادشاهی بود - چون در راستی و درستی کم همت
بود ساز موافقت او با مزاج عرش آشیانی کوک شد - آخرها بخدمت
بکابل بیگی سرافراز و بمنصب هزارگی ممتاز گردید - سال پنجم
جهانگیری چون حکومت صوبه کشمیر بهاشم خان برادرزاده او
(که وزیرانی او تیسسه داشت) مقرر شد پادشاه او را تا رسیدن هاشم
خان به بندوبست صوبه مزبور روانه فرمود - سال ششم بحضور
رسیده دولت یابوس یافت - و اواخر همین سال مطابق سنه
(۱۰۴۰) هزار و بیست و هجری (محمد زندگانی بر بهمن - فرزندی از

نماند . پادشاه در جهانگیرنامه می نویسد که کوسه بود - و در معائن^(۲)
و بروت املا مو نداشت . وقت حرف زدن آواز او چون خواجه سرایان
بگوش میرسید *

* خواجه جهان کابلی *

خواجه دوست محمد نام - از توطن گزینان کابل بوده - در ایام
شاه زادگی جنت مکانی بدیوانی سرکار ایشان سرفرازی داشت
چون صبیح^۱ او بشرف ازدواج شاهی در آمد در اقران و امثال سرعزت
برافراشته گلمونه افتخار بر چهره روزگار خود کشید - و پس از جلوس
بمنصب عمده و خطاب خواجه جهان پایه اعتبار برتر افرامت
و در سال سوم جهانگیری ببخشگیری کل امتیاز گرفت - و آن
خدمت عمده را از روی دیانت و دیده وری نومی حسن سرانجام
بخشید که مورد تفضلات پادشاهی گردید - و لیکو کارهای او در
پیشگاه خلافت لوامع ظهور داد - هرگاه جنت مکانی بشکار اطراف
و حوالی آگره نهضت میفرود خواجه بقراسمت نلعه و حکومت شهر
مامور میشد - گویند بعد نماز صبح منتهوی معنوی مولانای روم تا چهار
گهزی در مجلس او میخواندند - پس ازان بکارها می پرداخت
و بقراسمت و کار آگهی فصل قضا و قطع خصومات می نمود - لخت
ازان شکفتی دارد - گویند شخصی دعوی کرد که زن برادرم (که
عزیز بود) طفلی را صلبی او قرار داده مالش متصرف شده - چون

(۲) نعضه [پ] و در ریش و بروت *

(مآثر الامرا) [۶۷۳] (باب الغاه)

ازان استفسار زمت گفت واتعی سمت - که او سملوب الباه بود - اما من
بگفته حکیمه چهل روز سر ماهی رهو بخوردش دادم - رهولیت
پیدا کرد - خواجه گفت آن طفل را در جلو دار با خود بداند
و عرفی (که بر رو و بدانش آید) بردهاک بگیرند - پس ازانکه ردهاک
تر شد گرفته بو کرد - فی الواقع بوی ماهی بود - حضار همه استشمام
کرده تصدیق نمودند - دیگر گویند شخصه همین از راه برداشته
بے تصرف بمالک سپرد - آن خام طمع آزمند بمنزمت برخاست
که نصف زر من گرفته است - چون این مرافعه بخواجه بردند خواجه
همیان بیابنده حواله نمود - که فتوح غیبی سمت ببر - و بمالک
گفت از تو دیگر خواهد بود - فوراً او بعجز گرانیده اقرار کرد که
زر من اینقدر است - چون شمردند درست برآمد - خواجه باجلی
طبعی در گذشت - در آگره عمارت رفیع الشان طرح انداخته - از
پسرانش جلال الدین محمود تا آخر عهد اعلیٰ حضرت منصب
(۲) و جاگیره داشت - رشده نکرد - و میرزا عارف خوشرود و خوش وضع
بود - و در چوگان بازی نظیر نداشت - در خدمت جناب مکانی قرب
(۳) و منزلت بهمرسانیده - در بهار جوانی گل هیاتش پز مرد *

* خمر و قه *

ازریک قرقچی - نیاگانش در توران دیار ابا من جد صاحب
ثروت و دولت بودند - و همه بامارت و حشمت سر می افراشتند

(۲) نسخه [ب] جاگیر نداشت (۳) نسخه [ب] منزلت *

و نامی بشجاعت و مردانگی داشتند - مشارالیه نیز باین صفات
متصف بود - چون وارد هند گردید جنت مکانی بتلقی اکرام معزز
گردانیده بمنصب عالی برنواخت - و چون آثار رشادت و کاردانی
از وجنات احوالش ظاهر و لایح بود از پیشگاه خلافت و جهانبنانی
بتفویض فوجداری نواحی دهلی و نازول (که دیولخه فتنه زا
و ممکن و ماری فساد پیشگان آبداری اسم) دستوری یافت - گویند
مشارالیه چهار صد سوار اوزبک تفرقه دار ترکی سوار نوکر داشت
و همه مردانه و با تردد - درین فوجداری در تلع و قمع آن گروه
لازم الاستیصال دتیقه نامرعی نگذاشت - و آن سرزمین را از خار
و لیس وجود مفسدان پیرایش داد - و در بارگاه خلافت مورد
تجسین و آفرین گشت - چون سال هشتم جهانگیری بلده اجمیر
معسکر پادشاهی گردید شاهزاده ولیعهد (که با لشکر آراسته بر سر
رانا نعین گشت) خسرو بی نیز در کمپان انتظام داشت - مشارالیه
دران مهم کارهای دست بسته و تلاشهای بجا نمود - شاهزاده بذل
التفات بحال او فرموده بر منصب و اعتبارش افزود - و سفارش او
بدرگاه والا بر نوشت - و چون به نیروی انبال شاهي در کوهستان
رانا تهانه بذوی پادشاهی قرار یافت او هم بتنهانداری مکنه مامور
گشت - و درانجا باجل طبعی در گذشت - همت عالی داشت
هر روز طعام بسپاه میخورانید - و هر کس که بر سفره حاضر نمیشد
غیر حاضری از وضع میگردد - در بخشش و انعام افراط میگردد - انسب

پیش او حکم بزداشت - راه و درش را (که در توران داشته) اصلا تبدیل ننمود *

• خان اعظم میرزا عزیز گوگه •

پسر خرد شمس الدین محمد خان آنکه است - با عرش اشیبانی هم سن و همبازی بود - و همواره بقرب و منزات و فرط مرام و اشفاقی اختصاص داشت - مادرش جیبی آنکه نیز نسبت قوی بهادشاه داشم - مراعات خاطر او از والده حقیقی بیشتر میفرمود - ازین جهت بود که پیوسته پادشاه گستاخیهای خان اعظم را در میگذرانید و میگفت که میان من و عزیز جوی شیر واسطه اسم - ازان نمی توان گذشت - و چون پنجاب از آنکه خیل بذابر آنکه از مدتها تمکین گرفته بودند تغیر شد دیپالپور و غیره محال تیرول میرزا (که بدرام حضور تحصیل سعادت می نمود) بحال داشتند - چون در سال شانزدهم

آخر سنه (۹۷۸) نهند و هفتاد و هشت پس از زیارت مزار شیخ فرید شکر گنج قدس الله سره (که در پتن پنجاب مشهور باجودهن (۲) آسوده اند) قصه دیپالپور معسکر والا گردید عرش اشیبانی بالتماس میرزا گوگه منزل او را بقدم زینت افزود - میرزا جشن بزرگ ترتیب داده پیشکش فراران از اسهان عربی و عراقی با زینهای طلا و نقره و فیلان ترمند با ساز و زنجیر و دیگر طلا آلات از ارانی و ظروف و تخم و کرسی و جواهر نمیند و اقمشه نفیسه هر چهار از نظر

گذرانیده مورد الطاف بی پایان گشمت - و بشاهزاده‌ها و مخدرات تفت
 مهمت تحفه‌های گرانمایه تکلیف نمود - و سایر ارکان دولت و اعیان
 سلطنتی را از ارباب مناصب و اهل فضل و کمال بلکه مجموع عساکر
 منصوره را از مایده مرورت و انسانیت خود بهره‌ور گردانید - شیخ
 محمد غزنوی تاریخ این بزم یافته *
 * مصوع *

۹۷۸

* میهمانان عزیزند شه و شهزاده *

مآثر طبقات گفته چنین ضیافتی بتکلف کمتر شده باشد - و در
 سال هفدهم چون احمدآباد گجرات بحوزه تصرف اکبری درآمد
 ایالت آن ولایت تا کنار مهندری بمیرزا مکرمت فرود آمد خود
 بتسخیر قلعه سورت متوجه شد - فیه باغیبه یعنی محمد حسین میرزا
 و شاه میرزا باتفاق شیر خان فولادی میدان خالی یافته پتن را
 گرد گرفتند - میرزا کوکه با تطب الدین خان و غیره امرا (که بتازگی
 از مالوه رسیده بودند) بدان سمت شتافته عرصه نبرد آرامت
 اگرچه اول مرورت شکست نمودار گشت اما آخر نسیم فتح از مهت
 ایزدی عنایت وزید - گویند چون فوج برانگار و هراول و التمش
 قاب نیارده بی همتی نمودند میرزا با فوج قول رسیده خواست
 خود حمله نماید - برخه کهنه عماد سپاهگری عنان گیر شده
 نگاهداشتند - که حمله بردن سردار باعث تفرقه فوج است - خصوص
 در چنین هنگام - میرزا ثبات وزید - تا سلک جمعیت اعادی (که
 اکثری بتعاقب و تاراج گریختها پراکنده شده بودند) از هم گسیخت

(مآثر الامراء) [۶۷۷] (باب الحاء)

و میرزا بقیروزمندی باحمد آباد مراجعت نمود *

و چون پادشاه از یوزش گجرات معارفت نموده دوم سفر سده
(۹۸۱) نهصد و هشتاد و یک داخل فتح پور شد اختیار الملک (که)
پناه باید برده بود (بنواح احمد آباد آمده شورش افزون - و محمد
حسین میرزا از دکن برگشته بطرف کهنابیت گرد غارت و تالان
برانگیخت - و پس ازان باهم اتفاق کرده خواستند پناه احمد آباد را
متصرف شوند - خان اعظم اگرچه مردم بکیمیت بیشتر داشتند اما
کیمیت اخلاص و یکورئی درانها نمیدیدند - مبادرت بمبارزت نموده
شبگیر بشهر نمود - و باستحکام برج و باره پرداخت - مخالفان
بهیئت مجبوعی آمده گرد گرفتند - و جنگ مورچال آغاز کردند
میرزا کوکه بتواتر و توالی پادشاه نوشت *

* ع *

* سر فتنه دارد دگر درزگار *

و التماس قدم گرمی نمود *

* بیت *

* بجز مصرع باد پایان شاه *

* کس این گرد را بر ندارد ز راه *

عشر آشینایی بعضی امرا را پیش روانه کرده خون چهارم (بیع الاول

سده مذکور با برخی از ملتزمان توب خاص حمازه سوار بوسم ایلغار

راهی شد *

* بیت *

* یلان بر شتر ترکش اندر کمر *

* شتر چون شتر مرغ در زیر پر *

در جالور امرای پیش و در قصبه بالمانه ^(۲) پنج کردهی پتن میر محمد خان با لشکر آنجا ملحق گردید - عرش آشیانی تقسیم فوج (که همگی سه هزار سوار بود) نموده خود با صد سوار در کمینگاه قرار یافت - و بجهت تعاضا بتعجیل رانده بسه کردهی احمد آباد (سیده نقاره و کرنا بنوازش در آورد - محمد حسین میرزا بتحقیق خبر خود بکنار آب آمده بسببکان قلی ترک (که پیش آهنگ بود) پرسید که چه لشکر است - گفت کوکبه دولت پادشاهی است - میرزا گفت امروز چه روزه است - که جاسوسان معتقد در دارالخلافه گذاشته اند و اگر خود می بودند فیلان جنگی کو - سببکان قلی گفت آنها راست گفته اند - نهم روزه است که پادشاه برآمده - پیدا سمی که فیلان باین سرعت کی توانند رسید *

محمد حسین میرزا اندیشناک گشته اختیار الملک را با پنج هزار سوار بحفاظت دروازه گذاشت - که تا مانع خروج محصوران باشد و خود با پانزده هزار سوار بتصویف صفوف پرداخت - درین اثنا فوج پادشاهی از دریا گذشته باهم درآریختند - نزدیک بود که بنابر کثرت غنیم چشم زخم بهراول پادشاهی رسد که خود عرش آشیانی با صد سوار حمله آور گشته شکست بر مخالفان افتاد - محمد حسین میرزا و پس از اختیار الملک علف تیغ گشتند - چنانچه در احوال میرزایان بقلم آمده *

(مآثر الامراء) [۶۷۹] (باب الخاء)

از سلاطین سابق هم مثل این ایغازه‌ها در کتب نوشته‌اند
چنانچه ایغار سلطان جلال‌الدین منگیزی^(۲) از هندوستان بکومان
و از آنجا بگرجهستان - و فتح قرشی^(۳) امیر تیمور کورگان - و تسخیر هرات
سلطان حسین میرزا - و کشایش سموقند بابر پادشاه - لیکن بر اهل
تتبع مخفی نیست - که مجموع از روی اضطرار بوده - و غفلت
یا کمی مخالف دیده تاخته‌اند - نه اینکه پادشاه (که بر جمع
دو لک سوار قادر باشد) از روی اختیار با وصف عام کثرت دشمن
و سرداری شجاع بهادر مثل محمد حسین میرزا (که بیشتر در
معارک بر امور خارج از قدرت ابتدای زمان اقدام می‌نمود) و بعد
مسافت از آگره تا گجرات (که زیاده بر چهار صد گزوه رسمی است)
از ابتدای آفرینش مردی نگشته *

بالجمله پس ازین فتح میرزا جان تازه یافته از شهر برآمد - و گرد
موکب پادشاهی را در دیده انتظار دیده بجای سرمه کشید
و سال دیگر (که نهضت پادشاهی باجهیر واقع شد) میرزا بقاید
شوق ملازمت بحضور رسید - عرش آشنایی قدمه چند استقبال کرده
در بغل گرفتند - و چون بمران اختیار الماک گجراتی سرمه بشورش
برداشتند بودند از آگره دستوری یافت - سال بیستم (که رواج داغ
اسپ سپاه تصمیم خاطر پادشاهی شد) اکثر امرا ابا نمودند - میرزا

(۲) در [بعضی نسخه] منگیزی - یا منگیزی باشد (۳) نسخه [ج] قراشی
امیر تیمور کورگان *

حضور طلب گشت - تا رونق افزای معامه داغ گردد - او زباده بر همه سر باز زد - پادشاه (که بیش از فرزندان میرزا را میخواست) ازین حرکت ناخوش شد - چندان از امارت فرود آمد - و در باغ خودش (که موسوم بجهان آرا در آگره ترتیب داده بود) پند پذیر ساخت و در سال بیست و سیوم میرزا مجدداً مشمول عواطف پادشاهی گشته برتبه سابق امتیاز گرفت - اما در همان ایام بذایر جهتمی از افزونی و احمه گمان بے انتفاعی پادشاه نموده منزوی گشت - چون سال بیست و پنجم سنه (۹۸۸) نهصد و هشتاد و هشت شورش ناسپاسان شرقی دیار و کشته شدن مظفر خان صوبه دار بنگاله بمیان آمد میرزا را (که پایه اعتبار افزوده بمنصب پنجهزای اختصاص بخشیده بودند) بخطاب خان اعظم بر نواخته با فوجی گران کسپیل نمود - اگرچه میرزا بذایر شورش صوبه بهار رو به بنگاله نیارد اما در انتظام این دیار و استیصال آن گروه شقارت آثار تکابوی شایسته بکار برده در حاجی پور رحل اقامت افکند - و چون آخر سال بیست و ششم عرش آشیانی از یورش کابل معارفت بفتح پور نمود میرزا کوکه بملازمت رسیده بگونگون نوازش سرافرازی یافت - و چون در سال بیست و هفتم جبازی و خبیطه و توخان دیوانه از بنگاله بهار آمده حاجی پور را از مردم میرزا گرفته برعیت آزاری شورش بر انگیزختند میرزا در سال بیست و هفتم رخصت یافت - که فتنه اندوزان بهار را سزای شایسته داده همی بتسخیر بنگاله گمارد - اگرچه پیش از رسیدن میرزا

(مآثر الامراء) [۶۸۱] (باب الخفاء)

این ناسپاسان از جنود فیروز بی باق افراه یافته بودند اما موسم بارش
سرازه گرفت - میرزا عزیزمت پیش نغمود - چون برشکال منقضی
گشت در آغاز سال هیست و هشتم با تیولداران آله آباد و اوده
و بهار عازم بنگاله گردیده گدھی (که دروازه آن ملک است) باسانی
برگرفت - معصوم کاهلی (که بسوی کافر نعمتان علم می افراخت)
بر ساحل گهائی گنگ مقابل آمده نشست - اگرچه هر روز آویزشها
بظهور آمده لیکن غنیم را وزنی گران نهاده دلها بصف جنگ
قرار نگرفتند - درین اثنا میان معصوم و قاتشالان در درئی تیرگی افزید^(۲)
خان اعظم باستمال قاتشالان پرداخته پیمان نیکو بندگی برگرفت
و قرار یافت که دسک از کارزار برداشته رو به بنگاله خویش آرند
و ازانجا بمعسکر فیروزی پیوندند - معصوم خان بسراسیمگی افتاده
راه گریز سپرد - خان اعظم فوج نصرت یافتند را بدفع قتلومی لوهانی
(که درین هرج و مرج بر ولایت اردیسه و برخه از بنگاله چیره دستی
یافته بود) تعیین نمود - و خود ناسازی هوای آندیار بحضور نوشت
حکم شد که آنولایت را بشهباز خان کذبو (که عذریب میبرد)
باز گذاشته باقطاع خون بهار برگردد - در همین سال (که رش آشیافی
باله آباد نهضت نمود) مبارزا از حاجی پور بملازمت رسیده بجا گیری
گدھے و رایسین کامیاب گشت - و در سال سی و یکم سنه (۹۹۳)
نهصد و نود و چهار بتسخیر دکن مامور گردید - چون فوجها جمع

(۲) در [بعضی نسخه] دوئی •

شد (د) براه آرد - اما در درونی و ده زبانی رفقا شورش افروز
 شهاب‌الدین احمد خان (که کمی بود) بکینه دیرینه نفاق برمی (دز)
 آرد - میرزا بیدگمانی افتاد - و از توتفهای بیجا و غرضهای پراکنده
 سپاه کمی پذیرفت - و غنیم که برخود میارزید چاره گشته باهنگ
 کلزار (دانه شد - میرزا نیروی آویزش ندیده یکسو شده بصوب هزار
 کام فراخ برزد - (دز نوروز ایلیچهور را خالی یافته یغمائی ساخت
 و با فرزندان غنیمت گجرات (دیه روان شد - مخالف از برگردیدن
 بصیرت در شده جریده تعاتب نمود - میرزا از وهم ناکی گرم رفتار
 گشته تا نذر بار عیان باز نکشید - اگرچه غنیم دست نیافت اما
 ملک برگرفته از دست داد - و از نذر بار جریده بگجرات شتافت
 تا سپاه آنجا فراهم آرد - خانخانان حاکم آنجا گرم جوئیدها نموده
 در کمتر زمانه گزین لشکر سرانجام داد - اما از هرزه سگالی مردم
 عزیزت دگرگونی گرفت - و در سال سی و دوم دختر میرزا کوکه را
 با شاهزاده سلطان مراد عقد ازدواج بستمه جشن عالی ترتیب یافت
 و در آخر سال سی و چهارم ایالت گجرات از تغییر خانخانان بدو
 نامزد شد - میرزا مالوه را بهتر دانسته در رفتنها درنگ نمود
 آخر در سال سی و پنجم با احمد آباد شتافت - چون سلطان مظفر
 باعانت جام و زمیندار کچه و حاکم جوناگده شورش می‌افزود
 میرزا در سال سی و ششم بدان ملک در آمده بجنگ معب

هزیمت افکن مخالفان گشت - و سال می و هفتم جام و دیگر زمینداران ایل گشته سومنات و غبره شازده بندر بتصرف در آورده بمحاصره چونانگدهه (که حاکم نشین دایم سوزمه اصم) پرداخت میان خان و تاج خان پسران در لک خان خلف امین خان غوری بزینهار در آمده قاعه حواله نمودند - میرزا بهریکه جاگیر آباد آتذخواه کرده همگی همت بگرفتاری سلطان مظفر (که خابین فتنه بود) گماشت - و فوج بدرارکا (که به پناه بومی آنجا خزیده بود) تعیین کرد - آن زمیندار بآریزش برخاسته فرود شد - و آن تیره بضمی بکچهه گریخت - میرزا خود بدان ممالک رفته خواست که بنگاه ادرا بجام دهد - بایلی گرائیده مظفر را حواله کرد - نزد میرزا می آوردند ببهانۀ خلا جا بگوشۀ در شده استرا (که با خود داشت) برگاوراند و جان بسپرد *

و چون عرش آشیانی سال می و نهم سنه (۱۰۰۱) هزار و یک میرزا را طلب حضور کردند او سوء المزاجی استشمام کرده عزیمت حجاز نمود - گویند چون سجدۀ پادشاه و حلق لویه و دیگر مراتب مستعدانه (که معمول پیشگاه خلافت شده بود) املا بجا نمی آورد و بخلاف آن ریشۀ دراز میگذاشت لهذا رفتن حضور ناگوار دانسته عذرهای نوشت - آخر پادشاه در جواب نوشتند - این همه تعلل در آمدن دارید - ظاهراً پشم ریش شما سنگینی میکند - گویند میرزا هم در مقدمۀ مذهب حرفهای پوشش کنده و تغذ نوشت - تا اینجا

که بجای عثمان و علي فيضي و ابوالفضل را قرار داده باشند - آیا
بجای شيخین کرا مقرر کرده اند *

و بالجمله ميرزا كشايش بندر دیو را آرازه انداخته راهی گشت
و با فرنگی آشتی نموده در بندر بلاول (که نزدیک سومنات است)
بجهاز الهی خود با شش پسر خرم و انور و عبدالله و عبداللطیف
و مرتضی و عبد الغفور و شش دختر و مامکان ایغان و صد کس
از ملازمان نشسته لنگر برداشت - عرش آشیانی افسوس بسیار کرده
شمسی و شادمان پسران کلان ادرا بمنصب و جاگیر آید نوازش فرمود
شیخ عبدالقادر بداونی تاریخ یافته *

* بیعت *

* بجای راستان شد خان اعظم *

* وله در زعم شاهنشاه کج رفت *

* چو پرسیدم بدل تاریخ این سال *

* بگفتا میوزا کوکه بجهج رفت *

گویند در حرمین زرهامی بسیار صرف کرد - و بهاس آبرو بشرفا
و اعیان تواضعها نمود - و خرج روضه مبارک جناب رسالت (صلی الله
علیه و آله) برآورد پنجاه ساله کرده هواله شریف نمود - و حجرها
خریده وقف آن مکان مقدس ساخت *

و چون بر مهربانیهای عرش آشیانی بتازگی آگهی یافت
بدریا نوردی در آمده در همان بندر فرود آمده در آغاز سده
(۱۰۰۳) هزار و سیوم ملازمت دریافت - و بهحالی منصب و قبول

(مآثر الامراء) [۶۸۵] (باب الخاء)
 صوبه بهار مورد نوازش شده سال چهارم بخدمت والای وکالت
 و تفویض مهر پادشاهی (که مولانا علی احمد ثا صاحبقران نام آباي
 قدسیه کذده کارنامه ساخته بود) سر بر آسمان سون - و در سال چهارم
 و یکم صوبه ملتان بجاکیر میرزا مقرر گشت - و سال چهارم و پنجم
 سنه (۱۰۰۸) هزار و هشت (که در رکاب پادشاهی بمحاصره قلعه
 آسیر اقدام داشت) والده اش بیچه جیو و دیعت حیات سپرد
 عرش آشیانی تابوتش بدوش گرفته در سوگوارای موی سر و برودت
 ستودند - هر چند کوشش رفت که جز فرزندان او دیگرے نذراشد
 ممنوع نگشتند - عالی این رسم بجا آرد - و آخر همین سال بهادر
 خان مرزبان خاندیص بوساطت میرزا ملازمت نموده قلعه بسپرد
 و چون با سلطان خسرو پسر کلان شاهزاده سلیم (که همشیره زاده راجه
 مانسنگه میشد) نیز صبیغه میرزا منسوب شده این هر دو (کن و کین
 سلطنت در ارتفاع دولت خسروی کوشش فراوان داشتند - خصوص
 میرزا) که طرفه محبتی بدو داشت) میگفت راضیم که در گوش راست
 من زوده سلطنت او رسانند - و از راه گوش چپ روح مراقبض کنند
 در بیماری ارتحال عرش آشیانی برای ولایت عهد سلسله جنجان
 شدند - پذیرائی نیافت - و هنوز رمقی از عرش آشیانی باقی بود که
 شیخ فرید بخشی و دیگران بشاهزاده سلیم (که باشاره پادشاه و از
 اندیشه غدیر این دولت نا خواهان بیرون قلعه خانه نشین بود)
 (۳)

(۲) در [اکثر نسخه] سنه چهارم (۳) در [بعضی نسخه] این نا دولتخواهان *

پهوستند - و راجه مانسنگهه نیز بقرار آنکه خسرو را همراه گرفتند بصوبه داری بنگاله شتابد از قلعه با خسرو برآمد - خان اعظم مضطرب شده قبائل خود بخانه راجه فرستاد - که من هم همراه اما تکمیل خزانه ناگزیر - و باز بردار موجود نیمت - راجه نیز همین عذر را پیش آورد - ناچار میزرا تنها در قلعه مانده بتکفین و تجهیز پرداخت - و پس از آنکه در سال اول جهانگیری خسرو گریخته با پدر عالی قدر بغی درزید باغوا^(۲) و رهنمونی او محمول داشته در معرض عتاب و خطاب آمد *

گویند خان اعظم کفن پوشیده بدربار میرفت - و میدانست که او را خواهند کشید - اما زبانش باختیار نبود - بیصرفه حرف میزد شب با امیرالامرا گفتگوی تند کرد - پادشاه برخاسته در خاوت استشاره کردند - امیرالامرا گفت - کشتن او توقف نمیخواهد - مهابت خان عرض کرد - که مرا در کنگاش دخله نیمت - سپاهیم - شمشیر نیروئی دارم - بگردار میزنم - اگر دو حصه نکند دست مرا ببرند - چون نوبت بخانجهان لودی رسید گفت - من حیران طالع اریم - که هر جا نام حضرت رفته نام او هم شهرت دارد - بظاهر از حرکت سرنزده که واجب القتل شده باشد - اگر بکشند مظلوم زبان زد عالمیان خواهد شد - ازین حرف اندک سوزت غضب پادشاهی اظفا یافته که درین اثنا سلیمه بیگم والده سببی پادشاه از پس پرده فریاد کرد

که حضرت همه بیگمان بجهت شفاعت میرزا کوکه در محل جمع شده‌اند - اگر تشریف آرند بهتر - والا بر می‌آیند - ناچار بمحل رفته بمبالغه آنها عفو تقصیرش فرموده افیون معتاد (که نخورده بود) از هبای خامه عنایت کرده رخصت خانه نمودند - اما روزی در همان ایام خواجه ابوالحسن تربیتی خط میرزا کوکه را (که در وقتی براه عالی خان مرزبان خاندیس باافاطیکه بهیچ احدی سزادار نیست در حق عرش آشیانی نوشته - و بعد فتح آسیر از اموالش بدست خواجه افتاده سالها با خود داشت - آخر ضبط نتواند کرد) از نظر گذرانید - جلمت مکانی بدست خان اعظم دادند او بے محابا شروع بخواندن کرد - بار یابان حضور از هر جانب بلعن و طعن زبان کشوند - پادشاه فرمودند - که تا حال همان نسبت محبتی (که عوش آشیانی با تو داشتند) مانع اسمت - و الا دوش ترا از بار سر سبک میکردم - و از مذنب و جاگیر معزول شده نظر بند گردید - در سال سیوم صوبه‌داری گجرات بنام او قرار یافته بسر کلاش جهانگیر قلی خان نیابتاً بحراست آن ملک تعیین گشت *

و چون مهم دکن از بے التفاتی امرا متمشی نگردید سال پنجم^(۲) خان اعظم با ده هزار سوار بکمک رخصت یافت - و پس از آن او از برهان پور مهم رانا بنام خود درخواست کرد - میگفت اگر درین جنگ کشته شوم شهید میشوم - حسب خواهش او آنچه ساهان

(باب الخاء) [۶۸۸] (مآثر الامراء)

و سرانجام آن مهم بود تمشیت یافت . و چون بر سر کار آمد
عرض داشت - که بدون توجه رایات پادشاهی افتداح این عقده

دشوار مینماید - لهذا در سال هشتم سنه (۱۰۲۲) هزار و بیست و دو

هجری الریة جهانگیری بدارالخبر اجمیر نزل نمود - و بالتماس از

شاهزاده شاهجهان تعیین گشته مدار کارها بعده و موابدید از ماند

لیکن پادشاهزاده بنابر طرف داری خسرو سلوکهای ناپسند پیش گرفت

لهذا مهابت خان دستوری یافت - که او را از اردنپور بدرگاه آرد

و در سال نهم حواله آصف خان شد - که در قاعه گوالیار محبوس

دارند - زبانیه میرزا نقل کرده اند - که اصلا مرا از دعوت خبری نبود

آصف خان بعرض رسانید - که فلانی بانفا و اعداد من دعوت

می خواند - و چون خلوت و ترک حیوانات و جماع شرط آنست

و آن همه در حبس موجود حکم شد - که در وقت اطعمه لذیذه

از گوشت مرغ و دراج از بهر میرزا بپزند * * ع *

* عدو شون سبب خیر چون خدا خواهد *

و بعد از ساله (که از زندان بر آوردند) اول نوشته گرفتند - که در حضور

ناپرسیده حرف نزند - چه زبان باختیار نداشت - شبی چامت مکانی

بجهانگیر قلی خان گفتند - فامن پدر میشوی - عرض کرد که کفیل

همه چیز او هستم - اما فامن زبان او نمی توانم شد - و چون

خواستند منصب پنجزاری بحال نمایند جهانگیر پادشاه بشاهجهان

نقل کردند - که چون عرش آشیانی خواستند (که خان اعظم را

اضافه در هزاری بدهند) شیخ فرید بخشی و راجه رام داس را بخانه اش فرستادند - که مبارکباد بگویند - او در حمام بود - تا یک پاس سر دروازه نشستند - پس ازان (که در دیوان خانه بر آمد) آنها را طلبیده مبارکباد شنید - نشسته دست بر سر گذاشت - و گفت که ضرور شد برای کار ایشان جمعیت دیگر نگاهداشت - و بآنها هیچ مدارائی نکرده رخصت نمود - این حرف مرا یاد است - شوم می آید که برای بحالی منصب میرزا کوکه ایستاده تسلیم نماید با شما بنیابت او آداب بجا آرید - و در سال هیزدهم میرزا کوکه باثالیقی و همراهی سلطان دارر بخش پسر خسرو (که بصوبه دارعی گجرات نامزد شده بود) رخصت یافت - و در احمدآباد سال نوزدهم سنه (۱۰۳۳) هزار و سی و سه هجری باجل طبعی در گذشت - بحدت ذهن و سلاست بیان یکتا بود - و در تاریخ دانی مستثنی - گاه شعر هم میگفت - ازوست *

* چون نشد حاصل مرا کام دل از ناموس رنگ *

* بعد ازین خواهم زدن بر شیشه ناموس سنگ *

و خط نستعلیق بسیار خوش مینوشت - شاگرد میرزا باقر پسر ملا میرعلی ست - که باتفاق ارباب استعداد نمک قلم او از خط استادان مشهور هیچ کم نیست - در مدعا نویسی ید طولی داشت هرچند عربیت نوززیده میگفت که من در عربی داه عربم - گویند

(۲) نسخه [ب] شازدهم (۳) نسخه [ب ج] عربیم *

در مصاحبت بی نظیر بود - سخنهای رنگین داشت - از همت *
 شخصه حرفه گفت - راسم انگاشم - چون مبالغه کرد بشبه افتادم
 همین که سرگند خورد دانستم دروغ است - و از مطایبهای او که
 مردم دولتمند را چهار زن لازم است - یکی عراقی بجهت مصاحبت
 و همزبانی - دوم خراسانی برای سامان خانه - سیوم هندی بواسطه
 زناشویی - چهارم مادر اهل ذریه بجهت شلاق - تا دیگران عبرت گیرند
 اما در خبث و نفاق و درشت گوئی هم سرآمد ابناى زمان بود
 و بسیار مغلوب غضب میشد - هرگاه عامل معزول بحضورش میآمد
 مستوفی زرے (که بر ذمه اش برآورد) اگر فوراً ادا کرده رهنده
 و الا چندان میزد که تار و پود زندگی میگیسیخت - و اگر بعد ازین
 زنده ماندی دیگر مزاحمت نبود - گویمگی لک رویه بر ذمه اش
 میشد - و ساله نبود که یک در مرتبه هندو اهل قلم را سر نمی تراشید
 گویند هنگامی اکثر اینها رخصت غسل کنگ گرفتند - بدیوان خود
 رای درک داس گفت - چرا تو نه پوری - عرض کرد که غسل کنگ
 بنده زیر قدم نواب است - فهمیده آن طریقه را بر طرف کرد - اگر چه
 بنماز مقید نبود اما در مذهب تعصب تمام داشت - ازین جهت
 در مراسم ارتداد و زندقه (که پادشاه وقت اختیار کرده بود) اصلاً
 تبعیت ننمود - بی محابا بزشتی و شناعت منسوب ساخته - اصلاً
 زمانه ساز نبود - در عهد جنم مکانی با آنهمه پیش آمد سلسله
 اعتماد الدوله بخانه هیچکس نرفت - حتی بر دروازه نور جهان

(مآثر الامرا) [۶۹۱] (باب الطهارة)

بیگم هم - بخلاف خانخانان میرزا عبدالرحیم - که بخانه رومی
گوردهن دیوان اعتماد الدوله شتافت *

چون ذکر ارتداد اکبر پادشاه تقریبا بزبان فلم گذشت مجملے
شرح آن ناگزیر سیاق کلام افتاد - اگرچه این مقدمه از کفر ابلیس
مشهورتر است - و هرچند (که مورخین و اخبار نویسان عهد بترس
ضرر و توهم اذیت زبان خامه بدان آشنا نکرده اند) مگر برخه بکنایه
و شیخ عبدالقادر بداونی و امثال او بصراحت هم نوشته اند - لهذا
جهانگیر پادشاه قدغن نمود که تاریخ شیخ صحافان ممالک محروسه
بیع و شرای آن ننمایند - ازین جهت آن نسخه کمیاب اسمی
و اخراج علما و احداث سجده و ترویج دیگر رسوم خلاف اسلام
همه از ارضع براهین این مطلوب است - و زیاده برین چه میباشد
که عبدالله خان اوزبک والی توران درین باب (که بیگم از آحاد الناس
نمیتوان گفت - تا پادشاه عظیم الشان چه سد) بعرض آشنایی
نوشت - در جواب تجریه و تزکیه بسیار بتحریر آورده باین قطع
معذرت خواست *

* تطعه *

* قیل ان الاله ذو ولد *

* قیل ان الرسول قد کهن *

* ما نجا الله و الرسول معا *

* من لسان الوری فکیف انا *

(۲) در [بعضی نسخه] مطلب (۳) نسخه [ب] تخریه •

چنانچه در اکبرنامه و منشآت شیخ ابو الفضل مندرج است - اما آنچه از تتبع آثار و اخبار محرر اوراق متفرس شده و بذهن متبادر میگردد حاشا که دعوی الوهیت و نبوت باشد - پادشاه زمان املا مقدمات علمی نوززیده - و مساس کتاب مطلقا نداشتن - اما فطانت رسا و شعور تند بدرجه اعلی بود - هرچه بعقل پسندیده می نمود میخواست (رائی یابد - اکثر علما مراتب دنیوی مطمح نظر داشته مزاج گوئی و خداوند ستائی اختیار کردند - بیش آمد فیضی و ابو الفضل هم ازین جهت بود - که آنها برگزیده و مختار خاطر پادشاهی را بدلیل عقلی سفسطی مدلل می نمودند - و خلع ربه تقلید سلف را تحقیق نامیده پادشاه را محقق زمانه و مجتهد وقت قرار دادند - و چون فضل و کمال این دو برادر دران مرتبه بود (که هیچ کس از همعصران قوت سر پنجگی آنها نداشتند) و در اصل درویش زاده و مفلوک بیش نپردند و یک دفعه بقریب و اعتبار سلطانی اختصاص یافتند حسد پیشها (که همیشه عالم ازین قسم مردم پر است) خصوص همچشمان از ملامی سقیفه بزد (که رشک اندوزی و ناتوان بینی را حمیت دین نام نهاد) چه اراجیف و اکاذیب که شهرت ندادند - و چه هنگامها که برپا نکردند و از عصبیت و نفسانیت جان و مال خود درین کار باختند

عفا الله عنهم •

خان اعظم اولاد بسیار داشت - ارشد آنها جهانگیر تلی خان است که احوال او بقید قلم در آمده - دیگر میرزا شانمان - که در عهد جهانگیری به شاد خان مخاطب گردیده - دیگر میرزا خرم است - که وقت عرش آشیانی حکومت چونه گنده مضاف صوبه گجرات (که در جاگیر پدرش مقرر بود) داشت - و در عصر جنم مکانی بکامل خان نامور شده در مهم رانا همراهِ پادشاهزاده سلطان خرم تعیین یافته دیگر میرزا عبدالله است - که در زمان سلطنت جهانگیری سردار خان خطاب یافته - و پادشاه او را همراهِ خان اعظم بقلعه گوالیار محبوس نموده بود - پس از رهائی پدر او هم مورد ترحم گشته دیگر میرزا انور است - که صبیغه زن خان کوکه را بقید ازدواج آورده هر یک ازینها بمنصب سه هزاری و دو هزاری رسیده *

• خانخانان میرزا عبدالرحیم •

خلف الصدق بیرام خان است - والده اش از نواد خانان میوات بود - چون جنم آشیانی در سنه (۹۶۱) نهصد و شصت و یک بدارالملک دهلی نزول اقبال نموده مرتبه ثانی سریر آرای هندوستان شد برای استمالک و تالیف زمینداران اطراف و جوانب ادلیای دولت را با فرزندان آن طبقه نسبت میکرد - جمال خان عم زاده حسین خان میواتی (که از زمینداران معتبر هندوستان بود) چون بملازمت رسید در صبیغه داشت - کلان را پادشاه در حباله عقد خود آورده درم او به بیرام خان تزویج فرمود - چهاردهم صفر سنه

(۹۶۴) نہصد و شصت و چہار ہجری آخر سال جلوس اکبری در بلد لاہور میرزا عبدالرحیم متولد شد - وقتہ (کہ پدرش در یکن گجرات بردست افغانی شہادت یافت) چہار سالہ بود بے اعتدالان دست تاراج باردوی خان دراز کردند - محمد امین دیوانہ و بابا زنبور میرزا را با والدہ او ازان آشوبگاہ برآوردہ احمد آباد رویہ روانہ شدند - و با افغانان دنبال گرفتہ جنگ کنان بشہر رسیدند - پس از چہار ماہ محمد امین دیوانہ و برخہ ہستاران میرزا را برداشتہ عازم حضور گشتند - در جالور فرمان طلب از پیشگاہ خلافت نیز رسید - سر آغاز سال ششم سزہ (۹۶۹) نہصد و شصت و نہ ہجری در آگرہ بزمین بوس عرش آشیانی استسعاد یافتہ پادشاہ با ہجوم بدگویان و بد اندیشان آثار نجابت و حقیقت از ناصیہ او دریافتہ مشمول تربیت و پرورش خاص گردانید *

و چون بسن رشد و تمیز رسید بخطاب میرزا خانہ سرفرازی یافتہ ماہ بانو ہمشیرہ خان اعظم کوکہ را بازدرج او درآوردند - سال بیست و یکم سرداری گجرات بنام میرزا نامزد گشتہ حل و عقد مہمات بوزیر خان قرار گرفت - در سال بیست و پنجم بمیر عرضی حضور افتخار اندوخت - و سال بیست و ہشتم باذالیقی شاہزادہ سلطان سلیم بلند مرتبہ گردید - و در ہمین سال ہر سلطان مظفر گجراتی ظفر یافت *

تفصیلش اینکہ سلطان مظفر در نخستین یورش گجرات بدست

ملازمان پادشاهی افتاده زندانی گشت - او را نزد منعم خان خانخانان فرستادند - چون در گزارش بسرآمد بحضور باز گردید و بخواجه شاه منصور دیوان حواله شد - سال بیست و سیوم از حبس گریخته بکجرات شتافت - و در حواشی ^(۲) چونه گدهه در حمایت کاهی ^(۳) آرامش گرفت - امرا سهل انگاری نموده بدر نپرداختند درین هنگام (که اعتماد خان از تغیر شهاب الدین احمد خان ایالت کجرات یافت) بعضی نوکران حاکم معزول در بے حقیقتی زده سر شورش برداشتند - مظفر نیز بآنها پیوسته بمری هنگامه آرا گشته احمدآباد را متصرف شد - عمرش آشیانی میرزا خان را با فوج شایسته تعیین نمود - چون با مظفر چهل هزار سوار فراهم آمده وهمگی مردم پادشاهی ده هزار بودند امرا مصلحت جنگ نمیدادند و پادشاه نیز نوشت - که تا قلیچ خان و غیره امرای کمک از مالوه نرسند جنگ را آماده نگردان - درلک خان لودی (که صاحب و میرشمشیر میرزا بود) گفت - درانوقت فتح بشرکت است - اگر میخواهی خانخانان شوی تنها فتح باید کرد - والا کشته شدن به از بکنامی زیستن است - میرزا خان بهمت افزائی همراهان درآمده همه را دل نهاد محاربه ساخت - و بسرکیچ سه کورهی احمدآباد سخت چپقلش در داد - هر طرف بهادران با یکدیگر آویخته

(۲) در [بعضی نسخه] چونا گدهه - و در [بعضی] چونه گدهه (۳) نسخه

[ب] کاهی •

داد مردی میدادند - میوزا خان با سه صد جوان و صد فیل مست ایستاده بود که مظفر با شش هفت هزار سوار در برابر آمد - بعضی هوا خواهان جلو گرفته آهنگ برگردانیدن نمودند - میوزا خان پای جلالت افشوده برخی را خون بخاک آمیخت - و بسیاری راه گریز سپردند - مظفر (که ایستاده نخوت می فروخت) سراسیمه گشته (و بهزیمت نهاد - و بکه نبایم رفته مال از تجاران برگرفت و باز سرشورش برداشت - میوزا خان امرای مالوه را (که بتازگی پیوسته بودند) همراه گرفته روانه شد - و مکرر مالشے بسزا داد او سر بطرف نادوت بر آورد - و دران ناحیه از سرنو هنگامه بیکار گرمی گرفت - تهور منشان هر دوسو پیاده شده کارنامه ظاهر کردند آخر مظفر (و از جنگ گاه برتافته سمت راج پپله ره سپر ناکامی ^(۲) گشت - میوزا خان از پیشگاه خلافت و جهانبانی بمنصب عمده پنجهزاری و خطاب والای خانخانانی مباهی گشته سر افتخار باآسمان برین رسانید *

گویند روز فتح گجرات آنچه با او بود همه را بمردم بخشید آخر وقت شخصی آمده گفت که بمن چیزی نرسیده - یک قلمدان باقی مانده بود - بار داد - و پس از نظم و نسق ملک برهم خورد گجرات قلیچ خان را درانجا گذاشته خود شرف حضور دریافت (در سال سی و چهارم و قانع بابری را (که از زبان ترکی بفارسی ^(۳)

(۲) نسخه [ب] راج پله (۳) نسخه [ب] فارسی کرده بود •

(مائراامرا) [۹۹۷] (باب الخاء)

برده بود) بنظر پادشاه در آردنه فراوان آفرین اندوخت - و در همین سال (که سنه (۹۹۸) نهصد و نود و هشت هجری بود) بولا پایه و کالت بلند مرتبه شده چونپور باقطاع او مقرر گردید - و در سال سی و ششم سنه (۹۹۹) نهصد و نود و نه ملتان در تیولش قرار یافته تسخیر تتهه و ولایت سندهه پیش نهاد همت ساخته عازم گشم - شیخ فیضی تاریخ این عزیمت * تصدّ تده * یافته *

و چون خانخانان بچالاکوی و تیز دستی از پایان تاعه سپهوان که سیوستان گویند گذشته لکھی را (که دروازه آن ملک است - مثل (۲) (۳) گدهی بنگاله و بارهموله کشهیر) بدست آردن میرزا جانی حاکم تتهه (که بیازش ستیز آمده بود) پس از جنگهای سخت هزیمت یافته در سال سی و هفتم باشتی گرائید - بشرط آنکه قلعه سپهوان را (که بر ساحل دریای سندهه است) بسپارد - و میرزا ایرج پسر خانخانان را بدامادی برگیرد - و بعد از برشکال بملازمت شتابد چون از کم آردتی بسپاه پادشاهی هم خستگی راه یافته بود خانخانان پذیرش نموده قلعه بحسن علی عرب سپرده بیست کردهی سپهوان متوقف شد - چون هنگام بارش بسرا آمد میرزا جانی عذرها در نیامدن پیش آردن - ناچار خانخانان روانه تتهه شد - میرزا سه کردهی شهر برآمده فکرها داشت که یکدفعه فوج پادشاهی چیره دست گردید - ناگزیر ببلابه گری در آمده تمام مملکت بمردم

(۲) نسخه [ا ب] موسقان (۳) در [بعضی نسخه] لکھی را *

پادشاهی باز گذاشته با زه و زاد همراه خانخانان بملازمت رسیده
 کامیاب عاقبت گردید - ملا شکیبی (که نوکر خانخانان بود) مثنوی
 درین فتح گفته - این بیعت از انجا سم * * بیعت *

* همائی که بر چرخ کرده خرام *

* گرفتگی و آزاد کردگی ز دام *

خانخانان هزار اشرفی مله داد - میرزا جانی نیز هزار اشرفی بملا
 داده گفت - رحمت خدا مرا هما گفتی - اگر شغال میگفتی زبانم
 که میگرفت *

چون شاهزاده سلطان مراد حسب الامر پادشاهی بتسخیر دکن
 از احمدآباد گجرات برآمده بانتظار لشکر کمکی در بهرونج
 نشست خانخانان (که بهمراهی شاهزاده از حضور تعیین شده بود)
 در بهیلسه محال جاگیر خود نخستی بسر برده بارچین (در آردن
 شاهزاده ازین آگاهی برآشفته خشم آلود پیغامی بر گذارد - او نوشتم
 که راجه علی خان مرزبان خاندیس یگانگی داستان بر میسراید - او را
 همراه گرفته میرسد - شاهزاده بغضب در شده بهمان سپاه گجرات
 روانه دکن شد - خانخانان لشکر و توپخانه را بمیرزا شاهرخ سپرده
 خون با راجه علی خان تیززری فرا پیش گرفت - و در قلعه چاندور
 سی کردهی احمدنکر بشاهزاده پیوست - بعد چندی بار دادند
 اما هیچ التفاتی بحالش نرفت - خانخانان بازرنگی در شده دست

(۲) نسخه [۱] گرفتگی (۳) در [بعضی نسخه] بهیلسه

از کار باز کشید . اگرچه آخر ربیع الآخر سنه (۱۰۰۴) هزار و چهار
 هجری احمد نگر را گرد گرفتند و بمورچال دوانی و نقب زنی
 پرداختند لیکن بهوشیاری و دلادری چاند بی بی سلطان همشبره
 برهان نظام شاه زوجه علی عادل شاه بیجاپوری (که بانفاق ادبندک
 خان هبشی تحصن گرفته بود) و هم بعلت نفاق امرا و کار شکنی
 یکدیگر فتح تلمه باسانی صورت نگرفت *

چون در دنیان از درونی سران لشکر آگهی یافتند آشتی داستان
 بر سرانیدند - که بهادر پور زاده برهان نظام شاه را از زندان برآورد
 آن خرد سال را خطاب نظام الملک داده نوکر والا درگاه بر سازند
 و آباد ملک احمد نگر بانطاع او قرار گیرد - و ولایت برار بتصرف
 پادشاهی باز گردد - هرچند کار آگهان کم آذوقی و سراسیمگی
 و دستان سرائی دژ نشینان برگذارند از بی اتفافی کسی گوش نکرد
 و درین ضمن آمد آمد سهیل خان خواجه سرا معتمد الدوله بیجاپوری
 بکمک نظام شاهیه یارر پیشین عزم گشته بوساطت میرو مرتضی صلح
 نموده ببالا پور برار برگشتند - و چون سهیل خان با نوج بیجاپور
 در میمنه و تطب الملکیه دست چپ و نظام الملکیه در تول نخوت
 افزوده عرصه مبارزت آراسم شاهزاده را بسیج آویزش در سر گرفت
 امرا از پایه نشناسی بدان نگرانیدند - خانخانان با میرزا شاهرخ^(۲)
 و راجه علی خان از شاه پور بسوی غنیم چالش نمود - آخر

جمادی الاخری سنه (۱۰۰۵) هزار و پنجم هجری نزد قصبه اشتی
 درازده کردهی پتهری نبرد پیرا گردید - آریزش سخت روداد
 مرزبان خاندیس با پنج سردار و پانصدکس (که در مقابله عادلخانیه
 بود) مردانه فرود شد - آنها ادرا قول فهمیده بسر آمدن حیات میرزا
 شاهرخ یا خانخانان دانسته دست بتاراج کشادند - خانخانان نیز
 فوج (دبوری خود را برداشته دران تیره شب از یکدیگر جدا شده
 ایستادند - و هر دو گروه گمان فیروزی بخود برده شب بر پشت
 اسب گذرانیدند - بامدادان فوج پادشاهی (که هفت هزار کس بود)
 چون همه شب بتشنگی گذشت دریا سو گام برداشت - مخالف
 با بیست و پنج هزار سوار آهنگ پیکار در سر گرفته (د آریزش نهاد
 سرداران بسیار از هر سه فوج غنیم دست فرسود نیستی گشتند *
 گویند درامت خان لودی (که هراول خانخانان بود) هنگامی
 (که سهیل خان توپخانه و فیلان برود داده قدم فرائر گذاشت)
 با خانخانان گفت - که همگی ششصد سواریم - پیش رو رفتن
 خود را بای دادن است - در کمر غنیم در می آیم - خانخانان گفت
 که نام دهلی بیاد میدهی - جواب داد که حریف را اگر برداشتیم
 صد دهلی ایجاد کرده باشیم - و اگر مردیم کار با خداست - و چون
 خواست (که اسپان بردارد) قاسم بارهه با سادات همراه بود - گفت
 که ما و شما هندوستانی ایم - غیر از کشته شدن چاره نیست - اراده

خان باید دریافت که چیست - دولت خان برگشته بخانخانان گفت که چنین انبوهی در پیش است - و فتح آسمانی - اگر شکست رو دهد جای نشان دهید - که ما شما را دریابیم - گفت زیر لاشها - دولت خان با سادات بارهه از کمرگاه در آمده غنیم را برشورانید - و در کمتر زمانی سهیل راه فرار سپرد - گویند خانخانان درین روز از نقد و جنس هفتاد و پنج لک رویه با خود داشت - همه را یغمانی ساخت - زیاده برد و شتر بار همراه نماند - و با وصف چنین فتح سترگ مهمات انجام شایسته نگرفت - خانخانان حضور طلب گردید - سال چهل و سیوم بملازمت سربانندی یافت - کوچ او ماه باذو هم درین سال در گذشت *

چون عرش آشیانی کدکاش مهم دکن از دستفشار کردند طلب شاهزاده بحضور و تفویض رتی و فتح دکن بنام خود عرض نمود پادشاه را بد آمد - از نظر انداختند - و چون شاهزاده مراد فوت کرد و سال چهل و چهارم سلطان دانیال بکشایش دکن مامور شد و عرش آشیانی خود نیز عزیمت آندیار فرمود خانخانان را مجدداً برنواخته نزد شاهزاده فرستادند - آخر شوال سال چهل و پنجم سنه (۱۰۰۸) هزار و هشت هجری شاهزاده باتفاق خانخانان قلعه احمدنگر را گرد گرفت - از هر جانب فرادان کوشش بکار رفت چاند بی بی عهد و پیمانے در میان آرد - چیتھ خان خواجه سرا ازین معنی سر باز زده باتفاق برخی بدگوهراں آن گزین بانورا

جان بشکرت - و توپ اندازی فرا بیش گرفته مکرر از قلعه بیرون شده در آویختند - پس از آنکه بنقب سی‌گزیوار بر هوا شد از برج بلبللی^(۲) گنداران درون شده بدم تیغ بسیاری را گذرانیدند - و بهادر پور ابراهیم را (که بنظام شاهی برگرفته بودند) بدست آوردند - و پس از محاصره چهار ماه و چهار روز قلعه کشایش یافت - خانخانان نظام شاه را گرفته در برهانپور بملازمیت عرش آشیانی شرف اندوز گشت - و بهنگام معارفت پادشاهی بدارالخلافه خاندیس را بدان دیس موسوم ساخته بشاهزاده دانیال مرحمت فرمودند و جانا بیگم دختر خانخانان را بشاهزاده پیوند بیوکانی دادند و آن سینه سالار را بمالش راجو منا (که پور شاه علی عم مرتضی نظام شاه را بسری برداشته گرد فتنه برانگیخته بود) بسهم احمدنگر دستوری دادند - و پس از فوت عرش آشیانی فتورے عظیم بولایت دکن راه یافت - خانخانان سال سیوم جهانگیری سنه (۱۰۱۷) هزار و هفده بحضور رسیده متعهد گردید - که سوای متعینه سابق اگر دوازده هزار سوار تازه کمکی شود در مدت دو سال مهم دکن بانصرام میرسد - لهذا فوراً رخصت دکن یافته شاهزاده پرویز بانالیقی آصف خان جعفر و امیرالامرا شریف خان و راجه مانسنگه کچهواکه و خانجهان لودی مره بعد اولی بکمک تعیین گشتند - و چون ظاهر شد [که خانخانان از برهانپور در عین برشکال

(۲) در [بعضی نسخه] بلبللی *

(مآثر الامراء) [۷۰۳] (باب الخلاء)

(که موسم سکون و قرار است) شاهزاده را ببلاگمات برآوردند
و از به اتفاق سران سپاه سرزشته تدبیر از دست داده بغلامی غله
و سقطی در آب خستگی تمام بجنون پادشاهی راه یافت - و ناچار
آشتی نازیبا (که شایان این دولت نبود) با مخالفان کرده مراجعت
نمود [مهمات دکن بخانجهان مفوض گشته مهابت خان باآوردن
آن کهنه عملت روزگار تعیین شد •

چون بحضور رسید در سال پنجم بتیولدارای کاپی و تزوج
دستوری یافت - که سایر مأموران آن نواح را از بیخ و ریشه براندازند
و در سال هفتم چون در دکن بعبدالله خان چشم زخم عظیم رسد
و از خانجهان کاره متمشی نشد انتظام آن مهم منحصر در فرستادن
خانخانان دانسته با خواجه ابو الحسن رخصت یافت - و چون درین
مرتبہ نیز باوصف بودن شاهزاده یوریز و امرای عمده کاره صورت
نگرفت جنم مکانی سال یازدهم سنه (۱۰۲۵) هزار و بیست
و پنج هجری سلطان خرم را بخطاب شاهی (که از زمان صاحبقران
تا آنوقت بهیچ شاهزاده تجویز نشده) رخصت دکن فرموده خود
هم در محرم سنه (۱۰۲۶) هزار و بیست و شش بمالوه رسیده
طرح اتامت بماندو انداختند - و شاهزاده در برهانپور رنگ توقف
ریخته مردم سخندان نزد دنیا داران دکن روانه ساخت - و در
همین ایام دختر شاه نواز خان پسر خانخانان را حسب الحکم بعقد
ازدراج خویش درآورد - بعد وصول مردم شاهی عادل شاه پنجاه زنجیر

فیل و نقد و جواهر (که مجموع پانزده لک روبیه قیمت می‌شد)
 پیشکش فرستاده بعدوان شایسته اظهار بندگی و فرمان پذیری نمود
 چنانچه بالتماس شاهزاده بخطاب فرزندی امتیاز یافته در عنوان
 فرمان بقلم خاص بدیبه این بیت مرقوم گشت * * *
 * شدی از التماس شاه خرم *
 * بفرزندئ ما مشهور عالم *

و قطاب الملک هم بار سال همین قدر پیشکش محفوف عنایت گردید
 ملک عنبر نیز سر خدمت بریقه اطاعت در آورده کلید قلعه احمدنگر
 و دیگر قلاع با سایر پرگنات بالاگهات (که متصرف شده بود)
 تسلیم نمود *

شاهزاده چون از نسق دکن خاطر جمع کرد صاحب سونگی
 خاندیس و برار و احمدنگر بسپه سالار تفویض فرموده شاهنواز
 خان پسر کلانش را بضبط ولایت مفتوحه بالاگهات مقرر ساخت
 و هر محاله را بجاگیر یکی از امرای صاحب جمعیت کمپی
 تذخواه کرده سی هزار سوار موجود و هفت هزار توپچی گذاشته
 سال دوازدهم در ماندو بملازمت پدر والا قدر پیوست - جنت مکانی
 وقت ملاقات بے اختیار برخاسته در سه قدم باستقبال شتافت
 و منصب سی هزاری بیست هزار سوار از اصل و اضافه و خطاب
 شاهجهانی و بجهت نشستن صندلی متصل تخت (که عنایتت سم
 مخصوص و از زمان امیر تیمور درین سلسله رسم نبود) عنایت فرموده

(مائتالامرا) [۷۰۵] (باب الخاء)

خود از چه روکه پایان آمده خوانچه از جواهر و خوان از زر بر سر
فرزند اتبال پیونده نثار فرمود - و چون در سال پانزدهم از عهد شکیبی
ملک عنبر و تسلط و استیلاى برگیان او تهانه داران پادشاهی عمان
بماسک از دست داد (حتی داراب خان از بالا گهات برگشته
ببالاپور آمد و درانجا نیز پای استقامت نتوانست افشرد و ببرهانپور
آمده باتفاق پدر نامرز شهر بند گردید) شاهزاده شاهجهان با یک کرور
رپیبه جهت اخراجات یساق و انعام ده کرور دام از ولایت مفتوحه
دکن مرتبه ثانی بطریق استعمال دستوری یافت *

گویند چون پیهم عرائض او از نظر پادشاهی گذشت [که کار
برسن تنگ شده - و قوراز جوهر (که رسمه سمی مقرر) بخود داده ام]
جنت مکانی بشاهزاده ولیعهد فرمود - که چنانچه مرش آشیانی
خان اعظم را بایلغار خاص از محاصره گجراتیان رهائی بخشید شما
خانخانان را ازین مهلکه نجات دهید - دکنیان بصیمت آمد آمد
شاهی از هم پاشیدند - شاهزاده ببرهانپور رسیده از سرنو
به بندر بسمن دکن برداخت - و چون سال هفدهم شاه عباس صفوی
بمحاصره قلعه تندهار انتهای نمود و شاهزاده بعجله هرچه تمام تر
طلب حضور گشمت خانخانان را نیز همراه گرفت - درین میان
زمانه طرح دیگر انداخت - و باغرای کوته خردان فساد خانه بجائی
رسید که بفتنه بیگانه نپرداختند - ناچار شاهزاده با خانخانان

(۲) نسخه [ب] خوانچه جواهر •

عمود نموده بماندو اقامت درزید - چنک مکانی بتحریریک نور جهان بیگم سلطان پرریز را بسپه سالاری مهابت خان تعیین فرمود - شاهزاده بعد نمک هرامی رستم خان (که پیش روی عساکر پادشاهی فرستاده بود) با خانخانان از نبرده گذشته بیرم بیگ بخشی را بکنار آب نگاهداشته (راندۀ برهانپور گردید - درین وقت خط خانخانان (۲) که پنهان بمهابت خان نوشته بود - و این بیعت عنوان ساخته) * بیعت *

(۳)
* صد کسی بنظر نگاه میدارندم *

* درنه پیریدی ز بے آرامی *

بنظر شاهزاده در آمد - خانخانان را طلبیده اظهار کردند - عذر مسموع نداشت - لهذا با داراب خان پسرش نظر بند گشت - چون بحوالی قلعه آسیر گذر افتاد پدر و پسر را حواله سید مظفر خان باره نموده فرستادند - از اینجا (که هبس داراب خان بسبب بے تقصیری بعید از انصاف بود - و گذاشتن او و نگاهداشتن پدر پسندیده نمود) هر دو را طلبیده بقول و عهد را گذاشتند - و چون مهابت خان با سلطان پرریز بکنار نبرده رسیده دید (که کشتیا را بیرم بیگ آن طرف آب برده گذرها را بتفنگ و توپ استحکام داده است) بفریب کاری در آمد - و مخفی بخانخانان نوشتها فرستاده آن دیرین سال تجربه کار را از راه برد - خانخانان بشاهزاده

(۲) نسخه [ب] فرد خانخانان (۳) نسخه [ج] صد کسی بنگاه قیبه میدارندم *

عرضي نمود که فلک بر سر ناسازي است - اگر روزه چند طرح آشتي
 اندازند هر آئينه سبب امنيت بدها خواهد بود - شاهزاده (که
 همواره هممت برفع فساد مصروف داشت) سزوح اين سانحه قوز عظيم
 دانسته خانخانان را بخلوت سرا برد - و مجدداً بسوگند مصحف
 شريف خاطر از مطمئن ساخته روانه نمود - که اين طرف آب بوده
 در آنچه ملاح طرفين باشد صلح قواز دهد - چون از رسيدن خانخانان
 و آرازه آشتي در پاسباني گذرها رهنه راه يافت مهابت خان
 (که منتهز غرمت بود) هنگام شيب جمع از جوانان کار طلب را
 از آب در گذرانيد - و خانخانان بمراسلات و زورانه سلطان پروريز
 و مهابت خان فريفته گشته از دنيا درستي حق ناشناسي بکار برد
 و عهد و سوگند تازه نسبا و نسبا نموده بمهابت خان پيوست - ناچار
 شاهزاده شاهجهان توقف در برهانپور مناسب ندیده از راه تلنگانه
 عازم بنگاله گرديد - مهابت خان ببرهانپور آمده بائفاق خانخانان
 از آب تبتي گذشته بتعالمب قدره راه نوردید - خانخانان براهه
 بهيم (که از ارکان دولت شاهي بود) بر نوشت - که اگر شاهزاده
 فرزندان مرا را گذارند لشکر پادشاهي را ببطائف الحيل بر ميگردانم
 و الا کار بدشواري خواهد انجاميد - راجه بهيم جواب فرستاد - که
 هنوز پنج شش هزار جانفشان در رکاب - هرگاه نزديک رسيد اولاد را
 بقتل آورده بر تو خواهيم تاخمت *

شاهزادہ پس از ضبط ولایت بنگالہ چون عزیمت بہار نمود
 داراب خان را از قید برآوردہ حاکم آنجا ساخت - مہابہت خان
 درین هنگام (کہ بمقابلت شاهزادہ (ہگرای آلہ آباد ہوں) خانخانان را
) کہ از نیرنگ سازی و افسوس طرازی او نگرانی داشتہ) نظر بند
 ساخت - در سال بیستم جنم مکانی او را از پیش مہابہت خان
 بحضور طلب داشتہ صفحہ جرائم فرمودہ معذرت خواستند - کہ
 این ہمہ از قضا و قدر سر زدہ - باختیار ما و شما نبود - من خود را
 شرمندہ تر از تو می بینم - و بانعام یک لک روپیہ و بحالی منصب
 و خطاب و جاگیر ملکوسہ سرفرازی یافتہ - آن پیر ننگ و ناموس
 بباد دادہ دنیا پرستی این بیت در نگین نقش کرد * * بیت *
 * مرا لطف جهانگیری ز تائیدات ربانی *
 * دوبارہ زندگی دادہ دوبارہ خانخانانی *
 مہابہت خان در حین طلب حضور او معذرتها خواست - و در سامان
 و سرانجام کوتاہی نمودہ بزعم خود در رفع غبار خاطرش کوشید
 بحسب اتفاق خانخانان رخصت جاگیر گرفتہ در لاهور متوقف ہوں
 کہ مہابہت خان معائب گشتہ بعزم حضور بلاہور رسید - خانخانان اصلاً
 احوال پرہی ہم نکرد - مہابہت خان سوختہ بیمار و تھی او شد - چون
 بکنار آب بہت استیلا یافت مردم تعیین کرد - کہ او را از راہ برگردانند
 خانخانان در دہلی لنگر اتامت انداخت - در همان ایام شعبدہ باز
 فلک لعبتہ دیگر برانگیخت - وقت مراجعت رایات پادشاہی

از کابل مهاجرت خان آواره ادبار گشمت - نور جهان بیگم خاننجانان را
 طلب داشته با فوجی بتماثب او تعیین کرد - و درازده لک روپیه^(۲)
 با نیل و اسب و شتر از طرف خود رعایت نمود - و نیل مهاجرت
 خان نیز بدر تنخواه کرد - اما زندگی فرصت ندان - در لاهور
 بیمار شد - و بدھلی رسیده در سن هفتاد و دو سالگی سنه (۱۰۳۶)
 هزار و سی و شش هجری آخر مال بیست و یکم جهانگیری
 روپیه حیات شهرت * خان سپه سالار کو * تاریخ اسمت
 و متصل مقبره همایون پادشاه مدفون گردید *

خاننجانان در قابلیت و استعداد یکتای روزگار بود - و او عربی
 و فارسی و ترکی و هندی زبان داشت - شعر خوب می فهمید
 و می گفت - رحیم تخلص میکرد - گویند که با کثر زبانها (که در عالم
 رایج است) حرف میزد - و سخا و همت او ضرب المثل هذ است
 بلکه برخی حکایات مستبعد شمارند - گویند روزی بر براتها دستخط
 میکرد - هر برات پیدای بجای هزار تنگه هزار روپیه دستخط کرد
 و همان بحال داشت - مگر شعرا را در مله بزر سرخ سنجید - روزی^(۳)
 ملا نظیری گفت - که لک روپیه چه قدر توده میشود - ندیده ام
 فرمود از خزانه بیارند - و چون جمع کردند ملا گفت - شکر الله که
 بسبب نواب من اینقدر زر دیدم - فرمود همه بملا دهند - که حالا
 شکر الهی کند - همواره مبلغهای خطیر بدریشان و علما باءلان و اخفا

(۲) نسخه [چ] طلبدده (۳) در [بعضی نسخه] ملا نظیری *

(باب الحاء) [۷۱۰] (مآثر الامراء)

میدان - و بدرد دستها سالیانه میفرستاد - اجتماع اهل کمال از هر فن

در وقت او مثل عهد سلطان حسین میرزا و میر علی شیر بود *

بالجمله در شجاعت و سخاوت و دانش و تدبیر ملکی سرآمد

درازگار بود - اما کینه درمی و دنیا دوستی و زمانه سازی بیشتر داشت

بارگیر کلامش بود - که با دشمن در لباس دوستی دشمنی نموده آید

از برای او گفته اند * بیت *

* یک وجب قد و صد گره در دل *

* مشککی استخوان و صد اشکل *

تقریباً سی سال بدفعت در دکن مانده - هرکه از شاهزادها و امرا

بکمک آمد اخلاص و اطاعت سلاطین دکن بار دیده نفاق و غدیر

نسبت بار میکردند - حتی شیخ ابو الفضل فتوای بغی در حق او

میداد - در عهد جهانگیری بدوستی ملک عنبر متهم شده تغیر

گشت - محمد معصوم نوکر معتبرش کور نمکی کرده بعرض پادشاه

رسانید - که مکاتیب ملک عنبر نزد شیخ عبدالسلام لکهنوی سمع

که ملازم خانخانان بود - مهابت خان پسر هوش آن مامور شد

چندانکه بتعذیب آن بیچاره پرداخت - جان در باخته بافشا

لب نکشود *

خانخانان از اعظم امرای ابن سلطنت بود - نام نامی او بر مغنه

ایام نقش درام گرفته - در عهد عرش آشیانی مصدر خدمات

شایسته گردید - از انجمله سه کار نمایان کرد - فتح گجرات - و تسخیر

سندده - و شکست هیل خان بیجاپوری - چنانچه بتفصیل بجای خود ثبت افتاد - اما در زمان جهانبانی خدمت مکانی کارے از درائی نگرفت - با همه دانائی درسم و فهمید پسندیده ذلتها کشید - و از هب جاه دسمت باز نداشت - گویند سخت ولعی باخبار دربار داشت - با آنکه در سه کس (وزنامه) را هر روز بدآک چوک میفرستادند جواسیس بر عدالت خانه و کچه‌ریها و چبوتره حتی در چوک و کچه و بازارها تعیین بود - که هرچه بانواه عوام می شنیدند بتحریر در می آوردند - شام همه را خوانده در آتش میسوخست گویند اکثر چیزها در آن وقت مخصوص خاندان اینها بود - چنانچه برهما که بر سر کس نمیزد - مگر شاهزاده‌ها - با آنکه پدرش امامیه مذهب بود خانخانان اظهار تسنن میکرد - مردم معمول بر تقیه میکردند - لیکن پسرانش سنی متعصب بودند - سوای شاهنواز خان و داراب خان پسران دیگر هم داشت - یکی میرزا رحمن داد - که والدہ اش از قوم سوده امرکوت بوده - در جوانی بعیثیات شگرف آراسته - پدر بسیار درسمت داشته - در مہگر قریب العهد بقوت شاهنواز خان درگذشت - کس را یارا نبود که باظهار آن پردازن بدرخواست مردم محل حضرت شاه عیسی سندهی (قدس سره) بخانه خانخانان آمده تعزیه و تسلیم فرمود - در میرزا امرالله از بطن جاریه بود - بے تربیت مانده در جوانی زندگی بسپرن

و عمده درامی خانخانانی میان فهیم بود - اگرچه شهرت بفلامی
 دارد اما در اصل راجه پوت پسر سمن مثل فرزندان پرورش یافت
 کمال ملاح و تقوی داشت - تا دم واپسین نماز تهجد و چاشم
 و اشراق از او قضا نشد - در ریش دوست بود - با سپاه برادرانه
 بر خورد - لیکن نغد مزاج - صدای تازه‌بانه همیشه بلند بود *
 گویند روزی دید که راجه بکرماجیت شاهجهانی با داراب خان
 تکیه زده بر یک مسند نهسته - زبان بفحش کشوده گفت - مثل تو
 برهنه با نیبره بیروم خان برابر نشیند - ای کاش عوض میرزا ایرج
 این می‌مرد - هر دو بعد از خواهی درآمدند - چون آخر طبیعت
 خانخانان انحراف یافته بود ادرا بر فوجداری سرکار بیجاگنده پای
 حساب آورد - از درستی بسیار بنواب کرده طمانچه بر روی حافظ
 نصرالله (که دیوان صاحب اختیار بود) زده از شهر برآمد - گویند
 خانخانان نیم شب خود رفته برگردانید - و در شجاعت و تهور
 آینه بود - چون مه‌ابن خان بفکر قید خانخانان شد اول فهیم را
 خواست که بتطبیع منصب عمده پادشاهی و انواع مواعید بفریبد
 راضی نشد - مه‌ابن خان گفت - تا چند بر هم‌امگری خود مینازی
 فهیم هر چند بخانخانان گفت (که اینجا غدر و مکر معلوم میشود
 مبادا بدلت و خوارگی کشد - مسلح و مستعد گشته عزم حضور
 باید نمود) قبول نکرد - چون نظر بندش نمودند بیشتر مردم
 پادشاهی را مه‌ابن خان بر سر فهیم فرستاد - او پسر خود فیروز

(مائثراامرا) [۷۱۳] (باب الخاء)

خان گفیت - چندے مردم را نگهدار - که تجدید وضو کرده درگاه
بسلامت ایمان ادا نمایم - پس از فراغ با پسر و چهل کس از ملازمان
خود جان را فدای آبرو ساخت *

* خدمت پرست خان *

رضا بهادر نام - از ادان صبی بغلامی و پرستاری شاهزاده
شاهجهان افتخار داشته بدوام خدمت و سعادت محرمیت
و مزاج دانی ممتاز گردید - گویند هنگامی (که شاهزاده بهم رانا تعین
شده بود) روزه در اودیپور بتقریب پانصد کرة خورد - و بر زمین
نه افتاد - و آه نکشید - این سخت جانی وسیله اعتبارش گشت
بر منصب و عزتش افزودند - بتدریج بهایه امارت تصاعد نموده
بخطاب خدمت پرست خان سر برافراخت - در وقت مراجعت
از صوبه بهار در خدمت سلطان مراد بخش ادرا از افزونی اعتمادش
باتفاق سید مظفر خان باره در قلعه روهتاس گذاشتند - چون بعد
واتعه ناگزیر جنت مکانی اعلی حضرت از جنیر دکن بگجرات رسیده
از کنار نالاب کانگریه ظاهر شهر احمدآباد (که هفت روز مخیم
سراذقات اقبال بود) بجانب مستقر الخلافه آگره کوچ فرمود
از اذنامی راه ادرا با فرمان از خط خاص نزد یمین الدوله بلاهور روانه
نمود - مشتمل بر آنکه زمانه آشوب طلب است - و زمین فتنه خیز
جهان را از لوث وجود شاهزاده چند (که ماده فساد اند) پاک سازد
خدمت پرست خان در عرض نه روز بذاک چوکی بلاهور پیوست

گویند سلطان دار بخش مشهور بسطان بلاتی (که آصف خان بانتضای مصلحتی چند روز از ابر تخت نشانده بود) با برادر خود سلطان گرشاسب شطرنج می باخت - غلغلۀ رضا بهادر شنید بتفرس دریافته با برادر گفت - رضا نیامد - قضای ما و شما آمد یمین الدوله حسب فرمان سلطان شریاز مکتول را با سلطان بلاتی و برادرش پسران سلطان خسرو و طهمورس و هوشنگ پسران سلطان دانیال حوالۀ خدمت پرست خان نمود - و از بیعت و پنجم جمادی الاولی سنه (۱۰۳۷) هزار و سی و هفت همه را در یک روز بعدم آباد فرستاد *

در سرآغاز جلوس باضافۀ منصب و خدمت میرنوزکی و عنایت اعضای مروج تحصیل مباحث نمود - و پس ازان بتفویض میرآتشی بلند مرتبه گردید - در سال دوم چون خانجهان لودی از آگره فرار نمود او پیش از امرای متعین (که بسردارچی خواجه ابوالحسن بتعاقب مامور شده بودند) بانفاق سید مظفر خان بارهه و راجه بیتهل داس کور در حوالی دهولپور بمخالف پیوسته دستبرد مردانه نمود و بارها یکه خود را برصف غنیم زده دران دار و گیر زخم تیر (که بر شقیقه اش رسید) از پا درآمد *

گویند چون خدمت پرست خان در تعاقب مضارعت بکار برده شبگیر نمود راه را غلط کرده بر قبیلۀ خانجهان (که همراه محمد شه لودی دامادش پیشتر بطرف آب چیتل روانه بود)

رسیده جنگ عظیم در دیوسمک - و از طرفین بهادری و مردانگی بتقدیم رسید - که ناسخ کارنامه رستم و اسفندیار گشمت - محمد شه لودی با در برادر خود و درازده نفر از خویشان و نوکران معتبر خانجهان نقد جان در باخت - و رضا بهادر با شصت نوکر عمده خود بکار دغاھی آمد - نعلش ادرا متصل نخاس آگره نقل نموده گذذست بنا یافت - دختر کوتوال خان غلام گرجی دولت خان (که خانخانان بار بخشیده بود) در حباله نکاح داشت - و با هم محبت مفرط بود چنانچه حرف عاشقی اینها در انوقت بر زبانها افتاده - هرگاه خدمت پرست خان بار میگفت (که من فدوی جان نثار درگاهم امروز فردا بکار ولی نعمت می آیم - حال تو چیست) او افیون و زهر که در کنار پارچه خود بسته داشت مینمود - پس از فوتش اگرچه توفیق مردن نیافت اما بید حالتی بر سر قبر او نشست - اعلیٰ حضرت ازین جهت اموال خدمت پرست خان را بدو بخشیده یومیه نیز مقرر فرمود - سال نگشت که بزرگمستی و ساسله جنبانی بدو بدمشیدان شیفته سرود و رقص گشته بمی گساری افتاد - چون پیدادشاه خبر رسید ادرا در عقد ازدواج قلعه دار خان چیله در آردند - و پس از فوتش سر محاروق ساخته باز بر هر قبر رضا بهادر نشست - اعلیٰ حضرت باز آن یومیه بجان فرمود *

گویند رضا بهادر در بیست کس بیش قرار نوکر داشت - که هر روز با پنجاه کس طعام میخورد - و چوکی و سواری بآنها

معاف بود - پس از جلوس اعلیٰ حضرت با فوج سنگین به تذبیه
میوان میوات تعین گشت - درانجا خون بسیار ریختند - و همه را
نه تیغ کشید - و بقیة السیف از پیر و جوان همه را مجبوب ساختند
تا قطع تذاصل شود - و جم غفیر را از نسا و اطفال باسر باکرة آوردند
هر روز جوفه ازان از مجامعت و گرسنگی راه فنا می پیمودند *

گویند جوهرینے بود - دران وقت بزرگداری مشهور - بحضور افضل
خان دیوان اعلیٰ آمده بتحصیل ثواب در لک روپیه بالمقطع
بچهار قسط بجهت استخلاص آنها ذمہ خود قبول کرده اسارا را
سرداد - و قسط اول را بخزانہ عاید ساختند - و در قسط دوم طومار
سی هزار روپیه بابت حویلی و اسباب خانہ - و عوض تتمہ با پسران
و دختران خود آمده در کچہری نشست - چون این کیفیت بعرض
پادشاهی رسید و استفسار از وقت ظاهر کرد کہ زنان و اطفال
بیگناہ هر روز از گرسنگی تلف میشدند - عوض خون بہای آنها
جان خود را با زن و اولاد خود باختند - اعلیٰ حضرت ازین حسن ادا
طومار را واپس دادہ باقی را ہم بخشیدند - لیکن تقید شد کہ
متصدیان دیوانی بے تحقیق احوال کسی را ضمان نگیرند *

* خانجہان لودی *

پسر دولت خان لودی شاہوخیل است - پیر خان نام داشتہ
در ربیعان شباب با برادر کلان خود محمد خان از پدر رنجیدہ
بہ بنگالہ پیش راجہ مانسنگہ رفتند - درزے (کہ میخواستند از دریا

گذشته دافل شهر شوند) بر سر کشتیها گفتگو واقع شد - و بزود خوردن
 انجامید - اتفاقا در برادرزاده راجه کشته شدند - پس از آنکه راجه
 از احوال اینها مطلع شد بذایر سابقه معرفت سی هزار روپیه تواضع کرده
 رخصت نمود - که مبادا از راجپوتیه اذیت کشند - محمد خان
 در این جوانی در گذشت - و پیرا بیداری اقبال نزد شاهزاده سلطان^(۲)
 دانیال منظور نظر گردید - گویند^(۳) بمصاحبت و قرب بجائے رسید که
 درونی نماند - در مخاطبات بفرزندی مخاطب میگشت - پس
 از فوت شاهزاده در بیست سالگی در خدمت جناب مکانی پیوسته
 بقرب و منزلت خاص اختصاص گرفت - اولا بمنصب سه هزار ری
 و خطاب ملائمت خانی سرفرازی یافته در ایام معدود بخطاب
 والای خانجهانی و از اصل و اضافه بمنصب پنجهازری بلند نامی
 اندوخت - و در محرمیت و اعتبار سخن شریک و سهمی نگذاشت
 حکم نشستن غسل خانه فرمودند - و مکرر اندرون محل بردند
 و خواستند بیک از خویشان پادشاه محل نسبت کرده مخاطب
 بسطان جهان فرمایند - او عرض کرد که سلطانی مخصوص
 بشاهزادههاست - و نشستن حضور و رفتن محل هم مختص بایشان
 امیدوارم که این تکالیف معاف شوند - و نسبت محل بمهمان نیاید
 گویند جهانگیر پادشاه آقائی و نوکری با او منظور نداشته یارانه
 سلوک میکرد - اما او دست از نوکری برنداشته یا از حد خود

(۲) نسخه [ج] شاهزاده دانیال (۳) در [بعضی نسخه] مصاحبت و قرب

فراتر نمیگذاشت - چون شاهزاده پرویز با راجه مانسنگه و شریف
 خان امیر الامرا بکمک خانخانان تعیین دکن شده کاره متمشقی
 نگشتم در سده (۱۰۱۸) هزار و هیزده هجری خانجهان را با درازده
 هزار سوار جرار ضمیمه عساکر منصوره ساختند - و وقت رخصت
 پادشاه خود از جهررگه خاص و عام فرود آمده دستار خود را
 بر سرش گذاشته دست او گرفته بر اسب سوار کردند - و حکم شد
 که از حضور نقاره نواخته روان شوند - ازین طرف پادشاه و ازان سو
 خانجهان بے اختیار گریه مفارقت میکردند - و بهر منزل سوغات
 و ارمغانی از حضور میرسید - خانجهان در برهانپور توقف نکرده
 عزیمت بالاگهات (که معسکر فوج پادشاهی بود) نمود - در ملاکپور
 جنگ عظیم با ملک عنبر واقع شد - سپاه هندوستان (که از برگری گری
 دکن واقف نبودند) تیز جاپوی کرده بسیار ضایع شدند - پس ازان
 خانخانان آمده بتواضع تمام در خورد - و ببالاگهات برد - چون
 از حضور قرار یافته بود (که از طرفه خانجهان با لشکر دکن و از
 جانب دیگر عبدالله خان زخمی با فوج گجرات بدولتآباد رفته عنبر را
 در میان گیرند - و مالش بسزا دهند) گویند ملک عنبر ازان خبر
 مضطرب شده با خانخانان ساخت - و او خانجهان را بلطائف الحیل
 چندان در ظفر نگر نگاه داشت که عبد الله خان بدولتآباد رسید
 و عزیمت یافته رجع القهقری نمود - و ملک عنبر از او پرداخته
 بقزاقی کهی و رسد اردوی خانجهان همس گماشت - گرانعی غله

بجائز رسید که سیرے بیک رویه میسر نمیشد - و سقطین دراب
 علاوه گردید - بکمال آسیمه سری صلح گونه کرده بیرهانپور بر گشت
 و این بدنقشی بنام خانخانان نشست - ^(۲) خانجهان بحضور نوشت
 که این همه از نفاق این کهنه عمله بوقع آمد - بعهده او را بابد
 گذاشت - و الا طلب حضور شود - که من با سی هزار سوار در عرض
 در سال باقبال پادشاهی از استخلاص قلاع این ملک را پرداخته
 بیجاپور را ضمیمه ممالک مکرر سه میکنم - و الا روی خود به بندهای
 درگاه نمایم - بنابراین مهمات دکن بخانجهان من حیث الاستقلال مفوض
 گشته خان اعظم کوکه و خانعالم با امرای دیگر بر کمک سابق افزوده
 خانخانان بحضور شتافت - اما نفاق امرا از میان نرفت - و هیچ
 بذربسی صورت نگرفت - خانجهان را به تیولدار می تھانیسر و اتامت
 ایجاپور مهاتب نموده سرداری بخان اعظم قرار یافت - و بعد
 سال (که خانجهان بحضور رسید) همان قرب و منزلت داشت
 سرموئے نفاذت راه نیافت - تا در سال پانزدهم جاوس (که داعیه
 قزلباش بتسخیر قندهار ظاهر شد) خانجهان را بصاحب موگی
 ملتان رخصت نمودند - در مهادهی سال هفدهم (که شاه عباس مغوی
 در محاصره چهل روز قلعه قندهار بتصرف در آورد) خانجهان
 حسب الحکم جهت و شورت این کار بمعهت تمام درانه حضور شد
 اما مراجعت این وقت در مردم (که از حکم پادشاهی خبر نداشتند)

محمول بر خفت و نا سرداری خانجهان گردید - و یقین مردم شد که درین مرتبه از پایه می افتد - بلکه جانبیری نیست - حال آنکه مکرر فرامین بار رسید - که زنده اراده قلعه نغمائی - که مقابله با سلاطین غیر سلاطین را تجویز نکرده اند - و پس از رسیدن حضور قرار بر آن یافت که تا رسیدن شاهزاده خود را بملتان رسانیده در سرانجام آن یساق کوشد *

گویند اکثر طوائف افغان حوالی قندهار بملتان آمده بخانجهان گفتند - که بنا بر حمیت همقومی اگر از سرکار پنج تنگه یومیه بسوار و درتنگه به پیاده مقرر شود (که از قوت ناگزیر است) با انبوهی تمام در هر ادلی شما تا صفهان ملک گرفته میدهیم - و تعهد میکنیم که بیک رویه پنج آثار غاه بلشکر شما تا آنوقت رسانیم خانجهان گفت که هرگاه این قسم اتفاق پادشاه معاینه کند مرا زنده چرا خواهد گذاشت - درین ضمن فلک انقلابی دیگر زد - که میان پادشاه و شاهزاده ولیعهد شاهجهان برهمزدگی واقع گشته بقتال و جدال منجر گردید - تعیین افواج بر سر قندهار موقوف شده متواتر بطلب خانجهان احکام صادر شد - و آخر پادشاه نوشتند - که درین وقت شیرخان سوز با آن همه عداوت اگر میبود خود را میسرسانید شما هنوز نیامدید - اتفاقا بخانجهان عارضه رو داد - که سیزده شبانه روز هوش نداشته - و بعد از آنکه بحضور رسید جهت حفاظت

(۰ اثرالامرا) [۰۷۲۱] (باب الخطاب)

تلعه آگره ر خزانن آنجا باقامت فتحپور سيكري مامور شد
در سال نوزدهم از انتقال خان اعظم كوكه بصوبه دارى گجرات
تعيين يافت - و چون مهابت خان را بتقريب صوبه دارى بنگاله
از اتاليقى سلطان پوريز جدا كردند خانجهان بجای او مقرر شد
و در برهانپور بسطان پيوست - و در سال بيست و يكم سنه (۱۰۳۵)
هزار و سي و پنج (كه سلطان پوريز وديعت حيات سپرد) تمام كارهاى
دكن بعهده خانجهان تفويض يافت - او به تذيبه فتح خان پسر
ملك عنبر (كه بملك پادشاهي گرد شورش مي انگيخت) متوجه
بالاگهات گشته تا كهوكي عذان باز نكشيد - درانوقت حميد خان
حبشي (كه زنش فوج كشي ميگرد) مدارالمهام نظام شاه بود - لابه گري^(۲)
و چابلسي بدش گرفته خانجهان را فریفت - كه به پيشکش سه لک
هون ملك شاهي بعهده او را گذاشت - چنانچه فوجداران و تهانه داران
بالاگهات بموجب نوشته خانجهان مكانهاى خود را بوكلاى نظام شاه
سپرده بپرهانپور فراهم آمدند - مگر سپه دار خان كه بعدر حكم حضور
قلعه احمدنگر نداد - گویند خانجهان بانقضای عقل در اندیش
باين احسان نظام شاه را از خود ساخته پناه روز ناکامي انديشيد
بالجمه داغ اين بدنامي بر چهره حال او ماند - و در همين ايام
(كه مهابت خان بانديشه كردار ناهنجار خود از دربار بدر زده
بشاهجهان در جنب پيوست) جنم مكاني خطاب سپه سالارى او را

(۲) نسخه [ب] نظام شاهيه .

(باب الخاء) [۷۲۲] (مآثر الامراء)

بخانجهان عنایت فرمودند. و چند روزی نگذشته بود که جنیت مکانی بملک بقا شناخت. شاهجهان جان نثار خان را (که از معتمدان مزاج دان بود) با فرمان عنایت و بحالی مریدداری دکن نزد خانجهان فرستاده بدریافت مافی الضمیر او و استمزاج آمدن خود از راه برهانپور نیز مامور ساختند. خانجهان با وصف اینکه در مراسم خدمتگاری شاهزاده در حین اقامت جنیر کوتاهی نمیکرد درینوقت باغوازی دریا خان روهله و مشورت فاضل خان دیوان دکن [که گفت سلطان دار بخش در اردو بر تخت نشسته و شهریار در لاهور دعوی سلطنت میکند. با ایشان (که شما این همه خدمتگاری کردید) پروردز مهابت خان ماحق شد. و خطاب سپه سالاری (که از حضور بشما عنایت شده) بار دادند. نواب بفضل الهی صاحب جمعیت و الوس اند. هرکه پادشاه شود نوکر او هستند] چون زمان نکبت و زوال دولتش تریب رسیده بود با آنهمه دانش و فراست (که یگانه وقت بود) غلط کرده جان نثار خان را بے آگاهی عرضداشت هم در جواب فرمان کند برگردانید *

و چون شهرت یافت [که شاهجهان از گجرات مهابت خان را بر سر ماند (که قبائل خانجهان در اینجا اقامت داشت) تعیین کرده اند] او با نظام شاه بنارگی عهد و موثیق بر وفق مطلب خود (۲) مریکد نموده سکندر دوتانی (۳) را بحراسمت برهانپور گذاشت. و خود

(۲) در [بعضی نسخه] مطالب (۳) در [بعضی نسخه] دوتانی *

(مآثر الامراء) [۷۲۳] (باب الخلاء)

با اموی کمی بماندو آمده صوبه مالوه را از مظفر خان معموری صوبه دار آنجا برگرفت - مردم پادشاهی همه گرویدگی داشتند اکثره گفتند اگر اراده جنگ باشد ما همه رفیقیم - چون دیدند (که خانجهان بگرونی نمیکنند و بدنامی مفت عاید حال ما ست) برخاسته راه حضور گرفتند - و خانجهان تا خبردار شود (که شاهجهان از راه گجرات گذشت) امرا و راجها از اطراف و جوانب پیش ایشان فراهم آمدند - و ظاهر شد که جلوس دار بخش هم توطیه و تمهید سلطنت ایشان است - که آصف خان کرده - دانست که آنچه کردند موافق بود - اما رفتش گذشت - ندامت چه سود و کیلے بحضور فرستاد - و بعد سربر آرائی پیشکش با سهوا مراد بن ارسال داشت - (اعلیٰ حضرت) که جهان کرم و مرتب بودند) از بد سلوکی او اغماض کرده صوبه دار (ی مالوه) بار مسلم داشتند - و در سال دوم (که از تنبیه ججهار بندیله را پرداخته بحضور رسید) اگرچه بدستور عهد جنم مکانی جمیع امرا پذیره نشدند اما پادشاه بوعایت خاطر او (که همیشه بالا دست همه استاده میشد) مهابت خان را (که خانخانان شده سر بکسے فرود نمی آورد) (خصت دهایی فرمودند لیکن * مصرع * * آن قدح بشکست و آن ساتی نماند * آن اعزاز و سلوک آقا کجا - و آن رجوع خاص و عام کو - و معهدا از طرفین صفای خاطر هم نبود - حکم شد که این همه فوج در حضور با خود داشتن چرا - بر طرف باید کرد - و بعضی محالات سپر حامل

بتقریب از تغییر کردند - و همیشه تا هشتک ماه (که در حضور بود)
 بتوهم کردار خون بناخوشی و تذبذب گذرانید - شب در دربار
 میرزا لشکری پسر بهخلص خان از شوریده سرب پسران خانجهان
 گفت - که امروز فردا پدر شما را مقید خواهند کرد - چون این
 حرف داهی (که فرغی از راستی نداشت) بخانجهان رسید بسکه
 به عنایتها میدید بهراس و دسواس افتاده خانه نشین گشت
 اعلیٰ حضرت اسلام خان را نزد او فرستاده استفسار و استکشاف
 فرمودند - او استیلائی توهم انحراف مزاج پادشاهی ظاهر کرده
 مسلمت نمود - که امان نامه بخط مقدس مرحمت شود - چنانچه
 بر وفق مدعای او نوشته فرستادند - و باین دولت آصف خان نیز
 بظاهر رفتها کرده گفت - اگر شما منزوی میشوید انصاف این اسم
 که امروز ما همه رفیق شویم - چون مواد نکال و خسران آماده
 گشته بود املا نشفی و طمانینت نشد - و بحکم الخاین خایف
 توهم بر توهم می افزود *

گویند شب (که میخواهد از آگره راه آدرگی پیش گیرد) آصف
 خان مطلع شده باعلیٰ حضرت رسانید - فرمودند چون عهدنامه
 مرقوم شده و پاداش پیش از صدر جریمه عقلا و شرعا جایز نه
 تعرض مناسب نیست - و هنوز حرف در میان بود که آدرگی او
 بعرض رسید - همان وقت خواجه ابوالحسن تربتی با امرای
 دیگر بتعاقب تعیین شدند *

(مائراامرا) [۷۲۵] (باب الخاء)

گویند نصف شب دیوایی بیست و هفتم صفر سنه (۱۰۳۹)

هزار و سی و نه بود - که از حوبلی آگره برآمد - چون بدر از

هتیا بول رسید جلو در گردن انداخته سر تواضع بر قاش زین انداخت

و گفت - خدایا تو میدانی که برای حفظ آبروی خود میروم - بغی

در خاطر نیست - و چون بد هوالپور رسید پیش از همه سید مظفر

خان بارهه و راجه بیتاهل داس و خدمت پرست خان از فوج

پادشاهی بسو رفتش (سیدند) و جنگی عظیم در پیوست - و آریزش

سخت رودان - حسین و عظمت در بسو رشید و شمس داماد او

با دو برادر خود محمد و محمود از نبائتر عالم خان لودی (که

از کهنه سپاهیان افغانه بود) و شصت کس از نوکران عمده مثل

بهیکن خان قویشی و غیره بقتل رسیدند - خانجهان بذات خود

چپقلشهای مردانه کرده زخمی عنان عزیمت بدریای چنبل گردانید

و بنا بر طغیان آب نتوانست مردم محل گذرانید - زوجه و دختران

خود را با بعضی اسامی معتبر در حوضه فیلان نشانده باسیمه سری

و اضطراب تمام گذشت *

* نیم جانے بدر آورده ام از دادی مرگ *

* این قدر زین سفر در ره آورد بس اسم *

(۲) در [بعضی نسخه] هزار و چهل و نه (۳) در [بعضی نسخه] هتیا بول

و در [بعضی] هتیا بول (۴) نسخه [ب] بهنگی خان - و در [بعضی نسخه]

بهنگن خان (۵) در [بعضی جا] چنبل آمده *

و بظاہر توقف فوج پادشاهی یک شبانه روز بعبور دریا خانچهان خود را بچنگلهای مانک ججهار ہندیلہ انداخت . و راہهای نامسلوک پیش گرفته سرے بگوندوانہ برآوردن - بکرماجیت پسر ججهار عمدا اغماض کرد - و الا میتوانست دستگیر ساخت - خانچهان چندی در لانجی دم آسایش گرفته از راه ہزار ہولایت نظام شاہیہ در آمد - بہاول خان میانہ جاگیردار بالاپور و سکندر دوتانی نیز ملحق گشتند - نظام شاہ آمدنش فوز عظیم^(۲) دانستہ گرمجوشیہا کردہ از دلنایان بیرون خیمہ زد *

چون خانچهان متصل سراپردہ او رسید ہدوز از اسپ فرود نیامدہ بود کہ نظام الملک باستقبال بیرون برآمد - و بردہ بالای مسند نشاند - و خود بگوشہ آن جا گرفت - و زرے برای اخراجات دادہ برگنہ بپر با آنکہ تہانہ پادشاهی بود تئخواہ کرد - و ہرقتا نیز جاگیر دادہ رخصت نمود - و خون بجمع فوج پرداخت - و در سر آغاز سال سیوم اعلیٰ حضرت بارادہ استیصال او بلدہ برہانپور را بورون مسعود دار السرور ساختند - و سه فوج پنججہا ہزار سوار بسرکردگی اعظم خان سارجی صوبہ دار دکن کمیل کردند - و خانچهان با چہل ہزار سوار نظام شاہیہ و غیرہ مقابلہ نمود *

گویند ررز جنگ در پالکی نشستہ تئباکو میکشید - عزیز خان پسرش گفت - اگر ارادہ جنگ است سوار شدہ باید تاخمت

(۲) نسخہ [ب] فوزے عظیم *

والا چرا عالمی را بخزایی میدهید - گفت اعتقاد شما این است
که بر لشکر پادشاهی غالب شویم - حاشا و کلا - اقبال خداداد است
میخواهم باین حرکت مذبح اصلاحی واقع شود - و برای شما روزگار
بهم رسد - و من درانه مکه شوم - و ازین تبدیل حرفهای خانجهان
باعث تفرقه افغانان شد - که از هذدوستان بکمال دعوی سلطنت
هجوم آورده بودند - چون برشکال در رسیدن خانجهان در موضع
راجوری چهار گروهی قصبه بیدر (که در دامن کوه واقع شده)
اقامت گزید - و بعد انقضای برسات مقرب خان سرفوج نظام شاهي
باتفاق بهلول خان بآمد آمد فوج اعظم خان از جالذابور خود را
بدهاردر کشید - و هنوز دریا خان رهله در نه پیوسته بود که اعظم
خان قابو دیده از دیول گانون درانه شده از گنگ گذشت - و از
منجهای گانون بر خانجهان (که زباده بر چهار صد سوار نداشت)
تاخت - خانجهان آماده پیکار گشته تبادل را بکوهستان روانه کرد
و خود جنگ گنان بر آمد - و چون بالای گهات^(۲) راجوری رسید
با بهادر خان لودی برادر زاده خانجهان و بهادر خان رهله
مقابله شد - از طرفین دین مردانگی داده هر چند بهادر خان رهله
در میدان افتاد اما فوج پادشاهی متواتر بکمک رسید - بهادر خان
لودی دل بای داده میخواست بدر رود - زوجه بهار سنگه بزدیله
بآن خون گرفته رسیده از هم گذرانید - خانجهان با زنان اسپ سوار

(۲) در [بعضی نسخه] بر بالای گهات .

از سیوگانون گذشته به بیضا پور رسید - و دزیا خان نیز در راه ملحق گردید - و از آنجا بدولتآباد شتافته چندی طرح اقامت انداخت - هر چند مبالغه میکردند که بر تخت نشیند در جواب میگفت - پنجاه سال از عمر گذشته - معلوم نیست که بعد از من پسران من قابل سلطنت باشند ، هر مغلی یک یک افغان را از بلاد و دیهات بخفت اخراج کند - آنوقت داه و کنیز افغانان نام مرا گرفته کفش بر زمین میزنند - که بشویمی او باین حال رسیدیم - مرا تاب این همه پاپوش خوردن نیست - بهاول و سکندر ناخوش شده جدا گشتند - و از نظام شاه هم چندان التفات معاینه نکرد بلکه منتهز غدر دید - از دستگیری غرض آلود او دل بر گرفت و بمشورت دریا خان رهله و ایمل خان ترین و صدر خان عزیزم پنجاب نمود - که باعانت افغانان آنجا شورش برانگیزد - از دولتآباد^(۲) بانتور آمد - و از راه دهرنگان و انبه پاتر گذشته روی عزیزم بمالوه گذاشت - عبدالله خان فیروزجنگ و سید مظفر خان بارهه بتعاقب تعیین شدند - جائی نتوانست توقف نمود - تاراج کذا میرفت - از نواح سررنج پنجاه فیل پادشاهی گرفته بملک بندیه در آمد - تا بکالپی سر بر آرد - بکرماجیت پسر چهار بندیه بتدارک تقصیر سابق خود را رسانیده بدریا خان (که چنداول او بود) در آریخت - و دران زن و خورد دریا خان راه فنا پیمود

خانجهان از کشته شدن چندین رفیق قرین اندوه و تاسف گشته
 روانه پیش شد - چون بولایت بهاندر رسید سید مظفر خان باره
 هراول فوج پادشاهی قریب گردید - خانجهان بنه و بار را روانه
 کرده با هزار سوار گرم پیکار گشت - محموند خان پسرش با جمعه
 کشته شد - خانجهان ناچار جاو گردانیده براه افتاد - و چون در حوالی
 کالنج رسید سید احمد قلعه دار آنجا سر راه گرفت - و دران آویزش
 حسن خان پسر او دستگیر گردید - خانجهان بقائد اجل بیست کرده
 دیگر رفته کنار تالاب سپینده فرود آمد - و بمردم گفت که فوج
 پادشاهی دست از تعاقب بر نمیدارد - پاشه کوب رسید - تا کی
 بگریزم - این همه خویش و قوم کشته شدند - من هم از زندگی
 سیر آمده ام - غیر از کشته شدن علاج نیست - هرکه خواسته باشد
 بدرود - و آنچه مانده بون بهمه قسمت کرد - بسیار جدا شده
 رفتند - غره رجب با جمعه پای نبات افشوده با سید مظفر خان
 باره در آریخت - و آخر پناه گشته با عزیز خان پسر خون و ایمل
 خان تین و صدر خان تا جان در بدن بون آویزشهای نمایان نموده
 هشت بشمشیر و پهلو بزوک خانجره یارن - بزخم تار مادهو ساگهه
 بر زمین افتاد - و عبدالله خان زخمی سر او را بحضور ارسال داشت
 وقتی (که اعلی حضرت در برهانپور بکشتی سیر دریای تبتی
 میگردند) از نظر گذشت - بموجب حکم در مقبره پدرش مدفون

(۲) در [بعضی نسخه] سپینده - و در [بعضی] سپینده •

گردید - طالب کلیم این رباعی گفته گذرانید * رباعی *

- * این مژده لطف از بی هم زیبا بود *
- * این کیف در بالا چه نشاط افزا بود *
- * از رفتن دریا سر پیرا هم رفت *
- * گویا سر این حباب آن دریا بود *

در بطریق تعهیه تاریخ این راتعه یافته اند * مصرع *

* که آه و ناله از افغان بر آمد *

مردم آن رتعت در احوال خانجهان افراط و تفویض کرده اند - بعضی
 برانند که اصلا بغی و خروج در سوش نبود - آنچه بوقوع آمد
 محض برای خود داری بود - و برخه گویند همیشه مزاجش مجبول
 خودسری و طغیان بود - و بے تکاشا زبان طعن و سرزنش بر دراز
 کنند - قطع نظر از اقوال مخالف و موالف از احوال او که بتقرس
 میرسد این است - که مرد راست و درست بود - زمانه سازی
 و در رویی نداشت - سیلیی روزگار نخورده بود - حرف کاهش
 بگوش نرسیده محسود همه بود - و همه دست نگرش - پادشاه
 هذدوستان با آن همه عظمت و شان شیفته و فریفته او - از نخوت
 د بے نیازی سر بفاک و ملک فرور نمی آورد *

روزه شاهجهان تقریبا بسید خانجهان باره گفتند - که این
 خطاب شخصی است که ما و جمیع شاهزادها آرزومند نگاه او بودیم

(۲) نسخه [ب] راست بود *

و او با استقامت با کسی حرف نمیزند - یکباره نیرنگی چرخ بوقلمون عالی
 نازه بروی کار آورد - و صف دیگر بر بساط روزگار چید - آن خصوصیت
 و محرمیت نماند - مردمی (که بار مجرای او نمی یافتند) سر
 همسری برداشتند - بل یکسر و گردن بلند تر افراشتند - و صدر
 بعضی حرکات بے اخلاصی (که در پیشگاه خلافت محمول بر بغی و فساد
 شد) باعث آن گردید که هر ببقدری بچشم حقارت می نگریست
 و هر هرزه گوئی صدای خارج آهنگی بگوش می کشید - بسکه غیر
 بود و شریف النفس متحمل نشد - طبع کبید - و دل بر کند
 آوارگی و بیابان مرگی مرجع پنداشت - و ادا ابدانیت ببایستین
 فاختر ایسرهما - بمزاج ننگ پرستان غیرت آئین هیچ تعبیه و جان کنیز
 ناگوار تر از ذلت بعد از عزت نیست - لهذا خود را رسانید
 بجائی که رسانید - پس در بدو حال علمت اینهمه ارتکاب متاعب
 و مهالک غیر از پاس آبرو و حفظ مراتبه نبود - بعن ازان اغراض
 دیگر هم ضم شد - بلکه ضرورت لازم وقت افتاد - مثل جمع فوج
 و اتفاق با نظام الماکیه - اگر نقشش درست می نشست و زمانه
 بر سرباری می بود حسب جاه دنیا کی میگذاشت که بذوکری
 سر فرود آرد *

بالجمله خانجهان بوفار و حلم متصف بود - و مجوز ضرر اهدی
 نمیشد - بیشتر رغبت بصحبت اهل ایران داشت - با آنکه
 سنی مذهب بود - اگرچه پدرش بتشیع شهرت دارد - و مقوله ارسنی

که شجاعیت بی غلامی مرتضیٰ علی نمی باشد - آخراً از صحبت
 شیخ فضل الله برهانپوری شوقی بتصوف بهم رسانید - شبها
 با درویشان و علما بسر میبرد - و اظهار تفرغ از دنیا میکرد - در
 سرکارش فروغ بدعت نبود - اخراجات او گاه سه لک روپیه در ماه
 و گاه کمتر - و قلیله پس انداز هم میشد - خود بکارها نمی رسید
 و با هذود التفات نمیکرد - محاسبه اعمال و دیگر اکثر امور ملتوی
 بود - پسرانش بسیار بودند - چندی در معارک جان سپردند
 و اصالت خان (که سه هزاری منصب داشت) در ایام آرادگی
 در دولتآباد درگذشت - و مظفر از پدر جدا شده بحضور رفت
 و فرید و جهان دستگیر گشتند - و عالم و احمد گریخته بعد مدتی
 بحضور آمدند - کسی تا حال از اولاد او ترقی نکرد *

• خان عالم میرزا بر خوردار •

پسر میرزا عبدالرحمن دولدی ست - که ابا عن جد دین دودمان
 تیموریه دیرین خدمت و ثابت حقوق است - و از زمان صاحبقران
 نیاکان او پشت پشت او را شده اند - جد کلانش میر شاه مالک
 از اعظم امرای صاحبقران بود - و بخیر اندیشی و دولتخواهی همواره
 در شناس - میرزا بر خوردار تا سال چهارم اکبری در صد و پنجاهی
 منصب داشت - در سال چهل و چهارم [که دایمیت اجینیه (که

(۲) نسخه [ب] فضل برهانپوری (۳) نسخه [ج] که احوالش جداگانه

(مآثر الامراء) [۷۳۳] (باب الطاء)

از سرتابان صوبه بهار بود) از زندان (هائي یافته دستوري بنگاه گرفت [ميرزا بکين آنکه پدرش عبدالرحمن آريزه آن بومي زندگاني سپرده بود با برخه در محرا برو ريخت - دلپت بدر رفت عرش آشياني فرمودند که ميرزا را بر بسته نزد آن زميندار برند باستشفاع بعضی باز يابان حضور متوف شده زنداني گرديد اتفاقات در خدمت شاهزاده سلطان سليم بسيار مربوط بود - پس از جلوس چون در فن ميرشکاري کمال مهارت داشت بخدمت قوش بيگي امتياز يافت - و در سال چهارم جهانگيري بخطاب خانعالم لوائ ناموزي بر افراخت - و چون در سال ششم سنه (۱۰۲۰) هزار (۲)
و بيستم هجري شاه عباس صفوي پادشاه ايران يادگار عاي سلطان طالش را بتعزيت عرش آشياني و تهذيب جلوس فرستاد در سال هشتم بهمهري او خان عالم بسفارت دستوري يافت - چون شاه بدفع زمينه در سمت آذربايجان متوجه بود حسب المرضي چند گاه در هرات و قم متوقف گشت - گوئند مردم بسيارے همراه داشت - دريستم نفر نوشچي و ميرشکار بودند - و هزار کس از ملازمان معتبر پادشاهي بود - بذابر امتداد وقفه بيشتارے را از هرات برگردانيد - در سال (۱۰۲۷) هزار و بيستم و هفتم (که شاه بدارالسلطنت قزوین معاودت نمود) خان عالم (که همگي قريب (۴)
(۲) نسخه [ب] هشت هجري (۳) در [بعض نسخه] طالش (۴) نسخه [ج] قريب هشتصد نفر .

سلطنت هذوستان بجلوس صاحبقران ثانی شاهجهان مزین گشت
خانعالم بمنصب شش هزاری پنجهزار سوار و علم و نقاره سرافرازی
یافته بصوبه داری بهار از تغیر میرزا رستم صفوی رخصت یافت
و بذایر آنکه از افزونی کوکنار بمهمات ملکی نمی توانست پرداخت
در همین سال معزول گردید . و در سال پنجم آخر سنه (۱۰۴۱)
هزار و چهل و یک (که اعلی حضرت از برهانپور بکبرآباد علم
معاودت افراخت) خانعالم بتقدیل سده سنیه میاهی گشت
پادشاه بسبب کبر سن و التزام کوکنار او را از خدمت معاف
داشته مبلغ یک لک روپیه برسم سالیانه مقرر شد . در دارالخلافت
آگره رحل اقامت افکنده بجمعیت خاطر روزگار بسر برد . باجل
طبعی در گذشت . لا ولد بود . برادرش میرزا عبدالسبحان فوجدار
آله آباد بوده ضبط درسمت داشت . تغیر شده تعیین کابل گشت
و در هنگام افرویدی کشته گردید . پسرش شیر زاد خان بهادر
پر دل بود . در جنگ سپینده با خانجهان لودی بکار پادشاهی آمد
صاحب عالم آرا نوشته . که خان عالم از جانب جهانگیر پادشاه
بخطاب بهائی یعنی برادر سرافرازی داشت . اما در احوال نامه های
هذوستان هیچ جا مذکور نیست . و برزبانها سایر و دایره
و چون شاه هم در وقت ملاقات اظهاره باین معنی فرمود چنانچه
در صدر گذشت دایله واضح بر صدق مدعاست . چه بدون تحقیق
شاه بر زبان نمی آورد . والله اعلم *

• **خواجه ابوالحسن قرظی ملقب بمرکن الملطنه** •

قرظی آلکائے ست از خراسان - قطب الدین حیدر (که مظهر آثار غریبه و امور عجیبه بود . و حیدریان بوی منسوب اند) از آنجا ست خواجه در عهد عرش آشیانی بخدمت وزارت شاهزاده دانیال و دیوانی دکن اختصاص داشت - چون جنت مکانی سربرآرای سلطنت شد خواجه از دکن حضور طلب گردید - سال دوم (که آصف خان میرزا جعفر بمنصب وکالت بلند آبگی یافت) در بمراهی خود جهت سررشته داری در خواست - پس از آن (که آصف خان بهم دکن شتافت - و دیوانی باعتماد الدوله باز گردید) خواجه در رکاب پادشاهی بقرب و اعتبار امتیاز یافته در سال هشتم

- سنه (۱۰۲۱) هزار و بیست و یک هجری بمنصب والای میر بخشیکری افتخار اندوخت - و چون اعتماد الدوله سفر گزین ملک بقا گشت خواجه را بتفویض دیوانی کل و منصب پنجهزاری پنج هزار سوار امتیاز و اعتبار افزودند - در هنگامه مهابت خان در آب بهت پیش روی عماری نور جهان بیگم خواجه باتفاق آصف جاہی و ازادت خان با جمع قلیل اسپان شنا کرده و براتها تر گشته در بروی فوج مهابت خان آمد - ناگاه بدان شپه تیر مخالف (۲) جلو مردم بیگم بی اختیار برگشت - و هر یک از امرا بطرف افتاد خواجه دران آشوب گاه و رواری ناهنجار از اسپ جدا گشته

(۲) نسخه [۱] بباز شپه تیر *

بمدد ملاح کشمیری جان بسلامت برد - و چون دکالت بآصف چاهی
 قرار یافت در سال نوزدهم صاحب صوبگی دارالملک کابل بعد از
 خواجه مقرر گردید - و بنیابت او پسرش ظفر خان از حضور
 دستوری یافت - و در عهد اعلیٰ حضرت بمنصب شش هزار
 شش هزار سوار پایه افزای دولت خود گشت - چون شب یکشنبه
 بیست و ششم صفر سنه (۱۰۳۹) هزار و سی و نهم خان جهان
 لودی از آگره فرار نمود همان شب اعلیٰ حضرت خواجه را با امرای
 نامدار بتعاقب تعیین فرمود - اگر چه بعضی امرای جلالت کیش
 سبقت آهنگ پیش شنافته بجنگ پرداختند و خانجهان فرار
 گزیده خود را بدریای چنبل زده درگذشت اما خواجه آخر روز
 بکذار آب رسید - و چون بدون کشتی نتوانست عبور نمود تا دو
 پاس روز دیگر متوقف گشت - خانجهان بعلمت این فاصله هفت
 پاس فرصت یافته خود را بملک بزدیله انداخت - جکراج پسر
 جنجهار سنگه پناه داده او را از ملک خود گذرانید - و براهبران
 لشکر پادشاهی مواضع نمود - که پی غلط کرده براه دیگر دلالت
 نمایند - بذا برین خواجه با سرداران دیگر در جنگهای انبوه
 بهر سمت تودن نا مفید داشته غیر از سرگردانی طرفه نیست - چون
 اعلیٰ حضرت بعزم استیصال خانجهان بخطه براهانپور وارد فرمود
 خواجه با سایر کمکیان آمده ملازمت کرد - و باستخلاص ولایت
 ناسک و ترمک رخصت یافت - و پس از ضبط آن الکا و تذخواه

بجاگیر ساہو بہونسلہ حسب الحکم پادشاہی بکمک نصیری خان
 (کہ محاصرہ قلعہ تندرہار داشت) رو آردن - و از میانہ راہ خبرنتم
 شنیدہ برگشت - و بقصبہ پاتور شیخ بابو (کہ پرگنہ ایست از
 پایان گھاٹ ہزار) بگذار رو آئے تنک آب فرود آمد - میخواست
 ایام برشکال را درانجا گذرانند - کہ ناگاہ سیلابی عظیم از سر کوه
 رو بلشکر نہاد - مردم از تازیکی شب و شدت آب سراسیمہ
 گشتہ از بیم جان بہر سو گریزان گشتند - خواجہ با امرای دیگر
 بر اسپان بے زمین سوار شدہ خود را ازان مہلکہ بر آردن - و قریب
 دو ہزار کس و مجموع اسباب خواجہ را بالک روپیہ نقد آب برد
 در سال پنجم بصوبہ داری کشمیر سرفراز گشتہ ازانجا (کہ آنسقال
 دولت بود) اعلیٰ حضرت بے ضرورت دوری او را (را نداشتہ
 ظفر خان پسرش را بذلم مہام آن ملک بظاہر رخصت فرمود
 خواجہ سال ششم سنہ (۱۰۴۲) ہزار و چہل و دو ہجری
 در سن ہفتاد سالگی مرحلہ پیمای عقبی گردید - طالب کلیم تاریخ
 فوٹس یافتہ *

* ع *

۱۰۴۲

* با امیر المومنین محشور باد *

خواجہ مرد راست درست کارگذار بود - لیکن بتشرؤئی
 و درشتخوئی اتضاف داشت - خلف رشیدش ظفر خان است
 کہ ذکر او نقش پذیر خامہ وقائع طراز میگردد - و پسر دیگر میرزا
 خورشید نظر است *

• خان زمان بهادر میوزا امان الله •

خلف رشید مهابت خان زمانه بیگ است - و والده اش از خانزاده های میوات بود - بخلاف پدر بماتکات رضیه متحلی و بخوبیها در امثال و اقوان سر برتری می افراخت - از چنان پدری چنین پسر می رودم را بشکفت می انداخت - چون در سال هفدهم جهانگیری قریه برهمزنی دولت شاهزاده شاهجهان بنام مهابت خان افتاد جنم مکانی ادرا از موته داری کابل حضور طلب فرموده نظم آن مملکت بمیوزا امان الله بنیابت پدر تفویض یافت و بمنصب سه هزارگی و خطاب خانزاد خانی سرافراز گردید. چون جتی نام اوزبک از الوس المان نوکر نذر محمد خان والی بلخ (۳) که او در السنه عوام بیلنگتوش اشتهار داشته - بجهت آنکه در جنگی سینه او تاخته بود - چه ترکان یانک برهنه و توش سینه او گویزند، پیوسته در سرحد خراسان و مابین قندهار و غزنین می گذرانیده. بقزاقی نام برآورد و مکرر بر خراسان تاخته شاه ایوان از حساب برمی داشت و قلعه بجهت ضبط هزارجات (که یورت آنها در حدود غزنین واقع است) - و از قدیم بحاکم آنجا مالگذاری می نمودند (در آن نواحی اهدات کرده همشیره زاد خود را با فوج باز داشت سران الوس هزاره بخانزاد خان استغاثه نمودند - او با فوج آراسته بر هر آنها شتافت - سردار با جمعی از اوزبکان در جنگ بقتل رسید

(۲) در [بعضی نسخه] خانه زاد خانی (۳) نسخه [ج] جهتی •

و آن حصار را منهدم ساخت - یانکتوش از نذر محمدخان (که تجویز
فوج کشی بسمرقند پادشاهی نمیگردد) بمبالغه (خصوصاً گونه حاصل
کرده در سال نوزدهم با حشره از اوزبک و ایمانچی ^(۲) بدو کوهی
غزنین رسیده آمدند پیکار گردید - خانزاد خان با کمکیان آنصوبه
دران عرصه شهادت در کشتن و بستن و تاختن کازنامه جلالت
و جانسپاری بتقدیم رسانید - گویند درین جنگ از فیلان کاره غریب
شد - هرگاه اوزبکان حمله می آوردند فیلان را بر سر آنها میدوانیدند
بے اختیار اسپان رم میگردند - اصلاً سعی اوزبکان پیشرفت نمیشد
ناچار یانکتوش رو بفرار آورد - گویند درین جنگ سواران مسلح
اسیر شد - خواستند بکشند - فریاد کرد که من عورتم - چون برهنه
کردند زن بود - از او معلوم شد که قریب هزار زن اینچنین درین
لشکر است - که مردانه شمشیرها میزنند - خانزاد خان تا شش کوره
دنبال کرده بهمعنائی فتح و نصرت معارفت نمود *

چون صاحب صوبگی بنگاله بمهابت خان اختصاص گرفتند
بالتماس او از کابل طلب شده نزد پدر (خصوصاً پادشاه) و در سال
بیستم (که مهابت خان بعتاب حضور طلب گردید) صوبه داری بنگاله
بخانزاد خان نامزد شد - پس ازان (که مهابت خان ببادافراة گرداو
نایبندیده خود از کفار دریای بهمک راه آوارگی سپرد) او از حکومت
بنگاله معزول گشته بحضور رسید - و بحسن ساوکی و تدبیر دست

(۲) نسخه [ب] المانچی - و نسخه [ج] ایماچی *

پس عزت خود داشته در رضا طلبی آصف خان سرموتی تجارز نموده
 پس از واقعه ناگزیر جنم مکانی در معاملات که در داد شریک
 آصف خان بود - در آغاز جلوس فردوس آشیانی از لاهور بملازمت
 رسیده بمذنب پنجهزاری پنجهزار سوار و خطاب خانزمان
 و صوبه داری مالوه از تغیر مظفر خان معموری سر بر افرخت
 و در همان سال ^(۲) چون صوبه داری دکن بزم پدرش مقرر شد بنیابت
 پدر از مالوه بدکن در آرد - و پس ازان در سال دوم (که نظم
 دکن بارادت خان مخاطب باعظم خان تفویض یافت) خان زمان
 بتقبیل سده خلافت کامیاب گردیده بجاکیر خود سنبهل شدانت
 و چون اعلیٰ حضرت باستیصال خانجهان لودی متوجه دکن شد
 خانزمان متعاقب رسیده بهمراهی آصف خان بیمین الدوله (که
 بمالش محمد عادل شاه والی بیجاپور تعیین شده بود) نامزد گشت
 و سال پنجم هنگام مراجعت پادشاهی از برهانپور بهندوستان
 صوبه داری دکن و خاندیس از تغیر اعظم خان بمهابت خان (که بنظم
 دهلی می پرداخت) مقرر گردید - و بیمین الدوله فرمان صادر شد
 که خانزمان را با تعینانیان آنصوبه در برهانپور گذاشته با اعظم خان
 و دیگر امرا احراز شرف ملازمت نماید - خانزمان در همان ایام
 محمود خان حارس قلعه کالنه را (که سر از اطاعت فتح خان ولد
 ملک عنبر بیچیده بود) بنابر آنکه نظام شاه را (هگرای عدم ساخت

و میخواست قلعه را بمهر و بهرنامه بچاپارد مستمال نموده آن حصن حصین را بدست آورد - چون پدرش در سال ششم بکشایش قلعه فاک شکوه دولتآباد همت گماشت خانزمان با پنج هزار سواد آماده کارزار گشته بهر مورچال (که احتیاج کمک میشد) بے توقف خود را می‌رسانید - دران ایام بیست هزار گاو و غله و جمعی از تابین امرای که کمی در ظفر نگر جمع شده بسبب انتشار اشقیاء نتوانستند ملحق شد - خانزمان بدان طرف زر آورد - ساهوچی بهونسله و بهاول خان در چکلتخانه سه گروهی کهرگی او را دایره وار احاطه نمودند - خانزمان در جای خود ثبات ورزیده بیان اندازی و سردادن گجنال و تفنگ پرداخت - هر طرفی (که مقابله قدم جسارت پیش می‌گذاشتند) سرچنگ آسا می‌یافتند - چون شب امدان طرفین دست از جنگ باز داشتند - خانزمان در ناردگاه فرود آمده بهوشیاری صبح نمود - غنیم سعی پیشرفت ندیده مایوس برگشت - او رسد را گرفته بهدر پیوست - و همواره در مورچال و بر کوهی انبردهای مردانه نموده لوائی چیرگی می‌افراشت - دفعه دیگر برای آوردن رسد غله و خزانة و باروت پادشاهی (که بردهنکبیره رسیده پیش نمی‌توانست آمد) (اهی گشت - زندرله خان و ساهو و یاقوت حبشی دنبال گرفتند - که قابو یانته دست بخزانة و رسد توانند رسانند خانخانان ازین خبر نصیری خان را بکمک تعیین کرد - خان زمان

نیز در می هم می و بردای همه را همراه گرفته برگشت - چون هنگام رهگرائی فوج هر اول و چند اول یکت کرده از قول دروژتر می بود روزیکه داخل کهرکی میشد فکاه آنها ریختند - از طرفین آویز شے سترگ رد داد - اکثرے مالش بسزا یافته راه فرار پیمونده در پس از فتح آن قلعه متین بدرخواست سپه سالار شاهزاده محبت شجاع بتسخیر دژ دشوار کشای پریزده تعیین شد - خانزمان برسم مقله روانه گشته در مراتب محاصره از دراندن نقب و نشاندن مورچال دقیق فرود نکذاشت - اما بنابر در (رئی امرا و بر سر رسیدن برشکال انفتاح آن حصن در عقده تعویق آفتاد - شاهزاده با مهابت خان و دیگر نوئیندان عظام بی نیل مقصود مراجعت نمود *

با آنکه مهابت خان از همه پسران ادرا درست تر میداشت و هرگاه سر امان الله میگفت اگر معامله لکها بودے از سر آن در گذشته لیکن از سبعیت و بد مزاجی سر دیوان دشنامهای فحش بار میداد - هر چند او کزایه و تصریحاً پیغام کرد (که شرمه از سن و سال کرده پاس مرتبه مرا نگاهدارند - و خفت ندهند) وی بیشترے بمذلت پسر میکوشید - مگر خانزمان میگفت که مرگ باختیار من نیست - و کشتن چه قدر کار است - اما زبان زده دین و دنیا میشوم - چون بسیار بجان آمد از گهات درهنگه پیره بی رخصت بعزم حضور روانه شد - روز اول ببرهانپور رسید - و شب در میان از گذر هاندیه درگذشت - مهابت خان

بنده و آشفتگی در شده میگفت - اعیان حضور (که همه با من
مدعی اند) اگر حرفه نگوئید از من بهادشاه پرسانیدند محمول
بر عداوت و حسد میشد - الحال [که چنین پسرے پر که
بعسن اخلاق و نیکوئی شیم مشهور آفاق اسم) این قسم بود]
بد نقشی من یقین خواهد شد - درین پیرانه سالی مرا رسوا کرد
آه سرد میکشید - و دست بر زانو میداد - و میگفت آه
ایمان الله جوان مرگ شوی گویند چون آمدنش بعرض رسید
اطل حضرت خواندند *
* ع *

* آشنا را حال این است دای بر بیگانه *

انفقا روزه (که ساعی ملازمی خانزمان بود) خبر فوت مهتاب
خان رسید - اعلیٰ حضرت یمین الدوله را با دیگر امرا بتعزیم
فرستاده باعزاز طلب داشم - و بانواع عواطف نواخت - چون
تا آن زمان یک صوبه دار بنظم خاندیس و برار^(۳) می پرداخت
درینولا در حصه ساخته بالاگهات را (که عبارت از دولتآباد و احمدنگر
و سنکنیر و جنیر و پتن و جالناپور و بیر و دهارور و لخته محال
برار و تمامی تلنگانه که جمع آن یک ارب و بیست کرد دام بود)
بدو تفویض نموده مرخص ساخت - و چون بنابر مالش چهار سنگه
بغذیله صوبه داری مالوه بخاندوران بازگردید خاندیس باله دردی

(۲) یا بدنفسی باشد (۳) نسخه [ب] برار دکن - و نسخه [ج] برارو

دکن می پرداخت *

خان مقرر شده برار نیز ضمیمه بلاکهایت بخانزمان متعلق گشت *

و در سال نهم (که اعلیٰ حضرت بسیر تاعه دولتآباد نهضت
 دکن فرمود) خانزمان را بهر ادلی (از سترسال و سایر واجیوت
 و چند ادلی بهادر خان رهله و طایفه افغانان جهت تسخیر مهال
 چمار کونده وطن ساهو و ولایت کوکن (که در تصرف او بود) و نهم
 و غارت مملکت بیجا پوریه (که در بن سمت واقع است) کسپیل نمود
 از مکرر بساهوی ادبار پوره مالشهای مستوفی داده چمار کونده
 و غیره محالات احمدنگر را تمانه نشین پادشاهی ساخت - و تا کولار
 و از انجا بمرج و رایباغ بتاخت و تاراج پرداخت - چون عادل شاه
 سر بر بقیه اطاعت گذاشت عطف عذران نموده بخطاب بهادری
 سر برافراخت - و پس از آن بکشایش قلعه جنیر (که از اعظم قلاع
 نظام شاهیه است) دستوری یافت - خانزمان تذبیه ساهو و تعاتب آن
 بدخو مقدم و اهم داشته بهنبالش بکوکن شتافت - و هر جا
 میرفت دست از بر نمیداشت - ساهو بنه و بار بغارت داده بقلعه
 ماهولی متحصن گشت - چون رندوله خان از جانب عادل شاه
 مامور شد (که باتفاق خانزمان بهادر قلاع متصرفه ساهورا مستخلص
 ساخته ضمیمه ملک پادشاهی سازد) از یک طرف خانزمان و از
 جانب دیگر رندوله خان ماهولی را گرد گرفتند - ساهو ترسان

(۲) نسخه [ب] چمار کونده (۳) نسخه [ج] بساهو مالشهای (۴) نسخه

[ج] ساهو مقدم و اهم *

(مآثر الامراء) [۷۴۷] (باب الخلاء)

(۲)
و هراسان گشته قلعه جغیر و ترنگلواری و تربنگ و هریس و جودهن
و هراسم را با خویش نظام شاه (که پیش او بود) سال دهم سنه
(۱۰۴۶) یکهزار و چهل و شش بخانزمان سپرد - و چون صوبه داری
هر چهار صوبه دکن بهادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر قرار
یافته بود خانزمان بدولت آباد معارفت نموده بخدمت آن پادشاهزاده
اقبال مند تیام داشت - بصیبت امراض متباینه (که از دور باز
طاری شده بود) گاهی ازان بیپی می یافت - و باز نکس میکرد
تا در آخر سنه مذکور زخم حیات بر بسخت * ^{۱۰۴۷} رستم زمانه مرد *
تاریخ یافته اند - گویند دم داپسین بانافه آمده این بیمت
مشهور بر سخت *
* بیمت *

* جان بلپ دارد امانی چون چراغ مبدوم *

* جنبشی زان آستین خواهم که کار آخر شود *

در شجاعت و سپاهگری یگانه وقت و بسیار غضوب و غیور بود
و با وصف آن حلم و تواضع را بهرتبه درزیده که آنها را (که
با پدرش مدعی جان بودند) برای او بساط محبت و یکدایی
می گسترند - اگرچه مهابت خان میگفت - که دوستی آنها برغم
هن اسم - بعد از من اگر این اتفاق و رفاق بماند نفرین هرمن
خواهی کرد - در فهم و دانش هم بے نظیر وقت بود - تاریخ
متضمن حالات جمیع سلاطین (دی زمین برشته تالیف کشیده

(۲) در [بعضی نسخه] جودهن و چوند و هراسم *

مجموعه گنج باد آردن نیز جمع او سمک - اماني تضامن ميگرد

ما حبيب ديوان است - از دست *

* تطفه *

* بر دور جام ما بنويسيد نام ما *

* تا نام ما بدر برماند ز جام ما *

* درزان اگر بگام نگرديد گو مگرد *

* اين بس که در جام بگردن بگام ما *

يک پسر داشتم - ميرزا شکر الله نام - قابل و در شناس پادشاهي بود

در هنگامی (که خان زمان با استخلاص جنير مامور شد) او بنيايت پدر

بهر است برهانپور رخصت يافت *

* خواجه جهان خواني *

خواجه جان نام - از قديمان فردرس آهياني است - پس از رمول

خبر فوت جنت مکانی چون پادشاه از جنير مضاف دکن فرست

نموده متصل احمدآباد رسيد او را (که بمنصب در هزاري ششصد

سوار سرفراز بود) بديوانی گجرات سر بلذد نمود - از آخر سال چهارم

درخواست رخصت هرمين شريفين نموده بدین امنيت کامياب

گشت - چون پادشاه پنج لک رپيه نذر کرده بود (که باهل استحقاق

آن دو بقعه مبارکه ارسال نمايد) بکار پردازان صوبه گجرات فرمود

که دو لک و چهل هزار رپيه را متاعی (که باب خريد و فرخمت

آن در مکان باشد) بگام برده (که بدیانت و امانت موصوف بود)

(مائراامرا) [۷۴۹] (باب المراء)

بگهرند . كه بعد فروخت اصل و سود آنرا بمحتاجان آن در يرقه
برساند . و سال نهم ازانجا برگردیده بحصول ملازمت و گذرانیدن
نه اسب عربي بطريق پيشکش سر عزت بأسمان رسانيد . سال
دوازدهم از ديوانی گجرات معزول گردیده سال هفدهم مطابق سنه
(۱۰۵۳) هزار و پنجاه و سه هجري بدار بقا خراميد *

* خان دوران نصرت جنگ *

خواجه مابونام پسر خواجه حصاري نقشبندي ست . در زمان
جذت مكاني منصيه يافته تعين دكن گشت . خانخانان آثار برديلي
و كارداني از ناصيه حالش دريافته در مقام تربيت شد . او بذاير
جهت دست از نوكری برداشته بنظام شاه پيوست . چون درانجا
دراج خرد سالان بيشتر ديد خود را داخل آن گروه كرده چندان
سعي نمود كه بقرب مصاحبت امتياز يافت . و بخطاب شاه نواز
خان مخاطب گشت . باز ازانجا دل برگرفته در ملازمان شاهزاده
شاهجهان منتظم شد . و بخطاب نصيري خان اعتبار اندوخت
و در گردش فلكي همه جا ملتزم ركاب بود . از نيكو پرستاري دقيقه
فرو گذاشت نمي نمود . حتى بمقتضای وقت گاه بترتيب زين
و لجام اسب خاصه قيام مي رزید . در جنگ تونس سردار فوج^(۲)
شاهي بود . چون دران روز عالمه خاک بے حقيقتي برفق رزگار
خود بيخت ار نيز نتوانست پا افشرد . پس ازان (كه عبدالله خان

(۲) نسخه [ب] نومن . و نسخه [ج] تونس *

(باب الخاء) [۷۵۰] (مآثر الامراء)

بهرفانی گزیده از شاهزاده جدا شد) او نیز منصب داماد بی خان
مذکور منظور داشته حرمان گرا گشت . و بملک عزیز پیوست
و پس از فوتش با نظام الملک (که استقلال بهم رسانیده بود)
می گذرانید . در سال دوم فردوس آشیانی روی نیاز باستان خلافت
آردده بمنصب سه هزار پی در هزار سوار و خطاب قدیم نصیری خان
هر برافراخت . چون در سال سیوم اعلی حضرت از خطه برهانپور
افواج متعدده به تنبیه خانجهان و تسخیر ملک نظام شاهیه و حدود
و اطراف آن تعیین فرمود او بهمراهی راجه گجسنکه نامزد شد
از کارطلبی عرضه داشت که اگر خدمت تسخیر ملک تلنگانه و قندهار
(که از تن بدان سمت دستوری یافته) بمن باز گردد در کمتر
مدتی بانجام میروانم . از پیشگاه سلطنت بمنصب چهار هزار پی
سه هزار سوار تحصیل ناموری نموده بدان مهم دستوری یافت
و کرایش قلعه قندهار را (که بمتانت و دشوارکشائی اشتهار دارد)
پیش نهاد همی ساخته اول سرافراز خان سر لشکر آن ملک را (که
در میان قصبه و قلعه آماده پیکار بود) مالش بمزاد داده اداره نمود
پس از آن تقسیم مورچالها نموده گرد گرفت . مقرب خان و بهاول خان
و زندهله خان عادلشاهی (که بکمک قلعیان رسیده هجوم آوردند)
بغلاشاهی مردانۀ او عذر تاب گشتند . درین اثنا اعظم خان صوبه دار
نکن بیادری در رسید . متحصنان گرفتاری خود تربیب دیده زینهار پی
شدند . و بعد چهار ماه و نوزده روز سال چهارم سنه (۱۰۴۰)

هزار و چهارم هجری صادق داماد یاقوت خداوند خان گلبدن قلعه
 حواله نمود - توپ ملک ضبط و بجلی و عنبری مشهور از خرد و گلان
 یک صد و شانزده (که هر یکی برای برهم زدن لشکر و شهره
 کفایت کند) با سایر اسباب تلعه داری ضبط درآمد - نصیری خان
 باضافه هزار داری هزار سوار بلند پایه گردید - و در همین سال هنگام
 رخصت بالاگهانگ دکن بالتماس او ماهی و مراتب [که به پیشین ایام
 در سلاطین دهلی شیوع داشت - و ایشان بحکام دکن داده بودند
 و ازان باز درین ملک اعتبار تمام گرفته سلاطین آنجا بکسی (که
 شایان عنایات عظیمه باشد) میدهند] مرحمت شد - و در سال
 پنجم از تغیر معتقد خان بصوبه داری مالوه اختصاص یافت *

گردید که چون آجین و سازنگهور از انتقال خواجه ابوالحسن
 (که از مدت ممتد آنرا آباد ساخته بود) بجاگیر او تن شد در آن ایام
 در خاندیس و دکن تحط و غلا بمرتبه بهم رسید که نان^(۲) بجان
 می ارزید - مدار قوت سکنه آنجا بر غله مالوه شد - نصیری خان
 خرمنهای غله را بزر بر ساخت - در هیچ وقت اینقدر زر از محلات
 مالوه وصول نشده *

چون در سال ششم مهابم خان قلعه دولتآباد را محاصره نمود
 نصیری خان بکمک تعیین گشته مصدر کارهای نمایان گردید - و روز
 (که در مورچال خانزومان نقیرا بهفتاد من باروت انباشته آتش زدند)

(۲) نسخه [ب] بجان ارزید *

و بیست و هشت گزاز دیوار عنبرکوت و درازده گزاز برج آن پریده
 راه وسیع پیدا شد - اما از ریزش تفنگ و بان قلعیان هیچکس
 اقدام بیورش نمیگرد (مهابت خان خواست که خود پیاده شده
 در آید - نصیری خان گفت - از سران و سرداران چنین سگالش
 خلاف قانون کردانی ست - من در می آیم - سپر حفظ ایزدی
 بر روی کشیده بقلعه درید - و از تیر و تفنگ گذشته بجنگ شمشیر
 و خنجر رسید - متحصنان از مشاهده چنین جانسپاری و سرافشانی
 لخته آریزش نموده بهاکوت در آمدند - و چون آنرا نیز نعب زده
 برکشوند در نشینان بزینهار گرانیده کلید قلعه سپردند - مهابت
 خان هرگز باکراسم قاعه تعیین میکرد بنابر آنکه آذوقه در قلعه
 نمانده بود درین چهار ماه محاصره انواع تعجب گذشت از تکفل
 سر باز میزد - نصیری خان (که دو هزار سوار نوکر داشت) از غایب
 کار طلبی پذیرای خدمت شده با اتفاق سید مرتضی خان بحفاظت قلعه
 پرداخت - بیجا پوریه چند منزل بدنبال سپه سالار رفته بدولت آباد
 برگشتند - و بمورچالها (که هنوز بر جا بود) در آمده قلعه را گرد گرفتند
 چون نصیری خان آریز و ستیز بکرات نمود ناچار خائیم و خاسر
 برخاسته اداره گشتند - خان مذکور بخطاب خاندوران و منصب
 پنج هزاری پنج هزار سوار سرافرازی یافته قلعه را بموجب حکم
 مرتضی خان حواله نموده بمالوه معارفت نمود *

و چون شاهزاده محمد شجاع در سال هفتم بتسخیر پرینده

(مآثر الامرا) [۷۵۳] (باب الخلاء)

نامزد شد او نیز بهمراهی مامور گردید - (روزه) که در نوبت گه
(۲)
مقایس عرصه بر خانخانان تنگ ساخته نزدیک بود که چشم زخم
(۳)
عظیم برسد) خاندوران آگهی یافته بحرعت خود را رسانیده فوج
عقب خانخانان را بر فوج (که دست راست از حلقه داشم)
زده هر دو قشون را بجوق مقابل رسانید - و زخمیان را برداشته
بخانخانان پیوست - غنیمت ازین دستبرد رو بفرار آورد - و این کار
دست بسته در پیشگاه خلافت باعث مجرای سترگ گردید - چون
مهابت خان ازین سپنجی سرا در گذشت بالاگهات بخانزمان
تغویض یافت - و پایان گهات (که تمام خاندیس و اکثر ولایت برار
باشد) بجمع نمود و در کردار دام بعهده او قرار گرفت - و حکم شد
که سرکار بیجاگنده و سرکار نذر بار و لخته محال سرکار هاندیه (که
آنروی آب نبرده است) از توابع خاندیس اعتبار نمایند - و چون
بکرمه اجیمت پسر ججهار سنگه بندیه (که با جمعیت پدر بهمراهی
خانزمان در بالاگهات میبود) باشاره پدر (که در خراب آباد موطن
خود اراده سرتابی نمود) فرار اختیار کرده راه مسکن گرفت خاندوران
ازان آگهی یافته از برهانپور بتکامشی در آمد - و در مقام اشته
مضاف صوبه مالوه باو رسید - نزدیک بود که گرفتار شود - زخمی
بجنگلهای دشوار گذار زده در دهامونی پددر ملحق شد - خاندوران

(۲) نسخه [ج] که نوبت - یا نوبت که باشد (۳) نسخه [ب] مرصه

خانخانان تنگ ساخته .

بانتظار حکم در مالوه توقف نمود - لهذا از حضور صوبه داری مالوه بار
متعلق گشته ببرکندن بیخ فساد آن متمدن کونه اندیش تعیین گردید
و بانفاق عبد الله خان در تعاقب مسماعی شگوف بر روی کار آورد
و در سال نهم سر جبهار و پسرش بریده بحضور فرستاد - و در
جلدوی این حسن تردد بخطاب بهادری ناموری اندوخت
و در همین سال (که اعلیٰ حضرت بهیر قلعه دولتآباد ظلال افکن
وزر بوم دکن گردید) خاندوران را بهراولی (راجه جیسنگهه و سایر
راجپوتیه و چنداولی مبارزخان نیازی با دیگر افاغنه بکشایش قلعه
اردگیر و اوسه و ناخمت و تاراج سرحد بیجاپور و گلکنده تعیین
فرمود - او تا دوازده کروهی بیجاپور هرجا معموری و آبادی یافت
بخاک سیاه بربر کرد - و مکرر بهاول خان^(۲) میانه و خیریت خان
حبشی را مالش بسزا داد - چون عادل شاه بقدم عجز و انکسار
راه اطاعت رانقیان بیهود خاندوران دست از خرابی ملک او کشیده
بسمت اردگیر عنان عزیمت اعطاف داد - و بمحاصره سه ماه
و کسری آن حصن استوار را هشتم جمادی الاولی سنه (۱۰۴۶)
یکهزار و چهل و شش از سیدی مفتاح برگرفته بتسخیر اوسه همت
گماشت - بهوجراج حارس آنجا دست و پای زده قلعه سپرد - و بس
ازان فرمان شد که فیل گجموتی نام (که سرآمد اخیال قطب الملک
است) بدست آورد - او بکوت گیر (که سرحد ماک اوست) رفته

بتوغیمپ و توهیمب آن فیل را با یک لک روپیه نعلبندي گرفته
بیغور دیوگده در آمد - و کیلچر و اشته را (که از توابع کرماندگانون^(۲)
برار است) از تصرف گوندان متغاب بر آردن - و ناگپور را بمحاصره
چدن روز برکشود - کوکیا راجه دیوگدهه یک لک و پنجاه هزار روپیه
نقد و یکصد و هفتاد فیل پیشکش نموده ناگپور را بازبس گرفت *
خاندهوران بهادر در سال نهم بحضور رسیده در بسنت فیل بقیمت
ده لک روپیه با هشت لک روپیه نقد (که مرزبانان گوندوانه و دیگر
زمینداران لخته برسم پیشکش پادشاهی و برخی باو داده بودند)
با فیل گچموتی (که یک لک روپیه قیمت شده پادشاه پسند
موسوم گردید) با یراق طلا (که از جانب خود بیک لک روپیه ترتیب
داده بود) بنظر اعلیٰ حضرت در آردن - چون جوهر اخلاص و مردانگی او
درین تردولت مرد آزما فروغ دیگر داد و پیشکش (که بدین کیفیت
و کمیت در اندک رفته هیچ یکی از نوئیان والا مکان یک مرتبه
از گردن کشان گاهه نگرفته بود) او بر گرفت بانواع عواطف
و تحسین نواخته بخطاب نصرت جنگ و منصب شش هزار
شش هزار سوار دو اسبه سه اسبه (که تنخواه آن ده کرد و هشتاد
لک دام که بقرار درازده ماهه بیسنت و هفت لک روپیه باشد)
و تنخواه برگذۀ شجاعت پور از خالصه در طاب اضافه بلند مرتبه
گردید - و چون در سال هفدهم شاهزاده محمد اوزنگ زیب بتقریب

(۲) در [بعضی نسخه] کیلچر *

عبادت بیگم صاحب از دکن (سیده) نظر ببعضه حرکات خود (که در آن فبار منافی مزاج اعلیٰ حضرت سرزده بود) پیش ازان (که آثار بیلطقی از طرف پدر والا گوهر ظاهر شود) دست از امور دنیوی کشیده انزرا گزید اعلیٰ حضرت را ازین داعیه بی سبب ملالت افزوده نظم دکن را بنصرت جنگ (که بایالت مالوه می پرداخت) تفویض فرمود. و بمنصب هفت هزاره هفت هزار سوار و انعام یک کرد دام (که منتهای مدارج نوکری هندوستان است) اختصاص گرفت *

گویند خاندوران در صوبه داری دکن بضوابط مختصره خود عالم کهنه را دیگر ساخت. بسیار دیسمکه و دیسماندیه را بمیخ کوب زده رهگرای بادیه فنا ساخت. و از سرنوشت بآبادی ماگ گماشته منصب داران را (که متفرق جاگیر داشتند) یکجا تفخواه نمود و تمام قلاع را دیده تجویز احشام و سرانجام آذوقه بوجه اتم کرد و آنچه خزانه پادشاهی در قلاع و پرگنات خالصه بود قریب کرور روپیه بحضور ارسال داشت. تا بعالمیان ظاهر شود که همیشه از حضور زر میرسد. (۳) من در صوبه داری خود از دکن زر فرستادم. چون از بندوبست آن مملکت خاطر او طمانینت پذیرفت تسخیر بیجاپور پیش نهاد همین ساخت. سال هیزدهم جهنم برخه مصالح ملکی از دکن طلب حضور گشت. تا کشمیر ملتزم رکاب پادشاهی بود. از انجا دستوری

(۲) صفحه [ج] اینچوب زده (۳) در [بعضی نسخه] میرسد *

تعلقه یافته بلاهور رسید - و دو گروهی شهر فرود آمد - آخر شب در جامه خواب بود - از نیرنگی تقدیر برهنه پهره کشمیری (که ادرا باسلام آورده در سلک خدمتگاران خود منتظم ساخته بود) جمدهر کاری در شکم او زن - گویند هفده تانگه درخته بودند - ابرو خم نکرد - با قلیچ خان حرف میزد - یک روز بهوشیاری گذرانیده از نقد و جنس بهر یک از فرزندان حصه متعین ساخته تته جهت خالصه قرار داد - و موافق آن بخط خود عرضی نوشته روانه حضور

کرد - شب هفتم جمادی الاولی سنه (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج بساط حیات در نوردید - اعلیٰ حضرت بهر کدام از فرزندانش زیاده از وصیت او عنایت فرموده شصت لک ردیبه بهر کار والا باز گردید چون مدفن آهای او گواپیر است آنجا برده مدفون ساختند *
(۲)
خان درزان در کار پادشاهی اصلا مداهنه و مهمله نمیگرد و آزمندی و طمع درین کار نداشت - سه پاس روز و یک پاس شب در معاملات سرکار والا میگذرانید - و بدیگره نگذاشته بجز و کل مهمات خود میرسید - اما با رعایا سختگیر بود - و با خلق خدا بدشتمی و تعدی زندگی میکرد - تیر آه مظلومان بود که کارگر افتاد - (روزی که خبر فوتش ببهرا نپور رسید) شیرینی و قند و شکر در درگاهها نماند که مردم بشکرانه بخشش نکردند - بیشتر عمارات عمده بهرا نپور در وقت او شده - مندوی زین آباد کنار تبتی

(۲) در [بعضی نسخه] گواپیری است (۳) نسخه [ب] مداهنه نمیگرد *

(باب الحاء) [۷۵۸] (مآثر الامراء)
 از دست - و از سرونج تا برهانپور بده کرده‌ی سراها ساخته
 او است - پسرانش سید محمد و سید محمود بعد فوت پدر هر دو
 منصب هزاره‌ی هزار سوار و عبد‌الذبی (که خرد سال بود) پانصدی
 منصب یافتند *

* خان جهان باره *

سید مظفر خان از سادات تهنپوری است - ابوالمظفر نام داشت
 سال چهاردهم جهانگیری (که شاهزاده سلطان خرم بهم دکن رخصت
 یافت) او در جنگ با دکنیان پای همت قائم کرده زخمی برداشته
 در میدان افتاد - و نقش سپاهگری او دلنشین شاهزاده شد - در حین
 (که شاهزاده مزبور از پدر والا قدر خود جدائی گزیده بدکن پرتو
 درون افتاد - و پس از عبور نمودن مهابت خان با شاهزاده سلطان
 پروز از دریای فربه مجال توقف در بلده برهانپور متعسر دیده
 از راه سیکاکول تعلقه تطب الملک متوجه صوبه بنگاله گردید
 و در آنجا با ابراهیم خان فتح جنگ محاربه دست داد) مومی‌ایه
 در جنگ مذکور مصدر ترددات نمایان شد - و در تمام مدت فترات
 ملتزم رکاب شاهزاده بود - مراسم خدمت‌گذاری و جانپاری بظهور
 آورده در خاطر شاهزاده جا بهم رسانید - و پس ازان (که شاهزاده
 بتخت سلطنت بر نشست) در سال اول جلوس ادرا بعیای منصب
 چهار هزاره ذات و سه هزار سوار و علم و نقاره و اسب از طویل

(۲) نسخه [ب] بهرنچه (۳) یا زنده پوری است *

خامه با زین مطلا و انعام یک لک روپیه بین الاقران ممتاز ساخت
 و بحراست قلعه گوالیار مامور گردانیده توابع آن در تبول اد
 مقرر شد - و در هجدهمین سال با اتفاق مهابت خان جهمت تنبیه چهار
 سنگه بندیله (که هنگام بغی و فساد برپا کرده بود) دستوری یافت
 و چون باستشفاع مهابت خان خانخانان صفع جرائم او شد دیوانیان
 پادشاهی منجمله ملک (که در تصرف او بود) بقدر طامب
 منصبش بار گذاشته تنه بجاگیر خان مذکور و غیره امر تنخواه
 نمودند - و در سال دوم چون خانچهان اودی بنا بر توهی (که در خاطر او
 جا کرده بود) از مستقر الخلافه راه فراز اختیار نمود خان مزبور
 بهمراهی خواجه ابوالحسن تربتی بتعاقب او مامور گشت - و بچستی
 و چالاکي همان شب بے انتظار سر کرده روانه شد - شش گهزی
 روز بر آمده بر کنار دریای چنبل متصل دهواپور بدو رسیده
 چپقاش مردانه نمود - و محمد شفیع نبیرا او با نوزده تن از
 سادات بدرجه شهادت پیوست - و پنجاه کس از رفقای او زخمی
 گردید - چون ابن معنی بعرض پادشاه رسید خان مذکور را از انجا
 طلب داشته باضافه یک هزار سوار و اسپ از طویلہ خامه با زین
 مطلا و فیل از حلقه خامه سرفراز فرمود - و در سال سیوم بعدایت
 خلعت و جمدهر مرصع و اسپ از طویلہ خامه با زین مطلا و فیل
 از حلقه خامه کام اندوز گردیده بهراوای لشکر پادشاهی (که همراه
 اعظم خان بنا بر تنبیه خانچهان اودی مقرر شده بود) شرف

خصمت اندرخت . و پس ازان چون مسموع شد (که خان مزبور را بهسبب درم بالای ناف طاقت سواري نيست) جگکيون جراح را بجهت علاج او روانه نموده حکم شد . که بعد تخفيف بحضور بيابيد . ازانجا (که جراح بنابر قوت ماده موضع درم را شگفته خلط بسيار دفع شده بود) خان مزبور چنده بنابر التيام جراحت توقف نموده خود را بحضور رسانيد . پادشاه از وفور قدرداني بعنايت خلعت و جمدهر مرمع با پهل کتاره و اضافه هزاري ذات بمنصب پنجهزاري چهار هزار هوار و مرخممت اسب از طويله خامه با زين مطلا باند مرتبه گزدانيد *

و چون ملک نظام شاه پي سپر افواج پادشاهي گردیده خانجهان لودي مجال اقامت تنگ دیده دل از بودن آنجا برگرفته راه مالوه پيش گرفت خان مذکور (که بقدم خدمت و شيوه شجاعت و قبيله داري موصوف بود) بعنايت خلعت خامه و شمشير خامه و اسب قپچاق^(۲) از طويله خامه نوازش يافته بتعاطب او نامزد گرديد . و ازانجا (که عبد الله خان بهادر نيز با فوج عايحه بتعاطب او تعيين شده بود) حکم شد . که اگر بهادر مزبور بآن حدود رسیده باشد هر دو فوج فراهم شده خار بن فسان برکنند . سيد مظفر خان بپای استعجال از گذر اکبر پور عبور آب نريده نموده خير گيران عرصه مسافت مي پيمود . تا آنکه در منزل موضع لال گانون

تعلقه مالوه عبد الله خان بهادر نیز ملحق بوی گردید - پس از وصول مرکب ظفر کوکب بموضع نیمی از ولایت بندهو^(۲) که پانزده کردهی سپینده و سی کردهی آله آباد است (بدریافت خبر قرب از عازم آن سمت گردید - نخست سید مظفر خان (که هراول فوج بادشاهی بود) بار (سیده تلاشهای مردانه نمود - خانجهان بعد بکار آمدن جمعی از براه گریز نهاد - بهادران لشکر دست از تعاتب برداشته بعد در روز باز بوی (سیده هذگامه زن و خورد برپا ساختند - از بهراول سید مظفر خان مقابل شده کشته گردید و سید ماکهن پسر سید عبدالله و نبهه سید مظفر خان با بیست و هفت کس بدرجه شهادت فایز گردید - و پس از آنکه خان مذکور بحضور (سیده شرف ملازمت دریافت باضافه هزار سوار بمنصب پنجهزاری ذات و سوار و عنایت خطاب خانجهان چهره ناموری برافروخت - و در سال چهارم جلوس یک هزار سوار تابین او دو اسپه سه اسپه قرار یافته با همین الدراره بتذیبه عادل شاه بیجاپوری تعین شد - و در سال پنجم کامیاب ملازمت پادشاهی شده یک هزار سوار دیگر تابین او دو اسپه سه اسپه مقرر گردید - و سال ششم نیز بهمین عنایت سر باذمی اندوخت - پستتر بهمراهی شاهزاده محمد شجاع بهم پوینده (خصمت پذیرفت - درین مهم مصدر تردنات شایان و دلیریهای نمایان گردید - و چون تسخیر پوینده ماتوی مانده

(۲) نسخه [ب] ما.ه.و.

شاهزاده حسام الحکم فردوس آشیانی عازم عقبه خلافت گشت سید خانجهان بسرعمک سرپه خود را رسانیده متصل اکبرآباد جبهه سالی آستان خلافت گردید - و در سال هشتم ^{تمت} سواران ناپین او در اسپه سه اسپه تقرر پذیرفت - و در همین سال به تذبیه چهار سنگهه بذریله (که شیوه بغی رزیده بود) با جمع از دیگر امور تعیین شده نطق عزیمت بر کره همت بست - و پس ازان [که چهار سنگهه دست و پای زده راه دیوگدهه (که متصل صوبه برار واقع است) پیش گرفت - و عبدالله خان بهادر فیروز جنگ و خاندوران بتماثب او مامور گردیدند] سید خانجهان هر طبق حکم محکم جهت تنسیق ولایت مفتوحه و تفتیش دفائن آنجا متصل چورا گدهه توقف گزید - و پس ازان بحضور رسیده در ایامی (که فردوس آشیانی عزیمت سیر دولتآباد پیش نهاد خاطر ساخته از دریای نریده گذشته کنار آن مخیم سوادق اقبال بود) سعادت ملازمت دریافت و بعنایت خلعت خاصه با چارقمپ طلا دوز و جمدهر مرصع با یرول کتاره و شمشیر مرصع و یک لک (رپه نقد زینت ناموری بر افراشت در سال نهم ^{تمت} بعتای خلعت خاصه و شمشیر خاصه و اسپ از طویانه خاصه فرق مباحات برافراخته با جوته از امور بتادیب عادل شاه بیجاپوری دستوری یافت - و از سمت بیرون بدهارور رسیده هذ و بار در آنجا گذاشته راه طرف شولاپور گرفت - و در انذای قطع مسافت

(مائراامرا) [۷۶۳] (باب الخاء)

مردم تعیین نموده سرادهن را مستخر ساختند . و بر محلات جاگیر
ریحان شولابوری ناخته قصبه دهراستین را . تهاغه نشین گردانید
و بکرات با بیجاپوریان زد و خورد بمیان آمد . خان مزبور خود مصدر
مراسم شجاعت گردیده مخالفان را هر بار شکست فاحش داد *

گوبند روزی زندوله بیجاپوری زخمی شده از اسب بر افتاد
یک از رفقا اسب بار رسانیده از میدان بر آورد . پس ازان (که بعضی
از ولایت بیجاپور ویران گردید . و موسم برسات برسر رسید) خان
مزبور باراد چهارمی برگشته بدهارور آمد . پستمر چون عادل خان
زینهارمی شده اطاعت فروردس آشیانی اختیار نمود خان مزبور
حسب الطلب بزمین بوس عتبه سلطنت فایز گشت . و چون
اواخر همین سال پادشاه عزیمت مستقر الخلافه نموده ایالت
هر چهار صوبه دکن (که عبارت از خاندیس و برار و باره از ملک
تلنگانه و قلیله از ملک نظام الملیکه باشد) بعد از شاهزاده محمد
اوزنگ زیب بهادر مفوض فرمود سید خانجهان بعد از جلعنت
خامه مطرح التقات گردیده مقرر شد . که تا فراغ خانزمان بهادر
از تسخیر حصار جفیر و غیره بخدمت پادشاهزاده قیام نماید
در سال دهم بحضور شتافته دستوری گوالیار (که متعلق بوی بود)
یافت . و در سال یازدهم باز عتبه خسروانی رسیده چون عزیمت
دارالمطمن لاهور پیش نهاد خاطر پادشاهی شد مشار الیه
باجازت قبول کام دل اندرخت . و سال چهاردهم در دارالمطنت

(باب الخار) [۷۹۴] (مآثر الامراء)

لاهور شرف • لازمست دریافت نموده بهطای اضافه هزاري ذات
هزار سوار بمنصب شش هزاري شش هزار سوار پنجاهزار سوار
در اسپه سه اسپه سررشته اعتبار بدست آوردن •

درین ایام (که راجه جگت سنگه ولد راجه باسو سر طغیان
بوداشته بود) مشار الیه به تذبیه او و تسخیر قلاع • تصرفه اش
با فوج نامزد گردید - وقت رخصت بهنایت خلعت خامه و در
اسپ از طریقه خامه با زین طلا و مطلا و فیل از حاقه خامه • ماده
فیل و یک لک روپیه بطریق مساعدت سر بلندي یافت - مشار الیه
به موجب حکم پادشاهی موسم بارش را در لاهور گذرانیده پس ازان (که
از کتل بهاون و مچھی بهون گذشته نیم کردهی قاعه نور پور • معسکر
ساخت) • ساعی جمیله از تعین مرچالها و کندن نقب بتقدیم رسانید
اگرچه برچه از تلعه پرید اما چون محصوران پس هر برچه دیوارے
کشیده بودند راه درآمد پیدا نشد - پستر بر طبق فرمان پادشاهی
تسخیر تلعه مؤوجهت همت ساخته جوهر شجاعت را بر روی کار آورد
و به نبردهای متواتره کار بر محصوران چنان تنگ ساخت که افواج
پادشاهی از جوانب دیگر بقاعه درآمدند - و جگت سنگه راه فرار
پیمود - در جلدوی آن یک هزار سوار دیگر از تابین او دو اسپه سه اسپه
قرار یافت - پستر (که راجه جگت سنگه باظهار ندامت پرداخته
صفح جرائم او از پیشگاه عنایت منظور شد) خان مشار الیه همراہ

(۲) نسخه [ب] بهلون *

(مآثورالامراء) [۷۶۵] (باب الخاء)

شاهزاده مراد بخش بحضور آمدن - چون درین سال خبر آمدن شاه
(۲)
مغی دارای ایران جهت تسخیر قلعه فزندهار بر زبانها افتاده بود
شاهزاده دارا شکوه برای دفعه او دستوری یافت - خان مزبور
هم بعطای خلعت خاصه و شمشیر مرصع و دو اسب از طویله خاصه
با زین طلا و مطلا و فیل از حلقه خاصه مورد عنایات گردیده در همراهیان
شاهزاده مزبور تعیین گشت *

درین اثنا خبر فوت شاه مغی شیوع گرفت - در سال شانزدهم
خان مزبور برخصمت گوالیار محال جاگیر خود مورد التفات شد - و در
سال هفدهم باز بملازمت پیوسته در ابامه (که فردوس آشیانی سمت
اجهیر متوجه گردید) او را بحراست اکبرآباد گذاشت - پس از معارفت
موکب خسروانی چند در حضور بوده در سال هیزدهم رخصت
محال جاگیر یافت - و در سال نوزدهم جاوس حسب فرمان طالب
عازم گشته در دارالسلطنت لاهور دوامت آستانبوس حاصل نمود
در اواسط همین سال مطابق سنه (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج
هجری مفلوج گشته در ماه صاحب فرارش بوده سفر آخرت گردید
پادشاه قدر شناس تاسف نموده در باره پسرانش سید منصور
خان و سید شیرزمان و سید منور (که آخرها بخطاب سید مظفر
خان و سید اشکر خان مخاطب شدند - و احوال هر یک درین صحیفه
تذکره کنگ و قانع نگار گردیده) توجه مرعی داشتم *

(۲) نسخه [ب] مرعی *

خان مزبور نامی بزرگی و کثرت جمعیت و سخاوت برآورد
تا زیست بآبرو برسد - نوکران بیش قرار داشت - و هر که از
• لازم آن پادشاهی بوی متوسل میشد سلوک خوب نموده دیهات
در جاگیر او میداد - هابیم و متواضع بسیار بود - گویند روزی
فردوس آشیانی بر دستار خون نشانیده شریک طعام ساخت
پس از آنکه پادشاه برخاست سید خانجهان دریده جفت پاپوش را
زهر پا گذاشت - پادشاه بر آشفته فرمود - که شما را شرم این خطاب
عالی باید کرد - شخصی (که بدین خطاب مخاطب بود) امری چه
که ما را جمیع شاهزادگان محتاج نگاه او بوده اند - و باستغنا با کسی
حرف نمیزد - او عرض کرد که بنده فدوی درگاه است - پادشاه
فرمود - که من بعد در جمیع امور رعایت توره و ضابطه باید کرد
اما گویند که بمعاملت دنیوی نمی رسید - و بر کاربردان خود
اعتماد نمیگرد - خدمت کاران هموطنی خود را بسیار درست
میداشت - گفته آنها پیش او معتبر بود - روزی عاملی (که پنجهزار
دریبه عین المال جاگیرش بتصرف خود آورده بود) معرفت
خدمتگاری سه هزار دریبه را اشرافی پیش خان مزبور آورد - که این
حق دیوان و مستوفی است - اما هیتروم که فردا فتوی قتل من
خواهند داد - خان مزبور خوش شده اشرفیها برگرفت - بعد ازین
هرچند متصدیان ظاهر نمودند (که پنجهزار دریبه عین المال نمند او
باقی سمت) قبول نکرد *

• خسرو سلطان •

درمی پسر نذر محمد خان والیع بلخ و بدخشان است - چون
 در سده (۱۰۵۱) یکمزار و پنجاه و یک خطبهٔ مادراء الزهر بغام
 نذر محمد خان خواندند خان مزبور باتفاق پسر کلان خون عبدالعزیز
 خان در بخارا بکمال استقلال مسند نشین خانی گشته مهمات
 فرمانروائی را بذهج استقامت جاری گردانید - و در سده (۱۰۵۵)
 هزار و پنجاه و پنج بقروشی رفته ارکنج را (که حاکمش اسفندیار
 خان در گذشته بود) بتصرف در آورد - و با اوزبکيه (که برادر کلانش
 امام قاي خان ساوک تمام مرعی داشته و ضبط محصول و بندوبست
 مادراء الزهر بران قوم را گذاشته خود محض باسم خانی خرسند
 بود) باز خواست آن ایام در میان آورد - آن قوم خایع العذار
 مطلق العنان زنجیده خاطر و رمیده دل گشته بران شدند که او را
 با پرسش از میان بردارند - خان مذکور استشمام (ایحهٔ یکتائی آن
 بداندیشان نموده بافتضای مصلحت سنگ تفرقه در جمعیت آنها
 انداخت - هر یک را بجائے تعیین کرد - سمرقند را با توابع بعبدالعزیز
 خان داده بیگ ارغلی را اتالیق و خسرو بیگ را دیوان بیگی او
 ساخت - و تا شکند را با مضافات بهرام پسر سیوم خود داد
 و باقی یوزرا اتالیق او نمود - و نذر بی اتالیق امام قلی خان را (که در
 اوزبکيه اعتبار تمام داشت - و او را سرخیل فتنه انگیزان میدانست)
 بحکومت باغ نامزد گردانید - و قذرز را (که حاکم نشین بدخشان

(باب الخاء) [۷۶۸] (مائراامرا)

است) بخسرو سلطان مذکور داد - و کهورد را با لواحق و توابع
(۴)
و هزارجات (که از دیر باز تعلق به یلذکتوش داشت) بے سابقه
تقصیر تغییر نموده بسبحان قلی پسر چهارم سپرده تردی علی
قطان را اثنایق او نمود - و تیول اکثرے در خالصه ضبط نموده آنها را
نقدی ساخت - و اثر مدد معاش و سیورغال قدیمه را بلباس اسنان
ماتم ساخته خود متصرف شد *

ازانجا (که ایام دولتش بسر آمده بود - و اقبال او در باد بابل
گذاشته) همگی خواجگان توران را (که رضیع و شریف آنجا حلقه
ازادت شان در گوش دارند) بسبب وقوع برخی امور آزوده ساختمی
و ازین رو (که هرجا چراگاهے بود برای درواب خود قرق نموده دیگرے را
خصمت نمیداد) تمام اهشام بهم برآمده دل دگرگون کردند
عبد العزیز خان (که خلف ارشد و وای عهدش بود) هر چند
وسائل انگیخت (که خود بدستور امام قلی خان بخارا را ، دارالخلافه
ساخته بلخ را بمن عطا کنند) او چون چهل سال در بلخ گذرانیده
آب و هوای آنجا با طبعش سازگار بود و دل کندن ازان مکان
دشوار می نمود و نقل و تحویل اندوخته چندین ساله دشوار تر
بهر را نیز بعدم انجام مرام رنجانید - و با سران و سرداران بلخ
(که مدتی همتد در تقدیم مراتب عبودیت سر موئے فرودگذاشت
نموده توقع احسان و چشم نوارش داشتند) از حقیقت نشناسی

(۲) در [بعضی نسخه اکتونامه] کهورد آورده .

چشم پوشی بکار برد - و یکدست مراسم حزم و کار آگهی از دست
 راهسته هرکه از روی هواخواهی حرفه از بد اندیشان مخفی بار
 میگفت از تنگ ظرفی بانفای آن او را شرمسار و بی اعتبار
 میگردانید - تا آنکه دفعه تمام توران و همه تورانیان بر شوریدند
 و یکبارگی طبل مخالفت فرودگرفته خطبه ماراء النهر بنام عبدالعزیز
 خان خواندند - و المانان فرصت جو دست بذهب و تاج بر آورده
 اکثر کارخانجات را یغمائی ساختند - ^(۲) آخر الامر نذر محمد خان با پسر
 بمصالحه پرداخت - که فرمان روائی ماراء النهر بخود متعلق ساخته
^(۳) بلخ و بدخشان بار بگذارند - و خود بعد آشتی از پیکار و تروند
 بر آسود - اما از درونگی اوزبک و خودسری المانان بیم جان و مال
 هر روز می افزود - ترک صید و شکار نموده چند روز در هصار
 بلخ خانه نشین گشت - و چون بعد وقوع حادثه ناگزیر جنم مکانی
 و بودن وارث تخت و تاج یعنی صاحبقران ثانی بر بعد مسافت
 در جنیر (که اتصالی دکن است) عرصه خالی پنداشتند از شورش طلبی
 و غرور جوانی لشکر گران بتسخیر کابل کشید - هر چند کار
 پیش نبرده از صولت لشکر فیروز ری رجعت تهری نمود اما دست
 تعدی و تجاوز دراز ساخته از سکنه شهر و رعایای نواحی و اطراف
 هرچه اوزبکان تهی دست یافتند بذهب و غارت بردند - و ابواب
 بیاداد و ستم بر روی اهل آندبار فراز نمود - ازان وقت مرکوز

(۲) در [اکثر نسخه] اکثر گارها را (۳) در [بعض نسخه] شناخته *

خاطر اعلیٰ حضرت بود - که بمقتضای *

* مصرع *

* کلوخ انداز را پاداش سنگ است *

(۲)

فوج جرار بر سر بلخ و بدخشان فرستاده آن ملک موردنی را
انتزاع نمایند - بهسبب اشتغال مهمات ماکمی اراده مذکور از مکه
بطور بر منصف ظهور نرسید - درین وقت (که خود بخود دران
ولایت هرج و مرج افتاد - و امانان بے دین آتش ظلم افروخته
در قتل و اسر اهل اسلام و هتک استار ناموس اشراف و اخبار خود را
مستحق انواع سیاست ساختند) شاهزاده مراد بخش را با پنجاه
هزار سوار بتسخیر آندیار و مالش آن گروه نا هنجار در نوزدهم سال
باستعمال رخصت فرمود - و چون شاهزاده از کتل طول گذشته
بمیدان سرا منزل نمود اوزبک و المان (که قری و مواضع بدخشانان را
بجاریوب غارت پاک رفته کار بر خسرو سلطان تنگ ساخته بودند)
از آوازه موکب منصور بیای سرعت راه فرار پیمودند - خسرو
سلطان بر وفق مصلحت دید خرد با پسر خود بدیع سلطان
و دو هزار خانه دار از احشام و اهل قندوز (که بیشتر رعایای
چور کشیده نالان دیده بودند) احرام ملازمت شاهزاده بهمت
و چون نزدیک باندراپ (سید امیرالامرا علی مردان خان پذیره شده
بر پشت اسپ دریافت - و پس از آنکه داخل خیمه شاهزاده شد
آن قاعده دان بر طبق حکم پادشاهی تا منتهای بساط رفته معانقه

(۱) نسخه [ب] بر بلخ و بدخشان *

نموده همراه آردن - و نزدیک بمسند نشانده گوناگون عاطفت
و دلجوئی بکار بود - و انواع عطایا و پنجاه هزار روپیه نقد توابع
نموده روانه حضور ساخت - از پیشگاه خلافت مرحمت خان ولد صادق
خان مرحوم با چهار اسب عربی و عراقی با زین طلا و بیش قیمت پارچه
از نوادر اتمش هذدوستان و یک پالکی و چهار توبی با چوبهای
نقره و غلافهای مخملی برای سوارچی عورات و دو دست پیش خانه
مکمل تعبیر گردید - که اشیای مذکور را بمسلطان مزبور رسانیده
همه جا بمرافعت او بوده بدرگاه رساند - بیست و پنجم ربیع الآخر
سنه (۱۰۵۶) یکمزار و پنجاه و شش هنگامیکه بظاهر کابل رسید
مدار المهم سعد الله خان و میر جلال صدر الصدور استقبال نموده
بملازمت رسانیدند - او التماس تدمبوس نمود - باجارت آن امتیاز
بخشیدند - پس ازان سرش را اعلیٰ حضرت از راه قدر شناسی
دو دست برداشته باغوش عاطفت در آوردند - و بحکم نشستن
مباهات اندر خدمت - و باقسام عنایات و نوازش و انعام پنجاه هزار
روپیه نقد کامیاب گشته بمنصب شش هزاری دو هزار سوار اختصاص
یافت - و منزل خاندوران بهادر را با فروش و اسباب تجمل
برای او آراسته قرار یافت - و بدیع سلطان پهرش (که همراه
یدر بود) بمالیانۀ دوازده هزار روپیه نوازش یافت - و چون خسرو
سلطان مرد ضعیف بنیۀ افیونی (که مدتها بتعدی و اشتام
اوزبکیه روی بهبود ندیده بود - و از بیم و هراس دست انداز المانان

در نه آسوده) یک دفعه بی راجع و تمب بدولت خدا داد رسید
بفراغبال و ترفه حال بهره یاب لذت زندگانی گشت - تکاپوی نوکری
در میان نبود - گاهی در دارالسلطنت لاهور و گاهی در شاهجهان آباد
در ایبانا در (کب بهر میبرد - در سال بیست و ششم ادرا از منصب
باز داشته هایک رویه مشاهره موظف گردید - درین سال پسرش
بدیع سلطان بمنصب هزاری در صد سوار سرافرازی یافت - و تا آخر
سلطنت اعلیٰ حضرت بمنصب دو هزار و پانصدی رسیده بود *

* خواجه عبدالهادی *

بهر کلان مقدر خان خواجه قاسم است - ادرائل سلطنت
فردوس آشیانی در قصبه سورنج ^(۲) تیول پدر خود می بود - سال
چهارم (که خانجهان لودی باتفاق دریا خان دهله از دکن بمالوه
شترافته بقصبه مذکور (سید) از بحر است آنجا از قرار واقع پرداخت
تا سال بیستم بمنصب نهصدی شش صد سوار فایز شده سال
بیست و یکم از اصل و اضافه بیایه هزار و پانصدی هشت صد سوار
مرتقی گشته سال بیست و سیوم باضافه دریمت سوار چهاره عزت
برافروخته سال بیست و ششم همراه پادشاهزاده دارا شکوه (که بتسخیر
قلعه قندهار نامزد شده) دستوری پذیرفته وقت رخصت از اصل
و اضافه بمنصب دو هزار سوار و عظامی خلعت و اسپ با زین
نقره و سال بیست و هفتم بعنایت علم لوائی بلند رتبی برافروخت

(۲) در [بعض نسخه] پورنج *

(مائرا امرا) [۷۷۳] (باب الخاء)

(۲)

سال سیم مطابق سنه (۱۰۶۶) یک هزار و شصت و شش هجری
با در عدم خانه گذاشت . بمرش خواجه جان تا سال سیم هزاری
چهار صد سوار منصب داشت *

* خوشحال بوگ کاشغری *

سال نوزدهم جاوس فردوس آشیانی بمنصب هزاری چهار صد
سوار چهارم عزت در افروخته با سلطان مراد بخش بتسخیر بلغ
و بدخشان رخصت پذیرفت . و پس از فتح بلغ و مراجعت شاهزاده
مذکور بهندوستان چون جملة الملک سعد الله خان به بذربست
آنجا تعیین شد اورا با دیگر کاشغریان بتنهانه داری شیرپور و سام چاریک
مقرر نمود . سال بیستم حسب تجویز جملة المالکی از اصل و اضافه
بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار عز امتیاز اندوخت . و سال
بیست و دوم همراہ سلطان محمد اورنگ زیب بهادر بصوب
قذهار مرخص گشته از آنجا همراہ رستم خان و قایم خان در محاربه
تولباشان پای قیام مستحکم داشته مصدر تورد گردیده سال بیست
و سیوم از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و دریست سوار
سررشته اعتبار بدست آورده سال بیست و پنجم باز همراہ شاهزاده
مذکور بهم مسطور شتافت . و سال بیست و هشتم همراہ جملة الملک
بر سرچینور کسپیل شده گام جلالت برداشت . بستر همراہ خلیل خان
بتادیب زمیندار سوری نگر شتافته اواخر سال سی و یکم با مهراجہ
(۲) نسخه [ب] هزار و شصت هجری (۳) نسخه [ب] خلیل الله خان •

جسونت سنگه جهمت سد راه بودن بر فوج دکن (که عزیمت سلطان محمد اردنگ زیب بهادر بحضور بتقریب عیادت پدر والا قدر زبان زد شده بود) بصوبه مالوه دستوری یافته دامن هممت بر کمر عقیدت زد - پس ازان در جنگ سموگنده برکاب سلطان داراشکوه بود باتی احوالش بظفر نرسید •

* خواص خان بختیار خان دکهنی *

در عهد جنم مکانی در سلک ملازمان انتظام یافته سال هشتم جلوس فردرس آشیانی بخدمت فوجداری لکھی جنگل و نهارة (۲) از تغیر سردار خان چهره اعتبار برافروخته سال دوازدهم (که پادشاه بسرحد پنجاب ورون فرمود) او احراز سعادت ملازمت نمود و سال چهاردهم از انجا معزول شده در کومکیان صوبه بهار قرار یافته سال شانزدهم بفوجداری نرهم مضاف صوبه بهار عز امتیاز باندوخته سال بیستم بعنایت خلعت و اسپ سرفراز گشته ببندخشان دستوری پذیرفته سال بیست و یکم بحضور رسیده دولت بار یافت و بفوجداری و قبولداری مهندسور مضاف مالوه لوای کمرانی برافراشت سال بیست و سیوم چون صوبه داری مالوه بشاهنواز خان و مهندسور بمیرزا محمد پسر میر بدیع مشهدی (که خویش خان مزبور میشد) قرار گرفته از انجا تغیر شده بهتر داخل کومکیان دکن گردیده در محامره گلکنده همراه سلطان محمد اردنگ زیب بهادر

(۲) در [بعضی نسخه] نهارة - یا نهارة باشد •

مصدر ترددات بود - و پس ازان (که زمام سلطنت باختیار شاهزاده مزبور در آمد) از اصل و اضافه بمنصب دوهزاری هزار و پانصد سوار و خطاب خواص خان بر نواخته شد - و در حروب متواتر (که خلد مکان را با مهارجه جسونت سنگه و شرکای سلطنت رو داد) در کلب پادشاهی بوده بتعیذاتی صوبه بهار بدان حدون شتافت و چون قبل از جاوس ثانی قاعه چنار از دست سید ابو محمد نام نوکر سلطان شجاع مستخلص گردید او بحراست آنجا اعتبار اندرخت - و سال دوم از آنجا عزل پذیرفت - بر مال حالش اطلاع نیست *

* خلیل الله خان *

برادر خرد اصالت خان میر بخشی سم - حمیده بانو بیگم صبیح سیف خان و صبیح زاده آصف خان بزمین الدوله در عقد ازدواج داشت - در عهد جنم مکانی هنگام استیلای مهابت خان همراه آن آصف مرتبم در قید مهابت خان افتاد - و در سال سیوم جاوس اعلیٰ حضرت بخطاب خانی سر برافراخت - بستر بخدمت میر تزکی اختصاص گرفت - و در سال ششم سنه (۱۰۴۲) هزار و چهل و دو هجری بخدمت میر آتشی مباحات اندوخت - و در سال نهم بمنصب دو هزار و صید مراد بدام آردن - و فرادل بیگی گردید - و در سال هیزدهم بمنصب سه هزار و سوار سرفرازی یافت - و بخدمت قور بیگی که بخدمت بر بهست - و در سال نوزدهم

بمراهی شاهزاده مراد بخش بتسخیر بلغ و بدخشان رخصت یافته بسرداری فوج طرح دسمن چپ متعین گردید . شاهزاده خلیل الله خان (۱) باتفاق چین قلیج خان و میرزا نوزر مغوی (۲) از چاریکاران براه آبدرة بانتزاع قلعه کهمرد و غوری روانه نمود خان مزبور از چستی و کارطایی با میرزا نوزر یک منزل پیش افتاده چون از کتل گندک (که سرحد صوبه کابل و ولایت کهمرد است) گذشت جمع را بسرعت هرچه تمامتر بر سر کهمرد تعین کرد . اوزبکان بمجرد وصول بهادران منصور مضطر گشته از حصار برآمده هر یک بطرف بدرزد - بعضی از آنها اولاً ثبات قدم درزیده آخر کار زینهار پزوه شده قلعه را سپردند *

خلیل الله خان خاطر از استحکام آن را پرداخته باز باتفاق میرزا نوزر یک منزل از قلیج خان پیش راهی گشته بدستور کهمرد جوقه را به سوی غوری کسب نمود - آنها با قباد میر آخر محافظ غوری (که فوج منصوره را مردم هزارجات پنداشته از قلعه برآمده بود) در آریختند - او بکمتر آریزه ره سپر فرار گردید - دلیران چالاک پاشنه کوب با او جنگ کتان بحصار درآمدند - قباد بارک پناه گشته بعهده پیمان خلیل الله خان را دید - خان مسطور قلعه را با تمام خان سپرده خود با قباد بشاهزاده پیوست - و پس از درآمدن آن مملکت بتصرف اولیای دولت قاهره و رسول علامی سعد الله خان

(۲) نسخه [ب] نوزر - یا نودر باشد *

بلندۀ باغ جهنم بزد و بصمت آندبار خلیل الله خان متعلقان
نظر محمد خان را همراه گرفته بحضور پادشاهی آورد - و در سال
بیستم در کاب شاهزاده فتح نصاب ظفر نصب محمد اورنگ زیب
باز رخصت بمساق باغ بافت - بمنزل ضحاک رسیده بود که از راقع
بلخ در گذشتن اصالت خان موضح پیوست - از فرط محبت
و افزونی ودان دل از اسباب تعاق برگرفته زاریه گزینی اختیار نمود
با آنکه پادشاهزاده بتعزیت شتافته مواظب شکمب افزا فرموده گفت
که در چنین مهمه خود را از کارهای پادشاهی باز داشتن منافی
طریقه عقیدت و ارادت است (بخان مذکور در نگرش - لهذا از پیشگاه
فرمانداری بعزل منصب و جاگیر معاتب گشت - و در سال بیستم
و یکم نقوش ندامت و پشیمانی از سیمای حالش بر خوانده بدستور
سابق بمنصب چهار هزار ذات سه هزار سوار و تیول میوات
و فوجدارئ آن از تغیر شاه بیگ خان سر باند گردانیده امر شد - که
دولت ملازمت نا یافته از لاهور روانه تعلقه گردن - و در سال بیستم
و دوم پدایه بخشیکری دوم مرتقی گردید - و در سال بیستم و هیوم
از تغیر جعفر خان بتفویض خدمت والای میر بخشیکری پایه
دولت برتر افراخت - و در سال بیستم و چهارم باضافه هزار سوار
کامیاب گشته از انتقال مکرم خان بصوبه داری شاهجهان آباد
مرخص شد - و در سال بیستم و ششم بمنصب عمده پنج هزار
چهار هزار سوار تحصیل بلند نامی نمود - و بهمراهی علی وردان

(باب الخاء) [۷۷۸] (مائرا لامرا)

خان ادیر الامرا بحر است کابل (که نظم آن بشاهزاده دارا شکوه
و پسرش متعلق بود - و شاهزاده درین سال بمکامره قندهار اعزام شد)
با فوج بسیار تعیین گشت - و پس ازان [که مرزبان سوری نگر (که در
کوهستان شمالی دارالخلافه است) باستظهار مصاعب مکان و مضائق
کوهستان از زمان سربر آرائی اعلیٰ حضرت دولت تقبیل عتبه خلافت
در نیافته سر نخوت می افراشت] خلیل الله خان بهالش آن خود سر
مقرر گشته حکم شد - که به تیمول خود رفته و خاطر از نظم و نسق آن
را برداشته در بمقصد نهد - از در سال بیست و نهم از انطاق خود
بدار الخلافه آمده در ماه صفر سنه (۱۰۶۵) هزار و شصت و پنجم
با هشت هزار سوار نبردگار برة نوردی در آمد - زمیندار سر مور
(که سر کوه است شمالی دارالخلافه - و یخ از انجا بشاهجهان آباد
آرد) بخلیل الله خان پیوسته کمر ارادت بخدمتگاری بر بست
و چون بدرون [که جاگائے سمت بیرون کوه سوری نگر بدرازی بیست
کرده و پهنائی پنج کرده (که بطول یکسر آن بچون پیوسته - و دیگر
بگنگ) و در اطراف مواضع و محال آباد دارد] رسید از نزدیک
کهیلاکهر شروع بتهانه بزدی نمود - تا ساحل گنگ هر جا مناسب
دانست گابین قلعه احداث نموده جمعی را باستحکام آن برگماشت
و چون بماحل گنگ (که ازان عبور نموده بکوه در می آید)

(۲) در [اکثر نسخه] سال (۳) نسخه [ب] جنگل است (۴) در [بعضی

نسخه] هشت کرده *

رسید جمع عبود نموده تهانۀ چاندنی را (که از توابع سوری نگر است - و خارج دون و کھیلا گهر) بتصرف در آورند - بهادر چند مرزبان کمارن بازاراد خدمتگذاری بلشکر ملحق گشت *

ازان رو [که برسات نزدیک رسید - و موسم یساق آن سرزمین و هنگام درآمد کوهستان درگذشت - معینا گرفتن آن هیچ مصلحت نبود - و آب و هوای آن مکان جزسکنۀ آنجا را (که از قبیل دیو و داند) سازگار نیست] خلیل الله خان بر طبق یرلیغ والا مهم کوه را موقوف داشته دون را (که حاصل آن هنگام معموری یک اک و پنجاه هزار روپیہ است بشصت لک دام موافق دوازده ماه) بطریق وطن در قبول چتر بهوج چوهن (که هزار و پانصدی هزار سوار منصب داشت) مقرر نموده و تهانۀ چاندنی را بکروری هر دوار سپرده بحضور موفور السردر معارفت نمود - و مکرر باضافۀ سواران دو اسپه سه اسپه سرفرازی یافت - و در سال سی و یکم (که بعد طریان عارضه باعلی حضرت و حصول تخفیف در عوارض کوفت بنابر تغییر مکان حرکت لازم گردید - و در محرم سنه ۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت هجری از دار الخلافه متوجه مستقر الخلافه اکبر آباد شدند) خان مزبور بعدراست شاهجهان آباد مامور گشت و چون اواخر دولت اعلیٰ حضرت دارا شکوه محمد امین خان مبرمخشی را بانهم نظربند نمود آن خدمت والا بخان مشارلیہ بازگردید - و پس ازان (که دارا شکوه تصمیم مقابلهء عالمگیری

(باب الخاء) [۷۸۰] (مؤثر الامراء)

بخود قرار داد) از فرط اعتماد و وفور فدویست (که بآن عمده بارگاه
خلافت گمان داشت) ادرا با فوج جرار برسم منقلا از اکبر آباد
بدهولپور (خصم) نمود - در روز جنگ با سایر توارانیه و امرای
پادشاهی بمرداری میمده پیام داشت - در چون پنهانی عهد و پیمان
بندگی و درست اخلاصی استوار ساخته بود در وقت گرمی کارزار
با پانزده هزار سوار تیغ زن بیزه گذار از جای خود حرکت نمود
مگر بقدر مدافعه جانود از بکیه (که با او بودند) دسم جرأت
بر کشوند - در پس از هزیمت دارا شکوه چون ظاهر اکبر آباد
مضرب خیام عالم گیری گردید فاضل خان خانسامان مکرر از جانب
اعلی حضرت سلسله جنبن شوق گشته دراعی ادراک ملازمت
برانگیخت - جناب عالمگیری سخن او بسمع رضا اصغان نموده ثابدا
بتحریریک مصلحت کیشان خود کام از قدمبوس پدر والا قدر
ابا آردن - اعلی حضرت خلیل الله خان را باتفاق فاضل خان
بگذارش پیغام فرستاد - خان مذکور بنابر سابقه یکتائی پیش از
فاضل خان باریاب خلوت گشته چندان بر او عکس مدعا شتافت که
وحشت و کفایت شاهی از یکی بصد رسیده خلیل الله خان را نزد
خود نگاه داشته فاضل خان را بی نیل مقصود بر گردانیدند - اگرچه
میر بخشی گری بدستور سابق بمحمد امین خان بحال فرمودند
اما عمده الملک خلیل الله خان را بمنصب والای شش هزاری

(۲) نسخه [ب] بادواج جرار *

(مآثر الامراء) [۷۸۱] (باب العلماء)

(۲) شش هزار سوار در اسپه سه اسپه مشمول التغات خسروانه ساخته از اعز آباد دهلی پشالیقی جیوش منصور بتعانب دازا شکوه مرخص کردند - و خان مذکور باتفاق بهادر خان کوهه تا ملتان عنان مسارعت بازرس نکشید - و در همان ایام مبادی سنه (۱۰۶۹) هزار و شصت و نهم هجری خلیل الله خان بصوبه داری پنجاب مبادی شد - و در سال چهارم در لاهور عارضه بر مزاج او طاری گشت چون کوفت او بامتدان کشید بدار الخلافه آمده از شدت ضعف ملازمت ناکرده بسر منزل خویش فرود آمد - تقرب خان و دیگر حکمای پایه سربر خلافت بحکم والا بمعالجه او پرداختند - بمسبب ازمان مرض فتور قوی بمرتبۀ کمال رسیده بود - باندک نقص (۳) بے تدبیری غذا رو داد کارش از مداوا در گذشت - دوم رجب سنه (۱۰۷۲) یک هزار و هفتاد و در هجری روزگار حیاتش بسر آمد خلدگان بمقتضای قدر شناسی سایه عاطمت پایه بر سر نازماندهای آن مرحوم افکنده بانواع تسلیه و دلجوئی نوازش فرموده میرخان و روح الله خان و عزیز الله پسران او را و افتخار خان و ملتفت خان و بهاء الدین برادر زاده ها و سیف الله صفوی دامادش را بعطای خلاع فاخره بر نواخته از کدرت مائم رسیدگی بر آوردند - و زوجه و صبیبه اش را بسالیانۀ پنجاه هزار دریده کامیاب گردانیدند - و پسران

(۲) در [بعضی نسخه] شش هزار سوار چهار هزار سوار در اسپه سه اسپه
(۳) در [بعضی نسخه] نقص (۳) صفحه [ج] هفتاد هجری "

(باب الهاء) [۷۸۲] (مآثر الامراء)

د دامادش باضافه مناصب مطرح انظار خسروانه گشتند *^(۲)

خلیل الله خان با علو حسب و بزرگی نژاد درین سلطنت عالیه عالیه دیرین خدمت و قدم بذکوی داشت - و آخر عمر را در خیر اندیشی و هوا خواهی خلیفه زمان سپری ساخت - ازین رو اخلاص هر یک بدولت و کامرانی کوس بلذذ نامی بر نواختند - گویند خلیل الله خان نسبت برادر کلان امالت خان درشت خوی تندگو بود - چون هر دو برادر بهمراهی شاه شجاع بهم پوینده تعیین گشتند مهابت خان سپه سالار آنقدر که از امالت خان راضی و خرسند گشت همانقدر از خلیل الله خان آزرده و کله مند گردید - و آصف خان نیز از ناسازی مزاجش همیشه از نخیله خاطر داشت *

* خان دوران *

سید محمود پسر میانه خاندوران نصرت جنگ است - بهد فوت پدر بمذنب هزاری هزار سوار سرفرازی یافت - و بدستیاری اقبال و پایمردی نیکو خدمتی در تلاش جاه و دولت از برادر کلان سید محمد سبقت گرفت - در سال بیست و دوم بمذنب در هزاری سر بر افراخت - و در یساق قندهار متلزم زکاب شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بود - سال بیست و سیوم بهنگام عادت بهمراهی سعد الله خان (که در استلام سده سلطنت و جهانبانی پیش آهنگی کرد) شرف بار یافت - و در اولین خطاب پدر نصیری خان چهره

(۲) نسخه [ج] انظار عذایت خسروانی *

(مآثر الامراء) [۷۸۳.] (باب الخاء)

نامردی بر افروخت - و پس ازان تدمیذاتی موبه مالوه و تیولداری
و تلهه داری (ایسین دستوری بافت - و در سال سیم بمراقمت
موبه دار مالوه) که با جمیع کهکیان آن ناحیه تعین شاهزاده محمد
ادرنگ زیمپ ناظم دکن بفا بر تعریک عبدالله قطب شاه شده)
بدانجا شتافت - و پس ازان مهه (که بائین شایسته انجام گرفت)
بمکان خود معزوت نمود - و در همین سال باز بر طبق حکم حضور
بدکن رفته بهمراهی شاهزاده مذکور در تاخت و تاراج ولایت
عادشاهیه جوهر مردی نمایان ساخت *

و چون سیوا و مناجی بهرنسله باشاره بیجاپوریه در حوالی
احمدنگر سر بشورش برداشته برخه محال را ناخند نصیری خان
با سه هزار سوار بانفاق جمعی از امرا مثل کار طلب خان و ایرج خان
بدان سو در آورده دست و بازی جرأت برکشاد - و بسپارے را
از مردم سیوا الف تیغ بیدریغ گردانید - و خود پانذیه بپیرگانوں را
اقامت جا بر ساخت - تا آسیب آن مفتان بمحالات پادشاهی
نرسد - و پس از کشایش قلعه بیدر و کلیان مسامع هریک از امرای
کمکی از نوشته پادشاهزاده بعرض اعلیٰ حضرت رسیده هر کدام
از پیشگاه نوازش باضافه درخور کامیاب گردید - خان مذکور نیز
از اصل و اضافه بمضمب سه هزاری دو هزار و پانصد سوار بلند پایگی

(۲) در [بعضی نسخه] پیر گانوں (۳) در [اکثر نسخه] بهر - اما در

[اکثر جا] بیدر آمده *

یافت - و چون در بساقهای متوالیه بصدور نیکو خدمتی و فدویت شایان گوناگون عاطفت شاهزاده گردید رشته عقیدتش با اخلاص تاب یافته و مشام ارادتش از شمامه یکجبهتی معطر بوده بعد محاربه راجه جسونست چون نواحی گوالیار مضرب خیام آن شاهزاده ظفر نصیب گشمت نصیری خان از قلعه رایسین برطبق یرلیغ طاب جبهه سای عتبه عالمگیری شده بخطاب والای خاندورانی کله گوشه مباحات باج اعزاز رسانید - و در جنگ دارا شکوه بسرداری فوج طرح میسره اختصاص گرفته بعد از فتح بمنصب پنج هزاری پنجهزار سوار دو هزار سوار دو اسپه سه اسپه کلاه نشاط بر افلاک انداخت - و او با برخی از عساکر پادشاهی بنظم صوبه آله آباد و تسخیر قلعه مذکور (که در زمانت و حصانت شهره ایام است و سید تاسم بارهه از جانب دارا شکوه بحکومت آن جانب قیام داشت - و با رجوع آگهی بر فرار دارا شکوه تصمیم دولتخواهیش بخود داده سر بر خط انقیاد نهاده بر استحکام آن قلعه افزود) دستوری یافت - خان مذکور از کار طلبی چست و چالاک شتافته بهامره آن پرداخت - پس ازان (که شجاع بقصد کارزار و بیگار از بنارس گذشته نزدیک باله آباد رسید) خان دوران دست از معامره قلعه باز کشیده بشاهزاده سلطان محمد (که بطریق منقلا بحوالی قلعه رسیده بود) پیوست - و چون شجاع اسباب تجمل و جاه بدان نهمب و غارت دان و فوج بهباشلیقی محمد سلطان

بتکامشوی آن آواره دشمن زاکامی تعویب گشت خاندوران نیز کیمی
شاهزاده گردید *

درین وقت سید قاسم بازمه قلعه دار اله آباد (که بنوشته
دراشکویه ضمیمه لشکر شجاع گردیده بود) بعد هزیمت یافتن او
از پخته کاری برسم ایلغار پیش از شجاع بقاعه رسیده داخل شد
و از مال اندیشی ادواب تصرف بر روی آن یاس زده (۲) روزگار بر بسمت
و از مراب بیزی بزدگی پادشاهی برگزید - و پس از وصول سلطان
محمد بقرب اله آباد بخاندوران (بمناسبت آنکه قبل ازین حکومت
آنجا یافته بمحاصره قیام داشت) ملتجی گشت - و او را وسیله
مفح جرائم خود ساخت - خان مذکور بامر پادشاهی او را مستعمل
موظف پادشاهانه نموده قلعه را بتصرف درآورد - و حکومت
و ایالت آنصوبه همک برگماشت - و در سال دوم چون صاحب صوبگی
آنولایت ببهادر خان کوکه تفویض یافت خاندوران باسال فرمان
صوبه داری او تبصره پذیرای سعادت گردیده بدان سمت شتافت
و مدتی دران آلكای دور دست گذرانید - و در سال دهم سده
(۱۰۷۷) هزار و هشتاد و هفت هجری باجل طبعی همانجا بساط
هستی در نوردید *

* خان زمان *

* میر خلیل - پسر دوم اعظم خان جهانگیری است - و داماد

(۲) در [بعضی نسخه] یاس زده *

بمیان الدوله آصف خان خانخانان سیه سالار - همراهی پدر بزرگوار کارهای نمایان و تیردهای شایان بمنصه ظهور آوردند - و میر شمشیر و صاحب مدار پدر او بود - در ایام حکومت جونپور (که باعظم خان متعلق بود) بمرتبه در متمدن افکنی و سرایش براندازی کوشید که نام مفسد دران ناحیه نمائند - و هر جا کده مستحکم شدید یا بنبری تدبیر (بدستگیری دلیری و دلزری متمدن ساخت - اکثر قلعهها) که معاصر به بذوق و تفنگ بود - و حکام سابق ایام متمدن صرف کشایش آن نمودند) او باندک روز از بن برانداخته نشان نگذاشت - و چون پدر فوت کرد از پیشگاه خلافت و جهانبانی بمنصب هزاری همتصد سوار سرعت برافراخت *

گویند در فوجدارئی نازنول (که مفسد زار است مقررری قریب دارالخلافت) کارهای رستمانه کرده نامی بشجاعت و مردانگی برآورد و در ظاهر آن قصبه خلیل ساگر تالاب بر ساخت - که تال شاه قلبی خان معمر را (که چهل ساله جاگیر دار آنجا بود) پیش او آورد نمائند و در سال سیم باضافه پانصدی سرافرازی یافته با برادر کلان خون ملتفت خان تعیین دکن گشت - و در همین سال خدمت داروغگی توپخانه کل دکن حسب التماس شایسته خان ناظم آنجا بدو مفوض گردید - آنچه او بندر بست درین کارخانه نمود از صوبه داران نشده بود - خود را بهمه قلاع رسانید - و بنقیر و قطمیر هر بلعه

را رسیده در خور هر مکان از غله و سرب و بارت ذخیره نمود - و کهنه
 عمله و فعله احشام را (که سالها بحمايک و رعایم بکار سازی
 (۲) و زباشی معوض و بلاعوض گذرانیده بودند) همه را موجودی
 ساخت - و دیوار سه گز دراز و پهنا را نشانه قرار داده از هر تفنگچی
 سه - ورتبه از فصل چهل قدم امتحان گرفت - نیز هر که یکبار هم
 بدشانه نرسید او را برطرف کرد - و برخی ضعیف و زبون را علاوه
 کم کرده نگاهداشت - و بدین میغه در یک و نیم ماه مبلغ پنجاه
 هزار روپیه کفایک پادشاهی نمود - و دیانت و جزرسی و کاردانی
 و معامله فهمی خود را بعالمیان ظاهر ساخت - و در سال بیست
 و هفتم از اصل و اضافه بمنصب دو هزار سوار و خطاب مقتدر
 خان چهره افتخار برافروخت - و از انتقال عرب خان مرحوم
 بقلمه (۳) فتح آباد و ده روز مامور شد - و چون درین مدت اتمام
 دکن باظهار بدگی و فدویت نقش حرث یکجبهتی و اخلاص خود
 دلنشین پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر صاحب اختیار دکن
 ساخته بود در ایام برهم خوردگی و آعوب سلطنت (که شاهزاده را
 عزیمت مستقر الخلافه اکبرآباد باقتضای رتم واجب گردید)
 او نیز کمر مرافقت بذطاق همیت چسبست - پس از وصول
 بنده برهانپور باضافه هزار سوار بمنصب سه هزار دو هزار

(۲) نسخه [ب] ۲ مرضی و بلاعوضی و نسخه [ج] ۲ عوی و بلاعوضی

(۳) نسخه [ب] فتح آباد ده روز *

سوار و خدمت میر بخشیکری و خطاب سپهسالار خانی امتیاز یافتند - و بعد جنگ جسر نمت بخراب خانزمانی و بغایت طوغ و تقاره باذن آذازه گردیدند - و پس از نگرین ساری اعلام داراشکوهی و وزیدن کسائیم از منهب غنایت ایزدی بر شقه (ایست عالمگیری میر بخشیکری بمحمد امین خان خاف محمد معظم خان باز گردیدند و خانزمان را از مصالح دکن دانسته باضافه هزاری بمذصب چهار هزاری دوهزار سوار مورد آموزش فرموده بقلعهداری ظفرآباد بیدر (که بصراف توجه آن شاه جهان ستان عالمگیر تویب العهد ضمیمه ممالک محروسه شده بود) مرخص گشتند - و پستر بنظم مهم احمد نگر مامور گردیدند - و در سال نهم از تغیر دارن خان تریشی بصوبه داری خاندیس رایست اعتبار برافراشتند - و در سال هیزدهم بمذصب پنج هزاری سه هزار سوار بصوبه داری برار مورد مرادم گردیدند و در سال بیستم بانظام صوبه ظفرآباد بیدر و حراست قلمه مذکور اعزاز اندوختند - و بهمراهی شاه عالم سال بیست و چهارم از دکن باجهیر رسیده استلام شده خلافت نمودند - و روزی چند برکاب شاهزاده بتماقبت اکبر باغی و بمالش راجه پوتیه ضلالت کیش بوداخته در همین سال مجددا بخدمت صوبه داری برهانپور لوق تغیر ابرج خان مقرر گشتند - و بافرایشی یک هزار سوار منصب سرافرازی یافتند *

اتفاننا در همین سال [که سنین هجریه (۱۰۹۱) یک هزار و نود

و یک بود آ پیش از ورود خان مرزپور سنبه‌های سوائی از سی و پنج
 گروه شکیبیر نموده دفعهٔ بر بهادر پوره دو گروهی برهانپور ریخته
 دست تصرف بداموس و مال اهل اسلام و کفره بو کشاد - برخی از
 شرفا را فرمت جوهر کردن اهل و عیال بدست آمد - و بسیاری
 به سرو پا دست آنها گرفته آواره گشتند - کاکر خان افغان (که
 بنیادیت خانزمان حراست شهر می نمود) بصد دشواری شهر را
 از آسیمپ آن ستمگر محفوظ نگاهداشت - و چون فضلا و مشائخ
 آن بلده ترک نماز جمعه داده محضر استیلائی کفار (که عرض
 و مال مسلمین دستخوش تاراج آنها گشته) بحضور ارسال نمودند
 از اجیدیر عزیمت دکن تصمیم یافت - و درازدم ذیقعدده سال
 بیست و پنجم بلده برهانپور بوزن موکب پادشاهی رونق
 پذیرفت - خانزمان ناظم آنجا نامهٔ بددگی را باستانبوس خلافت
 نورانی ساخت *

و چون درین سال غرهٔ ربیع الاول سنه (۱۰۹۳) هزار و نود و سیوم
 هجری جانب ارننگ آباد نهضت پادشاهی اتفاق افتاد شاهزاده
 محمد معزالدین باقامت برهانپور مامور شده از بهادر پوره
 رخصت یافت - خانزمان در خدمت شاهزاده مذکور متعین
 گردید - و در همین ایام از تغیر مختار خان بایالمت صوئه مالوه^(۲)
 بخش عزیمت زاند - و در آخر سال بیست و هفتم سنه (۱۰۹۵)

یکهزار و نود و پنج هجری همانجا رخت اقامت بعالم بالا کشید
 از هر عام بهره و در حصن خط شهره داشت - انشاید از درست سلیقه
 دانشور دعاهای فهم بود - در تمشیک مهام برهنه‌نویسی غیره محتاج نه
 و خوش اوضاع بصندیده اطوار جوهر شداس بود - مردم خوب فراهم
 آورد - خصوصاً تفنگچیان قدر انداز او (که دیدم مار در شب تار
 به آبر آتشبار میدرخاند) مشهور آفاق است - و در فن موسیقی
 مهارت تمام داشت - و با دوا انهماک در کارهای دنیوی مراع
 و شیفته راگ و رنگ بود - پری چهرگان خوش آواز و غذیات
 عشوه ساز در خانه داشت - زن آبادی مشهور (که محبوبه
 و مغرور ایام پادشاهزادگی خلد مکان بود) از آن زمرة اسمت - گویند
 مدخوات اوست *

زن شاهزاده بدباغ عالی آرای زین آباد برهانپور معروف
 باهر خانه با اهل محل تشریف فرمود - و با مخصوصان بزم الفت
 گشت و آگشت می نمود - زین آبادی در نغمه سنجی هوش ربا
 و در شیوه دایری یکتا بود - همراه اهلیه محترمه خانزمان (که
 خاله شاهزاده میشد) آمده در عین سبر درخت انبه در بار دیده
 بے آنکه پاس ادب شاهزاده نماید از شوخی و شنگی پیش رفته
 بر جهت - و دانه از آن بدست آورد - این انداز (که سراسر انداز
 دایری و دایری بود) شاهزاده را از خود برده هوش را

و پارسائی را در باخت *

* مرد *

* عجب گیرنده دامن بود در عاشق ربائیها *

* نگاه آشنای یار بیش از اشنائیها *

دایرام و سماجت او را از خاله مکرمه گرفته بآن همه زهد و ذرع خشک
و تفقه بخت شیفته و دل داده او شد - و پدائه^(۲) شراب برست خود
پر کرده باو میدان *

گویند روزی او هم قدح داده بدست شاهزاده داد - و تکلیف
نمود - هر چند عجز و نیاز بکار بود بر سر رحم نیامد - شاهزاده ناچار
خواست در نوشد - آن عیاره جان و طراز خود پیدانه در کشید - و گفت
غرض امتحان محبت بود - نه تلخ کامی شما باین آب پر شر و شور
و این عشقبازی بمرتبه سر کشید که باعلی حضرت رسید - دارا شکوه
(که هژان دای داشت) این حکایت را دستمایه سعایت
و غمازی ساخته باعلی حضرت میگفت - که آن مزور ربائی چه صلاح
و تقوی ساخته - خود را برای یک کدیز خاله بریان داد - مضارا
در عین بهار گل زندگیش پژمرد - و شاهزاده را بدافع هجران ابدی
مبدلا ساخت - مقبره اش در اورنگاباد است متصل ناداب کلان
آزانجا (که فقدان محبوب طافند ربای مردان است) روز موتش
طرفه تغیر حال بشاهزاده شد - از فرط قاق بسوزی شکار توجه
فرمود - میر، همکری اقل خان در جلو بود - خلوت یارانه بعرض

(۲) نسخه [ب ج] که پدائه شراب •

سازید - که باین حالت اختیار شکار مصلحت خواهد بود

در جواب خواند *

- * فالهای خانگی دل را تسلی بخش نیست *
- * در بیابان میتوان فریاد خاطر خواه کرد *
- * عاقل خان مناسب مقام دیده این بیت خواند *
- * بیعت *
- * عشق چه آسان نمود آه چه دشوار بود *
- * هجر چه دشوار بود یار چه آسان گرفت *

شاهزاده ب اختیار رفته نموده بیت را یاد گرفت - خانزمان در
 مریدداری برار موضع هرم را (که سه کوزه ای ایلچپور حاکم نشین
 آنصوبه است) اقامتجا بر ساخته خانزمان نگر نامید - و عمارات
 عالیه طرح انداخت - هنوز آثار آن نمودار است - در برهانپور هم
 هوایی دارد - از پسرانش هیچکدام ترقی نکرده در گذشتند *

• خواجه عبدالرحیم خان •

وطن نیاکانش اندجان متعلقه ولایت فرغانه است - پدرش
 خواجه ابوالقاسم از مشائخ آنجا بود - در عهد فردوس آشنایی دارد
 هندوستان گردید - خان مذکور در ایام شباب برفاقت سلطان
 داراشکوه امتیاز داشت - پس از سریر آرائی خادمگان حصول ملازمت
 نموده چون مزاجش بتشرع آشنا بود در خدمت پادشاه مذکور
 اختصاص پذیرفته بمنصب در خور و خطاب خانگی لوی کامیاب
 بر افراشته سیال بیست و ششم بحجابت بیجاپور تعیین گردید - و بعد

معادرت از آنجا بعطای فیل مباحات اندوخت - و سال سی و دوم از تغیر محسن خان بتفریض خدمت بیوثاتی چهارم عزت برافروخت و چون سال سی و سیوم قلعه راهیری مفتوح گشت برای ضبط اموال آنجا متعین شد - پستور از انتقال معتمد خان داروغگی داغ و تصحیحک نیز بنام او قرار یافت - سال سی و ششم مطابق سنه (۱۱۰۳) هزار و یکصد و سه هجری شربت واپسین در کشید چذتا پسر داشت - دوم آنها میر نعمان خان است - که پسرش میر عبدالمنان بدکن رسیده چذدے بخدمات خانگی نظام الملک آصف جاه میبرد اذخ - آخر خانه نشین گردیدن - شعر میگفت
(۲)
و عذرت تخلص میگرد - از دست *
* بیست *

* آهوی وحشی چشم تو چسان رام کنم *

* پیچ و تاب دل خود را مگرش دام کنم *

از پسرانش کلانی معتمد الدوله بهادر سردار جنگ - که در عمل صلابت جنگ دیوان سرکارش گشته مطابق سنه (۱۱۸۸) هزار و یکصد و هشتاد و هشت هجری رحلت نمود - در مین میر نعمان خان که در عمل صلابت جنگ در جنگ مرهته بکار آمد - سیومین میر عبدالقادر که در جوانی بمرض درگذشت - چهارمین احسن الدوله بهادر شرزه جنگ و پنجمین مفوض الله خن بهادر یکه تاز جنگ هر دو بقید حیات اند - و با مقرر سطور دوستی دارند •

(۲) یا هرت باشد *

• خان زمان شیخ نظام •

حیدرآبادی - از شیخزاده‌های سپاهی بیسه دکن است - از پردلی
 و جگرداری نصیبه^(۲) وافر داشت - و در دولت ابوالحسن والی تلنگانه
 رتبه افزای امارت گشت - و بهر داری و سرکردگی و صف آرائی
 و سپه کشی نام برآورد - در ایام محاصره گانگنده بسری عماد
 قطب شاهیه سر برافراخته بیرون قاعه با افواج پادشاهی زد و خورد
 می نمود - در سه بر سر مورچال با خان فیروز جنگ دوچار شده
 ضرر قیامت بخت - کوشش و کشش سترگ از طرفین بکار رفت
 هر چند پردلان فوج پادشاهی از روی جلالت خواستند (لاش یکم از
 مردهای خود بدست آورد) میسر نیامد - و آنها لاشهای مردم خود
 بالاش چنده ازین طرف برداشته بردند *

و چون اقبال و نیک اختری از ابوالحسن در تافته آثار تباهی
 و بیدولتی هر روز در تزیید بود ازین رو دل از همراهی و دولتخواهی او
 برکنده بنزاع رسوخ عقیدت باستان عالمگیری ملتجی گردید
 چون نوکران عمده ابوالحسن از آزوری و حرص اندوزی با امید
 مخصب و حکومت خاک بے حقیقتی برفق روزگار خود بیخته
 بملازمت پادشاهی پیوستند و تا آن وقت دیگر غیر از صاحب فوج
 نماند افتراق او موجب کار شکنی ابوالحسن پنداشته بیشتر^(۳)
 باستمالک خان مذکور پرداختند - و پس از ادراک ملازمت بتفویض

(۲) نسخه [جمعاً وافی (۳) یا پیشتر باشد •

منصب شش هزاری پنج هزار سوار و خطاب مقرب خان و عطای علم و نقاره و انعام لک روپیه نقد با اسپان عربی و عراقی و فیلان تومند و دیگر مواهب شایان مورد التفات خسروانی گردید - و پهران و اقرابی او بمناصب نمایان (که چندے از آنها از چهار هزاری کم نیست) همگی بمنصب بیست و پنج هزاری بیست و یک هزار سوار ممتاز گشت و پس از تسخیر حیدرآباد چون مرتبه نانی سواد بیجاپور مضروب خیام پادشاهی شد ادرا (که در فنون سپاهگری و سرداری یکتائی داشت) بکشایش قاعه پرناله (که در تصرف غنیم بود) مامور فرمود خان مذکور باقتضای دواعی هوشیاری و خبرداری جواسیس خود را باوردن اخبار سننها (که بعد فوت پدر سر راجگی و سرداری دکن می افراشت) مقرر داشت - ناگهان خبر رسید که او بذات نژاد با قوم ببراگی (که نسبت خویشی بآنها دارند) از راهیروی بقاعه کهیلده رسیده بعد دار و مدارے بآن طایفه و را پرداختن خاطر از ذخیره قلعه در سنگمنیر نام جائے (که پیشکار او کب کلس آنجا عمارت و باغات عالیه بنا گذاشته) آمده ببسط بساط لہو و نشاط اشتغال دارد خان شجاعمت نشان از کولاپور (که تا آنجا چهل و پنج کرده بود و عقبات صعب و هولناک هایل) در راه نمک خوا رگی وای نعمت دست از جان برداشته با معدودے از فدائیان ناموس پرسمت ایلغار کرد - هر چند جاسوسان بسنها خبر کردند که فوج مغل رسید

آن محنت باده سفاهت و غرور بایمای ابرو سر از تن آنها برداشت
 و بر زبان بطاقت بیان گذراند - بیخبران دیوانه شدند - فوج مغل
 درینجا می توانند رسید - تا آنکه خان شهاست آثار پس از تحلل
 فوادران محن و مشاق (که اکثر جا خود پیاده شده راه میرفت)
 بصرعت برق با سه صد سوار بصروقت او رسید - آن سرشار در بالای
 نشئه رعونت و باده نوشی باعثضاد چهار پنج هزار سوار دکنی
 نیزه گذار حمله آور شد - قضا را تیره از شست تقدیر بکمپ کلس
 رسید - و باندک زد و خورد آن حزب ادبار طریق فرار گردید - و او
 در حویلی کب کلس در خزید - و خودش با کمپ کلس و بیست
 و پنج کس از عمدهای او با زنان و دختران سوای رام راجه برادر
 خودش (که در یک از قلاع بود) دستگیر گردید - ازان میان راجه ساهو
 پسر کلانش هفت هشت ساله بود - و چون این نوید در مقام ایکاوج
 پادشاه رسید آن مکان بسعدنگر موسوم شد - و پس ازان (که خان
 فیروزمذ بتدابیر وائبه ازان دیولاخ برآمد) هیچکس از اعوان
 و انصارش دست و پا نتوانست زد - در بهادر گدهه بحضور
 رسید - او را زندانی مکافات کردند - همان زمان خلد مکان از تخت
 فرود آمد - و گوشه قالین شکسته بادای سجدهات شکر سر نیاز
 بر زمین ابتهال آورد *

* مصرع *

۱۱۰۰

* با زن و فرزند شد سنبها اسپر *

(۲) نسخه [ج] پسر خودش •

تاریخ است - خان منصور در جلادی این شگرف خدمتی بخطاب خانزمان فتح جنگ و از اصل و اضافه بمنصب هفت هزار هفت هزار سوار و انعام پنجاه هزار ردیده نقد و دیگر انواع عطایا و مواهب سر مباحات بچرخ برین سود - و پسران و رفقای او بفرزندی مناصب و عطیة خلاع سرفرازی یافتند - پس ازان خانزمان مدتی متعینة فوج پادشاهزاده محمد اعظم شاه بود - در سال سی و هفتم شاهزاده بسبب عارضه استسقا بحضور (سید) خانزمان شرف اذوز ملازمت گشته با پسران و اقربا گرانبار عنایت و انعام پادشاهی شده بهمراهی شاهزاده بیدار بخت به تنبیه غنیم لثیم رخصت یافت - و گویا در سال چهارم باجل طبیعی ودیعت حیات مستعار سپرد - کثیرالاولاد بود - پسرانش خانعالم و منور خان از ناموران دهر بودند - از احوال آنها معلوم توان کرد - و دیگرے فرید صاحب - که همراه برادران در جنگ اعظم شاه مردانه کشتند شد - و احوال امین خان نیز جدا بتحریر آمده - دیگرے حسین منور خان بود - که سکونت حیدرآباد اختیار نمود - و از سرکار آصف جاه عاملی مرتضی نگر گرفت - و در سنه (۱۱۵۸) هزار و یکصد و پنجاه و هشت درگذشت - پسرانش زیر محاسبه سرکار اند - و دیگر نظام الدین خان - که حضرت هلد مکان بومیست پدرش از راه خانه زاد نوازی در حضور تربیت فرمود و همشیره راجه سامورا (که پسند افتاده بود) بنکاح او در آردن - اوضاع مغلی داشت - هیچ پسر و برادران ماما نبود - در خجسته بنیان

(باب الخاء) [۷۹۸] (مآثر الامراء)

طرح اقامت ریخت - خاکی از نام و نشان نبود - بخست میگذرانید
و در سنه (۱۱۵۵) هزار و صد و پنجاه و پنج هجری بمغزل خاموشان
شتافت - پسران (که با هم علاتی بودند) در دعوی توکله پدر مدعی
با یکدیگر منازعت داشتند *

• خانجهان بهادر ظفرچنگ کوکلتاش •

میر ملک حسین نام - پدرش میر ابوالمعالی خوانی ست
سیده بود موصوف بصلاح و تقوی - بعنوان درویشانه میگذرانید
چون حلیله جلیله او بشرف رضاعت فیض اشاعت شاهزاده محمد
اورنگ زیب بهادر رسید پسرانش میر مظفر حسین و میر ملک حسین
بمناسبت مناسب سرافرازی یافته اوج پیمای دولت و امارت گشتند
نشو و نمای اولین در حضور فردرس آشیانی بود - چنانچه از احوال
او پرتو وضوح میدهد - در همین از مغرسن در خدمت شاهزاده
تربیت یافته بقرب و اعتبار اختصاص گرفت - در سال بیست
و هفتم از خدمت شاهزاده گران خاطر گشته جدائی گزید - و بقصد
بندگی پادشاهی از دکن بحضور شتافت - اعلیٰ حضرت بمنصب
هفت صدی صد سوار کامیاب عزتش فرمود - و چون ترک
رفت او پسندیده شاهزاده نبود در سال سیم از جناب پدر
والا قدر فوجاری هوشنگ آباد هندیه بغام او التماس نمود
بدین تقریب او را بجانیه عاطفت بدکن کشیدند - و در سال سی

(۲) نسخه [ج] پنجاه هجری •

و یکم چون شاهزاده بعد تسخیر قلعه بیدر همت بکشایش حصن
 کایان بوگماشت ادرا بگرفتن حصار نیلکه^(۲) مامور گردانید - پس از
 وصول بمقصد باوجود آنکه متخصصان در مدافعت و ممانعت کوشیدند
 سر سواری قلعه را بقهر و غلبه بدست آورد - و محافظان را
 با تمامی اسب و اسلحه مقید ساخته نزد شاهزاده فرستاد - در آن
 هنگام (که شاهزاده لوی جهان کشائی از برهانپور بصوب اکبرآباد
 برافراخت) ادرا بخطاب بهادر خانی نامور ساخت - از آنجا (که جرأت
 و جلالت او دلغشین شاهي بود) در محاربه جسونت از پیش آهنگان
 مقدمه الجیش گردید - و در صف آرائی داراشکوه بسرداری طرح
 دست راست معین گشت - و از غایت کار طلبی پیش رفته قریب
 بهرادل پیوست - ناگاه رستم خان دکنی با همگی فوج جرانغار
 مخالف بار برخوردند بجنگ و پیکار پرداخت - خان مذکور
 آنچه نهایت مرابته تلاش و سپاهگری بود بتقدیم رسانیده زخم
 برداشت - و بعد ازین فتح چون مرکب عالمگیری از اکبرآباد بسمت
 دارالخلافه باهتزاز آمد ادرا باضافه هزاری پانصد سوار برنواختند
 و بتعاقب داراشکوه (که بقصد سرانجام اسباب تدارک بلاهور
 شتافته بود) دستوری یافت - خان مذکور بچستی و چالاکي از آب
 ستلج (که مردم مخالف باستحکام آن پرداخته بودند - و عبور
 از آن باسانی صورت نداشت) گذشته بسطوت و صرامت حمله بران

(۲) در [بعضی نسخه] نیلکه .

بیخبروان ادبار گرفته آورد - آنها عذمان تماسک از دست داده
 راه فرار سپردند - داراشکوه در لاهور هم پای تمکین^(۲) نبفشورده روی
 آدرگی بجانب بهکر گذاشت - بهادر خان باتفاق خلیل الله خان
 قبا ملتان دنبال از دست نداد - و در جنگ کهجوه (که با شجاع اتفاق
 افتاد) بهادر خان بهسرکردگی التمش پادشاهی انتظام داشت
 به نیروی همت داد پردلی داد - چون داراشکوه بار دیگر در اجمبر
 طرح کارزار انداخته فرار بجانب گجرات نمود بهادر خان باتفاق
 راجه جیسنکجه بتکامشی آن زمیده همت گام سرعت برداشت - و چون
 آن آدره دشت سرگشنگی بولایت کچهه رفته راه بهکر پیش گرفت
 و از دریای سنده گذشته بذابر سابقه معرفتی (که با ملک جیون
 دهادهر داشت) نزد او شتافت و روزی چند از تعب راه بر آسوده
 بعزم قندهار برآمد آن زمیذدار حق ناشناس صلاح کار خویش در
 دستگیر ساختن او دیده سر راهش گرفته دستگیر ساخت - و حقیقت
 حال بهادر خان بر نوشت - خان مذکور بهمعذات تعجیل خود را
 بدان حدود رسانید - و ادرا بدست آورده با راجه جیسنکجه از راه
 بهکر بر جندلج استعجال روانه حضور گردید - و شانزدهم ذی الحجه
 سال دوم جلوس بدارالخلافه رسیده زمین بوس دریافت - و آنروز
 داراشکوه را با پهرش سپهر شکوه در حوضه سرکشاده بر ماده فیل
 نشانده از راه میان شهر و بازار بدلهی کهنه برده بخضر آباد

(۲) نصحته [ب ج] تمکین *

(۱۰۱) [۸۰۱] (باب الخار)

در جای محفوظ نگاهداشته شد - (روز دوم بیست و یکم شهر ذی الحجه سنه (۱۰۶۹) هزار و شصت و نه هجری چراغ زندگانی‌ش خاموش گردانیده در مقبره جنت آشیانی مدفون گشت - خان مزبور بعیای یکصد (اس اسپ) که بکثرت ایغار اسپ بسیار از تلف شده بود) نوازش یافت - و پس ازان بقلع فساد بهادر ^(۲) بچگونگی (که بسمت بیسواره سر بفساد برداشته بود) مایور شد - و بعد انصرام آن مهم بار سال فرمان صوبه داری آله آباد از تغیر خاندوران و منصب پنج‌هزاری پنج‌هزار سوار چهره عزت افروخت - و مدتها بصاحب صوبگی ولایت مذکور گذرانید - و در سال دهم صوبه داری گجرات از تغیر مهتاب خان بار تفویض یافت - از آله آباد عازم آندیار گردید - و مدتی به بندر بسمت آن صوبه قیام نمود - و در سال شانزدهم از اصل و اضافه بمنصب شش هزار و سیصد و دو اسب سه اسب مرتفعی مدارج دولت و اقبال گشت - و بعیای خطاب خانجهان بهادر و تفویض صوبه داری دکن از تغیر رکالی شاهزاده محمد معظم اوای بلند نامی افراخت - و خاعت خاصه و جمدهر مرصع مصحوب گرز برداران بخان مذکور مرسل شد - و حکم شد که ماهی مراتب مرحمت فرمودیم - خود بسازد - از کار طلبیها در همین سال بایلغار شصت کره‌هی سیوای بهونسله را (که دران ایام قاخست و تاراج از حد گذرانیده آرامگاه و جمعیت ربی سکنة دکن بود) بشکست

(۲) در [بعضی نسخه] بچگونگی *

(باب الخاء) [۸۰۲] (مائراامرا)

فاحش مغلوب^(۲) و منکوب ساخت - و غنیمت فواران بدست آورد
پس ازان (که پناختهای متواتر و قطره و پوبه زیاد سر برشور و شر
سیوا را پست و نگون ساخت) در سرزنش و مالش دیگر سرکشان
ممالک دکن سعی نمایان بظهور آورد - و پیشکش از رالیان بیجاپور
و حیدرآباد بتحصیل در آورده مرارا بحضور ارسال داشت - پادشاه^(۳)
قدر شناس در جایزه کارهای دست بسته آن پیش قدم معرکه رزم

و پیکار را در سال هیزدهم سده (۱۰۸۶) هزار و هشتاد و شش هجری
بخطاب خانجهان بهادر ظفرچنگ کوکلتاش و از اصل و اضافه
هفت هزاری هفت هزار سوار و انعام کرد نام بر امثال و اقوان سوری
و برتری بخشید - در سال بیستم سده (۱۰۸۸) هزار و هشتاد
و هشت هجری قلعه نلدرک را (که از معظم قلاع ولایت بیجاپور
است) بصرف اسباب قلعه گیری و جنگ و پیکار مورچال از دست
دادن خان پنی (که طفل چهار ساله بود) انتزاع نموده بتصرف
ارلیای دولت در آورد - و در جنگ مورچال این قلعه محمد محسن
نام پسرش بکار آمد - ازانجا (که عمدگی و عالیجاهی بخود رأی
و خود آرائی میکشد - و کار سرکردگی و کامیابی باستغنا و رعونت
می انجامد - بل از کار طلبی بکهنه عملگی می برد) در پیشگاه خلافت^(۴)
درخه تقصیرات بوی اثبات یافته طامب حضور شده بعزل خدمت

(۲) نسخه [ب] مغلوب ساخت (۳) در [بعضی نسخه] که بتحصیل (۴)

در [اکثر نسخه] میورد و

(مائراامرا) [۸۰۳] (باب الخطاب)

و منصب و سامب خطاب و ضبط اموال از مامت و ناطق معاتبه گردید - و چون نقش سرداریش در جانب و اجانب درست نشسته و نام عمدگی او بدور و نزدیک (سیده و دیرین بزدگی و نیکوخدمتیا علاوه داشت پس از چند سال بیست و یکم بدستور سابق ببحالی منصب و خطاب و تفویض رتبه علیا و اعاده درامت عظمی آب رفته بجویش درآمد - و چون سال بیست و دوم مهاراجه جسونت به نیمتی سرا در شد و خاف و جا نشیند نداشت جهت ضبط ملکش خانجهان تعیین یافت - و زیات پادشاهی بسیر جانب اجمیر باهتزاز درآمد - و خان مذکور تکنگ پای نموده در جودهپور (که حاکم نشین آندیار است) بانهدام بتخانها پرداخت - و چندین ازابه بار اصنام (که اکثر مرصع بطلا و نقره بود) بعد معارفت اعلام خسروانی بدار الخلفه آورد - و بحکم پادشاهی در جلوخانه در بار زیر زینهای جام جهان نما انداختند - مدتها پامال مترددین شد - تا نام و نشان ازان نماند - اما بزد و بسمت آن ضاع چنانچه باید صورت نسبت - و شورش راجپوتیه و سرکشی رانا سرکشید و مانجر بنهضت پادشاهی گردید - خانجهان در سال بیست و سیوم (۵)

سنه (۱۰۹۱) هزار و نود و یک هجری از حوالی چیتور رانا از تغیر شاهزاده محمد معظم بنظم صوبه دکن (خصمت یافت - او در عین

(۲) در [بعضی نسخه] خلفه جا نشیند (۳) یا تکنگ پائی باشد (۴) در

[اکثر نسخه] جامع جهان نما (۵) نسخه [ج] جیت پور .

برشکال همت بمحاصره قلعه سالهپور (که رفیع ترین قلاع بکلانه است - و بتصرف غنیمت در آمده بود) همت گماشت - و انواع قعوب و معویب کشیده بے نیل مقصود برخاسته بخجسته بنیان شتافت - ^(۲) میر محمد رضا لاهوری شارح مثنوی معنوی بعنوان منصب داری همراہ او بود - این یساق را منظور ساخته در کثرت گل رلا گفته *

* شده گار بیچاره گار زمین *

القصہ در همین سال ماه محرم سنہ (۱۰۹۱) هزار و نود و یک ^{هجری} سنہای سوائی از سی و پنج کورہی شہگیر کردہ بیخبر بر بہادر پورہ (کہ در کورہی برہانپور معمورہ عظیم بود) ریخته غارت کرد - کاکر خان نایب خانزمان صوبہ دار برہانپور با معدودے در شہر متحصن گوید - آن شقی بخاطر جمع پورہای معتبر اطراف شہر را آتش زدہ بخاک سیاه برابر کرد - و دران حادثہ بر اکثر شرفا بے ناموسیہا رو داد - برخی از غیرت قبیلہ را تہ تیغ آوردہ کشتہ شدند - خانجہان ازین آگہی از خجسته بنیان ایلغار نمودہ در یک شبانہ روز خود را بکتل فردا پور (کہ سی و دو کردہ مسافت دارن) رسانید - و درانجا بتقریب عبور کتل چہار پاس توقف گزید - بر زبانها افتاد کہ بر جوع وکیل سنہا و تعہد مبلغ خطیر این درنگ بیوقت واقع شد - و درین فرصت سنہا با ہرچہ

(۲) نسخہ [ج] ۵۰۴ ہرہ بود *

توانست برداشته با جمعی از اسیران راه چوپره برگرفته بقلعۀ ساله پیر شتافت - خانجهان (که می بیست از عرض راه بجانب او عذان تاب میشد) راه راست گرفته بیرهانپور (سید - و این انماض یاور سوء الظن مردم گشت - و باعث تغیر مزاج پادشاهی بتازگی شد و فرمان عتاب آمیز سر زد - و دران سال آنچه تجویز او از منصب و اضافه بحضور رفته بود یکملم نامنظور گردید - اتفاقاً در همان ایام شهزاده محمد اکبر سال بیست و چهارم (ری فرار بجانب دکن گذاشت - احکام بجهت حکام رسید - که اکبر ابتر هر طرف سر بر آرد سد راه او گشته تا ممکن زنده دستگیر نمایند - و الا بقتل رسانند چون از متصل کوه سلطان پور میگذشت خانجهان (که باران گرفتنش گرم روی نموده نزدیک (سیده بود) عذان بازکشید - تا آنکه اکبر از کوهستان بکلانۀ گذشته باعامت بهیل و کوی براهیری رسید - و روزه چند در پذاه سنبها بیاسون - هر چند اخبار نویسان از تحریر این مراتب خود را باز داشتند اما میر نور الله پسر میر اسد الله فوجدار تھانیسر (که مرد بیداک بود) باعتبار خانه زانی و اعتمادی که داشت مفصل بر نوشته بر ذخیرۀ خاطر پادشاهی افزود و کهنه عملگی و عیاری خانجهان بر همگان ظاهر شد *

و چون ما ایش سنبها و گوشمال اکبر هر یک بانفراده داعی توجه پادشاهی بود سال بیست و پنجم سرزمین دکن مطرح ریاست عالمگیری گشت - خانجهان بتسخیر قلعۀ رام سیج متعلقۀ گاشن آباد

(که در تصرف سنبها بود) مامور گردید - و هرچند در کشایش آن سعی زیاد بکار برد از خبرداری و دیدبانی قلعه دار (که از مرهتهای آرسوده کار بود) پیش نرفت - ناچار از پای قلعه برخاست و روز کوچ بمصالح مورچال از چوب و غیره (که بمبلغ خطیر فراهم آمده بود) آتش زد - مردم قلعه بشوخی تمام برکنگرهای اطراف برآمده طبل و نقاره زده ناگفتنیها میگفتند - چون بسه کروهی ادرنگابان رسید از پیشگاه خلافت با ارسال خلعت خرسند ساخته حکم شد که ملازمت در نیافته سمت بیدر رفته انامت نماید - و هر طرف خبر آوارگی اکبر برسد بتعاقب بردارد - و چون دران ایام اکبر از حدود سنبها برآمده بصورعی جهاز عازم ایران دیار گردید خانجهان تذبیه اشقبا وجهه سمت ساخته در سال بیست و هفتم از سی کوره ناخته بآویزش سخت سلسله جمعیت مقهوران را (که باراد فاسد بر کنار آب کشنا فراهم آمده بودند) گسیخت - و بهیارے از کفار اشوار را عرضه تیغ بیدریغ نمود - و مال و ناموس را دست خوش تاراج ساخت - و بجایزه آن فرمان تحسین و آفرین از حضور اصدار یافته پسرانش مظفر خان بخطاب سمت خان و نصیری خان بخطاب سپهدار خان و محمد سمیع بخطاب نصیری خان و محمد بقا بخطاب مظفر خان و برادر زاده و داماد او جمال الدین خان بخطاب صفدر خان مورد مراحم والا شدند *

و چون شاهزاده محمد اعظم شاه بمحاصره بیجاپور قیام داشت

(مآثر الامراء) [۸۰۷] (باب الخاء)

اورا باقامت تھانہ^(۲) ایندی بجهت رسانیدن رسد بلشکر شاهزاده
محموم گردانیدند - و از همانجا آخر سال بیست و هشتم بہرہی
شاهزادہ محمد معظم (کہ بتادیب ابوالحسن حیدرآبادی رخصت
یافتہ بود) متعین شدہ با دہ ہزار سوار پیش آہنک شاهزادہ گشت
و با خلیل اللہ خان سرلشکر و حسین^(۳) بیگ علی مردان خان
(کہ با سی ہزار سوار جرار در مقابل عساکر پادشاہی سرنخوت^(۴)
می افراشتند) کارزارهای سترگ نمود - در زمے از ہنگام دمیدن
سپیدہ صبح کوس و کرنای زرم بلند آوازہ گشتہ تا سہ پہر بازار پیکار
گرمی داشت - بہادران از تیر و تفنگ گذشتہ دست و گریبان
بجمدہر گشتند - و ہر طرف از کشتہا پشتہا نمودار گردید - دران
ہنگام بر پھروش ہمت خان کہ ہراول بود عرصہ جنگ تنگ تر گردید
ہر چند از پدر طاب کمک نمود اعادی آنچنان هجوم نمودہ اورا
ہالہ وار در میان گرفتند کہ نہی توانست یک قدم برداشت - و دران
اٹنا پرب خان ملقب بہات پتھر (کہ از مبارزان جانباز قطب شاہیہ^(۵)
بود - و سنگ دستش از درر کار تیر و تفنگ میکرد) اسپ تازان
نیزہ در دست بمقابلہ فیل خانجہان (سیدہ فریاد کرد کہ سردار کدام
اسم - و خواست نیزہ حوالہ نماید - خانجہان بظہیم تمام بانگ

(۲) نسخہ [ب] تھانہ بزدی - و نسخہ [ج] تھانہ ایندی (۳) نسخہ

[ج] حسین بیگ خاناسان کہ (۴) نسخہ [ب] سوار در مقابل (۵) نسخہ

[ج] بٹری خان یا پری خان باشد *

برزد - که سردار مذم - و اورا فرصت نیزه اندازی نداده به تیر
تورکش از زمین بر زمین انداخت - و آخر کار موکوت افزائیهای مخالف
بجائے رسید که نزدیک بود که آثار هزیمت بدیدار گردد - ناگاه اتبال
عالمگیری بصورتے دیگر جلوه نمود - که فیل مستے از لشکر پادشاهی
بمیان آنها در آمد - و اسپان را بچراغ پائی در آورد - و دران ته و بالا
اسب و آدم دو سه سردار نامی بزمین سرنگون افتاده فوج
حیدرآبادی رو بگریز آورد - و با وصف چندین صف آرائیها (که کورۃ
بعد اولی و مرۃ بعد اخری افواج گران را از پیش (د زده برداشتم)
و بدست آوردن حیدرآباد *
• بیت •

۱۰۹۷
(۲)
* شد فتح بجانگ حیدرآباد *

تاریخ این واقعه است - و متکصن شدن والی آنجا در قلعه گلکنده
چون در اصل مزاج پادشاهزاده و خانجهان بر استیصال ابوالحسن
نبود و اول وهله میخواستند واسطه صامح شده عفو جرائم او از جناب
خلافت نمایند هرچند که ادرای جهالت کیش او بجانگ و پرخاش
رسانیدند در مراسم تعاتیب و مراتب تاخمت و تاراج همه جا اغماض
و خود داری بکار می رفت - و این معنی در پیشگاه سلطنت علاوه
بے دهانیهای سابق گشت - خانجهان را بحضور طلبیدند - چون
او با پادشاه همبازی بود و سرباری آن نسبت رضاعت (که
نسبتے سمت رعونت افزا) و باز پذیرد تفرود بخود در کار دانی

(مآثر الامراء) [۱۰۹] (باب الخوا)

و سرکردگی خصوصاً مهمات دکن (که میدانست بی ار متدشی نخواهد شد) و با این همه زبان و دستش با اختیار او نبود (دربر گستاخانه عرض می نمود - و در غیبت سردیوان ناگفتنی میگفت و در کارهای ملکی هر چه می خواست بی محابا میکرد - اگر حکم حضور هم میرسید موثر نمیشد - چنانچه ممنوعات و منہیات (۲) که مزاج پادشاهی مصروف رفع آن بود) در لشکر او ترویج تمام یافته - مکرر ارشاد اعتراض آویز رفت - املا در منع آن نمیکوشید - در جلوه خانه بر سر بالکی گذاشتن میدان مردم او و معظّم خان مغربی خانه جنگی عظیم برپا گردید - خانجهان را رخصت کردند که رفته مردم خود را از شورش و پرخاشی باز دارد او بعد بر آمدن از خود سری بمردم خود گفت - که بازار معظّم خان قاراج نمایند - و این معنی سر باری سرگرانیهای پادشاه گردیده (۳) ملاحت بر ملاحت افزود - ناچار بعد ازین در نخوت شکنجی او تدبیر اندیشیده بصوبه داری هرجا که تعیین میگردد هنوز قمتی از فصل سالم بر نمیداشت که تغیر میشد - و زیر بار خسارت (۴) سبندی می آمد *

بالجمله آخر سال بیست و نهم به تذبذب جات و مفسدان صوبه (۵)

(۲) در [اکثر نسخه] رفع ممنوعات و منہیات که مزاج پادشاهی مصروف آن بود (۳) نسخه [۱] سر باری و سرگرانیهای پادشاه (۴) نسخه [ب ج] سبندی (۵) نسخه [ب] جات مفسدان *

(باب الخاء) [۸۱۰] (مؤثر الامرا)

اکبرآباد دستوری یافت - و بانعام در کردار دام مباحات اندوخت
و سرای همک خان (که تعیین مهم بیجاپور شده بود) دیگر پسران
بمراقبت پدر مبرخص گردیدند - و چون آن مهم دشوار انجام بے لشکر
فراوان و کوشش بے پایان سر نمیشد شاهزاده بیدار بخت نخستین
خلف محمد اعظم شاه را نیز در پی آن کار تعیین نمودند - و پس
از آن بمصاعی جمیلة شاهزاده و اهتمام خانجهان سنه (۱۰۹۹)
یکهزار و نود و نه هجری راجا رام جانت سرکرده مفسدان آن نواحی
بزخم تنگه درگذشت - شاهزاده بانتزاع سانسني^(۲) و دیگر مکانهای
اهداث کرده آن شقی رعیت افزای آن مرز و بوم گشت - خانجهان
بصوبه دارمی بنگاله متعین گردید - و در سال سي و سیوم بنظم
صوبه آله آباد مامور شد - و در سال سي و چهارم بایالت صوبه پنجاب
رخش عزیمت رواند - و در سال سي و هفتم حسب الطاب از لاهور
بسجود قدسی آستان خلافت نامیده بزدگی آراست - و باز از حضور
بجای دیگر نشدافت - تا در سال چهل و یکم در چهارمئی اسلام آباد
برم بوزي نوزدهم جمادی الاولی سنه (۱۱۰۹) هزار و یکصد و نه
هجری جهان گذاشتني^(۳) را وا گذاشت - چون مرض او اشتداد داشت
خلد مکان وقت معارفت از شولاپور بنگاه ادررا بشرف عیادت نوازش
فرمود - چون ماهمب فراش بود از بهتر نتوانست برخاست

(۲) نسخه [ب] سنهیني و نسخه [ج] سلسي (۳) نسخه [ج] یکصد

هجری (۴) نسخه [ج] گذاشتني را *

زار زار گریستم - که نمیتوانم دولت قدمبوس دربانم - و آرزوی خود ظاهر کرد - میخواستم که در معرکه بکار بیایم - بر زبان پادشاه گذشت - تمام عمر در بندگی و اخلاص جان نثار بوده اید - مگر درین عمر آرزو باقی سمت - تابوت او را بقصبه نکودر درآبه^(۲) پنجاب (که گورخانه اش آنجا بود) نقل نمودند - از پسرانش احوال همت خان و سپهدار خان بجای خود مرقوم گشته - دیگر پسرانش چندان رشادتی نداشتند - نصیری خان مرد دیوانه سرتیبه بود و ابوالفتح خان کهین پسرش تا مبادی جلوس محمد شاهي در قید حیات بود - و بپوشانی میگذرانید *

خافجهان بهادر سپه سالار سردار ممالک مدار بود - بعلو شان و سمو مکان و کثرت اسباب جاه و دولت و افزونی مواد ثروت و صوامت در نوئیان والا قدر عدیل و نظیر خود نداشت و خلیق و مهربان و مستجمع مراتب بر و احسان بود - و محفل او شانه عالی داشت - جز او کم کسی حرف میزد - آنچه او میخواست خود میگفت - دیگران را جز نعم جوابی نبود - زیاده گوئی خوش نداشت - بیشتر ذکر مجلس او نظم و نثر و شمشیر و جواهر و اسب و فیل و ادویه مہی بود - فراسی غریب داشت - رزے در ایام صوبه داری دکن با جد کلان مکرر این سطور امانت خان میوک معین الدین مغفور (که در انوقت دیوان مسئول دکن بود)

نقل میگرد - که پادشاه بوقت رخصت بمن فرمود - که اگر بشنوی
 (که محمد معظم علم بغی و طغیان برافراشته) قبول خرواهی کن - اگرچه
 از مردم ممشی نخواهد شد - و اگر بنام محمد اعظم شهرت دهد زینهار
 بازر نخواهی کرد - هر چند که می تواند بیش برد - و محمد اکبر
 طفل است - اما آنچه من متفلس شده ام این راه ناهنجار را
 غیر از اکبر دیگر نخواهد پیمود - و در آن وقت اصلا از سرداری
 اکبر و اوانهای او اثری و خبری نبود - بعد از شش ماه این
 کچه گل کرد - و دریافت درست خانچهان مطابق رافع گردید
 و پندار سوری و سرداری هم طرفه در سر داشت - بلند پروازیها
 و کلاه برزنیهای او مثل عالم گیر پادشاهی را (که با عزم و همت خود
 دیگر را نمی شناسید) به پای و تاب می آورد - ازین جهت بود
 که آخرها او را بے جاگیر و بے کار در حضور نگه داشتند - و برغم او
 تعریف سپاهگري و سپه کشی برخه از خانه زاده بازه بعرض آمده
 می نمودند - چنانچه تهور خان پسر صلابت خان و جان نثار خان
 خواجه ابوالکارم قضا را در همان ایام اینها را با سخاوتی شقی
 اتفاق جنگ افتاد - تمام فوج و توپخانه بغارت داده جان نثار خان
 نیم جانے بتگنگ پا بدر برد - و تهور خان زخمی خود را میان
 مردها اداخته عمر دو باره یافت - چون این سرگذشت بعرض
 پادشاه رسید فرمود اینها همه از مقدرات است - باختیار کس

(مآثر الامرا) [۸۱۳] (باب الحاء)

نیست - خان جهان این کلام را شنیده گفت - خیر در عالم بالا عرض مکرر نمی باشد - که بدهند و باز ستانند - چرا در سرداری مدتها بمن چشم زخمه نرسید - حرفهای دروغ و حکایات مبالغه (که مقل از قبول آن آبی سم - و از قبیل خرافات است) مشهور و زبانزد مردم است - اگرچه در خوبیهها و بزرگیهای خانجهان حرف نیست که قریب بتواتر رسیده اما نظر بانصاف سبکی مزاج هم فطری داشت - و چرا نباشد - که از هفتصدی یک دفعه بمرتبه پنجهزاری رسید - و بر مراتب شتی (که درین میانه عبور واقع می شود) نگذشته بود - اما چنین پادشاهی را (که از غضب و غیرت سرزنده نهبخواست) این قسم نوکر بی محابای گستاخ از حکمتها بود *

در آخرها روزی در عدالتگاه آفتابه خرد چینی مدور از نظر پادشاهی گذرانید - و گفت آفتابه حضرت موسی است علی نبینا و علیه الصلوة والسلام - خلد مکان بران نگاه انداخته بشاهزاده محمد معزالدین و محمد معظم داد - در سطر نقشه مانا بخط در گردن آن مرقوم بود - شاهزاده گفتند - این خط عبرانی خواهد بود - بهادر طور حرف دریافته گفت - عبرانی مبرانی نمیدانم - کسبکه فرخمت همچو نشان داد - پادشاه فرمود این که حرفه سم چنیک بد نیست *

(۲) نسخه [۱] در آخر روزی (۳) در [اکثر نسخه] محمد عظیم

(۴) در [بعضی نسخه] خشک *

* خدا بنده خان *

پسر شایسته خان امیر الامرا سمت - در حیات پدر و الا قدر
 از پیشگاه خلافت در سال سی و ششم عالمگیری بمنصب هزارگی
 و فوجداری بهراج مضاف صوبه ادرهه سرافرازی یافته بود - بعد
 از فوت پدر در سال سی و نهم عالمگیری از محال فوجداری
 بحضور رسیده حسب الارشاد خسروانی و ملت خان مذکور با صبیحه
 جملة الماک اسد خان قرار یافت *

ع •

۱۱۰۱
 * سعدین کرده اند ببرج اسد قران *

قاریخ است - در سال چهارم از تغیر هرید خان بمیر بخشگیری
 اهدیان اختصاص گرفت - و در سال چهارم و یکم بخدمت بیونانی
 رکاب پادشاهی امتیاز یافت - و در سال چهارم از تغیر
 عسکر خان حیدرآبادی بنظم صوبه بیدر مامور شد - و در سال
 چهارم و ششم از تغیر چین قلیج خان بفوجداری کرناٹک بیجاپور
 دستوری یافت - و در سال چهارم و هشتم از انتقال روح الله خان
 ثانی بخدمت خانمامانی پایه افزای اعتبار گردید - دو هزار
 و پانصدی هزار سوار منصب داشت - آخرها در احمدنگر پانصدی
 دو صد سوار اضافه یافت - در همان ایام واقعه ناگزیر خلد مکان اتفاق
 افتاد - از اخلاف خلافت محمد اعظم شاه (که بصوبه داری مالوه
 رخصت یافته بیست گروهی لشکر رفته بود) فوراً از سنوح این

(۲) نسخه [ب] هر دو نسخه (۳) نسخه [ج] در سال نهم •

سانحه باردوی معالی برگشته سریر آزای سلطنت گردید - اعیان و ارکان عالمگیری کام و ناکام بل از طوع و رغبت (که بظاهر طرف غالب می نمود) مرافقت او برگزیدند - و خان مذکور نیز همراهی نمود - در جنگ بهادر شاه (که بعد از سه ماه و بیست روز از واقعه خلد مکان رد داد - و دران معرکه مرد آزما محمد اعظم شاه با دو پسر و بسیاری از امرای پادشاهی و مردم شاهی دلیرانه شربت واپسین نوشیدند) مشارالیه نیز زخمهای کاری برداشت - و باکبر آباد رسیده با آنکه زخم او بهبودی آورده بود و ملازمت خلد منزل هم نمود (۲)
اما بد پرهیزها بکار برده زخمها عود نموده درگذشت *

گرویند از میدان جنگ اردرا با مطاب خان چون برداشته بردند عالی مردان خان کولکدش بسر وقت آنها حاضر شده سرزنش (که لازمه چنین اوقات است) - و مردم طرف غالب بمصیبت زدهای طرف ثانی میکنند - و نمک بر جراحتها می پاشند) میگرد - مطلب خان از ضعیف نالیها میگفت که ما مجبور بودیم - و باکراه آمدیم خدا بنده خان (که بهسبب زخمها پاره غشی داشت) می شنید یکدفعه دران حالت تذد شد - و گفت خیر ما بشوق تمام آمده بودیم که زن و بچه شما را اسیر کنیم - و شما را قتل نمائیم - خدا نخواست این سر حاضر است - بهرکیده که خواسته باشد بدترین جای خود باندازد - پسران داشت - اما از بطن صبیبه اسد خان نبودند

یکه از آنها خطاب پدر یافته بخلاف امیرزادها (که بلهور و لعب مشغول می باشد) در کمال صلاح و تقوی است - و بوظائف و اوزار اشتغال دارد - در حالت تحریر بدیوانی سرکار آصف جاه اختصاص یافت - و جوهر دیانت خود را (که همیشه در عالم کمیاب بوده است) بر همگنان ظاهر ساخت - از ناقدردانیها بنا بر سائلی مذبذب شده معزول گردید *

* خانعالم اخلاص ، خان *

بهر ارشد خانزمان شیخ نظام است - سال بیست و نهم جاوس خلد مکان همراه پدر بدرامت ملازمت پیوسته بمنصب شایسته قاصت لیانت آراست - و سال سی و دوم چون پدرش در گرفتار ساختن سبها جهد بلیغ نموده خدمت نمایان بظهور آورد او نیز درین تردن با پدر شریک بود - از اصل و اضافه بمنصب پنج هزاره چهار هزار سوار و خطاب خانعالم سرمایه ناموری اندوخت - و سال سی و نهم با اضافه هزاره سوار بلذرتبگی یافت - سال چهل و سیوم در جنگی (که محمد بیدار بخت را با رانا بهونسله (رو داد) مصدر کشش و کوشش بسیار گردید - سال پنجاهم بحراست صوبه مالوه نامزد شده با محمد اعظم شاه (که چند روز پیش از ارتحال پادشاه رخصت مالوه یافت) تعیین گردید - پس از وقوع آن قضیه ناگزیر برفاقت محمد اعظم شاه تن در داده روز جنگ با بهادر شاه بمقابلت سلطان عظیم الشان

شگفتانه دلیرانه هم‌راه آورد - و جرأت‌های سترگ نمود - بزخم تیر
از پا در افتاد - پسرانش یکی خان‌عالم ثانی - که بعد از پدر بصره‌داری
رسید - پرگنده بصمت صوبه بیدر اژن در جاگیر داشت - و بطور
وطن قرار داده بود - با منکوحه خود محبت بسیار داشت - کار بار
جاگیر بار گذاشته بود - از نیرونگی تقدیر مهمات مذکوره فوت کرد
ام بسیار بر طاری گردیده بفاعله چهار ماه خود هم منتقل گشت
(۲)
بجمع جواهر و سلاح حریص بود - با آنکه استعمال نمیکرد - نقد
هم معتدبه فراهم آورده بود - پس از زیاده بر نصف بضبط سرکار
در آمد - پسر نداشت - در همین احتشام خان - که در اوائل حال
بعالم بقا خرامید - پسرش احتشام خان ثانی با عم خود خان‌عالم
میگذرانید - و صبیغه او در خانه داشت - از یک پسر ماند - که بعد
سعی بسیار بخطاب خان‌عالم و تیولداری محال ارثی مذکور ^(۳) کاه‌یاب
شد - اما به نیرونگ سازی فاک کج رفتار در اوائل ایام شهاب
کوس سفر به‌ماک آخرت نواخت *

* خانجهان بهادر کولتاش خان طفرچنگ *

علی مراد نام کوکه سلطان جهاندار شاه است - و بدجابت
خاندان موصوف - در اران شاهزادگی بمزاج آقا جا کرده در صوبه‌داری
ملتان راتق و فائق مهمات سرکار او گشت - و در عهد بهادر شاهي
بخطاب کولتاش خان مخاطب گردید - پس از ارتحال خلد منزل

(۲) نسخه [ا ب] بجمع جواهر (۳) نسخه [ب] از محاله

و بقتل (سیدن) هر سه پادشاهزاده (که شاهد سلطنت هندوستان در آغوش جهاندار شاه در آمد) او از اصل و اضافه بمنصب نه هزاره نه هزار سوار و خطاب خانجهان بهادر ظفر جنگ و خدمت میربخشیکری پایه عزت برافراخت - و محمد ماه برادر کوچک او (که بظفرخانی مخاطب بود) و خواجه حسین خان یزنه او هریک بمنصب هشت هزاره و اولین باعظم خانی و نظامت اکبرآباد و در همین بخاندروانی و بخشیکری درم لوامی اعتبار برافراختند و این همان خاندوران است که اتالیق محمد اعزالدین پسر جهاندار شاه مقرر شده بمقابله محمد فرخ سیر شتافته - و از غوردلی (۲) و بدبجگری بدرون آنکه شمشیر از نیام برآید و خونی از بینی اهدس بریزد بانفاق شاهزاده مذکور وقت شب از لشکر برآمده راه اکبرآباد گرفت *

بالجمله کولکناش خان در مهاسعی فدویت کوتاهی نمی درزید اما چون فیما بین او و ذوالفقار خان هم چشمی واقع شده مواد حسد در جوش بود و در مشورت خلاف یکدیگر گفتن و باندیشه مجال کار نمودارختن شیوه لازم و طریقه واجب گردیده علاوه پادشاه وقت (که بعشق لعل کنور مبتلا بود) (سوم خبرداری) و هوشیاری را خیرباد گفته بلوازم سلطنت و مراسم جهاندارای نمی پرداخت گل مراد نشگفت - و چمن آرزو رنگ خزان گرفت - در جنگ (که

با محمد فرخ سیر در سنه (۱۱۲۳) هزار و یکصد و بیست و سه هجری متصل اکبر آباد رو داد) او ثبات قدم ورزیده بکار وای نعمت در آمد *

* خاندوران امیر الامرا *

خواجه عام نام - از خاندان نجابت بود - نیاگانش از روستاق بدخشان بهذروستان وارد شده در اکبر آباد سکونت گزیدند - بعضی از آنها بزئی سپاهگری و برخی بلباس درویشی میگذرانیدند - برادر کلانش خواجه محمد جعفر از مژوریان با اعتبار بود - قضیه شیخ عبدالله واعظ ملتانی با او بتقریب مناقب خوانی ایهه دین (که سال سیوم سلطنت محمد فرخ سیر پادشاه رو داده) بر زبانها ست - خواجه محمد باسط پسر خواجه محمد جعفر است - نام برده ابتدا بمذنب قلیل در والا شاهیان سلطان عظیم الشان انسلک یافته - در وقتی (که بعد فوت خلد مکان حسب الطاب پدر خود از بنگاله عزیمت اکبر آباد نمود) و پسر خود محمد فرخ سیر را در صوبه مذکور گذاشت) او را نیز تعینات پسر ساخت - از آنجا (که سلیقه درست داشت - و بارقه لیامت از نامیه حالش می آفت) در چند روز ساز موافقت با مزاج محمد فرخ سیر کوک کرده دخیل مهمات جزوی و کای گردید - تعلقه داران دیگر شکایت او آنقدر نوشتند که سلطان عظیم الشان او را بحضور خود طلبداشت درین ضمن (که خلد منزل طبل رحل بعالم بقا کوفت - و سلطان

عظیم الشان با برادران جنگ نموده کشته شد - و محمد فرخ سیر
 بر تخت جهانداري پا گذاشته با اتفاق سادات بارهه کمر عزیمت
 بجنگ عم خود جهاندار (شاه بر بخت) مشار الیه خود را نزد محمد
 فرخ سیر رسانیده نظر بر قدم ارتباط و افزونی اعتماد بداروغگی
 دیوان خاص و اضافة شایسته و خطاب اشرف خان اختصاص گرفت
 و چندی میر آتشی هم ضمیمه داروغگی دیوان خاص سر برآه میکند
 و پس از آنکه محمد فرخ سیر بر عم خود ظفر یاب گشت بعد رسیدن
 شاهجهان آباد سال اول جلوس نامبرده از اصل و اضافه بمذموب
 هفت هزاري هفت هزار سوار و علم و نقاره و خطاب مصمم الدوله
 خاندوران بهادر منصور جنگ لوی ترفع بر افراشت - پستر (که
 مابین پادشاه و سادات بارهه بذایر در اندازی مردم سبک مزاج
 و ناتجربگی والی وقت و خود رانی سادات بارهه صحبت بکرنگی
 مبدل بدو ردئی شد) مشار الیه (که سیر فکری ضمیمه سنجیدگی
 داشت) هر چند با پادشاه شریک مصلحت بود اما با سادات
 نشکست - سال دوم (که امیر الامرا حسین علی خان بنظم صوبه دکن
 از تغیر نظام الملک فتح جنگ بهادر دستوری پذیرفت) او به نیابت
 میر بخشگیری چهره اعتبار برافروخت - و در همان ایام بدخشگیری
 دوم از تغیر محمد امین خان بهادر سر افرازی یافت - پستر
 بصوبه داری گجرات سر بلند گشته حیدر قلی خان (که بمتصدگیری

بگذر سورت از حضور مقرر بود) به نیابت او تعلقه مذکور را
سوانجام میداد *

چون سلطنت بفرودس آرامگاه رسید و سال اول جلوس حسین
علی خان کشته گردید و فوج همراهی او جوق جوق و سید غیرت
خان همشیره زاده او با فوج خود در بسرا پردی پادشاهی آوردند
پادشاه بتجویز دولت خواهان بر فیل سوار شده پیش دولتخانه
ایستاد - نامبرده در عین گرمی هنگامه با جمعیت خود رسیده
بمثل ^(۲) هراولی تعیین یافت - و پس از کشته شدن غیرت خان و فرودنشستن
هنگامه بخطاب امیرالامرا و تفویض میربخشگیری درجه اعتلا
پدمود - مدتها باستقلال بتعلقه مذکور پرداخت - خوش وضع
و خوش محارزه بود - بصحبت علما و فضلا رغبت بسیار داشت
و همواره در مجلس اد فصوص الحکم مذکور میشد - با غربا
بخلق پیش می آمد - و با همچشمان بر خود می پیچید - هرچه
از جاکیرش می آمد صرف سپاه (که همه بپیش قرار بودند) می نمود
و در معاملات پادشاهی رسم کارسازی مطلق نداشت *

گویند چون جعفر خان صوبه دار بنگاله فوت کرد و شجاع الدوله
خویش خان مذکور بجای او مقرر گردید مبلغی (که تعبیر بلکوک
توان کرد) برای او سوای پیشکش پادشاهی فرستاد - او مبلغ
مذکور را همراه پیشکش مزبور داخل خزانه پادشاهی ساخت

(۲) نسکه [ب] مثل هراولی *

راجها اكثر با او توسل داشتند - چون شورش مرهتهای دکن در صوبه مالوه رو داد سال (۱۱۴۷) هزار و یک صد و چهل و هفت هجری بانفاق راجها جهت گوشمال آن فرقه ضاله حسب الحکم روانه شد - و فرجه دیگر بسرداری اعتماد الدوله تمرالدين خان بود و مقابل خاندوران ملهار راجها را - اما کاره که باید صورت نبست صاحب گونه نموده بحضور برگشت - سال (۱۱۴۹) هزار و یک صد و چهل و نه هجری (که باجی راجها بدور دار الخلافه هنگامه آراست) از ازل بلده برآمد - باجی راجها عطف عذاب نمود - و سال (۱۱۵۱) هزار و یک صد و پنجاه و یک هجری (که نادر شاه بهندوستان رسید و پادشاه وقت بعزیمت مقابله تا کرنال^(۲) نهضت فرمود) برهان الماک سعادت خان صوبه دار اودهه (که عقب مانده بود) منزل طولانی کرده بملازمت پیوست - و باستماع خبر تاراجی بهیر خون بمقابله فوج ابران شتافت - خاندوران نیز با جمعیت خود بنابر کومک از عقب رسید - فوج مقابل بطریق قزاقی بمیدان کشیدند - نامبرده پا قایم داشته تا مقدور در زد و خورد کوشید - همراهانش اکثره بکار آمدند - خون هم بزخم تفنگ مجروح گشته بخیمه آردند رز فودای آن بدیار باقی خرامید - سه پسر او (که همراة بودند) و مظفر خان برادر او (که بعمدگی نام برآورده بود - و چنده صوبه داری اجمیر داشت) درین جنگ ره سپر دادی عدم گردیدند

(مآثر الامراء) [۸۲۳] (باب الخاء)

خواجه عاشوری نام پهلوان (که اسیر مخالف گردیده بود) در عهد
محمد شاه پادشاه بخطاب پدر امتیاز اندرخته سنه (۱۱۶۷)
هزار و یکصد و شصت و هفت هجری بمیر آتشی و در عصر
عالمگیر ثانی بامیرالامرائی علم بلند رنگی افراخته پس از چندین
در گذشت *

چون مذکور نادر شاه بزبان قلم گذشته تحریر باره احوال او نیز
ناگزیر خامه اخبار طراز است - او از ایل ترقلو (که صنفی از افشار
ترکمان است) بود - در قدیم الایام ممکن این قوم ترکستان - و در ایام
استیلای مغولیه توران از آنجا برآمده در آذر بایجان توطن گزید
در عهد شاه اسمعیل صفوی بتقاریب کوچ کرده در سرچشمه مذات
کونکان محال انیورد متعلقه خراسان (که در سمت شمالی مشهد
مقدس بفاصله بیست فرسخی قرب جوار مرو واقع شده) اختیار
سکونت نمود - تولد او در سال (۱۱۰۰) هزار و صد هجری
بوقوع آمده بنام جد خود نذر قلی موسوم گردید - از آنجا [که
ادخر سلطنت سلطان حسین صفوی بظاہر و فور حلم و عدم
سیاست (که لازمه ریاست است) نسق عملداری برهم خورده
در هر سرے سوادی حکمرانی و در هر خاطرے تمنای فرمانروائی
جا کرد - چنانچه در خراسان و نندهار افغانه ابدالی و غلزه

(۲) نسخه [ب] عاشور نام (۳) نسخه [ب] کراپکان - یا کولکان باشد

(۴) در [بعضی نسخه] اهورد *

(باب الخاء) [۸۲۴] (مآثر الامرا)

دست تصرف یافتند - و اهل روم بر اماکن سرحد مستوایی شدند [او در وطن خود سکه خروج زده اول با هم قومان خود (که با او طریق معاندت می پیموندند) جنگ کرده غالب شد - پستتر بصف آرائیهای متواتره افغانه را بقتل رسانیده دست تصرف آنها را کوتاه ساخت و پس ازان بتسخیر مشهد مقدس پرداخته در سال (۱۱۴۱) هزار و یکصد و چهل و یک هجری اصفهان را گرفت - و سال (۱۱۴۵) هزار و یک صد و چهل و پنج هجری افواج روم را شکست داده مصالحت را بقبول پنج شرط مقرر نمود - اول اینکه علماء روم طریقه امامیه را مذهب خامس شمارند - دوم اینکه ارکان اربعه مسجد الحرام (که بایمه اربعه متعلق است) مردم این مذهب هم در یک رکن با ایشان شریک بوده بآئین جعفری نماز گذارند - سیوم هر سال از جانب ایران میر حاج تعیین شود - و باعزاز و احترام او پردازند چهارم اینکه اسارای مملکت ایران و روم نزد هر کس که باشد مطلق العنان شود - و بیع و شرای آنها روا نباشد - پنجم اینکه وکیل همدیگر در پای تخت هر یک حاضر باشد - که امور هر مملکت بآئین بهین فیصل میداده باشد - و سال (۱۱۴۷) هزار و یکصد و چهل و هفت هجری بر تخت سلطنت نشست - و سنه (۱۱۵۱) هزار و یکصد و پنجاه و یک هجری بهندوستان آمد - و فردوس آرامگاه آخر بدر صلح زده مبلغ خطیر و جنس بیکران و تخت طارسی (که ساخته اعلی حضرت بود) سپرد - و سال (۱۱۵۲) هزار و یکصد

و پنجاه و دره هجری معارفت نمود - و تمام ممالک ایران و بلخ و خوارزم بتصرف درآورد - و سال (۱۱۶۰) هزار و یکصد و شصت و هجری مردمی کشک باش و تمک شب در سوایرده در آمده کار او را با تمام رسانیدند - پس ازو چندی پسرانش بسری برخاستند آخر از آنها هم جز نامی باقی نماند *

* خدا یار خان *

مرزبان سنده مشهور بایقتی در نسب عباسی سمت - و لقب عشیره او بزبان سنده کلهوره است - و اتباع او را سرانیان گویند زیرا که اکثر این قوم از سرا اند - که ضاعه مابین بهکر و ملتان را سرا گویند - اجدادش در لباس درویشی بسر میبردند - و سلسله طریقت از سید محمد جونپوری مهدوی نیز داشته اند - یکی از اسلاف او بر رئیس قوم ابره (که از قدیم الایام مرزبانان ولایت سنده بودند) پیوست - و پاره اراضی بطریق مدد معاش حاصل کرد - اولادش بدان مستظهر شده قوت گرفتند - و مریدان و معتقدان بسیار بهم رسانیدند - و آخر بصیغه زمینداری برآمده محصول بحکام ادا میگردند - و زفته زفته بر قوم ابره غالب آمده اکثر مواضع ایشان را در تحت تصرف آوردند - تا آنکه نوبت بشیخ نصیر رسید - و او استقلال کبی در امر زمینداری بهم رسانید - و بعد فوت او پسر کلانش شیخ دین محمد بریاست نشست - و در عهد خلد خان چون شاهزاده معز الدین بحکومت

صوبه ملتان قاصد مباهات برافراخت و رایات شاهزاده بصیوستان رسید دین محمد سر از اطاعت پیچیده بملازمیت نیامد - و آخر قرآن در میان داده دین محمد را با دو کس دیگر از اقربای او طلبد اشتند - و بعد از آنکه هر سه تن بدرگاه رسیدند شاهزاده فوج را تعیین کرد - تا باقی مالداران را با عیال و اطفال بسته بیازند یار محمد برادر خرد دین محمد بصرمیت تمام قبائل را در شعاب جبال گذاشته مستعد بجنگ شد - و بعد از مبارزه فوج شاهزاده شکست یافت - و یار محمد قوی دل شده بدرهای کوه متروص جنگ نشمیت - و شاهزاده بقید آن سه تن اکتفا کرده رایت معارفت بصوب ملتان برافراخت - و در ملتان حکم فرمود تا آن هر سه (۴) کس را بقتل رسانیدند - و پس ازین یار محمد بتدریج استقلال تمام گرفت - و سیوستان را بقبض آوردن - و سیوی دره (که مملکت وسیع از سندهه و بقندهار پیوسته است) و دیگر محالات را از تصرف زمینداران قدیم بر آورده بتصرف خود در آورد و روز بروز اختر طالعش عروج داشت - و ظاهرا در عهد محمد فرخ سیر بخطاب خدا یار خان و منصبه سرافرازی یافت و در اواخر عهد فرخ سیر رخت سفر بآن عالم کشید - از جمله اولادش در فرزند رشید بودند - شیخ نور محمد و شیخ دارون - روزی چند

(۲) نسخه [ب] هر سه تن را (۳) در [بعضی نسخه] سیو دره ها - و در [بعضی] سیوی و دها (۴) نسخه [ب] رخت سفر عالم بقا کشید .

در میان هر دو برادر غبار محاربه مرتفع بود - آخر شیخ نور محمد غالب آمده بجای پدر نشست - و برادر را بصلح طلبیده پاره اقطاع مقرر کرد - شیخ نور محمد از پیشگاه خلافت بخطاب پدر یعنی خدا یار خان و منصب سر باوج عزت برانراخت - و قوت و شوکتش از جمیع اسلافش در گذشت - و دبدبه امارت و کوبه ایالت بانصی الغایه مهیا شد - اکثر زمینداران اطراف را مغفاه خود ساخت - و در اراکل حکومت خود با جماعه دارن پوتره زمینداران شکار پور و غیره جنگهای معین نموده غالب آمد - و آن جماعه را از مواعن اصلی خودها با عیال و اطفال قریب شش هفت هزار مرد و زن را اخراج نمود - جماعه دارن پوتره در عهد شاهزاده معزالدین بزمیندارای شکار پور تاقیم شده بودند - سببش آنکه چون شاهزاده بر بختیار خان زمیندار شکار پور فوج فرستاد جماعه دارن پوتره در رکاب فوج والا ترددات نمایان بظهور رسانیدند - و سر بختیار خان را بریده آوردند - شاهزاده بجلدوی این خدمت آن ضلع را بآن جماعه مرحمت فرمود - و عبدالله خان بردهی مرزبان کلات (که حصن حصین است مابین سنده و قذهار) همیشه در ملک خدا یار خان تاخت می آردن - و هر سال پیشکش میگردن

خدا یار خان در سنه (۱۱۴۳) هزار و یکصد و چهل و سه هجری
قصد عبد الله خان نمود - و از نشیمن خود (که خدا آباد است)

(باب الخاء) [۸۲۸] (مائراامرا)

(۲)
حرکت نموده بلانکانه آمده نشست - و فوج جرار پیش فرستاد
عبد الله خان (که در شجاعت و مردانگی یگانه بود) با فوج تلیل
از کلات بر آمده و سرحد ملک خود گذاشته استقبال این فوج نمود
و جنگی معین انداخته بقضای آلهی در معرکه کشته گردید - و خدا یار
خان هر چند بعضی مضامین کلات را متصرف شد اما بسبب
معویت شعاب جبال کلات را نتوانست بدست آورد - و بعد ازین
فتح از پیشگاه خلافت بخطاب خدا یار خان بهادر ثابت جنگ
و منصب پنجهزاری با اصل و اضافه و عطیة نوبت و خلعت فاخره
پیرایه امتیاز پوشید - و در سنه (۱۱۴۹) هزار و یک صد و چهل و نه
هجری حکومت صوبه تتهه و سرکار بهکر نیز بوی مقرر شد - و جمیع
مملکت ترخانیان مع شیعی زاید در قبضه ائتدار او در آمد *

و چون نادر شاه قصد هندوستان کرد بخدا یار خان نوشت - که
از جانب ملک خود راه دهد - خدا یار خان سراپا باز زن - و درهای
کوه را مضبوط ساخت - ناچار نادر شاه از راه کابل بهندوستان رفت
و بعد معارفت کابل چون غبار خاطرے از خدا یار خان داشت
قوس عزیمت را جانب سندهه معطوف العذان ساخت - و هرگاه
خبر وصول نادر شاه بدایره غازی خان (که از ملتان سی کروزه
مفاصله دارن) بخدا یار خان رسید خواست که از ممالک خود
کناره کند - و بطرف دشت و ریگستان (که عبور لشکر جرار درانجا

(مائراامرا) [۸۲۹] (باب الخاء)

محال باشد) انتقال نماید - بارادۀ آنکه هرگاه نادر شاه از ملک سندهه بگذرد باز بر ملک خود قایم شود - باین کنگاش با جمیع اهل و عیال و قبائل کلهوڑه و سرداران معتبر خود از خدا آبان و سیوستان کوچ کرده بامرکوت (که قاعۀ مستحکم است) رسید - و نادر شاه از استماع این خبر ایلغار کرده خود را بامرکوت رسانید - خدا یار خان جز اطاعت چاره ندیده آمده ملازمت نمود - نادر شاه بعد از عتاب و خطاب گفت - چرا از ما گریختی - خدا یار خان جواب داد - که ما از آبا و اجداد نوکر پادشاه هندوستان بودیم اگر با شما موافقت میکردیم شما را هم بر ما اعتماد نمی ماند این حرف معقول و مقبول افتاد - و در همان مجلس مؤذۀ بشارت تفویض ماک بدستور سابق داد - و بعد از اخذ اموال و امتعه نادر شاه سیوم حصۀ آن ملک بار باز گذاشت - و یک حصه بقوم داؤد پوترة و یک حصه بزمینداران بهکر سپرد - و قبیل از حالمت تحریر غلام شاه نامی و سرافراز خان پسرش (که نسبت قرابت با خدا یار خان داشتند) بحکومت این صوبه می برداختند درین اوان هم بهمان مردم متعلق است *

* خانزمان میواتی *

ددرش شیخ غلام مصطفی کار طالب خان والا شاهی بهادر شاهي که از قاضی زادهای فیروز پور میوات است - بقدرت طالب علمی داشت - برخی نسخه متداوله گذرانیده بود - آغاز کار در سرکار

عاقل خان خوافي ناظم شاهجهان آباد ملازم شده بتعليم پسران خان
 موزور مامور گردید . پس ازان با منعم خان (که دیوان پادشاهزاده
 محمد معظم بود) مربوط گشته بوسیله آن خان فیض رسان بمنصب
 شاهي امتیاز یافت . در آن هنگام (که منعم خان از جانب شاهزاده
 بصوبه دارئ لاهور قیام داشت) کار گذاری و تمشیت اکثر مهم
 خان مذکور بمشار الیه مفوض بود . چون پادشاهزاده بعد واقعه
 والد بزرگوار از پشاور بسواد دارالسلطنت لاهور رسید و بر تخت
 سلطنت متمکن گشته بضرب سکه و خواندن خطبه بساط خرمی
 چند ملازمان قدیم و جدید را بانافه و افزونی مدامپ و عطای
 خطابهای مناسب بر نواخت . مشار الیه از فرط کار طلبی و کاربزمی
 بافزایش منصب و خطاب کارطاب خانی فرق اعتبار برافراخت
 و بعد از جلوه گیری شاهد ظفر در آغاز فرمانروائی از پیشگاه
 سلطنت بخدمت کرور گیری گنج اردوی معالی درجه اعزاز پیمرد
 اما چون منعم خان بخطاب خانخانانی باذننامی یافته مربع نشین
 چار بالاش وزارت گردید او بقدم مصاحبت و دیوبین ربط در سایر
 شیون ملکی و مالی دخل تمام نموده بمنصب عمده فایز گشت
 و در آن هنگام [که شاه دهورا ^(۲) (که پرگنه ایست مضاف سرهند و بمیان
 منصب مزار شاه فیض قادری مشهور) ^(۳) معسکر بهادر شاهي بود]
 پیش از فوت خانخانان بساط هستی برچید . خانزمان (که درانوقت

(۲) یا دهورا باشد (۳) در [اکثر نسخه] شاه قیس .

(مآثر الامراء) [۸۳۱] (باب الخاء)

مخاطب بعلي همکر خان بود (بفوجداری چکله آثاره) که از محالات خالصه شریفه اکبرآباد است - برسي گروهی کنار آب چون) فرق اعتبار بهري و سرداري مي افراشت - پس از آنکه نوبت فرمان فرمائي بجهاندار شاه (سید شاهزاده اعزالدين نخستين^(۲) خلف او باناليقي خواجه حسن خاندوران در مقابل محمد فرخ سير (که از پتنه راهي شده بود) تعين گردید - اکثر فوجداران سر راه و اطراف آنجا بکومک مامور شدند - خان مزبور (که فوج خوب با خود داشت) رفته ملحق گشت - و در زمره چند همراهي گزیده بر ربه سردار و اسلوب دربار آگهي یافت - شاهزاده (که جز نامه بيش نيست) محکوم خاندوران است - و مدار کار آن سردار نا تجربه کار بر هيله و غدر است - و از غردلي و نامردی دل که نداشت باي داده هوش و عقل باخته نقوش تباهي و ادبار از سيمای احوال فوج نکبت موج پیدا و هويدا سمک - در اندهاض قابو و کمين شده چون آمد آمد فرخ سير ترتيب گردید با فوج و خزانه تعلقه خویش (که همراه داشت) برخاسته بايوار و شبگیر بار پیوست - و مورد هزاران آفرین و تحسین شد - در جنگ جهاندار شاه بانفاق جهيله رام ناگر بجانب کولکلتاش خان خانجهان عنان ریز^(۳) گشته بآروز و ستیز در آمد - و مکرر دلیرانه تاخته معرکه سرنامي و سرفشاني گرم نمود - بعد فتح چون چهره عقيدت او بگلگونه

(۲) نسخه [ب] فرمان روائي (۳) نسخه [ب] چه پله رام .

تلاشهای نمایان آراستگی یافته بود بخطاب خانزمان بهادر و منصب عالی مشمول نوازش پادشاهی گردید - و بهتر بصوبه دارعی ملتان رخصت یافته ولایت بلند نامی بر فراخت - در عهد خاقان زمان چندان عزت و اعتبارش نماند - چنانچه بعد از سانحه نادر شاهي (که نواب آصف جاه عزیمت دکن فرمود) محکلات تیول خویش (که در هندوستان تن شده بود) سپرد از نمود - آخر سائیسبی کاه فروشی سمک - در همین کار پیمانۀ حیانتش لبریز گردید *

* خواجه عبدالله خان *

اصلش از صماکت توران است - ابتدا نام برده باتفاق برادر خود خواجه رحمت الله خان در زفاتت عمان الملک مبارز خان بود هر دو عاملی سیکاکول و راجندری^(۲) داشتند - چون پس از کشته شدن مبارز خان نظام الملک آصف جاه بخپدر آباد آمد هر دو پیش نواین مذکور رسیده او بخدمت خانسامانی بانضمام تعلقه محکال راجندری و برادرش بخدمت دیوانی سرکارش امتیاز یافتند خواجه رحمت الله خان زود در گذشت - و پس از فوتش او بدیوانی سرکار آن امیر چهره بخت افروخته در ایامی (که نوبت دوم آصف جاه عزیمت دار الخلافه نمود) او را اتالیق ناصر جنگ شهید نموده در دکن گذاشت - و پس از آنکه آصف جاه مراجعت بدکن نمود او همیشه جایس راز دار بود - چون سعادت الله خان

(۲) نسخه [ب] راجبندی - یا راجبندری باشد .

تعلق دار کرناٹک حیدرآباد فوت نمود و درست علی خان
 برادرزاده اش با مقدر علی خان بتفصیل (که در احوال
 سعادت اللہ خان مرقوم شده) بکار آمدند و قلعهٔ ترچناپای (کہ
 از مشاہیر قلاع آن الکا ست) بتصرف مرار (از کھوریزہ رفت
 آصف جاہ تعلقدارمی کرناٹک مذکور بنام برده مقرر نموده خود
 بمحاصرهٔ قلعهٔ مزبور ہمت گماشت . و پس از تسخیر هنگام
 مراجعت جانب محن بنیاد او بعطای نقارہ بلند آراہ گشتہ
 دستوری تعلقہ یافت . و همان شب سہ (۱۱۵۷) ہزار ریختہ
 و پنجاہ و ہفت ہجری بمرگ مفاجات از مکارہ دنیا بازرس
 نقارۂ آخر تاریخ است . مرد ولایت زای آرمیدہ مزاج بود . بچرد
 و نان دہی متصف . اما مغلوب الغضب . ہرگاہ ہر یکہ غصہ میشد
 و دیگرے حسب الاتفاق وارد میکردید با او ہم بعنف و درشتی
 پیش می آمد . (شد اولادش خواجہ نعمت اللہ خان . بعد فوت
 پدر چندی بماملی راجپندری مامور شد . و در عمل صلاحیت جنگ
 بہ نیابت صوبہ دارمی بیجاپور و خطاب تہور جنگ بہادر افتخار
 اندوخت . و بعد چندی مادہ سودا بر دماغش ریختہ بساط
 زندگی را در پیچید . دیگر اخلاقی خواجہ عباد اللہ خان و خواجہ
 سعد اللہ خان بنوکرمی شجاع الماک امیر الامرا بسر می برزد
 درہی با علم مناسبتی دارد *

(۲) د ، [بعضی جا] راجندری آمدہ *

* خواجه قلی خان بهادر *

بهر نذر بی سمت - که از عمد های توران دیار بود - و بسفارت
 از انجا پیش عالمگیر پادشاه آمد - و بعد معاودت ^(۲) یولپارس خان
 پسر کلان خود را برای نوکری به هندوستان فرستاد - بعد فوتش
 پسر دوم او بیگلر بیگی خان با توابع و لواحق پیش برادر کلان
 خود آمد - خان مذکور در آنوقت سن رضاعت داشت - بیگلر بیگی
 خان در ایام استقلال سادات بارهه بفوجداری و قلعه داری ماند
 از تغیر مرحمت خان سر بر افراخته بود - او نیز با برادر
 همراهی داشت - سنه (۱۱۳۶) هزار و یکصد و سی و شش هجری
 (که نظام الملک آصف جاه پس از تقرر وزارت از فردوس آرامگاه
 درخواست خصمت نموده بدکن روانه گردید) او را از ائذنی راه
 همراه گرفت - و پس از جنگ مبارز خان قبول از صوبه برهانپور
 یافته بفوجداری سرکار کهرکون صوبه خاندیس اوقات را بسر می برد
 در عمل اول ناصر جنگ شهید نیابت نظامت برار بنام او تقرر
 پذیرفت - و بعد چند ماه معزول گردید - و پس از آن گاه
 بفوجداری بکلان و کره بعد اولی به نیابت صوبه داری برهانپور
 مامور گشت - و در عمل صلاحیت جنگ بخطاب ذوالفقار الدوله
 قائم جنگ سرمایه ناموری اندوخت - چون ^(۲) الگوی خاندیس بتصرف
 مرهته رفت او بعسرت و پریشانی پیش صلاحیت جنگ بحیدرآباد

(۲) نسخه [ب] یولپارش خان .

(مائراامرا) [۸۳۵] (باب الخاء)

آمد - و برگذنه جلکانو موبه هزار در اقطاع یافته راهی آنصوب
(۲)

گردید - و بعد چند روز در سنه (۱۱۷۹) هزار و یکصد و هفتاد

ونه هجری رخصت سفر بدار عدم بر بهمت - آصف جاه با ری

سلوک بامتياز می نمود - و وقت صجرا دسمت بسر میگذاشت
(۳)

اما او بسیار بر خود می چید - شعر ساده میگفت - و موزون تخاص

می نمود - از دست * بیت *

* بیتو هر گه که بگلشن گذری بود مرا *

* نکمت غنچه و گل درد سرے بود مرا *

از بصرانش هیچ یک ترقی نکرده - و بعد بدر بفاصله کم و زیاد پای

بدیار عدم گذاشتند - مگر خواجه قدرت الله خان بقید حیات است *

* تمام شد *

* جلد اول از مائراامرا *

فہرست میں اغلاطے چند کہ درمیان انطباع مرزہ			
صفحہ	سطر	غلط	صحیح
۹۶	۱۷	مضاد	مشتاد
۹۷	۱۹	دیرباز	دیرباز
۱۰۰	۵	بنن	پتن
۱۰۱	۸	زمانے	زمانے
۱۰۵	۱۱	سال سیم	سال سی ام
۱۰۶	۱	لابہ گذاری	لابہ گزاری
ایضا	۴	بجز	بجو
ایضا	۶	تذک	تذک
۱۰۹	۱	ارذیہور	ارذیہور
۱۱۱	۳	بالاکھات	بالاکھات
۱۱۴	۱۱	یسیار	بسیار
ایضا	۱۷	رنتہ	رختہ
۱۱۵	۴	ببالای	ببالای
۱۱۷	۱۰	وخیم العاقبت	وخیم العاقبت
۱۲۱	۱۶	انفاق	انفاق
۱۲۶	۵	گذرانیدہ	گذرانیدہ
۱۲۹	۱۴	مزار	مزار

(مآثر الامراء)	(۲)	(غلطنامه جلد اول)	
	غلط	سطر	شماره
مصحح			۵۳۸۵
مونه دار	مونه دار	۱۳	۱۳۵
جولانگهی	جولانگه نگهی	۸	۱۲۷
بعضه طت	بعضا طت	۱۴	۱۴۱
خوشدل	خوش دز	۱۶	۱۶۵
به زای	برای	۱۲	۱۴۲
ملا محمد لازمی	ملا محمد لازمی	۳	۱۴۳
الام	آیلم	۴	۱۵۲
سال نوزدهم	سال نهم و نوزم	۶	۱۶۲
المانان	المانان	۱۱	۱۷۱
و در	در	۲۰	۱۸۸
در سردار	در سردار	۲	۳۲۴
بمقابل	بمقابل	۱۰	۳۳۱
سائر	سایر	۱۵	۳۹۱
جانی خان	جانی خان	۹	۴۳۳
ناچار	ناچار	۱	۴۴۱
راچه پرتیبه	راچه پرتیبه	۱۳	۴۴۹
بعدم سوا فرستادن	بعدم سوا فرستادن	۱۰	۴۸۰
مقواتره	مقواتره	۱۸	۵۱۴
بدگور	بدگور	۹	۵۵۴

(غلطنامهء جلد اول)	(۲)	(مؤثر الامر)	
	غلط	سطر	صفحه
سعید			
شرف و ملازمت	شرف و ملازمت	۱	۵۶۶
ذی الحجہ	ذی الحجہ	۱۲	ایضا
معتقدانہ در خوردی	معتقدانہ در خوردی	۹	۵۷۶
حاج بیروز	حاج بیروز	۱۷	۶۸۱
ارگاشتم	ارگاشتم	۲	۶۹۰
در خورد	در خورد	۱۳	۷۱۸
ہزیمت	ہزیمت	۱۹	ایضا
وا باید گذاشت	وا باید گذاشت	۴	۷۱۹
ایران	یوان	۱۳	۷۳۵
۹۱۲	۱۱۲	نمبر دفعہ	۹۱۲
۹۱۳	۱۱۳	ایضا	۹۱۳

THE
MAÁSIR-UL-UMARA

BY

NAWÁB SAMSÁMUD-DOWLA SHAH
NAWÁZ KHAN

VOL. I

EDITED FOR THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

BY

MAULAVÍ ABD-UR-RAHÍM
ARABIC PROFESSOR CALCUTTA MADRASAH.

CALCUTTA.

PRINTED BY MAULAVI KABIR-UD-DIN AHMAD KHAN BAHADUR, AT
THE URDU GUIDE PRESS AND PUBLISHED BY THE ASIATIC SOCIETY
NO. 57 PARK STREET, CALCUTTA.

1888.

فهرست

نامهای مردمان و قبائل و اقوام و مواضع و قلعجات و
آبها (که در اولین جلد - آثار الامرا اندراج یافته اند)
بترتیب حروف هجا

از طرف

ایشیالک سوسائیتی بنکاله

خسب تألیف و تصحیح

مولوی مرزا اشرف علی صاحب

پروفیسر عربی و فارسی

پریسیدنہی کالج

در مطبع آردو کاٹبڈ پریس

واقع نمبر ۱۴ غلام سبحان لین

زیور طبع پوشید

کلکتہ

منہ ۱۸۹۴ ع

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست نامهای مردمان و قبائل و اقوام و مواضع و قلعجات
و آبها و غیره (که در اردلین جلد متأثر الامرا از دراج یافته اند)
بترتیب حروف هجاء - مرتب در در منظر - اردلین برای مردمان -
و در همین برای مواضع و غیره * * شعر *
حسبی آله العالمین فانه * مولی حمیب قاد و نصیر

* منظر اول در اسامی مردمان و قبائل و اقوام و غیره *

آصف الدوله .. ۲۸۶	* حرف الف *
آصف الدوله امیر الممالک	آتش خان جان بیگ ۴۳
پور نظام الماک آصف جاه	۲۵۴
۳۶۸ - ۴۴	آتش خان حبشی ۴۳
آصف الدوله جهالة الماک	۱۸۸
اسد خان محمد ابراهیم	آبدنه بیگ خان .. ۳۶۰
(شف محمد ابراهیم)	آزاد ملی شیخ عبد الرحمن درویش
۴۴ - ۲۶۲ - ۲۹۱ - ۲۹۲ -	(شف شیخ عبد الرحمن)
۳۱۰ - ۳۱۳ - ۳۱۴ - ۳۱۵ -	۶۰۰

۹۱	۸۱۵ - ۴۵۹ - ۳۲۰ ..
اصف خان ميرزا قوام الدين	اصف الدوله صوفدار لاهور
جعفر بيگ (شف ميرزا	۳۰۰ .. .
قوام الدين ۴۲ ۹۳ ۱۰۷ -	اصف جاء ۱۹۸ - ۲۰۵ - ۲۵۷ -
۱۰۹ - ۱۱۰ - ۱۱۱ - ۲۰۴ -	۷۹۸ - ۸۱۶ - ۸۳۳ - ۸۳۵
۷۳۷ - ۷۰۲ - ۶۶۲ ..	اصف جاهي (يا) اصف خان
اصف خان يمين الدوله (شف	ميرزا ابوالحسن مشهور به
يمين الدوله) ۴۸۶ -	اصف جاهي (شف ميرزا
۷۷۵ - ۷۴۲ ..	ابوالحسن ۴۳ - ۱۴۹ -
اغرخان پير محمد ۴۴ - ۲۵۰ -	۱۵۱ - ۱۵۲ - ۱۵۶ -
۲۵۱ - ۲۷۴ - ۲۷۶ - ۲۸۱ -	۱۸۰ - ۲۰۸ - ۶۳۷ - ۶۲۸ -
۶۰۴	۶۶۷ - ۷۱۴ - ۷۳۷ - ۷۳۸ -
اغرخان ثاني پسر اغرخان	۷۸۲ - ۷۴۲ ..
پير محمد .. ۲۷۷	اصف خان خواجه عبد المجيد
آغا بيگ پسر قلندر سلطان چوله	هردي (شف خواجه
۴۹۵	عبد المجيد) ۴۳ - ۷۷ -
آغا رشيدا .. ۴۸۶	۸۰ - ۸۲ - ۸۳ -
آغا محمد طاهر حسيني (شف	اصف خان خواجه غياث الدين
محمد طاهر) ۱۲۸	علي قزويني (شف خواجه
آغا ملاي درات دار قزويني	غياث الدين) ۴۲ - ۹۰ -

ابراهيم عادل شاه ۱۲۳ - ۱۲۴ -	(۱) آفاولا ۹۰ - ۱۰۷
۵۸۰ - ۲۰۱ - ۱۶۳ ..	امی خانم دختر عبدالملک سلطان
۱۰۷ .. ابراهيم قلي	زوجه عبدالمؤمن خان - و
۸۲۵ .. ابره (قوم)	ايشم خان قزاق د پير محمد
۲۴۲ - ۲۴۱ حلب	خان و باقي محمد خان و
ابوالبركات خان امام جنگ	ولي محمد خان و امام قلي
۳۶۵	خان ۴۳۸ - ۴۴۰ - ۴۴۱
ابوالبقا پسر احمد بيگ خان	ابراهيم حسين ميرزا ۵۱۱ -
۱۲۷ .. کابلي	۵۵۲ - ۵۵۷ - ۶۴۸ - ۶۴۹ -
۸۰۸ - ۴۵۸ ابوالحسن	ابراهيم خان ۱۰۵ - ۱۹۵ -
ابوالحسن حيدرآبادی ۳۲۰ -	۲۱۹ - ۲۹۹ - ۵۵۵ - ۶۲۷
۸۰۷	ابراهيم خان آق سقال ۷۶
ابوالحسن قطب شاه ۵۳۷	ابراهيم خان ادرنگ ۴۲ - ۷۵ -
ابوالحسن والي تلنگ يا تلنگانه	۲۹۵ - ۲۹۸ - ۳۸۶
۷۸۹ - ۵۲۶ - ۳۰۵ - ۳۰۴	ابراهيم خان پسر علي مودان
ابوالخير خان بهادر امام جنگ	خان .. ۴۴
۳۶۳ - ۴۵	ابراهيم خان فتح جنگ خلف
ابوالخير خان پسر امير خان	اعتماد الدوله ميرزا غياث
۳۱۰ .. سندهي	۴۳ - ۱۳۵ - ۱۳۶ - ۱۳۷ -
۶۳۸ ..	۱۸۳ - ۱۹۴ - ۶۶۴ - ۷۵۸

۶۴۷	انگه خیل (غائنه)	ابوالفتح برادرزاده خانخاران
۳۳۴	اجیت سنگهه راقهور	۶۷۱
	اچلا و راکه و بمران جانور زار	۴۷۷ ابوالفتح پسر مبعث خان
۵۲۱	۴۲ ابوالفتح خان دکئی
۲۹۱	۱۲۰ - ۸۱۱
۵۷۴	اچه درپ اسرم سناسی	۶۸۴
	احتشام خان (شف - اخلاص	ابوالقاسم حاکم گوالیار ۲۷۲ -
	خان) ۴۳ - ۲۲۰ - ۲۲۲ -	۲۷۳
۸۱۷	۱۹۷
۸۱۷	احتشام خان ثانی	ابوالمنصور خان بهادر هفدر
	احسن الدوله بهادر شرزه جنگ	جنگ میرزا مقیم ۴۴ -
۷۸۳	۳۶۵ - ۴۶۶
	احسن خان سلطان حسن عرف	ابو طالب پسر آصف خان
۳۰۱ - ۴۴	میر ملنگ	۱۵۳
۱۷۰	ابونصر خان پسر شایسته خان
	احشام عالی	۴۴ - ۲۹۲
	احمد بیگ خان برادرزاده	۶۹۹ ابهنگ خان هبشی
	ابراهیم خان فتح جنگ	ابوزپ یا آبروپ (نام فیل
۴۳ - ۱۰۹ - ۱۳۶ - ۱۳۸ -		سلطان خسرو) ۵۷۱ - ۵۷۲
۲۰۳ - ۱۲۹ - ۱۹۴ - ۱۹۵ -		انگه خان یا اننه خان ۳۷۹ - ۳۷۷
۴۲ -	احمد بیگ خان کابلی	

(شف احتشام خان) ۴۳ -	۴۸۳ - ۱۸۶ - ۱۲۶ ..
۸۱۷ - ۲۲۲ - ۲۲۰ ...	۱۸۰ .. احمد چک
ادھم خان ۶۸ - ۶۹ - ۷۰ - ۷۱	۵۸۲ - ۱۸۷ - ۱۸۶ احمد خان
۶۳۷ - ۳۹۵ - ۳۷۷ - ۷۳	۳۶۷ - ۳۶۶ احمد خان بنگش
ادھم خان کوکھ ۴۲ - ۶۷ - ۳۸۹ -	۱۸۵ - ۴۳ احمد خان نيازي
۳۹۴ ۳۹۰	۲۲۲ احمد خورشکي
۷۳۷ - ۲۰۳ ارادت خان	احمد شاه پادشاه (يا) احمد
۱۴۹ ارادت خان ساروجي	شاه ۱۹ ۳۶۱ - ۳۶۲
ارادت خان موبد دار اورده	۲۶۹ ۳۶۸ - ۳۶۶ ..
۲۴۸	۳۶۰ - ۳۵۹ احمد شاه دراني
ارادت خان مير اسحق ۰۴۳	۶۷۹ احتيار الملک گجراتي
۲۰۳	احلاص خان اخلاص نيش (با)
ارادت خان مير محمد بانو	اخلاص خان ۴۳ - ۴۴ -
مخاطب به اعظم خان (شف	۶۰۷ ۳۵۰ - ۲۲۲ - ۱۹۸
اظم خان) ۴۳ ۱۷۴ -	۴۳ اخلاص خان حسين بيگ
۷۴۲ - ۱۷۷ - ۱۷۶ ..	۱۵۱
ارمندا بانو بيگم موسوم به ممتاز	۴۳ اخلاص خان شيخ لہديه
محل دختر زاده ميروزا	۱۹۸
عيث الدين امف خان	۱۹۸ اخلاص خان شيخ فتحپوري
۱۵۱ - ۱۰	مخاطب به احتشام خان

٢٦٢ - ٢٩١ - ٢٩٢ - ٣١٠	٤٣٢ ..	ازدس (طائفه)
٣١٣ - ٣١٤ - ٣١٥ - ٣٢٠	٤٤٩ ..	ارزانی هندی
٨١٥ - ٤٥٩ ..	٣٦ ..	ارسطو
اسد خان معمودي ٤٣ - ١٤٠	٤٤	ارسلان خان ارسلان قلبي
اسد علي خان جولاق ٣٥٤	٢٧٧
اسفنديار ١١٥ - ١١٩		ارشاد خان پسر امين الدوله
اسفنديار پسر آلبيار خان ١٨٤		امين الدين خان بهادر ٣٥٨
اسفنديار پسر تولک خان ٤٧٧		ارشاد خان مير ابوالعلا ٤٤ -
اسفنديار خان .. ٥٦٨	٢٨٤ - ٢٩٠
اسفنديار خان حاکم ارکنج ٧٦٧	١٤٠ ..	ارغونبده (طائفه)
اسکندر خان ارزبک .. ٨٤	٢٠ ..	ازکات (قوم)
اسلام خان ١١٦ - ١٨٤ - ٢١١	٥٠٦ ..	ازلات (قوم)
٢١٦ - ٢١٨ - ٢١٩ - ٢٢٠		اسدالدين احمد پسر پادشاه
٢٢٣ - ٢٤٤ - ٤٨٩ - ٧٢٤	٤٥٢	قلبي خان
اسلام خان رومي ٤٣ - ٢٤١	٢٥	اسدالله حيدر جنگ
اسلام خان شيخ علاءالدين	٢٨٧ ..	اسدالله خان
چشتي فاروقي يا اسلام خان	٢٠٣ ..	اسد خان
چشتي (شف علاءالدين)		اسد خان مختلط طب به
١٨٢ - ١١٨ - ٤٢ ..		آصف الدوله جمله الاماک
اسلام خان مشهدي ٤٣ - ١٦٢ -		(شف آصف الدوله) ٤٤ -

۸۲۰ - ۶۴۴ ..	۲۷۲ - ۱۶۴ - ۱۶۳ ..
اشرف خان پسر اسلام خان	اسلام خان میروضا الدین حسین
۱۶۶ مشہدی	۲۱۷ - ۴۳ بدخشی
اشرف خان خواجہ بوخوردار	۲۷۹ .. اسمعیل
۲۰۶ ۴۳ ..	۱۷۰ .. اسمعیل اذنی
اشرف خان میرزا محمد اشرف	اسمعیل برادر زادا محمد عادل
۲۷۲ - ۴۴ ..	شاه بیجا پوری ۵۷۹ - ۵۸۰ -
اشرف خان میر منشی ۴۲ -	۵۸۱
۶۳۷ ۴۶۹ - ۸۵ - ۷۳ - ۶۶	اسمعیل بیگ دولدی ۴۲ - ۶۴
امالت خان ۱۷۱ - ۲۲۱ - ۲۲۴	اسمعیل پسر پوهان شاه ۱۲۱
۲۵۴ - ۳۰۵ - ۴۲۰ - ۴۲۱ -	اسمعیل خان ۷۷ ..
۷۸۲ - ۷۷۷ - ۴۴۲ - ۴۲۲	اسمعیل خان بہادر پانی ۴۴ - ۳۷۰
اصالت خان پسر خانجہان	اسمعیل خان مکھا ۴۴ - ۲۹۱
۷۳۲ .. لودی	اسمعیل خرس ۶۵ ..
اصالت خان میر بخشی ۴۴۱ -	اسمعیل قای خان ۶۴۸
۷۷۵ - ۲۵۲ ..	اسمعیل قای خان ترکمان ۱۰۹
اصالت خان میرزا محمد ۴۳ -	اسمعیل قای خان ذوالقدر ۴۲
۲۲۲	۱۰۶ - ۱۰۵ ..
امالت خان میر عبدالہادی	اسمعیل نظام شاه ۱۲۲ - ۱۲۳
۱۶۷ - ۴۳ ..	اشرف خان ۷۴ - ۲۰۷ - ۲۷۴

اعتماد الدوله محمد امين خان	۴۳	اعتبار خان خواجه سرا
چين بهادر (يا) اعتماد	۱۳۶ ۹۳	..
الدوله محمد امين خان	۴۲	اعتبار خان خواجه عذير
بهادر ۱۴۴ - ۲۳۴ - ۳۴۶ -	۶۵	اعتبار خان ناظر ..
۳۵۸	۱۷۷	اعتبار زاو ..
اعتماد الدوله ميرزا غياث بيگ	- ۲۳۰ - ۲۲۳	اعتقاد خان
طهراني پدر نور جهان بيگم	۳۴۶ - ۳۴۲	..
- ۱۲۷ - ۱۲۹ - ۱۳۰ - ۱۳۱ -		اعتقاد خان محمد مراد
۱۵۱	۳۳۹ ۴۴	فرخ شاهي
اعتماد الملك	۹۵	اعتقاد خان ميرزا بهمن يار
اعتماد خان ۲۲۸ - ۲۲۹ - ۲۲۹ - ۲۲۹ -	۲۳۲ - ۴۳
اعتماد خان خواجه اندراك ۱۳۷		اعتقاد خان ميرزا شاپور (يا)
اعتماد خان خواجه سرا بهول	۱۸۰ - ۴۳	شاه پور
ملك نام (شف پيا) ۴۲	- ۶۹۰ ۱۸۰ - ۱۳۶	اعتماد الدوله ۱۳۶ - ۱۸۰ - ۶۹۰ -
۸۸	۷۳۷
اعتماد خان شيخ عبدالقوي	- ۵۷۳	اعتماد الدوله جهانگيري ۵۷۳ -
۲۲۵ - ۱۳	۵۷۴
اعتماد خان گجراتي ۱۴۲ - ۹۳ -		اعتماد الدوله قمر الدين خان
- ۹۹ - ۹۸ - ۹۷ - ۹۵ - ۹۴	- ۳۵۸ - ۳۵۰ - ۴۴ -	بهادر ۳۵۰ - ۳۵۸ - ۴۴ -
۶۶۵ - ۶۶۱ - ۵۶۲ - ۱۰۰	۸۲۲ - ۵۴۰ - ۳۶۶ - ۳۶۱	

۲۰۱ - ۲۰۲	افتخار خان	۱۶۱ - ۱۷۸ - ۷۵۹	اعظم خان
۲۰۳ - ۲۵۳ - ۴۶۷ - ۷۸۱		۷۸۶	
۱۸۲	افتخار خان ترکمان	۲۰۳	اعظم خان جهانگیری
	افتخار خان خواجه ابوالبقا		اعظم خان هاراجی صوبه دار دکن
۲۰۰ - ۴۳		(یا) اعظم خان ناظم دکن
	افتخار خان سلطان حسین	۴۱۶ - ۵۱۹ - ۷۲۶ - ۷۵۰	
۲۵۲ - ۴۳		اعظم خان کوکه معروف به
۲۴۶ - ۲۴۴	افراسیاب خان		فدائی خان مظفر حسین
۷۳۶ - ۱۰۹	افریدی (افغانان)		(یا) خان کوکه (یا) اعظم
۶۳۶	افضل بیگ		خان کوکه (شف فدائی
۱۱۷ - ۶۵	افضل خان		خان) ۱۰۱ - ۱۰۲ -
	افضل خان خواجه سلطان (یا)	۲۸۱ - ۲۵۱ - ۲۴۷	..
	خواجه سلطان علی (شف		اعظم خان میر بخشی ۱۵۴
- ۴۲	خواجه سلطان علی)		اعظم خان میر محمد باقر عرف
۴۶۹ - ۶۵		ارادت خان (شف ارادت
۷۱۶	افضل خان دیوان اعلی		خان) ۱۷۶ - ۱۷۶ -
	افضل خان شبخ عبدالرحمن	۷۴۲ - ۱۷۷
۱۱۶ - ۱۱۵ - ۴۲		اعظم شاه ۳۱۵ - ۳۴۷ - ۳۵۱
۳۱۰	افضل خان صدر الصدر	۸۲۴ - ۶۰۴ - ۲۳
	افضل خان علامی ملا شکرالله	۹۲۳	افغانه ابدالی ..

الله قلي خان اوزبک (يا)	شيرازي (يا) افضل خان
آله قلي خان اوزبک ٤٣ -	شکر الله ٤٣ - ١٤٥ - ١٤٦ -
١٨٩ - ١٩٠	١٤٨ - ١٥٠
الله وردی خان ٤٣	افضل علي خان .. ٦٠٦
الله وردی خان پسر الله وردی	افغانان (طائفه) ٨٨ - ٨٦
خان .. ٤٣	افغان بلغاک .. ٢٧٩
الله یار خان پسر افتخار خان ٤٣	افغان پني .. ١٢٥
الله یار خان توزک ٤٣ - ٢١٦	اقضى القضاة قاضي عبدالوهاب
المان (يا) المانان (قوم) ٢٣٥ - ٤٣
١٨٠ - ١٩٩ - ٤٢١ - ٤٤٢ -	اکبر (يا) اکبر ابتر (يا)
٧٧٠ - ٧٧٠ - ٧٧١ ..	اکبر باغی ٤٥٠ - ٦٤١ -
النگ توش .. ١٨٩ - ١٩٠ ٧٨٨ - ٨٠٦
الوس بلوچ .. ١٠٥	اکبر آبادی محل .. ٤٩٢
آله وردی خان ١٥٥ - ١٨٢ -	اکبر بادشاه (شف جلال الدین
١٨٣ - ٢٠٧ - ٢٠٨ - ٢١٠ -	محمد اکبر بادشاه) ٦٥ - ٦٦٩
٢١١ - ٢١٢ - ٢١٣ - ٢١٤	اکرام خان سید حسن ٣٣ - ٢١٥
٢١٥ - ٢٢٩ - ٢٩٣ - ٥٩٣ -	اکرام خان هوشنگ .. ١٢٠
٧٤٥	الغ خان حبشی .. ٣٢ - ٨٧
آله وردی خان عالمگیر شاهی	الف خان امان بیگ ٣٣ - ٩٥
٢٣٠ - ٢٧٨ ١٩١ - ١٩٢

(مآثر الامرا) (۱۱) (فهرستك جلد اول)

۸۱۱ - ۴۳ .. احمد	۴۳۲ .. اليم سلطان
۲۰۰ .. امر سنگهه	امام ثامن ضامن علي (يا) ثامن
۲۲۰ .. امير ابراهيم خان	ر ضامن موسى (ضا) ۲۲۲
۳۰۳ .. امير ابوالقاسم نمکين	امام قلبي خان ۱۹۰ - ۴۳۲ -
امير الامرا سيد حسين علي	۴۳۸ ۴۴۰ ۴۴۳ - ۵۱۹ -
خان (يا) حسين علي	۷۶۸ - ۷۶۷
خان (شف) حسين علي	امام قلبي خان والي توران ۵۸۸
خان امير الامرا (۱۲ - ۴۴ -	امام قلبي سلطان ۴۳۷ - ۴۳۶ -
۳۱۸ - ۳۲۱ ۳۲۴ - ۳۲۵ -	امان الله .. ۲۳۱ - ۷۴۴ -
۳۲۶ - ۳۲۷ ۳۳۰ - ۳۳۳ -	امان الله خان. نبيدق الله وردي
۳۳۴ - ۳۳۶ - ۳۴۸ - ۳۴۹ -	خان .. ۲۹۳ - ۴۴ -
۳۵۲ - ۳۵۴ - ۳۵۸ - ۳۶۲ - ۲۹۴ - ۵۰۶ -
۴۴۳ - ۴۶۴ - ۸۲۰ - ۸۲۱ -	امانت خان ۱۴ - ۱۵ - ۲۶۱ -
امير الامرا شايسته خان (شف)	.. ۲۶۶ - ۳۱۱ -
شايسته خان امير الامرا (امانت خان خوافي ۲۸۷ -
۵۳۶ - ۲۴۸ - ۱۹۷ - ۵۵ ۲۹۰ -
امير الامرا شريف خان (شف)	امانت خان مير حسن (يا)
شريف خان امير الامرا (امانت خان ثاني ۴۴ -
۷۱۸ - ۷۰۲ - ۱۳۴ - ۵۴	۲۸۷
امير الامرا علي مردان خان	امانت خان ميرک معين الدين

۲۸۵ - ۲۸۶ - ۳۰۳ - ۴۴۵	(شف علی مردان خان
۶۰۸ - ۴۹۷	امیر الامراء) ۵۶ - ۱۸۲ -
۳۷۲ .. امیر خسرو شاہ	۲۸۴ ۲۹۵ - ۴۳۱ - ۴۴۱ -
- ۴۲ امیر فتح اللہ شہرازی	۷۷۷ - ۷۷۰ ..
۱۰۳ - ۱۰۰	امیر الامراء غازی الدین خان
امین احمد (رازی) (یا) امین	بہادر فیروز جنگ (شف -
۶۶۷ - ۴ .. رازی	غازی الدین خان بہادر
امین اے - فی الدین استروآبادی	فیروز جنگ) ۴۴ - ۵۷ -
۱۲۲ ۳۶۹ - ۳۶۱
امین الدولہ امین الدین خان	امیر تیمور (شف صاحبقران)
بہادر سنبھالی - ۴۴ - ۳۵۷ ۷۷ - ۹ - ۴۰۷ -
امین الدین خان پسر امین ۷۰۳ - ۷۰۴ - ۷۳۲
الدولہ امین الدین خان	امیر حبیب اللہ خان ۴۷۲
بہادر .. ۳۵۸	امیر خان سندھی امیر
امین خان .. ۷۷	عبدالکریم ۳۰ - ۴۴ - ۳۰۳
امین خان دکنی ۴۴ - ۳۵۲	امیر خان میر ابوالبتا ۴۳ -
امین خان غوی .. ۶۸۳ ۱۷۲
انتظام الدولہ خان خاندان پسر	امیر خان میر مہران (یا)
قمر الدین خان ۳۶۱ - ۳۶۷	امیر خان ۴۴ - ۲۷۷ -
۳۶۸	۲۷۹ ۲۸۱ - ۲۸۳ - ۲۸۴ -

انور الدین خان تعلقہ دار	(یا) ایرج خان ۴۳ - ۲۶۸ -
کوناگک .. ۳۶۴	۲۶۹ - ۲۷۰ - ۵۹۷ - ۷۸۳
انور الدین خان شہامتی جنگ	۷۸۸
گوناگک .. ۲۰	ایسونک زار (یا) ایسونک
انور خان پسر وزیر خان ۳۰۶	رای .. ۵۲۱ - ۵۲۲
انوری .. ۵۹۰	ایشم خان قزاق .. ۴۳۸
انوشہ خان والی اورکنج ۳۴۷	ایل قرقارو (قوم) .. ۸۲۳
انیرای سنگدان .. ۵۸۳	ایمانچی (یا) ایمانچی ۷۴۱
ارداچی (ام) ۴۳ - ۱۴۲ -	ایمل خان .. ۲۸۱ ۲۸۳
.. .. ۱۴۳ ۱۴۴	ایمل خان قرین ۷۲۸ - ۷۲۹
اردا چوہان .. ۵۰۷	
ارک زئی (افغانان) ۱۰۹	
ارزبک (یا) ارزبک (قوم)	
۴۲۱ ۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۳۹ -	
۴۴۰ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۲۶ -	
۷۷۰ ۷۷۱ ۷۷۶ - ۷۸۰	
ارزبک خان نذر بہادر ۴۳ - ۱۹۵	
اہتمام خان کوتوال ۴۳ - ۱۶۰	
.. .. ۴۵۸	
ارج خان پسر قزلباش خان	بابا خان قاقشال ۴۴ - ۲۲۸
	۲۲۹ - ۳۸۶ - ۳۹۱ - ۳۹۲
	بابا درست بخشی .. ۶۱۵
	بابا زنبور .. ۶۹۴
	بابا عذایت اللہ یزدی ۴۲۹
	بابا فیروز .. ۵۸۲
	بابا قشقہ برادر کوکی ۳۹۴
	بابا قوچین .. ۴۷۷
	بابر پادشاہ - (شف - فرانس)

باقی خان حیات بیگ ۴۵ -	۰ کانپی (۶۴ - ۶۵ - ۳۷۲ -
۴۵۸	- ۶۶۸ - ۶۶۰ - ۳۷۹ - ۳۰۹
باقی محمد خان کوکه (یا)	۶۷۹
باقی خان ۴۵ - ۳۹۴ -	۳۲۳ بابو نایک سردار مرهتہ
- ۴۳۲ - ۴۳۰ - ۴۲۸ - ۴۰۰	۸۲۲ - ۵۴۶ .. باجی رار
۴۶۰ - ۴۳۸ - ۴۳۶ - ۴۲۵	۳۱۰ بادشاہزادہ بہادر شاہ
باقی یوز انالیق بہرام خان ۷۶۷	۶۹۳ بادشاہزادہ سلطان خرم
باگہہ پسر رانا .. ۵۱۶	۳۱۲ بادشاہزادہ محمد اکبر
بالاجی رار مرهتہ ۲۹ - ۳۰۹	بادشاہزادہ محمد کام بخش
بالجو قلیچ شمشیر خان (یا)	۴۵۷
بالچو قلیچ ۴۵ - ۴۰۴	۳۱۱ بادشاہزادہ محمد معظم
بال سندر میرزا کوکہ ۶۲۸	۸۳۰
بایزید .. ۳۸۸ - ۳۸۹ -	۳۹۱ - ۳۹۰ - ۳۸۷ باز بہادر
۶۴۰ - ۳۹۰	۷۰ - ۶۹ - ۴۴ باز بہادر بایزید
۶۰۰ .. بایزید خان	۱۶۹ - ۴۵ - ۴۰۵ باقر خان نجم ثانی
بتک زئی (یا) بتک (یا)	۴۱۱ - ۴۰۹ - ۴۰۸ - ۱۸۰
۶۰۲ - ۶۰۱ (قوم)	۴۲۸ باقی خان پسر باقی خان
۲۵۵ بختان بیگ رز بہانی	باقی خان چیلہ قلم - اق
۴ بختار خان خواجہ سرا	- ۴۲۷ - ۴۵ شاہجہانی
بختیار خان زمیندار شکار پور	۶۰۵ - ۵۹۰

بسالمت خان ميرزا سلطان نظر	۸۲۷
۴۶۱ - ۳۵۱ - ۴۵ ..	۲۴۴	بخشي الملك اسد خان	
بسمنك زامى (هيپو بقال خود را	۴۵۵	بخشي الملك اشرف خان	
باين نام خوانده بود) ۴۶۹	۵۴۷ - ۵۴۶	بدن سنگه ..	
بصواس زاو .. ۲۹	۴۴۷	بديچند پسر راجه جيچند	
بشوتن .. ۱۱۵	۷۷۳ - ۷۷۱ - ۷۷۰	بديع سلطان	
بكرماجيت پسر چهار سنگه	۶۴۸	براهمه (قوم) ..	
بذديله ۷۵۳ - ۷۲۸ - ۷۲۶	۶۲۵	برج علي ..	
بكرماجيت جراج .. ۵۲۶	۵۹۲	برق انداز خان مير آتش	
بلوچ (قوم) .. ۴۱۰	۱۹۴	برهان الدين قلندر	
بلوكات (قوم) .. ۴۲۰		برهان الملك سعادت خان	
بندرابن ديوان .. ۴۵۸		سويهدار اورده ۴۵ - ۴۴۳ -	
بندديله (قوم) .. ۵۲۶	۸۲۲	
بهادر ۴۲۶ - ۳۹۳ - ۲۳۰		برهان خادم سلطان محمود	
بهادر الملك .. ۳۹۸ - ۴۵	۹۴	گجراتي ..	
بهادر برادر زاده خانجهان ۱۶۱	۱۲۳	برهان نظام شاه ..	
بهادر پسر سعيد بدخشي ۴۵		بزرگ اميد خان ۴۵ - ۴۵۲ -	
بهادر پور ابراهيم .. ۷۰۲	۴۵۳	
بهادر پور زاده برهان نظام شاه		بسالمت خان ميرزا حفيظ الله	
۶۹۹	۵۲۹	

بہادر خان کوکہ ۲۱۷ - ۲۳۱ -	۵۲۲ ..	بہادر جی
۷۸۵ - ۷۸۱	- ۳۸۶ - ۸۳ - ۸۲	بہادر خان
۷۲۷ ..	- ۴۲۱ - ۴۱۹ - ۴۱۸ - ۳۹۷	
بہادر خان لودی	- ۶۲۵ - ۴۴۷ - ۴۲۳ -	
بہادر خان مرزبان خاندیس ۶۸۵	- ۶۳۹ - ۶۲۹ - ۶۲۸ - ۶۲۷	
بہادر شاہ ملقب بہ خلد منزل	۸۰۰	
(شف خلد منزل) ۹ -		بہادر خان اوزبک ابو الذبی
- ۲۵۶ - ۲۵۵ - ۲۵۴ - ۲۰۵	۴۰۰ - ۴۵	
- ۲۹۹ - ۲۹۵ - ۲۸۶ - ۲۸۵		بہادر خان داقی بیگ مخاطب
- ۳۱۵ - ۳۱۴ - ۳۰۹ - ۳۰۰		بہ غیرت خان ۴۵ - ۴۴ -
- ۳۵۲ - ۳۵۱ - ۳۴۸ - ۳۳۹	۴۴۵	
- ۴۶۱ - ۴۶۰ - ۴۵۷ - ۴۵۳	۴۷۳	بہادر خان بدخشی
- ۵۴۲ - ۵۳۸ - ۵۳۴ - ۵۰۳		بہادر خان پسر سلیمان کورانی
- ۶۱۰ - ۶۰۳ - ۵۸۷ - ۵۴۳	۶۳۹	
۸۱۹ - ۸۱۷ - ۸۰۶ - ۸۱۵		بہادر خان روهله ۱۷۱ - ۴۵ -
بہار سنگھ بزدیلہ (یا) بہار	- ۴۱۵ - ۲۲۱ - ۱۷۷ - ۱۷۶	
۱۸۶ ..	۷۴۶ - ۷۲۷ - ۴۴۲ - ۴۱۶	
سنگھ		بہادر خان شیبانی ۸۵ - ۴۴ -
بہاء الدین ..	۳۸۴ - ۸۶	
۷۸۱ ..		بہادر خان فوجدار کرنول ۳۶۴
۶۸		
بہدورپہ (قوم)		
بہرام پسر جہانگیر قلبی خان		
۵۲۵		

۷۲۵	...	قریشی	بہرام سلطان (ولد نذر محمد
۸۰۵	...	بھیل (قوم)	خان (۴۵ - ۴۳۱ - ۴۴۱ -
		بھیم نراین زمیندار چوراگڈہ	۷۶۷ - ۴۴۴ - ۴۴۳ ..
۵۲۷	بہرہ مند خان عزیزالدین
		بیان خان شیخ فاروقی	۲۸۶ - ۴۵
۴۶۲	۳۰۸ - ۴۵۴ - ۴۵۷ - ۴۵۹
		بے بدل خان سعیدای گیلانی	۴۵
		۴۵ - ۴۰۵ - ۴۰۶ - ۴۰۷	۳۹۰ - ۴۱۱ - ۴۱۲ - ۴۱۳
		بی بی فاطمہ اردو بیگم	۴۱۴
		جنت آشیانی	۵۴۰
		بیتروئی	۱۶۱
		بیچہ جیو والدہ میرزا عزیز	۲۴۵
		کوکہ	۷۲۸ - ۷۲۷ - ۳۷۱
		بیدر (قوم)	۷۴۳
		بیراگی (قوم)	۷۵۴ - ۷۲۶
		بیرام خان خانخانان (شف	بہو بیگم (یا بیگم)
		خانخانان بیرام خان)	۲۷۱
		۴۷ - ۴۸ - ۷۴ - ۷۸ - ۱۰۱ -	۲۱۰ - ۲۰۸
		۱۰۵ - ۳۷۱ - ۳۷۲ - ۳۷۳ -	بہرچراچ حارس قلعہ ارسہ
		۳۷۴ - ۳۷۵ - ۳۷۶ - ۳۸۰ -	بھیکن خان (یا) بھیکن خان

بیگلر خان ولد معین خان ۵۲۵	۳۸۱ - ۳۸۲ - ۳۸۵ - ۴۷۰
بیگ محمد خان قلعه دار	۴۷۱ - ۴۷۲ - ۴۸۰ - ۵۴۸
ادونی ... ۱۹۳	۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۱ - ۵۵۲
• حرف پے •	۴۱۷ - ۴۱۸ - ۴۱۹ - ۴۲۳
پادرا ... ۲۵۵ - ۲۵۶ - ۲۵۷	۴۲۵ - ۴۳۲ - ۴۳۷ - ۴۴۵
پادشاه (نام اسمپ شاهجهان	... ۴۴۶ - ۴۹۳ - ۷۱۲
پادشاه (پادشاه) ... ۵۷۸	بیر بر ... ۱۰۶
پادشاه زاده دارا شکوه ۱۹۹ -	بیر ساه ... ۸۰ - ۸۱
۲۰۰ - ۲۲۱ - ۲۴۸ - ۷۷۲	بیرم بیگ ترکمان (یا) میرم
پادشاه زاده عظیم الشان ۲۸۷	بیگ ۳۵ - ۳۹۹ - ۴۰۰
پادشاه زاده محمد اعظم شاه	.. ۴۳۵ - ۷۰۶
۲۵۱ - ۳۱۴ - ۵۲۹ - ۷۹۷	بیرم ساه پیر بهرجی مخاطب
پادشاه زاده محمد ادرنگ زیب	به دولت مند خان ۴۱۴
بهادر ۱۹۷ - ۱۹۸ -	بیگ ارغای اتالیق عبدالعزیز
۱۹۹ - ۲۰۲ - ۲۲۰ - ۲۵۹	خان ... ۷۶۷
... .. ۷۴۷ ۸۳۴
پادشاه زاده محمد شجاع ۲۲۱ ۱۹۳ - ۴۵
پادشاه زاده مراد بخش ۲۲۱ - ۵۰۵
... .. ۵۹۷ ۴۰۱
پادشاه زاده ولیعهد شاهجهان ۵۰۴

۵۶۶ .. (خان	۵۸۳ - ۱۴۲ - ۱۳۵ ...
به-ول ملک اعتمه-اد خان	پادشاه قلابي خان تهور خان ۴۰
۸۸ - ۴۲ خواجه سرا	۳۴۷ - ۳۴۹ - ۳۵۱ - ۳۵۲
۶۰۰ ... پير خان	پاينده خان مغل ۴۵ - ۳۹۴
۳۷۱ ... پير علي	پاينده محمد سلطان ۳۹۵ -
(پيرما نايک زميندار) (يا)	۴۳۲ - ۴۳۴ ...
۳۰۲ هرما نايک	پتنگ راد .. ۵۲۲
- ۴۳۶ - ۴۳۵ پير محمد خان	پرب خان (يا) پتري خان
۶۲۵ - ۴۳۸ ...	(يا) پري خان ملقب
- ۶۹ پير محمد خان شرداني	به هات پتير ... ۸۰۷
۶۱۵ - ۳۹۰ - ۷۱ ..	پرتاب زميندار پلاؤن (يا)
۴۳۶ ... پير محمد سلطان	پلامون ... ۱۸۱ - ۱۸۹
۶۲۰ .. پيشرو خان	پرتھويراج راتهور ۴۵ - ۴۲۸ -
- ۴۵ پيشرو خان مهتر سعادت	۴۲۹
۳۹۶	پرتھي سنگهه مرزبان سروي نگر
	۲۴۸
	پردل خان بيرا (يا) بيرا (يا)
	پيرا ۴۵ - ۲۵۶ - ۴۲۴ -
	۴۲۶ - ۴۲۵ ...
	پکھلي دال (سلطان حسين

• حرف تا •

۱۹۷ ...	تاتار بيگ
۴۷۱ - ۴۵	تاتار خان خراساني
	تاتار سلطان واد محمد خان

تربیت خان فخر الدین احمد	شرف الدین ارغلی تکلر
بخشی ۴۵ - ۴۸۶ - ۴۸۷	۱۲۸
۴۸۸	تاج خان ۴۵ - ۴۰۱ - ۴۸۳
تربیت خان میر آتش میر	تاج خان پسر دولت خان خداب
محمد خلیل ۴۶ - ۴۹۸	امین خان غوری ۶۸۳
۵۰۰ - ۴۰۸	تاج خان کرزانی ۶۴۰
ترخان مولانا نور الدین ۴۵ -	تاریکیان (قوم) ۴۸۱ - ۴۸۲
۴۷۸	۵۱۲
۸۲۸ (قوم) نرخیان	قاش بیگ ۴۵
تردی بیگ خان (یا) تردی	نال شاه قلی خان محرم ۷۸۶
خان ترکستانی ۴۵ - ۶۶ -	قان سین کلانوت ... ۵۰۹
۴۶۶ - ۷۳ - ۸۴ -	تخته بیگ سردار خان ۴۵ -
۴۶۷ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۰ -	۴۸۱ - ۴۸۲
۴۷۸ - ۵۴۹ - ۵۵۶	تربیت خان ۲۰۳ - ۲۲۷ -
۶۶۸ - ۶۲۳	۲۴۷ - ۲۹۴
ترورن محمد خان (یا) ترورن	تربیت خان شفیع الله برلاس
سلطان ۴۵ - ۴۳۶ - ۴۷۱ -	۴۹۳ - ۴۹۵ - ۴۹۶ -
۴۷۲ - ۴۷۳ - ۴۷۴ - ۵۵۰ -	۴۹۷
۶۵۶	تربیت خان عبد الرحیم ۴۵ -
۶۲۷ ... (قوم)	۴۸۳

تیغ بیگ خان میرزا گل ۴۶ -	۵۰۳ - ۴۶ ...	ترک تاز خان
۵۰۳ ...	۲۵۴ ...	تفاخر خان
	۷۸۱ ...	تقرب خان
	۴۵ -	تقرب خان حکیم دارون
	۴۹
	۳۱۷	تقرب خان شیرازی
		تمام عیار (نام اسمپ شاهجهان
	۵۷۸ ...	بادشاه
	۳۵۷ ...	تمیم انصاری
	۶۰۱ ...	توزین (قوم)
	۴۳۵ ...	توکل خان قزاق
	۴۷۶ - ۴۷۵ -	تولک خان قوچین
	۴۷۷
	۷۴۹ ...	توشش
	۸۱۲	تهور خان پسر ملایت خان
	۸۳۳	تهور جنگ بهادر
		تهور خان مخاطب به بادشاه
	۴۴	قلی خان
	۴۵ -	تهور خان میرزا محمود
	۴۸۵ - ۴۸۴
		...

• حرف ناه •

ثانی خان هردي ۴۶ - ۵۰۵

ثناه الله خان امان الله خان

۵۰۶ - ۴۶ ...

• حرف چیم •

جنت (قوم) ۲۷۶ - ۵۴۰ -

۸۰۹ - ۵۹۸ ..

جادوان (قوم) ... ۵۲۰

جادو رای (یا) رار ۱۴۳ -

۵۲۳ - ۵۲۲ - ۵۲۰ ...

جادو رای کایتیه (یا) کانتیه

(یا) جادو رار کانتیه ۴۶ -

۵۲۰ - ۱۴۳ ...

جالینوس ازمانی حکیم علی

۵۷۲ .. گیلانی

جام زمیندار نوانگر ۱۷۸ -

۴۸۳ - ۴۸۲ - ۱۷۹ ...

جاني خان ۴۳۳ - ۴۳۶ - ۶۰۴	جانا بيگم دختر خانخانان ميرزا
جاويد خان بهادر خواجه سرا	عبدالرحيم ۷۰۲
۳۶۷ - ۳۶۲ ...	جان نثار خان ۴۶ - ۱۳۷ - ۵۲۸ -
جباري بيگ ... ۱۸۱	۷۲۲ - ۵۳۹ ...
جتي (يا) جيتي اوزبک	جان نثار خان خواجه ابوالمكارم
۷۴۰ - ۱۸۹ ...	۸۱۲ - ۵۳۷ - ۴۶ ...
چهار سنگه بنديله (يا)	جان نثار خان كمال الدين
بونديله (يا) چار	حسين ... ۵۲۷
بنديله (يا) چار سنگه	جان سپار خان ... ۵۱۸
۱۱۴ - ۱۹۸ - ۲۲۱ - ۴۱۶ -	جان سپار خان پسر مختار خان
۵۹۰ - ۵۲۷ - ۴۲۷ - ۴۱۹	۴۶
۷۴۵ - ۷۳۸ - ۷۲۶ - ۷۲۳	جان سپار خان تركمان جهانگير
۷۶۲ - ۷۵۹ - ۷۵۴ ...	بيگ ۴۶ - ۵۱۶ - ۵۱۸
۹۵ ... چار خان	جان سپار خان خواجه بابا ۴۶
۷۸۸ - ۲۱۷ چار	۵۳۰
۷۹۹	جانسپار خان مير بهادر دل
جعفر بيگ (يا) جعفر (يا)	۵۳۵
۵۰۸ - ۲۳۱ جعفري	جانس بهادر ۴۶ - ۵۱۱
۸۲۴	جانوجي بهونسله پسر رگه
۷۷۷ - ۲۶۲ ... جعفر خان	بهونسله ۳۷۰ - ۴۰

جگ مال برادر خوردن راجه	۵۰۷ - ۴۶	جعفر خان گملو
بهارهمل ۵۱۰ - ۴۶	- ۴۶	جعفر خان عمدة الملک
جگذازه بهر راجه بهارهمل	۵۳۴ - ۵۳۲ - ۵۳۱	...
... ۵۱۴ - ۴۶	- ۱۹۱	جعفر خان ناظم بنگاله
جلال الدين .. ۶۴۰	۸۲۱ - ۲۹۰	...
جلال الدين (رشاني) (يا) جلاله		جعفر مبرزو مخاطب به آصف
رشاني (يا) روستائي	- ۲۰۴ - ۹۳ - ۱۱۱	خان
... ۱۰۹ - ۱۰۶	۷۳۷ - ۷۰۲	...
جلال الدين محمد اکبر بادشاه		جگتا (يا) جگتا زميندار صوه
ملقب به عرش آشياني	۱۹۹	...
(شف عرش آشياني ۷ -	۳۵۵	جگت يلمه
- ۶۸ - ۶۷ - ۵۶ - ۹ - ۸		جگ جيون بهر ارداجي رام
- ۷۳ - ۷۲ - ۷۱ - ۷۰ - ۶۹		مخاطب به ارداجي رام
- ۸۴ - ۸۷ - ۸۸ - ۸۹ - ۹۰	۱۴۴	...
- ۹۶ - ۹۵ - ۹۲ - ۹۱		جگ جيون جراح
- ۱۰۱ - ۱۰۴ - ۱۱۱ - ۱۱۵	۷۶۰	...
- ۱۱۸ - ۱۲۱ - ۱۲۳ - ۱۲۹		جگديو راى
- ۲۳۵ - ۲۵۹ - ۲۷۹ - ۲۹۲	۵۲۳ - ۵۲۲	...
- ۳۳۵ - ۳۷۵ - ۳۷۶ - ۳۷۹	۷۳۸	جگراج بهر ججهار سنگهه
- ۳۸۵ - ۳۸۶ - ۳۹۱ - ۳۹۳		جگراج عرف بکرماجيت
	۵۲۶	...

- ۷۰۲ - ۷۰۱ - ۶۹۵ - ۶۹۳	- ۳۰۷ - ۳۰۱ - ۳۹۸ - ۳۹۶
۷۲۷ - ۷۳۳ - ۷۱۰ - ۷۰۵	- ۴۳۲ - ۴۲۵ - ۴۱۲ - ۴۰۹
۶۷۳ جلال الدین محمد	- ۴۷۷ - ۴۷۱ - ۴۶۸ - ۴۵۵
- ۵۰۹ - ۴۶ جلال خان قورچی	- ۵۰۸ - ۴۸۴ - ۴۸۲ - ۴۷۸
۵۱۰	- ۵۱۲ - ۵۱۱ - ۵۱۰ - ۵۰۹
۵۳۰ - ۴۶ جلال کاکر	- ۵۴۹ - ۵۳۷ - ۵۲۴ - ۵۱۵
جمال الدین خان مخاطب	- ۵۵۶ - ۵۵۲ - ۵۵۱ - ۴۵۰
۸۰۶ ... بصفدر خان	- ۵۶۲ - ۵۵۹ - ۵۵۸ - ۵۵۷
۶۱۷ جمال الدین مسعود	- ۵۷۰ - ۵۶۸ - ۵۶۵ - ۵۶۴
جمال خان حبشی غلام بیرام	- ۶۱۴ - ۶۱۳ - ۵۸۸ - ۵۸۷
- ۱۲۳ - ۱۲۲ - ۱۲۱ خان	- ۶۲۰ - ۶۱۹ - ۶۱۸ - ۶۱۶
۳۷۹ - ۱۲۴	- ۶۲۵ - ۶۲۳ - ۶۲۲ - ۶۲۱
جمال خان عمزادہ حسین خان	- ۶۲۹ - ۶۲۸ - ۶۲۷ - ۶۲۶
۶۹۳ .. میواتی	- ۶۳۸ - ۶۳۷ - ۶۳۳ - ۶۳۱
۶۵۲ جمشید خواجه	- ۶۴۶ - ۶۴۵ - ۶۴۱ - ۶۳۹
جملة الملک اسد خان امیر الامراء	- ۶۵۷ - ۶۵۶ - ۶۵۴ - ۶۵۱
- ۳۱۹ - ۳۱۸ - ۳۱۶ - ۳۰۸	- ۶۶۲ - ۶۶۱ - ۶۶۰ - ۶۵۹
۸۱۴ - ۴۵۶ - ۴۵۵ ...	- ۶۷۵ - ۶۷۱ - ۶۶۹ - ۶۶۴
- جملة الملک سعد اللہ خان ۱۹۹	- ۶۸۳ - ۶۸۰ - ۶۷۸ - ۶۷۷
۷۷۳ - ۴۲۳ ...	- ۶۹۱ - ۶۸۷ - ۶۸۵ - ۶۸۴

۱۳۰ - ۱۲۹ - ۱۱۸ - ۱۱۷
 ۱۳۱ - ۱۳۲ - ۱۳۴ - ۱۳۶
 ۱۴۸ - ۱۵۱ - ۱۵۳ - ۱۵۴
 ۱۵۵ - ۱۵۸ - ۱۶۲ - ۱۶۷
 ۱۷۲ - ۱۷۴ - ۱۸۲ - ۱۸۵
 ۱۸۸ - ۱۹۰ - ۱۹۸ - ۲۰۶
 ۲۰۷ - ۲۰۸ - ۲۲۰ - ۲۵۹
 ۳۰۲ - ۳۰۳ - ۳۰۴ - ۳۰۵
 ۳۰۷ - ۳۰۹ - ۳۱۰ - ۳۱۱
 ۳۸۱ - ۳۸۵ - ۳۹۴ - ۳۹۶
 ۵۱۶ - ۵۲۵ - ۵۲۷ - ۵۲۸
 ۵۳۰ - ۵۴۱ - ۵۴۷ - ۵۷۱
 ۵۷۳ - ۵۷۵ - ۵۷۷ - ۵۸۳
 ۵۸۸ - ۵۹۳ - ۶۶۷ - ۶۷۲
 ۶۸۸ - ۶۹۰ - ۶۹۱ - ۶۹۳
 ۷۰۴ - ۷۰۶ - ۷۰۸ - ۷۱۱
 ۷۱۳ - ۷۱۷ - ۷۲۱ - ۷۲۲
 ۷۲۳ - ۷۳۴ - ۷۳۵ - ۷۳۶
 ۷۳۷ - ۷۴۰ - ۷۴۲ - ۷۴۸
 ۷۴۹ - ۷۶۹ - ۷۷۴ - ۷۷۵

۴۸۳ ... جمیل بیگ
 جنت آشیانی (یعنی)
 نصیرالدین محمد همایون
 بادشاه (شف ۱۸۵ یون
 بادشاه) .. ۹ -
 ۶۱۴ - ۶۱۵ - ۶۴ - ۶۵ - ۷۵ - ۷۳
 ۷۸ - ۸۴ - ۳۴۳ - ۳۷۲
 ۳۷۳ - ۳۷۴ - ۳۷۵ - ۳۸۲
 ۳۹۶ - ۴۶۶ - ۴۶۸ - ۴۶۹
 ۴۷۶ - ۴۷۹ - ۴۸۱ - ۵۰۷
 ۵۵۰ - ۵۵۴ - ۵۵۵ - ۵۵۶
 ۵۶۷ - ۶۱۳ - ۶۱۵ - ۶۱۶
 ۶۱۷ - ۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۲
 ۶۲۴ - ۶۳۲ - ۶۳۵ - ۶۳۶
 ۶۵۵ - ۶۶۰ - ۶۶۱ - ۶۶۸
 .. ۶۹۳ - ۷۰۹ - ۸۰۱
 جنت مکانی (یعنی نور الدین
 محمد جهانگیر بادشاه)
 (شف - جهانگیر بادشاه)
 ۹ - ۹۳ - ۱۱۱ - ۱۱۶ - ۱۴

- ۲۲۰ - ۲۰۸ - ۲۰۷ - ۲۰۶	۶۴۷ .. جنو یا خدو
- ۴۰۴ - ۴۰۳ - ۴۰۲ - ۲۵۹	۶۴۴ جنید کورانی عم دارن
- ۴۱۰ - ۴۰۹ - ۴۰۷ - ۴۰۵	۶۵۱
- ۴۸۵ - ۴۸۴ - ۴۸۱ - ۴۱۱	- ۵۴۱ جواهر خان ناظر
- ۵۲۷ - ۵۲۵ - ۵۱۶ - ۴۹۶	۵۹۵
- ۵۶۷ - ۵۶۱ - ۵۳۰ - ۵۲۸	۵۴۸ .. جواهر سنگهه
- ۵۷۷ - ۵۷۵ - ۵۷۳ - ۵۷۱	۱۰ .. جهان آرا بیگم
- ۶۶۷ - ۶۶۳ - ۵۸۸ - ۵۸۳	- ۳۱۶ .. جهاندار شاه
- ۶۹۱ - ۶۹۰ - ۶۸۸ - ۶۷۲	- ۳۴۲ - ۳۳۹ - ۳۲۳ - ۳۲۰
- ۷۰۸ - ۷۰۶ - ۷۰۵ - ۶۹۳	- ۶۱۱ - ۴۶۱ - ۳۵۷ - ۳۵۲
- ۷۲۱ - ۷۱۷ - ۷۱۳ - ۷۱۱	۸۳۱ - ۸۲۰ - ۸۱۸ ..
- ۷۳۵ - ۷۳۴ - ۷۲۳ - ۷۲۲	جهانگیر بادشاه (ملقب بدجنت
- ۷۴۲ - ۷۴۰ - ۷۳۷ - ۷۳۶	مکانی) (شف جنت
- ۷۷۴ - ۷۶۹ - ۷۶۹ - ۷۴۸	- ۱۱۱ - ۹۳۹ - ۴ - مکانی
۷۷۵	- ۱۲۹ - ۱۱۸ - ۱۱۷ - ۱۱۶
۵۱۷ .. جهانگیر بیگ	- ۱۳۴ - ۱۳۲ - ۱۳۱ - ۱۳۰
- ۵۱۳ جهانگیر قلی خان	- ۱۵۳ - ۱۵۱ - ۱۴۸ - ۱۴۶
۶۸۸ - ۵۲۵ - ۵۲۴ - ۵۱۹	- ۱۶۲ - ۱۵۸ - ۱۵۵ - ۱۵۴
جهانگیر قلی خان پسر کلان	- ۱۸۲ - ۱۷۴ - ۱۷۲ - ۱۶۷
خان اعظم میرزا عزیز کوکه	- ۱۹۸ - ۱۹۰ - ۱۸۸ - ۱۸۵

۱۶۶ - ۱۶۵	۶۹۳ - ۶۸۷
چغتآ (يا) چغتائي (قوم)	جهانگير قلي خان شمس الدين
۴۵۰ - ۱۷۰	مشهور به ميرزا شمس-ي
۱۹۱	۵۲۴ - ۴۶۶
چغتاي برلاس	جهانگير قلي خان لاله بيگ
۴۲۸ - ۴۲۰	کابلي .. ۴۶ -
چنپت سنکھه	۵۱۲ - ۱۱۸
۴۲۸	جهيله رام ناگر يا جهيله رام
چندر سين پسر خرد راي	۸۳۱ - ۳۳۲
۶۴۶	جي اپا سندهيه .. ۳۶۷
چندر سين (اجه ماردار) ۵۰۹ -	جييجي انگه مادر خان اعظم
۵۱۰	ميرزا عزيز کوهه ۶۷۵
چنگيز خان .. ۹۵ -	جي سنکھه .. ۳۲۴
۵۶۲ - ۳۹۰	* حرف چه *
چوراسن جات ۵۴۰ - ۴۶ -	چاند بي بي سلطان همشيره
۴۶۴ - ۵۴۲	برهان نظام شاه و زوجة
چيته (يا) چينه .. ۸۷	علي عادل شاه بيچاپوري
چيته خان خواجه سرا ۷۰۱	۷۰۱ - ۶۹۹
چين قلي خان .. ۸۱۴	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
* حرف حا *	چتر بهوج کاتب سوار اسلام خان
حاجم خان والي اردکنج	

حبشي .. ۴۷ - ۵۷۹	۴۳۲ دار الملك خوارزم
حبیب چک .. ۱۸۰	حاجي حور پسرورد خانم زوجة
حوزالله خان .. ۱۹	ابراهیم خان فتح جنگ
حسام الدين خان . می-رز	و خاله نور جهان بیگم ۱۳۹
حسامالدين حسن ۴۷ -	حاجي خان غلام شیرشاه ۴۶۸
۵۸۷ - ۵۸۶ - ۵۸۴ ..	حاجي شفیع خان .. ۲۸۸
حسن پادشاه آقا قوئیلو ۳۷۱	حاجي عبد الشکور ۳۸ - ۳۹
حسن بیگ ۵۶۶ - ۵۶۷ - ۵۶۸	حاجي محمد .. ۳۹۵
حسن بیگ پسر بیگ ۴۰۰	حاجي محمد خان سیستانی
حسن بیگ خان بدخشي	۴۶ - ۸۳ - ۴۷۲ - ۵۴۸ -
شیخ عمري .. ۴۶ -	۵۴۹ - ۵۵۰ - ۶۱۴ - ۶۴۴
۵۶۵ - ۴۸۳ - ۴۳۴ ..	حاجي محمد خان قدسي ۴۰۷
حسن بیگ صف شکن خان	حاجي محمد خان کوكي ۳۹۴
۳۲۳	حاجي يوسف خان ۴۶ - ۵۵۷
حسن خان پتانی (یا) پنی	حارث بن کلاره .. ۵۷۷
۶۲۶	حافظ خان .. ۲۰۶
حسن خان پسر خانجهان لودي	حافظ نصرالله .. ۷۱۲
۷۲۹	حاکم بیگ داماد اعتمادالدوله
حسن خان خزانچی ۳۹۱	۴۷ - ۵۷۳ - ۵۷۴ ..
حسن خان کهتوبه .. ۴۶	حبش خان سیدی مفتاح

۲۴۱	حسین پاشا ولد علي پاشا	حسن صباغ (يا) صباغ (يا)
۲۴۲	صالح
۷۲	حسین پسر خانجهان لودي	حسن عرب (يا) حسن علي
۵۵۲ - ۵۵۱	حسین خان تکريه	عرب ۶۹۷ - ۱۰۹
	حسین خان خوشگي پسر کلان	حسن علي خان ۲۳۱ - ۲۷۸ -
	سلطان احمد اعظم شاهي ۵۹۴ - ۵۹۸ -
۴۷ - ۶۰۰ - ۶۰۱ - ۶۰۲ -		حسن علي خان بهادر عالمگیر
۶۰۳ - ۶۰۴ : ۶۰۵	شاهي ملقب بميرزا باگه
۶۹۳	حسین خان ميواتي	درمين خلف اله دردي
۴۸۱	حسین شاملو حاکم هرات	خان ۴۷
	حسین علي خان امير الامرا	۲۷۱ - ۵۱۴ - ۵۹۳ - ۵۹۶ -
	(شف امير الامرا سي - د ۵۹۷ - ۵۹۹
۱۲ -	حسین علي خان)	حسین ۶۰۱
۳۲۴ - ۳۲۱ - ۳۱۸ - ۳۱۴		حسین بيگ خان اوزبک ۴۷
۳۲۵ - ۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۲۰ -		حسین بيگ خان زيک
۳۳۳ - ۳۳۴ - ۳۳۶ - ۳۳۸ -		خواهرزاده ر خويش علي
۳۴۹ - ۳۵۲ - ۳۵۸ - ۴۶۲ -		مردان خان ۵۹۱
۸۲۱ - ۸۲۰ - ۴۶۴ - ۴۶۳		حسین بيگ علي مردان خان
	حسین علي خان ناظم دکن	(يا) حسيني بيگ
۵۳۹	خانهايمان ۸۰۷

گیلانی ۴۷ - ۵۴۵ - ۵۸۷	۲۷۴ .. حسین قلی
۵۴۵ .. حکیم خوشحال	- ۳۷۸ حسین قلی بیگ
- ۴۹۱ حکیم دازد تقریب خان	۴۴۹
۴۹۳ - ۴۹۲	حسین قلی خان مخاطب به
۴۱۲ حکیم رکنای کاشی	- ۳۸۱ - ۱۰۵ خانجهان
حکیم صدرا ملقب به مسیح الزمان	۴۴۹ - ۴۴۸ - ۴۴۷ ..
۵۸۹ - ۵۷۷ - ۴۷ ..	۷۹۷ .. حسین منور خان
۵۷۳ .. حکیم عبدالوهاب	۱۲۲ .. حسین نظام شاه
حکیم علی گیلانی ۴۷ - ۵۴۲ - ۱۰۲	حسینی و برهانی نبأ -
۵۷۰ - ۵۴۹ - ۵۴۸ ..	۷۵ .. اشرف خان
۴۹۰ .. حکیم عنایت الاله	۴۷ .. حقیقت خان
- ۴۶ حکیم عین الملک شیروازی	- ۵۹۰ اسحق بیگ یزدی
۵۴۹ - ۵۴۲	۵۹۱
۵۴۲ .. حکیم فتح الله	۴۰۵ .. حفظ الله خان
۵۷۷ حکیم فخرالدین شیروازی	۳۴۳ .. حفیظ الدین خان
حکیم محسن خان مخاطب به	حکیم الملک میر محمد مهدی
۳۰۲ .. تقریب خان	۵۹۹ - ۴۷
حکیم مهیم الدین ابوالفتح	- ۱۰۱ حکیم ابوالفتح گیلانی
۵۴۵ - ۵۵۷ - ۴۶ ..	۵۴۳ - ۵۴۱ - ۵۵۸ ..
حکیم نورالدین قراری تخلص	حکیم حاذق پسر حکیم هماد

۴۳۸ ..	حیدر قاسم کوہ بر	۵۴۰ - ۵۵۸
- ۳۳۲ ..	حیدر قلی خان	حکیم ہمام (اصل نامش حکیم	
۸۲۰ - ۳۵۴ - ۳۳۴	ہمایون بودہ) ۴۶ - ۵۵۸ -	
حیدر محمد خان آختہ بیگی		۵۶۴ - ۵۶۳ - ۵۶۱ ..	
۴۷۱ - ۵۵۴ - ۴۶	حمید الدین خان	۵۰۰ -
- ۵۵۵	حیدر محمد خان	۶۱۰ - ۶۰۶	
۵۵۶	حمید الدین خان بہادر عالمگیر	
* خوف خا *			
۲۲۸ ..	خانی خان	۳۱۹ - ۳۱۴	
۸۳۲ ..	خاقان زمان	۷۲۱ - ۳۹۸	حمید خان حبشی
۳۹۲ ..	خالدی خان	حمیدہ ہانو بیگم مبیغہ سیف	
۵۵۸	خان احمد رابع ایران	خان	۱۰ - ۲۷۷ - ۲۷۸ -
- ۱۱۱	خان اعظم صوبہ دار مالوہ	۷۷۵	
۶۶۲	حیات خان داروغہ آبدار خانہ	
خان اعظم میرزا عزیز کولتاش		۵۸۳ - ۴۷	
(یا) خان اعظم میرزا عزیز		۴۸۲ - ۴۵۸	حیات خان
کوکہ (یا) خان اعظم کوکہ		- ۲۶ - ۲۵	حیدر جنگ
- ۵۷۶ - ۵۲۴ - ۱۴۰ - ۴۷		۴۰ - ۳۴ - ۳۲ - ۳۱ - ۳۰	
- ۶۸۷ - ۶۸۶ - ۶۷۵ - ۶۷۰		۶۲۳	حیدر سلطان
- ۷۰۵ - ۶۹۳ - ۶۸۹ - ۶۸۸		۶۱۱	حیدر علی خان بہادر

خانجهان لودي ۴ - ۴۸ - ۹۳ -	۷۲۱ - ۷۱۹
- ۱۱۱ - ۱۴۱ - ۱۴۳ - ۱۹۱ -	خانجهان بارهه سيد مظفر خان
۱۹۳ - ۱۷۸ - ۱۸۸ -	ابوالمظفر ۴۸ - ۷۳۰ -
- ۴۰۹ - ۴۱۶ - ۴۲۹ - ۵۱۸ -	۷۵۸
- ۵۱۹ - ۵۲۱ - ۵۲۶ - ۵۲۸ -	خانجهان بهادر کوكلتاش مير
- ۶۸۶ - ۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۱۴ -	ملك حسين علي مراد
- ۷۱۵ - ۷۱۶ - ۷۱۷ - ۷۱۸ -	مخاطب به ظفر جنگ
- ۷۱۹ - ۷۲۰ - ۷۲۱ - ۷۲۲ -	- ۲۴۷ - ۸۷ - ۴۸ - ۱۵ -
- ۷۲۳ - ۷۲۶ - ۷۲۹ - ۷۳۰ -	- ۴۵۳ - ۳۱۲ - ۳۰۵ - ۳۰۴ -
- ۷۳۶ - ۷۳۸ - ۷۴۲ - ۷۵۰ -	- ۷۹۸ - ۵۹۵ - ۵۴۲ - ۵۴۰ -
۷۷۲ - ۷۶۰ - ۷۵۹ ..	۸۱۸ - ۸۱۱ - ۸۰۲ - ۸۰۱ -
خانخانان بپرام خان (شف	- ۸۹ خانجهان تركمان
بپرام خان خانخانان)	- ۱۰۸ - ۹۳۱ - ۹۵۰ - ۹۵۱ -
- ۴۴ - ۷۴ - ۹۷ - ۹۸ - ۷۸ -	- ۸۰۳ - ۷۶۱ - ۶۵۳ - ۶۵۲ -
- ۱۰۱ - ۱۰۵ - ۳۷۱ - ۳۷۲ -	- ۸۰۷ - ۸۰۶ - ۸۰۵ - ۸۰۴ -
- ۳۷۳ - ۳۷۴ - ۳۷۵ - ۳۷۹ -	- ۸۱۲ - ۸۱۰ - ۸۰۹ - ۸۰۸ -
- ۳۸۰ - ۳۸۱ - ۳۸۲ - ۳۸۵ -	۸۱۳
- ۴۷۰ - ۴۷۱ - ۴۷۲ - ۴۸۰ -	خان جهان حسين قلي بيگ
- ۵۴۸ - ۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۱ -	خواهر زاده بپرام خان
- ۵۵۲ - ۹۱۷ - ۹۱۸ - ۹۱۹ -	خانخانان ۴۷ - ۴۵۵ -

۲۰۰ - ۱۹۶ - ۱۴۳ - ۶۰	- ۶۳۷ - ۶۳۲ - ۶۲۵ - ۶۲۴
۷۵۹ - ۷۵۸	۷۱۲ - ۶۹۳ - ۶۴۶ - ۶۴۵
خانخانان میرزا عبدالرحیم	- خانخانان سپہ سالار ۱۰۲
(شف - میرزا عبدالرحیم	- ۲۷۵ - ۱۴۵ - ۱۲۴ - ۱۱۱
خانخانان) ۴۷ - ۱۹۲	- ۶۳۹ - ۶۳۴ - ۶۳۲ - ۲۷۶
- ۳۹۹ - ۳۹۹ - ۳۹۹ - ۳۹۹	- ۶۴۳ - ۶۴۲ - ۶۴۱ - ۶۳۰
- ۶۹۹ - ۶۹۸ - ۶۹۷ - ۶۹۴	- ۶۵۱ - ۶۴۶ - ۶۴۵ - ۶۴۴
- ۷۰۸ - ۷۰۷ - ۷۰۱ - ۷۰۰	- ۸۳۰ - ۶۶۲ - ۶۶۱ - ۶۵۳
۷۱۰ - ۷۰۹	- خانخانان منعم بیگ ۴۷
- ۲۰۸ - ۱۶۱ خاندوران	۶۳۵
- ۷۵۳ ۵۸۰ - ۲۲۲ - ۲۱۱	- خانخانان منعم خان (شف
- ۷۷۱ - ۷۶۲ - ۷۵۵ - ۷۵۴	- منعم خان خانخانان) ۶۲
- ۸۱۸ - ۸۰۱ - ۷۸۵ - ۷۸۴	- ۷۶ - ۷۴ - ۷۱ - ۶۷ - ۶۵
۸۲۲	- ۳۰۹ - ۲۰۵ - ۸۹ - ۸۶
خاندوران امیر الامرا خواجہ عامر	- ۵۵۴ - ۵۵۱ - ۳۹۵ - ۳۱۵
۸۱۹ - ۳۱۰ - ۴۸ ...	- ۶۲۶ - ۶۱۷ - ۵۵۷ - ۵۵۶
خاندوران سید محمود پسر میانہ	- ۶۴۹ - ۶۳۷ - ۶۳۶ - ۶۲۷
خاندوران نصرت جنگ	۸۳۰ - ۶۹۵ - ۶۷۱ - ۶۵۳
۷۸۲ ۴۸	- خانخانان مہابت خان (شف
- ۴۸ خاندوران نصرت جنگ	- مہابت خان خانخانان)

- ۲۷۰ - ۲۰۴ - ۸۳ - ۸۲

- ۶۲۸ - ۶۲۷ - ۶۲۶ - ۶۲۵

- ۷۴۲ - ۶۵۳ - ۶۳۹ - ۶۲۹

- ۷۴۶ - ۷۴۵ - ۷۴۴ - ۷۴۳

- ۷۸۹ - ۷۸۸ - ۷۵۳ - ۷۴۷

- ۸۲۹ - ۸۰۴ - ۷۹۲ - ۷۹۰

۸۳۰

- ۳۵۲ - ۱۶۷ خان عالم

- ۷۱۹ - ۶۳۴ - ۴۹۶ - ۳۵۳

۸۱۷ - ۷۹۷ - ۷۳۴ ...

خان عالم اخلاص خان پسر ارشد

- ۴۸ خان زمان شیخ نظام

۸۱۶

۸۱۷ خان عالم ثانی

خان عالم چلمہ بیگ کوکہ پسر

ہمد م کوکہ کوکلہ تاش

میرزا کامران - متخلص بہ

- ۶۳۲ - ۴۷ ہمد م

۶۳۵ - ۶۳۳

- ۴۸ خان عالم میرزا برخوردار

۷۸۲ - ۷۴۹ - ۲۶۰ - ۱۶۴

خان زمان بہادر میرزا امان اللہ

۸۳۲ - ۷۶۳ - ۷۴۰ - ۴۸

- ۵۰۸ - ۸۱ خان زمان شیبانی

۶۳۱ - ۵۵۳

خان زمان شیخ نظام

- ۳۵۲ - ۴۸ حیدر آبادی

۷۸۴ - ۶۰۶

خان زمان صوبہ دار بالاکھت

۴۳۰

خان زمان علی قلی خان پسر

حیدر سلطان اوزبک شیبانی

(یا) خان زمان علی قلی

- ۴۷ متخلص بہ سلطان

۶۳۰ - ۶۲۲ - ۳۸۴

خان زمان فتح جنگ ۷۹۷

خان زمان میر خلیل پسر دوم

اعظم خان جہانگیر

۷۸۵ - ۴۸

- ۴۸ خان زمان میواتی

۷۱۴ - ۷۱۳ - ۱۵۶ - ۴۸	۷۳۶ - ۷۳۲
۷۱۵	۷۹۴ خان فیروز جنگ
خدیدجہ بیگم زن حاکم بیگ	خان قلی اوزبک برادر کلان
و ہمیشہ نوجوان بیگم	قلیچ خان شاہجہانی
۵۷۴ - ۴۱۰ - ۲۸۷	۱۴۸
خسرو بے اوزبک قرقچی ۴۷ -	خانزاد خان خان زمان پسر
۶۷۴ - ۶۷۳	مہابت خان ۱۹۰ -
خسرو سلطان پسر نذر محمد	۲۳۳ - ۶۰۷ - ۷۴۰ - ۷۴۱
خان والی بلخ ۴۸ -	خدا بندہ خان پسر شایستہ خان
۷۶۸ - ۷۶۷ - ۴۴۱ - ۴۳۱	امیر الامرا ۸۱۴ - ۴۸ -
۷۷۱ - ۷۷۰	۸۱۵
خضر خواجہ خان ۴۷ -	خداوند خان دکئی از امرای
۶۴ - ۸۵ - ۵۴۹ - ۶۱۳ -	نظام شاہیۃ احمد نگر ۴۷
۶۱۴	۶۴۰ - ۶۵۹
خلد مکان (یعنی محی الدین	خدا یار خان تھی مرزبان
اوزنگ زیم بہادر عالمگیر	سندھ مشہور بلیقی
بادشاہ غازی - شف -	۴۸ - ۸۲۵ - ۸۲۶ - ۸۲۷
محی الدین محمد	۸۲۹ - ۸۲۸
اوزنگزیب (۸ - ۹ - ۱۷۳ -	خدمت پرست خان ۷۲۴
۲۰۶ - ۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۱۷ -	خدمت پرست خان رضا بہادر

- ۲۵۶ - ۲۵۵ - ۲۵۴ - ۲۰۵

- ۲۹۹ - ۲۹۵ - ۲۸۶ - ۲۸۵

- ۳۱۵ - ۳۱۴ - ۳۰۹ - ۳۰۰

- ۳۵۳ - ۳۵۱ - ۳۴۸ - ۳۳۹

- ۴۶۱ - ۴۶۰ - ۴۵۷ - ۴۵۲

- ۵۴۳ - ۵۳۹ - ۵۳۸ - ۵۰۳

- ۸۱۵ - ۶۱۵ - ۶۰۳ - ۵۸۷

۸۱۹ - ۸۱۷

خلیل الله خان برادر خرد

- ۴۸ اصالت خان

- ۲۹۸ - ۲۷۸ - ۲۴۸ - ۲۱۶

- ۷۷۶ - ۷۷۵ - ۷۷۳ - ۵۳۲

- ۷۸۰ - ۷۷۹ - ۷۷۸ - ۷۷۷

۸۰۷ - ۷۰۰ - ۷۸۲ - ۷۸۱

۱۰۷ .. خلیل قلی

۵۱۸ - ۲۴۹ خنجر خان

۱۲۸ خواجهگي خواجه

خواجهگي فتح الله پسر حاجي

- ۴۷ حبيب الله کاشي

۶۶۹

- ۲۳۷ - ۲۲۴ - ۲۳۲ - ۲۲۲

- ۲۵۵ - ۲۴۵ - ۲۴۰ - ۲۳۸

- ۲۷۸ - ۲۷۷ - ۲۷۴ - ۲۶۶

- ۲۹۰ - ۲۸۷ - ۲۸۴ - ۲۸۰

- ۲۹۷ - ۲۹۵ - ۲۹۲ - ۲۹۱

- ۳۴۵ - ۳۲۲ - ۳۱۴ - ۳۰۶

- ۳۵۸ - ۳۵۴ - ۳۵۱ - ۳۵۰

۴۴۵ - ۴۱۴ - ۴۰۸ - ۳۶۳

- ۴۵۷ - ۴۹۳ - ۴۵۹ - ۴۹۵

- ۵۰۳ - ۵۰۲ - ۴۹۸ - ۴۹۶

- ۵۴۱ - ۵۳۸ - ۵۳۱ - ۵۲۹

- ۵۹۸ - ۵۹۵ - ۵۹۱ - ۵۸۵

- ۷۹۰ - ۷۸۱ - ۷۷۵ - ۶۰۵

- ۸۱۰ - ۷۹۷ - ۷۹۶ - ۷۹۲

- ۸۱۶ - ۸۱۵ - ۸۱۴ - ۸۱۳

۸۲۵ - ۸۲۴ - ۸۱۹ ...

خلد منزل (یعني) قطب الدين

محمد معظّم شاه عالم

مخاطب به بهادر شاه

- ۹ شرف - بهادر شاه

جان نام	۴۸ - ۷۴۸ -	خواجگي محمد حسين كهين
.. ..	۷۷۳	برادر قاسم خان مير بحر
خواجه جهان کابلي جهانگيري	۴۷ - ۶۷۱ -
.. ..	۴۷	خواجم قلي خان بهادر قلعه دار
خواجه جهان هروي خواجه	دهار و فوجدار ماددو
امين الدين محمود مشهور	۴۸ - ۳۶۳ -
به امينا مخاطب بخانجهان	۴۷ - ۶۲۷ - ۶۳۰ - ۶۳۱ -	خواجه ابوالحسن تربتي ملقب
خواجه حسن عطار	۳۷۵	به ركن السلطنة ۴۸ -
.. ..	۳۷۵	۴۲۹ - ۶۸۷ - ۷۰۳ - ۷۱۴ -
خواجه حسين	۸۱۸	۷۲۴ - ۷۳۷ - ۷۵۱ - ۷۵۹
خواجه حسين خان	خواجه ابوالقاسم .. ۷۹۲
خواجه حصاري نقشبندي	۷۴۹	خواجه ابوهاشم خواجه ۷۵۸
.. ..	۵۰۴	خواجه پادشاه قلي ۶۱۶
خواجه حميد خان	۳۰۵	خواجه جلالدين محمد - و
خواجه حيات خان	۵۰۳	خراساني بجزوق (يا)
.. ..	۵۴۹	شمس الدين محمد خان
خواجه خضر خان	۴۷ - ۶۱۴ -
خواجه دوست محمد مخاطب	خواجه جمال الدين محمود
به خواجه جهان کابلي ۴۷ -	۱۰۰
.. ..	۶۷۲	خواجه جهان خوافي خواجه

۲۷۷	خواجہ صادق بدخشی	۸۳۲	خواجہ رحمت اللہ خان
	خواجہ طاہر محمد مخاطب بہ	۸۳۳	خواجہ سعد اللہ خان
۴۷۱	تاتار خان خراسانی		خواجہ سلطان علی (شف -
	خواجہ عاشوری (یا) خواجہ		افضل خان خواجہ سلطان)
۸۲۳	عاشور ...	۴۶۹ - ۶۵ - ۴۲	..
۸۳۳	خواجہ عبداللہ خان		خواجہ سلطان محمد رشیدی
۶۶۷	خواجہ عبدالخالق	۶۱۸
۲۴۰	خواجہ عبدالرحمن	۴۸۳	... خواجہ سلیمان
- ۴۸	خواجہ عبدالرحیم خان	۱۲۸	... خواجہ شایور
۷۹۲ - ۵۰۵ - ۲۸۹	- ۴۷	خواجہ منصور شیرازی
- ۴۸	خواجہ عبداللہ خان	۶۹۵ - ۶۵۶ - ۶۵۳
۸۳۲ - ۳۶۱	۵۰۴	خواجہ شریف خان
۶۵۰	خواجہ عبداللہ نقشبندی		خواجہ شمس الدین خوانی
	خواجہ عبد المجید ہروی		(یا) خانی (یا) خواجہ
	مخاطب بہ آصف خان		شمس الدین محمد خوانی
۴۲	(شف - آصف خان)		پسر خواجہ علاء الدین - ۴۷
- ۸۲ - ۸۰ - ۷۹ - ۷۸ - ۷۷	۶۶۵ - ۶۶۴ - ۵۵۹ - ۲۵۹
۶۴۶ - ۸۳		خواجہ صابر مخاطب بہ
۷۷۲	خواجہ عبدالہادی		خان دروان نصرت جنگ
۲۵۸	خواجہ علاء الدین محمد	۷۴۹

۶۱۸ - ۶۲۰ - ۶۲۲ ..	خواجہ عذیر .. ۶۵ - ۱۶۵
خواجہ معین الدین سنجرى	۶۶۸ خواجہ غياث الدین
۶۰۲	خواجہ غياث الدین علی قزوينی
خواجہ مکارم جان نثار خان ۳۵۶	مخاطب بہ آصف خان
خواجہ موردن چشتی ۶۰۲	(شف - آصف خان)
۶۶۸	۹۲ - ۹۱ - ۹۰ - ۴۲ ..
خواجہ مومن .. ۶۶۷	خواجہ قدرت اللہ خان ۸۳۵
خواجہ میرزا احمد ۱۲۸	خواجہ قائد بلخي ۲۵
خواجہ میرک .. ۳۵۱	خواجہ قلی خان بہادر پسر
خواجہ میرک اصفہانی مخاطب	نذربی .. ۸۳۴
بہ چنگیز خان .. ۶۵۹	خواجہ مجدد الدین ۶۶۸
خواجہ نصیب .. ۴۶۱	خواجہ محسن خاندوران ۸۳۱
خواجہ نظام الدین احمد پسر	خواجہ محمد باسط پسر خواجہ
خواجہ مقیم ہرری ۴۷ -	محمد جعفر .. ۸۱۹
۶۶۰ - ۶۶۱	خواجہ محمد یارسا ۲۳۹
خواجہ نعمت اللہ خان ۸۳۳	خواجہ محمد جعفر ۸۱۹
خواجہ رسی دیوان سلطان	خواجہ محمد شریف ہجرى
ہرزیز .. ۹۳ - ۱۸۲ ۱۲۷
خواص خان بختيار خان دکنی	خواجہ معظم برادر اعیانی
۴۸ - ۷۷۴ - ۷۷۵ ..	مریم مکانی ۴۷ -

- ۱۲۰ - ۱۵ دارا شکره
 - ۲۱۵ - ۲۰۴ - ۱۹۲ - ۱۵۸
 - ۲۲۲ - ۲۱۸ - ۲۱۷ - ۲۱۶
 - ۲۳۴ - ۲۳۰ - ۲۲۷ - ۲۲۶
 - ۲۷۰ - ۲۶۹ - ۲۵۲ - ۲۴۸
 - ۴۵۳ - ۴۴۵ - ۲۹۶ - ۲۹۵
 - ۵۳۳ - ۵۳۲ - ۴۹۵ - ۴۹۴
 - ۵۹۴ - ۵۹۲ - ۵۸۶ - ۵۳۵
 - ۷۸۴ - ۷۸۱ - ۷۸۰ - ۷۷۹
 ۸۰۰ - ۷۹۹ - ۷۹۱ - ۷۸۵
 دانشمند خان میسر بخشي
 ۲۴۴ - ۴۸
 - ۶۴۲ - ۶۴۱ - ۶۳۴ دارون
 ۶۵۲ - ۶۵۱ - ۶۴۳ ..
 ۶۴۹ .. دارون افغان
 - ۳۲۷ - ۳۲۲ .. دارون خان
 ۳۵۴ - ۳۲۸
 دارون خان پتڼي (يا) پني
 ۸۰۴ - ۴۶۲ - ۳۰۲ ..
 - ۸۲۷ دارون پوتره (قوم)

خواص خان مدار عليه سلطنت
 بیجا پور .. ۱۵۷
 خواني خان صاحب تاربخ
 لب لباب ۴ - ۲۶۴ - ۴۵۱
 خوشحال بیگ کاشغري ۴۸ -
 ۷۷۳
 خويشگيان (قوم) ۴۰۱ -
 ۶۰۲
 خیرالله .. ۵۹۹
 خیریت خان حبشي ۷۵۴
 خیریت خان عم زندرله خان
 ۱۵۷

*** حرف دال ***

داراب خان ۴۵۷ - ۵۳۹
 ۷۱۲ - ۷۱۱ - ۷۰۸ - ۷۰۶
 داراب خان بني مختار (يا)
 داراب خان بن مختار خان
 ۴۹۸ - ۴۹
 داراب خان ميرزا داراب ۴۸

۵۳۰ - ۲۵۷	۷۲۹
۴۲۴ دلوز پسر بهادر خان	۷۸۸ - ۴۸ داؤد خان قریشی
۲۵۶ دلوز خان جماعه دار	۵۸۰ داؤد خان کوراني (يا) داؤد
۴۸ .. دلوز خان کاکر	۵۵۱ - ۴۳۳ کوراني
۷۳۳ - ۷۳۲ دلپت اجينيه	۴۵۰
۵۱۶ .. دلپت بيگانيري	داؤد خان و بهادر خان
۶۰۴ .. دليرچنگ	و سايمان خان .. ۴۹
دلير خان دادزي (يا) داؤد زئي	داؤد بخش پسر خسرو ۱۵۴
۴۹	دناجي ۵۲۲
دلير خان عبدالروف ميانه	دريش محمد .. ۵۸۰
۴۹ - ۲۷۰ - ۲۹۸ - ۳۱۲ -	دريا خان .. ۱۳۸ - ۱۴۴ -
۵۲۲ - ۴۴۶ ۷۲۸ - ۴۱۷
۲۷۵ .. دلير خان هراول	دريا خان داؤد زئي ۴۱۵
۵۲۱ .. دنمک جي	دريا خان روهله ۴۸ - ۵۲۶ -
۴۱۰ (قوم)	.. ۷۲۲ - ۷۲۷ - ۷۷۲
۸۲۳ دولمت علي خان	دريا خان عذايتم .. ۴۸
دولمت خان خواص خان ۴۸ -	دستم خان .. ۴۸
۷۱۵ - ۴۲۷	دلوز خان برنج (يا) پرنج
دولمت خان لودي شاهر خيز	۴۲۴
۷۰۱ - ۷۰۰ - ۶۹۵ - ۴۸	دلوز خان بهادر - ۴۹

۷۵۴	دیسپنا نڈیہ (قوم)	۷۱۵
	دیسمنگھہ (یا) دیسمنگھی (قوم)	۴۹۸	.. رادنی
۷۵۴ - ۱۴۵ - ۱۴۴	..	۴۳۷	.. دیہی
۴۸	دیندار خان بخاری		دھیراج راجہ جیہنگھہ سوائی
۸۲۴	.. دین محمد		(شف - راجہ دھیراج)
	دین محمد خان مشہور بہ یتیم		جیہنگھہ سوائی (یا) راجہ
	سلطان بن جانی سلطان		جیہنگھہ سوائی (۴۹ -
۴۳۲	بن یار محمد خان		۳۲۷ - ۳۳۱ - ۳۴۳ -
۴۳۴ - ۴۳۵ - ۴۳۴	..	۵۴۵ - ۵۴۴
۷۷۹ دیو		دیانت خان ۱۶ - ۱۲۹ -
۵۱۰ x	.. دیویداس	۲۰۵
27/6/81		۴۸	دیانت خان حکیم جمالا
			دیانت خان دشت بیاضی (یا)
		۵۲۸ - ۴۸	دست بیاضی
		۴۸	دیانت خان قاسم بیگ
		۳۱۱	دیانت خان منجم
		۴۹	دیانت خان میر عبدالقادر
		۴۹	دیانت خان میر علی نقی
		۳۵۰ دیپنی داس

* حرف ذال *

ذوالفقار الدولہ قایم جنگ ۳۴ -
 ۸۳۴
 ذوالفقار الدولہ میرزا نجف
 خان بہادر ملقب بہ
 نصرت جنگ (یا) ذوالفقار
 خان بہادر ۴۹ - ۲۹۱ - ۳۱۳ -
 ۳۱۵ - ۳۱۶ - ۳۱۸ - ۳۲۰ -

۳۲۶ - ۴۶۱ - ۶۱۰ - ۶۱۱ -	اتمچند راجہ گوالیار ۶۴۷
۸۱۸	راجہ انوب سنگھ بد گوجر ۵۰
۱۸۴	راجہ باسو .. ۵۰ - ۷۶۴
۴۹ -	راجہ بدیچند .. ۴۶۸
۳۱۰	راجہ بر سنگھ دیو بندیلہ ۵۰
	راجہ بکرماجیت (کہ ہیمو بقال
	خون را خواندہ ہون) ۴۶۹
	راجہ بکرماجیت پترداس ۴۹ -
 ۱۴۵ - ۷۱۲
	راجہ بکرماجیت رامی زایان ۵۰
 ۱۴۵ - ۷۱۲
	راجہ بہارتھہ بذیلہ .. ۵۰
	راجہ بہار سنگھہ بذیلہ ۵۰ -
 ۷۲۷
	راجہ بہار ہمل (یا) بہارامل
	۴۹ - ۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۴
	راجہ بہگونیت داس ۴۹ -
 ۱۰۵ - ۳۹۵
	راجہ بہیم ۷۰۷
	راجہ بیتھل داس (با)
	ذوالفقار پسر آلہ یار خان ۱۸۴
	ذوالفقار خان قرامانلو ۴۹ -
	ذوالفقار خان محمد بیگ (یا)
	ذوالفقار بیگ بخشہی ۴۹ -
	ذوالقدر خان ترکمان ۴۹ -
	ذوالپوتیہ (یا) راجپوتان (توم)
	۴۶۸ - ۴۶۲ - ۶۴۸ - ۷۸۸ -
	راج سنگھہ .. ۴۶۷ - ۴۶۸
	راجومنا ۷۰۲
	راجہ اندرمن دھدھیرا ۵۱
	راجہ اندرودہ کور .. ۵۱
	راجہ اتمچند (یا) ایمچند (یا)

* حرف را *

راجہ چيھنگهه ۳۱۴ - ۵۹۴ -	بتھل داس و (يا)
۸۰۰ - ۷۵۴	پتھل داس ۲۲۱ - ۵۰ -
راجہ جي رام بدگوجر ۵۰	... ۴۳۱ - ۷۱۴ - ۷۲۴ -
راجہ چندر سين ۵۱ ...	راجہ بيز بر ۹۴ - ۴۸۲ ...
راجہ دھيراج جي سنگهه سوائي	راجہ بيز بهادر ۵۱ ...
(يا) راجہ چيھنگهه سوائي	راجہ تودرمل ۱۰۱ - ۸۷ -
(شف - دھيراج راجہ)	۴۴۲ - ۴۴۳ - ۴۵۰ - ۴۵۲ -
چيھنگهه سوائي) ۴۹	۴۵۳ - ۴۵۵ - ۴۵۶ - ۴۵۷
۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۳۱ - ۳۴۳ -	راجہ تودرمل شاه جھاني ۵۱
۵۴۵ - ۵۴۴	راجہ تودرمل کھتري لاهوري
راجہ ديبي سنگهه بنديله ۵۱	... ۴۹ - ۵۱ - ۵۱۳
راجہ راج روپ ۵۱ ...	راجہ ججهار سنگهه بنديله
راجہ راج سنگهه کچهواھه ۵۰	... ۵۰ - ۴۱۹ - ۵۲۶
راجہ رام ۵۴۲ ...	راجہ جسونت ۲۱۸ ...
راجہ رام چندر بکھيله ۴۹ ۵۹۵ - ۷۸۴
راجہ رام چندر جد جي چند ۴۴۷	راجہ جگمک سنگهه ولد
راجہ رام چندر ۲۹ - ۷۹	راجہ باسو ۵۰ - ۴۲۵ - ۷۶۴
راجہ رام داس کچهواھه ۵۰ -	راجہ جھيلا رام ناگر ۵۱
.. .. ۶۸۹	راجہ جي چند راتھور ۴۱۲ -
راجہ رام داس نرنوري ۵۰ ۴۴۷ - ۴۴۸

راجہ سورجمل پسر راجہ باسو	۵۱	راجہ رام سنگھہ کچھواہہ
۵۰	۵۰	راجہ رایسال درباری
۵۰ .. راجہ سیورام کور	۵۱	راجہ رای سنگھہ سیوریہ
راجہ علی خان فاروقی (یا)	- ۳۳۱	راجہ رتن چند
راجہ علی خان ۱۰۱ -	۳۳۲
۱۰۲ - ۱۲۳ - ۳۹۷ - ۶۹۹	- ۳۶۴	راجہ رگھناتھ داس
راجہ علی خان مرزبان خاندیس	۳۶۹
۶۹۸ - ۶۸۷	۵۱	راجہ رگھوناتھ
راجہ کشن سنگھہ بہدوریہ ۵۰	۵۰	راجہ رز افزون
راجہ گج سنگھہ پسر راجہ	- ۵۱	راجہ ساہو بھونسلا
ہورج سنگھہ ۵۰ - ۵۱۶ -	- ۳۳۰ - ۳۲۹ - ۳۲۸ - ۳۲۷	
۷۵۰	۷۹۷ - ۷۹۶ - ۵۲۳ - ۴۹۹	
راجہ گوہال سنگھہ کور ۵۱		راجہ سبحان سنگھہ بندیہ (یا)
راجہ مالگوسائی—ن زمیندار	۵۱	سبحان سنگھہ ...
ولایت کوچ .. ۶۵۲		راجہ سلیمانجی بڈالکر (یا)
راجہ مان سنگھہ پسر راجہ	۵۱ (نبالکر)
بھگونت داس کچھواہہ		راجہ سنگرام مرزبان کھر کپور
۵۰ - ۱۱۱ - ۱۱۸ - ۴۷۸	- ۵۱۳	(یا) کھور کپور
۷۰۲ - ۶۸۶ - ۶۸۵ - ۶۵۲	۶۶۵
۷۱۸ - ۷۱۶	۵۰	راجہ سورج سنگھہ راتھور

۳۷۲ .. راجہ مٹر سین	رانا اردی سنگھ	۸۳ - ۳۹۱ -
- ۵۱ راجہ محکم سنگھ کتھری	...	۴۴۴
۳۲۸	رانا بھونسلہ (یا) رانا	۱۰۹ -
۸۷ - ۴۹ راجہ مدہکر بڈیلہ	۱۱۰ . ۱۲۴ - ۵۹۶ - ۵۹۸ -	
۵۱۶ .. راجہ مندرپ	...	۴۵۲ - ۸۰۳ - ۸۱۶
راجہ مہاسنگھ و جگت سنگھ	رانا پرتاب زمیندار میوار	
۵۰	۳۹۵ - ۵۱۱ - ۵۱۵
راجہ حامد شاہ مانکپوری	رانا سکرا پسر رانا اردی سنگھ	
۱۲۴	۵۰
۵۲۳ .. راکو	رانا کرن پسر رانا امرا	۵۰
۸۱۰ : رام جات	رانی درگادتی	۷۹ . ۳۸۸
رام چند بکھیلہ راجہ بھٹہ	راد امر سنگھ پسر کلان	۵۰۹
رام چند چوہان	راجہ گج سنگھ	۴۹ .. ۵۰
رام چند مرہٹہ	راد بالاجی (یا) بالاجی راد	۲۶ - ۵۱۶
رام داس پسر جیمل	راد بھار سنگھ ہادا	۵۱
رام راجہ	راد دلپت بوندیلہ (یا) بڈیلہ	۷۹۶
رام سنگھ	(یا) راد دلپت ۵۱ - ۳۱۳	
رام سنگھ ولد کرنسی راتھور	راد رتن ہادا پسر راد بھوج	
۵۱	۵۰ - ۱۴۱ - ۳۹۹ - ۷۵۰	
۵۱ .. رام سنگھ ہادا	راد مٹر سال ہادا نبیرہ راد رتن	

رای مکند کابتهه ... ۵۰	۷۴۶ - ۵۰
رای ناگر گچ—راني بيش—کار	۵۰ ... بهورتیه
افضل خان علامي شکر الله	۵۱ ... بهورتیه
۱۵۰	۴۶۷ ... زاد مالدیو
رحمت خان .. ۲۵۲	رای باگهني زن اوداجي رام
رحمت خان حکيم ضیاءالدین	۱۴۴
۵۱	رای بهوج پسر رای سرچن
رحمت خان مير فيض الله ۵۰	۴۹ ... هادا
رحمن یار بوانر آله یار خان	۱۱۰ ... رای پتر داس
۱۸۴	رای پرشاد حاکم امرکوت ۴۶۷
رحیم بیگ .. ۴۴۱	رای درک داس ۶۹۰ ...
رحیم خان افغان .. ۳۰۰	رای درگا سیهودیہ ۴۹
رحیم خان دکني .. ۱۸۵	رای رای سنگه بهورتیه ۴۹
رستم ... ۱۱۹	رای سرچن هادا ۴۹ ...
رستم و اسفندیار .. ۷۱۵	رای کلیان مل ۳۷۸ ...
رستم خان ۱۹۱ - ۱۹۹ -	رای گور دهن سورج دهج دیوان
۷۷۳ - ۷۰۶ - ۴۳۱ ..	اعتماد الدرله ۵۰ - ۶۹۱
رستم خان دکني ۲۰۰ -	رای لوئکرن کچهواہہ ۴۹
۷۹۹ - ۲۴۴ - ۲۱۷ ...	رای مالدیو راجہ جوده—پور
رستم خان شغالي ۵۰ - ۳۹۹	۳۷۸ - ۶۴۶

۹۴	رضي الملك ..	۴۴۵	رستم خان فيروز جنگ
۵۱	رعایت خان ظهير الدوله	۵۱	رستم خان مقرب خان
۲۱۶	رعد انداز خان ...		رستم خان ولد خسرو سلطان
۳۴۲	رفيع الدرجات ...	۴۴۳	...
۳۷۰	رکن الدوله ...		رستم دل خان بنی مختار
	رکن الدوله اعتقاد خان بهادر		صوبه دار حيدر آباد - ۵۱
۳۴۱ - ۳۴۰	فرخ شاهي		۲۵۵ - ۲۵۶ - ۳۰۲ - ۳۰۳
	رکن الدوله سيد لشکر خان	۵۳۷	...
۳۶۹	...		رستم هند معين الملك مخاطب
۴۰۴	رکن الدين ...	۳۶۰	به مير منو ...
	رکن الدين سيد لشکر خان بهادر		رشيدا پسر عقيدت خان بخشى
۵۱	نصير جنگ ...	۱۴۳	دکن ...
۲۲	رگهو بهوسله ...	۱۸۵	رشيد خان ...
۳۷۰	رگهو جي بهوسله ...	۵۱	رشيد خان الهام الله
۷۴۶ - ۷۴۳	زندوله خان	۵۰	رشيد خان انصاري
- ۱۷۷	زندوله خان بيجاپوري	۶۵۳	رضا قلي ...
۷۶۳	...		رضوي خان سيد علي بخاري
۱۵۷	زندوله خان حبشي	۲۷۳ - ۵۱	...
۴۱۸	زندوله خان عادلخاني		رضي الدين خان شينخ
۷۵۰	زندوله خان عادلشاهي	۵۹۷	رضي الدين ...

• حرف زاء •	
زاهد خان کوکھ ۵۲ - ۵۷ -	زنددوله خان غازي ... ۵۱
۴۱۳ - ۱۱۳	(ن هتن) (فيل عرش آشياني)
زاهد خان بهر صادق خان	۵۷۲ - ۵۷۱ ...
۲۰۴ - ۵۲	روپ سنگهه راتهور ۵۱ ...
زبردست خان ۱۸۱ - ۵۲	رديهي برادر زاده راجه بهارهمل
زبردست خان پسر ابراهيم خان	۴۹
۳۵۰	روپ متهي (يا) روپ منهي
زكريا خان بهادر هزار جنگ ۴۹	۳۸۹ - ۳۹۰ - ۳۹۱ ...
زهرة آقا دختر فاطمه بي بي	روح الله خان ۳۰۸ - ۳۱۳ -
۴۲۰	۷۸۱ - ۵۰۰ - ۴۵۴ ...
زيب الفسا بيگم ... ۵۹۹	روح الله خان اول پسر مردم
زين آبادي ... ۷۹۰	خليل الله خان ۵۱ - ۲۲۵
زينت الفسا بيگم ۳۰۱ -	روح الله خان ثاني ۲۸۷ - ۸۱۴
۳۱۵ - ۳۱۴	روح الله خان خانسامان ۳۵۰ -
زين خان ... ۱۰۹	۳۵۱
زين خان کوکھ ۵۲ - ۱۰۹ -	روح الله خان خانه زان خان
۵۵۹ - ۵۱۱ - ۴۸۲ - ۴۸۱	۵۱
۴۹۳	روشن الدوله پستم جنگ ۵۱
	رهله (قوم) ... ۵۴۷
	روحان شولا پوري ۷۴۳

اعزاز الدوله خانجهان بهادر

۳۲۳ - ۲۹۹

۸۰۰ ... سپهر شکوه

۵۳ ... ستر سال بنديله

۱۶۰ ... ستي خانم صدر النساء

۳۸۷ ... سجاول خان

سراج الدوله انورالدين خان

بهادر ظفر جنگ ۵۳ - ۲۱۴

سراج الدين علي خان (رزق) ۵

سرافراز خان بلولي (يا) بلولي

۵۳

سرافراز خان پسر لشکر خان

۸۲۹ - ۵۲

سر بلذد خان خواجه رحمت الله

۳۴۰ - ۵۳

سردار خان چيله ۵۳ ...

سردار خان خواجه يادگار ۵۲ -

۴۵۹ - ۳۲۸

سردار خان شاهجهاني ۵۲ -

۷۷۴

* حرف سين *

سادات خان ذوالفقار جنگ

۴۰۴ - ۵۳

ساهو بهونسله (يا) ساهوجي

بهونسله ۱۸۷ - ۱۹۱ -

۲۰۸ - ۳۲۸ - ۴۳۰ - ۵۲۳ -

۷۳۹ - ۷۴۲ - ۷۴۳ - ۷۴۶

سجان سنگهه و پرمديو پهران

سورجمل سيوديه ۵۲

سبحان قلبي (يا) سبحان قلبي

سلطان پسر نذر محمد

خان .. ۷۶۸ - ۴۴۱

سبحان قلبي ۱۹۰ - ۴۴۲ -

۶۷۸

سبيل سنگهه سيوديه ۵۳

سپهدار خان ۷۲۱ - ۲۹۹ -

۸۱۱

سپهدار خان محمد صالح ۵۳

سپهدار خان مختاطب به

خان (۱۳ - ۵۲ -	سردار خان کوتوال نبدرا
۵۳ - ۱۶۵ - ۳۴۲ - ۷۷۱ -	باقی خان چیلہ قلم-اق
۷۸۲ - ۷۷۶	شاہجہانی ۴۵۸ - ۴۰۵
سعد اللہ خان پسر علی محمد	سرفراز خان چغتآ ... ۵۲
خان درملہ ۱۹ - ۳۶۶	سرفراز خان سید لطیف ۵۳
سعد اللہ خان ہدایت اللہ	سرمہ ۲۲۷
... .. ۵۳ - ۴۹۴	سرمہ صفت خان ... ۳۷۰
سعیدای سرمہ ۲۲۶ - ۲۲۷	سریا زاد (یا) سربا زاد زمیڈدار
سعید بدخشی ... ۳۹۳	نرمل ۲۲
سعید خان بہادر ظفر جنگ	سعادت اللہ خان تعلق دار
پسر احمد بیگ خان کابلہ	کرناٹک حیدرآباد - ۵۳
ناظم کابل ۵۲ - ۱۲۶ -	.. ۸۳۳ - ۸۳۲ - ۹۷۰
۱۲۷ - ۱۹۱ - ۲۸۰ - ۵۳۰ -	سعادت خان بوهان الملک
... .. ۵۳۲ - ۵۹۱	ناظم اکبر آباد ... ۵۴۵
سعید خان چغتآئی ۴۰۱	سعادت خان پور ظفر خان ۵۳
... .. ۴۰۴ - ۴۲۳	سعادت خان نیشاپوری ۳۳۴
سکندر بیگ منشی راقم تاریخ	سعادت یارکوکہ ... ۱۱۵
عالم آرای عباسی ۷۳۵	سعد اللہ خان بہادر مظفر جنگ
سکندر بیگ منشی ... ۴	وزیر اعظم فردوس آشیانی
سکندر خان ۵۶۴ - ۶۱۵ - ۶۲۷	(شف - علامہ سعد اللہ)

۲۰۷ - ۳۹۹ - ۴۰۰ - ۷۰۶ -	سکندر خان ارزبک ۷۶ - ۷۷ -
۷۲۱ - ۷۰۷	۳۸۹ - ۳۸۵
سلطان جلال الدین منگیري ۷۷۹	سکندر خان پسر عبد الله خان
سلطان جهاندار شاه ۸۱۷	۴۳۲
سلطان حسن خان جلاير (يا)	سکندر دو تاني ۷۲۲ - ۷۲۶ -
سلطان حسين خان جلاير	۷۲۸
۲۷۹ - ۲۵۳ - ۷۷ ...	سکندر شاه شور (يا) سکندر
سلطان حسين افتخار خان پور	خان سوز (يا) سکندر سوز
امالت خان ... ۱۷۲	۴۸ - ۷۵ - ۸۵ - ۳۷۵ -
سلطان حسين خان بکهاي وال	۵۴۹ - ۴۱۴ - ۴۱۹ ...
۵۶۵	سکندر والي بيجاپور ۵۴۶
سلطان حسين مقوي ۸۲۳	ملاح خان ۲۵۵
سلطان حسين مشهور به مير	سلاطين آل مظفر ... ۴۶۷
ملنگ (يا) سلطان حسن	سلطان ابراهيم پسر سلطان
۳۰۲ - ۲۹۴	دقيق الشان ... ۴۶۴
سلطان حسين ميرزا ۴۶۸ - ۷۱۰	سلطان ابراهيم اودي ۶۲۳
سلطان خان ... ۳۷۰	سلطان احمد شاه بازي احمد آباد
سلطان خرم ۵۷۲ - ۴۶۶ - ۷۰۳	.. ۹۴ - ۲۴۱ - ۳۶۶
سلطان خسرو پسر گلان شاهزاد سلیم	سلطان باي سنقر ... ۱۴۹
۹۳ - ۱۱۰ - ۱۱۶ - ۱۲۹ -	سلطان پرويز ۱۱۱ - ۱۴۱ -

سلطان سلیمان شکوه (یا)	۵۶۱ - ۵۶۶ - ۵۷۲ - ۵۷۶
سلیمان شکوه پسر کلان	۷۱۴ - ۶۸۵
دارا شکوه ۲۴۸ - ۲۷۳ -	سلطان خواجه نقشبندی ۵۲
۴۴۴ - ۴۴۵ - ۴۴۷ - ۴۵۲ -	سلطان دارا شکوه ۷۹۲ ...
۴۵۳ - ۴۵۴ - ۵۹۳ - ۵۹۴	سلطان دانیال ۷۰۱ ...
سلطان سنجر سلجوقی ۲۰۷	سلطان دادر بخش مشهور به
سلطان شجاع .. ۷۷۵	سلطان بلاقی پسر سلطان خسرو
سلطان شہریار پسر سلطان خسرو	۱۴۰ - ۶۸۹ - ۷۲۲ - ۷۲۳ -
۱۴۶ - ۱۴۸ - ۱۵۴ - ۱۵۵ -	.. ۷۱۴ - ۷۷۶ - ۷۹۲
.. ۱۵۶ - ۷۱۴ - ۷۲۲	سلطان رفیع الدرجات ۳۴۹
سلطان عبداللہ قطب شاہ ۲۰۱	سلطان زین العابدین ۱۷۸
سلطان عظیم الشان ۸۱۶ -	سلطان سکندر سوز (یا) سکندر
.. .. ۸۱۹ - ۸۲۰	شاہ سوز (یا) سکندر خان
سلطان علی .. ۴۷۹	سوز (شف - سکندر شاہ)
سلطان عابدی افضل خان ۷۴	۶۸ - ۷۵ - ۸۵ - ۳۷۵ -
سلطان فیروز شاہ پادشاہ دہلی	.. ۵۴۹ - ۶۱۴ - ۶۱۹
.. .. ۲۴۱	سلطان سلیم (یا) سلیم شاہ
سلطان کام بخش ۳۴۸	(شف - سلیم شاہ) ۶۸ -
سلطان گرشاسب ۷۱۴	۸۸ - ۳۸۵ - ۳۸۷ - ۳۸۸ -
سلطان محمد ۲۱۷ - ۲۴۸	.. ۴۶۹ - ۵۱۲ - ۵۳۹

- ۵۴۴ - ۵۴۲ - ۵۵۹ (۵۵۸	۷۸۵ - ۵۰۸
- ۵۸۷ - ۵۷۰ - ۵۴۸ - ۵۴۵	سلطان محمد اکبر - ملقب
- ۶۱۶ - ۶۱۴ - ۶۱۳ - ۵۸۸	به عرش آشیانی (شف -
- ۶۲۱ - ۶۲۰ - ۶۱۹ - ۶۱۸	عرش آشیانی) ۷ - ۸ -
- ۶۲۶ - ۶۲۵ - ۶۲۳ - ۶۲۲	- ۶۹ - ۶۸ - ۶۷ - ۵۶ - ۹
- ۶۳۱ - ۶۲۹ - ۶۲۸ - ۶۲۷	- ۸۴ - ۷۳ - ۷۲ - ۷۱ - ۷۰
- ۶۳۹ - ۶۳۸ - ۶۳۷ - ۶۳۳	- ۹۱ - ۹۰ - ۸۹ - ۸۸ - ۸۷
- ۶۵۱ - ۶۴۶ - ۶۴۵ - ۶۴۱	- ۱۰۱ - ۹۶ - ۹۵ - ۹۴
- ۶۵۹ - ۶۵۷ - ۶۵۶ - ۶۵۴	- ۱۱۸ - ۱۱۵ - ۱۱۱ - ۱۰۴
- ۶۶۴ - ۶۶۲ - ۶۶۱ - ۶۶۰	- ۱۳۵ - ۱۲۹ - ۱۲۳ - ۱۲۱
- ۶۷۷ - ۶۷۵ - ۶۷۱ - ۶۶۹	- ۳۴۵ - ۲۹۲ - ۲۷۹ - ۲۵۹
- ۶۸۴ - ۶۸۳ - ۶۸۰ - ۶۷۸	- ۳۸۵ - ۳۷۹ - ۳۷۶ - ۳۷۵
- ۶۹۴ - ۶۹۱ - ۶۸۷ - ۶۸۵	- ۳۹۶ - ۳۹۳ - ۳۹۱ - ۳۸۶
- ۷۰۵ - ۷۰۲ - ۷۰۱ - ۶۹۵	- ۴۰۹ - ۴۰۷ - ۴۰۱ - ۳۹۸
۷۳۷ - ۷۳۳ - ۷۱۰ ..	- ۴۵۵ - ۴۳۳ - ۴۲۵ - ۴۱۲
سلطان محمد اورنگ زیب بهادر	- ۴۷۸ - ۴۷۷ - ۴۷۱ - ۴۶۸
(شف - خلد مکان) ۸ -	- ۵۰۹ - ۵۰۸ - ۴۸۴ - ۴۸۲
- ۲۱۵ - ۲۰۶ - ۱۷۳ - ۹	- ۵۱۴ - ۵۱۲ - ۵۱۱ - ۵۱۰
- ۲۲۲ - ۲۲۲ - ۲۱۷ - ۲۱۶	- ۵۵۰ - ۵۴۹ - ۵۳۷ - ۵۲۴
- ۲۴۰ - ۲۳۸ - ۲۳۷ - ۲۳۴	- ۵۵۷ - ۵۵۶ - ۵۵۲ - ۵۵۱

۲۷۵	..	ابوسعید	- ۲۷۴ - ۲۶۶ - ۲۵۵ - ۲۴۵
۱۲۵		سلطان محمود کلان	- ۲۸۴ - ۲۸۰ - ۲۷۸ - ۲۷۷
- ۸۷		سلطان محمود گجراتی	- ۲۹۲ - ۲۹۱ - ۲۹۰ - ۲۸۷
۳۷۳ - ۹۶ - ۹۳	- ۳۱۴ - ۳۰۶ - ۲۹۷ - ۲۹۵
- ۳۷۲		سلطان محمود میرزا	- ۳۵۱ - ۳۵۰ - ۳۴۵ - ۳۲۲
۳۷۳	- ۴۰۸ - ۳۶۳ - ۳۵۸ - ۳۵۴
- ۱۶۶		سلطان مراد بخش	- ۴۵۹ - ۴۵۷ - ۴۴۵ - ۴۴۳
۷۷۳ - ۷۱۳ - ۵۳۰	- ۴۹۸ - ۴۹۶ - ۴۹۵ - ۴۹۳
- ۴۷		سلطان مظفر گجراتی	- ۵۳۱ - ۵۲۹ - ۵۰۳ - ۵۰۲
- ۱۰۰ - ۹۹ - ۹۸ - ۹۶ - ۹۵		..	- ۵۹۱ - ۵۸۵ - ۵۴۱ - ۵۳۸
- ۶۸۳ - ۶۸۲ - ۶۶۱ - ۴۷۸		..	- ۷۷۵ - ۶۰۵ - ۵۹۸ - ۵۹۵
۶۹۴	- ۷۹۶ - ۷۹۲ - ۷۹۰ - ۷۸۱
۵۶۶	..	سلطان نصیر الدین	- ۸۱۴ - ۸۱۳ - ۸۱۰ - ۷۹۷
۶۴۰	..	سلیمان خان	- ۸۲۴ - ۸۱۹ - ۸۱۶ - ۸۱۵
سلیمان دارون پسر لودی خان		..	۸۲۵
۶۴۰	۲۰۲ سلطان محمد معظم
سلیمان شکوہ پسر کلان داراشکوہ		..	سلطان محمد میرزا پسر کلان
- ۴۴۵ - ۴۴۴ - ۲۷۳ - ۲۴۸		..	شاه ظہماسپ مغربی ۵۰۷
- ۴۵۴ - ۴۵۳ - ۴۵۲ - ۴۴۷		..	۵۵۱
۵۹۴ - ۵۹۳	سلطان محمود بن سلطان

۵۴۱	سنکي جاٺ	۵۴۱	سنکي جاٺ	سنکي جاٺ	سنکي جاٺ
۷۱۱ - ۵۲۹	سوده (قوم)	۷۱۱ - ۵۲۹	سوده (قوم)	سوده (قوم)	سوده (قوم)
۵۴۷ - ۳۶۷	سورجمل جاٺ	۵۴۷ - ۳۶۷	سورجمل جاٺ	سورجمل جاٺ	سورجمل جاٺ
۴۱۳	سوم ديوداماد بهرجي	۴۱۳	سوم ديوداماد بهرجي	سوم ديوداماد بهرجي	سوم ديوداماد بهرجي
۶۲۹	سومذاتيه (فيلبان)	۶۲۹	سومذاتيه (فيلبان)	سومذاتيه (فيلبان)	سومذاتيه (فيلبان)
	سهراب خان پسر آصف خان	۱۰۷	سهراب خان پسر آصف خان	سهراب خان پسر آصف خان	سهراب خان پسر آصف خان
۱۱۴	مرزا جعفر	۱۱۴	مرزا جعفر	مرزا جعفر	مرزا جعفر
- ۷۰۰	سهييل خان بيجاپوري	- ۷۰۰	سهييل خان بيجاپوري	سهييل خان بيجاپوري	سهييل خان بيجاپوري
۷۱۱	۷۱۱
۶۹۹	سهييل خان خواجه سرا	۶۹۹	سهييل خان خواجه سرا	سهييل خان خواجه سرا	سهييل خان خواجه سرا
۵۳	سيادت خان سيد ارغلان	۵۳	سيادت خان سيد ارغلان	سيادت خان سيد ارغلان	سيادت خان سيد ارغلان
	سيادت خان مير زين الدين		سيادت خان مير زين الدين	سيادت خان مير زين الدين	سيادت خان مير زين الدين
۵۳	علي	۵۳	علي	علي	علي
۲۳۸	سيد ابوسعيد	۲۳۸	سيد ابوسعيد	سيد ابوسعيد	سيد ابوسعيد
۱۲۴ - ۱۲۳	سيد ابو الفتح	۱۲۴ - ۱۲۳	سيد ابو الفتح	سيد ابو الفتح	سيد ابو الفتح
۷۷۵	سيد ابو محمد	۷۷۵	سيد ابو محمد	سيد ابو محمد	سيد ابو محمد
۵۲	سيد احمد خان بارهه	۵۲	سيد احمد خان بارهه	سيد احمد خان بارهه	سيد احمد خان بارهه
۷۲۹	سيد احمد قلعه دار کالنجور	۷۲۹	سيد احمد قلعه دار کالنجور	سيد احمد قلعه دار کالنجور	سيد احمد قلعه دار کالنجور
	سيد اختصاص خان بارهه عرف		سيد اختصاص خان بارهه عرف	سيد اختصاص خان بارهه عرف	سيد اختصاص خان بارهه عرف
۵۲	سيد صلابت خان	۵۲	سيد صلابت خان	سيد صلابت خان	سيد صلابت خان
	سلیمان کـرراني حاکم بنگالہ		سلیمان کـرراني حاکم بنگالہ	سلیمان کـرراني حاکم بنگالہ	سلیمان کـرراني حاکم بنگالہ
	د بهار		د بهار	د بهار	د بهار
	سلیم شاه		سلیم شاه	سلیم شاه	سلیم شاه
	۳۸۰ - ۳۸۷ - ۳۸۸ - ۴۹۹		۳۸۰ - ۳۸۷ - ۳۸۸ - ۴۹۹	۳۸۰ - ۳۸۷ - ۳۸۸ - ۴۹۹	۳۸۰ - ۳۸۷ - ۳۸۸ - ۴۹۹

	سلیم قلی		سلیم قلی	سلیم قلی	سلیم قلی
	سلیمه سلطان بیگم		سلیمه سلطان بیگم	سلیمه سلطان بیگم	سلیمه سلطان بیگم

	سمان جی خان فرغوچی		سمان جی خان فرغوچی	سمان جی خان فرغوچی	سمان جی خان فرغوچی
	سنبل (قبیلہ از قبائل افغان		سنبل (قبیلہ از قبائل افغان	سنبل (قبیلہ از قبائل افغان	سنبل (قبیلہ از قبائل افغان
	نیازی)		نیازی)	نیازی)	نیازی)
	سندهای بهونسله		سندهای بهونسله	سندهای بهونسله	سندهای بهونسله
	۷۹۵ - ۷۹۶ - ۸۰۵		۷۹۵ - ۷۹۶ - ۸۰۵	۷۹۵ - ۷۹۶ - ۸۰۵	۷۹۵ - ۷۹۶ - ۸۰۵

	سندهای سوائی		سندهای سوائی	سندهای سوائی	سندهای سوائی
	سنکا کوربوره		سنکا کوربوره	سنکا کوربوره	سنکا کوربوره

	سنجور بیگ		سنجور بیگ	سنجور بیگ	سنجور بیگ
	سنکراجی مہار		سنکراجی مہار	سنکراجی مہار	سنکراجی مہار
	سنکرام ہوسناک		سنکرام ہوسناک	سنکرام ہوسناک	سنکرام ہوسناک

۵۴۴	قطب الملک	سید اختصاص خان سید فیروز
۵۲	.. سید خان چغتآ	۵۳ .. خان
۳۷۰	سید دلور علی خان	۱۲۳ .. سید آلہ زاد
۵۲	سید دلیر خان بارہہ	۵۳ - سید امیر خان خوافی
۷۷	.. سید دولت	۲۲۷
۵۲	.. سید راجو بارہہ	۴۴۳ سید جلال صدر الصدور
۵۳	سید رستم خان دکئی	سید جعفر بارہہ مخ - اطب
۲۱۹	.. سید سالار خان	۱۴۸ .. بہ شجاعی خان
	سید شجاعی خان بہادر	۵۲ سید حامد خان بخاری
۵۳	.. بہکری	۸۷
	سید شیر زمان پسر خانچہاں	سید حسن خان بارہہ مورہ دار
۷۶۵	سید مظفر بارہہ	لاہور (یا) سید حسین خان
	سید صلاحی خان مخاطب بہ	بارہہ .. ۵۳ - ۶۰۴
۵۸۶	اختصاص خان	سید حسن علی خان ناظم
۵۲	.. سید عالم بارہہ	۳۲۳ .. آلہ آبان
	سید عالم علی خان بہادر	سید حسین علی خان ناظم
	سید عبد اللہ خان	پلانہ .. ۳۲۲ - ۳۲۳
۶۵۲ - ۶۵۱ - ۵۴۴ - ۳۴۲		سید خانچہاں بارہہ - ۷۶۲
۵۳	سید عبد اللہ خان بارہہ	۷۶۶ - ۷۶۳
	سید عبد اللہ خان پسر	سید خان چہان خالوی

سید محمد چونیوڑی مہدوی	۵۲ ..	میر خواندہ
۸۲۵ - ۲۳۵		سید عبداللہ خان قطب الملک
سید محمد گیسو دراز	۴۶۲	
(قدرة الواصلین) ۱۹۳		سید عبدالوہاب خاندیعی ۴۱۳
سید محمد میر عدل ۸۹		سید عزت خان عبد الرزاق
سید محمود پسر نصرت جنگ	۵۳ ..	گیلانی
خاندوران .. ۷۵۸		سید علی اکبر قاضی لاہور ۲۳۷
سید محمود خان بارہہ ۵۲ -		سید غیرت خان ۸۲۱ - ۳۳۵
۶۳۷		سید غیرت خان بارہہ ۴۶۴
سید مرتضیٰ خان ۷۵۲		سید قاسم بارہہ قلعه دار آلہ آباد
سید مظفر خان بارہہ ۵۳ -		۷۸۵ - ۷۸۴
۷۰۶ - ۷۱۴ - ۷۲۴ - ۷۲۸ -		سید قاسم و سید ہاشم ۵۲
۷۶۱ - ۷۲۹		سید لشکر خان بارہہ ۵۳ -
سید منصور خان بارہہ پسر خان	۷۶۵	
جہان سید مظفر بارہہ		سید ماکھن پسر سید عبداللہ
۷۶۵ - ۵۲		۷۶۱
سید منظور پسر خان جہان سید		سید مبارک خان بخاری ۹۴ -
مظفر بارہہ .. ۷۶۵		۳۲۳
سید میرک اصفہانی جفری *		سید محمد پسر خاندوران
۶۴۱		نصرت جنگ ۷۸۲ - ۷۵۸

سیف نجم الدین علی خان بارہہ	۷۸۱ - ۲۱۴
.. ..	۵۳
سید نیاز خان قلعه دار	۳۰۲
سید وجیہ الدین گجراتی	۲۳۶
سید ہدایت اللہ صدر	۵۲
سید ہزبر خان بارہہ	۵۲
سیدی حسن ..	۵۸۲
سیدی سالم ..	۱۷۷
سیدی مرجان قلعه دار بیدر	۲۰۱
سیدی مفتاح حبش خان	۷۵۴ - ۵۸۰ - ۵۷۹
.. ..	۵۳
سیدی یاقوت خان حبشی	۵۳
سیف الدراہ سید شریف خان	۵۳
.. ..	۵۳
سیف الدولہ عبدالصمد خان	۶۱۱ - ۵۳
بہادر دلیر جنگ	۲۵
سیف الدولہ عمدۃ الملک	۳۲۸ -
سیف الدین عالی خان	۵۳۹
.. ..	۵۳
سیف اللہ خان میربحر	۶۸۱
سیف اللہ صفوی	۲۱۴ - ۷۸۱
سیف خان سید علی اصغر	۲۵۳ - ۲۵۴
.. ..	۲۸۷ - ۲۷۸
سیف خان فقیر اللہ	۵۳
سیف خان کوکہ	۵۲
سیف خان مرزا صفی	۵۲ -
.. ..	۲۱۶ - ۲۵۳ - ۲۵۴ - ۲۷۸
.. ..	۲۸۷
سیف علی بیگ پدر بیرام	۳۷۲
.. ..	۳۷۲
سیمچہ (یا) سمچہہ (قوم)	۵۲۹
سیوا (یا) سیوا بہونسلاہ (یا)	۲۷۶ -
سیواہ بہونسلاہ	۲۹۳ - ۳۱۴ - ۳۹۸ - ۵۲۳
.. ..	۶۰۷ - ۷۸۳ - ۸۰۱ - ۸۰۲

* حرف شین *

شادمان پسر میرزا عزیز کوکہ
.. ..

آشيانی) - (شف - فردوس	شاد ملك خانم بنت سلطان
- ٩ - ٨ (آشيانی)	محمد - ميرزا بن
- ١١٣ - ١٢٦ - ١٢٣ - ١٤١	جهانگير ميرزا پسر امير
- ١٤٨ - ١٤٩ - ١٥١ - ١٥٥	صاحب قران ٤٨٧
- ١٥٦ - ١٥٩ - ١٦٧ - ١٧٥	شادي خان ارزبک ٥٤
- ١٨٨ - ١٩١ - ١٩٢ - ١٩٥	شاه ابوالمعالي ٧٥ - ٧٥
- ١٩٦ - ٢٠٦ - ٢٣٤ - ٢٤٧	٤٧٤
- ٢٩٥ - ٣٩٩ - ٤٠٤ - ٤٠٥	شاه اسمعيل مغربي ٣٧٢
- ٤٢٢ - ٤٢٤ - ٤٣٣ - ٤٤٥	٨٢٣ - ٤٠٨
- ٤٦١ - ٤٧٩ - ٤٩٠ - ٤٩٣	شاه بداغ خان ٣٨٦ - ٥٤
- ٤٩٦ - ٥١٩ - ٥٢٠ - ٥٢٥	٤٧٢
- ٥٢٨ - ٥٣٠ - ٥٧٤ - ٥٧٩	شاه بيگ خان ارغون ٥٤
- ٥٨٨ - ٥٨٩ - ٥٩٠ - ٥٩٢	شاه بيگ خان ارزبک ٥٤
- ٦٤٩ - ٦٨٨ - ٧٢١ - ٧٢٣	شاه بيگ خان حاکم قندهار
- ٧٣٠ - ٧٣٦ - ٧٤٢ - ٧٤٨	٤٨٢
- ٧٥٠ - ٧٦٢ - ٧٦٣ - ٧٦٥	شاه بيگ خان خاندوران ٤٨٣
٧٩٨ - ٧٩٢ - ٧٩٩ ..	شاه بيگ خان صوبه دار قندهار
٣٦٧ - ٣٦٩ .. شاه دراني	٧٧٧ - ٤٣٤
٦٦٨ .. شاهرخ ميرزا	شاهجهان بادشاه (ملقب به
٨٢١ .. شاهزاده اعزالدین	صاحب قران داني و فردوس

شاهزادہ سلطان محمد معظم	شاهزادہ بیدار بخت ناظم مالوہ
۵۲۷	۸۱۰ - ۷۹۷ - ۵۴۲ - ۲۹۹
شاهزادہ سلطان مراد ۵۱۵ -	شاهزادہ پرویز ۷۰۲ - ۵۱۷ -
۶۹۸ - ۶۸۲	۷۱۸
شاهزادہ سلیمان شکوہ ۲۲۱	شاهزادہ خسرو .. ۱۳۴
شاهزادہ شاہجہان ۱۳۶ -	شاهزادہ دارا شکوہ ۱۵۶ -
۱۴۵ - ۱۵۳ - ۳۹۹ - ۴۱۰ -	۲۱۱ - ۲۶۱ - ۲۷۳ - ۴۳۱ -
۳۱۶ - ۵۲۵ - ۵۲۷ - ۶۶۳ -	۷۷۸ - ۷۶۵ - ۴۴۴ ..
۶۸۸ - ۷۰۵ - ۷۰۷ - ۷۱۳ -	شاهزادہ دانیال ۷۰۲ - ۴۷۸ -
۷۲۰ - ۷۳۰ - ۷۴۹ ..	۷۳۷ - ۷۱۴
شاهزادہ شاہ عالم بہادر ۲۸۴ -	شاهزادہ سلطان پرویز ۱۱۰ -
۳۰۴	۷۵۸ - ۵۱۶
شاهزادہ شجاع .. ۴۴۵	شاهزادہ سلطان خرم مخاطب
شاهزادہ شہ ریار پور خورد	شاہجہان ۱۵۲ - ۱۳۴ -
جنت مکانی .. ۱۳۳	۷۵۸ - ۵۱۷ - ۲۵۹ ..
شاهزادہ عظیم الشان ۳۱۲ -	شاهزادہ سلطان دانیال ۴۷۸ -
۳۲۲ - ۳۲۳	۷۳۷ - ۷۱۷ - ۷۰۲ ..
شاهزادہ محمد اعظم (یا) اعظم	شاهزادہ سلطان سلیم ۱۱۰ -
شاہ ۲۴۳ - ۲۹۹ - ۴۹۷	۴۸۱ - ۵۷۲ - ۶۷۰ - ۶۸۵ -
۵۳۴ - ۵۹۶ - ۸۰۶ ..	۷۳۳ - ۶۹۴

شاهزاده محمد معظم مخاطب	شاهزاده محمد اكبر ٩٥ - ٢٢٤ -
به شاه عالم ٢٥٣ - ٢٨٥ -	٢٥٢ - ٣٧٥ - ٤٤٨ - ٤٤٩ -
٨٥٨ - ٤٩٦ - ٨٠١ - ٨٠٧ -	٤٥٢ - ٥٣٤ - ٦١٤ - ٦٣١ -
شاهزاده مراد بخش ١٧٤ -	٨٠٥ - ٦٣٦
٢٢٣ - ٢٩٥ - ٣١٢ - ٤٢٥ -	شاهزاده محمد ادرنگ زيب
٧٧٠ - ٧٦٥ - ٧٠١ - ٤٤١ -	بهادر ١٥٦ - ١٦٢ -
٦٦٨ ... شاه سبحان	١٩٦ - ٢٠١ - ٢٢٣ - ٢٢٥ -
شاه شجاع ١١٤ - ١٦٨ -	٢٥٢ - ٢٦٩ - ٢٦٥ -
٧٨٢	٣١٣ - ٣٢٣ - ٣٣٥ - ٣٣١ -
شاه صفي ٢١١ - ٧٦٥ -	٤٩٤ - ٥٣٥ - ٥٨٢ - ٧٥٢ -
شاه طهماسب مغربي ٩٥ -	٧٥٥ - ٧٦٣ - ٧٧٦ - ٧٧٧ -
١٠٧ - ١٢٨ - ٣٩٦ - ٤٧١ -	٧٨٢ - ٧٨٣ - ٧٨٧ - ٧٩٨ -
٥٧٧ - ٥٥٧ - ٥٠٧ ..	شاهزاده محمد حكيم ٦٣٦
شاه عالم بهادر ٢٧٩ - ٢٨٥ -	شاهزاده محمد سلطان ٢٢٢
٢٩٩ - ٣٠٥ - ٣١٢ - ٣٢٢ -	شاهزاده محمد شجاع ١٦٠ -
٣٢٣ - ٣٥١ - ٤٢٨ - ٤٥٥ -	١٧٨ - ١٨٤ - ١٨٥ - ٥٩٣ -
٧٨٨ - ٥٨٢ - ٥٤٣ ..	٧٦٤ - ٧٦١
شاه عباس ثاني ٢١١ - ٤ -	شاهزاده محمد معزالدين
٢٢٧ - ٢٢٥ - ٤٢١ - ٤٩٥ -	٢٦٦ - ٧٨٦ - ٨١٣ - ٨٢٥ -
٧٠٢ - ٤٩٥	٨٢٧

۶۲۵ - ۶۲۴	شاه عباس ماضی صفوي (يا)
- ۳۹۳ - ۵۴ شاهم خان جلاير	شاه عباس صفوي (يا)
۶۴۳	شاه عباس ماضي ۱۶۷ -
۶۶۲ .. شاهم علي	۴۰۷ - ۴۳۳ - ۴۳۹ - ۴۹۰ -
۶۵۷ .. شاه منصور	۵۸۸ - ۶۶۸ - ۷۰۵ - ۷۱۹ -
شاه نواز خان بهادر ميرزا ايرج	۷۳۳
- ۷۰۴ - ۷۰۳ - ۴۹۰ - ۵۴	شاه عيسى سندهي ۷۱۱
۷۷۴ - ۷۱۱	شاه فخرالدين ۵۴ ..
- ۵۴ شاه نواز خان صفوي	شاه فيض قادري ۸۳۰ ..
۴۵۴ - ۲۲۳ - ۱۷۴ ..	شاه قلي چيله ۵۹۵ - ۵۴۱
۳۳ شاه نور	شاه قلي خان ۵۳۰ - ۴۸۸
۶۲۸ .. شاه ولي	شاه قلي خان محرم ۵۴ - ۶۵۶
۶۲۳ .. شاهي خان	شاه قلي خان نازنجي ۵۳
- ۱۸۷ - ۱۸۱ شايسنه خان	شاه تلي خان وقاص حاجي
- ۲۰۸ - ۲۰۱ - ۱۸۹ - ۱۸۸	۵۴
- ۳۳۱ - ۲۳۳ - ۲۳۲ - ۲۲۱	شاه محمد ۳۹۵ ..
۷۸۶ - ۴۵۲	شاه محمد خان قلاتي ۵۴ -
- شايسنه خان اميرالامرا (شف)	۳۸۵
(اميرالامرا شايسنه خان)	شاه محمد سيف الملوك ۴۷۱
۵۳۶ - ۲۴۸ - ۱۹۷ - ۵۵	شاهم بيگ (ساربان پسر)

۵۴ .. عرب	شجاع	۲۱۳ - ۲۱۴ - ۲۱۵
شجاعت خان محمد بیگ		۲۱۸ - ۲۲۲ - ۲۳۸ - ۲۴۹
۵۵ .. ترکمان		۲۵۳ - ۲۷۳ - ۵۹۴ - ۷۷۴
شرف بیگ عامل خواجہ شاہ		۷۸۵ - ۸۰۰
منصور	شجاع الدولہ	۵۵ - ۳۶۸
۴۵۷ ..		۸۲۱
شرف الدین		۵۵ - شجاع الملک امیر الامرا
شرف الدین پسر بہرہ مند خان		۸۳۳
۴۵۵		شجاعت خان
شریف الملک ہیڈر آبادی		۱۹۸ - ۴۸۳
۱۴۶ - ۵۵		شجاعت خان بہادر محمد شاہ
شریف خان انکھ	نام	۵۵ - ۱۹۸
شریف خان امیر الامرا (شف -	شجاعت خان (عدادداز بیگ	۵۴
امیر الامرا شریف خان)		شجاعت خان سلام اللہ عرب ۵۴
۵۴ - ۱۱۰ - ۱۳۴ - ۷۰۲ -		شجاعت خان سور ۳۸۷
۷۱۸		شجاعت خان شادی بیگ
شریف خان بخشی		۵۴ - ۵۱۲
۹۶۴		شجاعت خان شیخ کبیر ۵۴ -
شریف خان کردہ گنج		۱۸۳
۳۰۵		شجاعت خان عرف مقیم خان
شگون پسر قراچہ		
۴۷۷		
شمال خان قورچی		
۵۱۰		
شمس الدولہ ابو الخیو		

(یعنی - شاه جهان بادشاہ)	خان بہادر تیغ جنگ ۳۶۵
(شف - فردوس آشیانی)	شمس الدولہ دلاور جنگ ۴۱
۸ - ۹ - ۱۱۳ - ۱۲۶ - ۱۳۳ -	شمس الدین خان پسر کلان
۱۴۱ - ۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۵۱ -	نظر بہادر .. ۵۴
۱۵۴ - ۱۵۶ - ۱۵۹ - ۱۶۷ -	شمس الدین محمد خان اٹکھ
۱۷۵ - ۱۸۸ - ۱۹۱ - ۱۹۲ -	۵۳ - ۷۱ - ۸۸ - ۶۱۵ -
۱۹۵ - ۱۹۶ - ۲۰۶ - ۲۳۶ -	۴۷۵ - ۴۶۵
۲۴۷ - ۲۹۵ - ۳۹۹ - ۴۰۴ -	شمسی پسر میرزا عزیز کوکہ
۴۰۵ - ۴۲۲ - ۴۲۴ - ۴۴۳ -	۶۸۴
۴۴۵ - ۴۶۱ - ۴۷۹ - ۴۹۰ -	شمشیر خان ارسلان بی اوزبک
۴۹۳ - ۴۹۶ - ۵۱۹ - ۵۲۵ -	۵۴
۵۲۸ - ۵۳۰ - ۵۷۴ - ۵۷۹ -	شمشیر خان تربتی ۵۵
۵۸۸ - ۵۸۹ - ۵۹۰ - ۵۹۲ -	شمشیر خان حیات تربتی ۵۴
۶۴۹ - ۶۸۸ - ۷۲۱ - ۷۲۳ -	شکرار .. ۱۴۴
۷۳۰ - ۷۳۶ - ۷۴۲ - ۷۴۸ -	شہاب الدین احمد خان ۵۴ -
۷۵۰ - ۷۶۲ - ۷۶۳ - ۷۶۵ -	۹۲ - ۹۸ - ۹۹ - ۱۰۰ -
۷۹۸ - ۷۹۲ - ۷۹۹ ..	۱۰۱ - ۱۰۲ - ۳۷۷ - ۴۷۸ -
شہامت خان سید قاسم بارہہ	۵۵۱ - ۶۴۱ - ۶۸۲ - ۶۹۵ -
۵۴	شہاب الدین محمد صاحبقران
شہباز خان خواجہ سرا ۲۹۸ -	ثانی (یا) فردوس آشیانی

۵۴ - شیخ ابوالغیض فیضی	۵۱۱
۶۹۷ - ۱۳۳	شهباز خان کنبو ۵۴ - ۴۷۳ -
۵۴ شیخ احمد فتح پوری	۶۸۱ - ۴۷۴
۴۴۳ - ۴۲۷ شیخ الاسلام خان	شهباز خان معروف به شی - رو
شیخ الشیوخ شیخ شهاب الدین	۵۴ .. رومله
۶۰۰ ... سهروردی	شهباز خان میر توزک ۹۷ -
شیخ بک پسر خویشگی نیدر	۳۸۷ - ۳۹۱ - ۴۱۸ - ۴۷۳
شیخ الاسلام شیخ	شه بیگم دختر علی شکر بیگ
موردن چشتی ۶۰۱ - ۶۰۲	۳۷۵
۳۶۳ ... شیخ بهاء الدین	۵۵ شهباز خان خویشگی
۵۴ ... شیخ بهلول	۱۷۵۰
۵۴ شیخ جمال بختیار	شیخ ابراهیم پور شیخ موسی ۵۴
۱۱۶ - شیخ حسام بغاری	۷۷ شیخ ابوبکر تایبادی
۳۸۱ - ۱۱۷	شیخ ابوالفضل مبارک علامی
۱۳۴ ... شیخ دانیال	(شف - علامی شیخ
۸۲۴ ... شیخ داؤد	ابوالفضل صاحب اکبرنامه)
۸۲۵ ... شیخ دین محمد	۱۴ - ۱۳ - ۵۴ - ۷۳ - ۱۰۰ -
شیخ زین العابدین و الدین خوافی	۱۱۵ - ۱۱۸ - ۵۶۹ - ۶۶۶ -
۶۶۸	۶۶۳ - ۶۶۴ - ۶۶۹ - ۶۶۶ -
شیخ زین صدر نیدر شیخ	۷۱۰

قدس سره (با) شيخ فرید	٦٦٨	الدين خوافي
شکر گنج ... ٣٤٣ - ٦٧٥	٢٤٠	شيخ راج الدين ...
شيخ فرید بخشي ٦٧٥ -	١٢٠	شيخ سليم چشتي ...
٦٨٩ - ٦٨٥	١١٨	شيخ سليم فتحپوري
شيخ فرید بهکوي ... ٤	٧٣٥	شيخ عبدالکبير لاهوري
شيخ فرید مرتضی خان بخاري	٥٤	شيخ عبدالرحيم لکهنوي
٥٤ - ١٣٥ - ١٣٦ - ٢٠١	٧١٠	شيخ عبدالسلام لکهنوي
شيخ فضل الله برهان پوري	٥٥	شيخ عبدالعزيز خان
٧٣٢	٤ -	شيخ عبدالقادر بدائوني
شيخ فيضي (شف - شيخ	٦٩١ - ٦٨٤ - ٣٩٤	...
ابو الفیض فیضي) ٥٤ -	٥٤	شيخ عبدالله خان ...
٦٩٧ - ١٠٣		شيخ عبدالله واعظ ملتاني
شيخ کبير شجاعه خان ١١٨	٨١٩
شيخ گدائي کذبو .. ٥٤	٥٤	شيخ عبد النبي صدر
شيخ الاسلام شيخ مودون چشتي	٢٣٥	شيخ علي منقي ..
٦٠١		شيخ غلام مصطفي کار طلب خان
شيخ محمد بخاري ٥٤		والاشاهي بهادر شاهي
شيخ محمد برادر زان دادان	٨٢٩
٦٤٣		شيخ فاضل متبکر ...
٢٣٥		شيخ فرید الدين شکر گنج

شیر خان سوز	۳۹۴ - ۶۶۱	شیر خان سوز	۶۷۶
.. ..	۷۴۰	۵۴
شیر خان سید شہاب بارہہ	۵۴	شیر خان سید شہاب بارہہ	۲۶۰
شیر خان فولادی	۹۶ - ۱۰۰	شیر خان فولادی	۱۲۰
شیر خان گجراتی	۳۹۰	شیر خان گجراتی	۲۹۸ - ۵۴
شیر خواجہ	۵۰ - ۵۴ - ۱۱۵	شیر خواجہ	۲۹۸ - ۵۴
.. ..	۱۱۶	۹۱
شیرزاد خان بہادر ہرنل	۷۳۶	شیرزاد خان بہادر ہرنل	۸۲۵
شیر شاہ	۱۱۸ - ۳۸۷ - ۶۳۹	شیر شاہ	۲۲۲
شیر علی نوکر میرزا کامران	۶۴	شیر علی نوکر میرزا کامران	۳۰۴ - ۴۵۸
شیر محمد دیوانہ خدمتگار	۴۷۹	شیر محمد دیوانہ خدمتگار	۱۱۴
خواجہ معظم	۵۴	خواجہ معظم	۸۲۷ - ۸۲۶
شیر دیہ خان	..	شیر دیہ خان	۱۳۳ - ۱۲۹
* حرف صاد *		شیر افغن خان استجلو	۵۱۳
صاحبچی	۲۸۴ - ۲۸۵	شیر افغن خان علی قلی بیگ	۵۴
.. ..	۲۸۶	۴۳۲ - ۳۷۲
صاحب قران (یعنی امیر)	..	شیر خان	۵۴
تیمور () - شف - امیر	..	شیر خان تربتی	۵۴
تیمور () - ۹ - ۷۷ - ۴۰۷	..	شیر خان تونور ناظم گجرات	۱۶۳ - ۱۲۰ - ۵۴

۷۶۸	۷۳۲ ۷۰۴ ۷۰۳	..
- ۱۰۶ - ۸۷ - ۶۹	مادق خان	(یا)	صاحب قران ثانی	
۵۵۴ - ۵۱۲ - ۴۵۴ - ۳۹۳			فردوس آشیسانی (یعزلی	
- ۵۵	مادق خان میربخشی		شهاب الدین محمد شاهجهان	
۵۳۱ - ۲۱۱ - ۲۷۱	..		بادشاه - (شف - شاهجهان	
۵۵	مادق محمد خان هردي	۱۱۳ - ۹ - ۸	بادشاه)	
	صالح بیگ برادر زاده آصف	۱۴۸ - ۱۴۱ - ۱۳۳		
۳۹۹	.. خان جعفر	- ۱۵۶ - ۱۵۴ - ۱۵۱ - ۱۴۹		
	صالح بیگ فواجدار بردوان	- ۱۸۸ - ۱۷۵ - ۱۶۷ - ۱۵۹		
۳۲۰	.. صالح خان	- ۱۹۶ - ۱۹۵ - ۱۹۲ - ۱۹۱		
۲۵۱	صالح خان فدائی خان	- ۲۹۵ - ۲۴۷ - ۲۳۶ - ۲۰۶		
	صالحه بانو مخاطب به بادشاه	- ۴۲۲ - ۴۰۵ - ۴۰۴ - ۳۹۹		
۴۸۴	محل صبیحہ قائم خان	- ۴۶۱ - ۴۴۵ - ۴۴۳ - ۴۲۴		
۲۴۴	صدرالصدر عابد خان	- ۴۹۶ - ۴۹۳ - ۴۹۰ - ۴۷۹		
۲۳۴ - ۲۳۴	صدرالنساء محل	- ۵۲۰ - ۵۲۸ - ۵۲۵ - ۵۱۹		
۷۲۹ - ۷۲۸	صدر خان	- ۵۸۹ - ۵۸۸ - ۵۷۹ - ۵۷۴		
- ۳۶۱ - ۳۵۹	صغدر جنگ	- ۶۸۸ - ۶۴۹ - ۵۹۲ - ۵۹۰		
۳۶۷ - ۳۶۶	- ۷۳۶ - ۷۳۰ - ۷۲۳ - ۷۲۱		
۲۵۲	.. صغدر خان	- ۷۶۲ - ۷۵۰ - ۷۴۸ - ۷۴۲		
۴۹۶	صغدر خان آقاسی	- ۷۹۲ - ۷۶۹ - ۷۶۵ - ۷۶۳		

مصمص الدوله (يعنسي مير	٥٥ -	مقدور خان خواجه قاسم	٥٥ -
عبدالرزاق) ٢٨٠ - ٢	٧٧٢	٧٧٢
مصمص الدوله خاندوران بهادر	٨٣٣	مقدور علي خان ..	٨٣٣
منصور جنگ ٨٢ -	٥٩٤	مف شکن خان ٢٤٩	٥٩٤
مصمص جنگ .. ٢٦		مف شکن خان محمد طاهر	
	٥٥	٥٥
		مف شکن خان ميرزا لشكري	
	٥٥	٥٥
		مف شکن خان مير صدرالدين	
	٥٥	٥٥
		مفسي خان پسر اسلام خان	
	١٩٩ - ٥٥	مشهدي	١٩٩ - ٥٥
		ملايبت جنگ ٧٨٣ - ٣٧٠ -	
	٨٣٤ - ٨٣٣	٨٣٤ - ٨٣٣
		ملايبت خان ٢٠٠ - ١٩٩ -	
	٣٥٥ - ٣٧١	٣٥٥ - ٣٧١
		ملايبت خان چركس	٦٥٩
	٧٣٩	٥٥
		ملايبت خان روشن ضمير	٥٥
	٥٥	طاهر خان طاهر شيخ	٥٥
	١٢٤ - ١٢٣	طائفه مهدييه	٥٥

* حرف ضاد *

ضحاک باميان .. ٣٠٤	
ضياء الدوله پسر خواجه	
سعد الدين خان ٥٥	
ضياء الدين خان .. ٢٧٧	
ضياء الدين يوسف پور امير خان	
مير ابو البقا .. ١٧٣	
ضياء الله خان .. ٥٠٩	

* حرف طا *

طالب كلیم ٢١٠ - ٧٣٠ -	
.. .. . ٧٣٩	
طاهر خان طاهر شيخ ٥٥	
طائفه مهدييه ١٢٣ - ١٢٤	

۷۶۳	طهماسب خان جلایر
عادل شاه بیجاپوری ۱۰۱ -	طهمورث (یا طهمورس)
۱۴۰ - ۲۰۱ - ۴۱۸ - ۴۳۰	ر هو شنگ بصران سلطان
۷۶۲ - ۷۵۴ - ۷۴۶ - ۶۴۵	دانیاں ۷۱۴ - ۱۵۶
۷۶۲	طیب خان جویداری ۵۵
عارف خان چیلہ ۶۰۴	
عادل خان ۷۶۲ - ۵۶	حرف ظا
عادل خان عنایت اللہ ۵۹۱	ظفر خان بصر خواجہ ابو الحسن
عادل خان خروانی ناظم	تربت ۷۳۹ - ۷۳۸
شاهجهان آباد ۵۳۶ - ۸۳۰	ظفر خان بصر زین خان کوکہ ۵۵
عادل میر عسکری ۵۶	ظفر خان خواجہ احسن اللہ ۵۵
عالم علی خان ۵۳۹ - ۵۰۳	ظہیر الدین محمد بابر بادشاہ
عالم علی خان برادر زادہ ر	(ملقب بہ فردوس مکانی)
متذنبی حسین علی خان ۲۳۲	(شف - فردوس مکانی)
عالمکیر بادشاہ (ملقب بہ	۹۰ - ۶۴ - ۶۵ - ۳۷۲ - ۴۰۹
خلد مکان) (شف - خلد مکان) -	۴۷۶ - ۶۶۸ - ۶۶۰ - ۶۷۹
۸ - ۹ - ۱۵ - ۲۴ - ۱۷۳ -	حرف سین
۲۰۴ - ۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۱۷ -	عابد خان دیوان ۶۶۴
۲۲۰ - ۲۲۲ - ۲۳۲ - ۲۳۴ -	عادل خان بیجاپوری ۵۶۲ -
۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۴۵ -	

عبد الحکیم خان میانہ	۲۷۷ - ۲۷۴ - ۲۶۶ - ۲۵۵
عبد الرحمن سلطان ولد	۲۸۷ - ۲۸۴ - ۲۸۰ - ۲۷۸
نذر محمد خان ۵۶ - ۴۳۱	۲۹۵ - ۲۹۲ - ۲۹۱ - ۲۹۰
۴۴۳	۳۱۴ - ۳۰۶ - ۲۹۷ - ۲۹۶
عبد الرحمن حیدر جنگ ۲۵	۳۵۱ - ۳۵۰ - ۳۴۵ - ۳۲۲
۶۱۵	۳۹۶ - ۳۹۵ - ۳۵۸ - ۳۵۴
عبد الرحیم بیگ ارزیک ۵۶	۵۲۹ - ۵۰۳ - ۵۰۲ - ۴۹۸
عبد الرحیم خان پسر اسلام خان	۵۸۵ - ۵۴۱ - ۵۳۸ - ۵۳۱
مشہدی ۵۶ - ۱۶۶	۶۰۰ - ۵۹۸ - ۵۹۵ - ۵۹۱
عبد الرحیم خواجہ جوبداری	۷۸۱ - ۷۷۵ - ۶۰۹ - ۶۰۵
۵۸۸	۷۹۷ - ۷۹۶ - ۷۹۲ - ۷۹۰
عبد الرحیم دیوان لاهور ۵۶۷	۸۱۵ - ۸۱۴ - ۸۱۳ - ۸۱۰
۵۶۸	۸۲۵ - ۸۲۴ - ۸۱۹ - ۸۱۶
عبد الرحیم مخاطب ۵۶	۸۳۴
تربیت خان ۴۸۴	۸۲۳ - ۲۳ عالمگیر ثانی
عبد الرزاق .. ۴۱	۴۳۸ .. عباد اللہ سلطان
عبد الرزاق پسر امیر خان میر	۴۳۶ .. عباس سلطان
ابوالبقا .. ۱۷۳	۴۵۴ .. عبد الباقی
عبد الرزاق خان لاری ۵۶	۴۴۰ .. عبد الحق
۴۹۲	۴۶۲ .. عبد الحکیم

۵۶ - ۱۳۸ - ۱۹۵ - ۲۰۰	عبدالصمد خان ۳۶۱ ۶۰۴
۴۱۶ - ۴۱۹ - ۴۲۸ - ۵۲۵	عبدالصمد خان دلیر جنگ
۶۴۳ - ۷۲۸ - ۷۶۰ - ۷۶۱ ۳۵۸ ۶۰۳
۷۶۲	عبدالعزيز خان ۷۶۸ - ۷۶۹
عبدالاله خان خويشگي ۲۵۴	عبدالعزيز خان بهادر شيخ
۲۸۴ - ۲۸۳	مقبول عالم .. ۵۶
عبدالاله خان زخمي ۷۱۸ -	عبدالعزيز خان پسر خسرو سلطان
۷۲۹ ۷۶۷
عبدالاله خان سعيد خان ۵۶	عبدالعزيز خان والي بخارا
عبدالاله خان سيد ميان ۵۳۹ ۱۷۱ - ۳۴۷
عبدالاله صاحب مدني قوشبي	عبدالقادر خان ۲۶۳ - ۲۷۲
۶۱۱	عبدالاله خان ۱۱۱ - ۴۰۰ -
عبدالاله قطب شاه ۷۸۳	۴۰۳ - ۴۳۲ - ۴۳۴ - ۴۳۵ -
عبدالالمطلب خان ۵۶ -	۷۰۳ - ۷۴۹ - ۷۵۴ - ۸۲۸
۴۸۲	عبدالاله خان اوزبک والي توران
عبدالمرثمن خان ۴۰۰ -	۵۶ - ۱۰۹ - ۳۹۰ - ۴۰۹ -
۴۳۵ - ۴۳۳ - ۴۳۲ ۵۶۴ - ۵۸۸ - ۶۹۱
عبدالذبي خان ۵۴۱ ...	عبدالاله خان بروهي (يا)
عبدالذبي پسر خاندران	بروہي مرزبان کلات ۸۲۷
نصرت جنگ .. ۷۵۸	عبدالاله خان بهادر فيروز جنگ

۷۱ - ۷۲ - ۷۳ - ۷۸ - ۸۲	عبدالذبي خان فوجدار كرده
۸۳ - ۸۴ - ۸۷ - ۸۸ - ۸۹ ۳۶۴ - ۵۹۵
۹۰ - ۹۱ - ۹۲ - ۹۵ - ۹۶	عبد البني خان خيانه ۲۷۲
۱۰۱ - ۱۰۲ - ۱۱۱ - ۱۱۵	عبد الوهاب خان عذائتي* (يا)
۱۱۸ - ۱۲۱ - ۱۲۳ - ۱۲۹	عذائتي تخلص .. ۱۴۰
۲۳۵ - ۲۵۹ - ۲۷۹ - ۲۹۲	عبد الهادي .. ۲۵۴
۳۳۵ - ۳۷۵ - ۳۷۶ - ۳۷۹	عزت (يا) عبرت .. ۷۹۳
۳۸۵ - ۳۸۶ - ۳۹۱ - ۳۹۳	عثمان افغان .. ۱۹۸
۳۹۶ - ۳۹۸ - ۴۰۱ - ۴۰۷	عثمان خان .. ۱۱۸ - ۱۱۹
۴۰۹ - ۴۱۲ - ۴۲۵ - ۴۳۳	عثمان خان لوهاني (يا)
۴۵۵ - ۴۶۸ - ۴۷۱ - ۴۷۷	لوهاني .. ۱۸۳
۴۷۸ - ۴۸۲ - ۴۸۴ - ۵۰۸	عدلي مخاطب به شير شاه
۵۰۹ - ۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۲ ۶۳۹ - ۶۲۵
۵۱۴ - ۵۲۴ - ۵۳۷ - ۵۴۹	عرب بهادر ۵۶ - ۵۴۲ - ۶۶۵
۵۵۰ - ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۵۵۶	عرب خان .. ۴۷۳ - ۷۱۷
۵۵۷ - ۵۵۸ - ۵۵۹ - ۵۶۲	عرب خان نور محمد . ۵۶
۵۶۴ - ۵۶۵ - ۵۶۸ - ۵۷۰	عـرش آشيـاني (شف
۵۸۷ - ۵۸۸ - ۶۱۳ - ۶۱۴	جلال الدين محمد اكبر
۶۱۶ - ۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۰	بادشاه (۷ - ۸ - ۹)
۶۲۱ - ۶۲۲ - ۶۲۳ - ۶۲۵	۵۶ - ۶۷ - ۶۸ - ۶۹ - ۷۰

۵۶	عسکر خان نجم ثانی	۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۲۸ - ۶۲۹
	عضد الدولہ عوض خان بہادر	۶۳۱ - ۶۳۳ - ۶۳۷ - ۶۳۸
	قصور جنگ ۵۶ - ۲۷۰	۶۳۹ - ۶۴۱ - ۶۴۵ - ۶۴۶
	عطاء اللہ خان .. ۲۹۴	۶۵۱ - ۶۵۴ - ۶۵۹ - ۶۵۷
	عظمت پسر خانجہاں لودی	۶۵۹ - ۶۶۰ - ۶۶۱ - ۶۶۲
	۷۲۵	۶۶۳ - ۶۶۹ - ۶۷۱ - ۶۷۵
	عظمت خان .. ۳۷۰	۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۸۰ - ۶۸۳
	عقیدت خان ۱۲۳ - ۲۲۵	۶۸۴ - ۶۸۵ - ۶۸۷ - ۶۹۱
	علاء الدین چشتی فاروقی	۶۹۳ - ۶۹۵ - ۷۰۱ - ۷۰۲
	مخاطب بہ اسلام خان	۷۰۵ - ۷۱۰ - ۷۳۳ - ۷۳۷
	(شف اسلام خان چشتی)	۵۶
	۱۸۲ - ۱۱۸ - ۴۲ ..	عزت خان خواجه بابا ۷۸۱
	۳۷۵ .. علاء الدین محمد	عزیز اللہ خان پسر .. ۵۶
	علامہ امیر عضد الدولہ شیرازی	خلیل اللہ خان ۵۶
	۵۵۹	عزیز اللہ خان پسر یوسف خان
	علامہ سعد اللہ خان (شف)	۵۶
	۵۲ - ۱۳ - ۵۲	عزیز خان بہادر .. ۴۲۴
	۷۷۱ - ۳۶۲ - ۱۶۵ - ۵۳	عزیز خان پسر خانجہاں لودی
	۷۸۲ - ۷۷۶	۷۲۹ - ۷۲۶
	علامہ شیخ ابو الفضل (شف)	عسکر خان حیدر آبادی ۸۱۴

۳۶۶ - ۳۵۹	شیخ ابرالفضل مبارک
۱۱۵ - ۵۶	علی مردان بہادر	علامی (۴ - ۱۳ - ۵۴)
۳۰۰ -	علی مردان خان	۷۳ - ۱۱۸ - ۱۱۵ - ۱۰۰ -
۵۹۲ - ۵۹۱ - ۴۲۵	۵۶۹ - ۶۶۳ - ۶۶۳ -
علی مردان خان امیرالامرا	۷۱۰ - ۶۹۲ - ۶۶۹
(شف - امیرالامرا -	علی آقا ترکمان ۱۲۳
۵۶ -	علی مردان خان)	علی بیگ خان ۲۴۴ - ۲۴۵
۳۳۱ - ۲۹۵ - ۲۸۴ - ۱۸۲	علی شکر بیگ بہارکو ۳۷۱
۷۷۷ ۷۷۰ - ۴۴۱	علی شیرو خان ۱۹۱
علی مردان خان ہیدرآبادی	علی عادل شاہ (یا) عادل شاہ
۵۶	والی بیچاپور ۴۶۹ -
علی مردان خان کوکلتاش	۵۶۹
۸۱۵	علی عسکر خان ۸۳۱
علی نقی خان	علی قلی خان ۳۸۶ - ۵۵۷
علی وردی خان میرزا بندی	علی قلی خان اندرادی ۵۶ -
ناظم صوبہ بنگالہ ۵۶ -	۶۲۹
۳۶۵	علی قلی خان خانزماں ۷۵ -
۳۶۱	۵۰۶ - ۸۶ - ۸۵ - ۸۴ - ۷۶
عمان الملک	۵۰۸ - ۵۵۶ - ۶۲۳ - ۶۲۴
عمان الملک غازی الدین خان
پسر امیرالامرا فرور جنگ	علی محمد خان وہاہ ۵۶ -

٢٤٢	عزایت خان	٥٦
٢٥١	عزایت خان خوافي	٥٧
٤٤٧	٨٣٢
	عوض خان بهادر قسمره جنگ		عمدة الملك مبارز خان	٥٧ - ٥٠
٥٨٢ - ٣٥٧	٣٦٥ - ٥٦	٨٣٢
٥٦	عوض خان قاقشال	٢٧٠	عمدة الملك جعفر خان	٢٧٠
٥٦	عیسی خان مینین ..	٤٥٣	٤٥٣
٤٨٢	عیسی خیل ..		عمدة الملك خان جهان بهادر	
٣٧٤	عیسی مرزبان بهائی		ناظم دکن ٢٦ - ٢٤٥ - ٣٥٩	
٦٥٣ - ٦٥٢	٥٤٣	عمدة الملك خانخانان	٥٤٣
			عمدة الملك خلیل الله خان	
		٧٨	٧٨
			عمدة الملك موسی بوسی ٣٠ -	
		٣٤ - ٣٢	٣٤ - ٣٢
			عزایت الله یسر قاسم خان ناظم	
		١٨٣ - ٥٦	بذکاله ..	١٨٣ - ٥٦
			عزایت الله خان ٥٦ - ٣٠٩ -	
		٦٠٩ - ٥٠٦ - ٣١٩	٦٠٩ - ٥٠٦ - ٣١٩
			عزایت الله خان مخاطب به	
		١٥١	١٥١

حروف غیبین *

غازي الدين خان بهادر غالب
 جنگ .. ٥٧
 غازي الدين خان بهادر فيروز جنگ
 (شف - امير الامراء)
 غازي الدين خان بهادر
 فيروز جنگ (٤٤ - ٥٧ -
 ٣٦١ - ٣٦٩
 غازي الدين خان ثابت مخاطب

غیرت خان خواجہ کاکار	۵۷	۳۶۲	بد عمان الملک
غیرت خان محمد ابراہیم	۵۷	۱۰۵ - ۶۱۵	غازی خان
* حرف فا *		۵۷	غازی خان بدخشی
		۷۸	غازی خان تھوری
فاخر خان پسر باقر خان	۴۱۲	۵۵۵	غازی خان سوز
فاخر خان نجم ثانی	۵۷	۵۷	غالب خان بیجاپوری
.. ..	۲۳۴		غضنفر خان پسر اللہ وردی خان
فاضل بیگ برادر پادشاہ قلی		۵۹۲ - ۵۷
.. .. خان	۴۵۲	۲۱۲ - ۲۱۱	غلام رضا
فاضل خان	۵۹۵ - ۲۵۳	۸۲۹	غلام شاہ
فاضل خان آقا افضل امفہانی		۸۲۳	غلزہ
.. ..	۱۴۱ - ۵۷	- ۶۳۷ - ۵۵۶	غنی خان
فاضل خان برہان الدین	۵۷	۶۳۸
فاضل خان خانسامان	۷۸۰		غنی خان پسر منعم بیگ
فاضل خان دیوان اعلیٰ	۵۳۳	- ۳۷۷ - ۳۷۶	خانخانان
فاضل خان دیوان دکن	۷۲۲	۶۴۵
فاضل خان شیخ مخدوم صدر		۲۱۹	غنی کشمیری
.. ..	* ۵۷	۷۷	غیاث الدین
فاطمہ بیگم	۲۳۴	۱۱۷ - ۱۱۶	غیاث بیگ
فتح اللہ خان بہادر		۳۵۸ - ۲۱۰	غیرت خان

٥٧ فدوي خان محمد صالح	٢١٤ - ٥٧ عالمگير شاهي
٣٦٩ .. فرائيس	٤٩٩ - ٤٥٦
٧٢ فرحت خان (خامه خيل)	٥٧ فتح جنگ خان (رهله)
٥٧ فرحت خان مهتر ساکئي	٥٧ فتح جنگ خان ميانه
٢٤٠ - ٣٥٤ - ٤٥٢ - فرخ سير	فتح خان پتئي (يا) بفي پسر
٥٣٩ - ٥٤٣ - ٦٠٣ - ٦١١	٦٢٧ سليم شاه
فردوس آرامگاه (يعني محمد	٥٨ .. فتح خان حبشي
شاه بادشاه) ١٠ - ٢٧٧ -	٧٤٢ فتح خان ولد ملک عبير
٣٤٩ - ٣٥٢ - ٣٥٧ - ٣٥٨ -	فتح ساکيه متيناي راجه سامو
٣٦١ - ٣٦٥ - ٣٦٦ - ٣٦٧ -	٣٥٥
٤٦٥ ٥٠٤ - ٥٠٥ - ٥٠٧ -	٧٨ .. فتح غلام عدابي
٥٤٠ - ٥٤٧ - ٨٢١ - ٨٢٤ -	فخر الدوله پسر انتظام الدوله
٨٣٤	٣٦١
فردوس آشياني (يعني	فدائي خان مظفر حسين ملقب
شهاب الدين محمد	به اعظم خان کوه (شف
شاهجهان بادشاه - صاحب	اعظم خان) ١٠١ - ١٠٣ -
قران کائي - شف - شاهجهان	٢٥١ - ٢٤٧ - ١٠٢ ..
٨ - ٩ - ١١٣ - بادشاه)	فدائي خان ميرزا هدايت الله
١٢٦ - ١٣٣ - ١٤١ - ١٤٨ -	٥٧ - ٢٤٩ - ٢٥٠ - ٢٥١ -
١٣٩ - ١٥١ - ١٥٤ - ١٥٦ -	٤٩٧

۵۳۴ - ۵۳۱	عمدة الملك	۱۵۹ - ۱۴۷ - ۱۷۵ - ۱۸۸ -
۳۵۲	۲۰۶ - ۲۳۶ - ۲۴۷ - ۲۹۵ -
۷۹۷	.. فرید صاحب	۳۹۹ - ۴۰۴ - ۴۰۵ - ۴۲۲ -
۶۵۷	.. فریدون خان	۴۲۴ - ۴۴۳ - ۴۴۵ - ۴۶۱ -
۵۷*	فضائل خان پیرهادی	۴۷۹ - ۴۹۰ - ۴۹۳ - ۴۹۶ -
۴۷۷	۵۱۹ - ۵۲۰ - ۵۲۵ - ۵۲۸ -
۶۳۸	فضیل بیگ کور	۵۳۰ - ۵۷۶ - ۵۷۹ - ۵۸۸ -
۴۹۰	فقیر الله سیف خان	۵۸۹ - ۵۹۰ - ۵۹۲ - ۶۴۹ -
۵۷	فیروز خان جواجه سرا	۶۸۸ - ۷۲۱ - ۷۲۳ - ۷۳۰ -
۲۴۶	.. فیض الله خان	۷۳۶ - ۷۴۲ - ۷۴۸ - ۷۵۰ -
	فیضی (شف ابو الفیض فیضی)	۷۶۲ - ۷۶۳ - ۷۶۵ - ۷۶۹ -
۶۹۲ - ۶۸۴ - ۵۶۰	..	۷۹۲ - ۷۹۸
* حرف قاف *		
۵۸	قادر داد خان بہادر انصاری	فرروس مکانی (یعنی ظہیر الدین محمد بابریادشاہ) (شف -
۵۶۵	.. فارلوف (قوم)	بابریادشاہ) ۹ - ۶۴ -
۳۸۱	قاسم ارسلان مشہدی	۴۵ - ۳۷۲ - ۴۰۹ - ۴۷۹ -
۷۰۰	.. قاسم بارہ	۶۷۹ - ۶۶۸ - ۶۶۰ ..
		فرزانہ بیگم مشہور بہ
		بی بی جیورزجہ جعفر خان

قاسم بیگ میر هزارہ	۱۷۰	قاضی عبد اللہ الہاجہ	۲۳۶ -
قاسم خان	۶۰۷ - ۶۶۶	۲۳۸ - ۲۴۰
قاسم خان جماعہ دار	۲۲۴ -	قاضی علی بخش بیگ	۱۰۹ - ۱۰۸
.. ..	۲۵۶	۵۸
قاسم خان جوینی و کیفیت	۱۷۸ - ۵۸	قاضی محمد اسلم	۵۸
ہوگای بندر	۵۸	قاضی محمد حسین جوہوری	۵۹۸
قاسم خان کرمانی	۵۸	۳۹۱ - ۱۰۸
قاسم خان میر آتش	۵۸	قاسم خان (طائفہ)	۳۸۳
قاسم خان میر بحر	۵۸	قاسم خان	۳۶۶
قاسم خان ناظم بنگا	۱۸۳	قاسم خان بنگش	۷۷۶ - ۵۸
قاسم خان نمکین (یا) تمکین	۱۷۲ - ۵۸	قباد خان میر آخور	۵۸
.. ..	۵۸	قبطاق خان امان بیگ	۴۴۲
قاسم علی خان	۵۷	قتلق سلطان	۵۷
قاسم محمد خان نیشاپوری	۵۷	قتلق قدم خان	۶۸۱ - ۱۱۸
.. ..	۴۷۹	قتلوی لرهانی	۵۷
قاضی برهان خوانی	۴۵۲	قرا بہادر خان	۶۴
قاضی خوب اللہ	۳۷۱	قراچہ خان	۳۷۱
قاضی شہاب الدین ملک العماء	۳۲۲	قرا سکندر	۳۷۱ -
(قدس سرہ)	۳۴۷	قراوئیلو (قوم ترکمان)	۳۷۲
قاضی عبداللہ صدر		

۵۸ * پسر دوم نظر بہادر	۳۷۱ .. قرا یوسف
قطب الدین خان خویہ شگہی عرف	۵۸ قریش سلطان کاشغری
۵۸ .. بایزید	- ۲۲۸ - ۱۷۳ قزاق خان
قطب الدین خان کولکلتاش (یا)	۵۰۸ - ۵۰۷
۵۱۳ - ۱۳۰ .. کوکہ	۱۲۸ قزاق خان ولد تاناز سلطان
قطب الدین علی خان ہنگوری	قزاق خان ہاچی بیگ اوزبک
۳۶۳ (یا) ہنگوری	۵۸
قطب الدین محمد معظم شاہ عالم	- ۲۴۲ - ۱۲۷ قزلباش (قوم)
مخاطب بہ بہادر شاہ	- ۴۲۶ - ۴۰۹ - ۳۸۵ - ۲۴۳
(شف - خلد منزل) ۱۰	- ۴۸۲ - ۴۳۹ - ۴۳۳ - ۴۳۱
قطب الدین خان شیخ خوبن	۶۵۰ - ۵۹۱
۲۲۰ - ۱۹۸ - ۵۸ ..	۲۶۸ - ۵۸ قزلباش خان افشار
۶۰۳ قطب الدین (رہلہ)	قطام الملک بہادر فتح چذک
قطب الملک سید عبداللہ خان	۳۴۰
- ۵۸ - ۱۲ وزیر اعظم	قطب الدولہ محمد انور خان
- ۲۲۲ - ۳۲۱ - ۳۱۰ - ۱۱۶	۵۸ .. بہادر
۶۰۴ - ۴۱۱ - ۳۴۸ - ۳۴۱	۷۳۷ قطب الدین حیدر
۷۱۵ قلعدار خان چیلہ	- ۵۷ قطب الدین خان اٹکہ
۵۸ قلعدار خان میرزا علی	۶۶۹
۶۲۸ - ۱۹۲ قلذدر بیگ	قطب الدین خان خویہ شگہی

قوام الدین خان اصفهانی ۵۸ -	قلندر خان ایلیچی شاه درانی
۲۹۸	۳۶۷
قوام الدین میرزا جعفر بیگ	قلندر سلطان چوہہ تفنگچی
مخاطب بہ اصف خان	۴۹۵ ..
۴۲ - ۱۰۷ - ۱۰۹ - ۱۱۰	قلیچ خان ۹۲ - ۱۹۱ -
۵۵۷ .. قیا خان	۴۲۶ - ۴۷۷ - ۶۹۵ -
۴۷۸ - ۵۷ قیا خان کنگ	۷۷۶ - ۷۷۳ - ۷۵۷ ..
۲۴۲ - ۲۴۳ .. فیصر	۵۸ قلیچ خان اندجانی
	۵۸ قلیچ خان تورانی ..
	۴۰۴ قلیچ خان جانی قربانی
	۲۲۵ .. قلیچ خان عابد پور
	۳۴۶ - ۵۸ عالم شیخ
	۵۸ - ۲۶۹ - کار طلب خان
	۸۳۰ - ۷۸۳
	۲۶۷ - ۱۶ .. کاظم خان
	۷۸۹ .. کاکر خان افغان
	کاکر خان عرف جهان خان
	۸۰۴ - ۵۸
	۵۸ .. کاکر علی خان
	۳۱۳ .. کام بخش
	۴۲۳ .. قلندر دیوانہ

• حرف کاف قازی •

کمال الدین خان پسر دلیر خان	کامگار خان پسر دوم جعفر خان
۴۵۰	۵۳۴ - ۴۵۹ - ۵۸ ..
کمال الدین علی خان	کامل خان (خطاب میرزا خرم)
۲۸۹ ..	پسر میرزا عزیز کوک
کمال خان کهر	۴۹۳ ..
۵۸ ..	کامیاب خان
کنوز الہی سنگھ	۵۳۹ ..
۳۲۴ ..	کانہوجی سرکیا
کنوز جگت سنگھ	۳۵۴ ..
۵۸ ..	کب کلس
کنوز مانسنگھ	۷۹۶ - ۷۹۵
۵۱۱ - ۴۸۱ -	کچھواہہ (قوم)
۵۱۵ - ۵۱۴	۵۳۷ ..
کنہر زاد (یا) کنہر زاد	۵۲۱
۲۰۹	کرچائی زن جادو زاد
کوٹوال خان غلام گرجی دولت	کرم اللہ برادر شہباز خان کنہر
خان	۶۵۷
۷۱۵	کریم قلی خان بخشعی فوج
کورامل ..	۳۶۰ ..
۳۶۰ ..	دلیر جنگ
کورندور (کپتان)	۶۰۴ ..
۲۵ ..	کشن سنگھ راتھور
کودلا جانت ..	۵۸ ..
۵۹۵ - ۵۴۱ ..	کشور خان شیخ ابراہیم
کوکلتاش خان خانچہان	۱۹۸۰
۸۱۸ -	کفایم خان
۸۳۱	۳۱۱ - ۲۹۰
کوکنا زمیندار دیوگدھ	۵۱۰ ..
۵۳۱	کلا پسر رام رای
کوکیا راجہ دیوگدھ	۸۲۶ - ۸۲۵ (قوم)
۷۵۵	کمال الدین بن رکن الدین دھلہ
کولی	۸۰۵
۸۰۵	کھندو دیہاریہ
کھندو دیہاریہ	۵۳۰ - ۴۰۴
۳۲۷	

۵۱۶	..	گوپال سنگھ	۵۱۱	کھنکار
۶۴۰ - ۶۳۴	..	گوپال خان کورانی				کیرت سنگھ (یا) کیرت سنگھ
۶۴۲				(یا) کیرل سنگھ (یا)
۷۵۵ - ۷۹	..	گوڈان (قوم)	۵۹۴	گیري سنگھ
		گوهر آرا دختر فردوس ایشیانی				کیري سنگھ (یا) کیري سنگھ
۱۵۹	۴۳۱
۵۸	..	گیري سنگھ				

• حرف لام •

۳۴ - ۳۳	..	لچھمناں	۲۹۶	کچھتی زمیندار صوبہ بہار ۲۹۶
۳۱۱ - ۲۹۸ - ۲۷۳	..	لشکر خان				کچھوتی (نام فیل قطب الملک)
۱۴۳	..	لشکر خان ابو الحسن				موسوم بہ یادشاہ پھند
۵۸	..	لشکر خان اکبری	۷۵۵ - ۷۵۴
۵۸	..	لشکر خان جان نثار خان				گوانبار (نام فیل جنت مکانی)
۵۸	..	لشکر خان مشہدی	۵۷۲ - ۵۷۱
۴۰۴	..	لشکر خان ناظم	۳۳۴	گردھر بہادر
۲۹۲ - ۵۸	..	لطف اللہ خان				گوشاسپ برادر داور بخش ۱۵۶
۵۸	..	لطف اللہ خان صادق	۶۸	کھران (قوم)
۴۵۵ - ۴۵۰	۶۱۳	کلبدن بیگم
۸۱۸	..	لعل کدور	۳۷۵	کلدرگ بیگم
			۵۸	کنج عالی خان عبداللہ بیگ

۶۳۸	۶۴۰	لودي خان
ماهم انگه (يا) انكه مادر ادهم		
خان كوکه ۶۷ - ۷۰ -		* حرف مهم *
۳۹۴ - ۳۸۵ - ۳۷۷ - ۷۳	۱۴۴	مادهوزار
۱۸۴	۷۲۹	مادهوسنگه
مادهيار پسر ابيار خان	۶۰	مادهوسنگه هادا
مبارز الملک سر بلند خان ۶۲	۵۹	مادهوسنگه کچه واهه
مبارز خان روهله .. ۶۰	۴۱۳	مالوجي دکني
مبارز خان عدلي .. ۴۶۹		ماندهاتا (يا) ماندها پسر
مبارز خان عماد الملک ۶۲		کانهوجي سرکيا قوم مرهقه
مبارز خان مير کل ۶۱ -	۳۵۴	
۸۳۴ - ۵۲۳ - ۳۵۷ - ۲۰۵	۵۲۳ - ۵۲۲	مان سنگه
مبارز خان نيازي ۷۵۴		مانک رای برادر مرزبان مگه
مبارک خان لوهاني ۳۸۰	۱۶۳	
مبارک خان نيازي ۶۱ - ۱۹۶	۶۱	مانوجي و پروسجي
متهور خان بهادر خويشکي	۲۹۴	مارليه (قوم)
۳۵۶ - ۶۲		ماده بانو همشيره ميرزا عزيز کوکه
مجاهد خان برادر فيروز جنگ	۷۰۱ - ۶۹۴	
۴۵۰		ماده جوجک بيگم (يا) چرچک
مجد الدوله عبد الاحد خان		والده ميرزا محمد حکيم
۶۲		

محمد اسحاق پسر تودیت خان	۵۹ -	مجنون خان فاقہال
میر آتش ۵۰۲ - ۵۰۳	۸۱ - ۸۲ - ۳۹۱ - ۴۲۷ -	
محمد اسلام خان .. ۶۲	۶۲۸	
محمد اصغر - ملقب بہ		محب علی خان پسر نظام الدین
اشرف خان میر منشی	۵۹ - ۴۷۴ ..	علی ..
.. .. ۷۳		محب علی خان رهناسی ۵۹
محمد اعز الدین پسر جہاندار	۴۴۹ ..	محتشم خان ..
شاہ ۸۱۸		محتشم خان شیخ قاسم ۶۰
محمد اعظم شاہ ۱۹۷ - ۲۹۵ -		محتشم خان میر ابراہیم ۶۲
۳۰۰ - ۳۰۱ - ۳۰۹ - ۳۲۲ -		محتشم خان میر خان ۶۲
۳۳۲ - ۳۵۲ - ۴۶۰ - ۴۶۱ -		محراب خان ۴۲۵ - ۴۲۶
۵۰۲ - ۵۳۸ - ۵۴۳ - ۵۹۷ -		مکھن خان .. ۷۹۳
۵۹۹ - ۶۰۹ - ۶۱۰ - ۸۱۰ -		محکم سنگھ ۳۳۸ - ۵۴۵ -
۸۱۲ - ۸۱۴ - ۸۱۵ - ۸۱۶ -	 ۵۴۶
محمد اکبر بادشاہ (شف)		مکمل از خان .. ۶۰
جلال الدین محمد اکبر		محمد ابراہیم امف الدرہ
بادشاہ (۶۹۱ - ۸۱۲)		جمال الملک اسد خان ۴۰ -
محمد اکرم .. ۲۴۰	 ۳۱۰
محمد امین خان ۲۷۶ - ۳۲۴ -		محمد ابراہیم ملتفت خان
.. .. ۳۳۹ - ۱۸۰ -		پور امالت خان ۱۷۲

۱۷۳ - ۲۳۷ - ۲۴۰ - ۲۹۰ -	محمد امین خان بہادر . ۲۹۴ -
۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵ - ۲۹۷ -	۸۲۰ - ۳۶۴
۳۰۶ - ۳۱۴ - ۳۲۲ - ۳۴۵ -	محمد امین خان چین بہادر
۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۴ - ۳۵۸ -	۵۴۳ - ۳۳۰
۳۶۳ - ۴۰۸ - ۴۱۴ - ۴۴۵ -	محمد امین خان خلف محمد
۴۵۷ - ۴۵۹ - ۴۶۲ - ۴۹۵ -	معظم خان .. ۷۸۸
۴۹۶ - ۴۹۸ - ۵۰۲ - ۵۰۳ -	محمد امین خان صوبہ دار کابل
۵۲۹ - ۵۳۱ - ۵۳۸ - ۵۴۱ -	۲۵۰
۵۸۵ - ۵۹۱ - ۵۹۵ - ۵۹۸ -	محمد امین خان میر محمد
۵۹۹ - ۶۰۵ - ۷۸۱ - ۷۹۰ -	امین .. ۶۱
۷۹۲ - ۷۹۶ - ۷۹۷ - ۸۱۰ -	محمد امین خان میر بخشی
۸۱۳ - ۸۱۴ - ۸۱۵ - ۸۱۶ -	۷۷۹ - ۲۷۸
۸۱۹ ۸۲۵	محمد امین دیوانہ ۶۹۴
محمد باقی تلماق ۴۳۷	محمد امین مصطفیٰ خان داماد
محمد بدیع سلطان ۶۱	لا محمد لاری ۱۵۷
محمد بقا مخاطب بمظفر خان	محمد انور خان برہانپوری
۸۰۶	۳۲۹
محمد بن ابی بکر الصدیق	محمد ارزنگ زویب بہادر
رضی اللہ عنہما .. ۹۱	ملقب بہ خلد مکان (شف
محمد بیدار بخت ۸۱۶	خلد مکان) ۸ - ۹ -

محمد خان ۶۲۹ - ۷۱۴ - ۷۱۷	محمد بیрам خان خانخانان
محمد خان (خطاب پهل	(شف - خانخانان بیرام
ملک اعتماد خان خواجه	خان (۴۴ - ۶۷ - ۶۸ -
سرا (شف - اعتماد خان	۷۴ - ۷۸ - ۱۰۱ - ۱۰۵ -
خواجه سرا پهل ملک	۲۷۱ - ۳۷۲ - ۳۷۳ - ۳۷۴ -
نام (۴۲ - ۸۸ - ۸۹	۳۷۵ - ۳۷۹ - ۳۸۰ - ۳۸۱ -
محمد خان بنگش ۳۳۲ - ۳۶۶	۳۸۲ - ۳۸۵ - ۳۷۰ - ۴۷۱ -
محمد خان شرف الدین آغلی	۴۷۲ - ۴۸۰ - ۵۴۸ - ۵۴۹ -
تکلو ۵۰۷	۵۵۰ - ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۶۱۷ -
محمد خان مشهور بیگ ۶۰۱	۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۴ - ۶۲۵ -
محمد خان نیازی ۹۰ - ۱۸۵	۶۳۲ - ۶۳۷ - ۶۴۵ - ۶۴۶ -
محمد زمان بخشعی سلطان پرریز	۷۱۲ - ۶۹۳
.. .. ۴۰۰	محمد تقی تمان بنی مختار
محمد زمان طهرانی ۶۰	۴۵۷
محمد سلطان میرزا ۵۹ -	محمد تقی سیم ساز ۶۰
.. .. ۲۱۸ - ۷۸۴	محمد جعفر .. ۲۰۴
محمد سعید .. ۳۸۵	محمد جعفر تقرب خان ۴۶۳
محمد سعید مخاطب بذصیری	محمد حسین ۳۵ - ۶۲
خان .. ۸۰۶	محمد حسین میرزا ۶۷۶ -
محمد شاه بادشاه ملقب به	۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۷۹ ..

محمد صالح خان ترخان ۶۱	فردوس آرامگاہ (شف -
محمد صالح کینیو ... ۴	فردوس آرامگاہ :) ۱۰ -
محمد طاہر ... ۴۱۳	۱۸۰ - ۲۷۷ - ۳۲۲ - ۳۴۹ -
محمد عادل شاہ والی بیجاپور	۳۵۲ - ۳۵۷ - ۳۵۸ - ۳۶۱ -
... ۱۵۷ - ۵۷۹ - ۷۴۲	۳۶۵ - ۳۶۶ - ۵۰۴ -
محمد عاقل ... ۴۵۲	۵۰۵ - ۵۰۷ - ۵۴۰ - ۵۴۷ -
محمد عظیم الشان (شف -	۸۲۱ - ۸۲۳ - ۸۲۴ - ۸۳۴ -
شاہ - زانہ عظیم الشان)	محمد شجاع (شف - شاہزادہ
۳۰۰ - ۳۱۲ - ۳۲۲ - ۳۲۳	محمد شجاع) ۱۵۶ -
... ۵۰۳	۱۶۰ - ۱۷۸ - ۱۸۴ - ۱۸۵ -
محمد عظیم شاہ ۴۵۹ - ۴۶۰	۲۵۵ - ۲۷۵ - ۵۹۳ - ۷۴۴ -
... ۵۳۸ - ۶۱۰	۷۶۱
محمد ہای خان ... ۲۰	محمد شریف پسر اعتماد الدولہ
محمد علی خان پسر حکیم	... ۹۳
داؤد تقرب خان ۴۹۳	محمد شریف پسر میرزا غیاث
محمد علی خان خانسامان	بیگ ... ۱۲۹
... ۶۱ - ۲۶۶	محمد شفیق نبی - رڈ خواجہ
محمد علی خان محمد علی	ابوالحسن تربتی ۷۵۹
... بیگ ۶۰۳	محمد شفیق وارن تخلص ۵
محمد غیاث خان بہادر	محمد شاہ لونی ۷۱۴ - ۷۱۵

٦٢ ... محمد کاظم خان	٦٢ ... غیاث بیگ
٣ ... محمد کاظم منشی	محمد فرخ سیر یادشاه (شف -
محمد کام بخش (شف -	فرخ سیر ... ١٢
سلطان کام بخش) ٢٥٦ -	٢٠٥ - ٢٥٢ - ٣٠٩ - ٣١٧ -
... ٢٩١ - ٣٠١ - ٣٢٨	٣٢١ - ٣٢٣ - ٣٤٠ - ٣٤٢ -
محمد مہار ... ٨١٨	٣٤٣ - ٣٤٥ - ٣٤٨ - ٣٤٩ -
محمد محسن ... ٨٠٢	٣٥٢ - ٣٥٤ - ٣٥٧ - ٣٥٨ -
محمد مراد بخش (شف -	٣٥٢ - ٣٥٤ - ٣٥٧ - ٣٥٨ -
شاهزادہ مراد بخش)	٣٥٢ - ٣٥٤ - ٣٥٧ - ٣٥٨ -
١٧٤ - ١٩٨ - ٢٢٣ - ٢٩٥ -	٣٥٢ - ٣٥٤ - ٣٥٧ - ٣٥٨ -
٣١٢ - ٣٢٠ - ٣٤١ - ٧٠١ -	٣٥٢ - ٣٥٤ - ٣٥٧ - ٣٥٨ -
... .. ٧٧٥ - ٧٧٥ -	٣٥٢ - ٣٥٤ - ٣٥٧ - ٣٥٨ -
محمد مراد خان ٣٠١ - ٣٣٩ -	٣٥٢ - ٣٥٤ - ٣٥٧ - ٣٥٨ -
... .. ٥٠٢	٣٥٢ - ٣٥٤ - ٣٥٧ - ٣٥٨ -
محمد مراد خان اوزبک ٢٨٩	٣٥٢ - ٣٥٤ - ٣٥٧ - ٣٥٨ -
محمد مراد خان پسر امیر بیگ	٣٥٢ - ٣٥٤ - ٣٥٧ - ٣٥٨ -
... .. ٥٩	٣٥٢ - ٣٥٤ - ٣٥٧ - ٣٥٨ -
محمد مراد خان پسر ...	٣٥٢ - ٣٥٤ - ٣٥٧ - ٣٥٨ -
مرشد قلی خان ٦٢	٣٥٢ - ٣٥٤ - ٣٥٧ - ٣٥٨ -
محمد مراد خان حاجب ٣٥٥	٣٥٢ - ٣٥٤ - ٣٥٧ - ٣٥٨ -
	٣٥٢ - ٣٥٤ - ٣٥٧ - ٣٥٨ -

محمد و محمود نیاپور عالم خان	۴۶۳	محمد مرتضی خان
لودي ... ۷۲۵		محمد محمود پسر احمد بیگ
محمد یار خان پسر میرزا	۱۳۷	خان کابلی ...
بہمن یار ... ۶۲ - ۲۳۴		محمد معالی خان ... ۲۴۰
محمد خان پسر خانجہان		محمد معز الدین (شف -
لودي ... ۷۲۹		شاہزادہ محمد معز الدین)
محمد خان حارس قلعہ کاندہ		۲۶۶ - ۴۵۹ - ۷۸۹ - ۸۱۳ -
... ۷۴۲		... ۸۲۵ - ۸۲۷
محمی الدین محمد ادرنگ زیب	۷۱۰	محمد معصوم ...
بہادر عالمگیر غازی ملقب		محمد معظم (یعنی شاہ عالم
بہ خلد مکان (شف -		مخاطب بہ بہادر شاہ)
خلد مکان) ۸ - ۹ -		(شف - خلد منزل) ۸۱۲
۱۷۳ - ۲۰۶ - ۲۱۵ - ۲۱۶ -		محمد معظم (یا) محمد عظیم
۲۱۷ - ۲۲۲ - ۲۳۲ - ۲۳۴ -		... ۸۱۳
۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۴۵ -		محمد مقیم ... ۵۹۹
۲۵۵ - ۲۶۶ - ۲۷۴ - ۲۷۷ -		محمد مومن خویش ایرج
۲۷۸ - ۲۸۰ - ۲۸۴ - ۲۸۷ -		خان ... ۵۹۸
۲۹۰ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵ -		محمد نیاز خان ... ۳۰۹
۲۹۷ - ۳۰۶ - ۳۱۴ - ۳۲۲ -		محمد وارث ... ۴
۳۴۵ - ۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۴ -		محمد رالی ... ۱۹۷

مخلص الله خان افتخار خان پسر	۳۵۸ - ۳۶۳ - ۴۰۸ - ۴۱۴
احمد بيگ خان کابلي ۱۲۷	۴۴۵ - ۴۵۷ - ۴۵۹ - ۴۹۳
مخلص خان ۲۰۷ - ۳۰۸ -	۴۹۵ - ۴۹۶ - ۴۹۸ - ۵۰۲
۷۲۴ - ۵۰۰	۵۰۳ - ۵۲۹ - ۵۳۱ - ۵۳۸
مخلص خان بخشي ۲۶۶	۵۴۱ - ۵۸۵ - ۵۹۱ - ۵۹۵
مخلص خان برادر کلان الله وردی	۵۹۸ - ۵۹۹ - ۶۰۵ - ۷۸۱
خان ... ۶۰	۷۹۰* - ۷۹۲ - ۷۹۶ - ۷۹۷
مخلص خان عالمگیری ۶۱	۸۱۰ - ۸۱۳ - ۸۱۴ - ۸۱۵
مخلص خان تاضي نظاما ۶۱	۸۱۶ ... - ۸۱۹ - ۸۲۵
مراد بخش ۵۱ - ۱۶۲ - ۲۰۳	مختار بيگ ۲۴۵ - ۲۴۶
مراد زاد کهور پره ... ۸۳۳	مختار خان ۲۵۴ - ۲۹۳
مرتضى پاشا ۲۴۲ - ۲۴۳	۷۸۹
مرتضى خان انجو ۶۰ - ۱۷۲	مختار خان سبزراري ۶۰ -
مرتضى خان سيد شاه محمد	۵۳۵
۶۱	مختار خان شمس الدين ۶۱
مرتضى خان سيد مبارک خان	مختار خان قمر الدين ۶۲
۶۲	مخدوم الملك عبدالله و احوال
مرتضى خان سيد نظام ۶۰	شيخ حسن علائي ۵۹
مرتضى قلي ۵۱۹ ...	مخلص يوسف خان برادر خرد
مرتضى نظام شاه سلطان حسن	سعید خان چغتای ۵۹

مریم مکانی (یعنی والدہ)	بن سلطان حسین سبزواری
ماجدہ عرش آشیانی ۱۰ -	۴۵۹ - ۱۲۱
۶۵ - ۱۱۰ - ۳۷۷ - ۶۲۱ -	مرحمت خان ۲۸۷ - ۳۶۳ -
۸۱۴ - ۶۶۶	۸۳۴
مستعد خان محمد سانی (یا)	مرحمت خان بہادر غضنفر جنگ
محمد شافی ۴ - ۳۵۱	۶۲
۶۴۹ ... مسعود حسین	مرحمت خان ولد صادق خان
۶۴۸ ... مسعود میرزا	مرحوم ۷۷۱
۵۹ ... مصاحب بیگ	مرشد قلی خان ... ۲۱۰
۶۰ مصطفی بیگ ترکمان	مرشد قلی خان ترکمان و احوال
مصطفی خان پسر علی خان	مرشد قلی خان لکھ استجارو
۶۰۴ خویش بایزید خان	۵۴۰ - ۶۰
۶۱ مصطفی خان خوانی	مرشد قلی خان خراسانی
مصطفی خان کاشی و حکایت	و کیفیت دہار و دکن ۶۱
آمدن محمد اعظم شاہ نزد	مرہٹہ (قوم) ۱۹۸ - ۲۷۶ -
۶۱ ... خلد مکان	۲۹۶ - ۳۲۹ - ۳۳۰ - ۳۵۵ -
مطلب خان سبزواری ۶۲ -	۳۶۲ - ۳۶۴ - ۳۶۵ - ۳۶۹ -
۸۱۵	۴۹۸ - ۵۰۳ - ۵۲۲ - ۵۵۷ -
۶۶۲ ... مظفر	۶۱۲ - ۷۸۳ - ۸۰۶ - ۳۶۹ -
۲۰ - ۲۴ - ۳۵ - مظفر جنگ	۸۳۴

۵۵۸	۳۶۴ - ۳۸
۲۹۴	مظفر شاه گجراتي		۶۷۰ - ۶۶۹	مظفر حسين ميرزا	
۷۵۱ - ۲۶۹	معتقد خان		- ۵۴۶ - ۳۹۲	مظفر خان	
۶۰	معتقد خان ميرزا بيگي		۸۲۲ - ۶۶۵ - ۶۶۴		
	معتقد الدوله بهادر سردار جنگ		۷۱۳	...	مظفر خان بارهه
۷۸۳	- ۵۹		مظفر خان تربتي
۷۹۳ - ۴۸۷	معتقد خان		۱۰۸ - ۱۰۱ - ۸۲	...	
۱۱۵ - ۴	معتقد خان بخشي		۶۵۳		مظفر خان ديوان
۶۰	معتقد خان محمد شريف		۶۵۵		مظفر خان سپه سالار
	معتقد خان محمد صالح خواني				مظفر خان صاحب صوبه بنگاله
۶۱	۳۹۲
	معزالدوله حامد خان بهادر		۶۵۱		مظفر خان صوبه دار بهار
۶۲	...	ملايت جنگ	- ۶۹۵		مظفر خان گجراتي
	معزالدوله حيدر قلي خان		۶۹۶
۶۲	...	اصفھاني			مظفر خان مخاطب به همت
۶۰۶ - ۳۱۶	معزالدين		۸۰۶	...	خان
۵۰۸	معصوم بيگ صفوي		- ۱۴۰		مظفر خان معموري
۶۸۱	...	معصوم خان	۷۲۳
- ۵۹	معصوم خان فرنخودي		۶۰		مظفر خان مير عبدالرزاق
۶۵۶ - ۴۷۳			مظفر خان ناظم بنگ و بهار

۵۹	- ۵۹	معصوم خان کابلی
- ۷۹۵	مغل (یا) مغولہ (نوم)		- ۴۷۳ - ۳۹۴ - ۲۹۲ - ۱۰۸	
۸۲۳	۴۸۱ - ۴۶۵ - ۴۷۴	...
۶۱	مغل خان بلخی			معصوم عامی (یا) معصوم
	مغل خان پسر زین خان کوکھ		۴۵۶	خان عامی ...
۶۰	- ۲۴۹ - ۱۹۹	معظم خان
۷۸۷ - ۲۳۴	مفتخر خان		۵۳۲ - ۲۷۵	...
۷۸۳	مفوض اللہ خان بہادر		۱۸۵	معظم خان خانخازان
- ۱۷۷ - ۱۶۱	مقرب خان		۶۰	معظم خان شیخ باریزید
- ۷۲۷ - ۵۵۶	۱۷۸ - ۳۵۶		۷۰۹	معظم خان مقوی ...
۷۹۵		معظم خان میر جملہ (شف -
	مقرب خان پسر امین خان		- ۶۱	میر جملہ معظم خان
۶۰	مقرب خان شیخ حسو		۲۴۸ - ۲۱۸ - ۲۰۱	...
۹۰	مقصود عالی			معمر خان میر ابوالفضل
۴۸۳	۴۴۹ - ۲۸۸ - ۲۵۴ - ۶۱	
- ۵۹۰ - ۵۳۲	مکرمت خان		۴۳۰	معین الدین ...
۷۷۷		معین الدین خان بہادر عرف
	مکرمت خان ملا مرشد و کیفیت			میان اچون پور شاہ مکھن
۶۰	بلند شاہجہان آباد *		۵۰۵	...
۲۱۲		معین الدین خان فرخودی

۴۸۸ ... ملا فاضل کابلي	۱۹۵ .. مکرم خان صفوي
۶۰ ... ملا محمد تتهه	۶۲ مکرم خان مير اسحاق
ملا مير محمد خان شوراني	۶۱ ... مکند سنگهه هادا
۵۹	۴۵۳ ... مکهه (قوم)
۱۴۰ ملا محمد عادل شاهي	ملا احمد نايته و تحقيق نوایمت
۵۱۸ - ۱۴۳ ملا محمد لاري	۶۱
۴۷۲ ملا محمد يزدي	ملا پير محمد شوراني (شف -
۶۸۹ ... ملا مير علي	مولانا پير محمد شوراني
۷۰۹ ... ملا نظيري	۶۶ - ۳۷۸ - ۴۶۹ - ۵۴۹ -
ملثقت خان ۶۱ - ۲۰۳ -	۶۲۴
۷۸۶ - ۷۸۱	۶۹۸ ... ملا شکيبی
۴۵۸ ملثقت خان بخشي	ملا عبد الغفور ملک التجار
ملثقت خان مير ابراهيم حسين	بندر سورت ... ۳۳۸
۶۱	ملا عبد القوي ۲۲۶ - ۲۲۷
ملک بدن .. ۱۷۷	۳۵۰ ملا عبد الله سيالکوٹی
ملک بريد مرزبان بيدر ۵۶۹	ملا عبد الله مخدوم الملک ۵۴۹
ملک ثاني مخاطب به دزير	ملا عبد المجيد لاهوري ۴
۶۵۶ .. خان	ملا عرفی شيرازي ... ۵۶۰
ملک جيون دهادهز ۸۰۰	ملا علاء الملک ... ۶۱
ملک عنبر حبشي ۱۱۱ -	ملا علي ... ۲۴۱

منعم خان خانخانان بهادر شاهي	۱۱۵ - ۱۱۶ - ۱۴۰ - ۱۴۳
۶۲ - ۶۵ - ۶۷ - ۷۱ - ۷۴	۲۶۳ - ۳۹۸ - ۵۱۷ - ۵۱۸
۷۶ - ۳۰۹ - ۳۱۵ - ۳۹۵	۷۰۴ - ۷۱۰ - ۷۱۸ - ۷۲۱
۵۵۴ - ۵۵۶ - ۵۵۷ - ۶۱۷	۷۵۰
۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۳۶ - ۶۳۷	ملک مسعود .. ۱۲۹
۶۴۹ - ۶۵۳ - ۶۷۱ - ۶۹۵	نماو خان مخاطب به قادر شاه
۸۳۰	۳۸۷
منور خان شيخ ميران ۶۲	منهار (اد مرهتہ) .. ۵۴۸
۷۹۷ - ۳۵۳	منهار (اد هولکر) ۳۶۲ - ۳۶۷
مؤمن الدوله اسحاق خان ۶۲	۸۲۲
مؤمن الملك جعفر خان ۶۲	ممتاز الزماني ۵۹۰
موزون (تخلص خواجہ قلبي	ممتاز مصل (یعنی ام محترمه
خان بهادر ذوالفقار الدوله	خلد مکان) ۱۰ - ۱۵۹
قائم جنگ (شف -	مناجي بهونسلہ ۷۸۳
خواجہ قلبي خان بهادر)	منصور حلاج .. ۶۵۷
۸۳۵	منصور خان ۲۵۵ - ۵۰۲
موسوي خان مدر .. ۶۰	منصور خان (دز بهاني) ۵۰۲ -
موسوي خان ميرزا معز فطرت	۵۲۲
۴۵۴ .. تخلص	منعم خان ۳۸۶ - ۶۳۱ -
۶۱ موسوي خان مير معز	۶۳۸ - ۶۳۹ - ۸۳۰ ..

۱۴۲ - ۱۵۳ - ۱۵۸ - ۱۸۶ -	۲۵ .. موسی بوسی .
۲۰۶ - ۲۰۸ - ۲۵۰ - ۳۹۹ -	۳۸۰ موسی خان فولادی
۴۳۰ - ۴۸۱ - ۴۹۷ - ۶۸۶ -	مولانا پیر محمد شروانی
۶۸۸ - ۷۰۳ - ۷۰۶ - ۷۰۷ -	۶۶ - ۳۷۸ - ۴۹۹ - ۵۴۹ -
۷۰۸ - ۷۰۹ - ۷۱۰ - ۷۱۲ -	۶۲۴
۷۲۱ - ۷۲۲ - ۷۲۳ - ۷۳۷ -	مولانا جمال الدین شروانی
۷۴۱ - ۷۴۲ - ۷۴۳ - ۷۴۵ -	۱۰۰
۷۴۷ - ۷۵۲ - ۷۷۵ - ۸۰۱ -	۵۵۸ مولانا عبدالرزاق گیلانی
مہابت خان حیدرآبادی ۶۱	مولانا عبد اللہ مخدوم الماک
مہابت خان خانخانان (شف	۶۲۷
خانخانان مہابت خان) ۶۰ -	مولانا علی احمد .. ۶۸۵
۱۴۳ - ۱۹۶ - ۲۰۰ - ۷۵۸ -	مولانا قاسم کاهی مارواہ الذہری
۷۵۹	۱۰۸
مہابت خان زمانہ بیگ ۷۴۰	مولانا محمد رضای مشہدی
مہابت خان سپہ سالار ۱۶۹ -	رضائی تخلص .. ۵۷۰
۷۸۲	۷۵ مولانا میر
مہابت خان لہراسپ ۶۱ -	مولانا نور الدین محمد خان
۲۳۷	۴۸۰
مہاراجہ اجیت سنگھ راتھور	۴۵۸ مومن خان نجم ثانی
ر کیفیم فوت سلطان	۱۱۴ - ۱۴۰ -

۶۸۳	محمد اکبر ۶۲ - ۳۴۰ -
۲۶۴	میدان شاه نور حمامی	۳۴۲
	میدان غنی خان پسر خانخانان	مہاراجہ جانوجی جسونت
۶۷۱	بنالکر ۶۲
۷۱۲ میدان فہیم	مہاراجہ جسونت سنگھ راتھور
۴ میر آزاد	۶۱ - ۲۰۲ - ۲۱۵ - ۲۵۲ -
- ۵۹ میر ابو تراب گجراتی	۱۰۳ - ۷۷۵ - ۷۷۴ -
۵۶۲ - ۹۷	۶۴۸
	میر ابو القاسم قذزی (یا)	۶۰
	قذزکی (یا) قذزکی	۲۳۵
۲۲۶	۵۹ - ۸۱ -
۷۹۸	میر ابوالمعالی خوافی	۵۵۱
	میر ابوالوفا نبیرہ ضیاءالدین	مہر النساء دختر میرزا
۳۱۰ خان	غیاث بیگ ۱۲۹
	میر ابوالوفا نبیرہ میر ابوالبقا	مہر علی خان سلدوز ۵۹
۱۷۳	مہیس داس راتھور ۶۰
۶۲	میر احمد خان اول	میدان جویہ پسر عبد الرحیم
	میر احمد خان ثانی و کیفیت	تربیت خان ۳۸۴
	ہنگامہ محبوب خان در	میدان خان پسر دولت خان
۶۲ کشمیر	خلف امین خان غوری

۵۹	..	میر حسام الدین	میر احمد خان ناظم برہاء پور
۲۸۹	..	میر حسن	۲۹۰
۱۶	..	میر حسن علی	۵۸۹ میر اللہی ہمدانی
۲۵۸	..	میر حسین	میران حسین نظام شاہ پسر
- ۱۵		میر حسین امانت خان	سلطان حسن مرتضیٰ نظام
۲۵۹ - ۲۵۸ - ۱۶	شاہ .. ۱۲۱
		میر حسین امانت خان ثانی	میران صدر جہاں مفتی ۶۰ -
۲۶۷ ۲۵۹ - ۲۵۸	۵۶۴
		میر حیدر پسر میر غلام حسین	میران مبارک شاہ والی خاندیس
۲۹۱ ۳۹۰ - ۸۹ - ۸۸
۳۳۴	..	میر حیدر کاشغری	۳۴۶ .. میر بہاء الدین
۷۸۱ - ۲۰۰	..	میر خان	۷۷۱ میر جلال صد الصدر
		میر خلیل اللہ یزدی و اقوال	۶۰ میر جمال الدین انجو
- ۶۰		شاہ نعمت اللہ ولی	میر جملہ خانخانان عبداللہ
۱۶۷	نام .. ۶۲
		میر زین الدین علی سیادت	میر جملہ معظم خان و احوال
۱۸۴	..	خان	سلطان شجاع و کیفیت
		میر سلطان حسین مخاطب بہ	جنک بہادر و آسام (شف) -
۳۰۳		طالع یار خان	معظم خان میر جملہ (
		میر سید احمد مخاطب بہ	۶۱ - ۲۰۱ - ۲۱۸ - ۲۳۸۶

مشہدی .. ۱۶۷	امانت خان .. ۲۹۰
میر عبدالرحمن وزارت خان ۱۶	میر سید جلال صدر ۶۰
میر عبد الرزاق مخاطب بہ نواب	میر سید علی ہمدانی ۱۰۲
مصمص الدولہ شاہ نواز خان	میر سید محمد .. ۴۷۹
(کہ مصنف این کتابست)	میر سید محمد پور میر
(شف - مصمص الدولہ)	غلام حسین .. ۲۹۱
.. ۲ - ۱۴ - ۱۸	میر سید محمد جرنپوری
میر عبدالسلام خان ۳۱ -	.. ۱۲۴ - ۱۲۳ - ۱۲۰
.. ۳۴ - ۳۰ - ۳۱	میر سید محمد قنوجی و حکایت
میر عبدالسلام (یا) میر عبداللہ	شیخ محمدی ۶۱ - ۴۷۹
مخاطب بہ اختصاص خان	میر شاہ ابوالمعالی ۵۹
(شف - اسلام خان مشہدی)	میر شریف آملی و تحقیق
۱۶۲ - ۱۶۳ - ۱۶۴ - ۱۶۵ -	مردم نقطویہ .. ۵۹
.. ۱۶۶ - ۲۷۲	میر شمس .. ۶۱
میر عبدالغنی خان ۳۳	میر شمس الدین مختار خان
میر عبدالقادر .. ۷۸۳ ۵۳۵
میر عبدالقادر دیانت خان	میر عبدالجلیل بلگرامی ۴۹۹
.. ۱۵ - ۱۷ - ۲۶۷	میر عبدالحی خان ۳۱ -
میر عبد الکریم ۳۰۳ - ۴۵۸ ۳۴ - ۳۰ - ۴۱
میر عبدالکریم ملتفت خان ۱۷۴	میر عبدالرحمن پور اسلام خان

۶۲۰ ..	میر فراغت	۳۸۴	میر عبداللطیف قزويني
۶۰	میر فضل الله بخاري	۱۷۷	میر عبدالله رضوي
۱۴	میر کمال الدين ..	۷۹۳	میر عبدالمنان ..
۲۶۱	میرک جيو ..	۳۱	میر عبدالنبي خان
۱۴	میرک حسين ..		میر عبدالهادي مخاطب به
- ۱۴	میرک حسين خوافي		امانت خان (شف امانت
۲۶۰ - ۲۵۹		خان میر عبدالهادي) ۴۳ -
۶۱	میرک شيخ هروي ..	۱۷۰ - ۱۶۹ - ۱۶۸	..
۲۵۹	میرک عطاء الله ..	۷۶۲	میر عسكري عاقل خان
۲۵۹	میرک کمال ..	۵۹	میر علي اکبري موسوي
۱۷	میرک محمد تقوي ..	۷۱۰	میر علي شير ..
۲۶۰	میرک معين الدين احمد	۴۸۶	میر عمان ..
	میرک معين الدين (۲)		میر غلام حسين پسر ارشد خان
	میرک معين خان مخاطب	۲۹۱	میر ابو العلاء ..
	به امانت خان خوافي		میر غلام علي متخلص به آزان
- ۲۶۰ - ۲۵۸ - ۱۷ - ۱۴		۳۹ - ۱۱ - ۱۰ - ۵ - ۳	..
۲۹۰ - ۲۸۹ - ۲۶۷	..	۴۵۲	میر غلام محمد امرهه
۵۹	میر کيسوی خراساني	۱۲۶	میر غياث الدين ترخان
۲۰۴	میر مبارک الله ..		میر غياث الدين منصور شيرازي
میر محمد امين برهان الملک		۱۰۰

۱۶۹	..	مشہدی	۴۶۳ -	سعادت خان
۳۵۸		میر محمد فاضل	۴۶۶ - ۴۶۵
۲۱۹		میر محمد نعمان		میر محمد امین میر جملہ
۶۳۷		میر محمود منشی	۶۰	و کیفیت امقبان
۶۹۹	..	میر مرتضیٰ		میر محمد پٹا (نام امیر الامرا
۶۵۹ - ۵۹		میر مرتضیٰ سبزواری		غازی الدین خان بہادر
۶۲۷		میر مرتضیٰ شریفی		فیروز جنگ) (شف -
۷۵	..	میر مظفر		غازی الدین خان بہادر
۷۹۸		میر مظفر حسین	۴۴ -	فیروز جنگ)
۳۸۶	..	میر معز الملک	۳۶۹ - ۳۶۲ - ۳۶۱ - ۵۷	
۵۹		میر معز الملک اکبری		میر محمد ثقی فدریت خان
- ۸۵		میر معز الملک مشہدی	۲۹۰
۳۸۵	۱۷	میر محمد حسین خان
- ۵۹		میر معصوم خان بہکری	۵۵۶	..
۶۶۲		میر محمد خان مشہور بہ
۷۹۸	..	میر ملک حسین	۵۵۶ - ۵۹	خان کلان
		میر منو پسر اعتمان الدولہ	۸۰۴	میر محمد رضا لاهوری
۳۶۰		قمر الدین خان بہادر		میر محمد علی برہانپوری - ۵
۲۷۱	..	میر مومن	۶۱۶
۱۶۷	..	میر میران یزدی		میر محمد غیاث پور اسلام خان

۱۷۹	میرزا حسن مفوی	۴۰۸	میر نجم گیلانی ..
۹۰	میرزا احمد بیگ ..		میر نظام الدین عالی حمام الله
۲۸۷	میرزا اسحاق امیر خان	۵۸۷	خان ..
	میرزا الخ بیگ ولد میرزا سلطان	۲۲۰	میر نعمان ..
۴۶۷	۷۹۳ - ۵۰۴	میر نعمان خان
۵۹۳	میرزا امان ناصر خان		میر نور الله پسر میر اسد الله
۷۱۱	میرزا امر الله ..	۸۰۵	فرجدار تھانیسر
	میرزا امین (مولف صفحہ اقلیم)	۶۲	میر دمس غلزی ..
۱۲۸	۲۰۵	میر ہدایت الله ..
۳۹۵	میرزا انور الدین محمد		میرزا ابراہیم مرحمت خان
	میرزا انور پسر میرزا عزیز کوکہ	۲۸۷
۶۹۳	۱۸۰ - ۶۱	میرزا ابوسعید
	میرزا ایرج پسر خانخانان میرزا		میرزا ابو الحسن آصف خان
۶۹۷ - ۲۷۱	عبدالرحیم		مشہور بہ آصف جاہی
۶۸۹	میرزا باقر ولد ملا میر علی	۱۴۹ - ۱۵۱ - ۱۵۲ - ۱۵۳	
	میرزا بایسنغر پسر سلطان	۱۵۴ - ۱۵۶ - ۲۰۸ - ۶۶۷	
۱۵۵	دانیال ..	۷۳۸ - ۷۳۷
- ۱۰۷ - ۹۰	میرزا بدیع الزمان		میرزا ابوالقاسم پسر میرزا کامران
۲۰۴	۴۶۸
۲۲۲	میرزا بدیع مشہدی	۶۱	میرزا ابو المعالی ..

۹۳ - ۱۱۱ - ۲۰۴ - ۹۶۲	میرزا برخوردار ۷۳۵ - ۷۳۶
۷۳۷ - ۷۰۲	میرزا بهرام ۴۵۴ ..
میرزا جعفر و پسر میرزا	میرزا بهروز در پسر مهتابت
زین العابدین پسر امسخان	خان .. ۱۵۳
میرزا جعفر (همنام و	میرزا بیگ متخاص به سپهری
همتخلص جد خود) ۱۱۳	برادر زاده خواجه جهان
میرزا جعفر عقیدت خان ۲۸۶	۶۳۴
میرزا جهان شاه .. ۳۷۱	میرزا پرویز بیگ .. ۱۹۳
میرزا چین قلیچ .. ۶۰	میرزا جان .. ۳۶۱
میرزا حسن صهری ۶۰	میرزا جان بیگ .. ۱۹۱
میرزا حفیظ الله .. ۵۲۹	میرزا جان بیگ وزیر الملک
میرزا حکیم ۴۸۱ - ۵۱۵ - ۶۵۷	۱۲۹
میرزا حیدر پسر میرزا سلطان نظر	میرزا جانی بیگ ارغون حاکم
بسالمک خان .. ۴۶۲	قتله و احوال صوبه قندهار
میرزا خان ۱۲۱ - ۴۹۵ - ۶۹۶	۵۹ - ۴۹۷ - ۶۹۸ ..
میرزا خان حاکم بزار ۵۸۲	میرزا جعفر .. ۲۲۹
میرزا خان خانانان ۴۷۷	میرزا جعفر امف خان ۱۲۶ -
میرزا خان عبد الرحیم ۱۰۰	۱۷۴
میرزا خان منوچهر (یا میرزا جان)	میرزا جعفر بخشی بیگی
۵۳۱ - ۱۴۳ - ۶۱ ..	مخاطب به امف خان

میرزا شاه حسین حاکم گتھه	میرزا خرم پسر ۵۰-۵۱-۵۲
۴۳۴	۹۳-۹۴ .. عزیز کوکه
۴۰۷-۴۰۸-۴۰۹	میرزا خورشید نظر پسر خواجه
۴۹۹-۴۹۸-۴۹۹	۷۳۹ ابوالحسن قربتی
میرزا شاهنواز خان صدرالدین	۵۹ میرزاده علی خان
۴۲	۲۷۳-۲۷۴ .. میرزا راجه
میرزا شرف الدین حسین	۶۰ میرزا راجه بهار سنگهه
یزنگ پادشاه ۵۹-۶۱-۶۲	میرزا راجه جی سنگهه کچه راجه
۵۱۴-۵۱۰	۲۲۲-۲۲۳-۲۲۴ ..
میرزا شرف الدین حسین	۷۱۱ .. میرزا رحمن دان
۶۴۶ .. اهرای	میرزا رستم مغوی ۹۰-۱۷۸-
میرزا شکرالله پسر خان زمان	۷۳۶-۵۲۵
بهادر میرزا امان الله ۷۴۸	۱۱۳ میرزا زین العابدین
میرزا شمسی جهانگیر قلی	میرزا سافی پسر سیف خان
خان پسر میرزا عزیز کوکه	۱۱۳
۴۸۵	۶۱ میرزا سلطان مغوی
میرزا صابر پسر میرزا باقر ۴۱۲	میرزا سلیمان رالی بدخشان
میرزا صادق اردو بادی ۱۲۲	۵۹-۳۸۳-۵۵۶-۴۰۹
۶۲ میرزا مغوی خان	میرزا شادمان پسر میرزا کوکه
۴۶۳	۶۹۳

۴۷۳	۶۷۳	...	میرزا عارف
- ۳۹۵	۴۴	میرزا عسکری			میرزا . عاقبت محمود سزارار
- ۶۱۶	- ۶۱۵	- ۶۱۳	۵۸۶	...	خان
۶۶۰			میرزا عبدالرحمن درلدي ۷۲۲
۵۹۳	...	میرزا عطاءالله	۱۳۳
۱۲۸	...	میرزا علاءالدوله آقا ملا			میرزا عبدالرحیم خانخانان
۲۵۷	...	میرزا علي			(شف - خانخانان میرزا
		میرزا علي امغر پسر میرزا جعفر			عبد الرحيم) . ۴۷ - ۱۹۲ -
۱۱۴	...	آصف خان	- ۴۵۳	- ۴۹۱	۳۹۹ - ۳۹۶
۶۰		میرزا علي بيگ اکبرشاهي	- ۶۹۹	- ۶۹۸	- ۶۹۷ - ۶۹۴
۳۵۵		میرزا علي يوسف خاني	۷۰۸	- ۷۰۷	- ۷۰۱ - ۷۰۰
۶۰		میرزا عيسى ترخان	۷۱۰	- ۷۰۹
- ۴۰۱	- ۴۰	میرزا غازي بيگ	۲۷۱	...	میرزا عبد الرضا
۴۸۲			میرزا عبد السبحان فوجدار
		میرزا غياث الدين علي آصف	۷۳۶	...	آله آباد
۵۸۴	۱۰۷	خان بخشي			میرزا عبد الله پسر میرزا
		میرزا غياث الدين محمد			عزيز كوكه مخاطب به سردار
		معروف به غياث بيگ	۶۹۳	...	خان
۱۲۸	...	طهراني	۶۱۹	...	میرزا عبدالله مغل
۶۰		میرزا فریدون خان برلاس	- ۴۰۲	۲۳۵	میرزا عزیز كوكه

میرزا فقیر اللہ	۵۰۴ - ۵۰۵	میرزا محمد پسر افضل خان	۱۴۸
میرزا فولاد بیگ پسر خداداد		میرزا محمد پسر میر بدیع	۷۷۴
برلاس و احوال ملا محمد		مشہدی	۴۲۲
تقوی	۵۹	میرزا محمد تقی نظیری	۱۲۶
میرزا قلی	۵۵۶	میرزا محمد حکیم	۴۸۲
میرزا قوام الدین جعفر بیگ		۵۱۱ - ۵۱۲ - ۶۲۷	۴۳۸ - ۴۵۴ - ۴۶۵
مخاطب بہ آصف خان	۴۲ - ۱۰۷ - ۱۰۹ - ۱۱۰	میرزا محمد سعید	۲۷۲
میرزا کاظم	۳۲۰	میر محمد شریف پسر اسلام	۱۶۶
میرزا کامران	۶۴ - ۶۵	خان مشہدی	۵۵۵ - ۴۷۶ - ۳۷۴
۶۶	۳۷۴ - ۴۷۶ - ۵۵۵	میرزا محمد ہاشم خلیفہ سلطان	۵۵۶ - ۵۵۷ - ۵۶۷ - ۶۱۸
۶۶	۳۷۴ - ۴۷۶ - ۵۵۵	...	۶۳۲
میرزا کوکہ	۶۸۲ - ۶۸۷	...	۶۲
میرزا گدا	۵۰۴ - ۵۰۵	میرزا محمد یار	۴۶۱
میرزا لشکری پسر مخلص خان		میر محمدون	۲۲۴
...	۷۲۴	میرزا مظفر حسین صفوی	۵۹
...	۷۲۴	میرزا معالی قلعه دار گلبرگہ	۱۶۳
میرزا محمد افضل	۴۸۹	...	۹۲
میرزا محمد پسر حکیم		میرزا مقیم نقشبندی	۶۱
مسیح الزمان	۴۹۰	میرزا مکرم خان صفوی	

* حرف نون *	
نادر شاه ۵ - ۳۵۷ - ۳۶۰ -	۵۴۸ میرزا نجف خان بہادر
۴۰۸ - ۴۶۵ - ۴۶۶ - ۵۰۳ -	۲۷۱ میرزا منوچہر ...
۸۲۲ - ۸۲۳ - ۸۲۸ - ۸۲۹	۵۹ میرزا میروک (ضوی خان
۳۶۱ - ۳۶۲	۵۸۶ میرزا نعمت اللہ ...
۳۶۸ - ۳۶۴	میرزا نوندر (یا بوندر یا نوندر)
۸۳۴ - ۸۳۲	۷۷۶ - ۲۱ .. مفوی
۶۳ -	۵۷۶ میرزا نورالدہر ...
۳۰۰	میرزا نورالدین پسر میرزا
۵۳۴ - ۶۳	غیاث الدین آصف خان
۴۱۰ .. (قوم)	۹۳ - ۹۲
۹۶ ..	۳۷۵ میرزا نورالدین محمد
نثار محمد خان شیر جنگ	۶۰ .. میرزا والی
۴۶۵	۳۹۵ - ۳۹۴ میرزا ہندال
۳۰۵ - ۲۶۹	۴۰۸ میرزا یار احمد اصفہانی
۶۳ نجابت خان میرزا شجاع	۶۲ میرزا یار علی بیگ
۲۴۳ نجم الدین علی خان	۱۰۹ - میرزا یوسف خان
نجیب الدولہ شیخ علی خان	۶۲۷ - ۵۵۷ - ۵۱۵ ..
۶۳ .. بہادر	۵۹ - میرزا یوسف خان (ضوی
	۶۴۸ - ۵۰۹ - ۱۲۶ ..
	۷۱۶ .. میوان (قوم)

۷۵۷	فحیب الدولہ نجیب خان
نصرت خان (یا) نصیر خان	۵۴۷ - ۶۳
(یا) نصیری خان	۲۶۹	نذر بے (اتالیق امام قلی خان)
نصیر الدولہ ملاقات جنگ	۶۳	۷۶۷
نصیرالدین محمد - مہایوں	۱۹۶	نذر بیگ اوزبک خان
پادشاہ ملقب بہ جنگ	۴۴۱	نذر بیگ تغائی
اشیانی (شف - جنگ)	۸۲۳
اشیانی ()	۷۷۷ - ۷۶۹	نذر محمد خان
۶۴ - ۹		نذر محمد خان والی بلخ
۷۸ - ۷۵ - ۷۳ - ۶۶ - ۶۵		مشہور بہ یلنگتوش ۱۸۹ -
۳۷۳ - ۳۷۲ - ۳۴۳ - ۸۴		۲۶۰ - ۲۴۱ - ۲۰۲ - ۷۴۰
۲۹۶ - ۳۸۲ - ۳۷۵ - ۳۷۴		۷۶۷ - ۷۴۱
۴۷۶ - ۴۶۹ - ۴۶۸ - ۴۶۶		نذر محمد خان والی توران
۵۵۰ - ۵۰۷ - ۴۸۱ - ۴۷۹		۱۷۱ - ۴۲۱ - ۴۲۳ - ۴۳۸ -
۵۶۷ - ۵۵۶ - ۵۵۵ - ۵۴۴		۴۴۰ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳
۶۱۷ - ۶۱۶ - ۶۱۵ - ۶۱۳		نذر محمد سلطان ۴۳۶ - ۴۳۷
۶۲۴ - ۶۲۲ - ۶۱۹ - ۶۱۸		نرائین داس رائہور .. ۹۲
۶۵۵ - ۶۳۶ - ۶۳۵ - ۶۳۲		نورمل .. ۲۲
۶۹۳ - ۶۶۸ - ۶۶۱ - ۶۶۰		نصارای فراسیس ۲۴ - ۲۰
۸۰۱ - ۷۰۹		نصرت جنگ خاندوران ۷۵۶ -

۷۴۲ - ۷۲۸ - ۷۲۶ - ۷۲۲	خان .. ۸۰۶
۷۶۰ - ۷۴۹ - ۷۴۷ ..	نظام الدوله خان ۷۴۳ - ۷۳۹
نظام قلماق چرانچوبی بزم میرزا	۷۵۱ - ۷۵۲ - ۷۸۲ - ۷۸۳
۵۱۲ .. حکیم	۷۸۴ - ۸۱۱ ..
۶۳ .. نظر بہادر خویشگی	نظام الدوله اصفجاہ ۶۳ -
۴ .. نعمت خان عالی	۳۶۱ - ۳۶۵ - ۳۶۹ - ۳۷۰
نعیم بیگ پور اخلاص خان	نظام الدوله ناصر جنگ ۶۳
۱۵۱ حسین بیگ	نظام الدین احمد ۶۶۲
۵۳۰ نقیب خان قزینی	نظام الدین خان .. ۷۹۷
۶۳ نقیب خان میرغیاث الدین	نظام الدین علی .. ۵۸۴
۹۵ .. نڈھو (یا) نڈھو	نظام الملک آصف جاہ (شف -
نواب اصف جاہ ۳ - ۱۲ -	اصف جاہ) ۶۳ - ۲۹
۱۷ - ۱۸ - ۲۱ - ۲۵ - ۲۶	۲۸۷ - ۲۵۸ - ۳۶۱ - ۳۶۳
۲۷ - ۳۰ - ۳۲ - ۴۱	۵۰۷ - ۵۲۳ - ۵۴۰ - ۵۸۲
۸۳۲ - ۲۵۴	۷۵۰ - ۷۹۳ - ۸۳۴ ..
۲۹ .. نواب اصفجاہ ثانی	نظام الملک دکئی ۱۶۱ -
۴۰ - ۳۱	۱۸۸ - ۳۹۱ - ۳۹۷ - ۵۱۶
نواب امیرالممالک صلابت جنگ	نظام الملک فتح جنگ بہادر
۳ - ۲۱ - ۲۲ - ۲۳ - ۲۴	نظام شاہ ۲۰۹ - ۲۶۳
۳۰ - ۲۹ - ۲۷ - ۲۶ - ۲۵	۵۱۸ - ۵۱۹ - ۵۲۵ - ۷۰۲

۳۹	۴۱ - ۳۴ - ۳۱ ..
۳۳ - ۳۱ نواب یومین الدوله	۴۴۹ .. نواب ہائے
۴۴۶ .. نوازش خان	۳۷ نواب سالار جنگ بہادر
- ۶۳ نوازش خان عبدالکافی	نواب شجاع الملک بہاسات جنگ
۴۰۱ - ۴۳	۳۴ - ۲۸ - ۲۷
۲۳۸ - ۴ نورالحق	نواب صلابت جنگ امیر الممالک
نور الدین پسر عم آصف خان	(شف - نواب امیر الممالک)
۵۶۲ - ۵۶۱	۲۱ - ۳
۶۳ .. نور الدین قلی	نواب مصمم الدوله شاہ نواز
نور الدین محمد جہانگیر پادشاہ	خان خوافی (مصذب
ملقب بہ جنگ مکانی	کتاب) ۱۶ - ۱۴ - ۱۱
(شف - جنگ مکانی)	۱۷ - ۱۹ - ۲۰ - ۲۱ - ۲۲
- ۱۱۶ - ۱۱۱ - ۹۳ - ۹ - ۴	- ۲۷ - ۲۶ - ۲۵ - ۲۴ - ۲۳
- ۱۳۰ - ۱۲۹ - ۱۱۸ - ۱۱۷	- ۳۳ - ۳۲ - ۳۱ - ۳۰ - ۲۹
- ۱۴۶ - ۱۳۴ - ۱۳۲ - ۱۲۱	۳۸ - ۳۷ - ۳۵ ..
- ۱۵۴ - ۱۴۳ - ۱۵۱ - ۱۴۸	۳۵۶ .. نواب فتح جنگ
- ۱۶۷ - ۱۶۲ - ۱۵۸ - ۱۵۵	۲۹ نواب نظام الدولہ ثانی
- ۱۸۵ - ۱۸۲ - ۱۷۴ - ۱۷۲	نواب نظام الدولہ شہید
- ۲۰۶ - ۱۹۸ - ۱۹۰ - ۱۸۸	نامر جنگ ۱۲ - ۳
- ۲۵۹ - ۲۲۰ - ۲۰۸ - ۲۰۷	- ۳۸ - ۲۴ - ۲۰ - ۱۹ - ۱۸

۷۳۷	- ۴۰۲ - ۴۰۳ - ۴۰۴ - ۴۰۵
۶۳	..	نور قليچ	- ۴۰۷ - ۴۰۹ - ۴۱۰ - ۴۱۱
		نور محل (مهر النساء) دختر ميرزا	- ۴۸۱ - ۴۸۴ - ۴۸۵ - ۴۹۶
۱۳۰		غياث بيگ (- ۵۱۶ - ۵۲۵ - ۵۲۷ - ۵۵۸
۵۱۱		نوروز بيگ قاقشال	- ۵۳۰ - ۵۴۱ - ۵۴۷ - ۵۷۱
۴۷۹	..	نورجى سفيدونى	- ۵۷۳ - ۵۷۵ - ۵۷۷ - ۵۸۳
		نول بائي مخاطب براني	- ۵۸۸ - ۴۴۳ - ۴۶۷ - ۴۷۲
۳۲۰	- ۶۸۸ - ۶۹۰ - ۶۹۱ - ۶۹۳
۳۶۶	..	نول راى كايتمه	- ۷۰۴ - ۷۰۶ - ۷۰۸ - ۷۱۱
		نيرابت خان (يا) ديانم خان	- ۷۱۳ - ۷۱۷ - ۷۲۱ - ۷۲۲
۵۶۲	- ۷۲۳ - ۷۳۴ - ۷۳۵ - ۷۳۶
۶۳		نيرابت خان عرب	- ۷۳۷ - ۷۴۰ - ۷۴۲ - ۷۴۸
		نيكو سير پسر بادشاه - زاده	- ۷۴۹ - ۷۷۴ - ۷۷۵
۳۳۱	..	محمد اكبر	۱۹۳ .. نور العيان
			نورالله خان پسر اسدالله خان
			۳۳۵
			نور جهان بيگم (مهر النساء) دختر
۶۰۱	- ۴۲ - ۱۳۰
۶۰۲	..	رتوزيان (قوم)	- ۱۳۱ - ۱۴۶ - ۱۵۱ - ۴۱۰
۶۰۱		رتو شورزبانى (قوم)	- ۵۷۴ - ۶۹۰ - ۷۰۶ - ۷۹۹

* حروف واو *

۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۷ - ۴۳۸ -	وجیه (یا) جهیه (یا) جهتیہ
۴۳۹	۱۰۵
ونکت رام زمیڈنار پڙگنڈ پراس	۱۰۹
سرکار ایلمکڈنل (یا) پراس	وزارت خان متخلص بگرامی
۲۵۶ سرکار یلمکڈنل	۲۶۷ - ۱۷
۱۴۴ ونکت رازو	۶۳ وزیر جمیل
	۳۸۷ وزیر جمیل بیگ
	وزیر خان ۸۱ - ۸۲ - ۱۶۰ -
	۶۹۴
* حرف ها *	
۲۸۷ هادي خان	۶۳ وزیر خان حکیم الدین
۶۳ هادي دان خان	۶۳ وزیر خان محمد طاهر
۲۰۱ هادي دان خان انصاری	۶۳ وزیر خان مقیم نام
۵۸۵	۲۶۹ وزیر خان نائب برهانپور
۶۳ هاشم خان پسر قاسم خان	۶۳ وزیر خان هردي ..
۶۷۱	۳۱۱ وزیر معظم جعفر خان
۶۴۰ هانسو پسر عماد	رقاص حاجي ایلچی نذر محمد
هدایمت الله پسر تربیت خان	۴۸۶ خان والی توران
۴۹۷ - ۴۸۲	۶۳۸ ولی انگه
۴۲۲ هزاره (قوم)	۶۴۵ ولی بیگ ذر القدر
هزبر خان خلف الہردي	۴۳۳ - ۴۳۲ ولی محمد خان

ہمت خان میر بخشہ ۲۲۰ -	۶۳	..	تخان
۴۷۴			ہمایون پادشاہ ملقب بہ
ہمت خان میر عیسیٰ ۶۳			جنت. آشیانی (شف
ہوشدار خان ۶۳ - ۲۱۶	- ۹		جنت آشیانی)
ہوشنگ پسر سلطان دانیال	۶۴ - ۶۵ - ۶۶ - ۷۳		
۷۱۴	- ۲۴۳ - ۷۸ - ۸۴ -		
ہیرہ کنیز دائی دل آرام مرضعہ	- ۳۷۳ - ۳۷۴ - ۳۷۵		
نور جہان بیگم ۱۳۳	- ۳۸۲ - ۳۹۶ - ۴۶۶ - ۴۶۸		
ہیمو بقال ۶۶ - ۶۷ - ۷۳ -	- ۴۶۹ - ۴۷۶ - ۴۷۹ - ۴۸۱		
۸۴ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۰ -	- ۵۰۷ - ۵۰۸ - ۵۰۹ - ۵۵۵		
۵۴۹ - ۵۵۶ - ۶۱۳ - ۶۱۴ -	- ۵۵۶ - ۵۶۷ - ۶۱۳ - ۶۱۵		
۶۲۳	- ۶۱۶ - ۶۱۷ - ۶۱۸ - ۶۱۹		
	- ۶۲۲ - ۶۲۴ - ۶۲۲ - ۶۳۵		
	- ۶۲۶ - ۶۵۵ - ۶۶۰ - ۶۶۱		
	۶۶۸ - ۶۹۳ - ۷۰۹ - ۸۰۱		
	- ۲۱۷ - ۸۰۷		ہمت خان
	۸۱۰ - ۸۱۱		
یادگار علی سلطان طالش (یا)	- ۴۵۲		ہمت خان بہادر
طانش	۴۵۳ - ۶۰۷	
یادگار عمزادہ پیرزا یوسف خان	۶۳		ہمت خان سپہدار خان

* حرف یا *

۵۸۴	یمین الدوله آصفجاهی	۶۷۰	..	رضوی
	یمین الدوله آصف خان	۳۷۲	..	یار بیگ
	خانخانان سپهسالار (شف -	۳۵۰	..	یار علی بیگ
۱۵۶ -	آصف خان)	۸۲۶	..	یار محمد
۱۵۷ - ۱۷۴ - ۱۷۵ - ۱۹۵ -		۴۳۲ - ۴۳۳ -		یار محمد خان
۲۷۸ - ۳۱۱ - ۴۲۹ - ۴۵۴ -		۴۳۶
۴۸۶ - ۵۳۱ - ۵۷۷ - ۷۲۴ -		۲۷۴		یاقوت بن نوح عم
۷۸۶	..	۷۴۳ - ۶۱۰		یاقوت خان حبشی
۱۷	یمین الدوله منصور جنگ	۷۵۰		یاقوت خدارزد خان
۲۵۵ - ۲۵۷	یوسف خان	۲۴۲ - ۲۴۳		یحیی پاشا
۲۵۶	یوسف خان (رز بهانی			یعقوب خان پسر ابراهیم خان
۶۳	یوسف خان کشمیری	۲۰۰
	یوسف خان ران حسین خان	۶۳		یعقوب خان بدخشی
۶۳	تکریه	۶۴		یکه تاز خان عبدالله بیگ
۱۰۶ -	یوسف زئی (قوم)	۶۴ -		یانگتوش خان بهادر
۲۷۸ - ۴۸۱ - ۵۱۱ - ۵۵۹ -		۴۲۷ - ۴۴۸
۵۲۹ - ۴ -	یوسف محمد خان	۱۷۲ - ۱۶۸		یمین الدوله
	یوسف محمد خان تاشکندی	۱۸۰ - ۲۰۸ - ۴۱۸ - ۷۱۳ -		
۴۱۸ - ۱۷۷ - ۶۴	..	۷۱۴ - ۷۴۵ - ۷۶۱

۶	..	یولم بیگ	۶۳	یوسف محمدخان کوکلتاش
۲۶	..	یهود		یولبارس خان (یا) یولبارش
۷۰	● ..	ییلان کریمی	۱۹۵	یولم بهادر اوزبک

تمام شد اسماء مردمان و قبائل و اقوام

و يتلوه اسماء المواضع

منظر دوم در اسمای مواضع و قلعجات

و آبہا و کوشہا وغیرہ

		* حرف الف *	
۱۵۴	.. آب لاہور	۴۳۶	.. آب آمویہ
۱۱۶	اب مانچرا (یا) مانچرا	۷۳۷ - ۷۰۸ - ۱۵۳	آب بہت
۴۱۷ - ۱۷۷	۵۸۶ - ۵۶۶	آب بیاض
۴۱۴	.. آب موس	۱۱۷	.. آب پن پن
۴۶۶	.. آب مہذری	۷۵۷ - ۷۰۷ - ۱۶۰	آب تبتی
۷۶۰ - ۷۵۳	.. آب نرودہ	۵۴۵	.. آب جمدا
	اندرائیجان (یا) انزابیجان	۱۵۰	.. آب جون
۸۲۳ - ۷۳۳ - ۳۷۱	..		آب جوی یعنی دریائے جونپور
۳۹۷	.. آسیر	۱۷۹	..
۲۷۵ - ۱۶۳	.. اشام	۴۳۷	.. آب چیکون
۶۵۰	.. اک محل	۷۱۴	.. آب چیتل
- ۷۵ - ۷۰ - ۶۹ - ۶۸	آگرہ	۳۷۳	.. آب سذدہ
- ۹۰ - ۸۹ - ۸۴ - ۸۳ - ۸۲		۴۷۷	.. آب غوربند
- ۱۵۸ - ۱۵۶ - ۱۵۲ - ۱۰۸		- ۱۱۶ - ۱۱۵	آب گنگ
- ۲۳۷ - ۲۲۵ - ۲۰۴ - ۱۷۵		۳۹۸ - ۳۸۶
- ۳۱۵ - ۳۰۹ - ۲۹۳ - ۲۵۳			

۸۲۲ - ۸۰۳ - ۸۰۰ ..	- ۳۹۰ - ۳۷۶ - ۳۲۲ - ۳۳۱
۶۷۵ .. اجردھن	- ۴۶۶ - ۴۶۰ - ۴۲۸ - ۴۰۷
۷۷۲ .. اجینا	- ۵۴۹ - ۵۴۶ - ۵۲۸ - ۵۱۶
۷۵۱ - ۳۴۹ - ۲۲۵ * اجین	- ۶۲۸ - ۶۱۰ - ۵۶۶ - ۵۶۲
۷۹۸ - ۱۱۶ اجینہ (یا) اجنہ	- ۶۴۱ - ۶۳۷ - ۶۳۲ - ۶۳۰
احمد آباد (یا) احمد آباد	- ۶۷۲ - ۶۶۶ - ۶۶۱ - ۶۴۹
گجرات (شف - صوبہ	- ۷۱۳ - ۶۹۴ - ۶۷۹ - ۶۷۳
- احمد آباد گجرات) ۹۱ -	- ۷۲۶ - ۷۲۴ - ۷۱۶ - ۷۱۴
- ۹۸ - ۹۷ - ۹۶ - ۹۵ - ۹۴	۷۳۸
- ۱۷۴ - ۱۵۶ - ۱۳۵ - ۹۹	۲۳۱ آندیر
- ۲۳۹ - ۲۳۷ - ۱۹۶ - ۱۷۹	۳۰۰ ابراہیم آباد سونہرہ
- ۶۶۰ - ۵۲۸ - ۲۹۹ - ۲۴۰	۳۸۵ .. اتارہ
- ۶۷۸ - ۶۷۷ - ۶۷۶ - ۶۶۱	۲۵۴ - ۱۹۱ .. آنک
- ۶۹۵ - ۶۹۴ - ۶۸۹ - ۶۸۲	اجمیر (شف - صوبہ اجمیر)
۷۴۸ - ۷۱۳ - ۶۹۸ ..	- ۲۶۰ - ۲۵۴ - ۲۱۶ - ۱۵۱
۵۶۲ .. احمد شان	- ۴۰۱ - ۳۳۵ - ۳۰۰ - ۲۶۳
- ۱۲۳ - ۱۲۱ احمد نگر	- ۴۹۵ - ۴۵۵ - ۴۴۷ - ۴۰۲
- ۲۶۸ - ۲۶۳ - ۱۹۲ - ۱۴۳	- ۵۹۵ - ۵۴۳ - ۵۱۳ - ۵۰۹
- ۴۵۵ - ۴۵۳ - ۳۱۲ - ۲۶۹	- ۶۷۴ - ۶۶۹ - ۶۴۶ - ۵۹۶
- ۶۰۹ - ۵۲۸ - ۵۱۸ - ۵۰۴	- ۸۹ - ۷۸۸ - ۷۶۵ - ۶۸۸

۲۴۸	..	اعزآباد	۶۱۰ - ۶۵۹ - ۶۹۸ - ۶۹۹
۱۹۷	..	اعظم نگر بنگاپور	۷۰۲ - ۷۰۴ - ۷۴۵ - ۷۴۶
۵۵۵	..	افغانستان	۷۸۳ - ۷۸۸ - ۸۱۴
		اکبرآباد (شف صوبہ اکبرآباد)	۱۹۳ - ۶۰۷
		۱۱۳ - ۱۳۵ - ۱۵۰ - ۱۶۰	۲۵۹
		۱۶۳ - ۱۸۲ - ۲۱۶ - ۲۱۹	۵۹۹
		۲۳۲ - ۲۷۶ - ۲۹۶ - ۳۰۹	ارکات (یا) ارکات ۲۰ - ۲۴
		۳۲۳ - ۳۳۳ - ۳۰۱ - ۴۰۷	۳۰۲ - ۳۸
		۴۲۹ - ۴۳۰ - ۴۵۹ - ۴۶۰	۷۶۷
		۴۶۳ - ۴۶۴ - ۴۹۲ - ۵۰۶	استنبول
		۵۱۱ - ۵۲۶ - ۵۳۸ - ۵۳۹	اسلام آباد ۴۲۰ - ۴۲۷ - ۴۲۹
		۵۴۰ - ۵۷۶ - ۵۸۸ - ۵۸۹	اسلام آباد متھرا ۱۷۹ - ۲۷۳
		۵۹۵ - ۶۱۰ - ۷۳۶ - ۷۶۲	اسلام پوری مع - عرف بہ
		۷۴۵ - ۷۸۰ - ۷۹۹ - ۸۱۰	برم پوری (یا) اسلام آباد
		۸۱۵ - ۸۱۸ - ۸۱۹ - ۸۳۱	برم پوری ۳۱۴ - ۴۹۸
		اکبر ذکر (یا) اکبرنگر ہنگالہ	۶۰۷ - ۸۱۰
		۱۱۸ - ۱۳۷ - ۱۳۸ - ۲۰۰	اسلام گدھہ عرف راہیری ۲۹۲
		۲۱۳ - ۲۱۴ - ۲۱۸ - ۶۶۴	اشتی (یا) آشتی ہوار ۱۸۸
		الذہ (یا) للذہ ۵۸۷	اصفہان ۱۲۸ - ۴۳۸ - ۸۲۴
		الہ آباد (شف - صوبہ الہ آباد)	۹۰

۳۵۰	- ۲۳۱ - ۲۲۲ - ۱۷۸ - ۱۲۴
انکر فیروز گدھے (یا) انکر و	- ۳۶۷ - ۳۶۵ - ۲۹۹ - ۲۷۸
۱۹۳ .. (یا) انکیر	- ۴۴۷ - ۴۴۵ - ۴۴۴ - ۳۹۸
۴۶۴ انکی تکی دکن	- ۵۲۵ ۵۱۹ - ۴۵۳ - ۴۵۷
۲۹۲ .. انڈی	- ۶۷۰ - ۶۲۸ - ۵۹۵ - ۵۴۷
۸۲۳ .. انیورن	- ۷۶۱ - ۷۳۶ - ۷۰۸ - ۶۸۱
- ۵۷۴ - ۲۴۶ - ۲۴۵ ارچین	۸۱۰ - ۸۰۱ - ۷۸۵ ..
۴۹۸ - ۵۷۵	- ۷۱۱ - ۴۶۷ امرکوت
۱۱۶ ارچھے (یا) ارچھے	۸۲۹
۷۵۴ - ۵۸۷ .. اردگیر	امبھتی پوری (یا) پورب
اردھے (شف - صوبہ اردھے)	۱۳۹
- ۸۶ - ۸۵ - ۷۷ - ۷۵	۷۲۸ .. انبہ پاتر
- ۲۵۰ - ۲۴۸ - ۲۰۴ - ۱۸۲	۴۱۴ .. انتابور
- ۳۶۷ - ۳۶۵ - ۳۶۳ - ۳۰۰	۷۲۸ .. انتور
- ۴۹۴ - ۴۶۵ - ۴۱۰ - ۳۶۸	۲۰۹ .. انجرائی
۸۲۲ - ۸۱۴ - ۶۲۷ - ۴۹۷	۷۹۲ .. اندجان
۵۹۶ - ۴۰۲ - ۱۰۹ اردپور	۴۳۶ - ۴۲۱ اندخود
۷۱۳ - ۶۸۸	۷۷۰ - ۱۷۰ .. اندراب
اردیسہ (شف - صوبہ اردیسہ)	۴۲۷ .. اندوچھے
- ۱۸۵ - ۱۳۷ - ۱۳۶ - ۸۶	اندر (شف پرگنہ اندور)

ایران زمین ۴ - ۹۰	۳۹۴ - ۳۹۷ - ۱۹۴ - ۳۲۳
۱۰۷ - ۱۲۵ - ۱۶۷ - ۱۷۸ ۴۱۰ - ۴۱۱
۱۸۹ - ۲۱۱ - ۲۱۲ - ۲۲۳	۶۲۴ - ۶۴۰ - ۶۴۲ - ۶۴۳
۲۲۷ - ۲۲۸ - ۲۳۵ - ۲۴۳	۶۵۴ - ۶۷۱ - ۶۸۱ - ۷۸۵
۲۸۲ - ۴۲۵ - ۴۲۶ - ۴۳۷	ادرنکج .. ۳۴۷
۴۴۵ - ۴۷۶ - ۴۹۰ - ۴۹۵	اورنگ آباد ۱۵ - ۱۷
۴۹۷ - ۵۰۷ - ۵۵۷ - ۵۹۱	۱۸ - ۲۱ - ۲۶ - ۲۹ - ۳۰
۶۳۶ - ۷۴۰ - ۷۶۵ - ۸۰۶	۳۱ - ۴۰ - ۱۶۵ - ۱۶۷
۸۲۵ - ۸۲۴	۲۰۵ - ۲۰۶ - ۲۱۷ - ۲۴۰
۲۷۹	۲۵۵ - ۲۶۳ - ۲۶۶ - ۳۰۴
۷۹۶ - ۶۰۶	۲۴۸ - ۳۵۱ - ۳۶۰ - ۳۶۲
ایلیچچور ۲۹ - ۱۴۰ - ۱۸۶	۳۶۹ - ۴۶۳ - ۵۲۲ - ۵۲۳
۲۱۱ - ۲۴۷ - ۲۷۰ - ۴۸۲	۶۱۰ - ۷۸۹ - ۷۹۱ - ۸۰۶
۷۹۲ - ۷۱۹	اورنگ گدهه .. ۴۱۴
* حرف با *	
با با خاتون .. ۴۷	اورنگجهه (یا) اورنگجهه ۸۷ -
بار ۷۶۳	۴۲۸ - ۴۱۶
بارهمولہ کشمیر .. ۶۹۷	ایدنر .. ۱۰۷ - ۹۱
باریک آب .. ۵۶۵	ایران (یا) ایران دیار (یا)

۱۷۴ ..	بحیرة	۱۴۵ - ۱۴۴ ..	باسم
- ۴۳۷ - ۴۳۵ - ۱۹۰	بخارا	۵۳۳ ..	باغ اعز آباد
۷۹۸ - ۴۳۰ - ۴۳۹ - ۴۳۸		۳۱ ..	باغ بیگم
۷۰۲ ..	بدان دیس	۱۶۰ ..	باغ زین آباد
-	بدخشان (یا) بدخشانان	۷۳۴	باغ سعادت آباد
- ۱۹۸ - ۱۷۰ - ۱۶۲ - ۶۵			باغ فرمانبری (یا) باغ فرج
- ۴۲۰ - ۳۷۲ - ۲۸۰ - ۲۲۱		۲۱۷ ..	فیازعی
- ۴۴۰ - ۴۳۸ - ۴۳۶ - ۴۲۱		۵۶۷ ..	باغ کامران
- ۶۱۸ - ۵۸۸ - ۴۸۸ - ۴۴۲		۴۴۲ ..	باغ هوان
- ۷۷۰ - ۷۶۹ - ۷۶۷ - ۶۴۹		۵۳۲ - ۲۳۰	باغ نور منزل
۸۱۹ - ۷۷۶ - ۷۷۴ - ۷۷۳		۴۱۰ ..	باغقر آباد ملتان
۳۷۱ ..	بدن پورہ پی پی	- ۵۸۶	بالا پور (یا) بالا پور برار
- ۱۸	برار (شف صوبہ برار)	۷۲۶ - ۷۰۵ - ۶۹۹
- ۲۱۱ - ۴۰۰ - ۲۹ - ۲۲ - ۱۹			بالاکھات (یا) بالاکھات دکن
- ۳۵۴ - ۲۹۰ - ۲۷۱ - ۲۴۰			(یا) بالاکھات کرناٹک
- ۵۲۲ - ۳۷۱ - ۳۷۰ - ۳۵۶		- ۵۱۷ - ۳۱۲ - ۱۴۲ - ۱۱۱	
- ۶۸۲ - ۵۹۷ - ۵۸۶ - ۵۸۴		- ۷۰۳ - ۵۲۱ - ۵۱۹ - ۵۱۸	
- ۷۴۵ - ۷۲۶ - ۷۰۴ - ۶۹۹		۷۵۳ - ۷۵۱ - ۷۰۵ - ۷۰۴	
- ۷۶۳ - ۷۶۲ - ۷۵۵ - ۷۵۳		۳۵۶ - ۳۵۵ - ۳۵۴	بالکنڈہ
۸۲۴ - ۷۹۲ - ۷۸۸ ..		۷۶۱ ..	باندهو

۷۸۸ - ۷۸۹ - ۷۹۲ - ۷۹۹	برج شیر حاجی .. ۵۸۱
۸۰۴ - ۸۰۵ - ۸۲۴	بردوان ۱۹۴ - ۳۹۹ - ۴۰۰
۴۷۴ .. (دریا)	برزده .. ۹۷
۴۹۸ ..	برهان پور (شف صوبه برهان پور)
۴۲۶ - ۱۹۹	بست .. ۱۲۴ - ۱۴۰ - ۱۴۱ - ۱۴۲
بست صوبه پیدر (شف -	۱۴۳ - ۱۴۷ - ۱۴۸ - ۱۵۱
پرگنه بست) ۸۱۷	۱۵۷ - ۱۵۹ - ۱۶۵ - ۱۶۷
بست پور .. ۵۵۴	۱۷۵ - ۱۸۰ - ۱۸۶ - ۱۹۷
بست گدھه .. ۴۹۹	۲۰۵ - ۲۱۵ - ۲۱۷ - ۲۲۳
بصره ۲۴۱ - ۲۴۲ - ۲۴۳	۲۲۴ - ۲۲۸ - ۲۴۰ - ۲۷۱
.. .. ۵۷۸ - ۴۹۰	۲۷۲ - ۲۷۶ - ۲۹۰ - ۳۲۶
بغداد .. ۲۴۲ - ۹۱	۳۶۲ - ۳۷۲ - ۳۹۰ - ۳۹۹
بکلانه (مضاف خندیس)	۴۲۵ - ۴۶۲ - ۵۱۶ - ۵۱۷
۴۱۵ - ۳۹۰ - ۴۱۳ - ۴۳۸	۵۱۹ - ۵۲۰ - ۵۲۸ - ۵۳۹
۴۲۲ ..	۵۸۷ - ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۸۷
بلخ ۲۵ - ۱۶۲ - ۱۶۹	۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۵ - ۷۰۶
۱۷۰ - ۱۷۱ - ۱۹۰ - ۱۹۹	۷۰۷ - ۷۱۸ - ۷۲۱ - ۷۲۲
۲۲۱ - ۲۵۲ - ۲۵۹ - ۲۶۰	۷۲۶ - ۷۲۹ - ۷۳۶ - ۷۳۸
۲۸۰ - ۳۷۲ - ۴۲۰ - ۴۳۱	۷۴۲ - ۷۴۶ - ۷۴۸ - ۷۵۰
۴۳۳ - ۴۳۶ - ۴۳۸ - ۴۴۰	۷۵۳ - ۷۵۷ - ۷۵۸ - ۷۸۷

بذدر سورت (شف - سورت)	۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳ - ۴۴۴
۱۴۵ - ۱۴۷ - ۱۴۶ - ۱۴۷	۴۶۱ - ۴۷۷ - ۴۸۷ - ۴۸۸
۲۱۱ - ۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۸۶	۴۸۹ - ۴۹۴ - ۵۸۸ - ۵۹۷
۳۲۸ - ۳۷۳ - ۴۱۲ - ۵۰۴	۷۴۰ - ۷۶۷ - ۷۶۸ - ۷۶۹
۸۲۱ - ۵۷۸	۷۷۰ - ۷۷۳ - ۷۷۴ - ۷۷۷
۲۱۱ .. بذدر عباسي	۸۲۵
۵۷۸ - ۴۹۰ بذدر لاهري	بلدہ برهانپور (شف - برهانپور)
۱۸۳ .. بذدر هوگلي	۷۸۷
۴۱۴ .. بذدر هيا چل	۷۴ .. بلدہ گور
۴۲۷ - ۴۲۰ بذدر ييل كهذد	۶۱۴ .. بلدہ لاهور
بذکا پور (يا) بيکا پور د (يا)	۴۳۴ بل سالار (يا) ييل سالار
۱۹۳ .. بذکا پور	۱۰۵ .. بارچستان
بذکاله يا بذگ (شف - صوبہ	۲۱۳ - ۲۷۷ - بذارس
بذکاله) ۲۴ - ۷۴ - ۷۷	۳۸۶ - ۳۹۴ - ۴۰۰ - ۷۸۴
۸۶ - ۸۷ - ۸۹ - ۱۰۵ - ۱۰۷	۵۲۴ - ۶۸۴ بذدر بلازل
۱۱۸ - ۱۱۹ - ۱۲۰ - ۱۳۶	بذدر بهلچري يا - بهلچري
۱۳۷ - ۱۴۱ - ۱۴۲ - ۱۴۸	يا - بهلچري (شف -
۱۵۳ - ۱۶۳ - ۱۷۸ - ۱۸۱	بھلچري) ۲۰ - ۲۴ -
۱۸۲ - ۱۸۳ - ۱۸۵ - ۱۹۴	.. ۲۵ - ۳۴ - ۳۵ - ۳۶۸
۲۱۳ - ۲۲۲ - ۲۳۴ - ۲۵۱	بذدر ديو .. ۶۸۴

۲۶۳	بني نگر عرب آتذور قوال	۲۷۵ - ۲۹۰ - ۲۹۳ - ۲۹۹
	بودن مضاف فاذاير (شف	۳۰۰ - ۳۲۲ - ۳۲۳ - ۳۶۵
۳۵۴	بزرگنه بودن)	۳۹۱ - ۳۹۲ - ۳۹۴ - ۳۹۵
۲۴۸	بوریه (يا) پوریه	۳۹۶ - ۴۰۴ - ۴۰۳ - ۴۶۰
۵۱۸ - ۱۴۳ - ۱۴۰	هاتوري	۴۷۲ - ۴۷۳ - ۵۱۱ - ۵۱۳
۵۱۱ - ۴۷۴ - ۴۷۳	بهائي	۵۲۵ - ۵۵۱ - ۵۵۸ - ۵۶۱
۵۹۳	بهادر پور بنارس	۵۹۳ - ۵۹۴ - ۶۳۳ - ۶۳۴
۸۰۴ - ۷۸۹	بهادر پوره	۶۴۰ - ۶۴۱ - ۶۴۲ - ۶۴۴
۷۹۶ - ۶۰۶	بهادر گدده	۶۴۹ - ۶۵۰ - ۶۵۱ - ۶۵۲
- ۸۷	بهار (شف - صوبه بهار)	۶۵۵ - ۶۵۶ - ۶۶۵ - ۶۶۵
- ۱۷۹ - ۱۱۸ - ۱۱۶ - ۱۱۰		۶۷۰ - ۶۸۰ - ۶۸۶ - ۷۰۷
- ۲۵۱ - ۲۱۳ - ۱۹۱ - ۱۸۱		۷۱۶ - ۷۲۱ - ۷۴۱ - ۷۵۸
- ۳۹۳ - ۳۹۲ - ۲۹۸ - ۲۷۹		۸۱۰ - ۸۱۹ - ۸۲۱ - ..
- ۴۵۳ - ۴۴۵ - ۴۰۰ - ۳۹۶		بنگش ۱۲۷ - ۴۲۵ - ۵۶۶
- ۴۹۷ - ۴۷۳ - ۴۷۲ - ۴۵۴		۵۹۳
- ۶۳۳ - ۶۱۵ - ۵۴۷ - ۵۱۳		بنگشات
- ۶۴۲ - ۶۴۱ - ۶۴۰ - ۶۳۹		بنگ ر بهار (شف - صوبه بنگ
- ۶۵۶ - ۶۵۵ - ۶۵۱ - ۶۴۴		د بهار) ۴۷۸ - ۵۵۸
- ۷۰۸ - ۶۸۵ - ۶۸۰ - ۶۶۴		بني شاه درک .. ۲۹۲
- ۷۷۴ - ۷۳۶ - ۷۳۲ - ۷۱۳		بني شاه گدده ۵۰۲ - ۶۰۸

۵۲۱	بہار	۷۷۵	بہار
بہار (یا) بہار (یا) بہار (یا) بہار	۵۹۷ - ۱۸۹	بہار	بہار
۴۹۸ - ۲۷۰	۴۵۰	بہار	بہار
بہار (شف - پرگنہ بہار)	۴۱۷ - ۱۷۷ - ۲۶	بہار	بہار
۸۳	۷۲۹	بہار	بہار
۵۵۵	بہار یا منہسا مضافات شیراز	بہار	بہار
بہار (یا) بہار	۲۴۲	بہار	بہار
۲۸۴	۵۰۹	بہار	بہار
بہار	۵۴۷	بہار	بہار
۱۴۵ - ۱۴۳ - ۱۶	۵۲۵	بہار	بہار
بہار	۸۱۴ - ۱۸۲	بہار	بہار
۱۴۸ - ۱۶۸ - ۱۶۳ - ۱۹۳	بہار (یا) بہار	۹۶	بہار
۲۰۱ - ۲۳۲ - ۲۳۸ - ۲۳۹	۴۹۸ - ۴۷۸	بہار	بہار
۲۴۷ - ۲۴۳ - ۲۵۴	۳۰۳ - ۱۰۵ - ۸۹	بہار	بہار
۲۸۸ - ۳۰۷ - ۳۰۲ - ۳۱۲	۳۹۵ - ۵۲۹ - ۴۳۴ - ۸۰۰	بہار	بہار
۴۱۸ - ۴۵۲ - ۴۵۷ - ۵۰۷	۸۲۹ - ۸۲۸ - ۸۲۵	بہار	بہار
۵۱۸ - ۵۲۹ - ۵۳۴ - ۵۴۸	۷۴۴	بہار	بہار
۵۹۴ - ۵۹۷ - ۵۹۸ - ۵۹۹	۱۵۴	بہار	بہار
۷۱۹ - ۷۴۲ - ۷۵۴ - ۷۵۶	۵۴۴	بہار	بہار
۷۶۳ - ۷۹۲ - ۷۹۵ - ۸۰۲	۸۲۲	بہار	بہار
۸۰۶ - ۸۱۰ - ۸۳۳	بہار	بہار	بہار
بہار	بہار	بہار	بہار
۳۹۰ - ۷۱۲ - ۷۵۳	بہار	بہار	بہار
بہار (شف صوبہ بیدر) ۲۶	بہار	بہار	بہار

پتھان (شف پرگنہ پتھان)	۱۷۷ - ۱۷۸ - ۳۵۰ - ۳۶۵
۴۸۳	۵۳۶ - ۵۶۹ - ۸۰۶ - ۸۱۴
پتھری ۳۵۶ - ۳۸۹ - ۷۰۰	بیر (یا) بیگانون (شف پرگنہ
پتن (یا) پتن کجرات ۹۶ -	بیر) ۱۷۵ - ۱۹۷ - ۴
۹۸ - ۹۹ - ۲۳۵ - ۲۳۶	۴۱۸ - ۸۱۵ - ۷۲۶ - ۷۴۵
۳۸۰ - ۴۷۲ - ۵۱۱ - ۶۶۰	۷۶۲
۶۶۲ - ۶۷۵ - ۶۷۶ - ۶۷۸	بیضوارہ ۱۹۵ - ۲۰۳ - ۲۱۰
۷۴۵ - ۶۹۴	۸۰۱
پڈنہ (شف - سورنہ پڈنہ) ۱۱۶ -	بیسول ۴۱۵
۲۸۲ - ۲۱۳ - ۲۲۲ - ۲۵۹	بیضاپور ۷۲۸
۲۸۷ - ۳۲۳ - ۳۲۶ - ۳۴۰	بیگانیر ۳۴۴ - ۳۷۸
۳۹۳ - ۴۴۵ - ۴۵۴ - ۴۷۳	
۵۱۳ - ۵۲۵ - ۵۵۳ - ۶۳۱	
۶۳۴ - ۶۴۱ - ۸۳۱ ..	
پڈنہ جالندھر ۲۰۵ - ۲۰۰	پاتھری ۲۶۸
پر سوزر ۳۶۰	پانباتی (یا) پانپاتی ۲۵۰
پرگنہ الور ۴۸۴	پانڈیہ بیگانون (یا) بیگانون
پرگنہ امیتھی (یا) امیتھی	۷۸۳
۱۹۵	پانی پت ۵۳۳ - ۶۲۳
پرگنہ اندور ۳۵	پامان گھاٹ ۷۳۹ - ۷۵۳
	پیلی ۱۳۷ - ۱۹۴

* حرف پے *

پرگنہ دکلور سرکار ناندیور ۵۸۲	پرگنہ بسمت سورہ بیدر ۸۱۷
پرگنہ ہندیہ ۵۶۳ ..	پرگنہ بون، مضاف ناندیور ۳۵۴
پرگنہ پونالہ ۵۰۱ ..	پرگنہ بولاس سرکار ایلمکڈل
پرگنہ ۱۱۴ - ۱۶۸ - ۱۸۷	(یا) بولاس سرکار یلمکڈل
۲۰۸ - ۵۰۷ - ۷۴۴ - ۷۵۲	۲۵۶
پرگنہ ۷۸۲ - ۷۶۱	پرگنہ بہانیر ۲۲۸ ..
پرگنہ پشاور ۲۵۰ - ۲۵۴ - ۲۸۱	پرگنہ بیپاک ۸۳ ..
پرگنہ ۳۰۰ - ۴۸۱ - ۸۳۰ ..	پرگنہ بیر ۷۲۶ ..
پنجاب (شف - سورہ پنجاب)	پرگنہ پتھان ۴۸۳ ..
۶۶ - ۶۸ - ۷۸ - ۸۲ - ۹۰	پرگنہ جایس ۱۳۹ ..
۱۷۴ - ۲۰۵ - ۲۹۷ - ۳۷۵	پرگنہ جلمکانون سورہ ہزار ۸۳۵
۳۷۸ - ۴۸۲ - ۵۸۴ - ۵۱۵	پرگنہ چنددار ۲۲۱ ..
۵۳۲ - ۵۳۳ - ۵۴۹ - ۶۰۳	پرگنہ سامانہ ۴۷۹ ..
۶۱۱ - ۶۱۳ - ۶۱۴ - ۶۲۳	پرگنہ سردر ۶۳۷ ..
۶۲۸ - ۶۴۶ - ۶۴۷ - ۶۴۸	پرگنہ سنگرور ۲۱۲ - ۶۲۸
۶۴۹ - ۶۵۰ - ۶۵۶ - ۶۶۶	پرگنہ شان [بان] ۵۹۵ ..
۶۶۷ - ۷۲۸ - ۷۷۴ - ۷۸۱	پرگنہ شجاعت پور ۷۵۵
پرگنہ ۸۱۰	پرگنہ کلپاک ۲۵۶ ..
پرگنہ ۵۴۰	پرگنہ کوکاک ۱۲۴ ..
پرگنہ ۱۲۴	پرگنہ نگرچند ۱۶۰ ..

۳۹۶ - ۳۲۹ ..	تبریز	۴۱۴ ..	دونار خاندیس
۴۱۴ ..	تپلی	۵۰۱ ..	پون گده
۷۳۷ ..	تربت		په ولچهری (یا) په واچهری
	ترچنداپای (یا) ترچنداپلی	- ۲۴ - ۲۰	(یا) په واچهری
۲۰۵	۳۶۸ - ۳۵ - ۳۴ - ۲۵
۲۸۳ - ۱۴۴۲	توکستان	* حرف قا *	
۷۳۸ ..	ترمک		
	ترنکلاواری (شف - ذلعه	۴۷۳ ..	قاچور
۷۴۷ ..	ترنکلاواری (۱۶۹ ..	قارا گده
۷۷۴ - ۴۹۷ - ۲۹۳	ترهت	۲۵۷ ..	قاریکده
۴۹۹ ..	تغلق آباد	۷۶۷ ..	تاشکند
	تکورتی (یا) تکورتی مضاف	۴۵۵ - ۴۴۸	قالب اناساگر
۳۲۴ ..	اردیسه	۲۹۲ ..	قالب بهکر
۳۴۷ ..	تل کوکن	۷۲۹ ..	قالب سهندی
- ۱۱۵	تلنگانه (یا) تلنگ	۷۱۳ ..	قالب کانگریه
- ۲۵۵ - ۲۰۱ - ۱۴۸ - ۱۳۶		۷۹۱ ..	قالب کلان
- ۵۸۷ - ۵۸۵ - ۴۱۰ - ۳۹۸		۷۶۰ ..	قالب کانون
- ۷۶۳ - ۷۵۰ - ۷۴۵ - ۷۰۷		۷۷ ..	قالب آباد
۷۹۳	۱۸۰ ..	ست
۳۷۹	۷۵۷ ..	تپتی (آب)

	تنگ شیر (یا) تنگ شر ۴۲۲
	توران (یا) توران دیار ۱۰۹ -
تازہ	۱۷۰ - ۱۷۱ - ۱۸۹ - ۴۰۰ -
۳۹۲ - ۴۷۳ - ۵۱۱ - ۶۴۲ -	۴۰۹ - ۴۳۳ - ۴۳۶ - ۴۳۹ -
۶۵۰ - ۶۴۴	۴۴۴ - ۴۸۶ - ۵۰۳ - ۵۶۵ -
تتہہ (یا) تہتہہ (شف - صوٹہ	۵۸۸ - ۵۸۹ - ۶۷۳ - ۷۶۸ -
تتہہ) (تتہہ)	۷۶۹ - ۸۲۳ - ۸۳۲ - ۸۲۴ -
۱۳۹ - ۱۴۰ -	تورکل (یا) نورکل ۲۸۸
۱۷۲ - ۱۷۳ - ۲۲۶ - ۳۰۳ -	تورزا حصار .. ۲۹۳
۲۹۵ - ۴۸۳ - ۵۱۲ - ۵۳۲ -	تورہ .. ۴۹۵
۶۵۴ - - ۹۹۷ - ۸۲۸	تورن .. ۴۲۲
	تہارہ (یا) تہارہ (یا) تہارہ
	۷۷۴
جالڈپور ۵۱۷ - ۷۲۷ - ۷۴۵	تہانہ انڈی ۳۵۷
حالڈھوہ ۱۰۵ - ۳۷۹ - ۵۴۹	تہانہ چانی .. ۷۷۹
جالڈہ ۱۶۱	تہانہ کوتھامیر .. ۲۴
جالور ۶۷۸ - ۶۹۴	تہانہ گندمک .. ۲۵۱
جام ۴۷۸ - ۶۲۲	تہانہ میسوری .. ۴۹۸
جامکھیری ۱۶۱	تہانیسر .. ۷۱۹ - ۸۰۵
جانپہی (یا) جاتپہی ۲۳۰	تیراہ .. ۱۰۷ - ۱۰۹
جانڈانڈیر ۹۷ - ۴۶۶	

* حرف جیم *

۸۲ - ۸۶ - ۱۲۵	جونپور	جایس مضاف لکھنؤ (شف
۱۷۹ - ۲۱۲ - ۳۸۶		پرگنہ جایس) ۱۳۹ - ۱۹۵
۳۹۵ - ۴۲۵ - ۴۹۷		جگتا ۲۲۰
۵۲۵ - ۵۹۳ - ۶۲۶		جگدلک ۲۷۶
۶۳۱ - ۶۳۲ - ۶۳۵		جگدیس پور ۳۹۶
۶۵۳ - ۶۶۲ - ۶۹۷	..	جلال آباد ۳۵۰ - ۲۵۱ - ۴۳۹
جڑنہ گدھہ (یا) جونا گدھہ		جلکانون صوبہ ہزار ۸۳۵
(یا) چونہ گدھہ مضاف		جمو ۱۲۷ ۲۵۰ - ۲۶۸
صوبہ کجرات ۴۰۲	 ۵۳۰
۵۲۵ - ۶۸۲ - ۶۹۳ - ۶۹۵		جنت آباد عرف گور ۵۵۷
۴۲۸ ..	جہانسی	جنیر (یا) جنیر دکن (یا)
جہانگیرنگر سے - روف بدھاکہ		قلعہ جنیر (شف قلعہ
۱۶۴ - ۱۸۵ - ۲۱۹	..	جنیر) ۱۲۲ - ۲۰۸
۴۴۸ ..	جینٹارن	۵۲۷ - ۷۱۳ - ۷۲۱ - ۷۴۵
۴۸۷ ..	جیمت پور	.. ۷۶۹ - ۷۴۸ - ۷۶۹
۴۳۸ ..	جیٹھون	جڑنہ پور ۳۷۸ - ۳۴۰ - ۴۴۷
* حرف چے *		
۱۶۴ ..	چانگام ۸۰۲ - ۵۹۵
۲۰۵ (یا) چاکتہ		چولہ پیر ۴۱۵
		جون ۲۴۴ - ۶۲۰ - ۷۷۸
	 ۸۳۱

۴۱۰ ..	چهار درواز	۴۱۹	چاندرا
۴۲۷ ..	چهار توره	۲۷۲ - ۲۷۰	
۶۱۲ ..	چیتل درک	۴۴۶ ..	چاندی
- ۵۵۱	چیتور (یا) چیت پور		چنگوہ (یا) چنگوہ (یا)
۸۰۳ - ۶۴۶		۴۱۷ - ۱۷۷	چنگوہ
۳۵ ..	چیناپتن	۷۴۳ ..	چکلاتھانہ
		۸۳۱ ..	چکلہ آڑا
		۸۰۱	چکوٹی (یا) چکوٹی
			چمار کونڈہ از مکالات احمدنگر
- ۶۳۱ - ۵۵۳	حاجی پور	۷۴۶	
۶۸۱ - ۶۸۰ - ۶۴۱ - ۶۳۴		۲۴۹ ..	چناب
- ۹۷ - ۷۴ - ۶۷	حجاز	۴۱۴ ..	چنداپور
- ۲۷۳ - ۲۳۸ - ۱۲۵ - ۱۰۵		۴۵۶	چندن و مندن
- ۵۲۴ - ۳۸۴ - ۳۸۰ - ۳۷۷			چنددار (شف پرگنہ چندوار)
- ۶۳۱ - ۶۱۹ - ۵۷۷ - ۵۵۰		۲۲۱	
۶۸۳ - ۶۴۹ - ۶۳۲ ..		۱۵۴ ..	چنگیز ہٹی
۲۳۵ - ۲۲۰	حرمین شریفین	۸۰۵ ..	چوہڑہ
- ۴۴۹ - ۲۶۲	حسن ابدال		چورا گڈھہ مضاف سوہیہ الہیہ
۵۶۰ - ۵۵۹		۷۶۲ - ۵۲۷ - ۲۰۱ - ۸۰	
۴۱۶ ..	حصار ایرج	۶۶۱ - ۶۳۹	چوسا (یا) چوسا
۵۱۸ ..	حصار بیہر		

* حرف حا *

۶۴۸	حصار بهرن	۶۹ - ۸۸ -	خاندیس (
۳۰۶	حصار توننا	۱۰۱ - ۲۱۵ - ۳۲۷ - ۳۶۲ -	
۲۰۹	حصار چاندور	۳۶۳ - ۳۶۴ - ۳۶۹ - ۳۹۰ -	
۲۰۹	حصار دهرپ	۴۱۲ - ۴۱۳ - ۴۶۲ - ۵۲۲ -	
۳۷۲	حصار شانمان	۵۳۱ - ۶۷۰ - ۶۷۰ - ۶۸۵ -	
۲۰۹	حصار کاجنه (یا) کاجنه	۶۹۸ - ۷۰۰ - ۷۰۲ - ۷۰۴ -	
۲۰۹	حصن راجدهر	۷۴۲ - ۷۴۵ - ۷۵۱ - ۷۵۲ -	
۷۹۹	حصن کلیان	۷۶۳ - ۷۸۸ -
۲۳۱	حاب	۷۹۲	خانزوان نگر ..
۵۰۶	حیدر آباد (شف - صوبہ)	۴۷۴	ختا
۲۳ - ۲۵ -	حیدر آباد (۲۸۹ ۳۱۲	خجسته بزیان
۲۴ - ۳۰ - ۳۲ - ۳۴ - ۴۰ -		۳۲۷ - ۳۳۰ - ۳۳۳ - ۳۵۷ -	
۴۱ - ۱۶۷ - ۲۳۸ - ۲۵۴ -		۲۶۴ - ۳۶۹ - ۴۱۵ - ۵۲۹ -	
۲۵۵ - ۲۵۶ - ۲۶۳ - ۳۰۲ -		۴۰۹ - ۸۰۳ -
۳۰۴ - ۳۰۵ - ۳۶۸ - ۳۶۹ -		۸۲۷ - ۸۲۹	خدا آباد
۴۵۸ - ۴۶۳ - ۵۰۷ - ۵۳۶ -		۱۲۸ - ۱۸۹ - ۲۵۸ -	خراسان
۶۶۴ - ۷۹۵ - ۷۹۷ - ۸۰۲ -		۴۲۱ - ۴۳۳ - ۴۲۴ - ۴۷۱ -	
.. ۸۰۸ - ۸۲۲ - ۸۳۴ -		۴۹۴ - ۵۰۸ - ۵۸۸ - ۶۶۷ -	
	• حرف خا •	۷۳۷ - ۷۴۰ - ۸۲۳ -	..
	خاندیس (شف - صوبہ)	۸۰۰	خضر آباد ..

۲۳۳ -	دار السلطنۃ لاہور	۴۷۴	..	خضر پور
۷۷۲ - ۲۴۳	۴۰۹	..	خلد مکان موسوم بخلد آباد
۱۶۹	دار الملک دہلی	۱۷۰	..	خدا جان
۴۹۷	درہنگہ	۳۱۳	..	خنچہ
۴۲۳	در ازادہ مالوڑی	۴۷۷	..	خواجہ اوش
۱۷۱	درگ کز و شانمان	۴۷۷	..	خواجہ سیاران
۳۶۶	دریا گنج	- ۶۶۸ - ۶۶۷ - ۱۴	..	خواف
- ۴۸۸ - ۴۸۴	دریای بہت	۸۲۵
۷۴۱	خوافی پورہ - یا خوافی پورہ
۵۰۲	دریا بہیور	۶۶۷ - ۲۶۳	..	لاہور
۷۲۹	دریای تبتی	۲۷۶
۵۷۵	دریای جمنا	۳۶۳ - ۸۵
- ۴۰۰ - ۳۷۶	دریای جون	
۵۳۳ - ۴۹۷
۵۶۷	دریای چذاب	- ۲۳۳	..	دار الخلافۃ آگرہ
دریای چنبل (یا) چیتل		- ۲۴۰ - ۲۳۸ - ۲۳۷ - ۲۳۶	..	
۷۵۹ - ۷۲۴	- ۷۷۸ - ۶۴۷ - ۶۳۹ - ۶۳۱	..	
- ۶۶۵ - ۶۳۲	دریای سندھ	- ۷۹۹ - ۷۸۶ - ۷۸۱ - ۷۷۹	..	
۸۰۰ - ۶۹۷	۸۳۲ - ۸۲۲ - ۸۰۳ - ۸۰۰	..	
۶۲۶	دریای سون		..	دار الخلافۃ شاہجہان آباد ۱۳۹

• حرف دال •

۱۹۸ - ۱۹۹ - ۲۰۱ - ۲۰۲	دریای کشکا ۲۸۸ - ۳۱۲
۲۰۶ - ۲۱۱ - ۲۲۱ - ۲۲۲ ۴۹۹ - ۶۱۲
۲۲۳ - ۲۲۴ - ۲۲۵ - ۲۲۶	دریای گنذک .. ۶۳۴
۲۳۲ - ۲۳۳ - ۲۳۷ - ۲۴۵	دریای گنگ (یا) گنکا ۱۳۸ -
۲۵۳ - ۲۵۴ - ۲۵۵ - ۲۶۰	۳۹۶ - ۴۰۰ - ۴۰۴ - ۴۵۳
۲۶۱ - ۲۶۳ - ۲۶۸ - ۲۶۹	.. ۴۷۳ - ۴۲۶ - ۴۳۴
۲۷۰ - ۲۷۲ - ۲۷۶ - ۲۸۷	دریای مانجرا .. ۳۹۸
۲۹۵ - ۳۱۲ - ۳۱۵ - ۳۲۶	دریای نروده ۲۰ - ۳۹۰ -
۳۳۰ - ۳۳۳ - ۳۴۱ - ۳۴۸ ۷۵۸ - ۷۶۲
۳۵۱ - ۳۵۶ - ۳۵۸ - ۳۶۱	دشمن سوان ۱۰۷ - ۱۰۹
۳۶۴ - ۳۶۹ - ۳۹۸ - ۴۱۲	دک پیراهه مضاف صوبه مالوه
۴۳۰ - ۴۶۲ - ۴۶۲ - ۴۷۸ ۲۰۵
۴۸۷ - ۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۱۲	دکن (شف صوبه دکن) ۸ -
۴۱۶ - ۵۱۷ - ۵۲۰ - ۵۲۲	۱۵ - ۱۶ - ۱۷ - ۱۸ - ۲۰ -
۵۲۸ - ۵۴۳ - ۵۴۲ - ۵۶۵	۴۷ - ۱۰۱ - ۱۰۲ - ۱۱۱ -
۵۸۱ - ۵۸۴ - ۵۸۵ - ۵۸۶	۱۱۵ - ۱۲۰ - ۱۲۳ - ۱۴۰ -
۵۹۹ - ۶۵۴ - ۶۵۹ - ۶۶۰	۱۴۱ - ۱۴۲ - ۱۴۳ - ۱۴۴ -
۶۶۶ - ۶۸۱ - ۶۹۸ - ۷۰۱	۱۴۵ - ۱۴۶ - ۱۴۶ - ۱۶۵ -
۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۴ - ۷۱۰	۱۷۵ - ۱۸۴ - ۱۸۸ - ۱۸۹ -
۷۱۸ - ۷۱۹ - ۷۲۱ - ۷۲۲	۱۹۲ - ۱۹۴ - ۱۹۶ - ۷۹۱ -

دهار (مضاف صوبہ مالوہ)	۷۳۷ - ۷۴۲ - ۷۴۷ - ۷۴۹
۵۳۴ - ۳۴۳	۷۵۱ - ۷۵۶ - ۷۵۸ - ۷۶۳
دهار دور ۱۷۸ - ۱۹۸ - ۷۱۲	۷۶۹ - ۷۷۲ - ۷۷۴ - ۷۸۳
۷۲۷ - ۷۴۵ - ۷۶۲ - ۷۶۳	۷۸۶ - ۷۸۷ - ۷۸۸ - ۷۸۹
۷۸۷	۷۹۳ - ۷۹۴ - ۷۹۵ - ۷۹۸
۱۳۷ - ۱۳۹ - ۱۹۵	۸۰۱ - ۸۰۲ - ۸۰۵ - ۸۰۹
دها سونی ۱۱۴ - ۲۴۶ - ۷۵۳	۸۱۱ - ۸۲۰ - ۸۲۲ - ۸۳۲
دهرپ (یا) دهرپ ۲۰۸	۸۳۴
۲۰۹	دزآب ۵۹۲
دهرنگانوہ ۷۲۸	دو آبہ پتھہ جالندھر ۲۰۵
دهنکوٹ (یا) ر نکوٹ موسوم	دوارکا ۶۸۳
بمعظم نگر ۲۴۹	دولت آباد ۲۷ - ۲۸ - ۱۲۱
دهلی (شف صوبہ دهلی)	۱۷۶ ۱۸۶ - ۱۸۷ - ۱۸۸
۱۸ - ۲۳ - ۴۵ - ۷۲ - ۷۳	۲۰۸ - ۲۱۰ - ۲۲۴ - ۳۲۳
۷۴ - ۷۸ - ۸۴ - ۱۵۸	۴۳۰ - ۵۱۷ - ۵۲۱ - ۵۲۳
۱۸۱ - ۲۱۰ - ۲۱۵ - ۲۲۶	۵۳۶ - ۶۰۹ - ۶۲۳ - ۷۱۸
۲۲۸ - ۲۴۱ - ۲۴۸ - ۲۷۸	۷۲۶ - ۷۲۷ - ۷۲۸ - ۷۳۲
۳۲۲ - ۳۲۶ - ۳۲۸ - ۳۴۶	۷۴۵ - ۷۴۷ - ۷۵۲ - ۷۶۲
۳۶۷ - ۳۷۷ - ۳۸۵ - ۴۰۳	دوک ۷۷۸ - ۷۷۹
۴۴۶ - ۴۵۷ - ۴۶۸ - ۴۶۹	دزنگر دور ۹۵ ۲۸۸

۲۶ - ۲۴	راجپنڌري	۴۷۱ - ۴۷۹ - ۵۱۱ - ۵۴۰
۸۳۳ - ۸۳۲ - ۳۴	..	۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۲ - ۶۱۳
۶۹۶	راج پڊيله	۶۲۱ - ۶۲۳ - ۶۴۶ - ۶۷۴
۶۰۷	راجگدهه	۶۹۳ - ۷۰۰ - ۷۰۸ - ۷۰۹
۱۵۴	راجور	۷۲۳ - ۷۴۲ - ۷۵۱ - ۷۸۱
۷۲۷	راجوري	دهليءَ ڪهنه .. ۸۰۰
۵۱۲ - ۱۷۵	رامپوري	دهمتپهري .. ۶۴۷
۵۳۷	رامدرة	دهولپور ۴۲۹ - ۷۱۴ - ۷۲۳
۴۱۳	راہگير (مضاف بکلاڻه) ۷۵۹ - ۷۸۰
۶۶۲	راوي (آب)	دهوندا .. ۴۹۰
۱۹۴	راه تلنگانه	ديپال پور (يا) ديپال پور مالوه
۸۰۵ - ۷۹۵	راهيزي ۸۹ - ۶۷۵
۷۴۶ - ۱۵۷	راي باغ	ديتنا ۵۹۰
۷۸۳ - ۶۸۱	راي سين	دينور ۳۷۱
۴۳۴	رباط بريان	ديوا پور ۳۰۶
۴۵۳ - ۲۱۹	رخنگ	ديوگدهه ۲۲۳ - ۲۷۰ - ۵۲۶
۵۹۸	رسول پور	۵۳۱ - ۵۸۲ - ۷۵۵ - ۷۶۲
- ۳۲۲	رنڌپور (يا رنڌپور)	ديول کانوڻ ۱۷۵ - ۵۲۳ - ۷۲۷
۶۴۷	..	
۸۲۴ - ۷۳۵ - ۲۴۳	روم	

*** حروف را ***

راجپنڌري (يا) راجنڌري (يا)

۴۱۵	سالوتہ	۱۲۳ -	رہنگیرہ (یا) رہنگیرہ
۴۱۵	سالہیر موسوم بہ سلطان گدھہ	۷۳۳ - ۷۳۴
۴۱۵	(قلعہ)	۴۲۰	رہیل کھند
۷۷۳	سام چاریک	۵۶۷ - ۵۶۶ - ۱۹۸	رہتاس
۴۷۹	سامانہ (پرکنہ)	۱۳۸ (ی)
۲۵	سافور		
۱۷۴	سارہ		
۲۶۳	سبز ہنگلہ	۱۰۶ - ۱۰۵	زاہستان
۱۳۰	سیبا (یا) سیبا	۵۶۵
۲۲۸	سنارہ	۳۸۴ - ۶۴	زمین دار
۷۹۹ - ۲۷۳	سنلج	۷۵۷ - ۶۱۸ - ۴۶۷	زمین آباد
۶۴	سجارد		زمین آباد باغ عالم آرای برہانپور
۶۱۲	سدھوت		معروف بہ اہو خانہ
۸۲۵	سرا	۷۹۰
۷۶۳	سرا دھرن		
۴۵۷	سرائی کوت کہجورہ		
(یا)	سرچشمہ منات کونکان	۵۳۷ - ۶۵۲	سانگانوں
۸۲۳	کولیکان (یا) کولکان		سارنگپور (یا) سارنگپور مالوہ
۵۵۵	سرخ آب	۶۰ - ۷۰ - ۲۳۵ - ۳۸۹
۳۶۴	سرکار بکلانہ	۷۵۱ - ۳۸۹

* حرف زا *

* حرف سین *

۷۵۸ - ۷۲۸ ..	سرونج	۵۸۶	سرکار بیجاگڑھ
- ۷۵	سرھنر پور (یا) ٹوہر پور		سرکار بیو مضاف صوبہ دکن
۷۶		(یا) صوبہ ارننگ آباد دکن
- ۳۷۵ - ۳۶۶ - ۳۵۹	سرھند	۱۷۳
۸۳۰ - ۴۲۳ - ۴۰۴	..	۸۳	سرکار چیتور
۴۱۴ ..	سرھنہ	۳۹۳	سرکار حاجی پور
۶۱۲ - ۳۵۳	سری رنگ پتن	۵۵۱	سرکار سنہل
۱۶۴ ..	سری گھات	۴۰۳	سرکار سورتھہ
- ۷۷۳ ۴۴۷ - ۴۴۶	سری نگر	۴۱۶	سرکار کالپی
۷۷۹ - ۷۷۸		سرکار کرک جہان آباد مضاف
۷۹۶ ..	سعد نگر	۵۴۰	الہ آباد
۴۷۹ ..	سفیدرون	۷۸	سرکار مانکپور
۳۷۷	سکندر آباد دہلی	۵۵۱	سرکار ماندو
۴۱۴ ..	سلطان پور	۵۸۲	سرکار نانندیر
	سلطان پور بلہری (یا) ملہری	۷۵۳	سرکار نذر بار
۲۷۷	۷۵۳	سرکار ہانڈیہ
- ۴۳۷ - ۴۳۵ - ۱۹۰	سمرقند	۶۶۱	سرکیچ (یا) سرکیچ
۷۶۷ - ۶۷۹ - ۴۴۱ - ۴۴۰	..	۶۹۵
- ۱۲۰	سموگڑھ (یا) سموگر	۷۷۸	سموگر
- ۲۷۳ - ۲۳۴ - ۲۱۵ - ۱۹۲	..	۳۸۵	سروراز

۲۲۸ - ۲۲۸ - ۲۱۲ - ۲۱۱	۷۷۴ - ۵۹۲ - ۲۹۵ ..
- ۲۲۸ - ۲۸۹ - ۲۸۶ - ۲۴۰	۴۷۴ .. سنار گانوں
- ۵۰۴ - ۴۱۴ - ۴۱۲ - ۳۸۳	۴۱۴ .. سنڀا چل
۸۲۱ - ۵۷۸ ۵۲۵ ..	- ۵۹۲ - ۳۷۲ - ۳۵۸ سنڀل
۶۸۴ - ۶۸۳ - ۵۲۴ سومنات	۷۴۲ - ۶۶۳ - ۶۲۴ ..
۶۳۰ .. سون	- ۵۲۱ - ۳۰ - ۲۹ سنڌ کھير
۶۵۶ .. سونپت	۵۲۳
۶۰۸ .. سوڌه	- ۶۹۷ - ۶۳۶ - ۳۷۳ سنڌ ۵
سهرزد که نام سابقش سرهند	- ۸۲۷ - ۸۲۶ - ۸۲۵ - ۷۱۱
۶۷ ... اضم	۸۲۹ - ۸۲۸
۷۶۱ - ۷۳۶ ... سھيڏه	۸۱۰ سنسني (يا) سينڙي
۳۶۰ - ۱۷۴ - ۸۵ سيالڪوٽ	۳۱۳ سنڪر (يا) سنڪھر
۵۵۵ ... سپاه آب	سنڪمڙير (يا) ضلع سنڪمڙير
۳۹۵ ... سيستان	- ۱۸۷ (يا) سنڪمڙير
- ۲۴ سيڪاڪل (يا) سيڪاڪول	۷۹۵ - ۷۴۵ - ۲۲۱ - ۲۰۸
- ۷۵۸ - ۵۰۷ - ۳۴ - ۲۶	۴۴۸ .. سوچت
۸۳۲	- سورت (يا) سورتھه (شف -
- ۱۹۵ - ۱۷۳ - ۱۳۹ هيروستان	- ۱۶ - ۱۵ بندر سورت)
- ۶۹۷ - ۵۲۹ - ۵۲۸ - ۲۷۷	- ۹۷ - ۹۶ - ۲۸ - ۲۴
۸۲۹ - ۸۲۶ - ۷۲۸ ..	- ۱۶۷ - ۱۶۶ - ۱۴۷ - ۱۴۵

۳۶۳ ... شکوه آبان	سیوی دره (یا) سیوودرها
- ۵۹۸ - ۵۹۶ - ۲۴۶ شولا پور	۸۲۶ (یا) سیوی دره
۸۱۰ - ۷۶۲	۸۹
۲۷۸ ... شهباز گدھه	
۲۳ ... شهر سانور	* حرف شین *
- ۵۵۱ - ۳۹۲ شهر گور	۳۶۳ ... شادی آبان
۶۴۴	۶۹۹ - ۲۵۷ شاه پور
- ۲۴۳ - ۱۴۵ - ۱۰۱ شیراز	- ۲۰۴ - ۲۰ شاهجهان آبان
۶۶۸ - ۳۷۲ : ...	- ۲۷۹ - ۲۴۴ - ۲۳۷ - ۲۱۲
۷۷۳ ... شیر پور	- ۴۰۸ - ۳۵۹ ۳۴۶ - ۳۱۵
	- ۵۳۳ - ۵۳۲ ۴۹۳ - ۴۵۷
	- ۵۹۴ - ۵۴۸ - ۵۴۷ - ۵۳۴
	- ۸۲۰ - ۷۷۹ - ۷۷۸ - ۷۷۲
	۸۳۰
۶۵۳ صحیح پور حوالی گاندھ	۸۳۰ ... شاه دھرا
۸۳۳ ... مکن بنڈیان	۳۵ ... شاه گدھه
۷۲۰ - ۴۹۵ مڈھان	۲۶۳ ... شاه گنج
- ۳۰۰ - ۲۶۰ صوبہ اجمیر	۴۲۱ ... شرمغان
۵۰۹	۸۲۷ ... شکاز پور
۹۱ صوبہ احمد آباد گجرات	۵۲۳ ... شکر کھیرہ
- ۴۶۳ - ۴۰۱ صوبہ اکبر آباد	
۸۱۰ - ۴۶۴	

*** حرف ماد ***

۸۱۴ - ۳۶۵	صوبہ آہ آباد - ۳۶۷ - ۱۱۰
۵۱۳ - ۲۵۹ صوبہ پتھہ	۵۹۵ - ۴۵۷ - ۴۴۴ - ۳۶۸
- ۲۰۵ - ۶۶ صوبہ پنجاب	۷۸۴
- ۶۱۴ - ۶۰۳ - ۵۱۵ - ۴۸۲	صوبہ اڑھہ - ۳۰۰ - ۱۸۲
۸۱۰ - ۶۴۹	۴۶۵ - ۳۶۵
۵۳۲ ... صوبہ تھہ	صوبہ اڑھہ - ۴۹۴ - ۱۸۵
۲۵۵ صوبہ ہیدرآباد	۴۹۷
- ۳۶۳ - ۳۶۲ صوبہ خاندیس	صوبہ بدو زبور نغر - ۴۴۵
۵۳۱ - ۳۶۴	صوبہ برار - ۲۱۱ - ۲۹ - ۱۸
۲۳۶ ... صوبہ دکن	۳۷۱ - ۳۷۰
۱۸۱ ... صوبہ دھلی	صوبہ برہانپور - ۸۳۴ - ۲۷۱
۷۷۶ - ۲۷۶ - ۲۶۱ صوبہ کابل	صوبہ بنگالہ (یا - بنگ - ۸۷ -
- ۱۴۰ - ۱۱ صوبہ کجرات	- ۶۶۴ - ۵۱۱ - ۴۷۲ - ۸۹
- ۴۰۳ - ۱۷۸ - ۱۴۷ - ۱۴۶	۶۶۵
۴۴۴	صوبہ بنگ د بہار - ۴۷۸
- ۲۱۵ - ۲۰۵ صوبہ مالوہ	صوبہ بہار - ۲۵۱ - ۱۱۰ - ۸۷
- ۴۷۷ - ۳۶۳ - ۳۶۲ - ۳۴۸	- ۱۹۷ ۴۷۳ - ۴۷۲ - ۳۹۶
- ۷۷۴ - ۷۵۳ - ۵۲۶ - ۴۷۸	- ۶۸۵ - ۶۶۴ - ۶۴۴ - ۶۴۰
- ۸۲۲ - ۸۱۶ - ۷۸۹ - ۷۸۳	۷۷۵ - ۷۷۴ - ۷۳۲ - ۷۱۳
- ۲۶۱ - ۱۷۲ صوبہ ملتان	صوبہ بیدر - ۳۵۰ - ۲۶

* حرف غین *		۸۲۶ - ۶۸۵ - ۴۰۱ ..
۵۰۰۸ ..	غازیپور	صوبہ نیر (یا صوبہ نیبر) ۲۶۳
۴۹۴ - ۱۷۰ - ۱۲۶	غزر بند	* حرف ظا *
* حرف فا *		ظفر آباد بیدر ۱۹۳ - ۶۳۵ -
۶۹۶ ..	فادرت	۷۸۸
۶۶۸ - ۳۷۲ ..	فارس	ظفر نگر .. ۱۸۶ - ۷۴۳
۷۸۷ ..	فتح آباد	* حرف سین *
۱۹۷ ..	فتح آباد دھاردر	عراق ۶۴ - ۶۵ - ۱۶۷ - ۱۷۴ -
- ۱۳۵ - ۱۲۹ - ۱۰۱	فتح پور	۳۷۲ - ۳۷۴ - ۳۹۵ - ۴۰۵ -
- ۶۷۷ - ۶۵۹ - ۶۵۲ - ۱۵۲	۴۳۹ - ۴۴۱ - ۴۶۷ - ۴۷۹ -
۶۸۰	۴۹۰ - ۵۵۴ - ۵۵۵ - ۶۱۳ -
- ۱۱۹ - ۱۰۸	فتح پور سیکری	- ۶۱۸ - ۶۱۶ - ۶۳۱ -
- ۵۸۷ - ۳۳۲ - ۳۳۱ - ۱۲۰	۶۳۶
۷۲۱	عراق عرب ۳۷۱
۴۶۳	فتح درازہ در حیدر آباد	عربستان ۵۸۲
۴۲۵ - ۱۲۵ ..	فراه	عظیم آباد پنہ ۳۶۵ - ۳۲۲
۴۹۶ - ۳۶۶ ..	فرخ آباد	عمان پور ۱۹۲
۲۰۷ ..	فرنگ	عذیر کوٹ ۷۵۱ - ۱۸۶
۸۲۹ ..	فیروز پور میوات	

		* حرف قاف *	
۶۴	.. قصبۀ جرهندي		
۵۵۲	قصبۀ جهجهر (يا) جهجهر		
۶۰۲	.. قصبۀ چشت	۴۳۲	.. قايق
۶۱۴	.. قصبۀ چمياري	۱۸۱	تواثبت (يا) تواتيمت
۷۸۶	قصبۀ خليل ساگر	۷۶۷ - ۴۴۰	.. قرشي
۲۴۵	.. قصبۀ خواف	۷۳۵ - ۷۳۳	.. قزوين
۶۴۵	قصبۀ دكدار جالذهر	۶۳۱	.. قصبۀ آثاره
۷۶۳	.. قصبۀ دهاراسين	۷۰۰	.. قصبۀ آشتي
	قصبۀ روهنگهيره (يا) روهنگهيره	۲۷۱	.. قصبۀ ايلچچور
۶۵۹	۵۵۴	.. قصبۀ بارهه
۴۶۸	.. قصبۀ زيواربي		قصبۀ بالسانه (يا) بايسانه
۷۷۲	قصبۀ سرورنج (يا) زورنج	۶۷۸
۵۴۱	.. قصبۀ سعيد آباد	۲۸۸	.. قصبۀ بدري
۷۷	.. قصبۀ سنديله	۶۲۸	.. قصبۀ بريلي
۴۷۰	.. قصبۀ سهرند	۷۲۷	.. قصبۀ بدير
۵۵۲	.. قصبۀ سيواس	۷۳۹	.. قصبۀ پاتور
- ۶۰۲ - ۶۰۰	قصبۀ قصور	۵۸۲	.. قصبۀ پتهري
۶۴۸ - ۶۰۴ - ۶۰۳	..	۳۵۶	قصبۀ پرميني (يا) پرميني
۶۲۵	.. قصبۀ كره	۶۴۹	قصبۀ تلننه (يا) تلننه
۳۷۵	.. قصبۀ كلانور	۳ ۱۳	قصبۀ جرن

۵۴۷	۴۶۵	..	قصبہ کھوک پور
۴۴۶	..	قلعہ آلہ آباہ	۹۹ - ۴۶۱	..	قصبہ گدھی
- ۵۸۵ - ۵۷۹	..	قلعہ اردگیر	۳۷۲	..	قصبہ لکھنور
۷۵۴	۲۹۷	..	قصبہ متھرا
- ۱۶۱	..	قلعہ ارسہ (یا) ارسا	۸۱۱
۷۵۴	۲۸۸
۲۰۹	...	قلعہ اہونٹ	۲	..	قطب پورہ اورنگ آباد
۷۹	...	قلعہ بازندھو	- ۹۸۵ - ۱۲۵ - ۸۹	..	قلعہ آسیر
۵۶۳	...	قلعہ برہلی	۷۰۶ - ۶۸۷
۴۳۱	..	قلعہ بست	- ۴۶۱ - ۱۵۲	..	قلعہ آگرہ
۱۷۳	..	قلعہ بہکر	۷۲۱ - ۴۹۳
۵۴۹	...	قلعہ بیانہ	۴۶۷ - ۱۵۳	..	قلعہ اٹک
- ۲۶۹ - ۲۰۱	..	قلعہ بیدر	- ۱۸۷ - ۱۲۱	..	قلعہ احمدنگر
۷۹۹ - ۷۸۳	۷۲۱ - ۷۰۴ - ۷۰۱
۶۴۰	...	قلعہ پنڈہ	۵۰۸	..	قلعہ اختیارالدین
۷۹۵	...	قلعہ پرنالہ	- ۱۴۹	..	قلعہ ارک خجستہ بڈیان
۵۲۷ - ۳۰۲ - ۱۷۸	..	قلعہ پریندہ	۳۴۳ - ۳۳۲ - ۲۸۹
۲۹۸	...	قلعہ پونار	- ۴۲۸ - ۳۳۱	..	قلعہ اکبر آباد
۲۵۶	..	قلعہ تار بکندہ			
۷۴۷	...	قلعہ ترینگ			

۷۵۱ - ۷۴۶ - ۷۳۳ - ۵۲۷	قلعہ ترچناپالی	۸۳۳	...
۷۵۴	قلعہ ترنگلوازی	۷۴۷	...
۱۹۸ - ۱۷۸	قلعہ دھارور	۱۶۱	...
۵۰۲ - ۲۹۳	قلعہ راجگڑھ	۴۴۵	...
قلعہ (ام سیج) (یا) (ام سیج)	قلعہ گانڈہ	۱۰۸	..
۱۸۷	قلعہ جنیر	۱۶۳ - ۲۲۱	
۷۹۳	قلعہ راہیری	۷۴۳ - ۷۴۷ - ۷۴۶	...
۷۸۴	قلعہ رایسین	۶۴۶	...
۵	قلعہ رنتھپور (یا) رنتھپور	۷۴۷	...
۲۰۹	قلعہ رولہ (یا) ارلہ	۲۰۹	
۷۱۳ - ۳۶۵	قلعہ روتاس	۴۳۸	...
۸۰۵ ۸۰۴	قلعہ سالمپور	۱۹۷	
۴۹۹	قلعہ ستارہ	۲۰۸ - ۲۹۸	
موسوم بفتح پور	قلعہ چاندور	۳۸۶ - ۳۶۵	
۶۲۸	قلعہ چاندہ	۵۰۸	...
۵۰۹	قلعہ چانار	۷۸	...
۶۷۶	قلعہ چتور	۸۳ - ۱۹۹	
قلعہ سیہوان (یا) سوان	قلعہ خنچی	۲۹۱	...
۶۹۷ - ۶۳۶	قلعہ دولت آباد	۲۶ ۳۷ -	
۶۲۷	قلعہ شیرگڑھ	۴۰ - ۴۱ - ۱۴۳ - ۴۳۰ -	

قلعہ غور	۱۶۲	..	قلعہ گدھہ پتلی (یا) پتھلی
قلعہ غوری	۷۷۶
قلعہ فیروز آباد	۶۲۵	..	قلعہ گلکنڈہ ۳۲ - ۳۰ -
قلعہ نڈھار	۵۱۲ - ۶۴
.. ..	۷۱۹	۷۰۵ - ۶۱۳ - ۵۲۸	قلعہ گوالیار ۷۵۹ - ۶۲۱ -
.. ..	۷۷۲
قلعہ کاکردن (یا) کاکردن - ۷۰	قلعہ لاہور .. ۶۹۳ - ۶۸۸
.. ..	۵۵۱
قلعہ کالہ	۷۴۳ - ۶۷۰	..	قلعہ مانکپور .. ۸۱
قلعہ کانگرہ	۱۳۰	..	قلعہ مانکوٹ ۵۵۱ - ۶۱۵
قلعہ کتک	۶۴۳	..	قلعہ ماہور .. ۱۴۲
قلعہ کتک بذارس موسوم باتک	قلعہ ماہولی .. ۷۴۶
بذارس	۶۶۵	..	قلعہ موی ۱۶۹ - ۲۲۱ - ۴۸۲ -
قلعہ کڈانہ (یا) کھڈانہ ۳۱۹
قلعہ کڈانہ موسوم بہ بخشڈہ	قلعہ موہنپور ۴۱۴ - ۴۰۳
بخش	۵۰۲	..	قلعہ میدرتھہ ۸۳ - ۵۱۰ -
قلعہ کوتلہ	۶۴۷	..	قلعہ ناسک .. ۴۰۰
قلعہ کہور	۷۷۶	..	قلعہ نانڈگدھہ .. ۴۵۶
قلعہ کھیلڈ (یا) کھیلڈا ۳۴۷ -	قلعہ نگر کوت .. ۶۴۷
..	۷۹۵ - ۵۰۲ - ۴۵۶	..	قلعہ نڈرک ۱۹۳ - ۸۰۲ -

- ۶۳۶ - ۶۲۲ - ۶۱۶ - ۶۰۵	قلعہ نذہبال عرف غازی پور
- ۷۵۰ - ۷۴۰ - ۷۲۰ - ۷۱۹	۳۱۲
- ۸۰۰ - ۷۸۲ - ۷۷۸ - ۷۷۳	۷۶۴ .. قلعہ نور پور
۸۲۷ - ۸۲۶ - ۸۲۳ ...	۳۴۸ ۳۱۲ قلعہ رانکنڈیرہ
- ۳۹۵ - ۳۷۲ - ۳۶۷ قنوج	۷۴۷ .. قلعہ ہوسل
- ۵۵۷ - ۴۴۳ - ۴۱۸ - ۴۱۲	۷۴۷ .. قلعہ ہریس
۷۰۳ - ۶۲۷	۷۳۳ .. قم
۴۳۲ قہستان	۲۵۵ قمر اکر عرف کرنول
	- ۷۶۷ - ۳۷۲ قندز یا قندز
	۷۷۰
	قندھار - ۶۴ - ۶۵ - ۱۲۹
	- ۱۸۹ - ۱۶۶ - ۱۴۶ - ۱۴۰
	- ۲۰۰ - ۱۹۹ - ۱۹۴ - ۱۹۱
	- ۲۷۳ - ۲۶۸ - ۲۶۱ - ۲۱۱
	- ۳۸۱ - ۲۷۴ - ۳۶۶ - ۲۸۰
	- ۴۱۰ - ۴۰۱ - ۳۹۵ - ۳۸۵
	۴۲۶ - ۴۲۵ - ۴۳۱ - ۴۲۳
	- ۴۴۴ - ۴۳۶ - ۴۳۴ - ۴۳۳
	- ۴۸۳ - ۴۸۲ - ۴۸۱ - ۴۶۷
	- ۵۹۱ - ۵۸۸ - ۵۴۹ - ۵۴۸
* حوف کاف تازی *	
کابل (شف - موبہ کابل)	
- ۱۱۰ - ۹۶ - ۹۵ - ۹۴ - ۱۳	
- ۱۷۱ - ۱۷۰ - ۱۳۶ - ۱۳۴	
- ۲۱۲ - ۲۱۱ - ۱۹۱ - ۱۹۰	
- ۲۴۷ - ۲۳۳ - ۲۲۷ - ۲۲۱	
- ۲۶۱ - ۲۵۹ - ۲۵۴ - ۲۵۰	
- ۲۸۳ - ۲۸۰ - ۲۷۹ - ۲۷۲	
- ۲۹۷ - ۲۹۰ - ۲۸۶ - ۲۸۴	
- ۳۹۵ - ۳۸۳ - ۳۷۴ - ۳۰۰	
- ۴۲۲ - ۴۲۲ - ۴۲۰ - ۴۰۴	

۲۶۸	..	کانگرہ	۴۳۱ - ۴۳۴ - ۴۴۳ - ۴۴۶
۲۵۰	..	کانوادھن	۴۴۵ - ۴۷۱ - ۴۷۶ - ۴۷۷
۴۷۴	..	کتراپو	۴۸۳ - ۴۹۷ - ۵۱۵ - ۵۲۳
۲۴۷	..	کتل انبہ گھات	۵۳۰ - ۵۵۵ - ۵۵۶ - ۵۵۹
۲۵۱	..	کتل چلک	۵۶۲ - ۵۶۷ - ۵۸۹ - ۶۱۷
۷۷۰ - ۴۲۰	..	کتل طول	۶۱۸ - ۶۲۲ - ۶۳۶ - ۶۳۷
۸۰۴	..	کتل فروداپور	۶۳۸ - ۶۴۵ - ۶۵۶ - ۶۵۷
۷۷۶	..	کتل گذگ	۶۶۶ - ۶۷۱ - ۶۷۲ - ۷۰۹
۷۹	..	کتنگہ	۷۳۶ - ۷۳۸ - ۷۴۰ - ۷۴۱
۱۹۴ - ۱۳۷	..	کتک	۷۶۹ - ۷۷۱ - ۷۷۶ - ۷۷۸
۶۸۳ - ۶۸۲	..	کچھہ	۸۲۸
..	..	کڑبہ (یا) کڑبہ	۱۰۷ - ۲۲۶ ..
۳۱۲ - ۲۱	۴۱۳
..	۶۱۳
۳۷۱	..	کرد سٹان	۶۵۱
۷۵۵	..	کرر ماندگانوں برار	۱۰۷ - ۳۱۸ - ۴۲۳
۶۷۹	..	کرومان	۵۲۶ - ۷۰۳ - ۷۲۸
۵۳۸ - ۲۷۲	..	کرناتک	۱۹۷ - ۳۵۷ - ۷۲۹
۸۱۴ - ۳۵۳	..	کرناتک بیجاپور	۴۱۴
..	..	کرناتک حیدر آباد	۵۴۰
۲۹۱	۲۷۹
۸۳۳ - ۳۶۴
..	..	کاشان	۲۲۶ - ۱۰۷ ..
..	..	کاشغر	۶۱۳
..	..	کالا بہار	۶۵۱
..	..	کالپی	۱۰۷ - ۳۱۸ - ۴۲۳
..	۷۲۸ - ۷۰۳ - ۵۲۶
..	..	کالنجور	۱۹۷ - ۳۵۷ - ۷۲۹
..	..	کالہ	۴۱۴
..	..	کامان بہاری	۵۴۰
..	..	کانٹ کولہ	۲۷۹

۸۰۶	کشفا	۸۲۲	کرنال (یا) کرمال
		کشمن گدھا	۳۷۱	کرنج کانوں
۳۱۲	اجمیر	- ۳۵۴ - ۳۰۲ - ۲۱	کرنول
۸۲۸ - ۸۲۷	کلات	۳۶۴
۵۹۹ - ۳۳۵		کلال بار دروازہ		کرودھ (یا) کرودھ (یا) کرودھیہ
۷۳۵ - ۳۵۰	کلانور	۱۹۴
۲۵۷	کلپاک		کرولمیر (یا) کوئہلمیر (یا)
۲۸۹	کلکھ	۲۵۹	کوئہنسلمیر
۱۷۰	کلہار	۴۴۵ - ۸۲	کوڑہ
-		کایان مضاف صوبہ بیدر ۱۹۲ -	۶۳۱ - ۶۲۷ - ۸۲	کوڑہ مانکپور
۷۸۳	- ۱۰۹ - ۱۰۲ - ۱۴	کشمیر
۶۱۲	کلپکوٹ	- ۱۳۸ - ۱۳۰ - ۱۲۶ - ۱۱۰	
- ۵۵۴		کمایون (یا) کماؤن	- ۱۷۹ - ۱۷۵ - ۱۵۸ - ۱۵۴	
۷۷۹	- ۲۳۷ - ۲۲۰ - ۲۱۹ - ۱۸۰	
۲۴۱		کنڈایت (قصبہ)	- ۲۷۳ - ۲۵۴ - ۲۴۸ - ۲۴۷	
۶۱۲	کنجی کوٹ	- ۴۹۹ - ۴۹۸ - ۴۹۷ - ۲۹۲	
۳۰۲		کوئہلمیر (یا) کوئہلمیر	- ۵۱۵ - ۴۸۹ - ۴۰۷ - ۳۳۴	
۷۵۴	کوٹ گیر	- ۵۷۵ - ۵۶۵ - ۵۳۳ - ۵۲۷	
۲۶۱		کوٹلہ میرک جیو	- ۶۷۰ - ۶۵۴ - ۵۹۲ - ۵۷۸	
۴۷۴	کوچ	۷۵۶ - ۷۳۹ - ۷۳۵ - ۶۷۱	

۸۰۵ ..	کوهستان بکلانه	کوچ هاجو (یا) کوچ هاجو
۲۷۸ ..	کوهستان چمر	۱۸۳ - ۱۶۳
۱۰۶	کوهستان سواد و بچور	کور بال (یا) کور بال (یا)
	کوه سوالک (یا) کوهستان	کور بال .. ۶۱۲
- ۷۳ - ۶۸	سوالک	کوکاک (برگنده) ۱۲۳
- ۶۱۳ - ۵۵۰ - ۵۴۹ - ۳۷۹		کورکن ۱۹۷ - ۳۲۹ - ۵۳۵
۶۱۵		۷۳۶
۲۷۸	کوه کوه مار (یا) کوه بار	کورگذار ۳۳۵
۳۶۷ ..	کوه کامیون	کورکنده ۶۵۲
۳۶۷ ..	کوه مداریه	کور ۳۶۶
۳۹۸ ..	کوه مهادیو	کورلاپور ۷۹۵
۶۸۱ ..	کهاٹی گلک	کورلار ۷۴۶
۳۵۶ ..	کھتانون	کورل جلائی ۱۳۹
- ۵۹۳	کھچوه (یا) کھچوه	کوه برنی ۵۳۳
۸۰۰		کوه بندر ۶۶۹
۵۱۳	کهرکپور (یا) کهرکپور	کوه تن ۳۳۷
۸۳۳	کهرکون صوبه خاندیسن	کوهستان (یا کوه) سرعی نگر
۷۳۴ - ۷۳۳ - ۷۲۱	کهرکی ۷۷۸ - ۳۳۶ - ۲۳۸
۸۶۸ - ۱۸۹	کهمرد (یا) کهمرد	کوه سلطان پور ۸۰۵
۶۷۷ - ۴۷۷	کهنایم	کوه سلیمان ۱۰۲

۶۹۶ - ۶۹۸ - ۷۱۰ - ۷۱۳	۱۶۲	کهیرله مضاف برار
۷۱۸ - ۷۲۱ - ۷۲۲ - ۷۲۳	۴۱۰	کهیره یازده ..
۷۳۴ - ۷۳۸ - ۸۰۰ - ۸۰۱	۷۷۹ - ۷۷۸	کهیلاکهر ..
۸۲۰	۳۱۴	کهیلانا ..
۷۹ - ۸۰ - ۸۱ - ۳۸۸	۷۵۵	کیلچر (یا) کیلچهر
۴۱۹ - ۵۵۲ - ۶۸۱		
۳۹۴ ..		* حرف کاف فارسی *
گدهه مکنیسر (یا) مکنیسر		گجرات (شف . صوبه گجرات)
۵۵۴	۹۱ - ۹۲ - ۹۴ - ۹۷	
۶۵۰ ..	۹۸ - ۱۰۰ - ۱۰۲ - ۱۰۶	
۶۹۷ ..	۱۱۰ - ۱۲۵ - ۱۳۰ - ۱۳۶	
۶۰۷	۱۴۷ - ۱۷۴ - ۱۷۸ - ۲۳۱	
۵۳۷ ..	۲۹۵ - ۳۶۰ - ۳۷۲ - ۳۷۳	
۵۴۲	۳۷۸ - ۳۹۰ - ۳۹۱ - ۴۰۳	
۲۶۳ ..	۴۱۱ - ۴۱۲ - ۴۱۳ - ۴۴۴	
۷۶۰ ..	۴۶۶ - ۴۸۵ - ۴۹۵ - ۵۱۰	
۵۲۵ ..	۵۲۴ - ۵۲۸ - ۵۵۶ - ۵۵۷	
۱۷۱ ..	۶۱۹ - ۶۴۹ - ۶۶۱ - ۶۶۲	
۶۶۹ ..	۶۶۳ - ۶۷۷ - ۶۷۹ - ۶۸۲	
۱۹۳ - ۲۰۰ - ۲۰۶	۶۸۷ - ۶۸۹ - ۶۹۴ - ۶۹۵	

۷۲۷ ..	گھاٹ راجپوتی	۳۰۴
۶۱۲ ..	گھاٹ کرناٹک	گلشن آباد ۱۸۷ - ۳۶۵ - ۸۰۵
- ۳۷۳ - ۳۹۱	گھوڑا گھاٹ	گلگندہ ۳۰۵ - ۵۳۶ - ۵۳۷
۶۳۳ - ۳۹۶	۵۸۴ - ۵۸۵ - ۷۵۳ - ۷۷۴
• حرف لام •		
۳۳۰ ..	لاٹ فیروز شاہ	۷۹۴
۷۲۶ - ۴۱۹ ..	لانجی	گندمک (گندمک) ۵۵۵
۸۲۸	لانگانہ (یا) لاؤ گانہ	گنگ (یا - آب گنگ) ۱۷۵ -
- ۷۰ - ۶۸ - ۱۸ - ۱۴	لاہور	۱۷۷ - ۲۱۸ - ۲۷۵ - ۵۰۸
- ۱۴۲ - ۱۳۳ - ۱۱۰ - ۸۵		۵۴۷ - ۶۲۸ - ۶۲۷ - ۶۲۵
- ۱۵۵ - ۱۵۰ - ۱۴۹ - ۱۴۸		۶۴۲ - ۶۹۰ - ۷۴۷ - ۷۷۸
- ۲۳۳ - ۱۷۵ - ۱۵۸ - ۲۵۶		گنگداس پور (یا) گنگ راس
- ۲۵۱ - ۲۵۰ - ۲۴۸ - ۲۳۷		پور ۶۴۱
- ۲۹۲ - ۲۸۶ - ۲۸۰ - ۲۶۵		گوالیار (یا) گوالیر ۱۳۴ -
- ۳۲۲ - ۳۰۰ - ۲۹۹ - ۲۹۸		۲۳۰ - ۲۵۲ - ۲۹۳ - ۳۰۹
- ۳۶۶ - ۳۶۰ - ۳۵۹ - ۳۵۰		۳۱۴ - ۳۷۲ - ۵۳۸ - ۶۱۰
- ۴۳۰ - ۴۲۹ - ۴۰۳ - ۳۶۷		۶۴۷ - ۷۵۷ - ۷۶۳ - ۷۶۵
- ۴۸۵ - ۴۵۷ - ۴۴۵ - ۴۳۵		۷۸۴
- ۵۴۷ - ۵۴۲ - ۵۵۱ - ۵۴۹		کوٹک پور ۸۶ - ۱۱۶ - ۲۱۱ -
		۲۵۰ - ۲۴۸
		گوندوانہ ۷۹ - ۷۴۶ - ۷۵۵

* حرف ميم *

ماچنه (يا) ماچنه (حصار)

۲۰۹

۳۸۰ - ۳۷۳ - ۷۴ ماچهدرازه

۴۲۴ .. ماژر چاق

۷۳۴ .. مازندران

۳۷۳ .. مالديو

مالوه (شف - مويه مالوه)

- ۹۲ - ۷۴ - ۷۰ - ۶۹ - ۱۶

- ۱۴۷ - ۱۴۶ - ۱۳۵ - ۹۶

- ۲۰۲ - ۲۰۱ - ۱۶۶ - ۱۵۲

- ۲۲۳ - ۲۱۵ - ۲۰۸ - ۲۰۵

- ۲۷۰ - ۲۵۲ - ۲۴۵ - ۲۳۶

- ۳۳۹ - ۳۳۰ - ۳۲۶ - ۲۹۳

- ۳۷۲ - ۳۶۳ - ۳۵۹ - ۳۴۸

- ۳۹۰ - ۳۸۹ - ۳۸۸ - ۳۸۵

- ۵۱۵ - ۴۷۸ - ۴۷۷ - ۳۹۵

- ۵۲۳ - ۵۲۱ - ۵۲۰ - ۵۲۶

- ۶۶۹ - ۶۶۲ - ۶۰۹ - ۵۵۱

- ۵۸۸ - ۵۷۸ - ۵۷۳ - ۵۶۸

- ۶۱۱ - ۶۰۴ - ۶۰۳ - ۶۰۱

- ۷۰۸ - ۶۶۶ - ۶۶۲ - ۶۲۷

- ۷۴۲ - ۷۲۲ - ۷۱۳ - ۷۰۹

- ۷۶۵ - ۷۶۳ - ۷۶۳ - ۷۵۶

- ۸۰۰ - ۷۹۹ - ۷۸۱ - ۷۷۷

۸۳۰ - ۸۱۰

۲۴۲ لکسا

- ۱۹۵ - ۸۶ - ۷۶ لکهنو

- ۲۴۸ - ۲۱۰ - ۲۰۳ - ۲۰۰

۶۳۲ - ۶۲۴ - ۴۴۶ ..

۳۹۲ .. لکهنوتي (سرکار)

- ۵۲۸ - ۱۴۱ لکهي جنگل

۷۷۴ - ۶۰۳

۶۹۷ .. لکهي دروازه

۲۷۸ .. لنگرکوت

۹۸ .. لوزه کاتي

۶۳۷ لودهيانه (يا) لودهانه

۵۴۳ .. وه گده

۵۹۸ - ۵۹۴ - ۵۷۵ - ۵۷۱	- ۷۰۳ - ۶۹۶ - ۶۹۵ - ۶۸۲
مچھاپي گانوں (يا) مچھاپي	- ۷۴۵ - ۷۴۲ - ۷۲۸ - ۷۲۳
گانوں (يا) منجھاپي گانوں	- ۷۵۶ - ۷۵۴ - ۷۵۳ - ۷۵۱
۱۷۵	- ۷۷۳ - ۷۷۲ - ۷۶۱ - ۷۶۰
۳۱ - ۲۵ .. مچھاپي بندر	- ۸۱۶ - ۸۱۴ - ۷۸۹ - ۷۸۳
۷۶۳ .. مچھاپي بھون	۸۲۲
محلہ سنوارا بلدا برهان پور	۳۹۷ .. مالي گدھ
۴۶۲	۸۴۴ .. مانڈل
محلہ فاضل پور بلدا اورنگا بان	- ۱۴۷ - ۸۹ - ۸۸ مانڈو
۳۶۳	- ۲۶۳ - ۲۴۷ - ۲۲۴ - ۱۶۴
۵۳۶ .. محمد نگر گلگندہ	- ۷۲۲ - ۷۰۶ - ۷۰۴ - ۴۸۷
۵۰۲ .. محي آباد	۸۳۴ - ۷۲۳
۳۱۹ .. محي آباد پونا	۶۲۸ - ۱۲۴ - ۸۲ مانکپور
۵۹۲ .. مخاص پور	۳۸۵ - ۶۷ .. مانکرنٹ
۲۴۱ .. مدينه منوره	- ۴۰۵ - ۱۹۰ مازاء الزهر
- ۲۳۱ - ۲۲۴ مراد آباد	- ۵۸۸ - ۴۴۲ - ۴۳۵ - ۴۳۲
۳۴۶ - ۳۴۸ - ۳۴۰ - ۲۴۶	۷۶۹ - ۷۶۷ - ۶۲۴ ..
- ۱۳۹ مرتضى آباد مرج	۱۴۴ - ۱۴۲ .. ماسپور
۴۹۸ - ۲۹۲	- ۲۳۰ - ۲۱۰ - ۱۵۲ مٹھرا
۷۶۷ .. مرتضى نگر	- ۵۶۶ - ۵۴۱ - ۵۴۰ - ۲۳۲

ملکھیر (یا) ملکھیر - عرف	۷۴۶ - ۱۵۷ ..	مرچ
مظفرنگر ۱۹۳ - ۱۹۳	۳۳۳ ..	مرد
منجھلی گانوں .. ۷۲۷	۳۵۶ ..	مردان گذہ
منصور گذہ (شف قائم منصور	- ۲۰۳	مستقر الخزانہ اکبر آباد
گذہ) .. ۴۱۰	- ۲۲۳ - ۲۲۱ - ۲۱۸ - ۲۱۶	
منزل ضحاک .. ۷۷۷	۷۸۷ - ۷۷۹	
منزل تورا .. ۳۳۴	- ۳۸۱ - ۷۳	مشہد مقدس
مندسور مالوہ ۲۰۵ - ۲۲۳ -	- ۸۲۳ - ۴۸۴ - ۳۷۸ - ۱۰۰۰	
.. .. ۷۷۴ - ۲۴۶	۸۲۳	
مرد .. ۱۶۹ - ۴۲۰	۶۳۹ - ۲۸۶ - ۱۱۷	مکہ معظمہ
مورنگ .. ۲۳۰	(شف - سورہ مائتان)	ملائق
موضع شاہ پور عملہ پرگنہ تری	- ۱۷۲ - ۱۳۹ - ۱۶ - ۱۴	
گذہ (یا) تری گذہ سرکار	- ۲۶۱ - ۲۴۸ - ۲۱۶ - ۱۹۵	
بھونگیر (یا) بھونگیر ۲۵۶	- ۳۱۰ - ۳۰۱ - ۳۸۵ - ۲۶۳	
موضع سوزہ .. ۵۴۱	- ۷۱۹ - ۶۹۷ - ۶۴۹ - ۴۲۰	
مہابن .. ۵۴۰	- ۸۱۷ - ۸۰۰ - ۷۸۱ - ۷۲۰	
مہاکوٹ .. ۷۵۲	۸۳۳ - ۸۲۸ - ۸۲۶ - ۷۲۵	
مہکر سورہ بزار ۱۴۲ - ۵۲۱ -	۲۳۰ ..	ملکا بوز بزار
.. .. ۷۱۱ - ۵۲۳	۶۱۲	ملک میسوریہ
مہندری (آب) .. ۶۷۶	۶۱۸	ملکوسہ (یا) ملکوتہ

۷۷۷	..	میدوات	ناندیو	۱۱۶ - ۳۵۳ - ۳۵۴
۴۳۵	..	میانکال	..	۳۵۴ - ۳۱۵
		سیر پور (یا) (راج پور (یا)	نخاس آگرہ	۷۱۵ ..
		رام پور سرکار خیر آباد	نذر بار (یا - نذر بار)	۳۱۴ -
۳۶۳	..	اردھہ	..	۶۸۲
۳۲۶ - ۳۲۵ - ۳۲۴	..	سیرتھہ	ندینہ	۴۴۶
۶۲۳ - ۵۱۰	نریدہ	۲۵۲ - ۲۶۹ - ۲۷۰
۲۳	..	سیرور	..	۳۹۹ - ۷۰۶
۴۹۹	..	میسوری	نرمل	۲۲ - ۳۵۵
۴۶۸ - ۴۲۵ - ۳۷۷	..	میدوات	نصیر آباد دھاردر (یا) دھاردر	
۷۴۰ - ۷۱۶ - ۶۹۳ - ۶۴۶	۱۹۳ - ۵۳۱
۵۱۵	..	میوار	نگر چند (ہرگنہ)	۱۶۰
			ذوا نگر	۱۷۹
			نور پور	۱۶۹
			نور محل متعلق صوبہ پنجاب	
۷۸۶ - ۶۷۴ - ۴۶۸	..	نار نور	..	۲۰۵
۴۱۴ - ۱۸۷ - ۶۷۰	..	ناسک	..	
۷۳۸	نوشہرہ	۱۵۴ - ۲۱۹
۷۵۵ - ۳۷۰	..	ناگپور	نہروالہ	۲۳۶ - ۳۸۰
۵۱۶ - ۴۷۲ - ۳۷۸	..	ناگور	نیلاب	۲۴۸
۶۴۶ - ۵۵۰	نیلنکہ (یا) ٹیلنکہ	۶۹۹

* حرف نور *

• حرف ها •

۷۴۴	..	هانديہ
۶۸		هنگانته متہنگانته
۴۱۵	..	هنگانته
- ۳۰۳ - ۲۵۸ - ۷۷		هرات
- ۴۷۹ - ۴۷۱ - ۴۳۴		
- ۵۰۸ - ۵۰۷ - ۵۰۵		۴۸۱
۱۳۳ - ۹۷۹ - ۹۹۸	..	
- ۴۴۶ - ۳۷۳ - ۲۴۸		هرردوار
۷۷۹
۳۷۱	..	همدان
- ۱۴		هندوستان (ہا - ہند)
- ۹۱ - ۷۸ - ۶۵ - ۱۸ - ۱۵		
- ۱۳۳ - ۱۲۸ - ۱۲۷ - ۱۰۴		
- ۱۶۸ - ۱۶۷ - ۱۴۹ - ۱۴۴		
- ۱۹۶ - ۱۹۵ - ۱۷۴ - ۱۷۰		
- ۲۳۶ - ۲۲۳ - ۲۲۲ - ۲۰۷		
- ۲۴۵ - ۲۴۴ - ۲۴۳ - ۲۴۲		
- ۲۸۶ - ۲۶۹ - ۲۵۹ - ۲۵۳		

• حرف وار •

- ۳۰۶ - ۳۰۲ - ۲۹۵		داکنکیرہ
۵۰۲ - ۴۲۴
۲۵۶	..	درنگل
		دکلور (پورگنہ) سرکار ناندیر
۵۸۳
۲۲۵	..	ولایت
۶۵۹	..	ولایت بوزار
۲۳۲	..	ولایت بلکالہ
۶۵۲	..	ولایت بہاٹی
۶۴۶	..	ولایت بہار
۵۶۶ - ۵۶۵		ولایت بنگالی
۷۸	..	ولایت نپہ
۶۵۶	..	ولایت شرقیہ
۷۸۳		ولایت عادل شاہیہ
۸۰۰	..	ولایت کوچہ
۶۵۲	..	ولایت کوچ
۷۷۶	..	ولایت کہور

۶۶۹ - ۶۹۳ - ۷۲۴ - ۷۳۰

۷۳۵ - ۷۳۶ - ۷۴۲ - ۷۵۶

۷۷۱ - ۷۷۳ - ۷۹۲ - ۸۱۸

۸۱۹ - ۸۲۲ - ۸۳۴ - ۸۲۸

۸۳۹ - ۸۳۲ - ۸۳۴ ...

۳۲۲ - ۳۲۳ هذرون بیانه

۵۴۳ .. هندیه (پروگنده)

۵۳۱ .. هوشنگ آباد

• حرف یا •

۱۲۸ .. یزن

۳۶۵ .. یلقرب صوبه بیدر

۲۹۵ - ۳۲۹ - ۳۳۴ - ۳۳۴

۳۳۷ - ۳۴۸ - ۳۵۷ - ۳۵۸

۳۸۵ - ۴۰۰ - ۴۰۸ - ۴۰۹

۴۲۲ - ۴۳۳ - ۴۴۴ - ۴۵۹

۴۶۱ - ۴۹۵ - ۴۹۷ - ۴۷۷

۴۸۳ - ۴۸۴ - ۴۸۶ - ۴۸۷

۴۸۹ - ۴۹۲ - ۴۹۵ - ۵۰۳

۵۱۳ - ۵۴۹ - ۵۴۷ - ۵۶۸

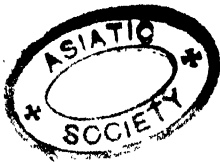
۵۷۵ - ۵۷۷ - ۵۸۸ - ۶۰۵

۶۱۰ - ۶۱۳ - ۶۱۷ - ۶۱۹

۶۲۳ - ۶۳۱ - ۶۳۶ - ۶۳۸

۶۳۹ - ۶۴۵ - ۶۴۶ - ۶۵۴

۶۵۶ - ۶۶۰ - ۶۶۳ - ۶۷۴

تمام شد

